Habari Ngema

New Testament in Mwani

Habari Ngema
New Testament in Mwani

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwani

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.
This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.
You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:
You must give Attribution to the work.
You do not sell this work for a profit.
You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.
Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mwani

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:
You include the above copyright and source information.
You do not sell this work for a profit.
You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.
Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2016-06-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 7 Nov 2023 from source files dated 29 Jan 2022
b59c64ed-0fe2-582b-99e7-8752eb16e763

Contents

Matwaya 1
Maruku 46
Luka 72
Yahaya 123
Vitendo 157
waRoma 200
1 waKorintiyu 220
2 waKorintiyu 238
waGalata 250
waEfezu 257
waFilipi 264
waKolosayi 269
1 waTesalonika 274
2 waTesalonika 278
1 Timotiyu 281
2 Timotiyu 287
Titu 291
Filemoni 294
Waebraniya 296
Yakobu 313
1 Peduru 318
2 Peduru 324
1 Yahaya 328
2 Yahaya 333
3 Yahaya 334
Yuda 335
Ufunuri 337

Habari Ngema yereze
Matwaya

Mwanzo

Matwaya ákiwa Yahudi, nripisi nsoko wa kazi za waRoma, ndimana akifezeyiwa na Mayahudi wenziwe! Iye kalawirira kuwa nfulati wa Insa, airini ákiwa walii na mwenziwe Insa kwa muda wa myaka mitatu. Eci kitabu-ci iye kawandikira Mayahudi ipate awambire kuhusu uhai na kufwa pamoja na kufufuka ka Insa. Evi ndi vyaakisowera pakulu mwaakipita akiwafunda wanu, na kulavya ushahidi wa maajuza mengi awenye atendánga Insa. Ákolota noyvo kuwa atimíze vibushuriwe nTaureti kweli-kwelini ndi Insa Almasihi.

Rikolo ra Insa Almasihi

1 Eci ndi kitabu ca rikolo ra Insa Almasihi, ujukulu wa Daudi, ujukulu wa Iburahima.
Eku ndi kufulatana ka rikolo rake:
2 Iburahima kampongola Izaki,
Izaki kampongola Yankubu,
Yankubu kampongola Yuda pamoja na wanduze,
3 Yuda kampongola Paresi na Zera, wana wa Tamari;
Paresi kampongola Hesironi,
Hesironi kampongola Arama,
4 Arama kampongola Aminadabu,
Aminadabu kampongola Nashoni,
Nashoni kampongola Salmoni,
5 Salmoni kampongola Bowazi, mwana wa Rahabu;
Bowazi kampongola Obedi, mwana wa Ruti;
Obedi kampongola Yese,
6 na Yese kampongola Daudi, ajire akiwa nfalume.
Daudi kampongola Selemani, mwana wa muka wa Uriya*.
7 Selemani kampongola Rehoboyamu,
Rehoboyamu kampongola Abiya,
Abiya kampongola Asa,
8 Asa kampongola Yehoshafati,
Yehoshafati kampongola Yoramu,
Yoramu kampongola Uziya,
9 Uziya kampongola Yotamu,
Yotamu kampongola Ahazi,
Ahazi kampongola Hezekiya,
10 Hezekiya kampongola Manase,
Manase kampongola Amoni,
Amoni kampongola Yosiya,
11 Yosiya, wakati wasamisiwe akiperekiwa Babiloniya†,
kampongola Yekoniya na wanduze.
12 Bandi yakusamisiwa kuka Babiloniya,
Yekoniya kampongola Shealtiyeli,
Shealtiyeli kampongola Zerubabeli,

---

* **1:6** Daudi kâzinga na Batisheba muka wa Uriya. Ikisa wakilombana akimpongoríwa Selemani. (Ona 2 Samuweli 11.) † **1:11** Mayahudi wasamisiwa Iziraeli wakiperekiwa Babiloniya kwa sababu ya kubisha ámuri za Mwenyezimungu. Babiloniya rero inti ya Bugudadi.

13 Zerubabeli kampongola Abihudi,
Abihudi kampongola Eliyakimu,
Eliyakimu kampongola Azori,
14 Azori kampongola Zadoki,
Zadoki kampongola Akimu,
Akimu kampongola Elihudi,
15 Elihudi kampongola Eleazari,
Eleazari kampongola Matani,
Matani kampongola Yankubu,
16 Yankubu kampongola Yusufu, nlume wa Mariyamu,
ampongore Insa, etiwa Almasihi.
17 Basi vizazi piya mwanzo wa Iburahima mpaka Daudi vipita vizazi kumi na vine.
Mwanzo wa Daudi mpaka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya vipita vizazi kumi na
vine. Na tangu ka kusamisiwa kuperekiwa Babiloniya mpaka wakati wa Almasihi
vipita vizazi‡ kumi na vine.

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

18 Sambi, kupongoriwa ka Insa Almasihi§ kukuna javi: Mariyamu mamaye Insa,
kâpofiwa na Yusufu, falakini saanamba kunlomba, Mariyamu kariwonerera emite kwa
nguvu ya Roho Takatifu, we! 19 Yusufu nlumake, kwa kuwa mukweli na kutowa
kusaka kumwanziri, akanzimiya kumwasa kisiiri-siiri. 20 Falakini iye, paakiwaza
kutenda javire, kwa mpunde noure, laika wa Mola kanjira akilota, akimwambira javi:
“Yusufu ujukulu wa Daudi! Usofeleye kunlomba Mariyamu nkawako, konta waasaka
kupongola-yo ampongola kwa uwezo wa Roho Takatifu. 21 Iye ampongola mwana
nlume na ujuzi umwite zina rake Insa*, konta iye awavusha wanu wake nkati ya
madambi awo.” 22 Basi piya vikuna ipate utimiziwe usowezi wasowere Mola julu ya
nabii†, akamba:

23 “Onani! Mwari mmoja wa bikira akuja kwimita,
ampongola mwana nlume,
na wamwita zina rake Emanueli,
mana ake: ‘Mwenyezimungu kawa pamoja nofwe.’ ”

24 Paasisimuke usingizi, Yusufu akitenda kamba vyaambiriwe na laika wa Mola ire,
akimpokerera nkawake. 25 Fala aamwijiwe mpaka kampongola toto nlume. Na
akimwita zina rake Insa.

2

Wataalamu wa mashariki wantukuza Insa

1 Sambi, paapongoriwe Insa Betlehemu inti ya Yudeya, wakati Herodi* wawere
nfalume, kwa mpunde noure wafika Yerusalemu wataalamu† wakilawa upande wa
mashariki, wakamba: 2 “Apongoriwe nfalume wa Mayahudi-yo kandepi? Kamana
tiwona nondwa yake paikiwala, ndimana tija kuntukuza.” 3 Nfalume Herodi paasikire,
kafazaika pakulu sana na wanu piya wa Yerusalemu‡ wafazaika naye. 4 Akiwajumanisa
piya walongozi wa dini na wanlimu wa shariya wákiwatumikira wanu, akiwadairi:

‡ **1:17** Kizazi ndi muda mmoja wawainshi wanu mpaka piya kufwa kuja kuinshi wanu wengine. § **1:18** “Almasihi” zina rengine ra Insa, mana ake Mwenye alaiziriwe kuperekiwa na Mwenyezimungu kuwavusha wanu. * **1:21** “Insa” mana ake “Nvushi”. † **1:22** Ona Izaya 7:14. * **2:1** Eyo ndi Herodi nkulu wakwanza, babu wa Herodi mwengine atawáre wakati Insa wagomezeriwe pansalaba. † **2:1** Wataalamu kawakirifyomesanga namuna vyazenenda nondwa. ‡ **2:3** Yerusalemu zina rengine ndi Al-Kuds.

“Almasihi§ akuja kupongoriwa ndepi?” 5 Ewo wakinjibu: “Betlehemu inti ya Yudeya,
konta vyandikiwa na nabii mmoja* javi:

6 ‘Uwe! Betlehemu, inti ya Yudeya,
auri ntoto fúti kati ya walongozi wa Yudeya,
konta kati ya uwe alawirira nlongozi,
akuja kusunga umati wangu Iziraeli.’ ”

7 Sambi Herodi akiweta wataalamu ware, akiwadairi kisiiri-siiri wakatini wayilawirire
nondwa ire. 8 Ikisa akiwapereka Betlehemu akamba: “Ukani, mukadadishi sana-sana
kuhusu toto-yo. Mukimmonerera, tumizani kunambira ipate nomi nije nintukuze.”
9 Pawansikire nfalume ire, wakúka. Ona, noire nondwa yawawonire ikiwala ire, ikiwa-
longoza mpaka mahala paakiwa toto ire, ikimira. 10 Pawawonire nondwa ire, watenda
radi na wafurahi pakulu sana. 11 Nakufika nnyumba, wammona toto ire pamoja na
Mariyamu mamaye, wakikokora mbere yake, wakintukuza. Kuno wakifungula mali
awo, wakintuzira zawadi: oru, lubani na mafuta a nsandali. 12 Noparepare iwesukira
ruhuya wasiludire ka Herodi kure. Basi, kwa njira nyengine, wakiludira kwawo.

Kutira kuka Miswiri

13 Ewo pawaludire, mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu julu ya ruhuya,
akimwambira akamba: “Lamuka, nsukure toto-yo pamoja na mamaye, utire uke
Miswiri, ukekare mpaka nukwambire, konta Herodi ansakula toto-yo amuulaye.” 14 Iye
akilamuka, akintwala toto ire pamoja na mamaye, usiku-usiku akilawa, akuka Miswiri.
15 Akikala nokure mpaka Herodi akifwa, ipate vitimiziwe vyaambire Mola julu ya nabii
mmoja†, akamba: “Kulawa Miswiri nimwita mwanangu.”

Kuulaiwa ka wana watoto

16 Sambi, Herodi pejiwe kuwa katenviwa na wataalamu ware, kakimiwa pakulu
futi. Akitumiza kuwolaya wasimana walume piya wa Betlehemu na wa kaya piya zíri
karibu nawo, kwanza ka hirimu ya myaka miwiri na sawanamba kufika, kwa kutunza
muda waawadairire wataalamu ware. 17 Basi vikitimiziwa vyaasemire nabii Yeremiya‡
akamba:

18 “Shauti isikirika Rama,
kiriro na shuku pakulu,
Rakeli awaririra wanawe,
aasaka kunyamaziwa,
kamana awapo.”

Kuludi Miswiri

19 Sambi, nakufwa Herodi, kwa mpunde laika wa Mola akinjira Yusufu Miswiri
nokure julu ya ruhuya, 20 akamba:
“Lamuka, unsukure toto-yo pamoja na mamaye, uke inti ya Iziraeli,
konta wakisakula kumulaya-wo wafwa.”
21 Basi, paalamuke, akinsukula toto ire pamoja na mamaye, wakingira inti ya Iziraeli.
22 Fala, paasikire kuwa Arkelau kankumiliki Yudeya, kariti cewo ca Herodi wawaye,
akopa kuka noko. Na paakumbusiwe kwa nloto, akilawa akuka makaya a Galileya.

---

§ **2:4** Eyi aya-yi “Almasihi” mana ake Nfalume nkulu wa Mayahudi álaiziriwe kupongoriwa. * **2:5** Kwa nfano, ona 2 Samuweli 5:2. † **2:15** Ona Hozeya 11:1. ‡ **2:17** Ona Yeremiya 31:15.

23 Paafikire, akikala kaya ulu yakwitiwa Nazareti ipate vitimiziwe visemiwe na minabii
kuwa: “Akwitiwa nNazareti§.”

3

Yahaya mwenyé Koza

1 Nowo wakati-wo, kalawirira Yahaya mwenyé Koza akihubiri nlanga ra Yudeya,
2 akamba javi: “Tubiyani, kamana ufalume wa binguni* uwa karibu!” 3 Kamana javi
ndi vyaambiwe na nabii Izaya, Yahaya paakamba javi:

“Shauti ya munu yankufula uto nlanga:
Ntengezereni Mola njira yake,
molosereni barabara yake yaasaka kupita.”

4 Sambi, Yahaya mavazi ake ákiwa a mabururu a ngamiya, ákivalanga ukanda† wa
sambala nkiuno‡, na cakurya cake cíkiwa mazorombe na ansali. 5 Nowo wakati-wo,
wanu wa Yerusalemu, na wanu piya wa Yudeya, na piya inti jirani za Yordani§ wakuka
kwake iye, 6 newo wakoziwa neye mmuto wa Yordani, kuno wakisema madambi awo.

7 Yahaya paawawonire Mafarizeu na Masaduseu* wengi wakija kwake woziwe,
akiwambira: “Umwe kabila ya manyoka! Nani akushongezereni kutira kukimiwa
kusaka kuja? 8 Basi, ipani visumo† vyakolota kutubiya. 9 Musiwaze watupu kwamba:
‘Tanawo baba, ndi Iburahima.’ Konta nukwambirani kuwa Mwenyezimungu kanawo
uwezo wakupindula eya mawe-ya kuwa wajukulu wa Iburahima. 10 Nepa katana
ituriwa fúti panzipe wa muti. Ndimana, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa,
ukwefiwa pamoto.

11 Omi-pa nukozani na maji molote kutubiya. Fala ája bandi ya omi kanawo uwezo
pakulu koliko omi, iye omi sifãi kusukula tamango zake. Noyo-noyoni akuja kukozani
na Roho Takatifu na moto. 12 Iye kisero ciwa mmakono mwake, akuja kumariza
kupepeta, ataya mpunga wake nkikuti, fala membu akoca na moto sauzimika tena.”

Koziwa ka Insa

13 Sambi, Insa akilawa Galileya, akuka ka Yahaya muto wa Yordani akoziwe. 14 Fala
Yahaya akinkataza, akamba: “Omi ndi nisakula koziwa nowe, sambi ujaja nukoze omi?”
15 Insa akinjibu: “Kubali novyo sambi-pa! Kamana ndi vyavitijuzi ipate titimize piya
shariya.” Ndimana, akinkubali. 16 Insa, pesire koziwa, akilawa mmaji. Kwa mpunde
nowo, akifunguririwa binguni wanzu, ng'waaa! Akimmona Roho wa Mwenyezimungu
akimwisukira kamba pomba. 17 Apa! Na shauti ya kulawa binguni ikisema: “Eyu ndi
Mwanangu wanimpenda, niwa radi naye.”

4

Kuyerériwa ka Insa

1 Ikisa, Insa akitwariwa akukisiwa na Roho Takatifu palanga akayereriwe na Ibilisi.
2 Pesire kufunga suku arubaini, usiku na nsana, mwinsho ikinkola njala. 3 Cakúyerera ire

§ **2:23** Epa mwandishi katumira “nNazareti” aari kumwamba Insa tu basi kuwa nNazareti falakini amwamba novyo munu wakutula nadiri ya Nazareti. Ona Isabu 6:2-21. * **3:2** “Ufalume wa binguni” mana ake, “ufalume mupya wa Mwenyezimungu” au “kutawala ka Mwenyezimungu”. † **3:4** Au: “sintu”. ‡ **3:4** Nabii Aliyasi ákivalanga kwa namuna moja. Ona 1 Nfalume 1:8. § **3:5** Yordani ndi muto nkulu uri Iziraeli. * **3:7** “Mafarizeu na Masaduseu” ndi makundi mawiri a wanu wa dini ya Mayahudi. † **3:8** “Visumo” mana ake vitendo vyema.

akinfika karibu, akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu*, sowerera
mawe-ya ataduke mikate.” 4 Fala iye akinjibu, akamba: “Vyandikiwa† javi:

‘Binadamu aainshi julu ya mikate basi, fala ainshi julu ya kila masemo a Mwenyezimungu.’ ”

5 Ikisa Ibilisi akintwala Insa, akuka naye Yerusalemu kaya takatifu, akintula julu
mahala parefu pakulu pa Nyumba Takatifu, 6 akimwambira: “Kamba kuwa Mwana wa
Mwenyezimungu, refye pansi, kamana yandikiwa‡:

‘Awamuru malaika wake kuhusu uwe,
wakupokerera mmakono mwawo,
mawe asukulumize anta aba mulu wako.’ ”

7 Insa akimwambira: “Vyandikiwa§ novyo javi:

‘Usimyerere Mola, Nlungu wako.’ ”

8 Ikisa Ibilisi akinsukula tena, akuka naye mpaka pamwango nrefu sana, akimolotera
inti za ulumwengu piya na ubora wa utajiri wawo. 9 Akimwambira: “Ukisujudi
ukinitukuza omi, vinu-vi piya nukupa.” 10 Insa akimwambira akamba: “Lawa-pa, uka
vyako, uwe Shetwani*, konta yandikiwa† javi:

‘Mola Nlungu wako, iye ndi waujuzi kuntukuza,
kuntumika iye yeka yake tu basi.’ ”

11 Basi Ibilisi akimwasa. Mpunde noure malaika wakinfika karibu, wakintumika.

Mwanzo wa kazi za Insa Galileya

12 Insa, paasikire kuwa Yahaya kafungiwa, akiludira inti ya Galileya. 13 Akisama
Nazareti, akuka akikala Kafarnaumu, kaya íri nanyenje ya tanda‡, upande wa inti ya
Zabuloni na ya Naftali§, 14 ipate vitimiziwe visemiwe na nabii Izaya*, akamba:

15 “Inti ya Zabuloni na inti ya Naftali, nanyenje ya tanda,
kupunda muto wa Yordani, Galileya ya mataifa!
16 Wanu wari ngiza wawona nuru yakuwala pakulu sana,
wekáre nkati ya inti na kati ya kinviri ca kifo, nuru iwazunguriza.”

17 Kulawa noure wakati ure, Insa akanza kwereza, akamba: “Tubiyani, kamana
ufalume wa binguni uwa karibu.”

Wanafunzi wakwanza wa Insa

18 Insa, paakenenda nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona wanu, munu na
nduye: Ansumani etiwa Peduru, pamoja na nduye Andere, wakitaya nyavu ntanda
mure konta wákiwa wavuvi. 19 Akiwambira: “Nifulateni omi, nukutendani kuwa
wavuwi-wanu.” 20 Mpunde noure, nakwasa nyavu zire, wakinfulata. 21 Nakuka mbere,
akiwawona wanu wengine, munu na nduye: Yakobu mwana wa Zebedeyu, pamoja

---

* **4:3** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **4:4** Ona Kumbukumbu 8:3. ‡ **4:6** Ona Zaburi 91:11. § **4:7** Ona Kumbukumbu 6:16. * **4:10** Shetwani ndi zina rengine ra Ibilisi. † **4:10** Ona Kumbukumbu 6:13. ‡ **4:13** “Tanda” epa ndi Tanda ra Galileya. § **4:13** Inti ya rikolo ra Zabuloni na Naftali, wana wa Yankubu. * **4:14** Ona Izaya 9:1,2.

na Yahaya, nduye Yakobu. Wákiwa mungalawa na wawa yawo Zebedeyu, wakiwanza
nyavu zawo. Insa akiweta, 22 newo mpunde noure wakasa ngalawa na wawa yawo,
wakinfulata.

Kazi ya Insa Galileya

23 Insa akenenda piya inti ya Galileya, mmasinagoga† mwawo kupita akifunda.
Akereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu, na akiponesa ulwere piya na
maradi piya a wanu ware. 24 Kusifiwa kwake kusikirikana piya inti ya Siriya. Wakija
nawo kwake iye piya walwere wa kila namuna ya malwazo na kopepesiwa, wakuwa
na mashetwani, wa visalasala na wakuremala, neye akiwaponesa. 25 Wanu wengi
wakinfulata, kulawa Galileya, Dekapoli, Yerusalemu, Yudeya pamoja na ng'ambu
nyengine ya Yordani.

5

Utuba pamwango

1 Pawonire makundi a wanu, Insa akikwera pamwango, akikala. Na wanafunzi wake
wakuka wakijumana naye.

Furaha yakweli

2 Akifungula kanywa, akanza kuwafunda akamba:

3 "Heri ndi wenye kuriwona usikini roho zawo*
kamana ufalume wa binguni† ndi wawo.
4 Heri ndi wenye kulalamika,
kamana wakuja kunyamaziwa.
5 Heri ndi wenye kurinyenyekeya,
kamana wakuja kuwa wenye ardhi.
6 Heri ndi wenye njala na nyotwa ya shariya,
kamana wakuja kwikutisiwa.
7 Heri ndi wenye utungu,
kamana newo wawoneriwa utungu.
8 Heri ndi wenye moyo swafi,
kamana wakuja kummona Mwenyezimungu.
9 Heri ndi wenye kupatanisa wanu,
kamana wakwitiwa wana wa Mwenyezimungu.
10 Heri ndi wenye kuhudiwa kwa sababu ya haki,
kamana ufalume wa binguni ndi wawo.
11 Heri kwenu wakati wamwiniwa,
na wamwandibiwa,
na wamubuniriwa kila namuna ya ulongo,
kwa sababu yangu omi!
12 Furahini na muwe radi pakulu, kamana thawabu yenu ndi ulu mbinguni. Kamana
novyo ndi vyawandibiwe minabii wapitire kábula ya umwe."

Munyu na nlangaza

13 Insa akizidi kusema javi: "Umwe ndi munyu mulumwengu-mu! Munyu ukilamwa,
cílungiriwa kinani? Auna nguvu tena, ila ukwefiwa kunundu, uluwatiwa na wanu.
14 Umwe ndi nlangaza mulumwengu-mu. Kaya yakujengiwa pajulu ya mwango
aifisiwa. 15 Hapana munu akoréza kandiyeru kufinika na tamboru, ila atula pajulu ya
meza, iwamwarikire wanu piya wári nnyumba. 16 Kwa namuna moja novyo, ulangare

---

† **4:23** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi. * **5:3** "Wenye kuriwona usikini roho zawo" mana ake ndi wanu wariwona kutowa kuwa kinu mbere ya Mwenyezimungu. Awaridãi mbere ya Mwenyezimungu. † **5:3** Ufalume wa binguni mana ake ndi kutawala ka Mwenyezimungu.

nlangaza wenu mbere ya wanu, ipate wawone vitendo vyenu vyema, wansifu Baba
wenu ári mbinguni.”

Kuhusu shariya

[17] Cengine Insa kawambira kaamba: “Musidanizire kamba nija kufuja shariya za
Taureti au vyawakifunda minabii. Sijire kuvunja, ila nija kutimiza. [18] Nukwambirani
kweli kuwa, mpaka kwisa ka bingu na ardhi, aipo fataha wala shada isaka kulaviwa
nTaureti mpaka vinu piya vitimiziwe. [19] Ndimana, munu afúja ezi ámuri-zi, anta iwe
noto moja tu basi, na kuwafunda wenziwe watende novyo, akuja kuwoniwa ntoto
futi nkati ya ufalume wa binguni. Falakini afuláta ezi ámuri-zi kuno akifunda, akuja
kuwoniwa nkulu nkati ya ufalume wa binguni. [20] Basi, nukwambirani kuwa shariya
yenu, ikitowa kupunda haki ya wanlimu wa shariya na Mafarizeu, amwingira futi
ufalume wa binguni.”

Mambo a kukimiwa

[21] Kawambira tena javi: “Musikira vyawambiriwe‡ wámida, ‘Usiulaye. Olaya onse, im-
bidi ahukumiwe.’ [22] Falakini omi nukwambirani kuwa piya-mwe mwenyé kunkimwira
mwenziwe, imbidi ahukumiwe. Mwenyé kunkejeli mwenziwe, imbidi oke kumilandu.
Mwenyé kumwita mwenziwe ‘zozo’, imbidi oke motoni. [23] Sambi, ikiwa kwankulavya
swadaka§ yako julu ya uralu, nopo ukikumbukira kuwa mwenziwo kanawo dugudugu
julu yako, [24] asa nopo swadaka-yo mbere ya uralu-wo, uke ukapatane kwanza na
mwenziwo. Sambi, ukiludi, lavya swadaka yako. [25] Patana na aduwi wako upesi paúri
naye munjira ipate asukupereke ka mwenyé kulamula, neye kukupereka ka amiri wa
kalaboshu, wefyeriwe nomo. [26] Nukwambira kweli, visaka kuwa vyonse, aulawa-mo
mpaka uripe nzuruku kamili.”

Kuhusu uzinzi

[27] Insa kawafunda tena javi: “Musikira vyayâmbiwe*, ‘Usizinge’. [28] Falakini omi
nukwambirani kuwa kila mwenyé kunnang'aníza mwanamuka ka kumperereza iye,
kazinga futi. [29] Basi sambi, kamba rikukosesa riso rako ra nkono nriro, kotopola, wefye
baidi yako. Kamana, ndi fadari kwako kwefya kifingo kimoja ca mwiri wako, koliko
mwiri wako nzima kwingira motoni. [30] Na kamba ukukosesa nkono nriro wako, tupula
nowo, wefye baidi yako. Basi, ndi fadari kwako kwasika kifingo cako kimojawapo,
koliko mwiri wako nzima kwingira motoni. [31] Yambiwa novyo javi, ‘Amwása nkawake
onse, ampe talaka.’† [32] Falakini omi nukwambirani kuwa kila mwenyé kumwasa
nkawake saíri kwa sababu ya uzinzi, muka-yo antenza kuzinga. Na mwenyé kunlomba
muka wakwasiwa, kankuzinga.”

Kuhusu kulapa

[33] Insa akizidi kuwambira: “Musikira tena vyawâmbiriwe wámida: ‘Usilapire ulongo ila
mutimize mbere ya Mola kulapa kwenu.’ [34] Falakini omi nukwambirani kuwa usilapire
kinu ciwa conse: wala binguni kamana ndi kiti ca Mwenyezimungu, [35] wala usilapire
duniya, kamana ndi yaluwatira maulu ake, wala usilapire Yerusalemu kamana ndi
kaya ya Nfalume Nkulu, [36] wala usilapire kiswa cako‡ kamana auna uwezo wa kubadili
nywiri zako kuwa nyelupa au nyerufi. [37] Basi, kusowera kwenu kuwe ‘aye’ íri ‘kweli
aye’, ‘sivyo’ íri ‘kweli sivyo’. Ca kupunda epo conse, cilawa ka Mbaya.”

Kuhusu kuripirirana

[38] Cengine kawambira kaamba: “Musikira vyayâmbiwe kuwa: ‘Riso kwa riso, rino kwa
rino.’ [39] Fala omi nukwambirani kuwa musishindane na wenye kukutendani ubaya.

‡ **5:21** Ona Kulawa 20:13; Kumbukumbu 5:17. § **5:23** Kulavya swadaka nNyumba Takatifu nkaya ya Yerusalemu.
* **5:27** Ona Kulawa 20:14; Kumbukumbu 5:18. † **5:31** Ona Kumbukumbu 24:1. ‡ **5:36** “Kulapira kiswa” mana ake ndi kupereka kiswa ikiwa ulongo, na kupereka kiswa ndi kufwa.

Kwasa javyo, ikiwa munu kakwibiya langu ra nkono nriro, zungunuka umpe langu
ra upande mwengine. 40 Ikiwa munu kakukeshari atware anzu yako, kazaku rako
nero mwasire. 41 Munu akukulazimisha kusukula kinu kilometuru moja, uka naye
mpaka mbiri. 42 Munu akukulebela kinu kimojawapo, mpe, na munu akija kukukopa,
nkopeshe usinture minyongo."

Kuhusu kuwapenda maaduwi

43 Ikisa kawambira javi: "Musikira vyayâmbiwe, 'Mpende mwenziwo, mwine aduwi
wako.' 44 Fala omi nukwambirani javi: Wapendeni maaduwi wenu, na watendereni
duwa wenye kukulumbatani, 45 ipate muwe wana wa Baba wenu ári binguni. Ka-
mana awarisa juwa rake ka wema na wabaya, anyesa nvula ka wenye shariya na
sawana shariya. 46 Kamana mukiwapenda wenye kukupendani, thawabuni yamupata?
Sinovyo vyawatenda anta wenye kuripisa nsoko? 47 Mukiwadairi habari wenzenu
basi, camutendire ndi cepi? Sinovyo vyawatenda anta wanu sawamwijiwa Mwenyez-
imungu? 48 Basi mukamilike kamba vyakamilike Baba wenu ári binguni."

6

Kuhusu kuwasaidiya masikini

1 Insa kasowera tena javi: "Onani! Musitende shariya yenu mbere ya wanu
kuwóniwa. Mukitenda javyo, amupata thawabu ka Baba wenu ári binguni. 2 Ndimana,
paulavya zaka, mbere yako usibiye umambi, kamba wanafiki vyawatenda kusinagoga
na munjira, wasifiwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wesa kupata futi thawabu
zawo. 3 Fala uwe, ukilavya zaka, usase nkono sonto wako kwijiwa citenda nkono nriro
wako, 4 zaka yako iwe kwa siiri. Na Baba wako, awona siiri, akujanliya."

Mambo a kutenda duwa

5 Insa kazidi kuwambira kaamba: "Pamulebela duwa, musitende kamba vyawa-
tenda wanafiki. Kamana ewo kuwajibu kwimira kulebela duwa mmasinagoga na
mmamembe ipate wawoniwe na wanu. Nukwambirani kweli kuwa wapata futi
thawabu zawo. 6 Fala uwe, ukilebela duwa, ingira nkisusi mwako, nakufunga nryango,
ulebela duwa ka Baba wako arípo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya.
7 Pamulebela duwa, musisowere novyo-novyo masemo mengi saana mana, kamba
vyawatenda sawamwijiwa Mwenyezimungu. Ewo wawaza kuwa, kwa sababu ya
usowezi mwingi, wasikiriwa. 8 Basi musiwalandanise, konta Baba wenu akwijiwa
camusakula kábula samunlebele. 9 Kwa javyo, pamulebela duwa, ambani javi:
'Baba wetu uri binguni,
rikurisiwe zina rako,
10 uje ufalume wako,
vitendiwe vyausaka
kamba vitendiwa mbinguni,
na mulumwengu-mu vitendiwe novyo.
11 Tipe luziki rero ratisakula kila suku.
12 Tiswamii makosa etu,
kamba ofwe novyo vyatiwaswamii watikosa.
13 Usitase kutingira ushetwani,
fala tinusuru mmakono mwa Mbaya.*'
14 Sambi, mukiwaswamii wanu makosa awo, na Baba wenu mbinguni akuswamiini
novyo. 15 Fala kamba amuwaswamii wanu, na Baba wenu aakuswamiini tena."

* **6:13** Mandiko mengine akongeza usowezi wakwamba javi: [Konta uwe ndi Mwenyé ufalume, Mwenyé nguvu, Mwenyé utukufu, daima milele. Aamina.]

Kuhusu kufunga
16 Ikisa kawambira javi: “Pamufunga, musiwalande manafiki wafunga wajii, kamana
wanyatisa kumaso kwawo ipate wawoniwe na wanu kuwa wafunga. Omi nukwambi-
rani kweli kuwa ewo wesa kupokerera thawabu zawo. 17 Falakini uwe, ukifunga,
taya kumaso na usamure nywiri zako, 18 ipate usiwoniwe na wanu kuwa kufunga, ila
wijiwiwe na Baba wako arípo kwa siiri. Na Baba wako, awóna kwa siiri, akujanliya.”

Kuhusu kuriturira mali
19 Cengine tena Insa kasema javi: “Musiriturire mali mulumwengu-mu múri uswa na
ange yaribungi piya vinu, na wevi wavunjanga miryango wakwiwa. 20 Fala riturireni
mali enu mbinguni, mahala savyaribika na uswa wala na ange, wala wevi sawavunja
nryango wakitowa kwiwa, 21 kamana paari mali ako, na moyo wako ndi pauwa nopo.
22 Sambi, kandiyeru ya mwiri ndi riso rako-ro. Ikiwa maso ako meema, mwiri wako
piya ukuwa nuru. 23 Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi†.
Kwa javyo, ikiwa nlangaza kwako uwe kisi, kisi cako kikulu pakulu.‡ 24 Hapana
munu akidiri kuwatumikira mamwenye wawiri, kamana mmoja amwina, mwengine
ampenda. Au aryaminisa ka mmoja, mwengine ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika
Mwenyezimungu pamoja na mali. 25 Ndimana omi nukwambirani javi: Musishugulike
na mainsha enu, camusaka kurya wala kunywa wala mwiri wenu camusaka kuvala.
Mainsha sibora zaida ya cakurya? Na mwiri sibora zaida ya mavazi? 26 Wanang'anizeni
wanyuni julu: sawavyala wala sawavuna wala sawariturira nkikuti, fala Baba wenu ári
binguni awarisa. Umwe sibora koliko ewo-po? 27 Nani kati yenu ashugúlika kakidiri
kongeza ora moja ya uhai wake?§ 28 Na mavazi, sababuni umwe kushugulikira?
Tunzani maluwa a nnundu, namuna vyaakula. Aakola kazi wala aapakasa nguwo.
29 Nukwambirani kuwa anta Selemani* na ubora wake piya aavarire kamba luwa rimo-
jawapo. 30 Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani ya nnundu iripo rero, yakuwa
makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani umwe, wenye kwamini aba?
31 Basi, musishugulike kwamba: ‘Tiryani?’ au ‘Tinywani?’ au ‘Tivalani?’ 32 Kamana
piya-vyo wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu wasakula. Falakini ijiwani kuwa Baba
wenu ári mbinguni akwijiwa kuwa musakula piya-vyo. 33 Basi, sakulani kwanza
ufalume wa Mwenyezimungu na shariya yake, nevyo vinu-vyo piya vikongeziwa
kwenu. 34 Musishugulike na makeshamungu, konta makeshamungu-yo irishugulikira
wanyewe. Vitosha kila suku na ubaya wake.”

7

Kuhusu kulaumu
1 Na tena kawambira kaamba javi: “Musilaumu, nomwe musilaumiwe, 2 konta
kamba vyamulaumu, mulaumiwa novyo. Na namuna ya kipimo camupimira,
mupimiriwa noco novyo. 3 Sambi, mbana unang'aniza kizolo mmaso mwa mwenziwo,
fala awufahamu kibawo ciri mmaso mwako? 4 Umwambiraja mwenziwo kuwa: ‘Asa
nilavye kizolo mmaso mwako’, na kumbe mmaso mwako muwa kibawo? We! 5 Uwe
nafiki! Lavya kwanza kibawo mmaso mwako, uwone sana-sana, ndipo unlavye kizolo
mwenziwo.
6 Musiwape vinu takatifu waumbwa, wakukuzungunukirani wakupanyangulani.
Wala musefye vifure vyenu mbere ya nguluwe, wasije kuluwata na maulu awo.”

† **6:23** “Kisi” mana ake “giza”. ‡ **6:23** Ezi aya-zi mana ake javi: Namuna munu vyaatafiti mali ake akolota vyaasaka kuwa mainsha ake mbere. Ikiwa iye munu mwema, vinu vyake awamera wenziwe, mainsha ake akwijala nlangaza, akwenenda sana. Fala ikiwa siyo munu mwema, vinu vyake daima ariturira iye tu basi, mainsha ake ejala kisi, daima akwakula. § **6:27** Usowezi wa Kigeregu dalili ndi javi: “Ákidiri kongeza ujunda nusu meturu?” * **6:29** Selemani ákiwa nfalume nkulu, mwana wa nfalume Daudi.

Mwenyezimungu ajibu duwa

[7] Kawambira tena javi: "Lebelani, múpewa. Sakulani, múpata. Lombani hodi, mufun-
guririwa. [8] Kamana kila alebéla, ápewa. Asakúla, ápata. Na alómba hodi, afunguririwa.
[9] Nani kati yenu alebeliwa nkate na mwanawe, kampa riwe? [10] Au alebeliwa inswi,
kampa nyoka? [11] Umwe, ingawa muwa wabaya, mukwijiwa kuwapa wanenu vinu
vyema. Futi Baba wenu ári mbinguni aawapa vinu vyema ware wenye kunlebela?
[12] Basi, piya vyamusaka kuwa wenzenu wakutendereni, nomwe watendereni novyo.
Eya ndi mana a shariya ya Taureti pamoja na minabii."

Nryango mpana na nryango mpusu

[13] Akizidi tena kuwambira javi: "Ingirani nryango mpusu, kamana mpana ndi
nryango wa njira ya ando yakumpereka munu motoni. Na wengi ndi wengira nowo
nryango-wo. [14] Fala nryango mpusu na njira musu ndi yuka kumainsha a peponi. Aba
futi wasinganira nowo nryango-wo."

Mambo a muti na visumo

[15] Insa kasowera tena kawambira javi: "More-moreni na minabii walongo, wakujírani
wakilanda kamba makondoo, kumbe mmyoyo yawo iwa kamba miwinzi mikali.
[16] Muwamanyira julu ya visumo vyawo*. Muti wa miwa ukupa papaya? Au mpombwe
ukupa mangera? [17] Basi, kila muti mwema ukupa visumo vyema, fala muti mbaya†
ukupa visumo vibaya. [18] Muti mwema aushubutu kupa visumo vibaya, na muti mbaya
aushubutu kupa visumo vyema. [19] Kila muti saupa visumo vyema usenguriwa, utaiwa
moto. [20] Basi, kwa vitendo vyawo, muwamanyira."

Umwe sukwijiwani

[21] Insa kawambira kaamba javi: "Siyo kila aníta onse 'Mwenye! Mwenye‡!' akwingira
muufalume wa binguni, ila ire aténda caasaka Baba ári mbinguni. [22] Suku ya Kiyama,
wanu wengi wakuja kwamba: 'Mwenye, Mwenye, sikweli atibushurire kwa zina rako?
Na kwa zina rako, atiwatuwise mashetwani? Na kwa zina rako, atitendire maajuza
mengi awenye?' [23] Basi omi nukuja kuwambira: 'Tangu sukwijiweni, lawani kumaso
kwangu, umwe mutenda ubaya!' "

Kuhusu wajengi wawiri

[24] Insa kesiriza kwamba javi: "Basi sambi, kila asikíra usowezi wangu-wu akitímiza,
alandanisiwa na munu mwerevu ajengire nyumba yake pariwe. [25] Inya nvula, ijala
myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, falakini aigwire konta ijengiwa
julu ya riwe. [26] Fala upande mwengine, kila asikíra usowezi wangu-wu akitówa
kutimiza, alandanisiwa tolu ajengire nyumba yake pansanga. [27] Inya nvula, ijala
myuto tapa-tapa, ivuma mepo, ibiya julu ya nyumba-yo, igwa irrr! Basi, kugwa kwake
kukulu." [28] Pesire Insa kusowera usowezi-wu, makundi a wanu wakishanga namuna
vyaakifunda, [29] konta akifunda kamba mwenyé mamulaka, aakifunda kamba wanlimu
wawo wa shariya.

8

Insa amponesa camagundula

[1] Insa, pesuke pamwango, wanu wengi wakinfulata. [2] Mpunde noure camagundula*
akinfika karibu, akinkokorera, akamba: "Mwenye, ukisaka, kwanawo uwezo wa
kuniswafi!" [3] Insa, nakolosa nkono, akinkumbula, akisema: "Nisaka, uwe swafi."
Na wakati noure, magundula ake are akiswafika! [4] Insa akimwambira: "Ona,

---

* **7:16** "Visumo vyawo" mana ake vitendo vyawo. † **7:17** Au: "muti nlwere". ‡ **7:21** Itumika "Mwenye" ka munu wakwinshimika pakulu. * **8:2** Mida camagundula aákikalanga wala aákirya pamoja na wanu, na wanu awákinkumbula, sababu kutowa kuwa swafi (ona Walawi 13:45-46).

usimwambire munu, ila uka ukarolote ka nkulungwa wa dini, ukapitise nadiri kamba vyaalaizire nabii Musa, ukawape ushahidi."

Insa amponesa ntumisi mmoja

5 Pengire Insa Kafarnaumu†, nfalume wa masurudadu wa Roma‡ akinfika karibu,
akinlebela, 6 akamba: "Mwenye! Ntumisi wangu kalala ukaya nlwere karemala,
kankutabika pakulu futi." 7 Iye akimwambira: "Omi nikúka, nímponesa." 8 Nfalume wa
masurudadu ire akinjibu, akamba: "Mwenye, siri bora uwe kwinama lupenu rangu!
Ila, sowera usowezi wako tu basi, ntumisi wangu apona. 9 Kamana, omi novyo niwa
sini ya mamulaka, nanawo novyo masurudadu sini yangu. Nimwambira mmoja 'uka!',
akuka. Mwengine nimwambira 'njo!', akuja. Ntumisi wangu nimwambira 'tenda
kinu kada', neye atenda noco." 10 Insa paasikire javire, akitajabu, akiwambira wanu
wakinfúlata ware, akamba: "Nukwambirani kweli kuwa, nkati ya wanu wa Iziraeli§,
sinamba kunsingana wakwamini pakulu kamba eyu! 11 Nukwambirani kuwa wengi
wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa*, wakurya pamoja na Iburahima
na Izaki pamoja na Yankubu†, muufalume wa binguni. 12 Fala wanu wa nowo
ufalume-wo‡ wakuja kwefiwa panja pakisi pi! Nopo kukuwepo kurira na kutafuna
meno." 13 Ikisa Insa akimwambira nfalume wa masurudadu ire: "Uka, vikuwere novyo
kamba vyawaminire." Noure wakati ure, ntumisi wake ire akipona!

Insa awaponesa wanu wengi

14 Insa, paafikire nyumba ya Peduru, kansingana nkwewe Peduru alarire pakinanda,
ákiwa na homa. 15 Akinkumbula mmakono mwake, na homa ire ikimpita. Noparepare,
akilamuka, akanza kumudumu.
16 Paifikire jironi, wakija nawo kwake wanu wengi wamashetwani. Iye, kwa usowezi
wake tu basi, akiwatuwisa mashetwani. Piya wákiwa walwere akiwaponesa, 17 ipate
vitimu vyâmbiwe na nabii Izaya§, âkamba: "Iye mwanyewe kasukula udainfu wetu,
kapinga ulwere wetu."

Vilazimisha kunfulata Insa

18 Sambi, Insa paawonire kuzunguriziwa na junudi ya wanu, akiwamuru wana-
funzi wake walawe woke ng'ambu nyengine. 19 Nakunfika karibu mwanlimu mmoja
wa shariya, akimwambira: "Mwanlimu, nukufulata kauka konse." 20 Insa akinjibu
akamba: "Marikule wanawo mapondo, wanyuni wakwirúka julu wanawo vitundu,
fala Binadamu wa Binguni* aana mahala pakutula kiswa kupumuzika." 21 Nakisa,
mwanafunzi wake mmoja akimwambira: "Mwenye, nipe rihusa kwanza nilawe,
nikanzike wawa."† 22 Fala Insa akinjibu akamba: "Nifulate, wase wafwi‡ wawazike
wafwi wawo."§
23 Pengire Insa mungalawa, wanafunzi wake wakinfulata. 24 Ikanza tufani mbahari,
mpaka mungalawa mure ejala maji tapa, we! Fala Insa ákilala usingizi! 25 Wanafunzi
wake wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba: "Mwenye, tivushe, epa tipoteya!"
26 Iye akiwambira javi: "Mbana muwa wofi? Umwe kwamini kwenu aba!" Basi,

† **8:5** Kafarnaumu ndi kaya moja iri karibu ya tanda ra Galileya. ‡ **8:5** Nfalume wa masurudadu wa Roma ire aáwere Yahudi. § **8:10** Wanu wa Iziraeli ndi Mayahudi. * **8:11** "Wengi wakuja kulawa malawira-juwa na maswera-juwa" ndi wanu Sawari-Mayahudi. † **8:11** Iburahima, Izaki, na Yankubu ndi wakulungwa wakulu wa rikolo ra mida ra Waebraniya au Mayahudi. ‡ **8:12** "Wanu wa nowo ufalume-wo" mana ake Mayahudi. § **8:17** Ona Izaya 53:4. * **8:20** Insa Almasihi akiramba mwanyewe mara nyingi zawenye akiritula zina ra "Binadamu wa Binguni". Eri zina-ri mana ake ndi kuwa Insa katondoriwa na Mwenyezimungu kutenda kazi yakwakikisha ufalume wa Mwenyezimungu. Ona Daniyeli 7:13-14. † **8:21** Mana ake: akilebela ekare naye wawaye mpaka afwe anzike. Ikisa anfulate tena Insa. ‡ **8:22** Epa "wafwi" mana ake ndi wanu wári hai fala sawasaka kunfulata Insa. § **8:22** Mana ake: Bora ndi kunfulata Insa Almasihi koliko kwikala na jamaa.

akilamuka, akisowerera mepo na bahari ka kwinyuka, kukitenda shuwari dembwe.
27 Wanu ware wakishanga, wakamba javi: "Eyu munu-yu kawa namunani, mpaka
mepo na bahari vinsikiriza?"

Insa awaponesa wamashetwani waGerasi

28 Pafikire ng'ambu nyengine, inti ya waGerasi, wakinjira kusowera naye wamashet-
wani wawiri, wakilawa kumakaburi*. Ewo wakopesa pakulu futi, pakutowa munu
kupita noyo njira-yo. 29 Mpunde noure wakinyangula, kuno wakindairi: "Mwana wa
Mwenyezimungu, mbana kwankutandibu? Kuja kuno kutopepesa wakati saunafika†?"
30 Sambi, kitambo aba zíkiwapo nguluwe nyingi zikisungiwa. 31 Mashetwani ware
wakinlebela Insa, wakamba: "Basi kamba utituwisa, tipe nafasi tingire nkonjo wa
nguluwe zire." 32 Iye akiwambira: "Aya, ukani!" Mashetwani ware, nakuwalawa wanu
ware, wakuka wakiwengíra nguluwe zire. Basi, nkonjo wa nguluwe zire wakituwa
pakulu wakifika pangulu, piya wakiteremukira mmaji wakifwa! Mama! 33 Wasunga
wa nguluwe zire wakitira. Pawalawire, wakuka mpaka kaya ulu, wakereza piya habari
zikunire zire na mambo awakunire wamashetwani ware. 34 Kusema kweli, wanu piya
wa kaya ire wakuka ka Insa. Nakummona, wanlebela alawe inti yawo ire.

9

Insa amponesa kitewe

1 Pengire Insa mungalawa, akilokera ng'ambu nyengine, akuka mpaka kwawo*.
2 Onani, wakija naye kitewe apingiwe mmashila. Insa paawonire kwamini kwawo,
akimwambira kitewe ire, akamba: "Mwanangu, rimbisa moyo! Madambi ako
aswamíiwa." 3 Na kweli, wanlimu wa shariya wamojawapo wakanza kuwaza ki-
moyomoyo: "Eyu kankukufuru!"† 4 Insa pejiwe mawazo awo, akamba: "Mbana
mwankuwaza vinu vibaya mmyoyo mwenu? 5 Avi, kwamba 'Madambi ako aswamíiwa',
au kwamba 'Lamuka wenende', cangupa ndi cepi? 6 Fala, nukoloterani kuwa Bi-
nadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi duniya.‡" Noparepare,
iye kamwambira kitewe ire: "Lamuka usukure kinanda cako, uke vyako kwenu."
7 Nakulamuka, akilawa, akuka kwake. 8 Junudi ya wanu ware pawammonire, wopa,
wakintukuza Mwenyezimungu awapere wanu mamulaka kamba-ya.

Insa amwita Matwaya anfulate

9 Insa, nakupita mahala pare, kammona mwananlume mmoja wakwitiwa Matwaya,
ekáre mahala pakuripiwa nsoko. Akimwambira: "Nifulate!" Nakulamuka, akinfulata.
10 Insa paakirya cakurya nnyumba ya Matwaya pamoja na wanafunzi wake, ona,
waja wanu wengi warípisi nsoko§ na wamádambi, wakikala kurya naye. 11 Mafarizeu,
nakuwona javire, wakiwadairi wanafunzi wake ware: "Warípisi nsoko pamoja na
wamádambi, mwanlimu wenu akurya nawo! Sababuni?" 12 Falakini iye, nakusikira
javire, kaamba: "Wanu wakomu awapita wakinsakula dotoru, ila walwere." 13 Basi,
murifunde sana-sana mana a eya masemo-ya*: "Omi Mwenyezimungu nisaka huruma,
sisaka swadaka." Basi, omi sijire kuweta wenye shariya, ila wenye dambi.

---

* **8:28** Kumakaburi ka wákilawa wanawalume ware ákiwa majonga makulu. † **8:29** "Wakati saunafika" mana ake sainamba kufika suku ya Kiyama. * **9:1** Kwawo Insa ndi Kafarnaumu. Ona 4:13. † **9:3** Mayahudi wakiwaza javyo konta wakikubali kuwa aswámii madambi ndi Mwenyezimungu tu basi. ‡ **9:6** Tafauti iwerepo ndi kuwa Mayahudi wakikubali kuwa Almasihi (Binadamu) aponesa ulwere fala, kwa kuwa siyo Mwenyezimungu, aana uwezo wa kuswamii madambi. Fala Insa kawambira kuwa Almasihi Mwenyezimungu, ndimana, sukuponesa basi, na madambi newo aswamii. Kinyume Insa akisema kuwa iye mwanyewe ndi Almasihi na Mwenyezimungu. Na kawolotera julu ya kumponesa kitewe ire. § **9:10** Mayahudi na Mafarizeu wakiwatula wanu wa kuripisa misoko kamba wanu sawari swafi. * **9:13** Ona Hozeya 6:6.

Shauri julu ya kufunga

14 Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza wakifika karibu ya Insa, wakamba:
“Ofwe na Mafarizeu mara nyingi tifunganga, ila wanafunzi wako awafunga.
Sababuni?” 15 Insa akiwajibu: “Mudaniza kuwa warifiwe kuharusi wajuzi kukimiwa
wari na mwenyé harusi? Fala suku yakutwariwa mwenyé harusi kati yawo, wakati-wo
wakuja kufunga. 16 Hapana mwenyé kutwala kipindi kipya, kutaya kiwamba munguwo
ya mida, konta kipindi kipya-co cilawa munguwo, nguwo-yo izidi kupapuka. 17 Wala
hapana munu atwála vinyu yakwanza kusemuka kutayirira nnumba† zamida, konta
ikiwa javyo, numba-zo zipanjika, vinyu-yo itawanyika na numba-zo zikwaribika. Basi,
tayani vinyu yakwanza kusemuka nnumba nyipya, javyo piya vikwikala suku nyingi.”

Kuziripuka ka mwari na kupona ka mwanamuka

18 Insa, paawambire javyo, mpunde noure akifika nlongozi mmoja, akinkokorera,
akamba: “Mwanangu mwari kafwa sambi-pa. Fala ukúka, untula nkono wako julu
yake, akuwa hai.” 19 Insa akilamuka, wakilongozana pamoja na wanafunzi wake.
20 Ona, akifika karibu ya Insa mwanamuka mmoja ákiwa na ulwere wa mbobo muda
wa myaka kumi na miwiri. Nakunfika kuminyongo kwake, akikumbula anzu yake,
lupindo ra sini, 21 kamana akiwaza javi: “Nikikumbula nguwo yake tu basi, nipona.”
22 Insa akizungunuka, akinnang'aníza, akimwambira javi: “Mwanangu, rimbisa moyo!
Kwamini kwako kukuponesa.” Na mwanamuka ire, noure wakati ure, akiponesiwa.
23 Insa, paafikire kunyumba ya nlongozi ire, nakuwawona webii wa mitoriro na junudi
ya wanu wakinyangula‡, 24 akiwambira javi: “Aya, lawani-pa! Mwari-yu aafwire,
kalala tu basi!” Falakini ware wakola kunseka. 25 Pawalaviriwe panja wanu ware, Insa
akingira, akinkola nkono mwari ire, neye akilamuka! 26 Ezi habari-zi zikenera muinti
mure piya.

Insa awaponesa wanu sawawona wawiri

27 Insa nakulawa pare, wanu sawawona wawiri wanfulata, kuno wakinyangula
wakamba: “Mwana wa Daudi§, titendere huruma!” 28 Iye nakufika ukaya, vipofu
ware wakimukira karibu yake. Insa akiwadairi: “Mukwamini kuwa nanawo uwezo
wakukuponesani?” Wakinjibu, “He, tukwamini, Mwenye!” 29 Basi, akiwakumbula
mmaso mwawo, akamba: “Patani kadiri ya kwamini kwenu!” 30 Maso awo akiwa-
funguka, ngwee! Fala Insa akiwalaizira pakulu, akamba: “Onani, anta munu mmoja
asijiwe!” 31 Falakini ewo, nakulawa pare, wakeneza habari zake muinti mure piya.

Insa amponesa bubu

32 Pawalawire ware, onani, wanjisira Insa munu mmoja bubu wamashetwani.
33 Nakutuwisiwa shetwani, bubu ire akanza kusowera. Wanu wengi wakishanga,
wakamba: “Tangu acinakuna kinu kamba eci inti ya Iziraeli!” 34 Fala Mafarizeu
wakamba javi: “Awatuwisa mashetwani kwa nguvu za Nkulu wa mashetwani*!”

Insa awawonera utungu wanu

35 Insa akipita akenenda kaya ulu-ulu pamoja na kaya noto-noto zire piya, akifunda
mmasinagoga† mwawo, akereza Habari Ngema za ufalume wa Mwenyezimungu, na
akiponesa kila namuna ya ulwere na shida piya. 36 Iye, nakuwawona wanu wengi ware,
kawawonera utungu pakulu sana, konta wauzunika na wapoteya kamba makondoo
sawana nsunga. 37 Kwa javyo, akiwambira wanafunzi wake javi: “Awapo mavuno

---

† **9:17** Númba wakati wa Insa ákitendiwanga a sambala. Sambala íkiwa ya mida, ainyuluka tena. ‡ **9:23** Mayahudi mida wákiwa na matanga, wákibiya mitoriro kuno wakirishuku wakinyangula pakulu. § **9:27** Íkiwa tabiya kati ya Mayahudi yakuwa mwana wa Daudi, Selemani, ákiwa na uwezo pakulu wakuponesa. Insa kakubaliwa kuwa Almasihi, kalandana na Selemani wakuwa na uwezo wakuponesa. * **9:34** Nkulu wa mashetwani ndi Ibilisi. † **9:35** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

mengi, falakini wakolakazi ndi aba! 38 Basi, nlebeleni Mwenyezimungu Mwenyé
mavuno awapereke wakolakazi wavune mavuno ake."

10

Mawalii kumi na wawiri

1 Insa, nakuweta wanafunzi wake kumi na wawiri, akiwapa mamulaka julu ya
kuwatuwisa mashetwani, na waponese kila namuna ya ulwere na shida piya. 2 Mazina
a mawalii[*] kumi na wawiri ndiya: wakwanza ndi Ansumani atapiriwe zina ra Peduru,
Andere nduye Peduru, Yakobu na Yahaya, munu na nduye wana wa Zebedeyu, 3 Filipi,
Bartolomeu, Tamimu, Matwaya ákiripisanga nsoko, Yakobu mwana wa Alufeu, Tadeu,
4 Ansumani nKanaa, pamoja na Yuda Shikariyoti, anzungunuke Insa.
5 Insa kawatuma ewa kumi na wawiri-wa, bandi yakuwalaizira javi: "Musuke ka
wanu Sawari-Mayahudi, wala musingire kaya za waSamariya, 6 ila ukani kwanza
ka waIziraeli, wasíke kamba makondoo. 7 Mwamusaka kupita-mo, tangazani ezi
habari-zi javi: 'Ufalume wa binguni uwa karibu!' 8 Waponeseni walwere, waziribuseni
wafwi, waswafini wamagundula, na watuwiseni mashetwani. Mupata bure, perekani
bure. 9 Musirisukuze mali a oru wala a parata wala a shaba mmaramba mwenu.
10 Musisukure mirumba munjira, wala nguwo mbiri, wala viratu, wala ngombo.
Kamana bora ndi nkolakazi na luziki rake. 11 Kila kaya ulu au noto yamufika yonse,
nsakureni nani kamilifu, mufikire nopo mpaka kulawa. 12 Pamwingira nnyumba,
komazani. 13 Ikiwa wanyewe nyumba-yo makamilifu, salama yenu wabaki nawo, fala
ikiwa simakamilifu, salama yenu ikuludirani wanyewe. 14 Sakupokererani wala sasik-
iriza usowezi wenu, pamulawa nyumba-yo au kaya-yo, ripumuneni funfu mmaulu
mwenu[†]. 15 Nukwambirani kweli, suku yakulamuriwa, hukumu ya makaya a Sodoma
na Gomora[‡] ndi aba koliko hukumu ya kaya-yo."

Mashaka na kulumbatiwa ka mawalii

16 "Onani! Omi nukutumani kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. Kwa javyo,
muwe wajanja kamba masungula, na wororo kamba makweyi.[§] 17 Mutengemane!
Kamana wanu wakuperekani mahala pamilandu, na nkati ya nsinagoga kukucapani
viboko.[*] 18 Na mbere ya mafumu na mafalume mukuja kutwariwa, kwa sababu
zangu omi, ipate muwe mashahidi kwawo na mbere ya mataifa. 19 Mukiperekiwa,
musishugulike cakwamba. Kamana nowo wakati-wo, mukwambiriwa camusaka
kwamba. 20 Konta sumwe musowera, asowéra ndi Roho wa Baba wenu, asowéra nkati
yenu. 21 Munu akuja kumpereka nduye aulaiwe[†], na wawa antenda novyo mwanawe,
na wana wakuja kubishana na wawa zawo kufika kuwolaisa. 22 Mukuja kwiniwa kwa
sababu ya zina rangu. Fala asáka kuvumirira mpaka mwinsho, eyo akuja kuvushiwa.
23 Wakukulumbatani kaya-yo, tuwirirani kaya nyengine. Nukwambirani kweli kuwa
amumariza kupita kaya piya za Iziraeli saanaja Binadamu wa Binguni. 24 Hapana
mwanafunzi anta mmoja wakumpúnda mwanlimu wake, wala ntumisi wakumpúnda
mwenye wake. 25 Vitosha mwanafunzi kuwa kamba mwanlimu wake, na ntumisi kuwa
kamba mwenye wake.[‡] Ikiwa mwenyé nyumba wamwita Belzebuli[§], futi wanu wa
nnyumba mwake wawetaja?"

---

[*] **10:2** Mawalii ndi wanafunzi wákenendanga na Insa, mwinsho wawatumire ulumwengu piya kwereza Habari Ngema ya ufalume wa Mwenyezimungu. [†] **10:14** Ewu usowezi wa mida. Kamba munu vyaamba, "Ripumuneni matako". [‡] **10:15** Kaya mbaya mbiri zakwitiwa Sodoma na Gomora Mwenyezimungu kâdangula wakati wa Iburahima. [§] **10:16** Kigeregu: "Muwe wajanja kamba manyoka na wororo kamba mapomba." [*] **10:17** Evi vikinkuna munu saakifulata shariya ya Taureti. [†] **10:21** Akuja kuulaiwa sababu ya kunfulata Insa Almasihi. [‡] **10:25** Mana ake: Ikíwa mwanlimu kankuwona mashaka, mwanafunzi azidi kuwona mashaka. Sawa-sawa kitumisi na mwenye wake. [§] **10:25** "Belzebuli" zina rengine ra Ibilisi.

Wamujuzi kumopa nani?

26 “Basi musiwope ewo! Kamana hapana cakufiníkiwa sacifunuriwa, na cakufísiwa
sacifisuriwa. 27 Canukwambirani pakisi erezani panlangaza, na camuteteriwa
mmasikiro, ibiyani umambi. 28 Musiwope wanu wakuulaya mwiri, sawakidiri kuulaya
roho. Ila mopeni pakulu ari na uwezo wakupoteza motoni mwiri pamoja na roho.
29 Sikweli madindi wawiri awoziwa raisi? Na anta mmoja aagwirira pansi bila kwijiwa
Baba wenu.* 30 Anta nywiri za nkiswa mwenu ziwalangiwa piya! 31 Basi, musope
kamana muwa bora koliko madindi wengi. 32 Kwa javyo, kila mwenyé kwakikisha
mbere ya wanu kuwa anifulata omi, nomi novyo nikwakikisha mbere ya Baba wangu
ári binguni kuwa wangu omi. 33 Fala mwenyé kunikana omi mbere ya wanu, nomi
novyo ninkana iye mbere ya Baba wangu ári binguni. 34 Musidanize kuwa nija
kutawanya salama mulumwengu-mu. Sijire kutawanya salama ila nija na upanga†.
35 Kamana nija kunfitini mwananlume na wawaye, muka na mamaye, pamoja na munu
na nkwewe. 36 Maaduwi wa munu ndi wári nnyumba mwake! 37 Mwenyé kumpenda
wawaye au mamaye pakulu koliko omi siyo bora kwangu omi, na mwenyé kumpenda
mwanawe pakulu koliko omi, siyo bora kwangu omi. 38 Munu saasukula nsalaba‡ wake
na kunifulata, siyo bora kwangu omi. 39 Awonérera mainsha ake, apoteza, fala apóteza
mainsha ake kwa sababu yangu omi, asinganira.”

Thawabu

40 “Akupókererani umwe, anipokerera omi. Na anipokérera omi, ampokerera anitu-
mire omi. 41 Ampokérera nabii kwa kuwa nabii apata tuzo ra nabii. Na ampokérera
mwenyé shariya, kwa kuwa mwenyé shariya, apata thawabu ya mwenyé shariya.
42 Nukwambirani kweli kuwa ámpa wasimana-wa mojawapo kikombe ca maji akuziz-
ima kwa kuwa mwanafunzi wangu, kwa hakika aakosa futi kupata thawabu yake.”

11

1 Insa pesire kuwalaiza wanafunzi wake kumi na wawiri, akilawa pare akuka
kufunda na kwereza mmakaya mwawo*.

Wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza

2 Yahaya nkalaboshu mure paasikire vitendo vya Almasihi, akiwatuma wanafunzi
wake 3 wakandairi javi: “Uwe nduwe úkijuzi kuja au tijuzi tinrindire mwengine
mmojawapo?†” 4 Insa akiwajibu, akamba: “Ukani mukamwambire Yahaya mambo
a muri kusikira na a muri kuwona: 5 wanu sawawona wankuwona, wakubadi-
lika wankwenenda, wamagundula wankuswafiwa, makewewe wankusikira, wafwi
wankuziripusiwa, na masikini wankwereziwa Habari Ngema. 6 Heri munu wakúwa
kwangu omi aawona sababu yakunziwiya kuzidi kwamini.”

Insa asowera kuhusu Yahaya

7 Sambi, pawokire vyawo, Insa akanza kuwambira wanu kuhusu Yahaya: “Paluwanja
pare múka kuwona kinani? Nyani wakutikinyiwa na mepo? 8 Au múka kuwona
kinani? Mwananlume wakuvala mavazi meema? Onani, wanu wakuvala mavazi
meema, nnyumba ya nfalume ndi mwawári. 9 Fala noko múka kuwona kinani? Nabii?
Nukwambirani kweli, iye kawapunda minabii. 10 Basi, iye ndi munu asemiwe nkati ya
Mandiko‡:

---

* **10:29** Mana ake: Kwa kuwa Mwenyezimungu awasunga wadudu, futi wanu aawasunga? † **10:34** Mana a upanga ndi “umani”. Nfano: “Nija nawo novyo umani”. ‡ **10:38** Nsalaba ndi mbawo mbiri zakukingamisiwa. Úkitumiriwanga mida kuwolayira wanu wakuhukumiwa. Munu wakusukula nsalaba wake, ndi alama yake ya kuka kufwa. Aana haki ya mainsha tena. Ewu ndi nfano wasowere Insa kuringanyisa namuna ya kujuzi kukaidi moyo kunlani shetwani. * **11:1** “Makaya mwawo” ndi makaya a Mayahudi. † **11:3** Mayahudi na Yahaya mwenyé Koza wakirindira kuwa akuja kulawirira Mwenye Nkulu wakúja kuwavusha wanu. ‡ **11:10** Ona Malakiya 3:1.

'Onani, nímpereka ntume wangu mbere yako,
akutengezera njira mbere yako.'

11 Kweli-kwelini nukwambirani kuwa nkati ya wana wapongoriwa na wanawaka,
aanalawirira wakumpunda Yahaya mwenyé Koza. Falakini, ntoto muufalume wa
binguni ndi nkulu wakunzaidi iye. 12 Tangu suku za Yahaya mwenyé Koza mpaka
rero-vi, ufalume wa binguni úkiwepo ushinda mwingi. Wamani wakenekeza kumiliki
kwa nguvu.§ 13 Konta mpaka suku za Yahaya, minabii piya wabushuru na Taureti
ibushuru novyo kuhusu nowo ufalume-wo. 14 Basi, mukisaka kukubali, neye noyo ndi
nabii Aliyasi akirindiriwa kuja.* 15 Mwenyé masikiro, asikire!
16 Wanu wa eyi tarehe-yi niwalandanise na wanani? Wawalanda wasimana wak-
wikala kubazari, wakiwanyangurira wenziwawo, 17 wakamba:

'Tukwibiirani mitoriro, amuvinire!
Timba nyimbo za uzuni, amuririre!'

18 Kamana kaja Yahaya aafúnga wala aánywa, ewo wasema: 'Kanawo jini.' 19 Kaja
Binadamu wa Binguni† akúrya na akúnywa, ewo wasema: 'Mmoneni! Nfaji na nrevi-yu!
Rafiki wa waripísa nsoko na wamádambi!' Novyo-sivyo wijiwifu wa Mwenyezimungu
ukwijiwikana kwa vitendo vyake!‡"

Inti za wanu saawasaka kutubiya

20 Ikisa, Insa akanza kuwalaumu wanu wa kaya zaakitenda maajuza mengi, konta
awakitubiya. 21 Akamba: "Uwe, kaya ya Korazini, ulaniwe! Uwe, kaya ya Beti-
saida, ulaniwe! Konta maajuza akukunireni umwe, anakuna Tiru na Sidoni, nanga
walawirira wengi wenye kutubiya, wakuvala maguniya na kuripaka rivu§. 22 Ndimana
nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya Tiru na Sidoni* ikuja kuwa aba
koliko yenu umwe. 23 Na uwe, Kafarnaumu, itakuwa ukweziwa? Ukwisusiwa mpaka
Kuzimu! Kamana, maajuza akukunire uwe, anakuna Sodoma†, kaya íri-po mpaka rero!
24 Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, hukumu ya kaya ya Sodoma ikuja
kuwa aba koliko yako uwe."

"Njoni kwangu omi!"

25 Noure wakati ure, Insa akisema, akamba: "Nukushukuru, Baba, Mola wa binguni
na duniya, konta evi vinu-vi kuwafisira wejiwifu na werevu, ila kuwafafanurira wanu
watoto‡. 26 Ndi kweli, Baba, kwa kuwa javyo ndi vyavikunowa mbere yako. 27 Piya
vinu nigabiziwa na Baba wangu. Hapana amwijíwa Mwana§ ila Baba, na hapana
amwijíwa Baba ila Mwana na ware wakuwa Mwana kawatondola kuwafafanurira.
28 Piya wenye kusokera na wenye kuwa na mashuguli mengi, njoni kwangu omi,
nukupani pumuzi! 29 Twalani lunda rangu, murifunde kwangu omi, kamana nanawo
imani na unyenyekevu wa moyo. Basi javyo, roho zenu zipumuzika, 30 konta lunda
rangu aririgariga, na nzigo wanukusukuzani úveyuka."

---

§ **11:12** Wakati-wo Mayahudi wakinrindira kuja Almasihi awe nkulungwa wa masurudadu kuwashinda waRoma. * **11:14** Nabii wa mida, pakulu Malakiya (ona Malakiya 4:5), wabushuru kuwa Aliyasi aludi. Aliyasi ndi ire saafwire, atwariwe mbinguni munkukuta wa moto. † **11:19** Binadamu wa Binguni zina rengine ra Insa. ‡ **11:19** Mana ake: Mwinsho wijiwifu wa Mwenyezimungu ukuja kwakikishiwa julu ya vitendo vyema vya Insa. § **11:21** (i) Kuvala maguniya na kuripaka rivu íkiwa alama yakutubiya ka Mayahudi. (ii) Wákitendanga wanu wa mida ikíwa watubu dambi zawo. * **11:22** Tiru na Sidoni ndi inti za makafiri. † **11:23** Wakati wa Iburahima, kaya ya Sodoma ifujika kwa sababu Mwenyezimungu kâpereka moto, konta dhuluma kuwa nyingi. Ona Mwanzo 18-19. ‡ **11:25** "Watoto" epa mana ake ndi wanu wanyenyekevu. § **11:27** Mwana ndi Mwenye Insa Almasihi.

12

Kuhusu suku ya sabadu

1 Wakati-wo, suku moja sabadu*, Insa akipita mmasamba a tirigu. Wanafunzi ware
ikiwakola njala, wakanza kuvunja masuke a tirigu, wakitafuna. 2 Fala Mafarizeu
pawawonire javire, wakimwambíra: "Ló! Wawone wanafunzi wako wankutenda vinu
saviri halali kutendiwa suku ya sabadu." 3 Iye akiwajibu: "Amunafyoma vyaâtendire
Daudi pamoja na wenziwe paiwakorire njala? 4 Kêngira nnyumba ya Mwenyezimungu
pamoja na wenziwe, watafuna mikate yakutukuziwa. Saviri halali kutenda javyo ewo,
ila íwa halali kutafuna walongozi wa dini tu basi. 5 Au amunafyoma Taureti kuwa
walongozi wa dini wa nNyumba Takatifu wakikejeli suku ya sabadu, fala wawa wanu
sawana makosa? 6 Basi omi nukwambirani kuwa epa kawapo nkulu koliko Nyumba
Takatifu! 7 Munejiwa mana a ewu usemi-wu: 'Omi Mwenyezimungu nisaka huruma,
sisaka swadaka', amungari kuwalaumu wanu sawana makosa. 8 Konta Binadamu wa
Binguni ndi Mwenye wa sabadu."

Munu wakuremala nkono

9 Insa nakulawa pare, akuka nsinagoga mwawo. 10 Ákiwapo munu wakuremala
nkono. Ewo wandairi wakamba: "Mwaja! Halali kuponesa sabadu?" Wandairi javyo
ipate wanlaumu. 11 Fala iye akiwambira: "Nani kati yenu áwa na kondoo mmoja
kagwirira mpondo rikulu suku ya sabadu, kwa nowo wakati-wo katowa kunkola,
kunlavya? 12 Onani, aafãi pakulu munu koliko kondoo? Kwa javyo, halali kutenda
meema suku ya sabadu." 13 Ikisa akimwambira munu ire, akamba: "Olosa nkono
wako." Iye akolosa na akiponesiwa, úkiwa nzima kamba mwengine. 14 Fala Mafarizeu
wakilawa, wakitenda mpango wakumuulaya Insa.

Kubushuru ka Ntumisi atondoriwe na Mwenyezimungu

15 Fala pejiwe mpango wawo ure, Insa karilavya pare. Wanu wengi wakinfulata,
neye akiwaponesa piya, 16 akiwalaizira wasereze vyaatendire. 17 Vitimiziwe vyaâsemire
nabii Izaya† kuwa:

18 "Onani, eyu ndi Ntumisi wangu wanintondore,
mpendani wangu anipéndeza mmoyo mwangu.
Nintaya Roho yangu kati yake,
iye atangaza namuna nyipya mbere ya mataifa.
19 Aakaidi wala aanyangurisana na munu,
shauti yake aisikirikana panja.
20 Aanyanda muwa wakuvunjika,
wala aazimisa paviyu yakufuka rosi,
mpaka suku yakushinda shariya yangu.
21 Na zina rake, mataifa watumaini."

Mafarizeu wanlandanisa Insa na Belzebuli

22 Ikisa Insa wakinjisira munu mmoja kipofu na bubu kwa sababu ya mashetwani.
Iye akimponesa, ipate akidiri kusowera na kuwona. 23 Wanu piya wakishanga,
wakamba: "Paa! Sinoyu-yu ujukulu wa Daudi?" 24 Fala Mafarizeu pawasikire,
wamba: "Eyu munu-yu aawatuwisa mashetwani sairi kwa uwezo wa Belzebuli, nkulu
wa mashetwani‡." 25 Pejiwe ware cawari kuwaza, Insa kawambira: "Kila ufalume
wakwawányika makundi akubishana watupu, ufujika. Na kila kaya au nyumba

* **12:1** Suku ya sabadu ndi Jumamosi. Ndi suku ituriwe kupumula Mayahudi. Awajuzi kukola kazi kamba vyaisema shariya ya Taureti. † **12:17** Ona Izaya 42:1-4. ‡ **12:24** Belzebuli ndi zina rengine ra Shetwani au Ibilisi, nkulu wa mashetwani na majini.

yakwawányika makundi akubishana watupu, aiinshi. 26 Ikiwa Shetwani§ awatuwisa
mashetwani, warawanya watupu, ufalume wake Shetwani-yo uinshi mwaja? 27 Na
ikiwa niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Belzebuli, sambi wanafunzi wenu
wawatuwisa kwa uwezo wa nani? Basi, ewo ndi wakulamulani. 28 Fala ikiwa
niwatuwisa mashetwani kwa uwezo wa Roho wa Mwenyezimungu, basi ukufikirani
futi ufalume wa Mwenyezimungu! 29 Au, munu nnyumba ya munu wakurimba
akwingira kumwiwira mali ake, bila kwanza kunfunga mwanyewe, mwaja? Akinfunga
ndi pamwiwira nnyumba mwake. 30 Munu saári pamoja nomi, abishana nomi, na
sakusánya pamoja nomi, atawanya. 31 Ndimana nukwambirani javi kuwa kila dambi na
kufuru waswamiiwa wanu, fala kukufurira Roho Takatifu* auswamiiwa. 32 Na asowéra
kwa kubishana na Binadamu wa Binguni aswamiiwa, fala asowéra kwa kubishana na
Roho Takatifu, aaswamiiwa ulumwengu-wu wala usaka kuja."

Muti ukwijiwikana kwa visumo vyake

33 "Tenderani juhudi muti uwe mwema†, visumo vyake vikuwa vyema, au tenderani
ubaya muti uwe mbaya, na visumo vyake vikuwa vibaya. Kusema kweli, muti
ukwijiwikana kwa visumo vyake. 34 Umwe kabila ya manyoka! Musoweraja usowezi
mwema, muri wabaya? Konta ciri kumoyo ndi cilawira pakanywa. 35 Munu mwema
nkati ya ankiba ngema, alavya usowezi mwema, na dainfu nkati ya ankiba mbaya,
alavya usowezi mbaya. 36 Basi, nukwambirani kuwa, suku yakulamuriwa, kila usowezi
saufãi usowériwa na wanu, wakuka kujibu usowezi-wo. 37 Konta kwa usowezi wako,
ukwakikishiwa kuwa na haki, na kwa usowezi wako, uhukumiwa."

Alama ya maajuza a nabii Inusu

38 Basi sambi, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wamojawapo wakinlebela,
wakamba: "Mwanlimu, tisaka tiwone alama yako." 39 Fala iye akiwajibu: "Kizazi
kibaya na cazinaa cisakula alama. Fala acoloteriwa alama saíri ya nabii Inusu.
40 Basi, kamba Inusu vyêkare suku natu usiku na nsana mmatumbo mwa inswi
nkulu, na Binadamu wa Binguni akuja kwikala novyo nkaburi suku natu usiku na
nsana. 41 Sambi, suku yakulamuriwa‡ walawirira waNenive wahukumu kizazi-ci,
konta watubiya paakereza nabii Inusu. Na kumbe arípo epa kampunda Inusu! 42 Ikisa
tena, suku yakulamuriwa, alamusiwa rainya wa upande wa suheli§ ahukumu kizazi-ci,
konta kâlawa baidi futi kuka kusikiriza wijiwifu wa Selemani. Na kumbe arípo epa
kampunda Selemani!"

Kuludi ka shetwani

43 "Shetwani, akinlawa munu, apita mahala palanga, akisakula kupumula, fala
aapata. 44 Sambi akwamba: 'Niludira nyumba yangu kanilawire!' Nakufika, asingana
yawaka, yakufyairiwa, na yakutengiwa vinu sana-sana. 45 Akuka awatwala wenziwe
saba wakumpunda iye mwanyewe. Nakwingira, wakwikala nkati-mo. Kwa javyo, na
munu-yo hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya kupunda pakwanza. Basi, novyo ndi
vyacisaka kuwa eci kizazi kibaya-ci."

Jamaa zake Insa

46 Insa, paakisowera na wanu, mamaye pamoja na wanduze wemira panja, wak-
isakula wasowere naye. 47 Munu mmoja akimwambira, akamba: "Ona! Mamayo
na wanduzo wawa panja pare wasakula wasowere nawe." 48 Iye akinjibu munu ire,

---

§ **12:26** Au: "Ibilisi". * **12:31** Usowezi wa kukosera Roho Takatifu ndi kukufuru ka Mwenyezimungu, bila kusaka kutubiya. Kuwa nawo roho ya ukakatima, kutowa kusaka kunfulata Mwenyezimungu ka ukweli. † **12:33** Kila mainsha a munu awa kamba muti mwema au wakunyata. ‡ **12:41** "Suku yakulamuriwa" mana ake "suku ya Kiyama". § **12:42** Rainya wa upande wa suheli ndi nfalume mwanamuka wa inti ya Saba, inti íri upande wa sini ya Arabiya. Hadisi-yo yândikiwa nkitabu cakwanza ca Mafalume, sura ya 10.

akamba: “Mama omi ndi wepi? Wanduzangu ndi wepi?” 49 Nakolosa nkono akiwolota
wanafunzi wake ware, akamba: “Epa ndi paári mama na wanduzangu! 50 Konta
munu asaka kuwa onse aténda caasaka Baba wangu ári binguni, noyo ndi nduyangu
na nlumbwangu na ndi mama.”

13

Insa afunda kwa kinyume cingi

Kinyume kuhusu nvyari

1 Noire suku ire, Insa akilawa nnyumba mure, akuka akikala nanyenje ya tanda.
2 Makundi ka makundi a wanu wakinzunguriza, ndimana kakwera mungalawa,
akikala. Wanu ware piya wémira nanyenje ya tanda rire. 3 Noparepare, akiwafunda
wanu vinu vingi vyawenye kwa kinyume, akamba: “Ákiwepo mwananlume mmoja
akipita akivyala. 4 Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, zija nyuni zidodola.
5 Mbeyu nyengine igwirira mmawe, mahala saapana misanga, noure wakati ure iwota
konta aíkiwepo misanga mingi. 6 Fala pariwarire juwa, senge ire ifwa, konta aíkiwa na
mizipe sana. 7 Mbeyu nyengine igwirira mmiwa, iwota, fala muti unyala. 8 Mbeyu
nyengine igwirira munsanga wa rutuba, ipa visumo, muti mmoja miya, nyengine sitini,
na nyengine talatini.* 9 Basi, mwenyé masikiro, asikire!”

Mana a kinyume

10 Wanafunzi ware wakinfika karibu, wakindairi javi: “Sababuni kuwambira kwa
kinyume?” 11 Iye akiwajibu akamba: “Konta umwe-po mwijiwisiwa siiri za ufalume wa
binguni, fala ewo-po† awejiwisiwe. 12 Kamana mwenyé kuwa na kinu, apewa akuwa
na vingi, fala munu saana kinu, aba caári nawo noco anyang'anyiwa. 13 Ndimana niwa-
sowerera kwa kinyume, konta wanang'aniza fala awawona, wasikiriza fala awasikira
wala awereriwa. 14 Javyo vitimiziwa kwawo vyaâsemire nabii Izaya‡, akamba:

‘Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.
15 Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga yerériwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa’ ” amba ndi Mola.

16 Insa akiwambira tena: “Heri maso enu konta muwona, pamoja na masikiro enu konta
musikira. 17 Nukwambirani kweli kuwa minabii wengi na makamilifu vîwajibu kuwona
vyamuwona-vi fala awawonire, na kusikira vyamusikira-vi, fala awasikire.”

Mana a kinyume kuhusu nvyari

18 “Sikirizani mana a kinyume kuhusu nvyari: 19 Kila mwenyé kusikira usemi
wa ufalume akitowa kwereriwa mana ake ndi ire mbeyu igwirire munjira. Akuja
Ibilisi anlavya círi mmoyo mwake. 20 Mbeyu igwirire mmawe ndi mwenyé kusikira
usemi, nopo ka nopo kapokerera na furaha, 21 fala aainshi nawo suku nyingi, kwa
kuwa aana mizipe nkati yake. Akija akimpata mashaka au kulumbatiwa sababu ya

* **13:8** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 18 mpaka 23. † **13:11** Ewo wakiwamba wanu sawakikubali kauli ya Mwenyezimungu. ‡ **13:14** Ona Izaya 6:9,10.

usemi wa Mwenyezimungu, abugudika, akwasa. 22 Mbeyu igwirire kati-kati ya miwa
ndi mwenyé kusikira usemi, fala kwa sababu ya mashuguli a kila suku, pamoja na
udanganyifu wa mali, vikinya usemi, ubaki saupa visumo. 23 Na ire mbeyu igwirire
munsanga warutuba, ndi mwenyé kusikira usemi, kwereriwa sana-sana, na kweli ukupa visumo: muti mmoja visumo miya, mwengine sitini na mwengine talatini."

Kinyume kuhusu tirigu na minyani

24 Kinyume cengine kawambira, kaamba: "Ufalume wa binguni uwa kamba munu
wakuvyala mbeyu ngema mmasamba mwake. 25 Falakini wanu pawalarire, akija
aduwi wake akivyala minyani§ nkati ya tirigu, akuka vyake. 26 Paikurire tirigu ire
ikitambuluka, na minyani ikanza kuwoneka. 27 Basi, wakolakazi wa mwenyé-nyumba
wakinfika karibu, wakimwambira javi: 'Mwenye! Mmasamba mwenu mure, amuvyarire mbeyu ngema? Sambi, minyani ire yankulawirira ndepi?' 28 Iye akijibu: 'Aduwi
mmojawapo ndi atendire javyo.' Wakolakazi ware wakindairi: 'Musaka tikadobore
minyani ire?' 29 Fala iye akiwajibu: 'Musuke kudobola, konta pakudobola musanganya
na tirigu. 30 Asani kwanza ikure na tirigu mpaka wakati wa mavuno. Wakati-wo ndi
panisaka kuwambira wavuni kuwa: "Kwanza lavyani minyani, mufunge vinyang'anya vyociwe moto, fala tirigu-yo vunani, mutaye nkikuti mwangu."* ' "

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

31 Insa akiwambira tena kinyume cengine: "Ufalume wa binguni uwa kamba mbeyu
ya mostarda, yatwarire munu mmoja akivyala mmasamba mwake. 32 Ingawa eyo
mbeyu-yo noto koliko mbeyu piya, fala nrayi ukikula ukuwa nkulu koliko mirayi piya, anta nyuni wakuja wakijenga vitundu nvitambi vyake."

Kinyume kuhusu furumento

33 Akiwambira tena kinyume cengine: "Ufalume wa binguni uwa kamba furumento. Mwanamuka atwala furumento aba javi, asanganya na ufu wa tirigu mwingi. Furumento ire ikwingirirana muufu mure piya."

34 Evi vinu-vi piya Insa kawambira wanu kwa kinyume. Aakiwambira kinu bila
kutumira kinyume. 35 Kwa javyo, vikitimu vyaâsemire nabii mmoja† kuwa:

"Nifungula kanywa,
nikwereza kwa kinyume vinu virifisire
tangu mwanzo wa ulumwengu."

Kufafanula ka kinyume kuhusu minyani

36 Sambi, Insa paasire junudi ya wanu ire, akuka kwake. Noparepare, wanafunzi wake wakinfika karibu, wakamba: "Tambire mana ake kinyume kuhusu minyani
mmasamba." 37 Iye akiwajíbu: "Munu avyála mbeyu ngema ndi Binadamu wa Binguni.
38 Masamba ndi ulumwengu, mbeyu ngema‡ ndi wanu wakuwa ufalume ndi wawo.
Minyani ndi wanu wári upande wa Ibilisi, 39 na aduwi avyarire minyani ndi Ibilisi.
Mavuno ndi mwinsho wa ulumwengu, na wavuni ndi malaika. 40 Kwa javyo, kamba
vyailaviwa minyani ikociwa moto ndi vyavisaka kukuna suku ya Kiyama. 41 Binadamu
awapereka malaika wake wawakusanye na wawalavye nkati ya ufalume wake piya,
wawakóresa dambi wenziwawo na wenye kutenda vitendo vibaya. 42 Ware wawefya

---

§ **13:25** "Minyani" epa ikwambiwa minyani yakulandana pakulu na tirugu fala mbeyu yake isambala. * **13:30** Mufyome nakisa kinyume-co mana ake, aya 36 mpaka 43. † **13:35** Ona Zaburi 78:2. ‡ **13:38** "Wanu wakuwa ufalume ndi wawo" mana ake "ware wanfulata Insa".

motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno.§ 43 Basi wenye shariya wakuka
kung'anira kamba juwa nkati ya ufalume wa Baba yawo. Mwenyé masikiro, asikire.”

Kinyume kuhusu kupata mali a halali

44 “Ufalume wa binguni ulandana na mali akufisiwa mmasamba. Vyaapita munu aki-
wonerera na akifisa mmasamba nomo tena. Kwa radi yake yawenye akúka, kuuzanya
piya vyaári nawo, ikisa akuza masamba are!* ”

Kinyume kuhusu ncuruzi wa ambari

45 “Kinyume cengine, ufalume wa binguni ulandana na ncuruzi mmoja wakusakula
ambari yakusitawi pakulu. 46 Paasingana ambari moja ya nzuruku mwingi, alawa
akuka kuuzanya vyaári nawo piya, akuka kuuza ambari ire!”

Kinyume kuhusu nyavu mbahari

47 “Nfano mwengine tena, ufalume wa binguni ulandana na nyavu yakutaiwa mba-
hari yakukoresa inswi za kila namuna. 48 Pazijala inswi, wavuvi wavutira kungulu,
wakwikala, watondola ngema, wakitaya ntenga, sazifãi wakefya. 49 Javyo ndi vyavisaka
kuwa suku ya Kiyama: wakuja kulawirira malaika, wawatondola wanu wabaya nkati
ya wanu wa shariya, 50 wawefya motoni, mahala pawoka kurira na kutafuna meno.”
51 Basi, Insa akiwadairi wanafunzi wake: “Mwereriwa usowezi-wu piya?” Wakijibu:
“He, tereriwa.” 52 Iye akiwambira akamba: “Kwa javyo, kila mwanlimu wa shariya
apinduka kuwa mwanafunzi nkati ya ufalume wa binguni, alandana na mwenyé
nyumba wakulavya nkati ya mali zake vinu vipya na vya mida.” 53 Insa, pesire
kuwambira kwa kinyume cire, akilawa akuka vyake.

Insa aainshimiwa kwawo Nazareti

54 Nakufika kwawo, akiwafunda nsinagoga mwawo, mpaka ewo wakishanga,
wakisema: “Wijiwifu-wu na eya maajuza-ya vyankunlawirira ndepi? 55 Eyu si mwana
wa karipinteru? Mamaye si etiwa Mariyamu? Na noyu si nduyawo Yakobu, Yusufu,
Ansumani, na Yuda? 56 Walumbuze piya atíri nawo pamoja? Piya-vi vyankunlawirira
ndepi?” 57 Na wakibugudika naye. Fala Insa akiwambira: “Nabii ainshimiwa kila
mahala, ila kwawo na mbere ya jamaa zake aainshimiwa.” 58 Basi, aatendire maajuza
mengi kwawo konta awakimwamini.

14

Kufwa ka Yahaya mwenyé Koza

1 Na noure wakati ure, nfalume Herodi akisikira swifa za Insa. 2 Akiwambira
wakolakazi wake javi: “Eyo Yahaya mwenyé Koza ire. Iye kaziribuka ka wafwi,
ndimana atendeka maajuza-yo!”

3 Kamana Herodi ânkorire Yahaya, akinfunga, akintaya nkalaboshu kwa sababu ya
Herodiza, muka wa nduye Filipi. 4 Konta Yahaya ákimwambiranga Herodi javi: “Siyo
haki kuntenda kuwa nkawako!” 5 Ingawa Herodi akisaka kumulaya, fala akiwopa
wanu, konta wakintula Yahaya kuwa nabii. 6 Sambi ikifika suku ya sherehe yakutenda
mwaka Herodi. Mwana mmoja wa Herodiza, mwari, kavina kati-kati ya jambo
vikimwajibu sana Herodi. 7 Kwa javyo akilapira kumpa caalebela conse. 8 Mwari ire,
kwa kushongezeriwa na mamaye, akilebela akamba: “Nipeni sambi-pa nfinga kiswa
ca Yahaya mwenyé Koza.” 9 Nfalume ire akikimiwa pakulu futi fala, kwa kuwa kâlapira
mbere ya piya wetiwe ware, akamuru apewe. 10 Akintuma munu, akasinje kiswa ca
Yahaya nkalaboshu. 11 Kweli kiswa cake cikijisiwa cikitaiwa nfinga, akipewa mwari ire,

§ **13:42** Tabu za motoni pakulu pawenye, sababu ya kuwona mashaka. * **13:44** Ukisakula kupata ka Mwenyezimungu kubali kwasa kwajibiwa na vinu piya na Roho yako unfulate iye.

neye akitwala akimpa mamaye. [12] Mwinsho, wakija wanafunzi wa Yahaya, wakitwala
kivirikiti cake, wakuka wakizika, ikisa wakuka wakimpatisa habari Insa.

Insa awapa cakurya wanu zaida ya alufu ntanu

[13] Insa, paasikire habari zire, akilawa pare mungalawa akuka yeka yake mahala
sapana wanu. Fala wanu wengi pawasikire, wakilawa mmakaya mwawo wakin-
fulata luwansi. [14] Iye nakwisuka, kawawona wanu wengi, akiwawonera utungu,
akiwaponesa walwere wawo. [15] Paifikire jironi, wanafunzi wake wakinfika karibu
wakimwambira: “Epa mahala-pa panyamazikana na juwa riswa. Wambire wanu-wa
watawanyike woke mmamakaya, wakauze cakurya warye.” [16] Fala Insa akiwambira:
“Ailazimu kuwa ewo-po woke vyawo. Umwe-po wapeni cakurya warye!” [17] Ewo
wakinjibu wakamba: “Atina kinu, ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri tu basi.”
[18] Iye akiwambira: “Njoni nazo kuno.” [19] Ikisa iye akamuru kuwa wanu piya wekare
pansi mminyani, akitwala mikate mitanu na inswi mbiri zire, akinang'aniza binguni,
akintukuza Mwenyezimungu*, akimeya mikate ire vipande-vipande, akiwapa wana-
funzi wake, newo wakiwatongera wanu ware piya. [20] Wanu piya wakitafuna mpaka
wakikuta. Ikisa, wakikusanya mikate iremire ire, ikijala vikalala kumi na viwiri.
[21] Jumula ya wanu piya watafune wakifika kadiri ya alufu ntanu, kwasa kuwawalanga
wanawaka pamoja na wasimana†, mama!

Insa akwenenda julu ya maji

[22] Mpunde noure, Insa akiwalazimisha wanafunzi wake waripakire mungalawa
walongorere ng'ambu nyengine kuno akilayana nawo wanu ware. [23] Nakwisa ku-
layana nawo, akikwera yeka pamwango kulebela duwa. Pariswere juwa, akibaki yeka.
[24] Fala ngalawa ilawire ire íkiwa baidi na kaya, íkirefya na maluwimbi konta ikibisha.
[25] Paifikire alufajiri Insa akuka akifika mpaka paikenenda ngalawa pare, akenenda julu
ya maji, wé! [26] Wanafunzi ware pawammonire ári julu ya maji, wakifazaika, wakamba:
“Eyu nsoka!” Wakingira kurama na wofi. [27] Fala noure mpunde ure, Insa akiwambíra
akamba: “Rimbisani myoyo yenu! Ndumi, musope kinu!”
[28] Peduru akijibu, akamba: “Mwenye, ikiwa nduwe, namuru nenende julu ya maji
nifike pauri-po!” [29] Akinjibu: “Njo”. Nakwisuka mungalawa mure, Peduru akenenda
julu ya maji, akuka paákiwa Insa pare. [30] Fala paawonire mepo kuwa nyingi, akopa,
akanza kutita, kuno akifula lukuto, akamba: “Mwenye, nivushe!” [31] Kwa mpunde
noure, Insa akolosa nkono, akinkola, akimwambira: “Uwe kwamini kwako aba, mbana
kudanizira?” [32] Pawengire mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala. [33] Piya wákiwa
mungalawa mure wakintukuza wakamba: “Kweli-kwelini kuwa Mwana wa Mwenyez-
imungu!”

Kuponesiwa ka walwere wa Genezareti

[34] Wakiloka, wakuka ng'ambu nyengine, wakifika kaya ya Genezareti. [35] Sambi, wanu
wa nkaya mure, pawammanyire Insa, wakitangaza habari kaya jirani. Ewo wakinjisira
walwere piya. [36] Wakintafadali wakumbure nanga aba lupindo ra nguwo yake. Na
kweli-kwelini wâkumbure ware, piya wapona.

15

Vinu vyakuntaya munu haramu

[1] Sambi, Mafarizeu na wanlimu wa shariya wakilawa Yerusalemu wakuka ka Insa,
wakindairi: [2] “Sababuni wanafunzi wako mbana wankutupa tabiya za wazee wa mida?

---

* **14:19** Akilamusa maso akinang'aniza julu binguni akintukuza Mwenyezimungu ndi tabiya ya wanu wa Iziraeli kila mara kábula sawanamba kwanza kurya. † **14:21** Tabiya ya mida wakisabiwa walume, waka na wasimana awakisabiwa, ila walume basi.

Kamana wakirya awanawa." 3 Fala Insa akiwajibu, akiwambira: "Mbana umwe novyo
mutupa shariya za Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu? 4 Konta Mwenyez-
imungu kasema javi: 'Umwinshimu wawayo na mamayo.' Na: 'Munu wakunsowerera
caputu wawaye au mamaye ajuzi aulaiwe.' 5 Fala umwe mufunda javi: mwenyé
kumwambira wawaye au mamaye kuwa canikijuzi kukupani, nilavya swadaka ka
Mwenyezimungu*. 6 Basi ámba javyo aamwinshimu wawaye, kankufezeyi usemi wa
Mwenyezimungu kwa sababu ya tabiya zenu. 7 Umwe manafiki! Nabii Izaya kâsema
sana-sana tangu mida julu yenu, akamba:

8 'Ewa wanu-wa wanisifu pakanywa basi,
fala myoyo yawo iwa baidi nami.
9 Newo wankunitukuza bure,
wankufunda ngano zawalangana wanu.' "

10 Ikisa Insa paawajumanise wanu, akiwambira javi: "Sikirizani, ereriwani! 11 Sico
cingira pakanywa cintaya munu haramu, ila cilawa pakanywa ndi cintaya munu
haramu." 12 Basi, wanafunzi wake wakinfika karibu yake, wakimwambira: "Uk-
wijiwa kuwa Mafarizeu ware, pawasikire usowezi wako, wabugudika?" 13 Fala iye
akiwajibu, akamba: "Kila muti savyarire Baba omi ári binguni udoboriwa. 14 Waseni!
Ewo wanu sawawona wawalongoza wanu sawawona. Kipofu akinlongoza kipofu
mwenziwe, wo-wawiri wagwira mpondo gudu!" 15 Peduru akimwambira, akamba:
"Ewo nfano-wo tifafanurire mana ake." 16 Iye akamba: "Umwe novyo amunamba
kwereriwa? 17 Amwijiwa kuwa piya cingira pakanywa cikuka mmatumbo na cilawa
cukwefyeriwa mpondo ncowero. 18 Fala vilawa pakanywa vilawa mmoyo. Evyo ndi
vintenza munu kuwa haramu. 19 Konta mmoyo mulawa mawazo mabaya, kuulaya,
uzinzi, ceje, wivi, ushahidi wa ulongo, na matukano. 20 Evi ndi vintenza munu kuwa
haramu. Fala kurya bila kunawa mmakono, aakuntenza munu kuwa haramu."

Kwamini ka mwanamuka mmoja

21 Insa nakurilavya pare, akuka makaya a Tiru na Sidoni†. 22 Sambi, mwanamuka
nKanaa‡ wa nozire inti zire akikuwa, akamba: "Mwenye, njukulu wa Daudi, niwonere
utungu! Mwanangu kakazika, kapatiwa na jini." 23 Fala Insa aanjibire anta kinu.
Wanafunzi wake wakinfika karibu, wakinlebela, wakamba javi: "Mwase oke vyake
konta kankutinyangula nyuma kuno." 24 Fala Insa akiwajibu, akamba: "Situmiwe ka
wanu wengine ila ka waIziraeli tu basi§, wenye kupoteya kamba makondoo." 25 Fala
mwanamuka ire, nakuja akintukuza, akamba: "Mwenye, nisaidiye!" 26 Iye akinjibu:
"Sivyo vyema kutwala cakurya ca wana, kuwapa waumbwa wa pakaya." 27 Fala iye
akamba: "He, Mwenye, fala anta na umbwa* zikuryanga vyakuwagwa watwa wawo
pameza!" 28 Sambi Insa akinjibu, akimwambira: "Uwe mama, kwamini kwako kukulu!
Tenderiwa kamba vyausaka." Noure mpunde ure, mwanawe ire akipona.

Insa awaponesa wanu wengi

29 Insa, nakulawa pare, akija kutanda ra Galileya, akikwera pamwango, akikala.
30 Wakinfika karibu yake wanu wengi, wakija nawo vitewe, wanu wakuremala, vipofu,
mabubu, pamoja na wengine-po tena wengi. Wakiwatula piya ware mbere yake, neye

* **15:5** Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa munu yakuwatukuza wawaze. (Ona aya ya 4.) † **15:21** Tiru na Sidoni kaya za wanu sawafulata dini, upande wa kashkazini wa Iziraeli. ‡ **15:22** "NKanaa" mana ake kwawo Kanaa. Wanu wa Kanaa ndi wanu wawere wanyewe inti. § **15:24** Kitabu mwanzo kutungiwa yandikiwa "Nyumba ya Iziraeli". * **15:27** Wanu wa Iziraeli wakiwatula wanu sawafulata dini kamba umbwa, ndimana Insa akisowera javyo akisakula ejiwe kweli-kwelini kuwa mwanamuka ire akwamini.

akiwaponesa. 31 Wanu ware washanga, konta wakiwona mabubu wakisowera, wanu
wakuremala wakomu, vitewe wakenenda, pamoja na vipofu wakiwona. Wakinsifu
sana Mwenyezimungu wa Iziraeli.

Insa awapa wanu cakurya zaida ya alufu nne

32 Sambi, Insa paawajumanise wanafunzi wake, akiwambira akamba: "Ewa
wanu-wa niwawonera utungu, konta wawa nomi muda wa suku natu, na awana
cakurya. Sisaka kuwalaya kuwasa na njala, wasije kuzirika munjira." 33 Wanafunzi
ware wakindairi javi: "Cakurya palanga-pa cakuwatosha wanu wengi kamba-wa,
tipata ndepi?" 34 Insa akiwambira: "Muwa nawo mikate myengapi-po?" Ewo wakijibu:
"Saba, na inswi aba." 35 Basi Insa akiwamuru wanu ware wekare pansi. 36 Insa
akitwala mikate saba ire na inswi zire, akishukuru, akimeya, akiwapa wanafunzi ware,
newo wakiwatongera wanu ware. 37 Wakirya piya, wakikuta. Wakilokota vipande vya
mikate vibakire, vikijala vikapu saba. 38 Wanu wârire wákiwa wanawalume alufu nne,
bila kuwawalanga wanawaka pamoja na wasimana, we! 39 Basi, Insa akilayana na
wanu ware, akingira mungalawa, akuka upande wa Magadani.

16

Mafarizeu na Masaduseu walebela alama

1 Mafarizeu na Masaduseu wakinfika karibu yake Insa, na kwa kumyerera, wakinle-
bela awatendere alama ya binguni awolotere. 2 Fala iye, nakuwajibu, akamba: "Ikifíka
jironi mukwamba: 'Makeshamungu kukuwa kwema, konta kunja kutenda undu.' 3 Na
subuu namapema mukwamba: 'Rero kunja kúnyata, konta kuwa mawingu.' Vyakuwa
julu, mukwereriwa cisaka kukuna, fala alama zakolota ewo wakati maalumu-wo
amukidiri kwereriwa. Sababuni? 4 Kizazi kibaya na cazinaa cisakula alama, fala
acipewa alama ila alama ya nabii Inusu." Iye akiwasa, akuka vyake.

Furumento ya Mafarizeu na Masaduseu

5 Wanafunzi ware pawafikire ng'ambu nyengine, wariwala kusukula mikate. 6 Insa
akiwambira javi: "Tunzani, rikengereni na furumento ya Mafarizeu na Masaduseu!"
7 Ewo wakanza kuduguda watupu: "Konta atirisukuze mikate." 8 Insa paawafahamire,
akiwambira: "Mbana muduguda watupu, umwe wanu samwamini? Konta amuna
mikate? 9 Mwaja amunamba kufahamu wala amukumbukira mikate mitanu ka ware
wanu alufu ntanu ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi? 10 Wala ire mikate saba
ka ware wanu alufu nne ware? Mulokota mikate vikapu vyengapi? 11 Amwereriwa na-
munani kuwa sikamba mikate? Rikengereni furumento ya Mafarizeu na Masaduseu."
12 Basi ndi pawafahamire kuwa aari kwamba rikengereni na furumento ya mikate, ila
kankwamba rikengereni na ngano za Mafarizeu na Masaduseu.

Kwakikisha ka Peduru

13 Insa paafikire upande wa kaya ya Kaisariya-Filipi, kawadairi wanafunzi wake javi:
"Wanu wawamwita Binadamu wa Binguni ndi wepi?" 14 Ewo wakijibu: "Wengine
Yahaya mwenyé Koza, wengine Aliyasi, na wengine Yeremiya au nabii mmojawapo."
15 Iye akiwambira: "Umwe-po mukwamba omi niwa nani?" 16 Ansumani Peduru aki-
jibu akamba: "Uwe kuwa Almasihi, Mwana wa Nlungu hai*." 17 Insa akinjibu akamba:
"Heri uwe, Ansumani mwana wa Inusu, kamana siyo mwanadamu† akufafanurire
kusema javi, ila Baba wangu ári binguni. 18 Omi novyo nukwambira kuwa uwe kuwa

* **16:16** "Mwana wa Nlungu hai" mana ake siyo kwamba Mwenyezimungu kampongola Insa na Mariyamu, ila mana a kweli ndi kuwa Insa Almasihi kaperekiwa kulawa binguni na ámuri piya za Mwenyezimungu. Iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, na roho ya Mwenyezimungu wa milele kamba vyayândikiwe nKorowani sura 4:171. † **16:17** Kigeregu wafasuli: "mwiri na damu", mana ake "mwanadamu".

Peduru‡, na pajulu ya ewu mwala-wu§ nijenga jamati yangu, na miryango ya Kuzimu*
aikidiri kushinda eyo jamati-yo. 19 Nomi nukupa mifungulo ya ufalume wa binguni.
Kwa javyo, kila caulunganisa conse mulumwengu-mu, cilunganisiwa novyo binguni.
Kila cawasanisa conse mulumwengu-mu, cukwasanisiwa novyo binguni." 20 Basi,
akiwambira wanafunzi wake wasimwambire anta munu kuwa iye ndi Almasihi.

Insa kufwa na kufufuka kwake kereza kábula

21 Mwanzo wa noure wakati ure, Insa akanza kuwereza wanafunzi wake kuwa in-
lazimu kuka mpaka Yerusalemu, akapate kutabishiwa pakulu na wazee, wakulungwa
wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, ikisa aulaiwe, na suku ya tatu afufuriwe.
22 Noparepare Peduru akimwitira kunyenje, akanza kunkaidi akamba: "Anta, Mwenye!
Vinu-vyo avikukuna futi!" 23 Fala iye akizungunuka, akimwambira Peduru: "Uka
nyuma yangu-ko, Ibilisi! Kwangu omi, uwe kuwa kisiki cakukwakuriwa, konta auwaza
víri ka Mwenyezimungu, ila ka wanadamu."

24 Noparepare Insa akiwambira wanafunzi wake: "Asáka kunifulata omi onse, akaidi
moyo wake, aritike nsalaba wake, anifulate. 25 Kamana mwenyé kusaka kukengera
mainsha ake, apoteza, fala mwenyé kupoteza mainsha ake kwa sababu yangu omi,
asingana. 26 Mwaja, munu apata faidani kupata ulumwengu-wu piya, iri filihali
kapoteza roho yake? Munu apereka kinani kukakanya na roho yake? 27 Kamana
Binadamu wa Binguni akuja kati ya utukufu wa Baba wake pamoja na malaika wake.
Epo ndi paaja kunripa kila munu kwa vitendo vyake. 28 Nukwambirani kweli kuwa
muripo-pa-mwe, wamojawapo awafwa sawammonire Binadamu akija na ufalume
wake."

17

Kutaduka ka Insa

1 Bandi ya suku sita, Insa akintwala Peduru pamoja na Yakobu na Yahaya, munu
na nduye, akikwera nawo pamwango nrefu yeka yawo. 2 Iye akitaduka mbere yawo,
uso wake ukinuru kamba juwa, na nguwo zake zilangala vú kamba nuru! 3 Na
mpunde noure, wakilawirira Musa na Aliyasi wakipakanira naye. 4 Akilawa Peduru
akimwambira Insa akamba: "Mwenye, vyema futi ofwe kwikala mahala-pa! Mukisaka,
nijenga nopa vibanda vitatu: kimoja cenu, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi."
5 Kuno akisowera, wingu relupa vú rikiwafinika na nkati ya wingu rire, isikirikana
shauti ikamba: "Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu, waniri radi naye. Nsiki-
rizeni!" 6 Wanafunzi ware, pawasikire shauti ire, wagwa warifinika kumaso, wakopa
pakulu. 7 Fala Insa akiwafika karibu yawo, akiwakumbula, akiwambira: "Lamukani!
Musope kinu!" 8 Pawenure uso, awammonire munu, ila Insa tu basi.

9 Pawesuke pamwango pare, Insa akiwalaizira, akamba: "Musimwambire munu
amuwonire are, mpaka Binadamu wa Binguni afufuriwe ka wafwi." 10 Wanafunzi
ware wakindairi Insa, wakamba: "Mbana wanlimu wa shariya wankwereza kuwa
ajuzi kwanza aje Aliyasi?" 11 Insa akiwajibu, akamba: "Kweli Aliyasi akwanza
kuja, neye atengeza piya, 12 fala nukwambirani kuwa Aliyasi kâja futi, ila Mayahudi
awammanyire, wantenda vyawasakire vyonse. Ndi novyo Binadamu wa Binguni
vyaaja kutabika mmakono mwawo." 13 Noparepare wanafunzi ware watula kuwa
kankumwamba Yahaya mwenyé Koza*.

‡ **16:18** "Peduru" mana ake ukwambiwa "mwala". § **16:18** Idaniziriwa kuwa "ewu mwala-wu" kukwambiwa mwala nkulu Kaisariya-Filipi, mahala pawakikala mashetwani wengi. Mwala-wo ukijiwikana kwa zina ra "Nryango wa mashetwani". Na wanu wa nowo wakati-wo wakijiwa piya-vi. * **16:18** Nkati ya miryango ya Kuzimu ndi Ibilisi na mashetwani. * **17:13** Ewo wawaza javyo konta Insa kazungunusa masemo, wakidanizira kuwa Aliyasi ndi Yahaya mwenyé Koza, konta wakumbukira kuwa kolaiwa suku karibu. Ona 14:1-12.

Insa amponesa kisimana wa kisalasala

14 Pawafikire karibu ya wanu wengi, noparepare akija munu mmoja ka Insa,
akikokora mbere yake, 15 akamba: "Mwenye, mmonere utungu mwanangu! Iye nlwere
kisalasala, kankutabika pakulu futi. Kamana mara nyingi kagwirira pamoto na mmaji
mara nyingi zawenye. 16 Nimpereka ka wanafunzi wako, fala awakidirire kumponesa."
17 Insa akijibu, akamba: "Ló, kizazi kibaya sacikubali! Niinshi namwe mpaka rini? Na
mpaka rini nukukuvumirirani? Njoni naye nnemba-yo." 18 Insa akinsutumu jini ire,
akintuwisa. Kwa noure wakati ure, nnemba ire akipona. 19 Nakisa wanafunzi ware
wakuka karibu ya Insa, wakindairi kiriziu: "Mbena ofwe-pa atikidirire kuntuwisa?"
20 Iye akiwajibu: "Konta kwamini kwenu aba. Nukwambirani kweli kuwa mukiwa
nawo kwamini kamba mbeyu ya amostarda† mukidiri kusowerera mwango-wu: 'Lawa
epa, ukekare pengine!', newo nanga ulawa. Acipo camukitowa kukidiri!" 21 ‡

Insa awiriza kulaizira kufwa na kufufuka kwake

22 Pawekare pamoja Galileya, Insa kawambira wanafunzi wake javi: "Binadamu wa
Binguni aperekiwa mmakono mwa wanadamu, 23 ewo wamulaya, fala suku ya tatu
afufuriwa." Ewo wakiuzunika pakulu futi.

Nsoko wa Nyumba Takatifu

24 Pawafikire Kafarnaumu, wanu wákiripisanga nsoko wa jarajara mbiri§,
wakimukira Peduru, wakindairi javi: "Nsoko wa jarajara mbiri, mwanlimu wenu
aripanga?" 25 Iye akamba: "Aye, aripanga." Basi Peduru pengire nnyumba mure, Insa
kawa ntanzi kusowera, akindairi javi: "Ansumani! Kwankuwona mwaja? Mafalume
wa muinti-mu wapokerera nsoko au ushuru ka wanuni? Ka wana wawo* au ka wanu
wengine?" 26 Akilawa Peduru akijibu: "Ka wanu wengine." Sambi Insa akisema javi:
"Basi, wana wawa nawo uhuru, awaripa. 27 Fala kwa kuwa tisiwakwakurise, uka
mwani†, ukefye pavu, untware inswi wakwanza kunlowa. Nakunfungula kanywa,
usingana jarajara‡. Utware, uke, ukaripe nsoko wangu na wako."

18

Munu bora pakulu muufalume wa binguni

1 Noure wakati ure, wanafunzi wanfika karibu Insa, wakamba: "Muufalume wa
binguni, munu bora pakulu nani?" 2 Iye akimwita kisimana mmoja, akimwimisa kati-
kati yawo, 3 akamba: "Nukwambirani kweli, ikiwa amuripindure mukiwa kamba wasi-
mana, visaka kuwa vyonse amwingira muufalume wa binguni. 4 Kamana, mwenyé
kurinyenyekeya mwanyewe kamba eyu kisimana-yu, iye ndi bora pakulu muufalume
wa binguni.

5 Ampokérera kisimana mmoja kamba eyu, kwa zina rangu, anipokerera omi. 6 Fala
ankósesa kisimana mmojawapo * wakunitumaini omi-wa, ndi fadari kwake afungiriwe
nsingo riwe rikulu rakupalaza, atosiwe kati-kati ya bahari.

7 Walaniwe wanu wa mulumwengu kwa sababu ya kukosa. Kamana sibudi siti
kuwepo kukosa. Falakini alaniwe mwenyé kukosesa! 8 Basi sambi, ikiwa nkono wako

---

† **17:20** Amostarda ndi miti íri inti za Arabiya na Iziraeli. Mbeyu yake noto pakulu futi, fala muti wake ukula pakula pawenye. Noyi mbeyu ya amostarda ingawa noto, fala yanawo nguvu pakulu. ‡ **17:21** Mandiko mengine a mida aana aya 21. [Mashetwani kamba ewa awatuwisiwa sairi kwa kulebela duwa na kufunga.] § **17:24** Jarajara mbiri úkiwa nzuruku úkiripiwanga nozo enzi-zo kila mwaka. Kila nkulungwa onse ákiripanga darakima mbiri ipate kuwa ndaririwa Nyumba Takatifu ya Yerusalemu. Ewo auwere nsoko wa nfalume. * **17:25** "Wana wawo" ndi wenye kaya, sawari wayeni wakulawa baidi ya nyumba ya nfalume. † **17:27** "Mwani" epa tanda rikulu ra Galileya konta kaya ya Kafarnaumu ikiwa nanyenje ya noro tanda ro. ‡ **17:27** Nzuruku wa jarajara ya parata mana ake ndi nzuruku ufãire kuripa nsoko wa wanu wawiri. * **18:6** "Kisimana" epa mana ake ndi wanu wakwamini bila dana.

au mulu wako ndi úri kukukoresa dambi, tupula nowo, wefye kunundu!† Fadari kwako
uwe wingire mumainsha a milele sauna nkono au mulu, koliko kwefyeriwa pamoto
wa milele na makono mawiri au maulu mawiri. 9 Na riso rako rukukukoresa dambi,
kotopola noro, wefye kunundu! Fadari kwako, wingire mumainsha a milele na riso
rimoja basi, zaida kwefyeriwa pamoto wa Jahanamu na maso mawiri."

Nfano wa kondoo wakwasika

10 "Onani! Ewa wasimana-wa musinkejeli anta mmoja! Konta nukwambirani kweli
kuwa malaika wawo wári binguni daima wankuwona uso wa Baba wangu ári binguni.
11 ‡ 12 Umwe muwonaja? Ikiwa munu kanawo makondoo miya, akasika kondoo mmoja,
atendaja? Aawasa tuswini na kenda mmyango nomo, kupita akinsakula mmoja asike
ire? 13 Na akimmonerera, nukwambirani, antendera radi pakulu koliko tuswini na
kenda sawasike ware. 14 Kwa javyo, Baba wenu ári binguni vimwajibu kuwa kisimana
anta mmoja asipoteye."

Kuswamiiyana

15 "Ikiwa nduyo§ kakukosa, uka ukamolotere kosa rake, muri wawiri zenu tu basi.
Akukusikira, kumpata nduyo. 16 Fala akitowa kukusikira, ntware tena munu mmoja
au wawiri, ipate kanywa zawo za ushahidi wa wawiri au watatu mwaha-wo wakik-
ishiwe.* 17 Fala akikatala kuwasikiriza, kaseme kujamati. Na akitowa kusikiriza novyo
jamati, nture kamba munu kafiri au munu wakuripisa nsoko.
18 Nukwambirani† kweli kuwa kila camulungánisa conse mulumwengu-mu, cilun-
ganisiwa novyo binguni. Na kila camwasánisa conse‡ mulumwengu-mu, cikwasanisiwa
novyo binguni.
19 Tena nukwambirani kweli kuwa, wawiri kati yenu, mukikubaliyana kunlebela
Mwenyezimungu shauri mojawapo mulumwengu-mu, cikuna noco, julu ya Baba
wangu ári binguni. 20 Konta pawakusanyika wawiri au watatu kwa zina rangu omi,
niwapo kati yawo."

Kuhusu kuswamii

21 Sambi, Peduru akinfika karibu, akindairi: "Mwenye, akinikosera mwenzangu
inilazimu ninswamii mpaka mara nyengapi? Mpaka mara saba?" 22 Insa akinjibu:
"Sisema mpaka mara saba, ila nisema mpaka sabini mara saba! 23 Ndimana ufalume
wa binguni ulandana na nfalume mmoja asakire kuwalangirana nawo mali watumisi
wake. 24 Paanzire kuwalangirana nawo, wakinjisira cadeni mmoja akiwiriwa talanta§
alufu kumi. 25 Kwa kuwa aawere nawo cakuripa, nfalume ire akilamula ntumisi
ire ozanyiwe, pamoja na nkawake, wanawe, na vinu vyake piya, iripiwe deni ire.
26 Ntumisi ire, nakugwa akikokora mbere yake, akamba: 'Iwa na imani nami, nukuripa
piya deni.' 27 Nfalume ire, kwa kummonera utungu ntumisi ire, akimwasa, akinswamii
deni yake. 28 Na paalawire pare, noire ntumisi ire kansingana ntumisi mwenziwe
wammwira kontu amusini*. Noparepare akinkola, akinpota, akimwambira: 'Niripe
nzuruku wangu!' 29 Basi ntumisi mwenziwe ire, nakugwa akinlebela akamba: 'Iwa na
imani nami, nukuripa.' 30 Fala iye aasakire anta kinu, akilawa, akintayisa nkalaboshu
mpaka aripe deni yake ire. 31 Basi watumisi wenziwe ware pawawonire mambo aku-
nire are, wakisikitika pakulu futi, wakuka wakimwambíra mwenye wawo piya akunire

---

† **18:8** Mana ake siyo kutupula vifingo ila kwasa kufulata na kurinyemesa na vitendo vyakukwingiza motoni.
‡ **18:11** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Kamana Binadamu kaja kuwavusha wanu wakwasika.] § **18:15**
"Nduyo" mana ake ndi mwenziwo wamwenenda onse kujamati. * **18:16** Ona Kumbukumbu 19:15. † **18:18**
Ona 16:19. ‡ **18:18** Kigeregu: "kila kinu camufunga conse". § **18:24** Talanta ndi zina ra nzuruku wa mida inti
ya Iziraeli na Arabiya. Talanta moja ndi nzuruku waakiripiwa munu nkolakazi myaka shirini. Ndimana munu ire
kanawo deni ulu yawenye! * **18:28** Kigeregu: "denari miya". Ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa moja.
Ndimana munu ire kanawo deni aba.

are. 32 Noparepare, mwenye wawo ire nakumwita ntumisi ire, akimwambira javi: 'Uwe
kuwa ntumisi mbaya! Deni yako piya nukuswamii konta kunilebela. 33 Aukijuzi uwe
novyo kummonera utungu mwenziwo kamba vyanukuwonere omi?' 34 Basi mwenye
wawo ire akimiwe pakulu, akimpereka ka wenye kuhukumu, mpaka aripe deni yake
ire piya.† 35 Basi ndi kamba Baba wangu ari binguni vyaasaka kukutendani, ikiwa
amuwaswamiire wenzenu ka moyo radi."

19

Insa afunda kuhusu talaka

1 Insa pesire usowezi ure, kalawa Galileya koka makaya a Yudeya, kuloka Yordani.
2 Wanu wengi wawenye wakinfulata, na noko iye akiwaponesa walwere.
3 Iwa Mafarizeu wakimukira kwa kumyerera, wakindairi: "Mwaja! Halali nlume
kuntaliki nkawake kwa sababu mmojawapo?" 4 Iye kajibu kaamba: "Aya* ísema
kuwa tangu mwanzo, Mwenyezimungu pamumbire nlume na muka, eyo aya-yo
amufyomire? 5 Novyo akamba† kuwa nlume ájuzi kumwasa wawaye na mamaye,
alungana na nkawake, wó-wawiri wakuwa mwiri mmoja. Sinovyo? 6 Kwa javyo,
awawa wawiri tena, ila ukuwa mwiri mmoja. Basi, calungánise Mwenyezimungu conse,
mwanadamu asasanise." 7 Ewo wakindairi tena: "Sambi, mbena nabii Musa kamuru
kuntaliki muka na kumwasa?" 8 Insa akiwajibu: "Nabii Musa kakuhurusuni kuwasa
waka wenu kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu‡. Fala tangu mwanzo aiwere
javyo. 9 Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kumwasa nkawake, saíri kwa sababu
ya uzinzi, kuka kunlomba muka mwengine, kankuzinga." 10 Wanafunzi wake ware
wakamba javi: "Ikiwa ndi javyo nlume na nkawake, aipo faida yakulomba." 11 Iye
akiwambira: "Wala sipiya wakubali usowezi-wu, ila wenye kujanliiwa na Mwenyez-
imungu. 12 Kamana wawapo macande kwa kipongorero cawo, wawapo macande
wengine watendiwe javyo na wanu, na wawapo macande wengine wakuritenda
wanyewe kwa sababu ya ufalume wa binguni§. Mwenyé kukubali kinu-ci, akubali!"

Insa awajanliya wasimana

13 Ikisa, wakijisiwa wasimana ka Insa, awature makono, awalebelele duwa. Wana-
funzi wake wakiwenyukira, 14 fala Insa akamba: "Waseni wasimana-wo waje kuno,
musiwakataze, konta wári kamba ewo ufalume wa binguni ndi wawo." 15 Nakwisa
kuwatula makono*, akilawa mahala pare.

Nnemba tajiri

16 Sambi, munu mmoja akimukira Insa, akindairi: "Mwanlimu! Cema ndi cepi
canijuzi kutenda nipate mainsha a milele?" 17 Iye akimwambira: "Mbena unidairi
kuhusu cema caujuzi kutenda? Mwema mmoja tu basi. Uwe ukisakula kuwa na
mainsha a milele, fulata ámuri." 18 Iye akindairi: "Ámurini?" Insa akisema: "Usiulaye,
usizinge, usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, 19 mwinshimu wawayo na mamayo, na
mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe." 20 Nnemba ire akamba:
"Ezo ámuri-zo piya ndi zanifulata. Kinani tena cibakire?" 21 Insa akimwambira:
"Ukisakula uwe kamilifu, uka ukozanye vinu vyako, nzuruku uwape masikini. Javyo
uriturira ankiba binguni†. Nakisa uje unifulate." 22 Fala nnemba ire paasikire ewu
usowezi-wu, kalawa na uzuni konta ákiwa na mali mengi. 23 Insa kawambira wanafunzi

† **18:34** Kusema kweli, ntumisi ire ajuzi kwikala mainsha ake piya nkalaboshu konta aana namuna ya kuripa deni ire. * **19:4** Ona Mwanzo 1:27. † **19:5** Ona Mwanzo 2:24. ‡ **19:8** "Myoyo kuwa migumu" mana ake ndi myoyo saina pendo. § **19:12** Wakwambiwa watowa kulomba kwa sababu ya kumwabudu na kuntumika Mwenyezimungu. * **19:15** "Kuwatula makono' ndi alama yakulebelela duwa. † **19:21** "Kuriturira akiba binguni" mana ake ufalume mupya wa binguni na Mwenyezimungu mwanyewe kuwa ndi akiba yako. Nang'aniza Matwaya 6:19-21.

wake: “Nukwambirani kweli-kwelini kuwa tajiri virigariga kwingira muufalume wa
binguni! 24 Nukwambirani tena: Ngamiya raisi kupita kipenyo ca singano, koliko
tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.” 25 Nakusikira wanafunzi ware,
washanga pakulu futi, wakindairi: “Avi, asáka kuvuka‡ nani?” 26 Insa akiwanang'aniza,
akiwambira: “Ka wanadamu, kinu-co acikidirika, fala ka Mwenyezimungu, piya vinu
vikidirika.” 27 Nakuwajibu, Peduru kawambira javi: “Ofwe tasa piya, tukufulata
uwe. Faida yetu ofwe ndi yepi?” 28 Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli umwe
munifúlata-mwe, ulumwengu mupya-wu, Binadamu wa Binguni paasaka kwikala kiti
ca utukufu wake, nomwe novyo mukuja kwikala viti vikulu kumi na viwiri, kumiliki
marikolo kumi na mawiri a Iziraeli. 29 Mwenyé kwasa nyumba, wanduze, walumbuze,
wawaye, mamaye, wanawe, au masamba, kwa sababu yangu omi, apata faida mara
miya, na ariti mainsha a milele. 30 Fala wengi wanzire§ wakuja kuwa mwinsho, na wári
mwinsho wakuja kuwa watanzi.”

20

Kinyume kuhusu wakolakazi wa mmasamba

1 “Sambi, ufalume wa binguni ulandana na mwenyé masamba, alawire subuu
namapema kusikizana na wanu wakakore kazi mmasamba mwake. 2 Basi, nakusik-
izana nawo jarajara moja ya parata* kutwa, akiwapereka kumasamba kwake.
3 Nakulawa tena ora ya subuu, kawawona wanu wengine wemira pabazari, sawatenda
kinu, 4 akiwambira javi: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba, nukupani haki yenu.’
Newo wakúka. 5 Akilawa tena nsana na ruremba, akitenda novire. 6 Ikisa tena
jironi paalawire, kawasingana wanu wengine wemira, akiwadairi: ‘Mwimira epa
kutwa nzima samutenda kazi, sababuni?’ 7 Ewo wakijibu: ‘Hapana munu asikizane
nofwe.’ Iye akiwambira: ‘Ukani nomwe novyo mmasamba.’ 8 Pariswere juwa, mwenyé
masamba ire kamwambira kapatashi wake javi: ‘Wete wakolakazi piya, uwaripe
nshahara wawo, uwanze wajíre mwinsho mpaka wanzire kuja.’ 9 Basi kweli, pawafikire
wajíre jironi, kila munu kapokera jarajara moja ya parata†. 10 Pawafikire wanzire kuja
ware, wakidanizira kuwa wapokera nzuruku mwingi, fala kila mmoja kapokera novyo
jarajara moja ya parata! 11 Pawapokere, wanduguda mwenyé masamba ire, 12 wamba:
‘Wajire mwinsho-wa wakola kazi ora moja basi, fala kawatula kuwa sawa-sawa nofwe,
tikorire kazi kutwa nzima, tíkivumirira juwa!’ 13 Fala iye, nakunjibu munu mmoja,
kamwambira: ‘Ona rafiki yangu, siri kukupoka shariya. Atisikizane jarajara mmoja
ya parata? 14 Twala cako, uke vyako. Nisaka nimpe mwenziwo wa mwinsho-yu kamba
vyanukupere uwe. 15 Mwaja! Omi sina haki yakutenda canisaka na nzuruku wangu?
Riso rako ribaya konta ya umunu-mwema wangu?’ 16 Kwa javyo wanu wa mwinsho
wakuwa watanzi, na watanzi wakuwa wa mwinsho.”

Insa asema mara ya tatu kifo na kufufuka kwake

17 Insa paakikwera kuka Yerusalemu, kaweta cembe wanafunzi wake munjira aki-
wambira javi: 18 “Sikirizani! Epa tankukwera Yerusalemu. Eko, Binadamu wa Binguni
akuka kugabiziwa wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya, newo wanhukumu
olaiwe. 19 Wampereka ka Sawari-Mayahudi, wanshupe, ebiwe viboko, na agomezeriwe
pansalaba. Na suku ya tatu afufuriwa.”

Mama ya wana wa Zebedeyu awalebelela

20 Sambi, muka wa Zebedeyu na wanawe akuka mpaka karibu ya Insa, akikokora
mbere yake akinlebela kinu. 21 Insa akindairi: “Usakani?” Iye akinjibu: “Ona, amuru

‡ **19:25** “Kuvuka” mana ake ndi kupata mainsha a milele. § **19:30** “Wengi wanzire” mana ake ndi wanu wakulu.
* **20:2** Nzuruku wa jarajara moja ya parata ndi nzuruku waakiripiwa nkolakazi kutwa mmoja. † **20:9** Jarajara
moja ndi nshahara wa kazi kutwa nzima.

wanangu wawiri-wa wekare muufalume wako, mmoja akwikare nkono nriro wako
na mwengine nkono sonto.” 22 Insa akinjibu, akamba: “Anta camulebela, amwijiwa.
Mukidiri kunywa kaneka yangu‡ canisaka kunywa omi?” Ewo wakinjibu: “Tikidiri.”
23 Insa akiwambira: “Ndi kweli mukunywa kaneka yangu. Fala kunikala nkono
nriro au nkono sonto, sina ídini. Ila wenye kwikala watengezériwa na Baba wangu.”
24 Wanafunzi kumi wengine ware, pawasikire javire, wakiwakimwira ware wawiri
munu na nduye. 25 Fala Insa akiweta, akiwambira: “Mukwijiwa kuwa mafalume
wa mataifa wawatawala wanu, na wakulungwa wawa nawo mamulaka julu yawo.
26 Falakini kwenu umwe sivyaviri. Ila, kati yenu, asakúla kuwa nkulu onse, awe
ntumisi wenu, 27 na kati yenu asakúla kuwa ntanzi onse, awe ntwana wenu. 28 Ndi
kamba Binadamu wa Binguni aajire kutumikiriwa, ila atumike na apereke mainsha ake
awavushe wanu wengi.”

Insa awaponesa vipofu wawiri

29 Insa na wanafunzi wake, pawalawire Yeriko, wanu wengi wakinfulata. 30 Sambi,
wekala nanyenje ya njira vipofu wawiri. Pawasikire kuwa Insa kankupita, wafula
uto, wakamba: “Mwenye mwana wa Daudi, tiwonere utungu!” 31 Wanu ware waki-
wenyukira wanyamare. Fala ewo wakizidi kufula uto: “Mwenye, Mwana wa Daudi!
Tiwonere utungu!” 32 Pawemire, Insa akiweta akiwadairi: “Musaka nukutendeni
mwaja?” 33 Ewo wakijibu: “Mwenye, tisaka tiwone! Tiponese maso etu!” 34 Insa, kwa
kuwawonera utungu, akiwakumbula maso awo. Kwa mpunde noure, ewo wakiludira
kuwona, wakinfulata Insa.

21

Insa akwingira Yerusalemu kwa sherehe

1 Insa na wanafunzi wake wári karibu ya Yerusalemu, wakifika Betifage pamwango
wa Mizaituni. Insa akiwatuma wanafunzi wawiri, akiwambira: 2 “Ukani kaya íri
mbere yenu ire. Nakufika, múnsingana buru mmoja kafungiriwa pamoja na mwanawe.
Munfungure, muje naye. 3 Akilawírira wakukwambirani kinu, mwambireni kuwa:
‘Buru-yu ansakula Mwenye’, basi iye akwasani mukuja nawo.” 4 Evi vikuna novire ipate
utimiziwe usowezi waâsemire nabii mmoja akamba:

5 “Mwambireni mwari wa Ziyoni*:
‘Mmone nfalume wako kankuja kwako,
kankuja na imani, ampandire buru,
kankuperekiwa na kaburu katoto,
mwana wa nyama mpingi!’ ”†

6 Basi wanafunzi ware woka, watenda sawa-sawa kamba Insa vyawatumire. 7 Waja
naye buru ire pamoja na kaburu katoto kare, wakitandika nguwo zawo. Insa akikala
julu yake. 8 Junudi ya wanu wengi wakitandika nguwo zawo munjira. Wanu wengine
wakisinja makuti a mitende, wakitandika munjira. 9 Na makundi a wanu wákiwa mbere
na wákiwa nyuma, wakipaza nyimbo, wakamba:
“Hozana‡ Mwana wa Daudi!
Bora ári kuja kwa zina ra Mola!
Hozana julu mbinguni!”
10 Insa, pengire Yerusalemu, wanu piya kaya ire wakifazaika, wakamba: “Eyu munu-yu
nani?” 11 Wanu ware wakisema: “Eyu ndi nabii Insa, wa Nazareti inti ya Galileya!”

---

‡ **20:22** “Kunywera kaneka” mana ake kukuna mashaka. * **21:5** “Mwari wa Ziyoni” ndi wenye kaya ya Yerusalemu. † **21:5** Ona Izaya 62:11; Zagariya 9:9. ‡ **21:9** “Hozana” mana ake “asifiwe”.

Insa awatuwisa wanu nNyumba Takatifu

12 Sambi, Insa akingira nNyumba Takatifu, akiwatuwisa piya wakiuzanya na wak-
iuza vinu nNyumba Takatifu. Akipidulanga meza za wacuruzi, pamoja na viti vya
wakiuzanya mapomba. 13 Ikisa akiwambira: "Yândikiwa§ javi: 'Nyumba yangu ikuja
kwitiwa nyumba ya duwa.' Fala umwe mutenda jonga ra wevi." 14 Nnyumba Takatifu
nomo, wanjisira vipofu na wakuremala, iye akiwaponesa.
15 Kweli, wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya wawona matajabisa atendíre,
na wawawona wasimana nNyumba Takatifu wakipaza nyimbo, wakamba: "Hozana
Mwana wa Daudi!" Kwa javyo, ewo wakikimiwa, 16 wakimwambira: "Kwankuwasikira
ewa cawamba?" Insa akiwajibu: "Aye, aya* isema javi:

'Kanywa za wasimana watoto na wakujiji, zilavya kutukuza kwema.'
Amunafyoma?"

17 Nakuwasa, akilawira panja, akuka Betaniya, akilala noko.

Muti saupa

18 Subuu namapema, Insa paakiludi akuka kaya ulu, ínkola njala. 19 Akiwona
nfigu munjira, akúka mpaka nopo, fala aasingane kinu ila masamba tu basi. Ak-
isowerera: "Cisipe tena kisumo milele!" Kwa noure mpunde ure, nfigu ure uku-
miliya. 20 Nakuwona wanafunzi washanga, wakamba: "Namunani kwa mpunde
nowu vyaumiliye nfigu-wu?" 21 Nakujibu Insa akiwambira: "Nukwambirani kweli,
mukitumaini bila dana, amutenda vyanitendire nfigu-wu basi, anta na mukisowerera
ewu mwango-wu mukamba: 'Somoka ukaritose mbahari', vikuna novyo.† 22 Na piya
camulebela conse kwa duwa, mukamini, múpata."

Ushinda wa mamulaka a Insa

23 Insa pengire nNyumba Takatifu, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa
Mayahudi wakinfika karibu kuno akifunda, wakindairi: "Evi vinu-vi akutendesa
mamulakani? Nani akupere eya mamulaka-ya?" 24 Insa akijibu, akiwambira: "Nomi
novyo nukudairini kinu kimoja. Neco mukinijibu, nomi novyo nukwambirani mwenyé
mamulaka anitendesa evi vinu-vi. 25 Koziwa ka Yahaya kukiwa ka mamulaka a nani?
A binguni‡ au a wanadamu?" Ewo wakikaidiyana watupu, wakamba: "Epa, tikamba:
'A binguni', atambira: 'Sambi mbena amunkubali?' 26 Na tikamba: 'A wanadamu',
tiwopa wanu konta piya wankubali Yahaya ndi nabii wawo." 27 Basi wakinjibu Insa,
wakimwambira: "Atijiwa!" Na iye novyo akiwambira: "Basi, anta omi sukwambirani
mamulaka a nani anitendesa evi vinu-vi!"

Kinyume kuhusu wana wawiri

28 "Umwe muwonaja? Mwananlume mmoja ákiwa na wana wawiri. Akinfika wak-
wanza, akimwambira: 'Mwanangu, uka rero ukakore kazi masamba.' 29 Iye nakujibu,
kaamba: 'Sisaka!' ikisa akitubiya akuka. 30 Akinfika wapiri, amwambira novire, fala
iye nakujibu kaamba: 'Nukuka Baba!' fala okire. 31 Kati ya wawiri ware, atendire
vyakumwajibu wawa yawo ndi wepi?" Ewo wamba: "Mwana wakwanza." Insa
akiwambira javi: "Nukwambirani kweli kuwa warípisi nsoko na mareba walongorera
mbere yenu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. 32 Kamana Yahaya mwenyé
Koza kaja kwenu kwa njira ya shariya, fala amunkubali. Novyo-sivyo, warípisi nsoko
na mareba wankubali. Na ingawa muwona, mwinsho amutubiye mukinkubali."

§ **21:13** Ona Izaya 56:7. * **21:16** Ona Zaburi 8:2. † **21:21** Usowezi wa Insa mana ake ndi munu mwenyé kuntumaini Mwenyezimungu sana, tafauti isaka kuwa yonse yakuwa kamba mwango, iye amariza. ‡ **21:25** Mamulaka ka kulawa binguni sawa-sawa na kwamba mamulaka a kulawa ka Mwenyezimungu.

Kinyume kuhusu masamba a uva na warimi wabaya

33 “Sikirizani kinyume cengine: Ákiwepo munu mmoja mwenyé nyumba karima
masamba a uva, akijengera sereka. Nkati mwake akisimba pondo, akijenga nnara,
masamba are akiwemisira warimi, akisafíri. 34 Paifikire karibu ya mavuno, kawa-
tuma watumisi wake ka warimi ware, wakatware visumo vyake. 35 Warimi ware
wakiwakola watumisi wake ware: mmoja wakimwibiya, mwengine wakimulaya, na
mwengine wakimpanja na mawe. 36 Mwenyé masamba ire akiwatuma tena watumisi
wengine, wengi futi zaida ya wakwanza ware. Newo wakiwatenda novire. 37 Mwinsho
akintuma mwanawe, akiwaza javi: ‘Mwanangu-yu wamwinshimu.’ 38 Fala warimi,
pawammonire mwanawe ire, wakambirana watupu: ‘Noyu-yu ndi asaka kuriti, tukeni
timulaye, tinriti!’ 39 Basi, wakinkola, wakimwefya nyuma ya mpaka wa masamba a
uva are, wakimulaya. 40 Paasaka kuja mwanyewe masamba are, warimi ware awa-
tendaja?” 41 Ewo wanjibu: “Visomi wabaya-wo, awamariza nfululu na masamba-wo
awemisira warimi wengine, wakuwa wakumpa visumo wakati wa mavuno.” 42 Insa
akiwambira: “Mwaja? Amufyomire Mandiko§ kuwa:

‘Riwe rawafezeyire wajengi,
ndi riwere maalumu ra pamembe ya nyumba.
Kinu-ci akunisha ndi Mola,
na citajabisa mmaso mwetu!’

43 Ndimana nukwambirani kuwa muvuriwa ufalume wa Mwenyezimungu, wapewa
wanu wengine wakupa visumo vya ufalume-wo. 44 Na asáka kugwira julu ya eri
riwe-ri, avunjiwa-vunjiwanga, na warisáka kungwirira onse asaika atenda ufu.”
45 Wakulungwa wa dini na Mafarizeu, pawasikire eci kinyume-ci, wereriwa kuwa
kankuwamba ewo. 46 Wakisaka kunfunga, fala wawopa wanu konta wakintula kuwa
nabii wawo.

22

Kinyume kuhusu jambo ra harusi

1 Mara nyengine, Insa akiwajibu akiwasowerera kwa kinyume, akamba: 2 “Ufalume
wa binguni ulandana na nfalume mmoja atengeze harusi ya mwanawe. 3 Katumiza
kuweta warifíwe kujambo, fala awasakire kuja, kú! 4 Akiwatuma watumisi wengine
tena, akamba: ‘Warifíwe wambireni javi: “Onani! Jambo rangu nisa kutengeza,
ng'ombe na micamba isinjiwa futi, vinu piya viwa tayari. Njoni kujambo!” ’ 5 Fala
warifíwe ware awayeriwe, woka vyawo: mmoja koka masamba kwake, mwengine
koka kucuruza vinu vyake, 6 na wengine wakiwakola watumisi ware, wakiwatabisha,
wakiwolaya. 7 Kwa javyo, nfalume ire akikimiwa, akiwatuma masurudadu wake
wakiwolaya visomi ware, nakisa wakitaya moto kaya yawo ire. 8 Ikisa, akiwambira
watumisi wake: ‘Epa jambo riwa tayari, fala warifíwe ndi sawari wanu. 9 Basi ukani
mmasimana-manjira. Piya wamusaka kuwansingana onse warifuni waje kuharusi
kuno.’ 10 Nakulawa watumisi ware woka munjira mure, wawajumanisa wawasi-
manane nawo piya, wabaya kamba wema. Mandowa are warifíwe wakijala bunga-
bunga-bunga.

11 Fala nfalume ire, pengire mmandowa mure kuwawona warifíwe ware, kammona
munu mmoja savarire mavazi a paharusi. 12 Iye akimwambira: ‘Rafiki yangu, kwingira
mwaja emu sauna mavazi a paharusi?’ Iye akinyamala ndu. 13 Basi nfalume ire
akiwambira watumisi wake: ‘Nfungeni maulu na makono, munsukure mumwefye

§ **21:42** Zaburi 118:22-23.

panja pakisi-po! Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno.'* 14 Basi, wengi ndi wetiwa,
fala watondoriwa ndi aba!"

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

15 Nakulawa pare, Mafarizeu wakitenda mpango wakunkoresa Insa kwa usemi.
16 Kwa javyo, wakiwapereka wanafunzi wawo pamoja na wa kinya Herodi, wakuka
wakindairi: "Mwanlimu! Tukwijiwa kuwa uwe kuwa múkweli na ufunda njira ya
Mwenyezimungu ka ukweli, aumopa munu asaka kuwa onse, konta aunang'aniza
munu caari. 17 Kwa javyo, tambire mawoni ako. Iwapo haki ya kunripa nsoko
Kaisari † au aipo?" 18 Insa kwa kwijiwa ubaya wawo, akiwambira: "Manafiki, mbena
muniyerera? 19 Nolotereni kuno jarajara ya nsoko-yo." Ewo wakija nawo jarajara
moja, wakimpa. 20 Iye akiwadairi: "Ewu uso-wu na mandiko-ya a nani?" 21 Wakinjibu:
"Vya Kaisari." Iye akiwambira: "Basi, ca Kaisari mpeni Kaisari, na ca Mwenyezimungu
mpeni Mwenyezimungu!" 22 Pawasikire javire wakishanga dwaraa. Wakimwasa,
wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu ukweli wa kufufuka

23 Noire suku ire, wafika karibu ya Insa Masaduseu, wenye kusema kuwa kufufuka
akupo, wakindairi javi: 24 "Mwanlimu! Nabii Musa kaamba kuwa ikiwa nlume kafwa
bila kupongola naye nkawake, nduye ajuzi anjemele nankweli-yo, filihali apongore
naye, alunga rikolo ra nduye.‡ 25 Kamana kati ya ofwe wana saba, wakwanza kan-
lomba, akifwa. Kwa kuwa aapongore naye mwana, nkawake akilombiwa na nduye.
26 Vikuna novyo na nduye wapiri, na watatu, mpaka wo saba. 27 Mwinsho ya piya
ware, na muka ire akifwa. 28 Sambi, suku ya kufufuka wafwi, aja kuwa nlumake ndi
wepi? Kamana piya ware wânlomba!" 29 Insa akiwajibu, akiwambira javi: "Umwe
mupoteya konta amwijiwa Mandiko wala uwezo wa Mwenyezimungu! 30 Kamana
wafwi pawaja kufufuka awalomba wala awalombiwa, wakuwa kamba malaika wari
binguni. 31 Na nkati ya kufufuka ka wafwi, vyamwâmbiriwe na Mwenyezimungu,
akamba: 32 'Omi niwa Mwenyezimungu wa Iburahima na Mwenyezimungu wa Izaki na
Mwenyezimungu wa Yankubu.'§ Amufyomire javi? Basi Mwenyezimungu siyo Nlungu
wa wafwi, ila wári hai!" 33 Wanu ware, pawasikire javire, watajabu kufunda kwake
kure.

Mwaha kuhusu ámuri ulu

34 Mafarizeu, pawasikire kuwa Insa kawanyamaza Masaduseu, wakijumana novyo
pamoja. 35 Kati yawo, mmoja ákiwa mwijiwifu wa shariya. Kwa kumyerera, akindairi
Insa javi: 36 "Mwanlimu, ámuri ulu nkati ya shariya ndi yepi?" 37 Insa akinjibu:
"Mpende Mola, Mwenyezimungu wako, kwa moyo wako piya, kwa roho yako piya
na kwa ankili zako piya.* 38 Eyi ndi ámuri ulu na yakwanza. 39 Na yapiri ilandane
neyi: 'Mpende mwenziwo kamba vyauripenda mwanyewe.'† 40 Ezi ámuri mbiri-zi
zifindikiriwa Taureti piya na vyawâfundire minabii."

Mwaha kuhusu Almasihi na Daudi

41 Pawajumane Mafarizeu pamoja, Insa akiwadairi, akamba: 42 "Umwe mwanku-
wona mwaja kuhusu Almasihi? Iye mwana‡ wa rikolo ranani?" 43 Ewo wakijibu: "Wa
rikolo ra Daudi!" Iye akiwambira: "Sambi, kwa nguvu za Roho Takatifu, Daudi kamwita
'Mwenye wangu'. Mwaja? Konta Daudi kaamba:

---

* **22:13** Mwananlume savarire mavazi a paharusi ire kalaviriwa panja konta aamopire nfalume. † **22:17** Kaisari ákiwa Imperadori (nfalume nkulu) wa Roma na piya inti zire. ‡ **22:24** Ona Kumbukumbu 25:5. § **22:32** Ona Kulawa 3:6,15-16. * **22:37** Ona Kumbukumbu 6:5. † **22:39** Ona Walawi 19:18. ‡ **22:42** Kigeregu ifasuliwa "mwana". 'Mwana' mana ake siyo kupongola mwana basi, na rikolo piya "mwana".

44 ‘Mola kamwambira Mwenye wangu:
Ikala nkono nriro wangu,
mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako!’§

45 Basi, ikiwa Daudi kamwita ‘Mwenye wangu’, aawája mwana wa rikolo rake?”* 46 Na
awerepo munu akidirire kumwambira kinu. Tangu noyo suku-yo, aalawirire tena
wakushubutu kundairi kinu.

23

Insa awalaumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya

1 Sambi, Insa akisowera na junudi ya wanu pamoja na wanafunzi wake, 2 akamba:
“Wanlimu wa shariya na Mafarizeu wekala kiti ca nabii Musa.* 3 Kwa javyo, fulatani na
timizani piya vyawari kukwambirani. Fala asani kufulata vitendo vyawo, konta ewo
cawasema sicawatenda. 4 Wafunga mizigo yakuremera wawatika wanu mmaweya,
fala ewo awasaka kusukula anta na cala kimoja. 5 Ewo watenda vitendo vyawo ipate
wawoniwe na wanu. Wakurisa irizi zawo na wakongeza manyanyavu a malupindo
awo.† 6 Kuwajibu kwikala mahala bora mmajambo na viti vya inshima mmasinagoga‡.
7 Kuwajibu wenshimiwe mwawapita mmabazari, na viwajibu wanu wawete wanlimu.
8 Fala umwe musiwase wanu kukwitani ‘wanlimu’ kamana mwanlimu wenu mmoja
basi, umwe piya muwa munu na nduye, 9 wala mulumwengu-mu musimwite ‘Baba’
munu asaka kuwa onse§, kamana Baba wenu ndi mmoja basi, ári mbinguni. 10 Wala
wasukwiteni mafundi, kamana fundi wenu ndi mmoja basi, Almasihi. 11 Nkulungwa
kati yenu awe ntumisi wenu. 12 Basi munu wakuriremeresa mwanyewe aveyesiwa, na
mwenyé kuriveyesa mwanyewe, aremeresiwa.”
13 Insa akiwambira tena: “Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu, manafiki,
mulaniwe! Mufunga nryango wa ufalume wa binguni mbere ya wanu. Amwingira
wala amuwasa wengire wenye kusakula kwingira. 14 * 15 Umwe wanlimu wa shariya
na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mupita mbahari na kungulu mumpate munu
munsilimise dini yenu. Fala mukimpata, muntenda kuwa mwana wa Jahanamu mara
mbiri zaida koliko umwe. 16 Umwe walongozi sawawona, mulaniwe! Musema kuwa:
‘Alapíra mahala takatifu kilapo-co sico kinu, ila alapíra oru íri mahala takatifu ire,
kilapo-co ndi ca ukweli.’ 17 Wajinga sawawona! Epo kinu bora ndi cepi? Oru au mahala
patendesa oru kuwa takatifu? 18 Na musema kuwa: ‘Alapíra uralu wa kafara, sikinu,
fala alapíra kafara íri julu ya uralu, kilapo-co ndi cakweli.’ 19 Wanu sawawona! Kinu
bora ndi cepi? Kafara au uralu utenderiwa kafara ikiwa takatifu? 20 Basi, alapíra uralu,
alapira uralu na ciri pajulu ya uralu. 21 Alapíra mahala takatifu, alapira mahala-po na
Nlungu ári nopo. 22 Na alapíra bingu, alapira kiti ca utukufu wa Mwenyezimungu na
Nlungu ekare kiti cake.
23 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Muwapa wanu
zaka anta na vinu vya manukatu: safarãu, bizari, na loru. Fala mukwasa vinu bora

§ **22:44** Ona Zaburi 110:1. * **22:45** Mana ake ndi javi: Mayahudi wakinrindira kuja nlongozi nkulu, ujukulu wa Daudi, wakwitiwa Almasihi, aja kuwavusha wanu wake. Insa kankwamba kuwa iye yeka yake basi kapunda kuwa mwana wa rikolo ra Daudi. * **23:2** “Wekala kiti ca nabii Musa” mana ake wafunda na mamulaka ya Musa. † **23:5** Watenda javire ipate wejiwikane kamba wanu wakushika dini pakulu. ‡ **23:6** Viti vya inshima mmasinagoga na swafa yakwanza nsikiti sawa-sawa. § **23:9** Insa awakataze wanu kuweta wawa zawo “baba” ila kakataza kuweta “baba” wakulungwa wa dini. * **23:14** Mandiko mengine a mida aipo aya 14: [Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Munyang'anya manyumba a manankweli, na kuritula kuwa wanu wema mukilebela duwa nrefu-nrefu. Basi kwa sababu ya javyo, mukuja kuhukumiwa pakulu koliko wengine ware.] Ona Luka 20:47.

pakulu vya shariya: haki, huruma, na uwaminifu. Evi ndi vinu vyamujuzi kutimiza,
musase. 24 Walongozi sawawona! Umwe munsuja bwilimwiti fala mummiza ng'ombe†!
25 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Kiyungu na finga
mukosa kunja, fala nkati mwijala ukoko wa vinu vya unyang'anyi na wájibu mbaya.
26 Nfarizeu sauwona! Kiyungu anza kosa nkati ipate na kunja kusitawi novyo.
27 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Umwe mulanda
makaburi a kupakiwa kinambo akusitawiziwa panja‡, iri filihali nkati muwa makon-
golo a wafwi, mwijala takataka na ucafu. 28 Na umwe novyo, kunja muwoniwa na
wanu kamba wenye shariya, iri filihali nkati yenu wijala unafiki na vitendo vyakuvunja
shariya.
29 Umwe wanlimu wa shariya na Mafarizeu manafiki, mulaniwe! Mujengera mak-
aburi a minabii na mupamba kusitawiza makaburi a wanu wa shariya. 30 Mukwamba:
'Tinainshi enzi za wazee wetu, atingari kujumulana nawo kutawanya damu ya
minabii!' 31 Basi, kwa javyo murolota wanyewe kuwa muwa vining'ini vya ware
wawolaye minabii. 32 Basi timizani kipimo ca ubaya ca babu zenu! 33 Manyoka, wana
wa miraba§! Munyemaja hukumu ya moto wa Jahanamu? 34 Kwa javyo, nukuperek-
erani minabii, wejiwifu, na mafundi. Wamojawapo muwolaya na muwagomezera
mmisalaba, wengine muwacapa viboko mmasinagoga mwenu, na muwenenda muki-
walumbata kila kaya. 35 Kwa javyo ije julu yenu hukumu kwa sababu ya damu ya wenye
shariya itawanyike julu ya ardhi, tangu mwanzo kutawanyika ka damu ya Abeli*,
mwenyé shariya, mpaka na damu ya Zagariya, mwana wa Barakiya wamumulaye
nNyumba Takatifu, kati-kati ya mahala takatifu na uralu. 36 Nukwambirani kweli kuwa
wanu wa eci kizazi-ci, ezi hukumu-zi zíwapata."

Insa asowera kuhusu kupenda kwake Yerusalemu

37 Insa kaamba: "Wanu wa Yerusalemu! Ha, wanu wa Yerusalemu! Wari kuwolaya
na kuwapanja na mawe minabii waperekiwe kwawo! Mara nyengapi yanisakire
kuwakusanya wana wawo kamba uku vyaawakúsanya wanawe akiwafinika mumbawa
zake! Fala umwe amusakire. 38 Aya basi, kaya yenu-yo ikuja kutaduka milembe.
39 Konta nukwambirani kweli kuwa amuniwona tena, kulawa sambi-pa mpaka suku†
yamusaka kusema: 'Asifiwe mwenyé kuja kwa zina ra Mola!' "

24

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

1 Insa, paakilawa nNyumba Takatifu akuka vyake, wanafunzi wake wakinfíka karibu
yake, wakimolotera namuna vyaijengiwe nyumba ire. 2 Insa akiwambira, akamba:
"Mwankuwona evi piya-vi? Nukwambirani kweli kuwa epa hapana riwe ríja kubaki
julu ya riwe renziwe, piya abomoriwa."

Tabu na kulumbatiwa

3 Insa paakikala pamwango wa Mizaituni, wanafunzi wake wakimukira cembe,
wakimwambira: "Tambire vinu-vyo vikuja kukuna rini? Na alamani ya kuja kwake,
suku ya Kiyama?" 4 Insa akiwajibu, akamba: "More-moreni asukuteseni munu, 5 konta
wengi wakuja kwa zina rangu, wakamba: 'Omi ndi Almasihi', na wawatesa wanu

† 23:24 Kigeregu: "ngamiya". ‡ 23:27 Wakati wa Insa, Mayahudi wakipakanga makaburi kinambo mmaluwanja ipate wanu wasisiyanikire kukumbula. Mida-po munu akikumbula kaburi aakiwa tuhara. § 23:33 Mafarizeu na manafiki manyoka konta maaduwi, sawa-sawa kamba wakulungwa wawo wa mida. * 23:35 Abeli mwana wa Adamu na Hawa. Nang'aniza Mwanzo 4:8. † 23:39 Noyo suku-yo ndi suku ya Kiyama, suku yaaja kwisuka Insa kulawa binguni kuludira mulumwengu.

wengi. 6 Umwe mukuja kusikira habari na utesi wa vita. Novyo-sivyo musope. Konta
evyo vinu-vyo lazima vikune. Fala siyo kuwa ndi suku ya Kiyama. 7 Taifa ikuja kutenda
vita na taifa nyengine, ufalume mmoja na ufalume mwenziwe. Cikuja kupita kitikansi
pamoja na njala mahala mwingi mwawenye. 8 Evi vinu-vi piya ndi kamba mwanzo wa
malwazo a kupongola*.
9 Ewo wakuperekani kutabishiwa na wakuulayani, na mukuja kwiniwa na piya
taifa-zi kwa sababu ya zina rangu. 10 Wengi wakuja kukosiwa, wengi wakuja
kuwapereka wenziwawo kuhukumiwa, na kwinana munu na mwenziwe. 11 Wakuja
kulawirira minabii wengi walongo, wakupita wakiwatesa wanu wengi wawenye.
12 Kwa sababu ya kongezeka ubaya, kupendana ka wanu wengi kukuja kuwa aba.
13 Fala mwenyé kuvumirira mpaka mwinsho ndi aja kuvushiwa. 14 Na eyi habari ya
ufalume-yi ikwereziwa ulumwengu nzima, uwé ushahidi mbere ya kabila-zi piya. Epo
ndi paija kufika suku ya Kiyama."

Tabu ulu

15 "Kwa javyo, mukiwona haramu yakutenza uwaribifu mahala patakatifu, kamba
vyaâmbire nabii Daniyeli† (mwenyé kufyoma onse, ereriwe), 16 basi sambi wája kuwa
Yudeya wajuzi watuwirire mmyango, 17 ája kuwapo papala ra nyumba yake onse
asisuke kutwala kinu nnyumba mwake, 18 na ája kuwapo mmasamba onse asiludire
kukaya kutwala mavazi ake. 19 Dambi wemite na maametoto wakowesa kwa ezo
suku-zo! 20 Mulebele duwa ipate kutuwa kwenu kusije kuwa wakati wa kinja au
isiwe suku ya sabadu‡, 21 konta wakati-wo ukuja kuwa wa mashaka pakulu futi,
mashaka saanapita tangu mwanzo wa ulumwengu mpaka sambi-pa, wala aaja kupita
tena. 22 Siwere kunukusiwa nozo suku-zo, aakivuka munu. Fala, kwa sababu ya
watondóriwe§, ezo suku-zo zikuja kunukusiwa. 23 Basi, akilawirira munu akukwambi-
rani: 'Almasihi ndiyu-pa', au 'Ndi ire pare', musikubali. 24 Kamana wakuja kulawirira
maAlmasihi walongo na minabii walongo. Ewo wakuja kutenda alama ulu na maajuza,
wafikirire kuwatesa ware watondóriwe, ikikidirika. 25 Onani, omi nankukwambirani
namapema. 26 Basi akilawirira munu akukwambirani: 'Iye kawa pare, paluwanja
pare!', musuke noko. Au: 'Kawa nnyumba mure', musikubali. 27 Konta kamba
vyamufahamu kumensa vyakulangaza mashariki mpaka magharibi, ndi vyaasaka kuja
kwisuka Binadamu wa Binguni. 28 Mahala pakufwa nyama apakosa kumota membe*."

Kuja ka Binadamu wa Binguni

29 Insa kaamba: "Zikipita suku za mashaka-zo, juwa arija kuwala kukwinukala pi,
mwezi auja kuwala, nondwa zisomoka binguni zikigwa, na nguvu za binguni piya
zitikinyika. 30 Basi ikuja kuwoneka julu ya binguni alama ya kwisuka Binadamu wa
Binguni. Kwa javyo, zilalamika kabila piya za duniya, ikisa wammona Binadamu
akisuka mmawingu binguni, na nguvu pamoja na utukufu pakulu.† 31 Na shauti ulu
ya baramanda, iye awapereka malaika wake. Ewo wakiwakusanya waawatóndore iye,
kwa kila membe nne za duniya, kwanza mwanzo mpaka mwinsho."

Kinyume ca muti

32 "Rifyomeseni kwa nfano wa muti wakwitiwa mmongo‡. Mmongo, ukiwa na
vitambi viwisi, ukanza kusipuka masamba, mukwijiwa kuwa kinja cifika futi. 33 Ndi
sawa-sawa novyo. Mukiwona eyo mambo-yo akikuna, ijiwani kuwa Binadamu kawa

---

* **24:8** Mwanzo wa malwazo, nfano wake ndi kamba mwanamuka vyaalwaziwa karibu ya kupongola. Basi, na karibu ya suku ya Kiyama ndi novyo. † **24:15** Ona Daniyeli 11:31; 12:11. ‡ **24:20** Suku ya sabadu ndi suku ya kupumuzika Mayahudi. Suku ya sabadu wakikataziwa na Mayahudi kwenenda. § **24:22** "Watondóriwe" ndi wanu wapendiwe na Mwenyezimungu wapate kunfulata ka ukweli iye pamoja na Almasihi ware. * **24:28** Kigeregu: "marembo". † **24:30** Ona Daniyeli 7:13-14. ‡ **24:32** Kigeregu: "nfigu".

karibu, kawa panryango! 34 Nukwambirani kweli kuwa eci kizazi-ci acipita saanakuna
eyo mambo-yo piya. 35 Bingu na ardhi piya vilainika, fala usemi wangu aulainika.”

Hapana ejiwa suku yakuludi Insa

36 “Na kuhusu suku na wakati wa kukuna novyo vinu-vyo, hapana ejiwa. Awe-
jiwa malaika mbinguni wala Mwana, ila Mwenyezimungu Baba tu basi. 37 Kamana
kamba vyavîkunire wakati wa nabii Nnu, ndi vyavija kukuna pakuja Binadamu.
38 Nozo suku-zo, zikuja kuwa kamba vyazikiwa zire suku saanapita mwanalukaya:
wanu wakirya na wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire
nabii Nnu nsafina.§ 39 Wanu awejiwe, mpaka paajire mwanalukaya nkulu, aki-
wakumba piya ware. Basi, novyo ndi vyavija kuwa wakati wa kuja Binadamu.
40 Wakati-wo wakuwapo wanu wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine ak-
wasiwa. 41 Wanawaka wawiri wakisaya cakurya, mmoja atwariwa mwengine ak-
wasiwa. 42 Ndimana, rinang'anizíreni konta amwijiwa suku yaasaka kuja Mwenye
wenu*. 43 Tulani kuwa mwenyé nyumba, anejiwa wakati wakuja mwivi, nanga kekala
kunang'anizira, ásase nyumba yake kupapaturiwa. 44 Kwa javyo, umwe novyo muwe
tayari, kamana wakati samuwáza kuwa Binadamu kankuja, akuja.”

Ntumisi wakwamínika na saaminika

45 “Ntumisi mwaminifu na wa ankili, wakuwa mwenye wake kantula pakaya, awape
wanu wake cakurya na wakati wake, ntumisi-yo nani? 46 Heri ntumisi-yo wakuwa
mwenye wake pakuludi, ansingana akitenda javyo! 47 Nukwambirani kweli kuwa
ntumisi-yo mwenye wake antula kumiliki vinu vyake piya. 48 Fala ntumisi-yo, akiwa
mbaya, kimoyomoyo akwamba, ‘Mwenye wangu kakawa kuludi’. 49 Ndimana akwanza
kuwebiya wenziwe ware, akirya na akinywa pamoja na warevi. 50 Mwenye wa
ntumisi-yo paaludi, suku saakinrindira wala wakati sejiwa, 51 iye anhukumu vibaya
futi, na fungu rake antula kundi ra manafiki. Epo ndi paciwa kiriro na kutafuna meno!”

25

Kinyume kuhusu wári kumi

1 Insa akamba: “Ufalume wa binguni ukuja kulandana na wári kumi, wasukure
kandiyeru zawo, kummwinza mwenye-harusi. 2 Nkati ya ewo wári-wo, watanu
sawawaza, na watanu wakuwaza. 3 Basi sawawaza ware wasukula kandiyeru zawo,
fala awarisukuze mafuta! 4 Fala wakuwáza ware warisukuza numba za mafuta na
kandiyeru zawo. 5 Kwa kuwa mwenye-harusi ire kakawa kuja, wári ware piya wanza
kusinzira mpaka wakilala. 6 Usiku kati-kati kukinyanguriwa: ‘Mwenye harusi kankuja!
Lawani mumpokerere!’ 7 Noparepare wári ware piya wakilamuka, wakitengeza
kandiyeru zawo. 8 Sawawaza ware wakiwambira wakuwaza ware javi: ‘Timereni
mafuta enu-yo, konta kandiyeru zetu-zi zankuzimika.’ 9 Wakuwáza ware wakijibu
wakamba: ‘Aripo-ya aatitosha futi kutúmira ofwe nnomwe. Fadari ukani kauzanyiwa
konse mukauze mutumire.’ 10 Pawalawire kuka kuuza, akifika mwenye-harusi. Wári
waritengeze ware wakingira naye njambo, nryango ukifungiwa. 11 Ikisa, wári wengine
ware pawaludire wakamba: ‘Mwenye, Mwenye, tifungurireni!’ 12 Fala iye akiwajibu
akamba: ‘Nukwambirani kweli kuwa sukwijiwani.’ 13 Basi, rinang'anizireni, kamana
amwijiwa suku wala wakati wakuja Mwenye*!”

Kinyume kuhusu watumisi watatu

14 “Wakati-wo ukuja kuwa kamba munu vyaasaka kusafiri, kaweta watumisi wake,
kawagabizi mali zake. 15 Akimpa mmoja talanta† ntanu, mwengine talanta mbiri,

§ **24:38** Mwanalukaya nkulu kapita enzi za nabii Nnu. Ona Mwanzo 7:15 mbere. * **24:42** “Mwenye wenu” epa mana ake Mwenye Insa. * **25:13** “Mwenye” epa mana ake Mwenye Insa. † **25:15** Talanta ndi nfuko na jarajara.

na mwengine talanta moja, kila mmoja na uwezo wake. Ikisa akuka vyake. [16] Kwa
mpunde noure, apokerere talanta ntanu ire, kacuruzira na kapata faida ya talanta
ntanu. [17] Apokerere talanta mbiri ire kapata faida ya talanta mbiri. [18] Fala apokerere
moja ire kalawa, kasimba pansi, kafisa nzuruku wapewe na mwenye wake ure. [19] Bandi
ya suku nyingi zawenye, mwenye wa watumisi ire akiludi, wakiwalangirana. [20] Akija
karibu apokerere talanta ntanu ire, akolota nyengine talanta ntanu zire, akwamba
javi: ‘Onani Mwenye! Talanta ntanu zamunipere-zi, nezi nyengine ntanu zanipatire
faida.’ [21] Mwenye wake ire akwamba: ‘Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi
yakuwa mwaminifu wa vinu aba, sambi nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye
wako!’ [22] Akija karibu novyo apokerere talanta mbiri ire, akwamba: ‘Mwenye, talanta
mbiri zamunipere, ezi nyengine mbiri zanipatire faida.’ [23] Mwenye wake ire akwamba:
‘Kuwa ntumisi mwema na mwaminifu. Bandi ya kuwa mwaminifu wa vinu aba,
sambi nukugabizi vingi. Ingira ufurahi na mwenye wako!’ [24] Akija karibu novyo
apokerere talanta moja ire akwamba: ‘Mwenye, nukwijiwa kuwa kwa munu ngumu,
úvuna mahala sauvyarire, ukusanya mahala sautawanye. [25] Nopa, ndimana nifisa
pansi talanta yako, epa kwanawo talanta yako noire.’ [26] Nakujibu mwenye wake ire
ansutumu, amwambira javi: ‘Ntumisi mbaya na nfuko! Nivuna mahala sanivyarire,
nikusanya mahala sanitawanye! Ukwijiwa javyo? [27] Ndimana, ukijuzi kutula nzuruku
wangu kubanku, nikija nisingane faida yangu. [28] Basi, mpokeni talanta-yo, mumpe
ire ári nazo talanta kumi ire. [29] Kamana kila mwenyé kuwa nawo, azidi kupewa kwa
wingi. Fala saana, anta aba caári nawo noco, anyang'anyiwa.’ [30] Na ntumisi safãi-yo,
ntuwisireni panja pakisi-po. Epo ndi pooka kurira na kutafuna meno.”

Hukumu ya mwinsho

[31] “Paaja kwisuka Binadamu wa Binguni, na utukufu wake na piya malaika wakuwa
pamoja naye, basi akwikala julu ya kiti ca utukufu wake. [32] Mbere yake ziku-
sanyika kabila piya. Ikisa iye akuja kuwatanusa munu na mwenziwe, kamba nsunga
vyaawatanusa makondoo na mbuzi. [33] Makondoo áwatula upande wa nkono nriro
wake, mbuzi upande wa nkono sonto. [34] Ikisa nfalume ire awambira wári nkono
nriro wake, akwamba: ‘Njoni kuno, wenye kujanliiwa na Baba wangu. Ritini ufalume
wamutengezeriwe, tangu mwanzo wa ulumwengu. [35] Kamana inikola njala, munipa
cakurya. Inikola nyotwa, muninywesa maji. Nikiwa myeni, munikaribisha. [36] Nikiwa
diki, munipa cakuvala. Nikiwa nlwere, munilwarisa. Nifungiwa nkalaboshu, muja
kuniwona.’ [37] Basi, wanu wa shariya wakinjibu wakamba: ‘Mwenye, rini patuku-
wonire ikukukola njala tukukupa cakurya? Au ikukukola nyotwa tukukunywesa maji?
[38] Rini patukuwonire uri myeni tukukukaribisha, au uri diki tukukupa cakuvala?
[39] Rini paúkiwa nlwere au nkalaboshu, tikija tukukuwona?’ [40] Nakujibu, nfalume ire
akiwambira: ‘Nukwambirani kweli kuwa, kwa kila kinu camuwatendera wanduzangu
watoto futi-wa mmojawapo‡, epo munitendera omi!’

[41] Nakisa kawambira novyo wákiwa upande wa nkono sonto ware: ‘Nitanukeni,
wanu wakulaniwa. Ukani kuri hukumu ya moto wa milele, moto watengezeriwe
Ibilisi pamoja na majini wake§. [42] Konta inikola njala, amunipere cakurya. Inikola
nyotwa, amuninywesire maji. [43] Nikiwa myeni amunikaribishe, nikiwa diki amunipere
cakuvala. Nikiwa nlwere na nifungiwa nkalaboshu fala amujire kuniwona.’ [44] Newo
novyo wakijibu wakamba: ‘Mwenye, rini paikukorire njala au nyotwa, au úri myeni,
au úri diki, au úri nlwere au ufungiwe, ofwe tikitowa kukuhudumu?’ [45] Iye akiwajibu
akamba: ‘Nukwambirani kweli kuwa kila kinu samuntendere wanduzangu watoto

‡ **25:40** “Wanduzangu watoto” mana ake wanu wakuriyenyekeya. § **25:41** Kigeregu: “Ibilisi pamoja na malaika wake” fala mana ake malaika-wo ndi majini.

futi-wa mmojawapo, amunitendere omi!’ 46 Basi ewa wakuka kuhukumu ya milele, fala
wenye shariya wakuka kumainsha a milele.”

26

Mpango wakumulaya Insa

1 Insa paamarize usemi ure piya, wanafunzi kawambira javi: 2 “Mukwijiwa kuwa
ubaki muda wa suku mbiri, ífika suku ya Pashukwa, na Binadamu wa Binguni
aperekiwa akagomezeriwe pansalaba.” 3 Wakati-wo wakulungwa wa dini pamoja na
wazee wa Mayahudi wâjumana pamoja kunyumba ulu ya Kayafa, nkulu wa waku-
lungwa wa dini, 4 wakipanga wantese Insa wankore wamulaye. 5 Fala wakamba:
“Tisinkore suku ya sherehe-yi, isije kulawa vurumãi ya wanu.”

Insa apakiwa mafuta akunuwira Betaniya

6 Paafikire Insa Betaniya nyumba ya Ansumani camagundula, 7 mwanamuka mmoja
akinfika karibu yake. Insa pekare akirya, mwanamuka ire asukure munringi mafuta
akuniwira gali sana, akimmiminira Insa nkiswa. 8 Wanafunzi wake ware pawawonire
javire, wakikimiwa, wakamba: “Eyi hasarani-yi? 9 Kamana nanga auzanyiwa nzuruku
mwingi wawenye, wapewa masikini!” 10 Insa pejiwe cawari kuwaza, akiwambira:
“Mbena mumwandibu mwanamuka-yu? Kamana katenda cema kwangu omi. 11 Konta
daima-zi wamasikini wawa pamoja namwe, fala daima amuja kuwa pamoja nomi.
12 Eyu mwanamuka-yu kanimiminira mafuta akunuwira-ya mmwiri mwangu kwa
anzima ya kunitengezera namapema maziko angu. 13 Nukwambirani kweli kuwa
ulumwengu nzima-wu, kila mahala paisaka kwereziwa Habari Ngema, visemiwa
novyo vyaatendire mwanamuka-yu, kwa kukumbukiriwa kwake.”

Yuda alangela kunzungunuka Insa

14 Ikisa mmoja wawo kati ya kumi na wawiri ware, wakwitiwa Yuda Shikariyoti,
akuka ka wakulungwa wa dini, 15 akiwadairi: “Nukukugabizini Insa, munipa kinani?”
Ewo wakimpa jarajara talatini za parata. 16 Mwanzo wa noure wakati ure, akisakula
nafasi ya kunzungunuka Insa, awagabizi maaduwi wake.

Jambo ra Pashukwa

17 Suku yakwanza jambo ra mikate saitayiwe furumento, wanafunzi wamúkira Insa
wakindairi javi: “Ndepi pausaka tikakutengezere cakurya ca Pashukwa urye?” 18 Neye
akiwajibu: “Ukani mpaka kaya ulu, ka mwananlume mmoja, mukamwambire javi:
‘Mwanlimu katumiza javi: Wakati wangu uwa karibu kufika. Nukuja kwako kutenda
Pashukwa pamoja na wanafunzi wangu.’ ” 19 Wanafunzi ware wakitenda kamba
vyawatumiwe na Insa, wakitengeza jambo ra Pashukwa rire.
20 Paufikire usiku, Insa kekala pamoja na wanafunzi wake kumi na wawiri kusaka
kurya. 21 Pawakirya, iye akamba javi: “Nukwambirani kweli kuwa piya-mwe mmo-
jawapo anizungunuka.” 22 Wanafunzi ware wakiuzunika pakulu futi. Kwa kila mmoja
akanza kundairi: “Mwenye, unamba omi?” 23 Iye akijibu, akamba: “Ataire nkono wake
pamoja nomi nfinga moja, noyo ndi asaka kunizungunuka. 24 Ndi kweli Binadamu
wa Binguni akufwa kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye, fala dambi ire mwenyé
kunzungunuka! Fadari anatowa kupongoriwa noyo munu-yo.” 25 Basi Yuda mwenyé
kunzungunuka, akidairi akamba: “Fala sumi, Mwanlimu?” Insa akinjibu: “Kurisema
mwanyewe.”

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

26 Pawakirya, Insa akitwala nkate, nakuntukuza Mwenyezimungu, akimeya akiwapa
wanafunzi wake, akisema akamba: “Twalani mutafune, ewu ndi mwiri wangu.”
27 Nakisa akitwala kikombe, akishukuru novire, akiwapa akisema: “Inywani piya-mwe,

28 kamana eyi ndi damu yangu yakwakikisha kupatana*, damu itawanyike kwa ajili ya
wanu wengi ipate waswamiiwe madambi. 29 Nukwambirani kuwa eci kisumo ca uva-ci
siludira kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya, pamoja nomwe kati ya
ufalume wa Baba wangu." 30 Pawesire kwimba nyimbo†, wakilawa wakuka mwango
wa Mizaituni.

Insa asema kuwa Peduru akuja kunkana

31 Ikisa Insa kawambira wanafunzi wake kaamba: "Umwe piya mubugudika nami
usiku wa rero-wu, kamana yaândikiwa javi: 'Ninlumiza nsunga, nkonjo wa makon-
doo wake utawanyika.'‡ 32 Fala bandi ya kufufuka kwangu, nilongorera Galileya."
33 Peduru akinjibu, akamba: "Anta ikiwa piya wabugudika nawe, fala omi sishubutu
futi kubugudika!" 34 Noparepare Insa akimwambira: "Nukwambira kweli kuwa usiku
wa rero-wu saanawika kokoriko ntanzi, unikana mara natu." 35 Peduru akimwambira
Insa javi: "Anta paiwa kuwa tikufwa pamoja, sishubutu futi kukukana!" Na wanafunzi
wengine ware, piya wakisema novire.

Duwa ya Insa Getisemani

36 Ikisa Insa akuka nawo mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira wanafunzi javi:
"Ikalani nopa, omi nukuka mpaka pare nikalebele duwa." 37 Nakunsukula Peduru
na wana wawiri wa Zebedeyu, akanza kukafilika, akiuzunika. 38 Basi noparepare
akiwambira javi: "Uzúnika pakulu futi moyo yangu, niwa karibu kufwa! Ikalani-pa,
murinang'anizire pamoja nomi." 39 Akuka mbere aba, akisujudi, akilebela: "Baba
wangu, ikikidirika, kikombe ca nyongo yako-ci§ cinitanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba
vyanisaka omi, ila iwe vyausaka uwe." 40 Akija ka wanafunzi wake, kawasingana
walarire usingizi, akimwambira Peduru: "Kú, amukidirire kurinang'anizira pamoja
nomi nanga ora moja basi? 41 Rinang'anizireni na lebelani duwa musije kushetwaniwa.
Kamana moyo uwa tayari ila mwiri ndi mwepepe.*" 42 Mara nyengine tena, Insa
akuka akilebela duwa, akamba: "Baba wangu, kamba avikidirika kulavya kikombe-ci
saninywere, basi vitimiziwe vyausaka uwe." 43 Akija tena, kawasingana wakilala,
konta maso awaremera usingizi. 44 Nakuwasa, akuka tena akilebela duwa mara
yatatu, akiludira usowezi mmoja noure. 45 Nakisa akiludi akija ka wanafunzi wake,
akiwambira javi: "Mwaja, mungari mukilala, mwankupumula? Tunzani! Ufika wakati
wakuzungunukiwa Binadamu wa Binguni, aperekiwa mmakono mwa wamádambi.
46 Lamukani, tuke vyetu. Onani! Kafika futi mwenyé kunizungunuka."

Kufungiwa ka Insa

47 Iri Insa kankusowera nawo, sambi akija Yuda, mmoja wawo nkati ya wanafunzi
kumi na wawiri ware. Kaja na junudi ya wanu, waperekiwe na walongozi wa
dini na wazee wa Mayahudi. Wasukure katana zawo pamoja na mipweke†. 48 Ire
mwenyé kunzungunuka, akiwapa alama, akiwambira: "Wanisaka kumpa beju onse,
ndi noyo. Nkoreni." 49 Noure wakati ure, Yuda akinfika karibu Insa, akimwambira
javi: "Mashikamu, mwanlimu!", ikisa akimpa beju. 50 Fala Insa akimwambira: "Rafiki
yangu, caulangele kutenda conse, tenda." Wanu ware, nakufika karibu yake, wakolosa
makono a Insa wakinkola. 51 Sambi mmojawapo wákiwa na Insa ware akolosa nkono,
akisolola jambiya, akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini,
akinsinja sikiro rimoja. 52 Insa akimwambíra javi: "Tula jambiya yako-yo mahala
mwake, konta wenye kulamusa jambiya onse, iwolaya jambiya noyo. 53 Mwaja?

* **26:28** Ona Kulawa 24:8. † **26:30** Kwa nfano, kaswaida za Zaburi 113-118. ‡ **26:31** Ona Zagariya 13:7.
§ **26:39** Kikombe ca nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8. * **26:41** Moyo wa mwanadamu úsaka kutenda vitendo vyema, ila mwanadamu-yo aana uwezo wakukidiri kutenda evyo vitendo-vyo.
† **26:47** Mpweke ndi muti wakurisukuza munu kuka kuulaya.

Udaniza kuwa omi sina uwezo wakunlebela Baba wangu, iye kuniperekera malaika
zaida ya makundi a majeshi kumi na mawiri?
54 Avi sambi, nanga atimiziwa mwaja
Mandiko asema kuwa vikijuzi vikune javi?”
55 Wakati noure, Insa akiwambira junudi
ya wanu ware: “Mulawa na jambiya pamoja na mipweke kuja kunitwala! Omi niwa
mwivi? Suku daima-zi níkikalanga nikifunda Nyumba Takatifu, fala amujire kunikola!
56 Ila kwa piya-vi vikuna ipate atimu Mandiko a minabii.” Basi wanafunzi ware piya
wakimwasa, wakintira.

Insa na jumula ya Mayahudi

57 Wanu wankorire Insa ware wakimukisa ka Kayafa, nkulu wa wakulungwa wa
dini, mahala kawâjumane wanlimu wa shariya pamoja na wazee.
58 Sambi Peduru
akinfulata baidi futi, mpaka nluwani mwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Akingira
akikala pamoja na mashikarakanzi apate kwijiwa mwinsho wake.
59 Sambi, jumula ya
wakulungwa wa dini pamoja na wanu piya wa Baraza ya Milandu wakisimanana, wak-
isakula ushahidi wa ulongo wakunkosesa Insa wamulaye.
60 Fala awapatire ushahidi,
ingawa wálawirira mashahidi wengi walongo. Mwinsho walawirira mashahidi wawiri,
61 wamba: “Eyu kasema javi: ‘Omi nikidiri kubomola Nyumba Takatifu ya Mwenyez-
imungu, muda wa suku natu basi níjenga tena upya.’ ”
62 Sambi nkulu wa wakulungwa
wa dini akilamuka, akindairi: “Aujibu kinu ushahidi wawari kukulongopera uwe-wu?”
63 Fala Insa kabaki anyamare. Nkulu wa wakulungwa wa dini ire akimwambira
javi: “Omi nukulapisa kwa zina ra Mwenyezimungu ári hai, tambire kamba kuwa
Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu.”
64 Insa akinjibu: “Uwe ndi vyawamba.
Fala nukwambirani kuwa kulawa sambi-pa, mummona Binadamu wa Binguni ekare
nkono nriro wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo, na akisuka julu ya mawingu a
binguni‡.”
65 Basi nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula mavazi ake, akamba:
“Iye kakufuru! Tisakula ushahidi wa kinani tena? Munsikira sambi-pa akikufuru.
66 Umwe muwonaja?” Ewo wakinjibu: “Ajuzi aulaiwe!”
67 Sambi wakinsunira kumaso,
wakimwefya soku na malatuma pú-pú-pú,
68 wakamba: “Utibushurira ofwe, Almasihi!
Epa akwibiye nani?”

Peduru ankana Insa

69 Sambi, Peduru kêkala panja nluwani. Ntumisi mmoja mwari akinfika karibu yake,
akimwambira javi: “Nowe novyo úkiwa pamoja na Insa nGalileya!”
70 Fala iye akikana
mbere ya wanu ware piya, akamba: “Cauri kusowera-co, sijiwa!”
71 Nakulamuka pare,
akúka mpaka nkitala, ntumisi mwengine muka akimmona, akiwambira wanu ware,
akamba: “Eyu ákiwa pamoja na Insa nNazareti!”
72 Tena iye akinkana kwa kulapira:
“Eyu munu-yu, simwijiwa!”
73 Mpunde sinkulu wanu wákiwa nopare wakimukira
Peduru, wakimwambira: “Kweli-kwelini, na uwe novyo nkonjo wenu mmoja na
ware, konta kusowera kwako umanyirika!”
74 Noparepare, iye akanza kurilani kuno
akilapira: “Simwijiwa-mi eyu munu-yu!” Mpunde noure, kokoriko akiwika.
75 Sambi
Peduru ire akikumbukira usowezi waâsowere Insa ure kuwa: “Kokoriko saanawika,
unikana mara natu.” Basi akilawira panja, akanza kurira pakulu futi.

27

Insa aperekiwa ka Pilatu

1 Pakucere subuu namapema, wakulungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi
piya wakisikizana kumuulaya Insa.
2 Wakinfunga, wakintwala, wakimpereka ka
guvinadoru Pilatu.

Kufwa ka Yuda

‡ **26:64** Ona Zaburi 110:1; Daniyeli 7:13; Matwaya 24:30.

3 Sambi Yuda, ânzungunuke Insa ire, paawonire kuwa kesa kuhukumiwa, akirishuku
pakulu, akiludisa nzuruku wa jarajara talatini za parata ure, akiwapa wakulungwa
wa dini na wazee ware, 4 akiwambira: "Nikola dambi, ninzungunuka munu saana
makosa*." Ewo wakijibu, wakamba: "Ofwe vitiyerireni, eyo shauri yako!" 5 Sambi
Yuda noparepare akitwala jarajara za parata zire, akefyera nNyumba Takatifu, akilawa
akuka akirifungangira. 6 Wakulungwa wa dini wakitwala nzuruku ure, wakamba:
"Ewu nzuruku-wu anta siyo halali kuka kuturiwa ankiba konta nzuruku wa damu."
7 Basi wakisikizana, wakiuza uweru wa nfiyangi viyungu, iwe bushtani ya kuwazika
wayeni. 8 Ndimana, noyo bushtani-yo ikwitiwa "Uweru wa damu" mpaka rero-vi. 9 Kwa
javyo, ukitimiziwa usowezi waâsowere nabii Yeremiya†, akamba:
"Watwala nzuruku wa jarajara talatini wa parata,
beyi yawataire wanu wa Iziraeli kuwa ndi beyi yake,
10 wakimpa nfiyangi-viyungu kuuza naye uweru‡,
kamba Mola vyaânamurire."

Insa mbere ya guvinadoru Pilatu

11 Insa akimisiwa mbere ya guvinadoru, iye akindairi javi: "Uwe kuwa nfalume
wa Mayahudi?" Insa akinjíbu: "Uwe ndi vyauri kwamba." 12 Fala vyawansowerere
wakulungwa wa dini pamoja na wazee ware, iye aajibire kinu. 13 Sambi Pilatu
akindairi: "Ausikira vyawamba-vi kuwa wankukusowerera nowe?" 14 Falakini Insa
aanjibire anta kinu kimoja, guvinadoru akibaki wakushanga pakulu pawenye.

15 Sambi, íkiwa tabiya ya guvinadoru, ikifika suku ulu ya Pashukwa, wanu wakinton-
dolanga nfungwa mmojawapo wawansaka onse afunguriwe. 16 Wákiwa nawo nfungwa
mmoja wakwijiwikana pakulu sana ka ubaya, wakwitiwa Baraba. 17 Kwa javyo, wanu
pawajumane pamoja, Pilatu akiwadairi javi: "Umwe wamunsaka afunguriwe ndi
wepi-pa? Baraba au Insa wakwitiwa Almasihi?" 18 Iye kejiwa kuwa wakulungwa wa
Mayahudi wampereka Insa kwa sababu ya kuntendera wiyana. 19 Visitoshe, Pilatu
ekare kiti cake cakulamula, nkawake akimperekera habari zakwamba: "Usiritaye na
eyo munu wa shariya-yo! Nitabika vinu vingi rero kwa kulota kwa sababu yake."
20 Wakulungwa wa dini pamoja na wazee, wawashongezera wanu ware wanlebele
anfungure Baraba, Insa aulaiwe. 21 Sambi, guvinadoru ire akiwadairi wanu ware: "Kati
ya ewa wawiri-wa, wamumpendeleya ninfungure ndi wepi?" Ewo wakinjibu "Baraba!"
22 Mwinsho Pilatu akiwambira: "Sambi Insa wakwitiwa Almasihi nintende mwaja?"
Ewo piya wakijibu: "Agomezeriwe pansalaba!" 23 Iye akiwadairi: "Kakosa kinani
noyu?" Falakini ewo wakizidi kunkuwira, wakamba: "Agomezeriwe pansalaba!"

24 Kwa javyo, Pilatu paawonire kuwa acipo cakukidiri tena ila shonge ya wanu ire
ikizidi, basi akitwala maji, akinawa mmakono mbere ya wanu ware piya, akamba
javi: "Omi-pa sina kosa julu ya damu ya eyu munu-yu. Eyo shauri yenu wanyewe."
25 Wanu ware piya wakijibu: "Damu yake iwe julu yetu na wajukulwetu!" 26 Basi
Pilatu akinfungula Baraba, akiwapa. Fala Insa, bandi ya kucapiwa, wakimpereka
agomezeriwe pansalaba.

Masurudadu wanshupa Insa

27 Ikisa masurudadu wa Pilatu ware wakintwala Insa, wakimwingiza nnyumba ya ki-
falume, wakikusanyika piya masurudadu ware, wakinzunguriza. 28 Wakinvula nguwo,
wakinfinika koti reundu. 29 Nakisa wakipakasa lemba ra miwa wakinvaza nkiswa,
na nlanzi wakinsukuza nkono nriro. Wakitenga malundi mbere yake, wakinshupa,
wakamba: "Mashikamu, nfalume wa Mayahudi!" 30 Wakinsunira mata, wakitwala

* **27:4** Kigeregu: "kupoteza damu bila makosa". † **27:9** Ona Yeremiya 32:6-15. ‡ **27:10** Ona Yeremiya 18:2.

nlanzi ure, wakimpanjira nkiswa. 31 Pawesire kunshupa, wakinvula koti reundu rire,
wakinvaza nguwo zake zire, ikisa wankintwala, wakuka wakingomezera pansalaba.

Insa pansalaba

32 Pawakuka munjira, wakisimanana naye mwananlume mmoja wakwitiwa An-
sumani nKireni, wakinshurutisa asukure nsalaba wa Insa.§ 33 Pawafikire mahala
pakwitiwa Gologota (mana ake “Mahala pa Gula ra Kiswa”), 34 wakimpa vinyu yaku-
sanganyiwa na nyongo, fala nakuyeza aasakire tena kunywa. 35 Nakungomezera
pansalaba pare, wakitenda kura namuna yakwawanyirana nguwo zake zire.* 36 Ikisa
wakikala kunnang'anizira paakiwa pare. 37 Pansalaba, julu ya kiswa cake, wakitula
kibawo cakwandikiwa makosa ake a kuwa javi: “EYU NDI INSA, NFALUME WA
MAYAHUDI.”
38 Wakiwapo visomi wawiri wakigomezeriwa naye pamoja, mmoja nkono nriro na
mwengine nkono sonto. 39 Wanu wakipita onse wakintukana, wakintikinyira kiswa,
40 wakamba: “Ló! Uwe ubondola na kujenga Nyumba Takatifu kwa muda wa suku natu
basi, rivushe mwanyewe! Kweli-kwelini, kamba kuwa Mwana wa Mwenyezimungu,
isuka pansalaba-po!” 41 Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya na
wazee, newo novyo wakinshupa Insa, 42 wakamba: “Kawavusha wenziwe, fala aakidiri
kurivusha mwanyewe! Ngati nfalume wa Iziraeli! Aya sambi, esuke pansalaba-po,
timwamini! 43 Antumainingi Mwenyezimungu! Basi Mwenyezimungu akisaka, an-
vushe, konta kasema javi: ‘Omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu.’ ” 44 Na visomi
wagomezeriwe nawo pamoja ware, newo novyo wákintukana.

Kufwa ka Insa

45 Mwanzo wa aduhuri mpaka alhanswiri†, muinti mure piya kunja kukinukala
pi! 46 Kiyasi ca ora ya kenda, Insa akikuwa pakulu, akamba: “Elohi, Elohi, lama
sabakitani?” Mana ake, “Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunasa?” 47 Sambi
wengine wákiwa nopare ware, pawasikire javire, wamba: “Iye kankumwita Aliyasi.”
48 Kwa mpunde noure, munu mmoja akituwa, akitwala shiponja, akicoveka nvinagiri,
akisomeka munlanzi, akimpa kunywa‡. 49 Fala wengine ware wakamba: “Mwase,
tiwone kamba Aliyasi akuja kunvusha.” 50 Basi Insa akikuwa pakulu tena, noparepare
akifwa§. 51 Na pazira ya Nyumba Takatifu* ikanyuka perr kati-kati vipande viwiri, ku-
lawa julu mpaka pansi†. Ardhi ikitetema na mawe makulu-makulu akatuka-atukanga
bwa-bwa-bwa. 52 Makaburi akifunuka, miri mingi ya wanu watakatifu wâfwire, ikifu-
furiwa. 53 Airini, bandi ya kufufuka Insa, wâlawire mmakaburi ware, wakingira nKaya
Takatifu‡, wakiwoniwa na wanu wengi wawenye. 54 Basi, masurudadu wamwikarire
Insa ware pamoja na nkulungwa wawo, pawafahamire kutetema ka ardhi kure pamoja
na vikunire vire piya, wopa pakulu futi, wakamba: “Kweli-kwelini eyu ákiwa Mwana wa
Mwenyezimungu!”
55 Nopare mahala pare, wákiwapo wanawaka wengi wawenye, ewo wakiwona wari
baidi. Ewo wânfulata Insa paakilawa Galileya, wakipita wakintumika. 56 Munkonjo
ákiwapo Mariyamu Madalena, Mariyamu mwengine mamaye Yakobu na Yusufu,
pamoja na mama yawo wana wa Zebedeyu.

---

§ **27:32** Munu akihukumiwa kifo akijuzi asukure paweya nsalaba mpaka mahala pawimisiwe mwengine. Insa akisakula kusaidiiwa kinu-co konta kâsokera pakulu konta ya kuhukumiwa pakulu. * **27:35** Ona Zaburi 22:18. † **27:45** Kigeregu: “ora ya sita mpaka ora ya kenda”. ‡ **27:48** Ona Zaburi 69:21. § **27:50** Kigeregu: “akása roho yake”. * **27:51** “Pazira ya Nyumba Takatifu” ikawanya Nyumba Takatifu ipate wanu wengine wasingire Mahala Takatifu Pakulu (mahala pakuwepo Mwenyezimungu Mwanyewe), ila nlongozi nkulu wa dini iye tu basi ákiwa na haki ya kwingira. † **27:51** Vikurire-vyo mana ake ikuwa Mwenyezimungu ndi akunishe. Kwa javyo, njira ya kwingira mahala paMwenyezimungu wafunguririwa wanu piya. ‡ **27:53** “Kaya Takatifu” Yerusalemu.

Kuzikiwa ka Insa
57 Paifikire jironi, akija munu mmoja tajiri nkulu wa kaya ya Arimataya wakwitiwa
Yusufu. Neye novyo ákiwa mwanafunzi wa Insa.§ 58 Nakufika karibu ya Pilatu,
akinlebela apewe maiti a Insa are. Basi Pilatu ire akamuru apewe. 59 Yusufu akitwala
maiti are, akizingiriza kafani, 60 akitula nkaburi rake ripya ratengeze njonga. Ikisa
akipiringisira riwe rikulu panryango wa kaburi rire, akuka vyake. 61 Ákiwepo nopare
Mariyamu Madalena pamoja na Mariyamu mwengine wekala mbere ya kaburi.

Kwikarira kaburi
62 Subuu yake, bandi ya ire suku yakutengeza sherehe*, wakulungwa wa dini na Ma-
farizeu wakijumulana, wakuka ka Pilatu, 63 wakimwambira: "Mwenye, tikumbukira
kuwa nlongo ire ári hai kâsema javi: 'Bandi ya suku natu, nifufuka.' 64 Kwa javyo,
lavya ámuri kaburi rake ririmbisiwe mpaka suku ya tatu, ipate wasije kuja wanafunzi
wake kwiwa maiti ake are, ikisa wawambire wanu kuwa 'Insa kafufuka ka wafwi!'
Ukuja kuwa ulongo wa mwinsho-wu zaida wakwanza†." 65 Pilatu akiwambira javi:
"Walavyeni masurudadu; muwapereke wakekarire kaburi-ro vyamwijiwa vyonse."
66 Basi ewo wakuka wakikarira na wakimatira riwe rire, na wakiwatenga masurudadu
wakinang'anizira.

28

Kufufuka ka Insa
1 Bandi ya sabadu, pakucere suku yakwanza ya sumana*, Mariyamu Madalena
na mwanamuka mwengine wakwitiwa Mariyamu wakuka kuwona kukaburi rire.
2 Noparepare, citenda kitikansi pakulu sana, konta laika wa Mwenyezimungu kesuka
kulawa binguni, akija akipingirisa riwe rire, akikarira. 3 Kuwoneka kwake akiwoneka
kamba kumensa, na mavazi ake ákiwa melupa vú kamba bafuta. 4 Na wofi wawo
masurudadu ware wakitetema, wákiwa kamba wafwire. 5 Falakini laika ire akiwambíra
wanawaka ware: "Umwe musope! Konta nukwijiwa kuwa mwankunsakula Insa
âgomezeriwe pansalaba ire. 6 Epa aapo, kafufuriwa kamba vyaâsemire mwanyewe. Njoni
muwone mahala paâlaziwe. 7 Ikisa ukani upesi, mukawambire wanafunzi wake kuwa
kafufuriwa ka wafwi, nepa kalongorera Galileya. Eko ndi kamuka kummona. Epo nisa
kukwambirani." 8 Basi wanawaka ware wakilawa pakaburi pare upesi-upesi na wofi,
kuno wakifurahi pakulu futi, wakituwa wakuka wakiwambira wanafunzi wake. 9 Kwa
mpunde noure, Insa akisimanana nawo, akiwambira: "Salama!" Newo wakinfika
karibu, wakinkola maulu, wakintukuza. 10 Ikisa Insa akiwambira: "Musope! Ukani
mukawambire wanduzangu woke Galileya, noko waniwona."

Kwereza ka ulongo ka masurudadu
11 Wanawaka pawokire vyawo, sambi walawa masurudadu woka mpaka nkaya
mure, wawambira wakulungwa wa dini piya vikunire vire. 12 Basi, wakulungwa
ware wakijumana pamoja na wazee wakitenda mpango, wakiwapa masurudadu ware
nzuruku mwingi wawenye, 13 wakiwambira: "Semani javi: 'Wanafunzi wake waja
usiku wakimwiwa, ofwe tilarire.' 14 Guvinadoru, akisikira mwaha-wu, ofwe tisowera
naye, tukulavyani wasi-wasi." 15 Ewo nakutwala nzuruku ure, wakitenda kamba
vyawafundiwe. Habari ire ikenera piya nkati ya Mayahudi mpaka rero.

Insa awatuma wanafunzi wake

§ **27:57** Ona Yahaya 19:38. * **27:62** Suku yakutengeza sherehe íkiwa suku Mayahudi yawakitengeza kusinja micamba ya makondoo kábula ya jambo ra Pashukwa. † **27:64** "(Ulongo) wakwanza" ukwambiwa kuhusu masemo a Insa paambire kuwa iye Almasihi. * **28:1** Wakatí-wo kauli ya Mayahudi, suku yakwanza ya sumana ndi suku ya Jumapiri.

16 Sambi, wanafunzi kumi na mmoja ware walawa woka Galileya, pamwango
paâwalaizire Insa. 17 Pawammonire wakintukuza, iri kuwa wengine wákiwa na dana.
18 Insa akiwafika karibu, akiwambira javi: "Piya mamulaka a mbinguni na a duniya
nipewa omi! 19 Basi ukani kabila piya, mukawatende wawe wanafunzi wangu, wozeni
kwa zina ra Baba na Mwana pamoja na Roho Takatifu. 20 Wafundeni wafulate piya vinu
vyanukwamurireni. Kweli, omi niwa pamoja nomwe suku piya, mpaka mwinsho wa
ulumwengu!"

Habari Ngema yereze Maruku

Mwanzo

Eci kitabu-ci cukolota kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu. Insa kereza ufalume wa Mwenyezimungu, akiwaponesa walwere, na kafwa kwa kuwombola wenye madambi.

Andíke eci kitabu-ci asowera kuhusu mikonjo mitatu: wanafunzi, junudi ya wanu, pamoja na wakulungwa wa dini. Wakati Insa wafwire pansalaba, surudadu mmoja múRoma ndi áminire kuwa Insa ákiwa Mwana wa Mwenyezimungu.

Ejiwikana andike eci kitabu-ci, fala idaniziriwa kuwa ákiwa mwanafunzi wakwitiwa Yahaya Maruku. Iye kasikira vyaakifundanga Peduru, dalili kwandika ka kitabu-ci kafulata novyo vyaakifundanga-vyo.

Yahaya mwenyé Koza atengeza njira ya Insa

1 Epa ndi payanza Habari Ngema ya Insa Almasihi*. 2 Kamba vyavyândikiwe nkitabu
ca nabii Izaya, kuwa javi:

“Ona, mbere yako nimpereka shikarakanzi wangu,
ája kutengeza njira yako.
3 Iye ndi shauti iri kukuwa nlanga, ikamba:
‘Tengezani njira ya Mola, molosereni njira yake.’ ”

4 Shikarakanzi wawenye ndi Yahaya mwenyé Koza. Kaja, kankuwoza wanu kulanga
na kankusema kuwa wanu wajuzi woziwe wolote kuwa watubiya, ipate waswamiiwe
madambi awo. 5 Wanu piya wa makaya a Yudeya na wanu piya wa Yerusalemu
wakuka ka iye, wakoziwa mmuto wa Yordani, wakitubiya madambi awo. 6 Yahaya
ákivalanga nguwo zakupakasiwa na mabururu a ngamiya, na ákirifunganga nkiuno
ukanda wa sambala. Cakurya cake cíkiwa mazorombe na ansali. 7 Iye akihubiri,
akamba: “Kankuja nyuma yangu omi ári nawo uwezo pakulu koliko omi, anta omi sifãi
kwinama kufungula mzizi ya viratu vyake. 8 Omi nukozani† kwa maji fala iye akuja
kukozani kwa Roho Takatifu.”

Insa akoziwa ikisa ashetwaniwa na Ibilisi

9 Nozire suku zire, Insa akija kulawa Nazareti ya Galileya, nneye akoziwa na Yahaya
mmuto wa Yordani. 10 Insa, nakulawa mmaji mure, kawona binguni ifunguka, na
Roho Takatifu akimwisukira kamba pomba. 11 Na ikisikirikana shauti kulawa binguni
ikamba: “Uwe ndi mwanangu wanukupenda, niwa radi nawe pakulu.”

12 Mpunde sinkulu, Roho Takatifu kampereka kulanga. 13 Ákiwa kulanga suku
arubaini, akishetwaniwa na Ibilisi. Iye ekáre kati-kati ya manyama wa nnundu, kuno
wakimmudumu malaika.

Insa awatondola wanafunzi wake wakwanza

14 Bandi ya Yahaya‡ kufungiwa na nfalume Herodi, Insa akúka Galileya, akereza
Habari Ngema ya Mwenyezimungu, 15 akamba: “Wakati ufika! Ufalume wa Mwenyez-
imungu uwa karibu. Tubiyani na pokererani eyi Habari Ngema-yi.” 16 Insa, paakipita
nanyenje ya tanda ra Galileya, kawawona mmaji Ansumani na Andere nduye An-
sumani, wakitaya nyavu kamana wákiwa wavuvi. 17 Insa akiwambira javi: “Njoni

* **1:1** Mandiko mengine akongeza: Mwana wa Mwenyezimungu. † **1:8** “Kowa” mMandiko ndi kutiwira mmaji, alama yakwanza kuinshi mainsha mapya. ‡ **1:14** Yahaya epa mwenyé Koza.

munifulate, omi nukutendani kuwa wavuvi wakuwavuwa wanu.” [18] Kwa mpunde
noure, nakwasa nyavu zire, wakinfulata.
[19] Wenenda kitambo aba, Insa kawawona mungalawa Yakobu mwana wa Zebedeyu
na Yahaya nduye Yakobu wakiwanza nyavu zawo. [20] Mpunde noure akiweta, ewo
wakimwasa Zebedeyu wawa yawo mungalawa nomure pamoja na wakazi wengine,
wakinfulata Insa.

Insa antuwisa shetwani

[21] Insa pamoja na wanafunzi wake wakuka kaya ulu ya Kafarnaumu, na kila
sabadu Insa ákukanga nsinagoga ya Mayahudi, ákiwafundanga wanu. [22] Ewo wákitajabu
pakulu sana kwa sababu ya kufunda kwake, kamana ákiwafunda vyaafunda munu
mwenyé mamulaka, sairi vyawafunda wanlimu wa shariya. [23] Kwa suku-yo, aki-
fika nsinagoga munu wakumilikiwa na jini. Iye akanza kukuwa, [24] akamba: “Insa
nNazareti, utisakurira kinani? Kuja kutifuja? Omi núkwijiwa cauri, kuwa Takatifu
wa Mwenyezimungu!” [25] Insa akinsutumu jini ire, akimwambira: “Nyamala nduu!
Nlawe munu-yu.” [26] Na jini ire akingwisa munu ire caputu pakulu, akikuwa na shauti
ulu, ikisa akinlawa munu ire. [27] Wanu piya watajabu pakulu sana, wakidairiyana
watupu: “Kinu-ci kinani? Kufunda kupya ka mamulaka? Awamuru mashetwani na
majini, newo wansikiriza!” [28] Habari za mambo yaatendire Insa, kwa mpunde noure
asikirikana makaya piya a Galileya.

Insa awaponesa walwere wengi

[29] Insa na wanafunzi wake, nakulawa nsinagoga mure, wakuka kunyumba ya
Ansumani na Andere. Yakobu pamoja na Yahaya newo novyo wákiwa noko. [30] Nkwewe
Ansumani karitandikira, ákiwa na homa. Kwa mpunde noure, ewo wakimwambira Insa
kuhusu mwanamuka nlwere ire. [31] Iye akinfika karibu, akinkola nkono, akimwinula.
Na homa ire ikimpita, mwanamuka ire akanza kuwahudumu.
[32] Jironi parikitita juwa, wakuka nawo ka Insa piya wenye kuwa na mashetwani.
[33] Na piya wanu wa kaya ire wakijumana panryango. [34] Basi, Insa akiwaponesa wanu
wengi wa shida jisijisi, na akiwatuwisa mashetwani wengi. Iye aakiwasa mashetwani
kusowera konta wakimwijiwa.§

Insa akwereza Habari Ngema

[35] Subuu yake, Insa akilamuka alufajiri, akilawa nkaya mure, akúka mahala sapana
wanu, akilebela duwa nopo. [36] Ansumani pamoja na wenziwe wakilawa kupita wakin-
sakula. Nakunsingana, wamwambira javi: [37] “Wanu piya wankukusakula!” [38] Fala
Insa akiwajibu: “Tukeni mahala kwengine makaya mengine jirani ipate noko nikereze,
konta noco omi ndi canijirire.” [39] Basi, akipita akereza Habari Ngema mmasinagoga*
mwawo na makaya piya a Galileya, na akiwatuwisa mashetwani.

Insa amponesa munu wa magundula

[40] Suku moja, kaja ka Insa munu mmoja camagundula, akinlebela na akikokora
mbere yake, akimwambira: “Ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniponesa.” [41] Neye
akimmonera utungu, akolosa nkono wake akinkumbula, akimwambira: “Nisaka,
swafika!” [42] Kwa mpunde noure, magundula are akimpakatika, munu ire akipona.
[43] Akinlaizira pakulu, akintuwisa, [44] akimwambira: “Sikiriza! Usimwambire munu
kinu. Ila ukarolote ka nlongozi wa dini, kapereke swadaka kamba vyayamba shariya
ya Musa kwa kuswafika kwako uwé ushahidi kwawo.” [45] Fala nakulawa, camagundula
ire akanza kutangaza, akeneza habari zire mpaka Insa aakidirire kwingira nkaya mure
baina, fala kekala kunyenje mahala palanga. Wanu wakilawa kila upande wakimukira
noko.

§ **1:34** Ewo wakubali mamulaka ake. * **1:39** Sinagoga ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

2

Insa amponesa munu wakuremala

1 Paaludire tena Kafarnaumu, bandi ya suku aba, wanu wakipata habari kuwa
kawapo nnyumba mwake. 2 Wanu wengi wakijumana tapa-tapa, anta panryango
aíkiwepo nafasi. Noparepare, Insa akikola kuwereza usemi wa Mwenyezimungu. 3 Ikisa
waja wanu wane wansukula kitewe mmashila. 4 Kwa kuwa awakikidiri kunfikisa
paákiwa pare konta ya wanu, wakikwera papala wakitolola nopare paákiwa pare.
Ikisa wakiteremusa mashila atandikiriwe kitewe ire. 5 Insa paawawonire wanu ware
kuwa wantumaini iye, neye akimwambira nlwere ire javi: "Mwanangu, madambi
ako aswamiiwa." 6 Na wákiwapo nopare wanlimu wa shariya wékala. Ewo wakiwaza
mmyoyo mwawo, wakamba: 7 "Mbana asowera javi? Kakukufuru! Nani ari nawo
mamulaka kuswamii madambi sairi Mwenyezimungu tu basi?" 8 Mpunde noure,
pejiwe Insa cawari kuwaza mmyoyo mwawo, akiwambira: "Sababuni umwe kuwaza
javyo mmyoyo mwenu? 9 Kumwambira kitewe-yu javi: 'Madambi ako aswamiiwa' au
kumwambira: 'Lamuka, usukure mashila ako, uke vyako', sacirigariga ndi cepi? 10 Fala
nukoloterani kuwa Binadamu wa Binguni kanawo mamulaka a kuswamii madambi
mulumwengu-mu." Ndimana, kamwambira kitewe ire javi: 11 "Uwe nukwambira:
lamuka, usukure mashila ako, uke vyako ukaya." 12 Neye akilamuka, kwa mpunde
noure, akitwala mashila ake are, akilawa, wanu wakimmona javi. Wanu piya wakis-
hanga, wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba:
"Tangu evi atinamba kuwona javi!"

Insa antapira Lawi amwita Matwaya

13 Sambi, Insa akilawa tena, akuka nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi
wawenye wakinfulata noko, neye akikola kuwafunda. 14 Paakuka nakupita, Insa
kammona Lawi mwana wa Alufeu, ekare mahala pakiripisiwanga nsoko. Iye
akimwambira: "Nifulate!" Iye akilamuka akinfulata. 15 Ikisa, wakati mwengine, Insa
pekare akirya nnyumba mwa Lawi-yu, wákiwapo wakirya naye pamoja na wanafunzi
wake, warípisi nsoko wengi na wamádambi wengine.* Kusema kweli, awakifulatiwa na
wanu wengi. 16 Sambi, wanlimu wa shariya wa kundi ra Mafarizeu, pawammonire
kuwa kankurya na wamádambi pamoja na warípisi nsoko, wakiwadairi wanafunzi
wake: "Sababuni kwikala na warípisi nsoko na wamádambi wengine kurya nawo?"
17 Insa, nakusikira, akiwajibu: "Wakomu awashugulika na dotoru, ila walwere. Onani,
sijire kuwarifu wenye shariya wawe wanafunzi wangu, ila wamádambi."

Kukaidiyana kuhusu kufunga

18 Sambi, wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza na Mafarizeu wákiwa na tabiya ya
kufunga. Suku moja, wanu wengine wakija ka Insa, wakindairi: "Wanafunzi wa
Yahaya pamoja na Mafarizeu wafunga, fala wanafunzi wako-wa awafunga. Sababuni?"
19 Insa akiwajibu javi: "Warifiwe paharusi wari pamoja na mwenye-harusi, wafungaja?
Mwenye-harusi akiwa pamoja nawo awajúzi kufunga. 20 Fala ikuja kufika suku
yakulaviwa mwenye-harusi-yo. Basi noyo suku-yo wakuja kufunga. 21 Aapo atáya
kipande ca nguwo yagoma munguwo ya mida, kamana kipande kipya-co cipapula
nguwo ya mida, izidi kupapuka pakulu. 22 Aapo munu atwala maji a kazu saanasemuka
kutairira nnumba zakumiliya. Konta numba-zo zikipanjika, maji-yo atawanyika, na
numba-zo zikwaribika. Kwa javyo maji-yo saanasemuka, tayani nnumba nyipya.†"

Insa suku ya sabadu

* **2:15** Mayahudi wakikafilika naye konta mwenyé shariya aajuzi kurya na wamádambi. † **2:22** Ezi aya-zi, Insa kaamba nkinyume kuwa munu aifãi kufulata tabiya zamida (kufulata shariya tu basi) iri kuwa iwapo namuna ya kuinshi mainsha mapya, julu ya kufulata njira yake.

23 Iwa suku moja, sabadu, Insa na wanafunzi wake wakipita nanyenje ya masamba a
tirigu. Wanafunzi ware wakanza kuvunja masuke are watafune. 24 Mafarizeu waki-
wambira: “Ona, wanafunzi wako mbana watenda vinu savijuzi kutendiwa suku ya
sabadu‡?” 25 Fala Insa akiwajibu: “Amufyomire nkati ya Mandiko§ vyaatendire Daudi
painkorire njala pamoja na wenziwe? 26 Vyengire nNyumba ya Mwenyezimungu
wakati Abiyatari wâwere nkulu wa wakulungwa wa dini. Katafuna mikate maalumu,
yawákiwa nawo haki kutafuna walongozi wa dini tu basi. Ikisa mikate myengine
akiwatongera wenziwe.” 27 Ikisa Insa akiwambira: “Wanu awombiwe kwa ajili ya
sabadu, ila suku ya sabadu itendiwa kwa ajili ya wanu. 28 Basi, Binadamu wa Binguni
ndi Mwenye wa sababu.*”

3

Insa amponesa munu suku ya sabadu

1 Sabadu nyengine, Insa akingira tena nsinagoga, nomure ákiwapo munu wakuremala
nkono. 2 Maaduwi wa Insa ware wakintunza sana-sana wammone kuwa amponesa
suku ya sabadu ipate wanlaumu. 3 Noparepare iye akimwambira mwananlume
wakuremala nkono ire javi: “Lamuka, uje kati-pa.” 4 Ikisa piya ware akiwadairi javi:
“Ihusu suku ya sabadu kutenda meema au mabaya? Kuvusha mainsha au kuulaya?”
Fala ewo wakinyamala. 5 Insa akiwanang'aniza upande piya rungu-rungu akimiwe,
akiuzunika kwa ajili ya myoyo yawo kuwa migumu. Ikisa akimwambira nlwere ire javi:
“Olosa nkono-wo.” Iye akolosa, akiponesiwa nkono wake ure. 6 Wakilawa Mafarizeu
wakuka wakisowera na kinya Herodi. Wakijumana kuwazisana vyakumulaya Insa.

Wanu wengi viwajibu wammone Insa

7 Insa pamoja na wanafunzi wake wakilawa, wakuka kutanda ra Galileya. Wanu
wengi wakinfulata, wanu wakulawa Galileya, Yudeya, 8 Yerusalemu, Idumeya,
ng'ambu nyengine ya Yordani, upande wa Tiru pamoja na Sidoni. Wanu wengi wasikire
vinu vyaakitenda, waja kummona. 9 Insa akiwambira wanafunzi wake wanvutire
karibu yake ngalawa mmoja ipate wanu wasinkinye konta wákiwa wengi. 10 Kweli,
wanu wengi wawenye kâwaponesa, ndimana walwere piya wakimwirukira Insa wapate
kunkumbula. 11 Mashetwani, pawakimmona ponse, wakigwa mbere yake, wakikuwa
wakamba: “Uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu*!” 12 Iye akiwashurutisa pakulu
kuwa wasimwambire munu iye caari.

Insa awatondola mawalii kumi na wawiri

13 Ikisa Insa akikwera mmwango, akiweta ware waawasakire iye mwanyewe. Newo
wakija ka Insa. 14 Basi, iye akiwatondola wanu kumi na wawiri (ewo kaweta
mawalii) awe nawo, awatume wakereze Habari Ngema, 15 na wawe nawo mamulaka
akuwatuwisa mashetwani. 16 Wanu kumi na wawiri waâwatondore ndiwa: Ansumani
(wantapire zina ra Peduru), 17 Yakobu mwana wa Zebedeyu, Yahaya nduye Yakobu
wantapire zina ra Boanerge (mana ake “wana wa kudidima”), 18 Andere, Filipi, Bar-
tolomeu, Matwaya, Tamimu, Yakobu (mwana wa Alufeu), Tadeu, Ansumani nKanaa,
19 pamoja na Yuda Shikariyoti anzungunuke Insa.

Insa na Ibilisi

20 Paaludire ukaya, wanu wengi wakijumana tena, awakipata anta nafasi ya kurya.
21 Jamaa zake pawasikire, wakilawa kuka kunkola, kamana wengine wakamba: “Ankili

‡ **2:24** Shariya ikataza wanu kukola kazi suku ya sabadu. § **2:25** Ona 1 Samuweli 21:1-6. * **2:28** “Mwenye wa sabadu” ári na mamulaka julu ya sabadu. * **3:11** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

zimpoteya!” 22 Wanlimu wa shariya wa Yerusalemu pawajire, wakamba: “Kanawo
Belzebuli†. Awatuwisa mashetwani julu ya uwezo wa nkulu wa mashetwani.‡”
23 Sambi, Insa akiweta wanu, akikola kusowera nawo kwa vinyume, akiwadairi:
“Shetwani antuwisa shetwani mwenziwe mwaja? 24 Kila ufalume wakwawanyika
makundi akubishana watupu, auinshi. 25 Nyumba§ ikirawanya aiinshi. 26 Ona, inawa
Ibilisi aritendera vita mwanyewe kurawanya, singari kainshi, nanga uwa mwinsho
wake. 27 Aapo munu akidiri kwingira nnyumba ya munu wakurimba, kumwiwira
vinu vyake sairi kwanza anfunga mwenyé nguvu-yo. Ikisa amwiwire sana nnyumba
mwake.* 28 Nukwambirani kuwa piya viswamiiwa ka wanadamu, madambi anta na
kufuru zawakufuru wanu. 29 Fala akufurira Roho Takatifu, aashubutu kuswamiiwa,
fala akuwa na madambi a milele.” 30 Insa kaamba javire kwa kuwa wakamba, “Kanawo
mashetwani.”

Jamaa wakweli wa Insa

31 Kwa suku-yo, wakija mamaye na wanduze Insa wakimira panja, wakintuma munu
kumwita. 32 Neye kekala na wanu wengi wawenye wânzunguriza, wakimwambira:
“Ona! Mamayo, wanduzo, na walumbuzo wawa panja pare, wankukusakula.” 33 Iye
akiwajibu: “Mama ndi wepi? Na wanduzangu ndi wepi?” 34 Basi, iye akizungunuka
akiwanang'aniza wekare wanzungurize ware, akiwambira: “Wawoneni! Ewa-pa ndi
mama na ndi wanduzangu. 35 Kamana ire aténda vyaasaka Mwenyezimungu, noyo ndi
nduyangu na nlumbwangu na mama.”

4

Insa afunda kwa kinyume

Kinyume kuhusu nvyari*

1 Mara nyengine tena, Insa akanza kufunda nanyenje ya tanda. Wanu wengi
wawenye wajumana karibu yake. Kwa javyo, iye akingira mungalawa, akikala mba-
hari. Piya wanu wákiwa nanyenje karibu ya maji. 2 Iye akiwafunda wanu vinu vingi
kwa mifano ya kinyume. Nkati ya kuwafunda kwake, ákiwambira javi: 3 “Sikirizani!
Mwananlume kalawa koka kuvyala masamba. 4 Paakimwaya mbeyu ire, nyengine
igwirira munjira, zija nyuni zilokota. 5 Nyengine igwirira mmawe, mahala samuna
nsanga mwingi. Mpunde noure ilawa senge, kwa kuwa auwerepo nsanga. 6 Pariwarire
juwa senge ire ilungula. Kwa kuwa mizipe aiwere yamana, yumiliya. 7 Mbeyu
nyengine igwirira kati ya miwa. Miwa ire ikula, ikinya mbeyu ire. Ntamana aipere.
8 Nyengine igwirira munsanga warutuba. Ikula, inuru na ípa visumo, muti mmoja
talatini, mwengine sitini na mwengine visumo miya.” 9 Mwinsho kaamba: “Ári na
masikiro a kusikira, asikire!”

Anzima ya kinyume

10 Wanu wengi pawokire vyawo, wengine wakinzunguriza pamoja na wanafunzi
kumi na wawiri ware, wakindairi kinani cinsowerese kinyume cire. 11 Insa akiwajibu:
“Umwe mwijiwisiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala ka wanu wengine wa
panja, vinu piya wafundiwa kwa kinyume. 12 Ndi kamba vyaasema Mandiko, kuwa
javi:
‘Kunang'aniza wanang'aniza fala awawona
kusikira, wasikira fala awereriwa.
Wasije kongoka wakipata kuswamiiwa.’ ”

† 3:22 “Belzebuli” Ibilisi au Shetwani. ‡ 3:22 Wakati-wo kuwatuwisa mashetwani ndi kinu cikikuna mara nyingi zawenye. § 3:25 “Nyumba” mana ake ujamaa. * 3:27 Insa aarikwamba kuwa vyema kwiwa nyumba. * 4: Au: “Nfano”.

Insa afafanula kinyume kuhusu nvyari

13 Insa kawambira, kaamba: “Amwereriwa na mana a eci kinyume-ci? Sambi
vinyume piya, musaka kwerериwaja? 14 Nvyari ndi ire ereza Habari Ngema.
15 Nanyenje ya njira mana ake ndi wanu wasikira usemi uvyariwe ure, nakusikira
mpunde-sinkulu akuja Ibilisi awalavya habari yawavyariwe ire. 16 Na ewa ndi mbeyu
ivyariwe mmawe, ndi wanu wasikíra usemi, mpunde nowo wapokerera ka radi, 17 fala
awana nzipe wawo wanyewe, wainshi nawo suku aba. Ikija tafauti au kulumbatiwa
kwa sababu ya usemi wa Mwenyezimungu, mpunde nowo wabugudika. 18 Na wengine
mbeyu ivyariwe mmiwa, ewa ndi wasikira usemi, 19 fala kwa tafauti za enzi-zi na wájibu
wakupata mali na vinu vyengine, vikimwingira vikinya usemi ure, aupa visumo. 20 Na
ware wavyariwe munsanga warutuba, mana ake ndi wasikíra usemi wa Mwenyez-
imungu, wapokerera na wakupa visumo talatini, au sitini au miya.”

Kinyume kuhusu kandiyeru

21 Ikisa Insa akiwadairi: “Kandiyeru ikikoreziwa itaiwa nkati ya tamboru au ituriwa
mwivungu? Níkamba ikwangikiwa paarami imwarike sana. 22 Kusema kweli, acipo
kinu cakufisiwa sacifisuriwa. Aipo siiri sailawira panja. 23 Ári na masikiro a kusikira,
asikire!” 24 Akiwambira tena: “Tunzani camuri kusikira-ci. Kipimo camupimira
nomwe mupimiriwa noco na mukongeziwa. 25 Kamana ári nawo, azidi kupewa. Fala
saana, anta aba caari nawo noco, anyang'anyiwa.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya kukula

26 Insa akamba tena: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na munu vyaavyala
mbeyu pansi. 27 Akilala usiku, nsana akilawa, kuno mbeyu ire ikiwota na ikikula,
iye sejiwa. 28 Ardhi iruwerya visumo wanyewe: cakwanza ulawa nnyani, ikisa suke,
mwinsho wa suke ulawa mpunga. 29 Mbeyu wakati waitokota, mpunde nowo munu
akwanza kusinja kamana mavuno afika.”

Kinyume kuhusu mbeyu ya mostarda

30 Insa akiwambira: “Kinani canisaka kulandanisa ufalume wa Mwenyezimungu?
Ulandana na nfanoni? 31 Ulandana na mbeyu ya mostarda† paivyariwa pansi, ikuwa
mbeyu noto javi. Ingawa mbeyu noto pakulu koliko mbeyu piya, 32 fala ikivyariwa
pansi, ulawirira nrayi, úkula upunda mirayi piya. Ukuwa na vitambi vikulu, anta nviri
wake nyuni zakwiruka julu zijenga vitundu nomo.”
33 Na kwa kinyume cingi kamba noco, iye ákiwasowerera usowezi vyakujuzi ewo
kupata kusikira. 34 Bila usowezi wa kinyume aakisowera nawo. Fala paákiwa yeka
ponse na wanafunzi wake, iye akiwereza mana awo kinyume caasowere cire.

Insa anyamaza mepo

35 Noire suku ire jironi, Insa kawambira wanafunzi javi: “Tukeni tilokere ng'ambu
nyengine ire.” 36 Bandi ya kulayana na wanu wengi, ewo wakingira mungalawa
mwákiwa mure, wakuka. Zikiwepo ngalawa nyengine nopo. 37 Rikija gaibu rikulu,
mawimbi makulu-makulu akikola kupanja ngalawa ire, anta maji akanza kwingira
mungalawa mure. 38 Na kumbe Insa ákilala pasitiri, kênyamira nsawo. Wanafunzi
ware wakinlamusa, wakimwambira: “Mwanlimu, tankufwa, mbana avikuyeri?”
39 Noparepare akilamuka, akamuru mepo na maluwimbi, akamba: “Kutengemane,
mepo inyamare!” Na mepo ire ikinyamala, kukitenda shuwari dembwe. 40 Iye aki-
wadairi: “Mbana muwa wofi pakulu? Amunamba kwamini?” 41 Ewo wakopa pakulu
futi, wakambirana watupu: “Noyu mwananlume wakuwa anta mepo na maluwimbi
vinsikiriza-yu, nani?”

---

† **4:31** Ona Matwaya 13:31-32.

5

Insa amponesa munu wakumilikiwa na mashetwani

1 Insa na wanafunzi wake wakifika ng'ambu nyengine ya tanda, inti yawákikalanga
waGerasi. 2 Insa nakwisuka mungalawa mure, mpunde nowo kasimanana na mwanan-
lume wakumilikiwa na jini, ákilawa kumakaburi. 3 Noyo mwananlume-yo ákikalanga
kumakaburi, ákiwa na nguvu, anta na unyolo hapana akikidiri kunfunga. 4 Mara nyingi
zawenye, wanu wakinfunga na alucema pamoja na unyolo, fala iye akitupula alucema
na unyolo akisayasayanga. Aawerepo munu wanguvu wakunzaidi iye. 5 Daima usiku
na nsana kumakaburi na kumyango, akinyangulanga kuno akirisinja mwanyewe.
6 Kwa suku-yo, akimmona Insa kitambo, akintuwirira akisujudi. 7 Ikisa akikuwa
pakulu akamba: “Insa, Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu, usaka unitende kinani?
Nukulebela, kwa zina ra Mwenyezimungu, usinopepese.” 8 Konta kâmwambira javi:
“Uwe jini, nlawe eyu munu-yu!” 9 Ikisa Insa akindairi jini ire: “Ukwitiwa mwaja?” Iye
akijibu: “Nikwitiwa ‘Junudi’, konta tiwa wengi.” 10 Iye akinlebela Insa pakulu kuwa
asintuwise ire inti ire. 11 Karibu nopare úkiwapo mwango na nkonjo wa nguluwe nyingi
zawenye zikirya nopare. 12 Mashetwani ware wakinlebela Insa: “Tipereke kunguluwe
kure tikawengire.” 13 Iye akiwetikizira, mashetwani ware wakinlawa mwananlume
ire, wakuka wakingira nguluwe zire. Ikisa, piya zire zikituwa zikicubukira ntanda,
kiyasi ca nguluwe alufu mbiri zigwirira ntanda.

14 Wasunga wakituwa wakuka ukaya wakereza habari zire. Nkaya mure na mma-
masamba wakilawa wanu wakuka kuwona vikunire vire. 15 Wakija ka Insa, wammona
mwananlume âpatiwe na mashetwani ire kekala, avarire nguwo sana-sana, ári na ankili
zake. Basi ewo ukiwapata wofi pakulu futi. 16 Wawonire vinkunire vire, wakikola kuw-
ereza vinkunire mwananlume wa mashetwani ire na nguluwe zire. 17 Wakanza kunle-
bela Insa alawe nkaya mwawo mure. 18 Insa paakiripakira mungalawa, munu âpatiwe
na mashetwani ire akinlebela woke onse. 19 Fala Insa ampere rihusa, akimwambira:
“Uka kawári wanu wa kwenu, ukawereze mambo akuténdere Mwenye na vyakuwonere
utungu!” 20 Na kweli, iye akúka vyake, akanza kwereza kaya ya Dekapoli* mambo
makulu atendériwe na Insa. Basi, wanu piya wakitajabu.

Insa awaponesa mwanamuka na mwana wa Yairu

21 Insa pengire tena mungalawa akuka upande mwengine wa tanda. Nakufika
nanyenje ya tanda rire, junudi ya wanu wakijumana karibu yake. 22 Akija munu mmoja
nkati ya wakulungwa wa sinagoga wakitiwa Yairu. Nakummona Insa, akisujudi,
23 akintafadali pakulu, akamba: “Mwanangu kankufwa. Njo, unture makono ipate
apone, ainshi!” 24 Insa akilawa naye. Wanu wengi wawenye wakinfulata, wakinkinya
kila upande.

25 Ákiwapo mwanamuka nlwere mbobo muda wa myaka kumi na miwiri. 26 Iye
katabika pakulu kuritibisa mmatabibu wengi wawenye. Kapoteza vyaákiwa nawo
piya kuwaripa mafundi, fala aapatire fuweni, ulwere ukinzidi. 27 Nakuka, paasikire
kuhusu Insa, akija nyuma ya wanu ware, akinkumbula anzu yake. 28 Konta akamba
kimoyomoyo javi: “Omi nikiwayi kukumbula lupindo ra anzu yake, nípona.” 29 Kwa
mpunde noure, kububuka ka damu kure kukinyamala, neye akifahamu mmwiri
mwake kuwa kaponesiwa ulwere ure. 30 Insa, mpunde noure, kafahamu neye kuwa
uwezo wakuponesa unlawa mmwiri mwake, akiwanang'aniza wanu nyuma, akamba:
“Akumbure anzu yangu nani?” 31 Wanafunzi wake wakimwambira: “Kwankuwawona
wanu-wa wakukinya! Udairija nani akukumbure?” 32 Iye akinang'aniza kuno na kuno
ammone nani ankumbure. 33 Kwa javyo, mwanamuka ire, akopa kuno akitetema,

* **5:20** “Dekapoli” mana ake ndi “Makaya kumi”. Ona 7:31.

kejiwa cinkunire. Akimukira Insa, akingwirira mbere yake, akimwambira piya ukweli.
34 Basi, iye akimwambira: “Nunu, kwamini kwako kukuvusha. Uka kwa salama. Uwe
nkomu, usiwe nlwere tena.”

Insa anziripusa ka wafwi mwana wa Yairu

35 Insa kuno akisowera, wakifika wanu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sina-
goga, wakimwambira: “Mwanawo kafwa. Unshumbuwirani mwanlimu-yu?” 36 Fala
Insa azimmwerire habari zire, akimwambira nkulungwa wa sinagoga ire: “Usisusuke,
nitumaini omi tu basi.” 37 Fala iye aalavire rihusa kunfulata munu mwengine ila Pe-
duru, Yakobu na Yahaya nduye Yakobu. 38 Wakuka wakifika kunyumba ya nkulungwa
wa sinagoga ire. Insa kawona geshi za wanu, wengine wankurira pakulu-pakulu, kuno
wengine wakirondongola. 39 Iye nakwingira, akiwambira javi: “Sababuni kutenda
geshi kuno mukirira? Mwari-yo aafwire, kankulala.” 40 Wanu ware wakinkejeli,
fala iye akiwalavira panja piya ware. Ikisa, akintwala wawaye pamoja na mamaye
mwari ire, na wanafunzi wake waalongozane nawo, wakingira mwaákiwa mwari ire.
41 Akinkola nkono mwari ire, akimwambira: “Talita, kumi”, mana ake “Mwari, nuk-
wambira, lamuka!” 42 Kwa mpunde noure, mwari ire akilamuka, akanza kwenenda!
Ku! Iye ákiwa na hirimu ya myaka kumi na miwiri. Basi, wanu ware wakitajabu pakulu
futi. 43 Insa akiwamuru akiwalaizira pakulu kuwa wasimwambire munu vikunire vire.
Novyo akiwambira wampe mwari ire cakurya arye.

6

Insa akatariwa Nazareti

1 Sambi Insa akilawa inti ire, akiludira kwawo Nazareti. Wanafunzi wake ware wak-
infulata. 2 Paifikire sabadu, akanza kufunda nsinagoga. Wengi pawasikire, watajabu
pakulu. Wakamba: “Vinu-vi vyankulawirira ndepi? Ndi wijiwifuni wapewe-yu? Maa-
juza kamba-ya aténda na makono ake-ya kankupata ndepi? 3 Sinoyu-yu karipinteru,
mwana wa Mariyamu, nduye Yakobu, Yose, Yuda pamoja na Ansumani? Walumbuze
atiri kwikala nawo nkaya nomu?” Ewo wakibugudika naye. 4 Basi Insa akiwambira:
“Nabii ainshimiwa kila upande, ila aainshimiwa kwawo na awamwishimu wajamaa
zake na wenziwe.” 5 Kwa javyo, iye aakidiri kutenda anta maajuza mamoja, sairi
kuwatula makono walwere wamojawapo, kuwaponesa. 6 Iye akiwatajabu pakulu kwa
sababu ya kutowa kumwamini.
Ikisa, akilawa akipita akifunda mmakaya.

Insa awapereka mawalii kwereza Habari Ngema

7 Sambi Insa akiweta wanafunzi kumi na wawiri ware, akanza kuwapereka wawiri-
wawiri. Akiwapa mamulaka a kuwatuwisa mashetwani. 8 Akiwamuru wasirisukuze
kinu munjira ila ngombo tu basi. Wasisukure cakurya, wala nrumba wala nzuruku,
9 wasirisukuze nguwo mbiri ila wawe na viratu mmaulu tu basi. 10 Akiwambira
novyo: “Mukifika mahala, nyumba yamusaka kufikira noyo, ikalani nomo mpaka suku
yamusaka kulawa nopo mahala-po. 11 Ikiwa awakupokerereni na awakusikirizeni,
pakulawa pumunani matako enu*, iwe ushahidi kwawo.” 12 Ewo nakulawa pare,
wakipita wakereza kuwa wanu wajuzi watubiye. 13 Mashetwani wengi wakiwatuwisa,
na walwere wengi wakiwamiminira mafuta kuno wakiwaponesa.

Kuulaiwa ka Yahaya mwenyé Koza

14 Sambi, nfalume Herodi akisikira habari kuhusu Insa kwa kuwa zina rake rikisifiwa
pakulu. Wengine wakamba: “Yahaya mwenyé Koza kaziribuka ka wafwi, ndimana
kankukunisha mambo a maajuza.” 15 Fala wengine wakamba: “Eyo Aliyasi.” Na

* **6:11** Kigeregu: “pumunani vunvu riri mmaulu mwenu”.

wengine wakamba: “Eyo nabii mwengine, kamba minabii wamojawapo wa mida.”
16 Fala Herodi paasikire akamba: “Wanintupure kiswa omi, Yahaya mwenyé Koza,
kaziripusiwa!” 17 Kamana Herodi mwanyewe kâwatuma masurudadu wakankore
Yahaya wanfunge na wantaye nkalaboshu kwa sababu ya Herodiza, muka wa Filipi
nduye Herodi, kwa kuwa kânlomba. 18 Ndimana Yahaya kamwambira Herodi javi:
“Auna haki ya kunlomba nlamuwo.” 19 Kwa javyo, Herodiza akikimiyana na Yahaya,
vikimwajibu amulaye. Fala aakidirire, 20 konta Herodi akimopa Yahaya, akijiwa
kuwa iye mwananlume mmoja wa shariya na takatifu, ndimana akinkengera. Wakati
waansikire Yahaya, Herodi akifazaika, fala novyo-sivyo vikimwajibu kunsikira.

21 Kwa suku moja Herodiza akija akipata nafasi ya kumulaya, suku Herodi yaakitenda
mwaka. Kwa javyo, akitenda jambo, akiwarifu mawaziri wake, wakulungwa wa
masurudadu, na wanu wakuinshimiwa wa Galileya. 22 Pengire kuvina mwana wa
Herodiza, Herodi vimwajibu pakulu pamoja na wawarífire. Ndimana nfalume ire
akimwambira mwari ire javi: “Nilebele causaka conse, omi nukupa.” 23 Ikisa akilapira
tena, akamba: “Causaka kulebela conse, anta paiwa nusu ya ufalume wangu-wu,
nukupa!” 24 Nakulawa iye akindairi mamaye: “Nilebele kinani?” Mamaye akamba:
“Lebela kiswa ca Yahaya mwenyé Koza.” 25 Basi mwana ire akiludira upesi ka nfalume
nokure, akilebela akamba: “Nisaka munipe nfinga sambi nopapa, kiswa ca Yahaya
mwenyé Koza.” 26 Nfalume ire akikafilika pakulu futi, fala kwa kuwa kâlapira mbere ya
wanu warifiwe ware, aankatarire. 27 Basi, kwa mpunde noure, nfalume ire akintuma
surudadu na akamuru cikaje kiswa ca Yahaya. Surudadu ire akuka kukalaboshu,
akitupula kiswa ca Yahaya, 28 akija naco nfinga, akimpa mwari ire. Iye akipokerera,
akimpa mamaye. 29 Wanafunzi wa Yahaya ware, pawasikire vinkunire mwanlimu
wawo, wakuka wakitwala maiti a Yahaya, wakizika.

Insa awapa cakurya wanu alufu ntanu

30 Mawalii ware wakijumana mbere ya Insa, wakimwambira piya vyawakitenda na
vyawakifunda. 31 Iye akiwambira: “Njoni yeka yenu pakiriziu, mupumuzike aba.”
Kamana wanu wákija na wákiludi wákiwa wengi, ewo awákiwa nawo anta nafasi yakurya.
32 Wakisuka mungalawa mure, wakuka mahala kiriziu wakipumuzika. 33 Fala wanu
wengi wâwawona pawakilawa na wawéjiwa. Basi, ewo wakilawa luwansi mmakaya
mure, wakiwatuwirira noko, wakifika kábula ewo sawanamba. 34 Basi, Insa nakwisuka
mungalawa mure, kawawona wanu wengi wajumana, akiwawonera utungu pakulu
konta wákiwa kamba makondoo sawana nsunga. Akanza kuwafunda vinu vingi
vyawenye. 35 Paripepire juwa, wanafunzi ware wakuka ka Insa, wakimwambira javi:
“Epa mahala-pa pakilanga-langa, na juwa ripepa futi. 36 Wambire wanu-wa woke
vyawo mmakwawo au mmasamba ári karibu ipate wakauze cakurya.” 37 Fala Insa
akiwajibu, akamba: “Wapeni umwe-po cakurya warye!” Ewo wakamba: “Basi, tuke
tikauze mikate ya jarajara miyateni tije tiwape watafune?” 38 Iye akiwadairi: “Umwe
mwanawo mikate myengapi? Ukani mukanang'anize.” Nakuwona wakija wakisema:
“Mitanu, na inswi mbiri.” 39 Basi, Insa akiwamuru wanafunzi ware wawambire
wanu ware wekare makundi-makundi mminyani miwisi mure. 40 Piya ware wakikala
makundi-makundi a wanu miya au amusini. 41 Insa nakutwala mikate mitanu ire na
inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akishukuru, akimeya mikate, akiwapa wanafunzi
wake ware wawatongere wanu ware. Na inswi mbiri zire akiwatongera piya ware.
42 Piya warya na wekuta. 43 Wakilokotera pamoja vipande vyakubaki vya mikate na
inswi, vikalala kumi na viwiri vyakwijala tapa-tapa. 44 Na watafune mikate wákiwa
wanawalume alufu ntanu!

Insa akwenenda julu ya maji

45 Kwa mpunde noure Insa, akiwalazimisha wanafunzi wake wengire mungalawa,
walongorere ng'ambu nyengine, Betisaida, mpaka iye ese kulayana nawo wanu ware.
46 Pawesire kulayana, Insa akuka pamwango kulebela duwa. 47 Paripepire juwa,
ngalawa ilongorere ire íkiwa kati-kati ya tanda, na Insa ákiwa yeka yake kungulu. 48 Kwa
kuwawona kuwa wankutaya magasiya kwa tafauti kamana úkiwa mbisho, alufajiri galu
ntanzi, iye akiwokira kuno akenenda julu ya maji. Akenenda kamba asaka kuwapunda,
49 fala ewo pawammonire akenenda julu ya maji, wakidaniza kuwa nsoka, wakanza
kufula uto. 50 Kweli, piya wammona na wasusuka pakulu futi. Fala kwa mpunde noure,
Insa akisowera nawo, akiwambira javi: “Rimbani myoyo! Ndi nomi, musope kinu!”
51 Iye akingira mungalawa mure, na mepo ire ikinyamala. Ewo wakitajabu pakulu futi!
52 Kusema kweli, wákiwa sawanamba kwereriwa kuhusu mikate ire, kamana myoyo
yawo íkiwa migumu.

Insa awaponesa wanu Genezareti

53 Pawalokire wakifika kungulu ya ng'ambu nyengine, inti ya Genezareti, wakitaya
nanga. 54 Nakwisuka mungalawa mure, mpunde noure wanu ware wammanyira.
55 Wakipita, wakituwa piya mmakaya mure. Walwere wakiwasukula mmashila,
wakuka nawo mahala pawasikire kuwa ndi paari Insa. 56 Mwakipita Insa monse,
mmakaya asaka kuwa onse na nvitongojo, mmabazari wakiwatula walwere wawo,
wakintafadali nanga anzu yake wankumbure. Na piya wakinkumbula, wákipona.

7

Ámuri za Mwenyezimungu bora pakulu

1 Suku moja, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wamojawapo wâlawa
Yerusalemu, wakijumana ka Insa. 2 Ewo wawawona wanafunzi wamojawapo wa Insa
wakirya sawatawade. 3 (Kamana Mafarizeu, na Mayahudi piya, awarya sawatawade
sana-sana, kwa kutumira tabiya ya wazee wawo. 4 Nakuludi kubazari, ikiwa
awatawade sana-sana, awakirya. Ziwapo tabiya nyingi zawenye zawákifulata: kosa
kopo, miringi na vyombo vya shaba.) 5 Basi, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa
shariya wandairi javi: “Wanafunzi wako awafulata tabiya za wazee, sababuni kurya
sawatawade mmakono sana-sana?” 6 Iye akiwajibu: “Nabii Izaya kasowera tangu-mida
kuhusu umwe manafiki kamba vyavyândikiwe javi:

‘Ewa wanu-wa wanitukuza nkanywa* tu basi,
fala myoyo yawo iwa baidi nami.
7 Akufãi kinu kunitukuza kwawo,
wafunda mafunzo na shuruti za wanadamu.’ ”

8 Ikisa Insa akiwambira: “Wakwasa ámuri za Mwenyezimungu, ila wafulata shuruti za
wanadamu.” 9 Akiwambira tena: “Mwanawo tabiya yakukatala ámuri ya Mwenyez-
imungu ipate tabiya zenu zisise! 10 Kamana Musa kâsema:

‘Mwinshimu wawayo na mamayo’, na
‘Munu wakunsowerera caputu wawaye au mamaye,
ahukumiwe kifo.’

11 Fala umwe mukwamba kuwa munu akimwambira wawaye au mamaye: ‘Vinu
vyanikijuzi kukupani umwe ndi Kurbani†’, 12 mwankukataza munu kuwasaidiya
wawaye na mamaye. 13 Kwa javyo, mwankufuja usemi wa Mwenyezimungu kwa
tabiya zenu zamufunda. Na mwankutenda vinu vingi kamba novyo.”

---

* **7:6** Kigeregu: “mivumbu”. † **7:11** “Kurbani” mana ake “Nilapira kumpa Mwenyezimungu”. Ona Matwaya 15:5. Wakati wa Insa, íkiwapo tabiya yakuwa munu wakuriturira kinu mbere alavye nadiri ka Mwenyezimungu, munu-yo aajuzi kuwasaidiya wawaze. Kusema kweli, tabiya-yo ibishana na shariya ya Musa yakuwatukuza wawaze.

Insa afunda kuhusu uswafi wa moyo

14 Mara nyengine Insa kaweta wanu wanfike karibu yake, akiwambira javi: "Piya-
mwe, nisikirizeni omi, ereriwani. 15 Hapana kinu cakuwa panja ya mwanadamu
cakuwa cikimwingira mmwiri cintaya haramu. Ila vinu vinlawa ndi vintaya haramu."
16 ‡ 17 Sambi, nakutanuka junudi ya wanu ire, Insa akingira nnyumba, na wanafunzi
wake wakindairi: "Kinyume-ci mana ake kinani?" 18 Insa akiwajibu: "Umwe novyo
amwereriwe? Amwijiwa kuwa vya panja vikimwingira munu avintaya haramu?
19 Kweli, avimwingira mmoyo, ila vimwingira ntumbokulu ikisa vilawira nsintina."
Kwa javyo, Insa kolota kuwa piya vyakurya halali kurya. 20 Insa akamba tena:
"Vinlawa munu, ndi vintaya haramu. 21 Konta, mmoyo mwa munu, alawa mawazo
akunyata: ceje, wivi, ukisomi, 22 uzinzi, wájibu wakupata vinu piya, ubaya, ulongo,
wájibu wa vitendo vya ucaputu, wiyana, kufuru, kuridãi pamoja na urevi. 23 Vitendo
vyakunyata-vi, piya vílawa mmoyo, ndimana vintaya munu haramu."

Mwanamuka mmoja Saari-Yahudi amwamini Insa

24 Nakulawa pare, akukirira makaya a Tiru na a Sidoni. Iye nakwingira nnyumba,
kasaka asijiwikane, falakini aakidirire kurifisa. 25 Mwanamuka mmoja, akíwa na
mwanawe kâpatiwa na jini, akisikira kuwa Insa kaja. Nakunfika akinkokorera
mmaulu mwake. 26 Mwanamuka ire aáwere Yahudi, kwawo kúkiwa Sirufoinike. Ak-
ilebela atuwisiwe jini mwanawe ire. 27 Iye akamba javi: "Wase kwanza wasimana
wekute. Kamana sivyema kutwala mikate ya wasimana, kuwefyera wawumbwa§."
28 Mwanamuka ire akijibu akamba: "Aye, Mwenye, fala wawumbwa wakuryanga
songolo za pansi zakuwagwa wasimana pameza." 29 Basi Insa akimwambira tena:
"Kwa sababu ya usowezi wako, mwanawo katuwisiwa jini-yo futi. Ludi, uka ukaya."
30 Mwanamuka ire nakuludira ukaya, kansingana kisimana ire alarire pakinanda, jini
ire anlawire.

Insa amponesa munu bubu saasikira

31 Insa akilawa tena makaya a Tiru akija Sidoni, kutanda ra Galileya, kati-kati ya
makaya a Dekapoli*. 32 Noparepare wakinjisira mwananlume mmoja bubu, saasikira.
Wakinlebela anture nkono†. 33 Insa akintanusa pawanu pare, akuka naye kiriziu,
akintaya vyala mmasikiro, akintaya mata ake julu ya lulimi, 34 akimwinula uso julu
binguni, akimpumuzikira, akimwambira na luga ya kiyaramaiku‡: "Efata", mana ake
"Ziuka." 35 Kwa mpunde noure, masikiro akinziuka na nzipe wa lulimi ukinkunjuka,
akanza kusowera sana-sana. 36 Ikisa akiwamuru wanu ware kuwa wasimwambire
munu. Fala kila paákiwamuru kuwa wasiseme, ndi pawakizidi kwereza. 37 Kwa javyo,
wakitajabu pakulu, wakamba: "Vitendo vyake piya vyema! Sawasikira awasikirisa, na
mabubu awasoweresa!"

8

Insa awapa cakurya wanu alufu nne

1 Nozire suku zire, iwa tena wanu wengi awákiwa nawo cakurya, Insa akiweta
wanafunzi wake, akiwambira javi: 2 "Wanu-wa niwawonera utungu konta wawa nomi
suku natu, awana kinu cakurya. 3 Nikilayana nawo wakiludira mmamakwawo wafun-
gire, awaja kuzirika munjira? Wengine waja kulawa baidi." 4 Fala wanafunzi ware
wakinjibu: "Palanga kamba-pa, munu akidirija cakurya cakuwekutisa ewa wanu-wa?"
5 Insa akiwadairi: "Mwanawo mikate myengapi?" Ewo wakinjibu: "Saba." 6 Basi

---

‡ **7:16** Mandiko mengine a mida aana aya-yi. [Ári na masikiro onse, asikire!]" § **7:27** Mayahudi wawatula wanu piya Sawari-Mayahudi kamba makafiri, na mbere yawo umbwa ndi alama ya ucafu. * **7:31** "Dekapoli" mana ake "Makaya kumi". Ona 5:20. † **7:32** Kuntula nkono ndi alama ya kunlebelela Mwenyezimungu anjanliye na amponese. ‡ **7:34** "Kiyaramaiku" luga yakutumika Insa nowo wakati-wo.

akamba: “Wanu piya wekare pansi.” Akitwala mikate saba ire, akinshukuru, akimeya,
akiwapa wanafunzi ware, newo wakiwatongera wanu ware. 7 Wákiwa nawo novyo
inswi aba. Noparepare Insa akintukuza Mwenyezimungu, akisema: “Nezo novyo
watongereni piya-wo.” 8 Na wanu ware wakirya wakikuta, mwinsho wakilokotera
vipande, vikilawirira vikalala saba vyakwijala vyawenye. 9 Wanu wákiwa kiyasi ca
alufu nne. Ikisa, akilayana nawo. 10 Kwa mpunde noure, iye akingira mungalawa
pamoja na wanafunzi wake ware, akuka upande wa Dalmanuta.

Mafarizeu wanlazimisha Insa alama ya maajuza

11 Wakilawa Mafarizeu, wakuka wakikaidiyana naye. Ewo wakisakula alama ya
binguni, wakimyerera. 12 Kwa javyo, Insa akipumuzika pakulu, akamba: “Sababuni
eci kizazi-ci kisákula alama? Nukwambirani kweli kuwa kizazi-ci acoloteriwa alama.”
13 Basi, akiwasa, akiripakira tena, akuka ng'ambu nyengine.

Furumento[*] ya Mafarizeu na ya Herodi

14 Na kumbe, wanafunzi ware wariwala kusukula cakurya. Mungalawa mure wákiwa
nawo nkate mmoja tu basi. 15 Insa akiwalaizira, akamba: “More-moreni na furumento
ya Mafarizeu pamoja na ya nfalume Herodi.” 16 Wakikola kukaidiyana watupu konta
awâwere nawo mikate. 17 Insa, pejiwe kuwa wankukaidiyana, akiwambira: “Mbana
mukaidiyana kwa kutowa kuwa nawo mikate? Amunamba kwijiwa mana wala
amunereriwa? Myoyo yenu migumu pakulu? 18 Umwe mwanawo maso, amuwona?
Mwanawo masikiro, amusikira? Amukumbukira? 19 Mikate mitanu yaniwatongere
wanu alufu ntanu ire, vipande víbakire víjala vikalala vyengapi?” Ewo wakijibu: “Kumi
na viwiri.” 20 “Na mikate saba kwa wanu alufu nne, vipande víbakire víjala vikalala
vyengapi?” Ewo wakijibu: “Saba.” 21 Basi iye akiwambira tena: “Mpaka sambi
amunamba kwereriwa?”

Insa amponesa kipofu

22 Insa na wanafunzi wake wakifika Betisaida. Wakija nawo ka Insa munu mmoja
sawona, wakinlebela ankumbure. 23 Iye nakunkola nkono sawona ire, akinlon-
goza nanyenje ya kaya ire. Nakunsunira mata mmaso, akintula makono, akindairi:
“Kwankuwona kinu kimojawapo?” 24 Mwananlume ire akinang'aniza julu, akamba:
“Nankuwawona wanu kamba miti íri kwenenda!” 25 Ikisa tena, akintula makono julu
ya maso ake. Munu ire akinang'aniza rungu-rungu, akiponesiwa, akanza kuwona piya
vinu sana-sana. 26 Insa akimwambira: “Epa, uka nfululu kwenu, usipite nkaya tena.”

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi

27 Insa na wanafunzi wake wakuka mpaka makaya a Kaisariya-Filipi. Munjira
iye akiwadairi, akamba: “Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?” 28 Ewo wakin-
jibu: “Wengine wakwamba uwe kuwa Yahaya mwenyé Koza, wengine wakwamba
kuwa Aliyasi, na wengine wakwamba kuwa nabii mwengine mmojawapo.” 29 Insa
akiwadairi tena: “Sambi, umwe mudaniza kuwa omi niwa nani?” Peduru akinjibu,
akamba: “Uwe ndi Almasihi!” 30 Basi, Insa akiwalaizira kuwa wasimwambire munu
kuhusu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka kwake

31 Sambi, Insa akanza kuwafunda kuwa Binadamu wa Binguni ajuzi atabike pakulu,
akatariwe na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya. Ikisa
ajuzi aulaiwe, fala bandi ya suku natu afufuke. 32 Iye akisowera evi vinu-vi bila
kuwafisa. Fala Peduru akimwita kunyenje, akanza kunsutumu. 33 Insa akizungunuka,
akiwanang'aniza wanafunzi ware, akinsutumu Peduru, akamba: “Lawa-pa uka

---

[*] **8:13** “Furumento” ndi alama ya dambi yakuwa na nguvu zakukula.

nyuma-ko, Shetwani! Kamana auwaza mawazo a Mwenyezimungu ila a wanadamu!”
34 Ikisa akiweta wanu ware pamoja na wanafunzi wake akiwambira javi: “Ikiwa
munu mmojawapo asaka kunifulata, arikane mwanyewe, asukure nsalaba wake, na
anifulate. 35 Kamana asáka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala apotéza mainsha ake
kwa sababu yangu omi na ya Habari Ngema, ávusha. 36 Munu kupata duniya nzima-yi,
kupoteza mainsha ake, faidani? 37 Munu cakakanya na mainsha ake kinani? 38 Munu
akiriwónera haya nomi au usowezi wangu kati ya eci kizazi ca uzinzi na dambi-ci,
Binadamu wa Binguni, pakuludi na utukufu wa Baba na malaika matakatifu, iye novyo
akuja kuriwonera haya naye.”

9

1 Insa akiwambira, akamba: “Nukwambirani kweli kuwa wawapo nopapa wamo-
jawapo aciwapata kifo viwa vyonse sawawonire ufalume wa Mwenyezimungu ukija
na uwezo.”

Kutaduka ka Insa[*]

2 Bandi ya suku sita, Insa akiwatwala Peduru, Yakobu, pamoja na Yahaya, akiwa-
longoza kumwango nrefu kiriziu, yeka yawo. Akitaduka mbere yawo, 3 mavazi ake
akimensa, ákiwa melupa pakulu vú koliko kinu cisaka kuwa conse duniya-yi. 4 Nopare,
wakilawirira nabii Aliyasi pamoja na Musa, wakanza kupakanira na Insa. 5 Sambi
Peduru akamba: “Mwanlimu, vyema tikare nopa! Tijenge vibanda vitatu: kimoja cako,
cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” 6 Kusema kweli, Peduru aakijiwa caakisowera
konta wanafunzi ware piya uwapata wofi pakulu. 7 Rikija wingu rikiwafinika. Nkati
ya wingu ikisikirika shauti ikamba: “Eyu ndi Mwanangu wanimpenda. Nsikirizeni!”
8 Kwa mpunde noure, wanafunzi ware wakimangamanga kunang'aniza, wammona
Insa tu basi ari pamoja newo.

9 Pawakisuka pamwango pare, Insa kawambira kuwa wasimwambire munu vyawa-
wonire vire, Binadamu wa Binguni saanamba kufufuka ka wafwi. 10 Ure usowezi ure
wakitula ila wakikola kukaidiyana watupu mana a usowezi wa “kufufuka ka wafwi”.
11 Ikisa wakuka wakindairi Insa: “Sababuni wanlimu wa shariya za dini wakwamba
kuwa kwanza ajuzi aludi Aliyasi[†]?” 12 Insa akijibu: “Ndi kweli kuwa Aliyasi akijuzi
anze kuja, antengezere vinu piya Binadamu wa Binguni. Fala vyaândikiwa novyo kuwa
Binadamu akuja kutabika na kukejeliwa, sivyo? 13 Kusema kweli, omi nukwambirani
kuwa Aliyasi[‡] kâja futi na wantenda piya vyawasakire vyonse kamba vyavyândikiwe
kuhusu iye.”

Insa amponesa nnemba wakumilikiwa na jini

14 Paafikire karibu ya wanafunzi ware, wakija wanu wengi wakiwazunguriza, na
wanlimu wa shariya wengine wakikaidiyana nawo. 15 Mpunde noure, wanu ware,
pawammonire Insa, wakitajabu pakulu, wakituwa wakuka wakinkomaza. 16 Insa
akiwadairi: “Umwe mwankukaidiyana nawo kinani?” 17 Ákiwepo mwananlume mmoja
kati ya wanu ware akijibu: “Mwanlimu, nija nawo mwanangu-yu, iye kâpatiwa na
jini bubu. 18 Daima jini paampata ponse arefya pansi. Nnemba-yu akwanza kulawa
makovu kukanywa, kutafuna meno, na aawa na nguvu. Niwalebela wanafunzi
wako-wa wantuwise jini-yu, awakidirire.” 19 Insa akiwajibu javi: “Ha! Kizazi sacamini!
Nukwikala namwe mpaka rini? Nukuhitamilini mpaka rini? Njoni naye nnemba-yo
kuno.” 20 Ewo wakuka naye. Jini ire nakummona Insa, mpunde noure kangwisira
pansi nnemba ire. Iye akinyongoloka kuno akilawa makovu nkanywa. 21 Insa akindairi
wawaye ire: “Nowu ulwere-wu umwanza rini?”

---

[*] **9:1** Ona Matwaya 17:1-11. [†] **9:11** Ona Malakiya 4:5. [‡] **9:13** Aliyasi epa mana ake ndi Yahaya mwenyé Koza.

Iye akijibu: "Umwanza tangu ári kisimana. 22 Mara nyingi zawenye, jini angwisira
pamoto na mmaji, kalangela amulaye. Basi, tiwonere utungu! Ukikidiri, tisaidiye!"
23 Insa akinjibu, akamba javi: "Sababuni kwamba 'ukikidiri'? Piya vikidirika ka
mwenyé kwamini." 24 Kwa mpunde noure, wawaye ire akijibu: "Omi nukwamini,
fala nisaidiye nisiwe na dana tena!" 25 Insa paawanang'anize wanu ware, kawawona
kuzidi kwengezeka. Basi akinsutumu jini ire, akamba: "Jini untenza bubu na kewewe
nnemba-yu, omi nukwamuru unlawe sambi nopapa. Usishubutu kumwingira tena!"
26 Jini ire akikuwa, akinsasanya kanguvu, akinlawa, akimwasa kamba mufwi. Anta na
wengi wakidaniza kafwa. 27 Fala Insa akinkola nkono, akinlamusa, neye akimira.
28 Airini, Insa pengire nnyumba, wanafunzi wake wakindairi cembe: "Ofwe
atikidirire kuntuwisa jini âmpatire ire, sababuni?" 29 Insa akiwajibu: "Ire jini ire
atuwisiwa kwa duwa tu basi§."

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

30 Insa na wanafunzi wake, nakulawa pare, wakipita kati-kati ya Galileya. Iye
avikimwajibu kuwa munu ejiwe mahala pare, 31 kamana akiwafunda wanafunzi ware,
akiwambira javi: "Binadamu wa Binguni agabiziwa mmakono mwa wanadamu, newo
wamulaya. Fala bandi ya kuulaiwa, muda wa suku natu, iye afufuka." 32 Ewo
awakereriwa caakamba, na wakopa kundairi.

Mwaha kuhusu munu bora kati ya wanafunzi

33 Wakifika Kafarnaumu. Pawafikire ukaya, Insa akiwadairi wanafunzi ware:
"Munjira mure umwe mukikaidiyana kinani?" 34 Fala ewo wakinyamala, konta
wakikaidiyana munjira kuwa nani ári bora. 35 Noparepare, Insa akikala, akiweta
wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira: "Ikiwa munu-yo asaka awe ntanzi,
ajuzi ariture kuwa wa mwinsho, awatumike wenziwe piya." 36 Ikisa, Insa akinkola
kisimana mmoja akimwimisa kati yawo, akimpinga mmakono, akiwambira: 37 "Munu
asaka kuwa onse ampokérera kisimana kamba-yu, kwa zina rangu, kanipokerera omi.
Na anipokérera omi, kusema kweli aanipokerera omi fala ampokerera Baba wangu ári
mbinguni anipereke omi."

Munu satilumbata ofwe kawa upande wetu

38 Yahaya kamwambira Insa: "Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja aki-
watuwisa mashetwani kwa zina rako. Tinkataza konta aari munkonjo mwetu." 39 Insa
akimwambira javi: "Musinkataze! Aapo munu aténda maajuza kwa zina rangu ikisa
kanisowerera vibaya. 40 Kamana munu satilumbata ofwe, kawa upande wetu. 41 Munu
akupani kopo ya maji kwa kuwa kawa upande wa Almasihi, nukwambirani kweli
aakosa futi kupata thawabu yake."

Usiwakorese wenziwo dambi

42 Akizidi kwamba: "Munu mmojawapo ankósesa ewa wasimana mmojawapo
wanámini-wa, ndi fadari afungiriwe riwe rakupalaza nsingo, atosiwe kati-kati ya
bahari. 43 Novyo, ikiwa ukukósesa ndi nkono wako, tupula nowo. Fadari ubadilike
wingire mainsha a milele, koliko kuwa na makono mawiri kuka Jahanamu kauri moto
sauzimika tena. 44 * 45 Ikiwa ukukósesa ndi mulu wako, tupula nowo. Fadari uwe
kitewe wingire mainsha a milele koliko kuwa na maulu mawiri kwefiwa Jahanamu.
46 † 47 Ikiwa riso rako rimojawapo ndi rukukósesa, kotopola noro. Fadari kwingira
muufalume wa Mwenyezimungu na riso rimoja basi, koliko kuwa na maso mawiri
kwefiwa Jahanamu. 48 Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika. 49 Kamana kila

---

§ **9:29** Waraka nyengine zisema: "pamoja na kufunga". * **9:44** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.] † **9:46** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Eko nvunyo awafwa wala moto-wo auzimika.]

munu ataiwa munyu kwa moto.‡ 50 Munyu ufãi, ulunga cakurya, fala ikiwa munyu
ulamwa cilungiriwa kinani? Basi mujuzi muwe kamba munyu§. Piya inshini kwa
salama munu na mwenziwe."

10

Kulombana na kwasana

1 Ikisa Insa akilawa mahala pare, akukirira makaya ya Yudeya na ng'ambu ya
muto wa Yordani. Akijumana nawo novyo tena wanu wengi, na kamba vyazowerere,
akikola kuwafunda. 2 Mafarizeu wakinfika karibu wakindairi javi: "Iwapo haki
nlume kumwasa nkawake?" Wandairi javyo konta wakisakula wankorese. 3 Insa
akijibu, akamba: "Musa kakwamuruni mwaja?" 4 Ewo wakijibu: "Musa karuhusu
nlume antaliki nkawake, ushahidi wa kumwasa." 5 Insa akiwambira: "Musa kândika
eyi ámuri-yi kwa sababu ya myoyo yenu kuwa migumu. 6 Fala tangu mwanzo wa
kumba, Mwenyezimungu kamumba nlume na muka. 7 Ndimana, mwananlume
awasa wawaye na mamaye, alungana afulatana pamoja na nkawake, 8 wo-wawiri
wakuwa mwiri mmoja*, awawa futi wawiri tena, ila mwiri mmoja tu basi. 9 Kwa
javyo, kinu caaluganise Mwenyezimungu, munu asasanise." 10 Airini, Insa paákiwa
ukaya na wanafunzi wake, ewo waludira kundairi kuhusu noure mwaha ure. 11 Iye
kawambira: "Mwenye kumwasa nkawake akinlomba mwengine, kawakuzinga naye.
12 Na ikiwa mwanamuka kamwasa nlumake, akilombiwa na nlume mwengine, neye
novyo kawankuzinga."

Insa awajanliya wasimana

13 Sambi wanu wengine waja nawo wana awakumbure, fala wanafunzi ware waki-
wasutumu wanu ware. 14 Iye paawawonire, akikimiwa na wanafunzi wake pakulu
futi, akiwambira javi: "Waseni wasimana-wo waje kwangu omi kuno! Musiwakataze!
Kamana ufalume wa Mwenyezimungu wanu kamba ewa ndi wawo. 15 Nukwambirani
kweli kuwa munu saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kamba kisimana, visaka
kuwa vyonse emo engira." 16 Ikisa wasimana ware akiwakola makono, akiwajanliya
kuno akiwatula makono.

Matajiri na ufalume wa Mwenyezimungu

17 Insa, nakulongoza njira, mwananlume mmoja akintuwirira, akikokora mbere
yake, akindairi: "Mwanlimu mwema, kupata mainsha a milele, nijuzi kutenda kinani?"
18 Insa akinjibu: "Sababuni kunita mwema? Hapana mwema ila Mwenyezimungu
tu basi. 19 Ukwijiwa ámuri zamba javi: usimulaye munu, usizinge, usiwe, usiseme
ushahidi wa ulongo, usitende udanganyifu, na umwinshimu wawayo na mamayo."
20 Iye akinjibu: "Mwanlimu, ezo ámuri-zo ndi zanifulata tangu unemba wangu." 21 Insa
akinang'aniza ka kumpenda pakulu, akimwambira javi: "Ciwapo kinu cukubakire.
Uka, ukauzanye vyaúri navyo piya, uwape masikini. Kwa javyo, ukuwa nawo mali
mbinguni. Njo, unifulate." 22 Nakusikira usowezi ure, akilawa auzunike pakulu futi,
konta ákiwa tajiri pakulu.

23 Insa akinang'aniza nanyenje ire, akiwambira wanafunzi wake ware javi: "Viri-
gariga pakulu matajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu!" 24 Wanafunzi,
pawasikire usowezi ure, wakishanga. Fala Insa akisowera tena: "Wanangu, virigariga
pakulu kwingira muufalume wa Mwenyezimungu! 25 Raisi pakulu ngamiya kupita ku-
penya pakipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu."

‡ **9:49** Wanu wengi wadaniza kuwa mana ake javi: Wanu sawari wafulati wa Insa wahukumiwa na moto Jahanamu. Wafulati wa Insa watabika ipate waswafiwe. § **9:50** Munyu ndi alama ya miyadi ya kupatana na Mwenyezimungu. Ofwe, kwa sababu ya miyadi-yo, ikiwa tawanu wa Mwenyezimungu, tíjuzi titenda kamba wanu wake. Ona Kulawa 30:35. * **10:8** Ona Mwanzo 2:24.

26 Wanafunzi ware watajabu pakulu, wakidairiyana watupu: “Kwa javyo, nani aja
kuvushiwa?” 27 Insa akiwanang'aniza rungu-rungu, akiwambira: “Virigariga ka
wanadamu. Fala ka Mwenyezimungu avirigariga, konta kwake iye, piya vikidirika.”
28 Peduru akanza kumwambira Insa javi: “Ona, ofwe tasa piya vinu, tiwankuku-
fulata.” 29 Insa akijibu: “Nukwambirani kweli kuwa kila mwenyé kwasa nyumba,
wanduze, walumbuze, mamaye, wawaye, wanawe, au inti yake, kwa sababu yangu
omi na kwa sababu ya Habari Ngema, 30 apata mara miya sambi-pa nowu wakati-wu,
manyumba, wanduze, walumbuze, mamaze, wanawe, na inti, pamoja na kulumbat-
iwa. Na ulumwengu uja-wo, apata mainsha a milele. 31 Na wengi wari watanzi
sambi-pa wakuja kuwa wamwinsho, na wamwinsho wakuja kuwa watanzi.”

Insa asowera tena kuhusu kufwa na kufufuka kwake

32 Sambi ewo wari munjira wakuka Yerusalemu, Insa kalongorera. Wakinfulata
piya washanga na wanu wengine walongozane nawo wakiwa na wofi. Basi, Insa
akiweta mara nyengine tena wanafunzi kumi na wawiri ware akanza kuwambira piya
vyuka kunkuna Yerusalemu. 33 Akiwambira javi: “Sikirizani! Tankuka Yerusalemu,
Binadamu wa Binguni agabiziwa walongozi wakulu wa dini na wanlimu wa shariya.
Ewo wakuka kunlamula aulaiwe na wampereka ka Sawari-Mayahudi. 34 Ewo wakuka
kunshupa, kunsunira mata, kumwibiya, na kumulaya. Fala muda wa suku natu, iye
afufuka.”

Insa afunda kuhusu kuudumiyana munu na mwenziwe

35 Ikisa, Yakobu pamoja na Yahaya, wana wawiri wa Zebedeyu, wakimukira Insa,
wakimwambira: “Mwanlimu, tisaka catukulebela conse, utitendere noco.” 36 Insa
akijibu: “Musaka nukutendereni kinani?” 37 Ewo wakimwambira: “Pausaka kuwa
muufalume wako wa utukufu, ofwe-pa mmoja akwikare upande wa nkono sonto na
mwengine upande wa nkono nriro wako†.” 38 Insa akijibu: “Umwe anta camulebela
amwijiwa. Mukidiri kunywa kikombe ca ninywa omi au mukidiri koziwa kamba
vyanoziwe omi‡?” 39 Ewo wakinjibu: “Aye, tikidiri!” Basi, Insa akiwambira: “Mukuja
kunywa kikombe caninywa omi, na koziwa kanoziwe omi nomwe mukuja koziwa.
40 Fala kwikala upande wa nkono-nriro au nkono-sonto wangu sumi namuru kwikaza
ila wakwikaziwa watengezeriwe kwikala.” 41 Wanafunzi wengine kumi ware pawejiwe
cawakilebela, wakiwakimwira Yakobu na Yahaya. 42 Basi, Insa akiweta wanafunzi
ware, akiwambira: “Umwe mukwijiwa kuwa inti piya mafalume ndi wawatawala
wanu kwanguvu, na wakulungwa wawo ndi walavya ámuri zakuwatuma. 43 Falakini
kati yenu umwe, sivyaviri javyo. Kusema kweli, asakula awe nkulu, akuwa ntumisi
wenu. 44 Na kati yenu asaka kuwa awe wakwanza siti awe ntwana wa piya-mwe.
45 Konta na Binadamu wa Binguni novyo, aajire kutumikiriwa ila kaja kutumika na
kupereka mainsha ake kuwa maripo, awavushe wanu wengi.”

Insa amponesa munu sawona

46 Basi, ewo wakifika Yeriko. Insa ákiwa na wanafunzi wake pamoja na junudi
ya wanu wengi wawenye. Pawalawire Yeriko, nzimola munu sawona wakwitiwa
Bartimeu (mana ake mwana wa Timeu), kekala nanyenje ya njira. 47 Paasikire
kuwa Insa nNazareti ndi ari kupita, iye akanza kukuwa: “Insa mwana wa Daudi,
niwonere utungu!” 48 Wengi wakimwambira anyamare. Fala iye akizidi kukuwa
pakulu-pakulu: “Mwana wa Daudi, niwonere utungu!” 49 Insa paansikire, iye akimira,
akamba: “Mwiteni aje kuno.” Basi, ewo wakimwita kipofu ire, wakimwambira: “Iwa
radi! Lamuka, kwankwitiwa.” 50 Kipofu Bartimeu ire akivula vazi rake akefya pansi,

---

† **10:37** Wakidanizira kuwa mikono miwiri ya Almasihi mbinguni ndi mahala pawekala wanu bora, wakupokerera cewo bora. ‡ **10:38** “Kunywa kikombe” mana ake kukubali kutabikira kinu caufulata na mana a “koziwa” ndi kukubali kufwira kinu caufulata.

akilamuka akuka ka Insa. 51 Insa akindairi: “Uwe usaka nukutende mwaja?” Iye
akamba: “He, mwanlimu! Nisaka niludire kuwona!” 52 Insa akimwambira: “Uka!
Kwamini kwako kukuponesa!” Kwa mpunde noure, akiludira kuwona tena, neye
akikola kunfulata noire njira ire.

11

Insa akwingira kaya ulu ya Yerusalemu

1 Insa pamoja na wanafunzi wake wari karibu ya Yerusalemu, pepi ya Betifage na
Betaniya pamwango wa Mizaituni, iye akiwatuma wanafunzi wawiri, 2 akiwambira
javi: “Ukani mpaka kaya iri mbere ire. Mukifika, munsingana buru afungiriwe
pamuti, tangu saanapandiwa na munu. Munfungure, muje nawo kuno. 3 Ikiwa munu
kakudairini camutenda-ci kinani, mwambireni kuwa Mwenye ndi ari kunsakula,
anludisa sambi-pa.” 4 Ewo wakuka, wakinsingana buru afungiriwe pamuti panja
karibu ya nryango, wakinfungula. 5 Wanu wengine wemire nopare wakiwadairi:
“Mbana mwankunfungula buru-yo?” 6 Ewo wakiwajibu kamba vyawatumiwe na Insa,
wakiwasa wakuka vyawo. 7 Ikisa, wanafunzi ware wakintwala buru ire wakuka naye
ka Insa, wakitandika makapa awo julu ya buru ire, na iye akimpanda. 8 Wanu wengi
wawenye wakitandika mavazi awo munjira mure, na wengine wakitandika makuti a
mitende awakisinja a mmamasamba. 9 Walongorere mbere na wakiwafulata wakimba
pakulu-pakulu:
“Hozana!* Ajanliiwe ári kuja kwa zina ra Mola!
10 Ujanliiwe ufalume usaka kuja-wo,
ufalume wa babu yetu Daudi!
Hozana mbingu ya mwinsho!”
11 Neye akingira Yerusalemu, akuka nNyumba Takatifu. Bandi ya kutunza sana-sana
vinu vire piya, akilawa, na kwa kuwa juwa riswa futi, akuka Betaniya na wanafunzi
kumi na wawiri ware.

Insa alani nfigu saupa

12 Subuu yake, pawalawire Betaniya, Insa ikinkola njala. 13 Ari baidi kawona nfigu,
uri na masamba nyanyama. Akuka karibu awone kamba viwapo visumo, fala aasin-
gane kinu ila masamba tu basi, kamana wakati-wo aikiwa mirongo ya figu. 14 Nakulawa
iye akisowerera muti ure akamba: “Mwanzo wa rero mpaka milele, asiwepo arya
kisumo cako!” Na vyaasowere vire, wanafunzi wake wakisikira.

Insa aswafisa nNyumba Takatifu

15 Pawafikire Yerusalemu, Insa akingira nNyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa
wanu wacuruzi na wajire kuuza wakiwa nkati mure. Akipindula-pindulanga meza za
wanu wakikakanya mizuruku, na viti vya wanu wacuruzi wa mapomba. 16 Amwasire
anta munu mmoja kutwala kinu ca biashara nNyumba Takatifu mure. 17 Ikisa
Insa akanza kuwafunda, akiwambira javi: “Vyandikiwa kuwa, ‘Nyumba yangu ikuja
kwitiwa Nyumba ya duwa ka wanu wa mataifa piya’, sinovyo? Falakini mupindula
mutenda kuwa jonga ra wevi!”
18 Na wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya wakinsikira, wakimopa,
wakanza kupanga namuna za kumulaya. Wakimopa konta wanu vikiwajibu pakulu
vyakiwafunda vire. 19 Paifikire jironi, Insa na wanafunzi ware wakilawa kaya ulu ire.

Mana a nfigu sauna visumo

20 Ewo pawapitire subuu wawona nfigu ure umiliye mizipe na mizipe. 21 Peduru
akikumbukira akimwambira Insa javi: “Mwanlimu! Ona, nfigu waulanire ure

* 11:9 “Hozana” mana ake: “Tivushe!”

umiliya nfululu!" 22 Basi, Insa akiwajibu, akamba: "Ntumainini Mwenyezimungu!
23 Nukwambirani kweli asowerera onse ewu mwango-wu kwamba, 'Siwuka, urefye
mbahari!' bila kuwa na dana mmoyo, fala akamini casowera-co cikuna, novyo na
ápata. 24 Ndimana nukwambirani kila camulebela kwa duwa conse, tumainini kuwa
múpata, na cikuwa cenu. 25 Na pamulebela duwa, mukiwa na ngorofi na munu, kwanza
nswamiini ipate na Baba wenu ari mbinguni novyo akuswamiini madambi yenu". 26 †

Mamulaka a Insa atenderiwa ushinda

27 Sambi, wakija tena Yerusalemu. Insa paakenenda nNyumba Takatifu, waku-
lungwa wa dini, na wanlimu wa shariya, pamoja na wazee wakinjira kusowera naye.
28 Wakindairi: "Evi vyautenda-vi kwankutenda kwa mamulaka a nani? Au nani
akupere mamulaka a kutenda evi vinu-vi?" 29 Insa akiwambira: "Omi nukudairini kinu
kimoja-ci. Mukinijibu, nukwambirani anipere mamulaka a kutenda vyanitenda-vi.
30 Yahaya akoza na mamulaka a nani? A binguni au a wanadamu? Aya nijibuni!"
31 Wakikaidiyana watupu, wakamba: "Tikamba 'a binguni', iye akwamba: 'Sambi
mbena amumwaminire?' 32 Na tikamba 'alawa ka wanadamu' ", kusema kweli,
awamarize cawakiwaza kamana wakiwopa wanu konta piya wakintula Yahaya kuwa
nabii wakweli. 33 Wakinjibu Insa, wakamba: "Atijiwa." Basi Insa akiwambira: "Wala
omi sukwambirani anipa mamulaka a kutenda vyanitenda-vi."

12

Kinyume ca warimi wabaya

1 Ikisa Insa akanza kuwambira nkinyume, akamba:

"Ákiwapo mwananlume mmoja kâvyala uva. Akijengera sereka akizunguriza, na
akisimba mahala pakuminyira uva zire, na akijenga nnara. Ikisa masamba are
akiwemisira warimi wamojawapo, akilawa akuka inti nyengine. 2 Paafikire mavuno,
kantuma ntumisi wake ka warimi kure akapewe visumo vyake. 3 Fala warimi ware
wankola ntumisi ire, wamwibiya, wakintuwisa akiludi makono-waka. 4 Na tena
akimpereka ntumisi mwengine, na iye wakimpanja nkiswa, wakintukana-tukananga.
5 Akimpereka mwengine, ewo wakimulaya. Na wengine tena wengi wawenye
wâtumiwe wakibiiwa au wakiulaiwa. 6 Akibaki munu mmoja tu basi, mwanawe
wakumpenda pakulu. Mwinshoni akimpereka noire, akidaniza javi: 'Nikimpereka
mwanangu-yu wamwishimu.' 7 Fala warimi ware wakambirana watupu wakamba:
'Eyu ndi mwana aja kuriti! Tukeni timulaye, mali-ya tiriti ofwe.' 8 Basi wakinkola,
wakimulaya, wakimwefya nyuma ya mpaka wa masamba are. 9 Sambi, mwenye
masamba are atenda mwaja? Iye akuja mwanyewe, awolaya piya warimi-wo, na
masamba-wo awemisira wanu wengine. 10 Amufyomire novi nkati ya Mandiko? Kuwa
javi:
'Riwe rawakatare wajengi
rilawirira kuwa riwe maalumu pakulu.
11 Kinu-ci cilawa ka Mola,
matajabisa kwetu kuwona javi!' "
12 Wakulungwa wa Mayahudi wakisaka wanfunge Insa fala wakopa junudi ya wanu;
kweli, wereriwa kuwa ewo ndi warimi wabaya mana a ewu usowezi wa kinyume-wu.
Basi, wakimwasa, wakuka vyawo.

Mwaha kuhusu kuripa nsoko

13 Ikisa, wakulungwa wa Mayahudi wawatuma Mafarizeu wamojawapo na wa kinya
Herodi wakapate kunkoresa kwa usowezi. 14 Nakufika ka Insa, wamwambira javi:

† **11:26** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Fala ikiwa amuwaswamii wenzenu, Baba wenu mbinguni neye novyo aakuswamiini.]

"Mwanlimu, tikwijiwa kuwa kwa múkweli, aakuyeri munu kamana aunang'aniza munu
caari. Kusema kweli kwankufunda njira ya Mwenyezimungu. Iwapo haki kunripa
nsoko Kaisari* au aipo? Tijuzi au atijuzi kunripa?" 15 Fala iye kwa kwijiwa unafiki
wawo, kawambira javi: "Mbana mwankuniyerera? Njoni nawo jarajara moja niwone."
16 Wakija nawo. Iye akiwambira: "Uso-wu na mandishi-ya vyanani?" Ewo wakijibu:
"Vya Kaisari." 17 Na Insa akiwambira: "Basi, vya Kaisari, mpeni Kaisari, na vya
Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu!" Ewo wakintajabu pakulu futi.

Mwaha kuhusu kufufuka

18 Ikisa, wakija Masaduseu, wenye kusema kuwa akupo kufufuka wafwi suku ya
kiyama. Wakindairi javi: 19 "Mwanlimu, Musa katandikira kuwa ikiwa munu kafwa
nduye, kamwasa nkawake sapongore naye, nduye ajuzi anjemele nankweli-yo apon-
gore naye alunge rikolo ra mufwi-yo. 20 Sambi, wákiwapo wana saba. Mwana ntanzi
kâlomba, kafwa aawasire wana. 21 Nduye anfulate akinlomba nankweli ire, na iye novyo
kafwa aapongore naye. Kinu kimoja noco cinkuna mwana watatu, 22 mpaka mwana
wasaba. Kusema kweli, wana wo-saba wafwa sawapongore naye. Mwinsho, na muka
ire neye akifwa. 23 Ona, suku ya kufufuka wafwi, wakija wakiinshi tena, aja kuwa
nlumake ndi wepi? Konta piya wo-saba wanlomba muka mmoja noyo!"
24 Insa akiwajibu: "Umwe mukosa kwa kutowa kwijiwa Mandiko wala uwezo wa
Mwenyezimungu, sikweli? 25 Kamana pawaja kufufuka wafwi, awaja kulomba wala
kulombiwa, fala wakuwa kamba malaika a binguni. 26 Fala kuhusu wafwi waja
kufufuriwa, amufyomire nkitabu ca Musa† kuhusu fukutu, namuna Mwenyezimungu
vyaasowere naye akamba: 'Omi ndi Mwenyezimungu wa Iburahima, na wa Izaki,
na wa Yankubu.' 27 Basi, iye ndi Nlungu wa wanu wari hai, siyo Nlungu wa wafwi.
Ndimana, umwe muteseka pakulu!"

Ámuri bora pakulu

28 Mwanlimu mmoja wa shariya, paasikire wakikaidiyana, kwa kuwona kuwa
kawajibu sana, akidairi javi: "Ámuri bora pakulu ndi yepi?" 29 Insa akinjibu: "Ámuri
bora pakulu ndiyi: 'Sikirizani, wanu wa Iziraeli! Mola Mwenyezimungu wetu ndi
Mola mmoja tu basi. 30 Mpende Mola Nlungu wako kwa myoyo wako piya, na roho
yako piya, na ankili zako piya, na nguvu zako piya.' 31 Na yapiri bora pakulu ndiyi:
'Mpende mwenziwo kamba vyauripenda mwanyewe.' Aipo tena ámuri bora pakulu
ya kupunda ezi mbiri-zi!" 32 Mwanlimu wa shariya akamba: "Vyema, mwanlimu!
Kusowera kweli pawambire kuwa Nlungu mmoja tu basi, aapo mwengine. 33 Na tijuzi
timpende kwa myoyo piya, kwa ankili piya, kwa nguvu piya, na tijuzi tiwapende
majirani kamba vyatiripenda ofwe wanyewe. Ndi bora pakulu koliko kulavya kafara
piya zamuriwe nkati ya shariya." 34 Insa kejiwa kuwa mwananlume ire kereriwa
vyema, ndimana akimwambira: "Uwe auri baidi ya ufalume wa Mwenyezimungu."
Mwanzo wa noparepare, aawerepo tena wakushubutu kundairi kinu.

Mwaha kuhusu Almasihi mwana wa Daudi

35 Insa akiwambira kuno akiwafunda nNyumba Takatifu, kadairi javi: "Wanlimu wa
shariya wambaja kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi? 36 Daudi mwanyewe kwa uwezo
wa Roho Takatifu kaamba: 'Mola kamwambira Mwenye wangu: "Ikala upande wangu
wa nkono nriro mpaka niwature maaduwi wako sini ya kumaulu kwako." ' 37 Ona,
ikiwa Daudi kamwita 'Mwenye', sambi akuwa ujukulu wake mwaja?" Basi wanu wengi
wakiwa radi kunsikiriza Insa.

Insa awasutumu wanlimu wa shariya

---

* **12:14** Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa Roma. † **12:26** Wakati wa Musa, ipita myaka mingi yawenye tangu kufwa ka Iburahima na ka Izaki pamoja na ka Yankubu.

38 Insa akizidi kuwafunda wanu, akamba: “More-moreni na wanlimu wa shariya!
Ewo kuwajibu kupita wakenenda wavarire anzu ulu-ulu‡, na kukomaziwa ka inshima
pakulu mmaluwanja. 39 Watondola kwikala mahala bora mmasinagoga na mmajambo.
40 Visitoshe, wakapira§ mmanyumba a manankweli. Ikisa, wakenekeza kufisa ubaya
wawo julu ya kutenda duwa nrefu-nrefu. Ewo wakuja kuhukumiwa pakulu futi.”

Swadaka ya nankweli masikini

41 Wakati mwengine, Insa kekala Nnyumba Takatifu mbere ya uralu wa kupereka
swadaka. Iye akiwatunza wanu ware vyawapereka nzuruku pauralu pare. Mata-
jiri wengi wakipereka nzuruku mwingi-mwingi. 42 Ikisa, akija nankweli mmoja
masikini, akipereka jarajara mbiri, nzuruku aba javi. 43 Insa akiweta wanafunzi wake,
akiwambira: “Nukwambirani kweli kuwa nankweli masikini ire kapereka nzuruku
mwingi koliko piya wanu wengine. 44 Konta ewo wapereka turuka yawabakire nawo.
Fala iye, na usikini wake, kapereka piya cawere nawo, ankiba yake yakurya.”

13

Utuba kuhusu Kiyama

Kubushuru ka kudanguka ka Nyumba Takatifu

1 Insa pakilawa nNyumba Takatifu, mwanafunzi wake mmoja akimwambira:
“Mwanlimu! Ngawona mawe-ya na manyumba-ya vyaari makulu-makulu!” 2 Insa
akimwambira: “Uwe uwona manyumba makulu-makulu-ya? Kusema kweli, arib-
aki-pa anta riwe rimoja julu ya riwe saribomoriwe.”

Kubushuru ka mwanzo wa tabu za Kiyama

3 Sambi Insa ekare pamwango wa Mizaituni mbere ya Nyumba Takatifu, Peduru na
Yakobu na Yahaya pamoja na Andere wakisowera naye kiriziu, wakindairi: 4 “Tambire,
evi vinu-vi vikuja kukuna rini? Pavisaka kutimiziwa, alama yake ndi yepi?” 5 Insa
akanza kuwajibu: “Onani asukuteseni munu! 6 Kwa zina rangu omi, wengi wakuja
kwamba: ‘Omi ndi Almasihi’, na wengi wakiwatesa. 7 Pamusaka kusikira vita na
matisho a vita, musisusuke. Siti vikune novyo, fala siyo kuwa ifika suku ya Kiyama.
8 Kamana kabila moja ikuja kutenda vita na kabila nyenziwe, na ufalume mmoja
ukuja kushambuliyana na ufalume mwengine. Cikuja kuwepo kitikansi mahala mu-
mojawapo, na njala. Evyo vinu-vyo ndi mwanzo wa malwazo akupongola.*”

Kubushuru ka kulumbatiwa ka wanafunzi

9 “Kuhusu umwe, roperezeni wanyewe! Kamana wakuperekani mbere ya tiri-
bunali, na nkati ya masinagoga mukuja kwibiwa. Mukuja kulongoperiwa mbere ya
maguvirinadoru na mafalume kwa sababu yakunifulata omi, muwe mashahidi mbere
yawo. 10 Savinakuna piya-vyo, ibidi kwanza Habari Ngema wereziwe wanu wa mataifa
piya. 11 Wakati wawasaka kukuperekani mmakono mwa mafalume, musishugulike na
camusaka kwamba. Kila usowezi usaka kukujirani nowo wakati-wo, sowerani nowo.
Kamana sumwe musowera, asowera ndi Roho Takatifu. 12 Nowo wakati-wo, munu am-
pereka nduye akaulaiwe, wawa ampereka mwana, na wana wakuja kuwazungunukira
wawa zawo, kuwolaisa. 13 Na mukuja kukimisa mbere ya wanu piya kwa sababu ya
zina rangu. Fala mwenye kuhitamili mpaka mwinsho akuja kuvushiwa.”

Kubushuru kuhusu kinu cakofya

14 “Mukiwona kinu cakofya mahala sapajuzi kuwa, (afyóma onse ereriwe sana-sana),
basi waYudeya wajuzi watuwirire kumyango, 15 na ári patarado asisuke wala asingire

---

‡ **12:38** Tabiya ya noyo inti-yo kuvala anzu kupita pawanu íkiwa alama ya kuridãi pakulu. § **12:40** “Kukapira” ndi kurya kamba ndudu. Mana ake epa ndi kuwewira manankweli. * **13:8** Cipongóriwa-co ndi ufalume wa Mwenyezimungu ukwijala piya.

nnyumba mwake kulavya kinu. 16 Na ári masamba, asiludire ukaya kutwala anta zubãu
yake. 17 Dambi nozo suku-zo ka waka wamimba na wakujijisa. 18 Lebelani duwa
ipate evi vinu-vi visikune mirongo ya baridi†, 19 konta nozo suku-zo zikuja kuwepo
tabu zakofya pakulu sazinalawirira tangu Mwenyezimungu pombire duniya-yi mpaka
sambi-pa, sazija kuwepo tena. 20 Kusema kweli, inawa Mola aapungure nozo suku-zo,
ásivushiwe munu anta mmoja. Fala, kwa sababu ya watomoriwe waawatondore
iye, Mwenyezimungu kapungula nozo suku-zo. 21 Ikisa, ikiwa munu kakwambirani:
'Mmoneni, Almasihi ndiyu-pa', au 'Almasihi kawa pare', musikubali! 22 Konta wakuja
kulawirira maAlmasihi sawari wakweli na minabii walongo. Ewo wakidiri kutenda
alama za maajuza akutajabisa ipate wakenekeze kuwatesa, ikikidirika, anta na wanu
watomoriwe na Mwenyezimungu nnewo. 23 Kwa javyo, onani! Ndi canukulaizireni
savinamba kukuna piya vinu!"

Kubushuru kuhusu kuja ka Binadamu wa Binguni

24 Insa akizidi kusowera: "Fala bandi ya ezo suku za tabu-zo, juwa rifungiwa
kukwinukala na mwezi auwala. 25 Julu zikugwa nondwa, na viyumbe vya nguvu
vya mbinguni vikuja kutetema. 26 Ikisa, piya wanu wammona Binadamu wa Binguni
akisuka mmawingu na uwezo nkulu na utukufu. 27 Na iye awapereka malaika wawa-
jumanise wanu waawatondore wa membe nne za ulumwengu nzima-wu‡."

Muwe tayari suku ya Kiyama

28 Insa akiwambira: "Rifundeni ngano ya nfano wa mmongo§. Vitambi
vikisipuka vikarika, mukwijiwa kuwa kinja ciwa karibu. 29 Nomwe ndi novyo,
mukiwona vikikuna novyo, ijiwani kuwa wakati wa kuludi Almasihi uwa karibu.
30 Nukwambirani kweli kuwa visaka kuwa vyonse, acipita eci kizazi-ci savikunire evyo
vinu-vyo piya. 31 Bingu na ardhi vyanawo mwinsho, fala usemi wangu auna mwinsho!"

Aapo munu ejiwa suku ya kuludi Almasihi

32 "Sambi, kuhusu suku-yo au ora-yo, aapo ejiwa; wala malaika wa mbinguni wala
Mwana awejiwa, ila Baba ndi ejiwa. 33 More-more, rinang'anizireni kamana amwijiwa
nowo wakati-wo! 34 Ndi kamba nlume asafirire; sanamba kulawa ukaya, iye kawapa
ámuri watumisi wake kazi yaajuzi kukola kila munu. Kampa, novyo, ámuri nakola
wa nryango, annang'anizire kuludi kwake. 35 Basi, muwe tayari! Umwe amwijiwa
suku ya kuludi mwanyewe nyumba. Dalili aludi jironi au nsana au alufajiri au subuu.
36 Musiriziuke kukusinganani mularire, pasaka kuja salaize. 37 Vyanukwambirani-vi,
nankuwambira wanu piya: 'Rinang'anizireni!' "

14

Mpango wa kumulaya Insa

1 Zibaki suku mbiri kufika Suku ya Pashukwa na Jambo ra Mikate Saitaiwe Furu-
mento*. Walongozi wa dini pamoja na wandishi wakisakula namuna ya kuntesa Insa
ipate wankore wamulaye. 2 Fala wakambirana watupu: "Wakati-wo aifãi kutenda
javyo kwa sababu ya ngigiri wa wanu†."

Insa apakiwa mafuta akunuwira

† **13:18** Wakati-wo, mirongo ya baridi Iziraeli ndi wakati wa tafauti ngumu. Vitowa vyakurya, na kusafiri kurigariga kwa sababu ya nvula. ‡ **13:27** Kigeregu: "mwanzo wa duniya mpaka kaisirize bingu ya mwinsho". § **13:28** Kigeregu: "nfigu". * **14:1** Ákiwapo majambo mawiri anzire suku moja. Jambo ra piri rikitwala zaida ya sumana moja koliko ra kwanza. † **14:2** Wakati wa jambo rimojawapo, wákiwapo wanu wengi wawenye. Ndimana kuwatunza wanu vikirigariga.

3 Insa paákiwa Betaniya nnyumba mwa Ansumani camagundula, kekala ákirya,
akija mwanamuka mmoja, asukure numba ngema ya mafuta akunuwira sana, aku-
uziwa beyi gali futi. Akifungula kiziwiro, akimmiminira Insa nkiswa. 4 Noparepare
wanu wengine wakimiwa pakulu sana, wakamba: “Konta ya kinani mwanamuka-yu
kwaribu sheru ya beyi gali-yi? 5 Nanga iuzanyiwa jarajara‡ miya natu, nzuruku-wo
wapewe masikini.” Wakinduguda pakulu futi mwanamuka ire. 6 Fala Insa, aki-
wambira: “Mwaseni mwanamuka-yu salama, musinkimwise. Iye katenda vyema
kwangu omi. 7 Kamana masikini daima wawa pamoja namwe, pamusaka ponse
muwasaidiya. Fala omi amuwa nami daima. 8 Iye katenda cawere nawo, kalongoza
fúti kunipaka mwiri wangu mafuta akuniwira nikazikiwe. 9 Omi nukwambirani kweli,
duniya-yi piya paisaka kwereziwa Habari Ngema ponse, vikuja kwereziwa vyaatendire
mwanamuka-yu ipate akumbukiriwe.”

Yuda alavya tamaa kumpereka Insa

10 Yuda Shikariyoti, mwanafunzi mmoja nkati ya kumi na wawiri, koka ka waku-
lungwa wa dini ampereke Insa. 11 Pawasikire, ewo wafurahi pakulu futi, wakimpa
tamaa ya kumpa nzuruku. Basi, Yuda akanza kupanga namuna ngema ya kumpereka
Insa.

Jambo ra Pashukwa na wanafunzi

12 Suku ya mwanzo wa Jambo ra Mikate Saitaiwe Furumento, (suku ya
Mayahudi yawakilavyanga kafara), wanafunzi wake wandairi javi: “Ndepi pausaka
tikakutengezere jambo ra Pashukwa urye?” 13 Basi, Insa akiwatuma wanafunzi wawiri,
akiwalaizira javi: “Ukani kaya ire; munsingana mwananlume mmoja asukure nringi
wa maji. Munfulate noyo, 14 na nyumba yasaka kwingira, mumwambire mwenye
nyumba-yo javi: ‘Mwanlimu katumiza kudairi kaamba: Nsana wa wayeni wanisaka
kutendera Pashukwa na wanafunzi wangu ndi wepi?’ 15 Iye akoloterani nsana nkulu
pagorofa, na vinu piya visakikana. Basi, titengezereni nomo jambo ra Pashukwa.”
16 Sambi, wanafunzi wakuka kukaya kure, wakisingana piya kamba Insa vyawambire,
newo wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.
17 Paifikire jironi akija pamoja na ware kumi na wawiri. 18 Na pawarinamire pameza
wakirya, Insa akiwambira: “Nukwambirani kweli, kati yenu umwe murya nami-pa-
mwe, mmojawapo anitendera husuma.” 19 Ewo wakiuzunika pakulu futi, mmoja-
mmoja akanza kundairi: “Unamba omi? Sinovyo?” 20 Insa akiwajibu: “Kati ya
kumi na wawiri-mwe, ari kutovyezera nkate nfinga nnomi mmojawapo. 21 Kamana,
Binadamu wa Binguni akuka kamba vyaasema Mandiko kuhusu iye. Fala dambi munu
wakuwa julu yake, Binadamu atenderiwa husuma! Vyema vyake, fadari anatowa
kupongoriwa!”
22 Pawakirya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya, akiwapa, akamba:
“Twalani, ewu ndi mwiri wangu.” 23 Ikisa akitwala kikombe ca vinyu, akishukuru,
akiwapa, piya wakinywa nocire. 24 Ikisa akiwambira: “Eyi ndi damu yangu alama
ya miyadi ya kupatana, itawanyike ka wanu wengi. 25 Nukwambirani kweli kuwa
vinyu sishubutu kunywa tena mpaka suku yanisaka kunywa nyipya muufalume wa
Mwenyezimungu.” 26 Ikisa ewo wakimba rimbo ra swifa, wakilawa, wakuka mpaka
kumwango wa Mizaituni.

Insa anlaizira Peduru

27 Ikisa, akiwambira wanafunzi wake: “Piya-mwe mukuja kunitipuka. Kamana
Mandiko akwamba:
‘Omi nilumiza Nsunga, makondoo wakuja kwasikana!’

‡ **14:5** Jarajara mmoja nshahara wa suku mmoja.

28 Falakini bandi ya kufufuriwa, nilongorera Galileya.” 29 Ila Peduru akimwambira:
“Anta piya wakutipuke fala omi sishubutu kukutipuka!” 30 Insa akimwambira: “Ona,
Peduru! Nukwambira kweli kuwa usiku wa rero-wu, kábula kokoriko saanawika mara
mbiri, unikana mara natu.” 31 Fala Peduru akikenekezera akamba: “Anta painibidi
kufwa pamoja nowe, sishubutu kukukana.” Na piya wakamba novyo.

Insa alebela duwa Getisemani

32 Ikisa wakija mahala pakwitiwa Getisemani, akiwambira wanafunzi wake javi:
“Ikalani nopa, kuno nikilebela duwa.” 33 Akiwasukula Peduru, Yakobu pamoja na
Yahaya. Insa akanza kufazaika pakulu na umwijala uzuni, 34 akiwambira: “Moyo
wangu ukafilika pakulu karibu ya kufwa. Ikalani nopa muninang'anizire.” 35 Iye
akuka mbere aba, akigwira pansi, akilebela duwa kuwa ikikidirika, tabu ire ilaviwe
wakati noure. 36 Akamba javi: “Baba wangu§, kwako uwe piya vikidirika. Tenda fadili,
nilavye eci kikombe ca tabu-ci. Visikune vyanisaka ila vyausaka uwe.” 37 Ikisa ak-
iludira ka wanafunzi wake, fala kawasingana wakilala. Basi akimwambira Ansumani
Peduru: “Mwaja, Ansumani? Kwankulala? Aukidiri kunang'anizira ora mmoja tu basi?
38 Rinang'anizireni na lebela duwa ipate musiyereriwe. Moyo uwa tayari, ila mwiri
ndi mwepepe.” 39 Ikisa Insa akitanuka tena, akuka akilebela duwa, akiludira kwamba
usemi mmoja nowo. 40 Ikisa akiludi mara nyengine, akiwasingana wanafunzi wakilala,
konta maso awaremera usingizi, awakijiwa anta cakunjibu. 41 Insa akija mara yatatu,
akiwambira javi: “Mungari mukilala kupumula? Toshekani! Ufika wakati: Binadamu
wa Binguni aperekiwa mmakono mwa wamádambi. 42 Lamukani, tuke vyetu. Onani,
asaka kunitendera husuma kafika futi.”

Insa aperekiwa mmakono mwa maaduwi

43 Kwa mpunde noure, Insa kuno akisowera, akifika Yuda, mwanafunzi mmoja nkati
ya kumi na wawiri. Kalongozana na wanu wengi wasukula maupanga na mipweke.
Akilawa ka wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya pamoja na wazee. 44 Na ire
akintendera husuma kâsikizana nawo eyi alama-yi: “Wanisaka kumpa beju onse, ndi
noyo. Nkoreni, muke naye munrimbise.” 45 Ewo nakufika kawenye, Yuda akimukira
Insa, akimwambira: “Mwanlimu!” Noparepare akimpa beju. 46 Ikisa, wengine ware
wakinkola makono, wakinfunga. 47 Fala munu mmoja kati ya noware akisolola upanga,
akinduru ntumisi mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro rake.
48 Insa akiwadairi wanu ware javi: “Omi niwa kisomi? Sababuni kunijira na maupanga
na mipweke kunifunga? 49 Daima-zi tíkiwa onse nNyumba Takatifu nikifunda, fala amu-
nifungire. Evi vyankukuna ipate vitimiziwe vyaandikiwe mMandiko.” 50 Noparepare
wanafunzi piya nakumwasa, wakintira.

51 Na nnemba mmoja* akinfulata Insa nyuma yake. Iye kavala ntunda mwiri wanzu,
wakinkola. 52 Iye akasa nguwo yaavarire, akituwa diki rabana, akuka vyake. Ku!

Insa mbere ya Baraza ya Milandu

53 Ikisa wakintwala Insa wakuka naye ka nkulu wa wakulungwa wa dini; na wak-
ijumana wakulungwa wa dini, na wazee pamoja na wanlimu wa shariya. 54 Peduru
akinfulata Insa aba-aba mpaka pengire panryango wa luwani ra nyumba ya nkulu wa
wakulungwa wa dini. Iye kekala pamoja na watumisi akota moto. 55 Walongozi wakulu
wa dini na wanu wengine wa Baraza ya Milandu, wákisakula ushahidi wakumpa makosa
Insa ipate wahukumu kifo, fala awapatire. 56 Kamana wengi wakereza ushahidi wa
ulongo na ushahidi wawo auwaringanire. 57 Wengine wakilamuka, wakilavya ushahidi
wa ulongo, wakamba: 58 “Ofwe tinsikira akamba javi: ‘Omi nidangula Nyumba Takatifu
ijengiwe na wanadamu-yi na kwa muda wa suku natu, níjenga nyengine, saijengiwe

§ **14:36** Kigeregu: “Abba, Baba” kwita kakolota ujamaa maalumu pakulu. * **14:51** Munu-yu dalili Maruku mwanyewe.

na makono a wanadamu.' " 59 Wala javyo, ushahidi wawo auwaringanire. 60 Ikisa
nkulu wa wakulungwa wa dini akimira kati-kati, akindairi Insa, akamba: "Vinu
vyawakubunira-vi, aujibu kinu kimojawapo? Wambani?" 61 Fala iye akinyamala,
aajibire kinu. Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi tena: "Uwe ndi Almasihi,
Mwana wa Mwenyé kusifiwa?" 62 Insa akijibu: "Ndi nomi. Mukuja kummona Bi-
nadamu wa Binguni ekare nkono nriro wa mwenye uwezo piya. Ikisa akija mmawingu
a binguni." 63 Nkulu wa wakulungwa wa dini akipapula anzu yake, akamba: "Ushahi-
dini watisakula tena? 64 Musikira kukufuru kwake! Epa muwazaja?" Basi piya
wanu ware wakilamula ahukumiwe kifo. 65 Noparepare, wengine wakanza kunsunira
na wakinfinika kumaso, wakimwibiya kuno wakimwambira: "Aya, bushuru!" na
watumisi novyo wampokerera na malatuma.

Peduru ankana Insa

66 Sambi, Peduru kékala pansi nluwani. Akija mwanamuka mukazi wa nkulu wa
wakulungwa wa dini, 67 akimmona Peduru akota moto, akimmanyira akimwambira:
"Uwe úkiwa pamoja na Insa nNazareti!" 68 Fala iye akikana akamba: "Sijiwa wala
sereriwa vyawamba-vyo." Akilawira panja akingira nkitala. † 69 Mukazi ire nakum-
mona, tena akiwambira wakiwa nopare ware: "Eyu novyo nkonjo wawo mmoja."
70 Falakini iye akinkana mara nyengine tena. Nakupita wakati aba, wákiwa nopare
ware wakimwambira Peduru javi: "Kweli-kwelini uwe nkonjo wenu mmoja, kamana
uwe novyo kuwa nGalileya." 71 Fala iye akanza kunlani kuno akilapira akamba:
"Simwijiwa-mi mwananlume wamumwamba-yo." 72 Mpunde sinkulu, kokoriko aki-
wika mara ya piri. Kwa mpunde noure, Peduru akikumbukira vyambiriwe na Insa javi:
"Saanawika kokoriko mara mbiri, uwe ukuja kunikana mara natu." Iye akikola kuwaza
akanza kurira.

15

Insa mbere ya Pilatu

1 Pakucere subuu namapema, wajumana wakulungwa wa dini na wazee na wanlimu
wa shariya, pamoja na piya wanu wa Baraza ya Milandu ipate wanuwiye vyawasaka
kuntenda Insa. Ikisa wakinfunga, wakintwala, wakuka wakimpereka ka Pilatu. 2 Pilatu
akindairi Insa javi: "Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?" Insa akijibu akamba: "Uwe-po
kusema futi." 3 Ikisa, wakulungwa wa dini wambunira Insa vinu vingi vyawenye.
4 Pilatu akindairi tena akamba: "Uwe aujibu kinu? Ona! Vyengapi vyawakubunira!"
5 Fala Insa aajibire kinu, mpaka Pilatu akitajabu.

6 Sambi, kila sherehe ya Pashukwa Pilatu akinfungula nfunga mmoja wawakinlebela
onse. 7 Ákiwepo nfungwa mmoja akitiwa Baraba. Iye ákiwa nkati ya wafungwa wabishi
wôlaye. 8 Ikifika junudi ya wanu ware, wakinlebela Pilatu atende kamba vyaikiwa
tabiya yake. 9 Basi, Pilatu akiwadairi: "Musaka ninfungure nfalume wa Mayahudi?"
10 Kamana akijiwa kuwa wakulungwa wa dini wampereka Insa konta ya kuntendera
wiyana. 11 Fala wakulungwa ware wawashongezera wanu wanlebele Pilatu kuwa
anfungure Baraba. 12 Sambi, Pilatu akiwajibu tena akiwambira javi: "Camusaka nuku-
tendereni eyo wamumwita nfalume wa Mayahudi-yo ndi cepi?" 13 Wanu wakikuwa
tena: "Ngomezereni!" 14 Falakini Pilatu akiwadairi: "Noyu catendire cakunyata ndi
cepi?" Ewo wakikuwa tena: "Ngomezereni!" 15 Basi, Pilatu kwa kusaka kutenda
viwajibu wanu ware, akiwafungurira Baraba. Ikisa akitumiza Insa acapiwe viboko,
mwinsho akiwagabizi masurudadu wakangomezere.

Masurudadu wanshupa Insa

† **14:68** [Kwa mpunde noure, kokoriko ire akiwika.] Eya masemo a mwinsho-ya aandikiwe mMandiko mamojiwapo a mida.

16 Masurudadu ware wakintwala Insa mpaka nnyumba ya kifalume, nyumba
itendiwe kuwa ya kulamula milandu*, wakilarikana kipinga ca masurudadu piya.
17 Wakinvaza Insa vazi ra rangi ya njambalãu, na wakitenda ata ya muti wa miwa,
wakinvaza nkiswa. 18 Ikisa, wakinkomaza kwa kunkejeli: "Mashikamu, nfalume wa
Mayahudi!" 19 Ewo wakimpanja na mpweke nkiswa, wakinsunira mata, na wakikokora
mbere yake wakimwabudu. 20 Pawesire kunshupa, wakinvula kapa ra rangi ya njam-
balãu rire, wakinvaza nguwo zake; ikisa wakintwala, wakúka naye wakagomezere.

Insa agomezeriwa pansalaba

21 Sambi, mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani wa Kireni, wawaye Al-
ishandere na Rufo, akipita akilawa masamba, wakinlazimisha asukure nsalaba†.
22 Wakintwala Insa mpaka mahala pakwitiwa Gologota, mana ake "Kongolo ra Kiswa".
23 Wakimpa vinyu yakusanganyiwa na kinywaji ca kusambala, fala iye aanyuwere.
24 Ikisa wakingomezera pansalaba, na wakawanyirana nguwo zake. Wâtenda kura
wejiwe kila munu baraka yake casaka kutwala. 25 Wakati wawangomezere íkiwa novi
ora ya subuu‡. 26 Na mandiko a vitendo vyaabuniriwe wakandika javi: "NFALUME WA
MAYAHUDI". 27 Na pamoja naye wakigomezeriwa wevi wawiri, mmoja nkono nriro na
mwengine nkono sonto. 28 § 29 Wanu wákipita mahala pare wákinsowerera masowezi aku-
furu, kuno wakintikinyira kiswa, wakamba: "He, adangula Nyumba Takatifu na ajenga
upya muda wa suku natu! 30 Basi, rivushe, wisuke pansalaba-po!" 31 Walongozi wakulu
wa dini pamoja na wanlimu wa shariya newo novyo wakinshupa Insa, wakambirana
watupu: "Kawavusha wenziwe fala iye mwanyewe aakidiri kurivusha! 32 Almasihi,
nfalume wa Mayahudi, esuke sambi-pa pansalaba-po tiwone na tikubali." Anta na
wagomezeriwe nawo ware, newo novyo wakintukana.

Kufwa ka Insa

33 Mwanzo wa aduhuri, kunja piya kwinukala pi, zipita ora natu. 34 Paifikire
alhanswiri, Insa akikuwa, akamba: "Elohi, Elohi, lama sabakitani?", mana ake
"Nlungu wangu, Nlungu wangu, sababuni kunitipuka?" 35 Wanu wengine nopare,
pawasikire, wakamba: "Mmoneni, kankumwita Aliyasi." 36 Munu mmoja akituwa,
akilovya shiponja nvinagiri, akisomeka mmuti, akimpa Insa afyonje. Ikisa akamba:
"Mwaseni, timmone kamba Aliyasi-yo akuja kunlavya!" 37 Fala Insa akirama, akisa
roho. 38 Na pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr, kulawa julu mpaka
pansi. 39 Nkulungwa wa kipinga ca masurudadu emire mbere yake, pawonire namuna
vyaafwire, akamba: "Kweli-kwelini eyu mwananlume-yu ákiwa Mwana wa Mwenyez-
imungu!"
40 Wákiwapo novyo wanawaka wêkala baidi wakiwona. Kati yawo ákiwapo Mariyamu
Madalena, na Mariyamu (mamaye Yakobu ntoto na nyenyeye wakwitiwa Yose), pamoja
na Salome. 41 Ewa wákiwa waka wamoja Insa pakenenda Galileya wakinfulatanga
wakipita wakinsaidiya, na wengine wengi wampereka mpaka Yerusalemu.

Kuzikiwa ka Insa

42 Paifikire jironi, kwa kuwa vitengeziwa ikirindiriwa suku ya sabadu, 43 akija Yusufu
kwawo Arimataya. Iye ákiwa mwananlume wakwinshimika pakulu, ákiwa mBaraza
ya Milandu. Neye novyo akirindira ufalume wa Mwenyezimungu. Akirimba moyo,
akuka ka Pilatu, akinlebela mwiri wa Insa ure. 44 Pilatu pasikire kuwa Insa kafwa, ak-
itajabu pakulu. Ndimana akitumiza kumwita nkulungwa wa kipinga ca masurudadu,
akindairi kuwa kafwa mida? 45 Pasoweriwa na nkulungwa wa kipinga ca masurudadu

* **15:16** Kigeregu: "Paitóriyu". † **15:21** Îmbidi kusukula konta Insa aáwere na nguvu kwa sababu ya kucapiwa pakulu. ‡ **15:25** Kigeregu: "ora natu". § **15:28** Aya-yi aipo mmandiko meema a mida. [Na akitimiziwa Mandiko amba: "Iye katuriwa nkonjo wa madainfu."] Dalili wanlimu wa shariya wamojawapo wawona Luka 22:37, ndi mwawanukurire masemo-ya wakitaya epa.

kuwa Insa kafwa, Pilatu akimpa Yusufu rihusa maiti are agabiziwe. 46 Yusufu akiuza
kafani, akilavya maiti wa Insa akikafini. Ikisa akuka akizika nkaburi risivu njonga.
Akipiringisa riwe rikulu, akiziwa panryango wa kaburi rire. 47 Mariyamu Madalena
pamoja na Mariyamu mamaye Yose, wakitunza mahala pazikiwe Insa pare.

16

Kufufuka ka Insa

1 Paipitire suku ya sabadu, Mariyamu Madalena na Mariyamu mamaye Yakobu,
pamoja na Salome wakuka wakiuza mafuta akunuwira wakapake maiti a Insa.
2 Pakucere subuu namapema, juwa nero rikilawa, suku yakwanza ya sumana*, ewo
wakija kukaburi kure. 3 Munjira mure wakambirana watupu javi: “Epa oka kutavya
kupiringisa riwe rituriwe panryango wa kaburi rire nani?” 4 Nakunang'aniza mbere,
wawona riwe rire ripiringisiwa, nero ríkiwa rikulu pakulu futi. 5 Basi, wakingira
nkaburi mure. Wammona nnemba mmoja ekare upande wa nkono nriro, kavala
mavazi melupa vú, wakisusuka pakulu futi. 6 Fala iye akiwambira javi: “Musis-
usuke! Mwankunsakula Insa nNazareti agomezeriwe pansalaba ire. Iye kafufuka ka
wafwi, emu aapo! Nang'anizani mahala pawanturire-po. 7 Epa ukani, mukawambire
wanafunzi wake pamoja na Peduru, kuwa iye katangurira Galileya. Umwe mukuka
kunsingana noko mummona, kamba iye vyâkwambireni.” 8 Wanawaka ware walawa
nkaburi mure, wakituwa, kuno wakitetema. Washanga pakulu futi, wala awamwereze
munu kinu kamana wakopa.

Insa awalawirira wanafunzi bandi ya kufufuka†

9 [Insa kafufuka ka wafwi subuu namapema suku yakwanza ya sumana‡. Iye kanza
kunlawirira Mariyamu Madalena, âtuwisiwe mashetwani saba. 10 Ware wakiwanga
pamoja na Insa, wari nkati ya uzuni wakirira, Mariyamu akuka akiwambira. 11 Ewo,
pawansikire kuwa Insa kawa hai na iye kammona, awankubalire.
12 Airini vikuna tena, Insa karolota ka wanafunzi wawiri, ari na sura nyengine. Ewo
walongozana munjira wakuka nvitongojo. 13 Ewo nakulawa wakuka wakiwambira
wengine, anta newo novyo awakubalire.

Insa awapa wanafunzi kazi maalumu

14 Mwinsho, Insa karolota ka wanafunzi kumi na mmoja warinamire pameza
wakirya. Akiwasutumu kutowa kwamini kwawo na ugumu wa myoyo yawo kamana
awawakubalire wanu wammonire bandi yakufufuriwa. 15 Ikisa akiwambira javi:
“Enendani duniya nzima-yi, mupite mukereza Habari Ngema-yi kwa kila munu mu-
lumwengu-mu piya. 16 Mwenye kwamini na akoziwa, avushiwa. Fala munu akatala
kwamini, ahukumiwa. 17 Na wenye kwamini wakuwa nawo alama kamba ezi: kwa
zina rangu omi, wawatuwisa mashetwani, wasowera luga nyipya, 18 wankola nyoka,
na wakunywa kinywaji cisaka kuwa conse ca kusambala awawengiwa. Na walwere
wakiwatula makono, wapona.”
19 Basi, Mwenye Insa pesire kusowera nawo, akitwariwa akipanda mbinguni, akikala
nkono nriro wa Mwenyezimungu. 20 wo nakulawa pare wakipita wakereza kila
upande, na Mwenye Insa akiwasaidiya, kwa kwitikizira usowezi julu ya alama zikifu-
lata.]

---

* **16:2** “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri. † **16:8** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. ‡ **16:9** “Suku yakwanza ya sumana” Jumapiri.

Habari Ngema yereze
Luka

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na Luka, dotoru na mwenziwe Paulu. Luka kandika novyo kitabu ca Vitendo.

Luka kapita akidairisha pakulu pawenye hadisi ya Insa, mwanzo wa kupongoriwa kwake. Na piya kazi yatendire, kufwa kwake pamoja na kufufuka kwake. Iye kolota kuwa Insa akikola kazi yake kwa uwezo wa Roho Takatifu, na kuwa iye akiwawonera utungu masikini na sawana amiri. Insa katimiza kubushuru kuhusu iye, na katimiza anzima yake ya kuwavusha wenye kwasika.

1 Mwenshimiwa Tiyofilu, ndi kweli kuwa wanu wengi watenda kazi yakutunga
waraka kuhusu mwaha wa vire vitimiziwe kati yetu, 2 sawa-sawa vyawatereze
mashahidi na watumisi wa usemi wawawonire tangu mwanzo. 3 Na kwa kuwa omi
suku nyingi nikitunza mwaha-wu, niwona kuwa vyema omi novyo nukwandikire kwa
namuna ngema, 4 ipate kuhusu vinu vyaufundiwe wijiwe ukweli.

Tangazo rakupongoriwa Yahaya mwenyé Koza

5 Herodi paákiwa nfalume wa Yudeya, ákiwapo nlongozi mmoja wa dini wakwitiwa
Zagariya, ákiwa nkundi ra Abiya. Nkawake akitiwa Zabeli, njukuluwe Aruna. 6 Zagariya
na Zabeli wo-wawiri wákiwa wenye shariya mbere ya Mwenyezimungu, ewo wátimiza
bila ukosa shuruti na ámuri piya za Mola. 7 Falakini awapongore konta Zabeli ákiwa nata,
na wo-wawiri woluvala pakulu futi.

8 Suku moja, Zagariya ákiwa pakazi ya kulongoza dini mbere ya Mwenyezimungu*,
ifika suku ya kutumika kundi rake. 9 Kwa kufulata tabiya ya walongozi wa dini, ítendiwa
kura akitondoriwa. Kwa javyo iye akingira nNyumba Takatifu ya Mola, ataye lubani.
10 Sambi, wanu wengi piya wakilebela duwa panja, wakati wakutaya lubani ure.

11 Kwa mpunde noure, Zagariya mbere kanlawirira laika wa Mola, kamwimira
upande wa nkono nriro wa kashoti maalumu parikifukiziwanga lubani. 12 Zagariya
nakummona, akisusuka, ukimwingira wofi pakulu futi. 13 Fala laika ire akimwambira
javi: "Usope kinu, Zagariya! Konta Mwenyezimungu kasikira vyaunlebele. Nkawako
Zabeli akupongorera mwana nlume, ujuzi umwite zina ra Yahaya. 14 Na ukuja kuwa
radi pakulu na kuriwona, na wanu wengi novyo wakuja kuwa radi kwa kupongoriwa
kwake. 15 Kamana iye akuja kuwa nkulu mbere ya Mwenye Nvushi, aaja kushubutu
kunywa vinyu wala kirevi kikali. Akuja kumwijala Roho Takatifu tangu mmatumbo
mwa mamaye. 16 Iye waIziraeli wengi akuja kuwaludisira ka Mwenye Nvushi, Nlungu
wawo. 17 Iye akuja kulongorera mbere yake na roho pamoja na uwezo wa Aliyasi, ipate
myoyo ya kuuwáwa iwaludire wana wawo, na wabishi awaludisire wijiwifu wa wenye
shariya. Kwa javyo, antengezere Mwenye Nvushi umati uwe tayari."

18 Basi Zagariya akindairi laika ire: "Nukwijiwa kuwa kweli mwaja? Omi nuluvala
na nkawangu novyo kapongoriwa mida na midada."

19 Laika ire kanjibu javi: "Omi niwa Jiburilu, nikwimira mbere ya Mwenyezimungu.
Nitumiwa nije nisowere nawe nukwambire evi vinu-vi. 20 Ona, kwa kuwa aukubali
usowezi wangu uja kutimiziwa noyo suku-yo, mwanzo wa rero-vi unyamala nduu,
nukwambira kweli-kwelini ausowera mpaka pavisaka kukuna." 21 Wanu ware wak-
inrindira Zagariya, wakishanga konta mahala bora nNyumba Takatifu mure kákawa.
22 Mwinsho palawire mure, aakidirire kusowera tena na wanu ware. Akisowera nawo

* **1:8** NNyumba Takatifu.

kibubu, newo wereriwa kuwa îmwisukira ruhuya mmojawapo mahala bora nNyumba
Takatifu mwaakiwa mure. Na iye akizidi kuwa bubu.
23 Pazitimire suku za kazi zake, Zagariya akiludi akuka kwake. 24 Pazipitire suku
zire, nkawake Zabeli akimita, akikala nnyumba muda wa myezi mitanu salawira panja.
25 Zabeli akisowera, akamba: "Mola kanitenda javi suku yaanitendere fadili ipate
alavye aibu yangu mbere ya wanu."

Laika atangaza kupongoriwa ka Insa

26 Sambi, mimba ya Mariyamu paifikire myezi sita, Mwenyezimungu akinpereka
laika Jiburilu kaya ulu ya Nazareti, porovinsiya ya Galileya, 27 akasowere na mwari
apofiwe na mwananlume wakwitiwa Yusufu, ujukulu wa nfalume Daudi. Mwari-yo
akitiwa Mariyamu. 28 Laika akinfika, akimwambira javi: "Salama! Uwe kujanliiwa
pakulu sana! Mola kawa pamoja nawe!"
29 Nakusikira usowezi ure javire, iye imwingira wasi-wasi, akiridairi kimoyomoyo,
akamba: "Mámá! Kunidairi salama javi, mana ake kinani?" 30 Basi, laika ire
akimwambira:

"Mariyamu, usope kinu, konta Mwenyezimungu kakutendera fadili!
31 Ona, ukwimita, umpongola mwana nlume, mwana-yo ujuzi umwite Insa.
32 Iye akuja kuwa munu bora pakulu,
na akuja kwitiwa Mwana wa Mwenye Nkulu.
Mwenyezimungu Mola wetu akuja kumpa kiti ca wawaye Daudi.
33 Na akuja kuwatawala ujukulu wa Yankubu† kwa milele,
na ufalume wake aauna mwinsho."

34 Mariyamu akindairi laika ire: "Nipongolaja? Nomi sinamba kumwijiwa nlume!"
35 Laika ire akinjibu, akamba:
"Roho Takatifu akwisukira,
na uwezo wa Mwenye Nkulu ukufinika na kinviri cake.
Ndimana, wauja kumpongola-yo takatifu,
akuja kwitiwa Mwana wa Mwenyezimungu‡.
36 Ona, jamaa yako Zabeli, iye novyo kamwimita mwana nlume ingawa koluvala.
Akitíwa nata, ewu mwezi-wu wasita emíte.
37 Konta ka Mwenyezimungu, acipo kinu cakunzaidi."
38 Basi, Mariyamu akamba: "Kweli-kwelini, omi niwa ntumisi wa Mola. Vikune
kamba vyaunambire-vyo." Ikisa, laika ire akilawa akuka vyake.

Mariyamu akuka kummona Zabeli

39 Nozire suku zire, Mariyamu akilawa, akuka upesi-upesi, upande mmoja uri
myango kaya ya Yudeya, 40 akingira nnyumba ya Zagariya, wakidairiyana habari
na Zabeli. 41 Zabeli, nakusikira shauti ya Mariyamu paandairire habari, mwanawe
mmatumbo mure katupa, na Zabeli kamwijala Roho Takatifu. 42 Akimwambira pakulu-
pakulu, akamba:

"Uwe ndi ujanliiwe pakulu kuwapunda wanawaka piya!
Ajanliiwe ndi wauja kumpongola mmatumbo mwako-yo!
43 Vyakuja kwangu omi kuwoniwa na mama wa Mwenye wangu namunani?
44 Ona, panisikire shauti yako, kwa mpunde nowo,
mwanangu mmatumbo mwangu katikinyika kuwa radi!

---

† **1:33** "Ujukulu wa Yankubu" mana ake "wanu wa Iziraeli". ‡ **1:35** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho.

45 Heri ire akubali kuwa vitimiziwe visemiwe kwake upande wa Mola!”

Rimbo ra Mariyamu

46 Sambi, Mariyamu akamba:
“Moyo wangu unkurisa Mola!
47 Roho yangu iwa radi
kwa Mwenyezimungu, Nvushi wangu.
48 Kamana kanang'aniza unyenyekevu wa ntumisi wake.
Kweli, mwanzo wa sambi-pa,
vizazi piya wanita wakujanliiwa,
49 kamana Mwenyé Uwezo kanitendera vinu vikulu pakulu!
Takatifu ndi zina rake!
50 Rehema yake izidi vizazi ka vizazi
ka wenye kumopa.
51 Kâtenda uwezo na nkono wake!
Kâwatawanya waridãi kati ya mawazo a myoyo yawo.
52 Kâwesusa wenye uwezo nviti vyawo,
kâwakweza wenye kurinyenyekeya.
53 Wenye njala kâwejaza vinu vyema-vyema,
matajiri kâwatuwisa makono waka.
54 Kânsaidiya Iziraeli ntumisi wake
julu ya kukumbukira huruma yake,
55 kamba tamaa yawapere wababu zetu,
Iburahima na ujukulu wake mpaka milele.”
56 Mariyamu akikala na Zabeli kiyasi ca myezi mitatu, ikisa akiludira kwawo.

Kupongoriwa ka Yahaya mwenyé Koza

57 Sambi, Zabeli wakati wakupongola ufika, neye kampongola mwana nlume.
58 Majirani na jamaa wasikira kuwa Mwenyezimungu kantendera huruma pakulu
Zabeli, wafurahi naye pakulu sana.
59 Paifikire suku yanane, ewo wakija wakintaya itani toto ire. Wasaka kumwita zina
ra wawaye, Zagariya, 60 fala mamaye akijibu, akamba: “Anta, zina rake Yahaya.” 61 Ewo
wakinjibu: “We! Aapo jamaa yako anta mmoja wakwitiwa ero zina-ro!” 62 Newo
wakindairi kibubu wawaye mwana ire zina rakisaka etiwe. 63 Zagariya akilebela
kipande ca kibawo kitoto, akandika javi: “Zina rake Yahaya.” Piya ware wakibaki
wakushanga wawenye. 64 Kwa mpunde noure, kanywa yake ikifunguriwa, lulimi
rake rikisowera, akinsifu Mwenyezimungu. 65 Majirani wakisusuka na vyawawonire
vire. Kaya piya za upande wa kumyango ya Yudeya zikisoweriwa habari za evi vinu
vikunire-vi. 66 Na piya wanu wasikire wakitula mmyoyo mwawo, wakamba: “Noyu
mwana-yu akuja kuwa nani? Kamana nkono wa Mola uwa pamoja neye.”

Kubushuru ka Zagariya

67 Zagariya, wawaye toto ire, kamwijala Roho Takatifu, noparepare akanza kubushuru javi:
68 “Atukuziwe Mola, Nlungu wa Iziraeli,
kamana kawawona na kawavusha wanu wake.
69 Iye katilamusira Nvushi wa uwezo§, ujukulu wa ntumisi wake Daudi,
70 kamba vyaasowere tangu mida
julu kanywa za minabii wake matakatifu.
71 Katilamusira eyu Nvushi-yu

§ **1:69** Kigeregu: “lunyanga ra kuvusha”.

ativushe upande wa maaduwi wetu
na mmakono mwa piya wenye kutina.
72 Javyo, kawolotera huruma wababu zetu,
na kukumbukira tamaa yake takatifu,
73 kulapa kalapire ka babu yetu Iburahima.
74 Akimpa tamaa yakutivusha mmakono mwa maaduwi
ipate tintumike bila wofi,
75 kwa utakatifu na ukamilifu
mbere yake suku zetu piya.
76 Uwe, mwanangu, ukwitiwa nabii wa Mwenye Nkulu,
kamana ulongorera mbere ya Mwenye
untengezere njira yake,
77 wanu wake uwafahamu kuhusu kuvushiwa,
julu ya kuswamiiwa dambi zawo.
78 Nlungu wetu atenda javyo
kwa sababu ya wema wa huruma yake.
Ndimana, nuru ya binguni itisukira ofwe,
79 tiwamwarikire wari pakisi,
wekala kinviri ca kifo,
ilongoze maulu etu njira ya usalama."

80 Kisimana Yahaya ire akikula na akongezeka nguvu ya kiroho. Kekala nlanga mpaka suku ya kurolota kwake mbere ya waIziraeli.

2

Kupongoriwa ka Insa Almasihi

1 Nozire suku zire, ílawa ámuri ya Kaisari* Agustu wakambiriwa wanu piya kila
upande wandikiwe mazina awo wawalangiwe. 2 (Eyi ndi íwere mara yakwanza
kuwalangiwa wanu, wakati Kirinu waákiwa guvinadoru wa Siriya.) 3 Wanu piya kila
mmoja ákuka kuryandikisa kaya yawo yapongoriwe. 4 Sambi, Yusufu neye akilawa
Galileya, kaya ya Nazareti, akuka Yudeya kaya ya nfalume Daudi yakwitiwa Betlehemu,
kwa kuwa ndi rikiwa rikolo rake, 5 ipate akandikiwe pamoja na Mariyamu, muka
wampofire ncumba wake, wakati-wo ari na mimba.

6 Pawakiwa Betlehemu kure, ukifika wakati wakupongola Mariyamu. 7 Basi,
akimpongola toto nlume, mwanawe ntanzi. Akinzingiriza munguwo, akintandikira
ngamela konta nnyumba ya wayeni aawerepo mamburo akufikira.

Malaika na wasunga

8 Noure upande ure, wakiwapo wasunga, wakiinshi nlanga† wakiwasunga makon-
doo awo usiku. 9 Noparepare, akiwesukira laika wa Mola, basi nuru ya utukufu wa
Mola ikiwazunguriza, wakopa pakulu futi. 10 Laika ire akiwambira javi: "Musope! Omi
nukwerezani Habari Ngema yakukutayani radi pakulu, pamoja na wanu piya. 11 Rero,
kaya ulu ya Daudi, mupongoreriwa Nvushi, iye ndi Almasihi, Mwenye wenu. 12 Eyi ndi
alama yenu: munsingana toto kazingiriziwa munguwo, katandikiriwa ngamela."

13 Kwa mpunde noure, ulawirira pamoja na laika ire nkonjo‡ wa malaika wengi
wakulawa binguni. Piya wakintukuza Mwenyezimungu, wakamba javi:
14 "Atukuziwe Mwenyezimungu ari julu bingu ya mwinsho!
Mulumwengu-mu wanu wakufadiliwa wawe na salama!"

* **2:1** "Kaisari" mana ake ndi nfalume nkulu wa Roma na inti piya zitawariwe na Roma. † **2:8** Nlanga ndi mahala mwa kurisa mifuwo kamba ng'ombe, makondoo, au mifuwo myengine-po. ‡ **2:13** Kigeregu: "toropa".

15 Malaika ware pawalawire wakúka mbinguni, ikisa wasunga ware wakambirana
watupu: "Tukeni Betlehemu, tikawone mambo ákunire, aari kutijiwisa Mola."
16 Basi, wakipita wakangupa mpaka ukaya, wakinsingana Mariyamu na Yusufu
pamoja na toto ire atandikiriwe ngamela. 17 Bandi ya kummona, wasunga ware
wakikola kuwambira wanu usemi wawâmbiriwe kuhusu toto ire. 18 Wanu piya wasikire
watajabu vyawakambiriwa na wasunga ware. 19 Mariyamu vyaakisikira vire piya
akitaya nkiswa, na kila mara akikumbukira mmoyo mwake. 20 Wasunga ware wakiludi,
wakintukuza na wakinsifu Mwenyezimungu kwa piya vyawasikire vire na vyawa-
wonire, vikuna sawa-sawa kamba vyawereziwe.
21 Toto ire patimire suku nane, wantaya itani, wamwita zina ra Insa, zina raâsemire
laika kábula sanamba kwimitiwa.

Insa aturiwa mbere ya Mola

22 Ikisa, wakati wazitimiziwe suku za kuswafiwa kwawo kamba vyairi shariya ya
Musa, Yusufu na Mariyamu wakwera naye Yerusalemu, wakanture mbere ya Mola,
23 kamba vyailazimu shariya ya Mola javi: "Kila mwana nlume ntanzi kupongoriwa
ajuzi awe takatifu ka Mola!" 24 Na wakilavya kafara kamba vyailazimu shariya ya Mola:
"Wanjiwa wawiri muka na nlume, au wana wawiri wakadiri wa mapomba."
25 Ona, nowo wakati-wo kaya ya Yerusalemu akikalanga mwananlume mmoja wak-
witiwa Simiyoni. Noyu mwananlume-yu ákiwa kamilifu na akimwabudu Mwenyez-
imungu. Iye akirindira kunyamaziwa Iziraeli, na kamwijala Roho Takatifu. 26 Na Roho
Takatifu kâmwambira kuwa iye aafwa sammonire Almasihi aperekiwe na Mola. 27 Kwa
kulongoziwa na Roho Takatifu, Simiyoni akuka mpaka kuNyumba Takatifu. Wawaye
na mamaye Insa, pawakingira na mwana ire wakatende vyaisaka tabiya ya shariya
yawo vyaapongoriwe mwana ire, 28 Simiyoni akinsukula toto ire mmakono, akintukuza
Mwenyezimungu, akamba:

29 "Mwenye Mola, kamba vyaunipere tamaa,
epa sambi layana nami nuke vyangu kwa salama!
30 Konta maso angu awona kuvusha kwako,
31 kauwatengezere mbere ya wanu piya.
32 Iye ndi nuru yakufafanuriwa wanu Sawari-Mayahudi,
na ndi utukufu wa wanu wako, waIziraeli."

33 Wawaze Insa ware washanga pakulu vyaakisowera Simiyoni kuhusu Insa. 34 Ikisa,
Simiyoni akiwajanliya, akimwambira Mariyamu, mamaye Insa javi:
"Kweli, eyu mwana-yu katondoriwa kuwagwisa na kuwalamusa wanu wengi Iziraeli.
Na iwe alama ya kukaidi wanu,
35 ipate afafanuriwe mawazo a myoyo mingi.
Na upanga upita ukwingira mmoyo mwako novyo."

36 Ákiwapo nopo nabii mmoja muka wakwitiwa Ana, mwana wa Fanuweli wa rikolo
ra Aseri. Iye kôluvala pakulu. Tangu harusi yake, kainshi myaka saba, nlumake
akifwa. 37 Kekala ari nankweli mpaka myaka tamanini na mine. Iye aakilawa
Nnyumba Takatifu, akambudu julu ya kufunga na kulebela duwa usiku na nsana.
38 Ana kalawirira noure wakati Simiyoni waakisowera na wawaze Insa ure. Neye
novyo akanza kuntukuza Mwenyezimungu, na akisowera kuhusu toto ire ka wanu piya
wakirindira kuvushiwa ka Yerusalemu.
39 Pawesire shuguli zire piya kamba vyaisema shariya ya Mola, ewo wakiludira
kwawo Galileya mpaka Nazareti kawakikala. 40 Kisimana ire akikula na akikomala, na
umwijala wijiwifu. Na fadili ya Mwenyezimungu ikiwa pamoja naye.

Nnemba Insa Nnyumba Takatifu

41 Piya myaka-yi, wawaze Insa wâkukanga Yerusalemu kujambo ra Pashukwa. 42 Insa
paafikire myaka kumi na miwiri, ewo wakuka noko kamba vyaikiwa tabiya yawo.
43 Pawatimize jambo-ro, Yusufu na Mariyamu wakitwala njira wakiludira ukaya.
Nnemba Insa akibaki Yerusalemu nokure, fala wawaze sawejiwe. 44 Ewo wakidaniza
kuwa kalongozana na nkonjo wa wenziwe. Watenda safari kutwa nzima, wakipita
wakinsakula mwa wajamaa zawo na wanu wakuwejiwa. 45 Pawatowire kunsingana,
wakiludi wakuka Yerusalemu, kupita wakinsakula. 46 Bandi ya suku natu wansin-
gana nNyumba Takatifu, kekala pamoja na wanlimu, akiwasikiriza vyawakamba na
vyengine akiwadairi. 47 Piya wanu wakinsikira wakintajabu werevu na majibu ake.
48 Wawaze ware pawammonire, wabaki wanshangire, sambi mamaye akimwambira
javi: “Mwanangu, mbana kutitenda javi? Mmone, wawayo-yu nomi novyo tifazaika
pakulu tankukusakula nowe.”
49 Insa akiwajibu: “Munisakurirani? Amwijiwa kuwa nijuzi nishugulukire mwaha
wa Baba?” 50 Fala ewo awereriwe vyaambire vire. 51 Iye pamoja na wawaze wakitere-
muka, wakiludira Nazareti, na iye akizidi kuwasikiriza. Na mamaye piya vire akitula
sana-sana mmoyo mwake. 52 Basi, Insa akizidi kukula na wijiwifu, akikula ujunda, na
akizidi kuwa na fadili za Mwenyezimungu pamoja na wanu.

3

Kazi ya Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 3:1-12; Maruku 1:1; Yahaya 1:19-28

1 Mwaka wa kumi na ntanu wa kutawala ka Kaisari Tiberiya, ndi wakati Pontiyu
Pilatu wákiwa guvinadoru wa Yudeya, Herodi ari nfalume wa Galileya, Filipi nduye
Herodi ari nfalume wa inti za Itureya na Tarakoniti, Lisaniya ari nfalume wa Abileni,
2 na Anasi na Kayafa wari wakulu wa wakulungwa wa dini. Nowo wakati-wo, usemi
wa Mwenyezimungu ukimwisukira Yahaya mwana wa Zagariya ari nlanga. 3 Iye
kapita inti piya zíkiwa nanyenje ya muto wa Yordani, akiwereza wanu, akamba javi:
“Tubiyani, moziwe ipate Mwenyezimungu akuswamiini madambi enu.” 4 Evi ndi
kamba vyavyandikiwe nkitabu ca nabii Izaya javi:
“Munu mmojawapo kawankukuwa nlanga, kankwamba:
‘Tengezani njira mumpokerere Mwenye Nvushi*,
olosani barabara yake.
5 Mirati piya ikwijala,
myango na makinga piya vyandaziwe,
mwa kupombonyoka molosiwe,
muri mawe mubambadiwe.
6 Na wanu piya wakuja kuwona kuvusha ka Mwenyezimungu.’ ”
7 Wanu wákuka kwake wakóziwe, Yahaya akiwambira javi:
“Kabila ya mirába sumwe!
Nani akukumbuseni kutira hukumu ya Mwenyezimungu suku zambere?
8 Lavyani visumo vyema vyakolóta kutubiya kwenu.†
Wala musambe mmyoyo yenu: ‘Tiwa nawo wawa yetu, ndi Iburahima.’
Kamana nukwambirani kuwa anta na eya mawe-ya,
Mwenyezimungu akidiri kutadula kuwa ujukulu wa nabii Iburahima!
9 Epa sambi-pa, soka riwa panzipe wa muti, tayari kutupula.
Kwa javyo, kila muti saupa visumo vyema usinjiwa,
ukwefiwa pamoto.”

---

* **3:4** Yahaya mwenyé Koza ndi akipita akikuwa nlanga, neye akitengeza njira ya Mwenye Insa. † **3:8** Mana ake: Olotani kwa vitendo vyenu kuwa kweli-kwelini mutubiya.

10 Wanu ware wakindairi, wakamba: “Sambi, catijuzi kutenda kinani?” 11 Yahaya
akiwajibu, akisema javi: “Ári na zubãu mbiri alavye mmoja, ampe mwenziwe saana.
Ári nawo cakurya, kwa namuna moja, alavye ammere mwenziwe.”
12 Na waja novyo warípisi nsoko wamojawapo kusakula koziwa. Ewo wakindairi
Yahaya: “Mwanlimu, ofwe tijuzi titende kinani?”
13 Iye akiwajibu: “Musiripise kinu tena kupundisa vyamwamuriwe.”
14 Masurudadu newo novyo wakindairi javi: “Sambi ofwe, tíjuzi titende kinani?”
Yahaya akiwajibu, akamba: “Musinyang'anye munu nzuruku, wala musinlongopere
kinu. Muwe radi na nshahara wenu.”
15 Wanu piya wakinrindira kuja Almasihi, wakiwaza mmyoyo yawo kuwa dalili
Yahaya, wakamba: “Fala iye si Almasihi?” 16 Novyo-sivyo, Yahaya akiwambira wanu
ware piya: “Kusema kweli, omi nukozani na maji, fala akuja mwengine wanguvu
pakulu koliko omi. Kusema kweli, omi siri bora anta wa kunvula tamango zake. Iye
akozani‡ na Roho Takatifu pamoja na moto. 17 Iye paa iwa mmakono mwake, apate
kuwandala masansi na tirigu ature kwake-kwake. Ikisa tirigu-yo ature nkikuti mwake,
ila masansi ataya moto sauzimika.§”
18 Basi javyo, na masowezi mengine tena, Yahaya ndi vyakiwarimbisa wanu myoyo,
kuno akiwereza Habari Ngema. 19 Fala nfalume Herodi, kâsutumiwa na Yahaya kwa
sababu ya vitendo vyake na Herodiza muka wa nduye, pamoja na vitendo vyakunyata
piya vyaatendire, 20 iye akamuru Yahaya afungiwe. Kwa javyo, Herodi akipambanya
akizidisa makosa ake.
21 Sambi, suku moja pawesire koziwa wanu ware piya, Insa neye novyo akoziwa.
Paakitenda duwa, bingu zikifunguka 22 na Roho Takatifu akimwisukira kwa nfano
wakuwoneka kamba pomba. Na ikisikirikana shauti ya kulawa mbinguni ikamba:
“Uwe ndi mwanangu wanukupenda, kwako uwe niwa nawo radi pakulu!”

Wababuze Insa
Matwaya 3:16-17

23 Insa paanzire kazi zake ákiwa na kiyasi ca myaka talatini. Akijiwikana kamba
mwana wa Yusufu.
Yusufu ákiwa mwana wa Heli,
24 Heli mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
Lawi mwana wa Melki,
Melki mwana wa Yana,
Yana mwana wa Yusufu,
25 Yusufu mwana wa Matatia,
Matatia mwana wa Amosi,
Amosi mwana wa Nahumu,
Nahumu mwana wa Eshili,
Eshili mwana wa Nagayi,
26 Nagayi mwana wa Mahati,
Mahati mwana wa Matatia,
Matatia mwana wa Simeyi,
Simeyi mwana wa Yoseku,
Yoseku mwana wa Yoda,
27 Yoda mwana wa Yowana,
Yowana mwana wa Resa,
Resa mwana wa Zorobabeli,
Zorobabeli mwana wa Salatiyeli,

‡ **3:16** Nkigeregu mana ake ndi kumpa kwa wingi. § **3:17** Mana ake: “Tirigu” ndi wanu wasikiriza utuba, wakifulata. “Masansi” ndi wanu sawasikiriza.

Salatiyeli mwana wa Neri,
28 Neri mwana wa Meliki,
Meliki mwana wa Adi,
Adi mwana wa Kosamu,
Kosamu mwana wa Elimadamu,
Elimadamu mwana wa Eru,
29 Eru mwana wa Yoshwa,
Yoshwa mwana wa Elizeli,
Elizeli mwana wa Yorimu,
Yorimu mwana wa Matati,
Matati mwana wa Lawi,
30 Lawi mwana wa Ansumani,
Ansumani mwana wa Yuda,
Yuda mwana wa Yusufu,
Yusufu mwana wa Yonamu,
Yonamu mwana wa Eliyakimu,
31 Eliyakimu mwana wa Meleya,
Meleya mwana wa Mena,
Mena mwana wa Matata,
Matata mwana wa Natani,
Natani mwana wa Daudi,
32 Daudi mwana wa Yese,
Yese mwana wa Obedi,
Obedi mwana wa Bowazi,
Bowazi mwana wa Salmoni,
Salmoni mwana wa Nashoni,
33 Nashoni mwana wa Aminadabu,
Aminadabu mwana wa Adimini,
Adimini mwana wa Arni,
Arni mwana wa Hesironi,
Hesironi mwana wa Paresi,
Paresi mwana wa Yuda,
34 Yuda mwana wa Yankubu,
Yankubu mwana wa Izaki,
Izaki mwana wa Iburahima,
Iburahima mwana wa Tera,
Tera mwana wa Nahori,
35 Nahori mwana wa Serugi,
Serugi mwana wa Rehu,
Rehu mwana wa Pelegi,
Pelegi mwana wa Eberi,
Eberi mwana wa Sala,
36 Sala mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Aripakisadi,
Aripakisadi mwana wa Shemu,
Shemu mwana wa Nnu,
Nnu mwana wa Lameki,
37 Lameki mwana wa Metusela,
Metusela mwana wa Henoki,
Henoki mwana wa Yaredi,
Yaredi mwana wa Mahalaleli,
Mahalaleli mwana wa Kenani,
Kenani mwana wa Enoshi,
38 Enoshi ákiwa mwana wa Seti,

Seti ákiwa mwana wa Adamu,
na Adamu wa Mwenyezimungu.

4

Ibilisi amyerera Insa
Matwaya 4:1-11; Maruku 1:12-13

1 Insa kamwijala Roho Takatifu, akilawa muto wa Yordani. Roho Takatifu akinlon-
goza kulanga, 2 mahala kayereriwe na Ibilisi muda wa suku arubaini. Kwa nowo
wakati-wo, iye aarire kinu, ndimana mwinsho ikinkola njala. 3 Ibilisi kamwambira
javi: "Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu, amuru riwe-ri ritaduke nkate." 4 Insa
akinjibu: "Mandiko Matakatifu akwamba: 'Wanu awainshi kwa nkate basi.' "
5 Ikisa Ibilisi akintwala, akuka naye mahala parefu. Kwa muda aba javi, akimolotera
piya ufalume wa mulumwengu. 6 Ibilisi akimwambira: "Omi nukupa utukufu wa
inti-zi piya pamoja na mamulaka julu yawo kamana ewo ndi wanipereke omi, ningabizi
waninsaka. 7 Kwa javyo, piya vikuwa vyako ukinabudu." 8 Insa akinjibu javi: "Mandiko
Matakatifu akwamba: 'Ntukuze Mola Nlungu wako, untumikire noyo tu basi.' "
9 Ikisa, Ibilisi akimpereka Insa Yerusalemu, akinkweza mahala parefu pakulu pa-
Nyumba Takatifu, akimwambira javi: "Ikiwa kuwa Mwana wa Mwenyezimungu,
refyere pansi pare. 10 Kamana Mandiko akwamba: 'Mwenyezimungu awapereka
malaika wake wakukengere', 11 na 'ewo wakusukula mmakono, ipate maulu ako
asilumizike na mawe.' " 12 Insa akinjibu, akamba: "Yambiwa novyo: 'Usimyerere
Mola Nlungu wako.' " 13 Basi, Ibilisi paatumire namuna-zi piya za kunyerera Insa,
akintanuka Insa mpaka apate atuwa nyengine.

Mwanzo wa kazi za Insa
Matwaya 4:12-17,13:53-54; Maruku 1:14-15, 6:1-6

14 Insa, umwijare uwezo wa Roho Takatifu, akiludira Galileya. Wanu nkaya mure
piya wakisowera kuhusu iye. 15 Iye akipita akifunda nmasinagoga mwawo, piya
wakinsifu.

Insa akatariwa na wanu wa kwawo

16 Insa kafika Nazareti, inti yâreriwe. Suku takatifu, kamba vyaikiwa tabiya yake, iye
koka nsinagoga. Akilamuka kufyoma Mandiko Takatifu. 17 Wâmpa kitabu ca nabii Izaya.
Iye nakufungula kitabu cire, kasingana mahala pakwandikiwa javi:

18 "Roho wa Mola kawa julu yangu,
kwa kuwa kanitawaza nikawereze Habari Ngema masikini.
Kanipereka niwereze wafungiwe komboriwa kwawo,
vipofu wawone tena,
wenye kutabishiwa niwereze komboriwa kwawo,
19 na niwereze kuwa ufika wakati Mola watenda fadili."

20 Ikisa, Insa akifunga kitabu cire, akimpa amiri, akikala. Wanu piya nsinagoga
mure wakinang'aniza rungu-rungu. 21 Ikisa akanza kuwambira javi: "Epa rero pa-
musikire-pa, ewu usemi wandikiwe-wu utimiziwa mbere yenu umwe!" 22 Piya ware
wakanza kusowera vyema kuhusu Insa, wakishanga pakulu futi kwa usemi wa neema
ulawirire nkanywa mwake ure. Ewo wamba: "Eyu mwananlume-yu, simwana wa
Yusufu-yu?" 23 Insa akiwambira: "Bila shaka mukuja kusowera kinyume mukwamba
javi: 'Ntibabu, riponese mwanyewe.' Kamba vyatisikire vyautendire Kafarnaumu,
tenda novyo emu muinti mwaupongoriwe-mu!" 24 Na akizidi kusema: "Nukwambirani
kweli kuwa aapo nabii anta mmoja wakupokereriwa sana muinti mwaapongoriwe.

25 Kweli-kwelini, wakati wa Aliyasi, paitowire nvula muda wa myaka mitatu na
nusu, wákiwapo manankweli wengi Iziraeli. Ipita njala ulu futi inti nzima. 26 Fala
Aliyasi aaperekiwe ka manankweli-wo anta mmoja, ila ka nankweli wa inti nyengine,
akikalanga Sarepta ya Sidoni*. 27 Novyo Iziraeli neko, wakati wa nabii Elisha, wákiwapo
wanu wengi wawenye wamagundula. Fala hapana munu anta mmoja nkati yawo
aponesiwe sairi Naamani wa Siriya†." 28 Pawansikire vinu-vi, wanu piya nsinagoga
mure wakimiwa pakulu futi. 29 Basi, wakilamuka, wakinlavira panja ya kaya ire.
Wakinlongoza mpaka pamwango paijengiwe kaya ire, wakinsukumira pansi. 30 Fala
Insa akiwapita kati-kati, akuka vyake.

Munu wa mashetwani
31 Insa akilawa akúka Kafarnaumu, kaya moja ulu ya Galileya, nokurekure akifun-
danga suku takatifu za sabadu‡. 32 Wanu wakisikira vyaakifunda Insa vire wakishanga,
kamana akisowera na mamulaka.
33 Suku moja nsinagoga, ákiwapo munu mmoja wa mashetwani. Iye akanza kukuwa
na shauti ulu, akamba: 34 "Ari! Uwe Insa nNazareti, utandibirani? Sambi, kuja epa
utipoteze? Omi núkwijiwa uwe, kuwa Ntakatifu uperekiwe na Mwenyezimungu!" 35 Fala
Insa akinsutumu shetwani ire, akamba: "Nyamala nduu! Nlawe munu-yu!" Shetwani
ire akingwisa munu ire, akinlawa bila kuntenda kinu kibaya. 36 Wanu piya wakishanga
pakulu, wakambirana watupu: "Mashala! Usowezini-wu? Awamuru mashetwani ka
mamulaka na uwezo, newo walawa!" 37 Na habari kuhusu Insa zikenera kaya jirani
piya za inti ire.

Insa awaponesa walwere wengi
38 Insa palawire nsinagoga, kengira nyumba ya Ansumani. Nkwewe Ansumani ari nl-
were homa pakulu futi. Wanu wakinlebela Insa amponese. 39 Basi, Insa akimwinamira
karibu yake, akamuru homa ire inlawe, neyo ikinlawa. Kwa mpunde noure, iye
akilamuka, akanza kuwaudumu.
40 Parititire juwa, piya wanu wákiwa na walwere wa ulwere jisijisi onse wakiwatwala
wakija nawo ka Insa. Iye akintula makono pakiswa kila mmoja, akiwaponesa. 41 Novyo
mashetwani wakiwalawa wanu wengi, kuno wakikuwa, wakamba: "Uwe Mwana wa
Mwenyezimungu!" Fala Insa kawasutumu, aawasire kusowera, konta ewo wakijiwa
kuwa iye Almasihi.

Insa akwereza Habari Ngema mmasinagoga
42 Pakucere subuu namapema, Insa akilawa nkaya mure, akúka akikala mahala
kiriziu. Junudi ya wanu ire ikanza kupita ikinsakula. Mwinshoni wakimmona,
wakintafadali asiwase. 43 Fala Insa akiwajibu: "Omi nijuzi nuke makaya mengine
novyo, nikereze habari ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, kamana ndi
canitumiwe kuja kutenda." 44 Na iye akereza mmasinagoga a Yudeya.

5

Wanafunzi wakwanza wa Insa
1 Suku moja, Insa akereza nanyenje ya tanda ra Galileya. Wanu wengi wâkinyana
wansikire usemi wa Mwenyezimungu. 2 Insa kawona ngalawa mbiri nlufuko mure.
Wavuvi wêsuka, wakosa nyavu zawo. 3 Mwenyé ngalawa mmoja ákitiwa Ansumani. Insa
akingira, ikisa akinlebela tena avutire aba ngalawa ire kubahari. Basi, Insa akikala
nomure mungalawa mure, akanza kuwafunda wanu ware.

* **4:26** Aliyasi kaperekiwa panja ya Iziraeli akansaidiye nankweli. Ewu ndi nfano vyaasemire Insa aya 24. † **4:27** Siriya ndi inti moja iri panja ya Iziraeli. ‡ **4:31** "Suku takatifu za sabadu" Jumamosi.

4 Pesire kusowera na wanu ware, kamwambira Ansumani javi: "Sambi, twala
ngalawa-yi, uke nayo parindo pare, ukataye nyavu-zi mmaji, uvuwe inswi."
5 Ansumani akinjibu: "Mwanlimu, ofwe tivuwa usiku nzima, atipatire kinu! Fala
kwa kuwa uwe kwankwamba javyo, nitaya tena nyavu-zi." 6 Nakutaya nyavu zire
mmaji, wavuwa inswi nyingi zawenye, mpaka nyavu zawo zíre zikanza kurundumuka!
7 Wakiwapa alama wenziwawo wákiwa mungalawa nyengine woke wakawavye. Kweli,
ewo wakuka wakiwavya. Wejaza inswi ngalawa zombiri mpaka ngalawa zire zíbaki
aba javi kutota!

8 Ansumani Peduru pawonire inswi zire, akitenga malundi mbere ya Insa, akamba:
"Ha! Mwenye, nitanuke konta omi niwa mmadambi pakulu." 9 Kamana iye
kâshanga pakulu, pamoja na wenziwe ware piya, konta inswi zawápatire zíkiwa nyingi.
10 Wenziwe Ansumani wakwitiwa Yakobu na Yahaya, wana wa Zebedeyu, newo novyo
washanga pakulu futi.

Insa akimwambira Ansumani, akamba: "Usope! Mwanzo wa sambi-pa mpaka
mbere, uwakoresa* wanu!" 11 Pawafikire kulufuko, wakikweza ngalawa zawo zire.
Mpunde noure, wakasa vinu piya, wakinfulata Insa.

Kuponesiwa ka camagundula

12 Safari moja, Insa ákiwa kaya moja, noyo kaya-yo ákiwapo munu anyakatuka magun-
dula, we! Munu ire nakummona Insa, akisujudi, akintafadali Insa, akamba: "Mwenye,
ukisaka, kwanawo uwezo wa kuniswafi."

13 Insa akolosa nkono, akinkumbula, akamba: "Nisaka, uwe swafi!" Mpunde noure,
magundula are akimpakatika. 14 Insa akinlaizira, akamba: "Usangupe kumwambira
munu, ila uka ukarolote ka nlongozi wa dini. Tenda nadiri kamba vyaalaizire Musa
kwa uswafi wako, iwe ushahidi ka wanu." 15 Fala habari kuhusu Insa kila mara
ikizidi kwenera. Ndimana wanu wengi wakija kusikiriza usowezi wake, na wapate
kuponesiwa ulwere wawo. 16 Fala Insa akilawa akisakula mahala kiriziu, akitenda
duwa.

Kuponesiwa ka kitewe

17 Suku moja, Insa pakiwafunda wanu, Mafarizeu wamojawapo na wanlimu wa
shariya wekala karibu yake. Ewo wakilawirira mmakaya piya a Galileya na Yudeya
pamoja na Yerusalemu. Uwezo wa Mwenyezimungu wakuponesa úkiwa na Insa.
18 Noparepare, wakija wanu na kitewe wansukure mmashila. Wakisakula wapite
wafike paakiwa Insa, 19 fala awakidirire kwa sababu ya wanu kuwa wengi. Basi
wakikwera papala, wakibomola tijolu, wakinteremusa nlwere ire mmashila, mpaka
kati-kati ya wanu mbere ya Insa. 20 Insa, paawonire kwamini kwawo, akamba: "Rafiki
yangu, madambi ako aswamiiwa!"

21 Nakusikira javire, wanlimu wa shariya na Mafarizeu ware walalamika: "Noyu
mwananlumeni noyu akufuru javi-yu? Nani ajuzi kuswamii sairi Mwenyezimungu tu
basi?"

22 Insa, pejiwe mawazo awo, akiwadairi: "Mbena mwankulalamika mmyoyo
mwenu? 23 Cirimba kusema ndi cepi? Kwamba, 'Madambi ako aswamiiwa' au
kwamba, 'Lamuka, enenda'? 24 Fala ipate mwijiwe kuwa Binadamu wa Binguni
kanawo mamulaka mulumwengu-mu kuswamii madambi, nukoloterani." Basi, Insa
akimwambira kitewe ire: "Uwe nankukwambira, lamuka, usukure mashila ako-ya, uke
vyako kwenu."

25 Kwa mpunde noure, mbere ya wanu ware piya, iye akilamuka, akisukula
caatandikiriwe cire, akuka kwawo, kuno akinsifu Mwenyezimungu. 26 Wanu piya

* **5:10** "Uwakoresa" mana ake epa "uwapata wawe muufalume wa Mwenyezimungu".

watajabu, wantukuza Mwenyezimungu, uwapata wofi, wakamba: “Rero tiwona mambo a matajabisa!”

Lawi akwitiwa anfulate Insa

27 Pavisire vire, Insa nakulawa kammona mwananlume mmoja akiripisanga nsoko.
Iye akitiwa Lawi, kekala mahala pake paakiripisanga nsoko. Insa akimwambira:
“Nifulate!” 28 Lawi akasa vinu piya, akilawa, akinfulata Insa.
29 Ikisa Lawi akintendera Insa jambo rikulu pakaya pake. Nopo wákiwapo wanu wengi
wakuripisa nsoko pamoja na wanu wengine pawakirya. 30 Mafarizeu na wanlimu
wawo wa shariya wakiwaduguda wanafunzi wa Insa ware, wakamba: “Ewa warípisi
nsoko na wamadambi-wa, mbena mwankurya na mwankunywa nawo?”
31 Insa akiwajibu, akamba: “Wakomu awansakula dotoru, ila walwere. 32 Omi sijire
kuweta wenye shariya ila wamádambi watubiye.”

Kuhusu kufunga
Matwaya 9:14-17; Maruku 2:18-22

33 Wanu ware wamwambira Insa: “Wanafunzi wa Yahaya wafunganga na wale-
belanga duwa. Wanafunzi wa Mafarizeu watenda novyo, fala wanafunzi wako
wakuryanga na wakunywanga.”
34 Insa akiwajibu: “Warifiwe paharusi, filihali wari pamoja na mwenyé harusi, umwe
muwafungisa? 35 Ukuja kufika wakati wa kuwa mwenyé harusi alaviwa kati yawo, basi
nowo wakati-wo ndi wawaja kufunga.”
36 Ikisa, Insa kawasowerera novyo kinyume, akamba: “Hapana munu apapula
nguwo nyipya, kutaya kiwamba nguwo ya mida. Akitenda javyo, akwaribu nguwo
nyipya, na kiwamba-co acifãi kutaya munguwo ya mida. 37 Novyo, aapo munu ataya
vinyu nyipya nnumba za mida, konta vinyu-yo ipanja numba-zo. Kwa javyo, vinyu
ítawanyika na numba-zo zíkwaribika. 38 Fala vinyu nyipya ijuzi itayiwe nnumba nyipya.
39 Hapana munu, bandi ya kuyeza vinyu ya mida, asaka kunywa vinyu nyipya, kamana
akwamba kuwa ya mida-yi ndi ngema pakulu.”

6

Kuhusu suku ya sabadu
Matwaya 12:1-8; Maruku 2:23-28

1 Suku mmoja sabadu*, Insa na wanafunzi wake wakipita mmasamba a mafuluwela.
Wanafunzi ware wákipita wakivunja mafuluwela are, wakikukurula na makono, wak-
itafuna. 2 Fala Mafarizeu wamojawapo wawadairi javi: “Mutenda vitendo savina
shariya suku ya sabadu-yi sababuni?”
3 Insa akiwajibu, akamba: “Tangu amunamba kufyoma Mandiko vyaamba caa-
tendire Daudi na wanu wake paîwakorire njala? 4 Iye kengira nnyumba ya Mwenyez-
imungu, katwala mikate ituriwe kuwa takatifu, katafuna, na myengine kawapa wen-
ziwe. Iye aâwere na shariya ya kutafuna, ila walongozi wa dini basi.” 5 Na Insa akamba:
“Binadamu wa Binguni ndi Mwenyé wa sabadu.”

Munu aponesiwa suku ya sabadu
Matwaya 12:9-14; Maruku 3:1-6

6 Vikuna suku nyengine ya sabadu, Insa kengira nsinagoga, akanza kuwafunda
wanu. Nomo ákiwapo mwananlume mmoja wakumufwa nkono nriro. 7 Wanlimu wa
shariya na Mafarizeu wákinnang'anizira Insa sana-sana wammone kamba amponesa
suku ya sabadu, wammonerere kitendo kimojawapo ca kukosa. 8 Fala Insa akijiwa
vyawakiwaza, akimwambira munu wakumufwa nkono ire javi: “Lamuka, wimire

* **6:1** Sabadu íkiwa suku takatifu ya kupumula Mayahudi.

kati-kati-po.” Munu ire akilamuka, akimira. 9 Insa akiwambira: “Nukudairini, suku
ya sabadu halali kutenda kinu cema au kibaya? Eyi suku-yi halali kunvusha munu
mainsha ake, au kupoteza?” 10 Bandi ya kuzungunuka kuwanang'aniza sana wanu
ware piya, iye akimwambira mwananlume ire: “Olosa nkono.” Iye akolosa, nkono ure
ukipona! We! 11 Fala ewo wakikimiwa naye pakulu, wakanza kuwazisana watupu
kuhusu vyakuntenda Insa.

Kutondoriwa ka mawalii kumi na wawiri
Matwaya 10:1-4; Maruku 3:13-19

12 Nozire suku zire, Insa akilawa, akuka kumwango kulebela duwa. Akitenda duwa
kunlebela Mwenyezimungu usiku nzima. 13 Pakucere subuu, akiweta wanafunzi wake.
Kati yawo akiwatondola kumi na wawiri, waawetire mawalii. Mazina awo wakitiwa
javi: 14 Ansumani Insa wampere zina rengine ra Peduru, Andere (nduye Peduru),
Yakobu, Yahaya, Filipi, Bartolomeu, 15 Matwaya, Tamimu, Yakobu mwana wa Alufeu,
Ansumani wakwitiwa Zeloti†, 16 Yuda mwana wa Yakobu, pamoja na Yuda Shikariyoti,
airini ajire akinzungunuka Insa, akimpereka ka maaduwi wake.

Wanu wengi wakuponesiwa
Matwaya 4:23-25

17 Insa kesuka nawo pamoja pamwango, akifika mahala pakuritandika sana-sana,
akimira nopo azunguriziwe na wanafunzi wake wengi. Íkiwepo novyo junudi ya wanu
wengi wawenye wakulawa mmakaya piya a Yudeya na a Yerusalemu, na makaya a Tiru
na a Sidoni upande wa mwani. 18 Wája kunsikira Insa na wapate kuponesiwa malwazo
awo. Ware wakopepesiwa na mashetwani wáponesiwa. 19 Wanu piya wakisakula
wankumbure Insa, konta uwezo ukinlawa, ukiwaponesa piya!

Furaha ya kweli
Matwaya 5:1-12

20 Ikisa, Insa kawanang'aniza wanafunzi wake, akiwambira:

“Heri umwe muri masikini konta ufalume wa
Mwenyezimungu ndi wenu.
21 Heri umwe muri nawo njala sambi-pa
kamana mukuja kwikuta.
Heri umwe muríra sambi-pa kamana mukuja kuseka.
22 Heri umwe wakati wanu wawakwinani,
au wawakukatalani, au wawakutukanani,
au vyawefya panja zina renu kamba kinu kibaya,
kwa sababu ya kunfulata Binadamu wa Binguni.
23 Muwe radi suku-yo, tupani kwa kuwa radi!
Kamana thawabu yenu mbinguni ulu.
Wababu zawo wawatenda minabii namuna moja novyo.”

Tabu isaka kuja

24 “Mulaniwe umwe matajiri,
kamana furaha yenu mwisa kupokerera.
25 Mulaniwe umwe muri kwikuta sambi-pa,
kamana ikuja kukukolani njala.
Mulaniwe umwe museka sambi-pa
kamana mukuja kurira na kurishuku.
26 Mulaniwe umwe wakati wamusifiwa na wanu piya,

---

† **6:15** Wazeloti wakiwa kipinga ca siyasa cakubishana na ufalume wa Roma.

kamana ndi kamba wababu zawo vyawakiwatenda
novyo minabii walongo!"

Kuwapenda maaduwi
Matwaya 5:38-48

27 "Falakini umwe muri kunisikiriza, nikwambirani javi: wapendeni maaduwi wenu,
watafitini sana wenye kukuwindani. 28 Wajanliyeni wenye kukulanini, walebeleleni
duwa wari kukutabishani. 29 Ikiwa munu kakwibiya langu rimoja, mwasire novyo
rengine akwibiye. Ikiwa munu katwala anzu yako, na galasau yako neyo usiziwiye.
30 Wakulebela onse, wamere; na ikiwa munu katwala kinu cako, usindãi kuwa aku-
ludisire. 31 Kamba vyavikwajibuni kukukutenderani wenzenu, nomwe watendereni
novyo.
32 Mukiwapenda wenye kukupendani, faidani yamurindira? Anta na wamádambi
novyo wawapenda ware wawapénda ewo. 33 Mukiwatafiti vyema wenye kukutafitini
vyema, faidani yamurindira? Anta wamádambi watenda novyo. 34 Mukinkopesha
munu mukirindira kukuludisirani, faidani yamurindira? Anta wamádambi wawakope-
sha wamádambi wengine ipate waludisiriwe cawakopeshe. 35 Ila wapendeni maaduwi
wenu, watendeni vyema, wakopesheni bila tamaa yakukuludisirani. Kwa javyo,
mupokerera thawabu ulu, mukuwa wana wa Mwenye Nkulu, kamana iye atenda
meema anta ka wanu sawashukuru na wabaya. 36 Muwe na huruma kamba Baba wenu
vyaari na huruma."

Musiwalaumu wenzenu
Matwaya 5:7,48

37 "Musilaumu, nomwe amushubutu kulaumiwa. Musihukumu, nomwe
amushubutu kuhukumiwa. Waswamiini wenzenu, nomwe muswamiiwa.
38 Merani, nomwe novyo mumeriwa, kipimo cema cakusindiririwa, cakutikinyiriwa,
cakupakatika, mupewa pakulu pawenye. Kamana kipimo camupimira ndi kipimo
camuludisiriwa noco."
39 Insa kawasowerera novyo kinyume cengine: "Sawawona watupu wakorerana
nkongojo? Wo-wawiri awagwirira mpondo? 40 Aapo anta mwanafunzi mmojawapo
wakumpunda mwanlimu wake, fala mwanafunzi wakufyoma sana anlanda mwan-
limu wake.
41 Sababuni kushugulika na kizolo ciri mmaso mwa nduyo, kwasa kushugulikira
kibawo ciri mmaso mwako‡? 42 Umwambira nduyo: 'Nduyangu njo kuno, inga
nukusaidiye nukulavye kizolo mmaso mwako-mo.' Mwaja? Iri kuwa uwe auri kuwona
kibawo ciri mmaso mwako? Uwe nafiki, lavya kwanza kibawo ciri mmaso mwako, ikisa
uwone sana-sana kizolo ciri mmaso mwa nduyo ulavye."

Muti na visumo vyawo
Matwaya 7:4-5, 12:33-35

43 "Aupo muti mwema wakupa visumo vyakunyata. Muti wakunyata newo novyo
aupa visumo vyema. 44 Kamana kila muti ukwijiwikana kwa visumo vyake. Figu
azisumiwa mmuti wa miwa, wala uva azisumiwa mumbiriwiri. 45 Munu mwema
akuwa na meema mengi mmoyo mwake, ndimana alavya meema mmoyo. Munu
mbaya, wa moyo mbaya, alavya mabaya. Konta kanywa ya munu isowera cijáre
mmoyo.§"

Muwe wanu wakufulata usemi wa Mwenyezimungu
Matwaya 7:24-27

---

‡ **6:41** Mana ake ndi javi: uwe kukola dambi ulu fala kushugulikira dambi noto yakorire mwenziwo! § **6:45** Ona Matwaya 12:35.

46 “Munita: ‘Mwenye! Mwenye!’ fala amutenda canamba omi, sababuni? 47 Kila ája
kwangu omi, ásikiriza usemi wangu, áfulata vyanamba novyo, nukoloterani anlandire.
48 Kanlanda munu ajengire nyumba, akisimba pansi pakwica, akipanga mawe a
aluserusu. Uja mpupu wa maji mengi a muto, wibiya na nguvu nyumba ire, fala
aitikinyike, konta ijengiwa sana. 49 Fala ire asikire usemi wangu akitowa kufulata,
kalandana na munu ajengire nyumba munsanga, bila kupanga mawe a aluserusu.
Pauja mpupu wa maji a muto, akwibiya nyumba-yo. Kwa mpunde nowo ikugwa, na
ipondomoka nfululu!”

7

Munu mmoja Saari-Yahudi akolota kuwa antumaini Insa

1 Insa pesire kuwambira wanu vinu vire piya, akingira Kafarnaumu. 2 Noko ákiwapo
nkulungwa mmoja wa masurudadu, ákiwa nawo ntumisi mmoja waakimpenda pakulu
futi. Ntumisi ire ákiwona kulwaza, nusura kufwa. 3 Surudadu ire pasikire vikisoweriwa
kuhusu Insa, kawatuma wakulungwa wamojawapo wa Mayahudi wakanlebele Insa
oke akamponese ntumisi wake. 4 Wajire ka Insa ware wakintafadali pakulu, wakamba:
“Eyo mwananlume-yo ájuzi kusaidiiwa, 5 kamana awapenda wanu wetu Mayahudi, ndi
kweli iye katijengera sinagoga yetu!”
6 Insa akilongozana nawo wakuka. Nakufika karibu ya nyumba ire, surudadu ire
akiwatuma marafiki zake wamojawapo wapite wakimmwinza Insa, wamwambire:
“Mwenye, usiwone kukushumbuwa, omi siri bora uwe kuja kwinama lupenu rangu
kwingira. 7 Kwa javyo, omi sikidaniza kuwa nijuzi kuja kusowera nowe. Lavya ámuri
tu basi, ntumisi wangu-yu ápona. 8 Kamana omi nanawo wakulungwa wangu wanijuzi
kuwasikiriza. Nanawo novyo masurudadu waniwapanga ámuri. Nimwambira mmoja
‘uka’, neye alawa akuka. Nimwambira mwengine ‘njo kuno’, iye akuja. Na nimwambira
ntumisi wangu ‘tenda-ci’, iye atenda.”
9 Insa nakusikira javire, kanshanga, akiwazungunukira wakinfulata ware, aki-
wambira: “Nukwambirani kuwa tangu sinansingana anta mmoja kati ya wanu
waIziraeli wa kwamini pakulu kamba eyu!” 10 Nakufika ukaya, watumiwe ware
wansingana ntumisi ire aponire.

Insa anlamusa mwana wa nankweli

11 Subuu yake, Insa akilawa, akuka mpaka kaya yakwitiwa Naimu. Kalongozana
na wanafunzi wake na wanu wengi wawenye. 12 Insa paafikire karibu ya kaya ire,
ona, asukuriwa maiti. Maiti are ákiwa mwana mmoja noyo tu basi wa mamaye, na
iye ákiwa nankweli. Wanu wengi wawenye wakimpereka kuka kuzika. 13 Mwenye
pammonire nankweli ire, kantendera huruma pakulu, akimwambira javi: “Usirire.”
14 Ikisa akiwandika janeza ire, akikumbula, na wanu wasukure janeza ware wakimira.
Insa akamba: “Nnemba, nankukwambira, lamuka!” 15 Neye âfwire ire akikala, akanza
kusowera. Insa nopare akingabizi mmakono mwa mamaye. 16 Piya ware ukiwapata
wofi, wakinsifu Mwenyezimungu, wakamba: “Kati yetu kalawirira nabii nkulu!”
Ikisa wakamba: “Mwenyezimungu kawanang'aniza wanu wake!” 17 Habari kuhusu
vyaâtendire Insa zikenera piya porovinsiya ya Yudeya na makaya jirani piya.

Insa na wanafunzi wa Yahaya mwenyé Koza
Matwaya 11:2-6

18 Wanafunzi wa Yahaya wakuka wakimwereza mwanlimu wawo kuhusu piya vinu
vikunire. Yahaya akiweta wanafunzi wake wawiri, 19 akiwatuma kuka kusowera na
Mwenye, wandairi javi: “Uwe ndi ire akirindiriwa kuja*, au titumaini kunrindira
mwengine?”

* **7:19** Almasihi. Ona sura ya 3:15-17.

20 Wakija ka Insa, wanu ware wakimwambira: “Yahaya mwenyé Koza katituma kuno
tije tukudairi: ‘Uwe ndi ire akirindiwa kuja, au titumaini kunrindira mwengine?’ ”
21 Wakati noure, Insa kawaponesa wanu wengi wawenye wakulwaziwa na ul-
were jisijisi na wakupatiwa na mashetwani, na kawaponesa novyo vipofu wengi
wawenye, ewo wakanza kuwona. 22 Ndimana, Insa akiwajibu wanafunzi wa Yahaya
ware, akamba: “Ukani mukamwambire Yahaya vyamuwonire na vyamusikire-vi,
kuwa vipofu wankuwona, wanu wakubadilika maulu wankwenenda, wamagundula
wankuswafiwa, sawasikira wankusikira, wafwi wankuziripusiwa, na wamasikini†
wankwereziwa Habari Ngema. 23 Heri munu wakuwa kwangu omi aawona sababu ya
kunziwiya kuzidi kunamini.”

Insa kasowera kuhusu Yahaya mwenyé Koza

24 Wanafunzi wa Yahaya pawokire vyawo, Insa kengira kuwambira wanu ware
kuhusu Yahaya, akamba: “Mwananlume wamukire kummona kulanga-yo nani? Wa-
mummonire kuwa mwepepe kamba bambati, rakutikinyika na mepo-yo? 25 Noko
muka kuwona kinani? Muka kummona mwananlume wakuvala sana-sana? Onani,
wanu wa mavazi meema wakwikala mmanyumba makulu a kifalume, awekala nlanga.
26 Sambi, muka kuwona kinani? Muka kummona nabii? Ndi kweli, na iye kampunda
nabii. 27 Yahaya ndi noyo asemiwa mMandiko‡ kuwa:

‘Ona, omi nimpereka ntumwa wangu wakukulongorera,
iye akutengezera njira mbere yako.’

28 Omi nukwambirani kuwa kati ya wanu wapongoriwe na wanawaka, aapo nkulu
wakumpunda Yahaya. Novyo-sivyo, munu saari kinu onse muufalume wa Mwenyez-
imungu, noyo ndi nkulu wakumpunda iye!”
29 Waríp isi nsoko wamojawapo, pamoja na piya wanu wengine wasikire, kwa kuwa
wôziwa na Yahaya, wakikisha kuwa Mwenyezimungu mwenyé haki. 30 Ila Mafarizeu
na wenye kupendeleya shariya awoziwe na Yahaya, kwa javyo wakatala vyaasaka
Mwenyezimungu wawo.
31 Insa akamba tena: “Wana wa nozi enzi-zi niwalandanise na nani? Wanlanda nani?
32 Wawa kamba wasimana wekare pabazari wakambirana javi:

‘Tibiya ngoma ya sherehe fala amuvinire,
timba nyimbo za uzuni, fala amuririre!’

33 Kamana, kaja Yahaya mwenyé Koza aatafuna mikate wala aanywa vinyu, umwe
mukwamba: ‘Iye kanawo jini.’ 34 Sambi, kaja Binadamu wa Binguni, akuryanga na
akunywanga, umwe mukwamba: ‘Mmoneni, nryaji na nnywaji-yu, rafiki wa waríp isi
nsoko na wamádambi-yu.’ 35 Wijiwifu wa Mwenyezimungu wakikishiwa kuwa shariya
na piya wenye kufulata nowo wijiwifu-wo.§”

Insa answamii mwanamuka madambi ake

36 Suku moja, Nfarizeu mmoja kamwarifu Insa akarye kwake. Ndimana Insa akuka
kunyumba ya Nfarizeu ire, nakufika akikala kurya. 37 Ona, ákiwapo nkaya-mo mwana-
muka mmadambi. Iye, paasikire kuwa Insa kekala kurya kunyumba ya Nfarizeu
kure, akilawa akuka noko. Akisukula numba ngema sana yaâtayire mafuta akunuwira.
38 Nakufika, akikokora nyuma ya maulu a Insa, akirira akimugwa masozi. Kuno

† **7:22** “Wamasikini” mana ake wanu wejiwa kuwa awana kinu cengine au munu mwengine wakuwa wantumaini.
‡ **7:27** Ona Malakiya 3:1. § **7:35** Kigeregu: “Wijiwifu wakikishiwa kuwa shariya na wanawo piya.”

akinlovya na masozi ake Insa mmaulu, ikisa akinfuta na nywiri zake. Na kila mara,
akimpa beju, kuno akintawanyira mafuta akunuwira are.
39 Nfarizeu ámwarifire ire, nakuwona vyaakitenda mwanamuka ire, akisowera kimoy-
omoyo akamba: "Eyu mwananlume-yu anáwa nabii, iye nanga kamwijiwa mwana-
mukani ári kunkumbula mmaulu-yu. Eyu mwanamuka-yu mmadambi!"
40 Insa akinjibu Nfarizeu ire, akamba: "Ansumani, ciwapo kinu canisaka kuk-
wambira."
Iye akijibu: "Sema, Mwanlimu."
41 Insa akintambira javi: "Wákiwapo wanawalume wawiri wakiwiriwa na munu
mmoja. Mmoja akiwiriwa jarajara* miya ntanu za parata, na mwengine amusini.
42 Wo-wawiri anta mmoja aawerepo wakuwa na uwezo wa kuripa deni yake, ndimana
mwanyewe akiwaswamii nfululu piya ware. Munu asaka kumpenda pakulu aswami-
ire ire ndi wepi?"
43 Ansumani akijibu, akamba: "Niwona kuwa ire aswamiiwe pakulu ire." Insa
akamba: "Kweli, kuwaza sana." 44 Ikisa Insa akimolota mwanamuka ire, akimwambira
Ansumani: "Mmone mwanamuka-yu? Ningira nnyumba mwako-mu, aunipere maji
nikitawada mmaulu-mu, fala iye kanosa maulu angu-ya na masozi ake, kanifuta na ny-
wiri zake. 45 Aunipokerere kwa beju, fala iye tangu nikingira-mu, aasire kunipa pakulu
beju mmaulu. 46 Aunipakire mafuta nkiswa-mu, fala iye kanipaka mafuta akunuyira
mmaulu. 47 Kwa javyo, nukwambira kuwa madambi ake, newo mengi, aswamiiwa
kamana kanolotera pendo pakulu. Fala mwenyé kuswamiiwa aba, akolota kupenda
aba." 48 Ikisa Insa akimwambira mwanamuka ire: "Madambi ako aswamiiwa."
49 Kwa javyo, wanu wengine wekare nawo ware wakanza kwambirana watupu: "Eyu
mwananlume-yu, wakuwa anta madambi aswamii, nani?"
50 Insa akimwambira mwanamuka ire: "Kwamini kwako kukuvusha. Uka vyako kwa
salama!"

8

Wanawaka wakinsaidiyanga Insa

1 Bandi ya javire, Insa akipita mmakaya makulu na matoto, akereza Habari Ngema
kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu. Iye kalongozana na wanafunzi kumi na wawiri
ware. 2 Wakinfulata novyo wanawaka wengine wawaponese ulwere wa mashetwani
na malwere mengine. Nkati ya ewo wákiwa Mariyamu Madalena âtuwisiwe mashetwani
saba. 3 Zuwana muka wa Kuza, amiri nkulu wa Herodi; Suzana; na wengine tena wengi
wawenye. Ewa wanawaka-wa wakilavyanga vinu vyawo wanyewe, wakinsaidiya Insa
pamoja na wanafunzi wake.

Kinyume ca nvyari
Matwaya 13:1-9; Maruku 4:1-9

4 Suku moja, wajumana wanu wengi, wakilawa kaya nyingi wakija ka Insa. Iye
akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira javi: 5 "Safari mmoja kalawa nvyari mmoja
kuka kuvyala mbeyu yake. Paakivyala, mbeyu nyengine igwirira munjira, iluwatiwa,
na nyuni zidodola piya. 6 Nyengine ikigwirira mmawe, nakukula yumiliya kwa kutowa
kanawo napanapa ya maji. 7 Nyengine igwirira mmiwa, ikula pamoja na minyani ya
miwa, fala miwa ire ikinya. 8 Na mbeyu nyengine igwirira munsanga warutuba. Mbeyu
ire ikula, ipa visumo miya kwa mbeyu moja." Mwinsho kaamba kwa shauti ulu: "Basi,
ári na masikiro a kusikira, asikire!"

Sababu ya kusowera kinyume
Matwaya 13:10-17; Maruku 4:10-12

* **7:41** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja.

[9] Wanafunzi ware wandairi Insa kuhusu kinyume cire mana ake. [10] Iye akiwajibu:
“Umwe mweleweshiwa siiri ya ufalume wa Mwenyezimungu. Fala wanu wengine ni-
wasowerera nkinyume ipate anta wanang'anize wasiwone, anta wasikire wasereriwe.
[11] Eci kinyume-ci mana ake ndi javi: Mbeyu ikolota usemi wa Mwenyezimungu.
[12] Mbeyu igwirire munjira ikolota wanu wasikíra usemi wa Mwenyezimungu. Ikisa
akuja Shetwani, awalavya usemi ure mmoyo mwawo ipate wasikubali, wasivushiwe.
[13] Mbeyu igwirire mmawe ikolota wanu wakuwa pawasikira usemi wa Mwenyez-
imungu, wapokerera kwa radi sana. Fala awana mizipe mirefu. Kwa muda aba
wakubali, fala wakati wakuwayerera, watipuka kunifulata. [14] Mbeyu igwirire mmiwa
ikolota wanu wasikíra usemi wa Mwenyezimungu, fala pawenenda, mashuguli a
mainsha na utajiri na starehe za mainsha awapota wanu ware. Kwa javyo, awapa
visumo vyakutokota. [15] Mbeyu igwirire munsanga warutuba ikolota kuwa ndi wanu
wasikira habari, watula habari-yo mmoyo mwema na kamilifu. Mwinsho wakupa
visumo kwa sababu ya imani yawo.”

Sikirani sana-sana
Maruku 4:21-25

[16] “Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kataya ntamboru au katula mwivungu. Ila
atula mahala pakuwa engira nnyumba onse, áwona nlangaza sana-sana. [17] Kamana
acipo kinu cakufisiwa sacifisuriwa, wala ca siiri airini sacijiwikana na kusikirika panja.
[18] Basi, tunzani namuna vyamusikira. Kamana mwenyé kuwa nawo, akuja kupewa.
Saana, mpaka na aba caari nawo, akuja kupokeriwa.”

Insa na jamaa zake
Matwaya 12:46-50; Maruku 3:31-35

[19] Ikisa mamaye Insa na wanduze woka kummona Insa, fala awakikidiri kunfika
karibu konta wanu wákiwa wengi. [20] Akambiriwa Insa: “Ona, mamayo na wanduzo
wemira panja pare, wasaka wasowere nawe.” [21] Fala iye akiwajibu, akamba: “Mama
na wanduzangu ndi wasikira habari ya Mwenyezimungu na kufulata.”

Insa anyamaza mepo
Matwaya 8:23-27; Maruku 4:35-41

[22] Suku moja, Insa kengira mungalawa na wanafunzi wake, akiwambira: “Tukeni
ng'ambu nyengine ya tanda.” Basi ewo, wakilawa pare. [23] Pawakiloka, Insa akiri-
tandikira, akilala. Ikanza kuvuma mepo pakulu ya gaibu ntanda mure, mungalawa
mukijala maji, nusura kuzama. [24] Ewo wakinfika karibu, wakinlamusa, wakamba:
“Mwanlimu, mwanlimu, tankuzama!”
Iye kâlamusiwa, akamuru mepo inyamare, na maluwimbi makulu anyamare. Kwa
mpunde noure, mepo na maluwimbi vikinyamala, mmaji mure mukitenda shuwari
dembwe. [25] Ikisa Insa akiwadairi: “Kwamini kwenu ndi kwepi?”
Ewo wakopa pakulu, wakitajabu, wakidairiyana watupu: “Noyu mwananlume-yu
nani, wakuwa akwamuru mepo na maji, na piya vinsikiriza iye?”

Insa amponesa mwananlume wakumilikiwa na mashetwani
Matwaya 8:28-34; Maruku 5:1-20

[26] Nakisa woka na ngalawa, wakifika upande wa inti ya waGerasi*, ng'ambu nyengine
ya tanda ra Galileya. [27] Insa pesuke mungalawa mure, akifika mwananlume mmoja
wa nkaya mure. Mwananlume ire akimilikiwa na mashetwani. Suku nyingi zawenye
akenenda diki, aakilalanga nnyumba, akikalanga kumakaburi. [28] Nakummona Insa ire,
akikuwa pakulu, akigwa mbere yake, na shauti ulu akamba: “Mbana kwankunandibu,
Insa, Mwana wa Mwenyezimungu Nkulu? Nukulebela usinopepese!” [29] Kamana Insa

---

* **8:26** Noyu inti-yo wákiwa wanu Sawari-Mayahudi.

kâmwamuru jini ire alawe mmwiri mwa mwananlume ire. (Kweli, jini ire kâmmiliki
munu ire suku nyingi. Wanu wakinfunga na alucema na unyolo, wakinnang'anizira,
fala iye akivunja-vunjanga piya vyuma vyakifungiriwa vyonse, jini akintuwisira ku-
langa.)
30 Basi, Insa kandairi: “Zina rako nani?” Iye akijibu: “Junudi” konta mashetwani
wengi wâmwingira mmwiri mwake. 31 Mashetwani ware wakizidi kunlebela Insa
asiwamuru ewo kulawa kwingira Mpondo sarina mwinsho. 32 Noparepare zikiwapo
nguluwe nyingi zawenye zikirisiwa mmwango. Mashetwani ware wakinlebela Insa
awase wakawengire nguluwe zire. Ndimana Insa akiwetikizira. 33 Mashetwani ware
wakinlawa mwananlume ire, wakiwengira nguluwe zire. Na piya nguluwe zire
zikituwa, zikicubukira ntanda, zikizama nomo.
34 Wasunga wa nguluwe zire, pawawonire javire, wakitira, wakuka kaya íkiwa karibu
ya mmamasamba, wakereza vikunire vire. 35 Wanu woka kaakiwa Insa kure kuwona
vikunire vire. Munu âmilikiwe na mashetwani ire, ewo wammona ekare karibu ya
maulu a Insa, kavala nguwo zake, na ankili zintengemana. Nakuwona javire, wakibaki
na wofi. 36 Ware wanu wawonire vikunire vire, wawambira wenziwawo namuna
vyaaponesiwe munu âkiwa na mashetwani ire.
37 Ikisa, wanu piya inti ya waGerasi ire wanlebela Insa kuwa alawe kwawo oke vyake,
kamana piya wákiwa na wofi pakulu. Basi, Insa akingira mungalawa mure, akiludi.
38 Mwananlume wawânlawire mashetwani ire kantafadali Insa ekare naye. Fala Insa
akinludisa, akamba: 39 “Ludira kwenu, ukereze vinu vyakutendere Mwenyezimungu.”
Basi, iye akilawa, akipita nkaya mure piya, akereza vinu vyaatenderiwe na Insa.

Mwanamuka mmoja aponesiwa
Matwaya 9:18-26; Maruku 5:21-43

40 Insa paaludire, wanu wengi wampokerera na radi kamana piya wakinrindira.
41 Sambi, akija mwananlume wakwitiwa Yairu, ákiwa nkulungwa wa sinagoga. Yairu
nakufika, akinsujudira Insa mmaulu, akintafadali pakulu oke kwake, 42 kamana ákiwa
nawo mwana muka mmoja tu basi wa hirimu ya myaka kumi na miwiri, ákiwa nlwere
pakulu, karibu kufwa.
Insa paakuka, wanu wengi wakinkinya kila upande.
43 Munkonjo mure, ákiwapo mwanamuka ákiwa na ulwere wa mbobo muda wa
myaka kumi na miwiri†, fala iye ákiwa saanaponesiwa na munu mmojawapo. 44 Iye
akinfika karibu Insa kumiyongo kwake, akinkumbula lupindo ra anzu yake. Kwa
mpunde noure, damu ikinlawa ire ikinyamala. 45 Insa akidairi: “Anikumbure nani?”
Pawakanire wanu ware piya, Peduru akamba: “Mwanlimu, piya wanu wakukinya,
wankukusukuma kuno-na-kuno!” 46 Fala Insa akamba: “Anta, kawapo mmojawapo
anikumbure kasidi, kamana nifahamu uwezo ukinilawa.” 47 Mwanamuka ire, kwa
kuwona kuwa aifãi kurifisa, akija akitetema akirefya pansi mbere yake, akisema mbere
ya wanu piya sababu yankumburire, na namuna vyaaponesiwe kwa noure mpunde
ure. 48 Basi, Insa akimwambira: “Nunu, kwamini kwako kukuvusha, uka salama.”

Insa anzilibusa mwari wakufwa

49 Insa paakisowera, akija munu kulawa kunyumba ya nkulungwa wa sinagoga,
akamba: “Mwanenu kafwa. Musimwandibu mwanlimu-yu bure-bureni!” 50 Fala Insa
nakunsikira javire, kamwambira Yairu: “Usope kinu! Ila tumaini tu basi, mwanawo
avuka!” 51 Insa paafikire kunyumba ya Yairu, nnyumba mure aamwasire munu
kwingira ila Peduru, Yakobu, Yahaya, pamoja na wawaze mwari ire. 52 Piya wanu
wakirira na wakirishuku kuhusu mwari ire, fala Insa akiwambira: “Musirire! Aafwire,
ila kankulala!” 53 Wanu wankejeli konta wakijiwa kuwa kafwa. 54 Basi, Insa akinkola

† **8:43** Mandiko mengine anukuriwe wongeza javi: “vinu vyake piya késa kupóteza kuwapa watabibu”.

nkono wake, akimwita akamba: “Mwari, lamuka!” 55 Kweli, ukinludira uhai wake. Kwa
mpunde noure akilamuka, na iye akiwamuru wampe cakurya. 56 Wawaze mwari ire
wabaki wakutajabu wawenye, fala Insa akiwamuru wasimwambire munu vikunire
vire.

9

Insa awatuma mawalii kwereza Habari Ngema
Matwaya 10:5-15; Maruku 6:7-13

1 Insa, paawajumanise mawalii kumi na wawiri ware, akiwapa uwezo na mamulaka
julu ya mashetwani piya na ulwere waponese. 2 Na akiwatuma walawe wapite
wakereza ufalume wa Mwenyezimungu na wakiwaponesa walwere. 3 Iye kawambira:
“Musirisukuze anta kinu munjira: wala nkongojo wala nrumba wala nkate wala
nzuruku wala nguwo nyengine zakwaluriza. 4 Nyumba yamusaka kwingira, ikalani
nomo mpaka kulawa kwenu. 5 Piya sawakupokererani umwe, mukilawa kaya-yo,
ripumuneni vunvu mmaulu mwenu, iwe ushahidi kubishana nawo.” 6 Basi, ewo
wakilawa wakipita kaya anta kaya, wakereza Habari Ngema na wakiponesa kila
upande.

Kukafilika ka Herodi
Matwaya 14:1-12; Maruku 6:14-29

7 Sambi, nfalume Herodi akisikira piya vikikuna vire, akikafilika pakulu kwa
kwambiriwa na wamojawapo kuwa Yahaya kafufuriwa ka wafwi. 8 Wengine wak-
wamba kuwa Aliyasi kalawirira upya. Na wengine wakwamba kuwa nabii mwengine
wa mida kafufuriwa ka wafwi. 9 Herodi akamba: “Yahaya nintupula kiswa. Sambi,
munu wanisikira akunisha vinu-yo, nani?” Kwa piya vire, akisakula ammone Insa.

Insa awapa cakurya junudi ya wanu
Matwaya 14:13-21; Maruku 6:30-44; Yahaya 6:1-14

10 Mawalii ware pawaludire, wamwambira Insa piya vyawatendire. Ikisa iye akiwat-
wala, wakilawa yeka yawo mpaka kaya yakwitiwa Betisaida. 11 Junudi ya wanu pawe-
jiwe kokire Insa kure, wakinfulata. Iye nakuwapokerera, akisowera kuhusu ufalume
wa Mwenyezimungu, na ware wakisakula kupona, kawaponesa. 12 Parikitita juwa,
kumi na wawiri ware wakuka, wakimwambira: “Layana nawo wanu-wa walawe, woke
mmakaya na mmamasamba ankaribu-mu, wakafikire na wapate cakurya. Epa mahala
patiri-pa panundu!”
13 Fala iye akiwambira javi: “Wapeni umwe-po warye!”
Ewo wakamba: “Atina kinu tena ila tanawo mikate mitanu na inswi mbiri, sairi tuke
tikauze cakurya ca ewa wanu-wa piya.” 14 Kamana wákiwapo kiyasi ca wanawalume
alufu ntanu.
Insa akiwambira wanafunzi ware: “Wanu-wo wambireni wekare amusini-amusini.”
15 Wakitenda novire, wakiwekaza ware piya bunga-bunga. 16 Insa, nakutwala mikate
mitanu ire na inswi mbiri zire, akinang'aniza julu, akinshukuru Mwenyezimungu
cakurya cire. Ikisa akimeya, akiwapa wanafunzi ware wawatongere wanu ware.
17 Newo piya wakirya, wakikuta. Mwinsho, ewo wakilokotera pamoja vipande vibakire
vire, vikijala vikapu kumi na viwiri!

Peduru atangaza kuwa Insa Almasihi
Matwaya 16:13-19; Maruku 8:27-29

18 Suku moja, Insa akilebela duwa yeka yake. Upande wákiwapo wanafunzi ware.
Iye akiwadairi, akamba: “Wanu wakwamba kuwa omi niwa nani?” 19 Ewo wakijibu,
wakamba: “Wamojawapo wakwamba kuwa Yahaya mwenyé Koza. Fala wengine wak-
wamba kuwa Aliyasi, na wengine tena wakwamba kuwa nabii wa mida kufufuriwa.”

20 Iye akiwadairi tena: “Sambi umwe, mukwamba kuwa omi niwa nani?”
Peduru akijibu, akamba: “Uwe kuwa Almasihi wa Mwenyezimungu!” 21 Insa kwa
kuwalaizira akamuru kuwa wasimwambire munu iye caari.

Insa asowera kuhusu kifo cake na kufufuka
Matwaya 16:20-28; Maruku 8:30-9:1

22 Ikisa Insa akamba: “Isakikana Binadamu wa Binguni atabike pakulu, akatariwe
na wazee, wakulungwa wa dini, pamoja na wanlimu wa shariya, aulaiwe, na suku
ya tatu afufuriwe ka wafwi.” 23 Ikisa kawambira wanu piya: “Munu mmojawapo
asaka kunifulata omi onse, arikatare mwanyewe, asukure nsalaba wake suku daima-zi,
anifulate. 24 Kamana ásaka kuvusha mainsha ake, apoteza. Fala ápoteza mainsha ake
kwa sababu yangu omi, avusha. 25 Munu kupata duniya nzima-yi, kuripoteza au
kwaribu mainsha ake, faidani? 26 Kamana munu akiriwonera haya nomi au usowezi
wangu, Binadamu wa Binguni, akiludi na utukufu wake na wa Baba na wa malaika
matakatifu, iye novyo akuja kuriwonera haya naye. 27 Fala nukwambirani kweli
kuwa, epa wawapo wanu wamojawapo awafwa sawanamba kuwona ufalume wa
Mwenyezimungu.”

Insa awoniwa umwijare utukufu

28 Zipita suku nane bandi ya kusowera javire, Insa akilawa na Peduru, Yahaya,
pamoja na Yakobu, akikwera pamwango kulebela duwa. 29 Paakilebela duwa pare, uso
wake ure utaduka, nguwo zíkiwa nyelupa-vu ziking'anira ng'ani-ng'ani-ng'ani. 30 Ona,
wákilawirira wanawalume wawiri wakanza kupakanira naye. Ewo wákiwa Musa na
Aliyasi, 31 wazunguriziwa na nuru ya utukufu, wakisowera kuhusu namuna za kifo
cake vyaakuka kutimiza Yerusalemu.
32 Peduru na wenziwe wâlala usingizi pakulu futi. Nakusisimuka, wawona utukufu
wa Insa pamoja na wanawalume wawiri waâkiwa nawo ware wemire. 33 Musa na
Aliyasi, nakulawa pare, Peduru akimwambira Insa: “Mwanlimu, vyema tiwe nopa!
Tíjenga vitala vitatu: kimoja cako, cengine ca Musa, na cengine ca Aliyasi.” Iye aakijiwa
anta caamba! 34 Kuno akisowera, rikisuka wingu, rikiwafinika. Ewo paringire wingu
rire ukiwapata wofi pakulu. 35 Muwingu mure ikisikirikana shauti ikamba: “Eyu ndi
mwanangu wanintondore, nsikirizeni iye!” 36 Nakusowera shauti ire, Insa kawoniwa
yeka yake. Wanafunzi ware wakinyamala. Nozire suku zire awamwambire anta munu
vyawawonire vire.

Insa amponesa munu âpatiwe na shetwani
Matwaya 17:14-18; Maruku 9:14-27

37 Subuu yake, pawakisuka pamwango ure, wakisimanana na wanu wengi wawenye.
38 Ona, mwananlume mmoja munkonjo mure akikuwa kuno akamba: “Mwanlimu,
tenda fadili ummone utungu mwanangu-yu konta nanawo mmoja noyu tu basi!
39 Kawapo jini ári kunkola, mpunde nowo annyangurisa. Ampata mwanajulu mpaka
anlawa makovu nkanywa. Amwasa na vilaso, arigariga kunlawa! 40 Niwatafadali
pakulu futi wanafunzi wako wantuwise jini-yu, fala awakidirire!”
41 Insa akijibu, akamba: “Ha, kizazi sacamini na cakusiyanika! Nikwikala namwe
nukukuhitamilini mpaka rini? Njo nawo kuno mwanawo-yo.” 42 Nnemba ire nakufika
karibu yake, jini ire akimwefya pansi, akimpata mwanajulu. Fala Insa akinsutumu jini
ire, akimponesa nnemba ire, ikisa akingabizi wawaye. 43 Na wanu piya wakishanga
dwaraa uwezo nkulu wa Mwenyezimungu ure.

Insa asowera tena kuhusu kifo cake
Matwaya 17:22-23; Maruku 9:30-32

Pawakishanga wanu piya kwa vitendo piya vyaatendire Insa, iye akiwambira wana-
funzi wake javi: 44 “Sikirizani sana-sana canamba omi: Binadamu wa Binguni wakati
karibu aperikiwa mmakono mwa wanadamu.” 45 Fala ewo awejiwe ewu usemi-wu,
mana ake wafisiwa, ipate wasereriwe. Na kuhusu usowezi ure, ewo wakopa kundairi.

Munu bora
Matwaya 18:1-5; Maruku 9:33-37

46 Suku moja wanafunzi ware wakikaidiyana watupu kuhusu nani ari bora.
47 Insa kwa kwijiwa ciri mmyoyo mwawo, akintwala kisimana mmoja, akimira naye,
48 akiwambira javi: “Munu asaka kuwa onse ampokérera kisimana-yu kwa zina rangu,
kanipokerera omi. Na anipokérera omi, kankumpokerera anipereke omi. Kamana kati
yenu umwe, mwenyé kurinyenyekeya pakulu, noyo ndi bora!”

Munu saatilumbata ofwe kawa pamoja nafwe
Maruku 9:38-40

49 Yahaya kaamba: “Mwanlimu, timmona mwananlume mmoja akiwatuwisa
mashetwani kwa zina rako. Tikinkataza, konta iye aafulatana nafwe!”
50 Fala Insa akimwambira javi: “Musinkataze! Munu saabishana nomwe kawa
upande wenu.”

Insa apokereriwa caputu kaya moja ya Samariya

51 Paifikire karibu suku ya kukweziwa Insa, iye akitwakali kuloza uso kuka
Yerusalemu. 52 Akiwatuma mashikarakanzi wamojawapo walongorere. Ewo
wakingira kaya ya waSamariya wantengezere. 53 Fala wenye kaya awasakire kumpok-
erera, konta Insa katwakali kuka Yerusalemu*. 54 Wanafunzi wawiri Yakobu na Ya-
haya, nakuwona javire, wamwambira: “Mwenye, usaka titise moto kulawa mbinguni
tiwapoteze wanu-wa?” 55 Fala Insa akizungunuka, akiwasutumu. 56 Basi, wakilawa
wakuka kaya nyengine.

Citibidire kutenda kwa kunfulata Insa

57 Ewo wari munjira wakuka, mmojawapo akimwambira Insa: “Omi nukufulata
kauka konse.” 58 Insa akinjibu: “Marikule wanawo mapondo, nyuni zanawo vitundu,
fala Binadamu wa Binguni aana anta pakwinyamira kupumula.”
59 Ikisa, akimwambira munu mwengine: “Uwe nifulate!”
Fala iye akamba: “Mwenye, nase kwanza nuke nikanzike wawa.” 60 Insa akinjibu:
“Wase wafwi wawazike wafwi wawo. Ila uwe lawa, pita ukereza ufalume wa Mwenyez-
imungu.”
61 Akilawa munu mwengine akamba: “Mwenye, omi nisaka nukufulate. Ila kwanza
nase nuke, nikawalaye wajamaa zangu.” 62 Insa akinjibu: “Munu anza kutenda matuto,
akinang'aniza nyuma, aajuzi kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.”

10

Insa awatuma wanafunzi wengine kwereza Habari Ngema

1 Bandi ya vire, Mwenye Insa akiwatondola wanafunzi wengine sabini na wawiri, aki-
wapereka wawiri-wawiri walongorere piya kaya na upande mwalangele kupita mure.
2 Akiwambira javi: “Kuvuna kukulu fala wavuni wawa aba.* Kwa javyo, ntafadalini
Mwenyé mavuno awatume wakazi pa mavuno ake.† 3 Ukani! Onani, nankuku-
tumani kamba makondoo kati-kati ya miwinzi. 4 Musirisukuze poci wala nkoba
wala tamango. Na munjira musidairiyane nawo wanu habari. 5 Nyumba yamusaka

* **9:53** Yerusalemu ndi kaya saikiwa takatifu kwawo ewo. * **10:2** Mana ake: Wawapo wanu wengi wawenye wari tayari kumpokerera Insa, fala wanu wakúka kwereza Habari Ngema ndi aba futi. † **10:2** Mana ake: Nlebeleni Mwenyezimungu awapereke wanu wengine wakwereza Habari Ngema.

kwingira yonse, kinu cakwanza ambani javi: 'Salama iwe julu ya eyi nyumba-yi!'
6 Akiwapo nnyumba-mo munu wa salama, salama yenu íbaki neye. Akitowa kuwepo,
ikuludirani wanyewe. 7 Noyo nyumba-yo ikalani murye na munywe cawakumerani
conse. Kamana múkazi kanawo haki ya nshahara wake. Musisamesame nyumba
anta nyumba. 8 Kaya yamwingira yonse wakukupokererani, iryani vyawakumerani
vyonse. 9 Noko walwere waponeseni, wambireni: 'Ukufikani karibu ufalume wa
Mwenyezimungu!' 10 Fala mukingira nkaya mojawapo, ikiwa wanu awakupokerereni,
mukilawira mbarabara za kaya-yo, ambani javi: 11 'Anta vunvu ra nkaya mwenu-mu
aritingire mmaulu tankukupumunirani. Novyo-sivyo, mwijiwe kuwa ukufikani karibu
ufalume wa Mwenyezimungu.‡' 12 Nukwambirani kuwa suku ya Kiyama, eyo kaya-yo
ípata adhabu ulu koliko Sodoma!"

Makaya a wanu wabishi
Matwaya 11:20-24

13 "Uwe Korazini, ulaniwe! Uwe Betisaida, ulaniwe! Kamana mambo a uwezo
atendíwe kwenu umwe anatendiwa kaya za Tiru na Sidoni, wenye kaya-zo nanga
watubiya madambi awo mida na midada, nanga wekala pansi wavala nguwo nzito na
kuripaka rivu nkiswa. 14 Suku ya Kiyama, umwe múpata adhabu pakulu koliko Tiru na
Sidoni. 15 Na uwe Kafarnaumu, udaniza kuwa kulamusiwa kuperekiwa binguni? Anta,
uwe ukwisusiwa, úperekiwa Kuzimu!"

16 Ikisa Insa akiwambira wanafunzi wake ware: "Munu akusikirizani umwe anisik-
iriza omi. Munu akukatalani umwe, anikatala omi, na munu anikatala omi, ankatala
anipereke omi."

Kuludi ka wanafunzi sabini na wawiri

17 Wanafunzi sabini na wawiri ware wakiludi wari radi, wakimwambira Insa javi:
"Mwenye, anta na mashetwani watisikiriza kwa zina rako!" 18 Insa akiwajibu: "Aye,
omi nimmona Ibilisi akisomoka kulawa binguni, akigwa kamba kumensa. 19 Onani,
omi núkupangani mamulaka a kuwaluwata manyoka na viluma-ombo, na mamulaka a
kushinda nguvu piya za aduwi. Acipo kinu kwa namuna isaka kuwa yonse cakukudu-
runi. 20 Fala novyo-sivyo, musifurahi kwa kuwa mashetwani wakusikirizani. Ila
furahini kwa kuwa mazina enu andikiwa binguni."

Insa afurahi kwa kutimiza vyaasaka Wawaye
Matwaya 11:25-27; 13:16-17

21 Noure wakati ure, Insa ákiwa radi pakulu kwa uwezo wa Roho Takatifu, akamba:
"Ha, Baba, Mola wa binguni na wa duniya, nukutukuza konta kuwafisa evi vinu-vi
wejiwifu na werevu, kuwolotera watoto§. Aye, Baba, nukutukuza kwa kuwa evi ndi
vyausaka kutenda kwa rehema yako. 22 Piya vinu nigabiziwa na Baba wangu. Aapo
amwijiwa Mwana sairi Baba, na aapo amwijiwa Baba sairi Mwana na ware wakuwa
Mwana asaka kuwafafanurira."

23 Ikisa, akiwazungunukira wanafunzi wake cembe, akiwambira javi: "Heri maso
awóna vinu vyamuri kuwona umwe! 24 Kamana nukwambirani kuwa minabii na
mafalume wengi vikiwajibu wawone vyamuri kuwona umwe, fala awawonire. Viki-
wajibu wasikire vyamuri kusikira, fala awasikire."

Ámuri bora

25 Ona, suku moja mwanlimu mmoja wa shariya wa Mayahudi akilamuka kumyerera
Insa, akamba: "Mwanlimu, nikisakula niriti mainsha a milele, nijuzi nitende kinani?"
26 Iye akinjibu: "Nkati ya Taureti yandikiwa mwaja? Wereriwaja?" 27 Iye akinjibu,
akamba: "Mpende Mola, Nlungu wako na moyo wako piya, na roho yako piya, na

---

‡ **10:11** Wakitenda javi kamba alama ya kuwa wanu wa kaya ire wakúka kuhukumiwa. § **10:21** "Watoto" mana ake epa ndi "wanu wakurinyenyekeya".

nguvu zako piya, na ankili zako piya. Na mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe
mwanyewe.” 28 Insa akamba: “Kujibu sana. Tenda novyo, úinshi.”

Kinyume ca nSamariya mwema

29 Mwanlimu wa shariya ire akisaka olote kuwa kamilifu, ndimana akindairi Insa:
“Mwenzangu ndi wepi?” 30 Insa akinjibu, akamba javi:
“Mwananlume mmoja akilawa Yerusalemu, akiteremukira Yeriko. Munjira mure
wakinlawirira wevi, wakimwiwira nguwo, wakimwibiya, wakuka vyawo, wakimwasa
karibu ya kufwa. 31 Vikuna noire njira ire ákipita nlongozi mmoja wa dini. Pammonire,
akinnyemera upande mwengine. 32 Akija novyo nopare mwananlume akikolanga
kazi nNyumba Takatifu*. Pammonire, neye novyo akinnyemera upande mwengine.
33 Ikisa akija nSamariya† mmoja, akipita na safari yake, akinsingana. Iye nakummona
munu ire, kantendera huruma pakulu. 34 Akinfika karibu, akintafiti vijaraa vyake vire,
akintaya mafuta na vinyu. Ikisa, akimpakira mburu mwake mwanyewe, akuka nawo
mpaka kunyumba ya wayeni, akinsunga nomure. 35 Subuu yake, akitwala jarajara
mbiri za parata, akimpa mwanyewe nyumba ire, akimwambira javi: ‘Nsunge-yu. Na
vinu vyausaka kumwaribira tena, omi nikiludi, nukuripa.’ 36 Sambi, uwonaja? Kati ya
wanu watatu ware, mwenziwe mwananlume alawiriwe na wevi ire ndi wepi?” 37 Iye
akijibu: “Ántendere huruma ire.”
Na Insa akimwambira: “Basi katende sawa-sawa novyo.”

Insa kunyumba ya Marta na Mariyamu

38 Insa na wanafunzi wake wakendeleya na safari yawo. Insa paafikire kaya moja,
mwanamuka mmoja wakwitiwa Marta akimpokerera nnyumba mwake. 39 Marta
ákiwa nawo nduye wakwitiwa Mariyamu kamwikala Mwenye Insa kumaulu, ansikire
vyaafunda. 40 Fala Marta akishugulika pakulu konta ákiwa nawo vinu vingi vyawenye
vyakuwahudumu. Iye akinfika karibu, akindairi: “Mwenye, avikuyeri nduyangu ku-
nasa nikikola kazi yeka? Basi, mwambire aje anisaidiye.” 41 Fala Mwenye akinjibu: “Ha,
nunu Marta, ukwangaika na vinu vingi vyawenye, autengemana. 42 Fala cisakikana
pakulu kinu kimoja tu basi. Mariyamu katondola fungu rimoja rema, nero fungu-ro
aalaviwa.”

11

Insa afunda kulebela duwa
Matwaya 6:9-13; 7:7-11

1 Safari moja, Insa ákiwa mahala pamojawapo, akilebela duwa. Pesire, mwanafunzi
wake mmoja akimwambira: “Mwenye, tifunde kulebela duwa, kamba Yahaya vyaawa-
fundire wanafunzi wake.”
2 Insa akiwambira: “Mukilebela duwa, ambani javi:
Baba, ritukuziwe zina rako!
Utaware ufalume wako.
3 Tipe luziki rero ratisakula kila suku.
4 Tiswamii madambi etu,
kamana ofwe novyo tiwaswamiingi watikosa.
Usitase kutingira ushetwani.”
5 Ikisa akiwambira:
“Tulani kuwa, kati yenu, mmoja akuwa na rafiki yake, kamukira usiku kati-kati,
kamwambira: ‘Tafadali, rafiki yangu, nikopeshe mikate mitatu. 6 Rafiki yangu kaja
kanifikira nkati ya safari yake, omi sina cakurya cakumpa.’ 7 Na iye nyumba-nyumba

* **10:32** Kigeregu: “nLawi”. † **10:33** WaSamariya wakiwa rikolo rakufezeyiwa pakulu na Mayahudi.

nomo akijibu, akamba: 'Usinandibu! Nryango ufungiwa. Omi na wanangu tapaki-
nanda tankulala. Silamuka kuja kukupa.' 8 Kusema kweli, ikiwa aalamuka ampe kwa
kuwa rafiki yake, fala ammwandibu kunlebela, alamuka akumpa piya vyaasakula. 9 Na
omi nukwambirani javi:
Lebelani, mupewa;
sakulani, mupata;
lombani hodi, mufunguririwa.
10 Kamana álebela onse, apewa;
ásakula apata;
na álomba hodi afunguririwa.
11 Nani kati ya umwe wawawa, alebeliwa na mwanawe inswi, kasa kumpa inswi
kampa nyoka? 12 Au alebeliwa rĩ, kampa kilumaombo? 13 Onani, umwe wabaya
mukwijiwa kuwapa wanenu vinu vyema-vyema, futi Baba wetu mbinguni siazidire
pakulu, awapa Roho Takatifu wenye kunlebela!"

Uwezo wa Insa na uwezo wa Belzebuli
Matwaya 12:22-30; Maruku 3:20-27

14 Suku moja, Insa akintuwisa jini mwananlume mmoja bubu. Jini ire nakunlawa,
bubu ire akanza kusowera, na wanu wakitajabu pakulu futi. 15 Fala wamojawapo
wakamba: "Iye awatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, nfalume wa mashetwani."
16 Wengine wakisakula wamyerere Insa, ndimana wakinlebela atende alama mmo-
jawapo ya binguni. 17 Fala Insa akijiwa mawazo awo, basi akiwambira: "Piya ufalume
wakwawanyika wanyewe-ka-wanyewe ufujika, na ujamaa wa nyumba saupatana
wanyewe-ka-wanyewe, ufujika. 18 Na ikiwa novyo Ibilisi akirawanya mwanyewe,
ufalume wake-wo ukwikala mwaja? Kamana mukwamba kuwa, julu ya Belzebuli, omi
niwatuwisa mashetwani. 19 Ikiwa niwatuwisa mashetwani julu ya Belzebuli, wanenu
wawatuwisa julu ya nani? Kwa javyo, ewo ndi waja kukulamulani. 20 Fala ikiwa
niwatuwisa mashetwani na cala ca Mwenyezimungu, basi julu yenu ukufikani ufalume
wa Mwenyezimungu. 21 Munu wanguvu, wakuwa na sulaha zake sana-sana, paasunga
nyumba yake, vyombo vyake visalimika. 22 Fala akilawirira mwengine wakunzaidi
nguvu koliko iye, anshambuliya, ankidiri, sulaha zake zatumainire akwawanya, vinu
vyaanyanganye-vyo.* 23 Munu saari pamoja nomi, abishana nami. Na saakusanya
pamoja nnomi, atawanya."

Kuludi ka jini
Matwaya 12:43-45

24 Insa akizidi kusowera, akamba: "Jini, paanlawa munu, apita mahala mwaku-
miliya, kusakula pumuzi. Akitowa kupata, akwamba: 'Niludira nyumba† yangu yani-
lawire'. 25 Paaludi, asingana nyumba ifyairiwa, itengiwa sana-sana. 26 Basi, awokira
mashetwani saba wabaya pakulu koliko iye, ware wamwingira, wamwikala iye. Na
munu ire hali yake ya mwinsho ikuwa mbaya ipunda yakwanza."

Furaha kamili

27 Insa paasowera vinu-vi, mwanamuka mmoja kati ya junudi akamba na shauti ulu:
"Heri mwanamuka akwimite, na mawere aujijire!" 28 Fala iye akinjibu: "Heri pakulu
wenye kusikira usemi wa Mwenyezimungu na kufulata."

Insa alama ya Mwenyezimungu
Matwaya 12:38-42; Maruku 8:12

---

* **11:22** Mana ake: Ibilisi ndi munu wanguvu, fala Insa ndi munu wanguvu pakulu kumpunda Ibilisi, ndimana kanawo haki yakuwamuru mashetwani (watumisi wa Ibilisi) walawe mmwiri mwa wanu. † **11:24** Epa, "nyumba" mana ake "munu".

29 Wanu piya pawankinyire Insa, iye akanza kuwambira javi: "Ha! Eci kizazi-ci,
kizazi kimoja kibaya. Cisakula alama, fala acipewa alama sairi alama ya Inusu.
30 Kamana, kamba Inusu vyawere alama ka waNenive, ndi novyo Binadamu wa
Binguni akuwa alama ka wanu wa eci kizazi-ci. 31 Suku ya Kiyama, rainya wa suheli
akuja kulamuka na wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu yawo‡, kamana kasafiri
kulawa inti ya baidi, asikire wijiwifu wa Selemani. Onani, epa kawapo munu bora
pakulu koliko Selemani! 32 Na suku ya Kiyama waNenive wakuja kulamuka pamoja na
wanu wa eci kizazi-ci, awalamula hukumu, konta waNenive watubiya pâwasikire utuba
wa Inusu. Na onani, epa kawapo munu bora pakulu koliko Inusu!"

Nuru ya mwiri
Matwaya 5:15; 6:22-23

33 Insa kawambira: "Aapo munu akoreza kandiyeru ikisa kufisa au kufinika na
tamboru. Ila atula mahala iwamwarikira wanu wéngira, ipate wawone nlangaza.
34 Kandiyeru ya mwiri ndi riso rako. Ikiwa maso ako meema, mwiri wako piya ukuwa
nuru. Fala ikiwa riso rako ribaya, mwiri wako piya ukuwa nkisi.§ 35 Ndimana,
rikengere ipate nuru yauri nawo-yo isiwe kisi.* 36 Kwa javyo, ikiwa mwiri wako piya
wanawo nuru, bila mahala pamojawapo kuwa pakisi, únuru nfululu, kamba mwenge
vyaukumwarikira na nlangaza wake.†"

Insa awasutumu Mafarizeu na wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

37 Insa paasowera, Nfarizeu mmoja akimwarifu kwake wakarye. Basi, iye akingira
nnyumba mure, akikala akirya. 38 Nfarizeu ire, nakummona Insa akirya sanamba
kunawa‡, katajabu pakulu. 39 Mwenye Insa akiwambira: "Umwe Mafarizeu mushugu-
likira pakulu kosa panja ya kikombe na finga, fala mmyoyo mwenu cukwijalani coyo na
ubaya. 40 Wanu wajinga sumwe! Atendire vya panja siatendire noyo vya nkati? 41 Basi,
vinu vya nfinga, perekani viwe zaka, na piya vinu vikuwa swafi kwenu umwe.
42 Fala umwe Mafarizeu, mulaniwe! Mulavya fungu rakumi kwa kuminyu, alvadosi,
na kila nnyani mojawapo wakuriwa§, fala umwe mufezeyi shariya na kumpenda
Mwenyezimungu. Evi ndi vikulazimuni kutenda bila kwasa vyengine-vyo. 43 Umwe
Mafarizeu, mulaniwe! Kukwajibuni kwikala mahala mwa swifa nsinagoga, na kuko-
maziwa na inshima pamupita mukenenda mmanjira. 44 Umwe, mulaniwe! Muwa
kamba makaburi akusira sawoneka. Wanu wakwenenda julu yawo sawejiwa!*"
45 Basi, mwanlimu mmoja wa shariya akinjibu Insa, akamba: "Mwanlimu,
pawambire javyo-po, kutitukana!" 46 Insa akijibu: "Umwe, wanlimu wa shariya, mu-
laniwe novyo! Muwatika wanu mizigo sawakidiri kusukula, fala umwe amukumbula
mizigo-yo na cala cenu anta kimoja! 47 Umwe, mulaniwe! Mujengera makaburi a
minabii wolaiwe na wababu zenu. 48 Kwa javyo, muwa mashahidi, mwankwitikizira
vitendo vyawatendire wababu zenu! Kamana ewo wawolaya minabii, sambi umwe
mwankujengera makaburi awo! 49 Ndimana, wijiwifu wa Mwenyezimungu† ukwamba
javi:

---

‡ **11:31** Kigeregu: "Rainya wa suheli akuja kulavya ushahidi. Kwa javyo, awalaumu eci kizazi-ci." § **11:34** Ukweli ikwingira mmwiri julu ya roho. Ikiwa ukwamini ukweli vyaasema Insa, mainsha ako piya awa nawo tamaa. Ikiwa aumwamini Insa, kwanawo tafauti. * **11:35** Mana ake: More-more kuwa kweli-kwelini wijiwe ukweli waasema Insa. † **11:36** Kweli-kwelini munu asakúla kwijiwa ukweli, aakatala anta upande mmoja wa ukweli wolota Insa, Mwenyezimungu akuja kumolotera ukweli piya. ‡ **11:38** Kunawa mmakono kábula ya kurya ndi tabiya ya Mayahudi. § **11:42** Mana ake: "vinu vitoto vyenu". * **11:44** Ewo wawa kamba vinu vyakunyauka vyawawandika wanu bila kwijiwa kuwa wankukola vinu vya ucafu. † **11:49** Au: "ire etiwa 'Wijiwifu wa Mwenyezimungu' ".

‘Niwapereka minabii na mawalii,
fala wamojawapo wawolaya na wawalumbata!’

50 Kwa javyo, isakikana eci kizazi-ci cijibu damu itawanyike ya piya minabii waulaiwe
tangu kumbiwa ka ulumwengu. 51 Isakikana cijibu mwanzo wa damu yolaiwe Abeli
mpaka damu yolaiwe Zagariya, aulaiwe kati ya uralu wa kafara na Mahala Patakatifu.
Nukwambirani kuwa isakikana eci kizazi-ci cijibu.
52 Umwe, wanlimu wa shariya, mulaniwe! Mutwala nfungulo wa wijiwifu. Umwe
wanyewe amwingire‡, na wári kusaka kwingira, mwankuwaziwiya.”
53 Insa paakilawa mahala pare, wanlimu wa shariya na Mafarizeu wakimiwa naye
pakulu futi, wakanza kumwandibu ka kundairi-dairingi vinu vingi vyawenye. 54 Ewo
wakinang'anizira asowere kinu kimojawapo wankorese.

12

Kumbuso kuhusu unafiki
Matwaya 10:26-27

1 Basi sambi, wanu alufu ka maalufu wajumana mpaka wengine wakiluwatana
watupu. Insa cakwanza akiwambira wanafunzi wake javi: “More-moreni na fu-
rumento ya Mafarizeu-yo, mana ake unafiki wawo-wo. 2 Hapana cakufinikiwa
sacifafanuriwa, na cakufisiwa sacijiwikana. 3 Kwa javyo, vinu vyamwambire pak-
isi, visikirikana juwa rikiwala. Na vyamuteterana mmasikiro kukati, vikwibiiriwa
umambi.”

Nani watijuzi kumopa?
Matwaya 10:8-31

4 Insa akizidi kusowera: “Nukwambirani umwe, marafiki zangu: musiwope wanu
wakuulaya mwiri, bandi ya eco awakidiri kutenda kinu cengine tena. 5 Fala
nankukukumbusani wamujuzi kumopa: mopeni ire ári na mamulaka bandi ya kuu-
laya, kumpereka munu Jahanamu! Nukwambirani kweli, eyu mopeni!”
6 Na akamba tena: “Nyuni ntanu azuzanyiwa jarajara mbiri? Novyo-sivyo, aari-
wariwa anta mmoja mbere ya Mwenyezimungu. 7 Fala mpaka na nywiri zenu nkiswa,
piya ziwalangiwa. Basi musope kinu, umwe ndi bora pakulu koliko nyuni nyingi!”

Kumwakikisha Insa mbere ya wanu
Matwaya 10:32-33; 12:32; 10:19-20

8 “Nukwambirani tena kuwa kila mwenyé kwakikisha mbere ya wanu kuwa anifulata
omi, na Binadamu wa Binguni amwakikisha novyo mbere ya malaika wa Mwenyez-
imungu. 9 Fala ire anikana omi mbere ya wanu akuja kukaniwa novyo mbere ya
malaika wa Mwenyezimungu. 10 Kila ansowerera caputu Binadamu, aswamiiwa. Fala
mwenyé kukufurira Roho Takatifu* ashubutu kuswamiiwa.
11 Pamukoriwa mukukisiwa nsinagoga, mbere ya wakulungwa na wenye mamulaka,
musishugulike kwa kuwaza masemo enu namuna vyamusaka kujibu au kusema.
12 Kamana Roho Takatifu, kwa nowo wakati-wo, akufundani usowezi vyamujuzi
kwamba.”

Ajali ya kuwa tajiri

13 Ikisa mmojawapo pawanu pare, akamba: “Mwanlimu, mwambire nduyangu
awanye irati yetu anipe fungu rangu.” 14 Fala Insa akinjibu: “Uwe mwanadamu, nani
aniturire kuwa nlamuri au mwawanyi kati yenu umwe?” 15 Ikisa Insa akiwambira
wanu ware: “Rinang'anizireni, rikengereni na ucoyo piya, kamana mainsha a munu

‡ **11:52** Mana ake: “amwingire ufalume wa Mwenyezimungu”. * **12:10** Kwa nfano, akamba mambo atendiwe na Roho Takatifu kuwa atendiwa na mashetwani.

aapimiwa julu ya kuwa nawo vinu vingi.” 16 Na iye akiwambira nkinyume, akamba
javi: “Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, mmasamba mwake karuwerya pakulu futi.
17 Tajiri ire akanza kuwaza javi: ‘Epa nitendaja? Kamana sina mahala pakutula
vyakurya vyangu-vi!’ 18 Basi akamba javi: ‘Nitenda javi! Nukuka kudangula vikuti
vyangu vire, nijenge vyengine vikulu-vikulu. Nomo nitula tirugu yangu piya na vinu
vyengine. 19 Ikisa, nirambira kimoyomoyo: “Uwe, kwanawo vyakurya vingi komakoma
vyauturire myaka mingi yawenye. Sambi, pumula, irya, inywa, na tenda radi!” ’ 20 Fala
Mwenyezimungu kamwambira javi: ‘Kubanga! Usiku wa rero-wu Nzulairi asakula
moyo wako. Basi, vinu vyautengeza-vyo, vikuwa vya nani?’ ” 21 Insa akimariza: “Ndi
vyaviri novyo, munu arikusanyira mwanyewe siyo tajiri ka Mwenyezimungu.”

Mwenyezimungu awasunga wanawe
Matwaya 6:25-34

22 Insa kawambira wanafunzi wake: “Kwa javyo nukwambirani, musishugulike
na mainsha enu, camusaka kurya, wala mwiri wenu camusaka kuvala. 23 Kamana
mainsha bora zaida ya cakurya, na mwiri bora zaida ya mavazi. 24 Wanang'anizeni
mabaruku: sawavyala wala sawavuna, wala sawariturira nyumba wala nkikuti.
Novyo-sivyo, Mwenyezimungu awarisa cakurya. Futi umwe muri bora pakulu koliko
nyuni! 25 Nani kati yenu akidiri, julu ya kushugulika, kongeza ora moja ya uhai wake?†
26 Basi sambi, ikiwa aakidiri kutenda vinu vitoto kamba evyo, faidani kushugulikira
kuhusu vikulu-vikulu? 27 Nanang'anizani maluwa namuna vyaakula: aakola kazi wala
aapakasa, fala nukwambirani kuwa anta Selemani na ubora wa wema wake piya
aavarire kamba luwa rimojawapo! 28 Basi, ikiwa Mwenyezimungu avaza minyani
ya nnundu iripo rero, yakuwa makeshamungu ilungula moto, futi aazidi kukuvazani
umwe, muri na kumwamini aba! 29 Musisakure vyakurya wala vyakunywa, na musiwe
na wasi-wasi. 30 Makafiri piya mulumwengu-mu wasakula evi vinu-vi, fala Baba wenu
akwijiwa kuwa musakula. 31 Kwasa javyo, sakulani ufalume wake, ikisa na piya
vyamusakula mupewa.

32 Umwe muri kamba nkonjo ntoto wa makondoo, musope! Baba wenu kawa radi
pakulu kukupani ufalume wake.‡ 33 Uzanyani vyamuri nawo, nzuruku-wo muwape
masikini. Ritendereni poci sazuluvala, mali mbinguni aana mwinsho. Eko aapo mwivi
wakwiwa, wala uswa wakwaribu. 34 Konta paari mali enu, na moyo wenu ndi pauri
nopo!”

Muwe tayari paasaka kuludi Insa

35 Insa akamba tena: “Ritengezeni, muvare muririmbise na ukanda wakurimba,
na kandiyeru zenu zikorere. 36 Muwe kamba watumisi vyawanrinda mwenye wawo
kuludi kusherehe ya harusi, ipate akija akibiya nryango, kwa mpunde noure, wan-
fungurire. 37 Heri watumisi wakuwa mwenye nakuja, awasingana tayari waki-
nang'anizira. Nukwambirani kweli, aritengeza, amwikaza na ahundumu cakurya.
38 Ikiwa kaja zamu yapiri au yatatu akiwasingana wakinang'anizira, heri watumisi
wakutenda javyo!

39 Ijiwani eci kinu-ci javi: inawa mwanyewe nyumba akwijiwa wakati wakuja mwivi,
singari kamwasa akipapatula nyumba yake. 40 Basi, muwe tayari novyo kamana wakati
samudanizira ndi paaja Binadamu wa Binguni.”

41 Peduru akinjibu Insa: “Mwenye, eci kinyume-ci kwankusowera kwetu ofwe basi,
au ka wanu piya?” 42 Mwenye akijibu: “Amiri mwaminifu, ári na ankili, wakuwa
mwenye wake amwamini kumwasira watumisi wake piya, awape poso na wakati wake,

---

† **12:25** Kigeregu dalili mana ake ndi javi: “Nani akidiri kongeza canga cake sentimeturu moja?” ‡ **12:32** Mana ake: Mwenyezimungu kawa radi pakulu kukupani piya vyawatuririwe wenye kuntumika iye kamba nfalume wawo.

nani? [43] Heri noyo ntumisi-yo wakuwa akiludi mwenye wake, ansingana akitenda
javyo. [44] Nukwambirani kweli kuwa antula ntumisi-yo kuwa amiri wa vinu vyake piya.
[45] Fala dalili ntumisi-yo awaza mmoyo mwake javi: 'Mwenye wangu kankukawa kuja',
ndimana akanza kuwatabisha wenziwe waka na walume, akurya na akunywa mpaka
kurewa. [46] Ikiwa ntumisi atenda javyo, mwenye wake akija suku saakinrindira na
wakati sejiwa, basi amwawanya vipande-vipande, antula nkonjo wa wanu sawamini.
[47] Kweli, ntumisi wakwijiwa nafsi ya mwenye wake ila akasa kutengeza na kutenda
nafsi-yo, akuja kwibiiwa pakulu. [48] Fala ire sejiwa nafsi ya mwenye wake, na akitenda
kinu cakujuzi kuhukumiwa, akuja kwibiwa aba. Basi, mwenyé kupewa vingi, alaz-
imishiwa vingi. Ázidi kupewa vingi, iye azidi kulazimishiwa vingi."

Kwawanyana ka wanu
Matwaya 10:34-36

[49] Insa akiwambira: "Omi nija kutaya moto duniya, vinajibu kuwa ukorere futi.
[50] Nijuzi noziwe§, niuzunika pakulu mpaka vitimiziwe. [51] Mudaniza kuwa nija niwape
wanu salama duniya-yi? Nukwambirani, sivyo javyo, ila nija niwatenze kwawanyana.
[52] Kamana mwanzo wa sambi-pa, wanu watanu nnyumba wakwawanyana, watatu
wabishana na wawiri, na wawiri wabishana na watatu. [53] Wakwawanyana: wawa
abishana na mwana, mwana abishana na wawa; mama abishana na mwana muka,
mwana muka abishana na mama; mukwe abishana na alombíwe, alombíwe abishana
na nkwewe."

Ijiwirirani mana a nowo wakati-wo
Matwaya 16:2-3; 5:25-26

[54] Insa akiwambira umati ure tena: "Mukiwona mawingu akilamuka upande wa
magaribi, mpunde nowo mukwamba: 'Ikunya nvula.' Na vikuna novyo. [55] Mukiwona
ikivuma mepo ya kashikazi*, mukwamba: 'Kukuja kuvujusa.' Na vikuna novyo.
[56] Manafiki sumwe! Mukwijiwa kwereza mana a alama za ardhi na za bingu. Basi,
mana a ewu wakati-wu mutowaja kutambula?"

Salama kati ya wanu wakukosana

[57] Insa akizidi kusowera, akamba: "Sababuni umwe kutowa kulamula viri na
shariya? [58] Ukilongozana na aduwi wako, mukuka kumilandu, tenda jitiyadi mwaha
wenu wise salama muri munjira. Tenda javyo, asije kukufikisa ka nlamuri, na
iye akupereke ka mwandishi akutware akutaye nkalaboshu. [59] Nukwambira kuwa
aulawa-mo sauripipe nzuruku piya!"

13

Munu ajúzi kutubiya

[1] Nowo wakati-wo, wákiwapo noko wanu wamojawapo wamwambira Insa kuwa
Pilatu katwala damu ya waGalileya wamojawapo, kasanganya na kafara yawo ewo.
[2] Insa akiwadairi: "Muwaza kuwa waGalileya waulaiwe-wo wákiwa wamádambi
pakulu kuwapunda waGalileya wengine, ndimana watabika javyo? [3] Nukwambirani
awawere! Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya. [4] Au ware kumi
na wanane uwagwirire nnara wa Siloamu, ukiwolaya, mudaniza kuwa ewo wákiwa
wamádambi pakulu kuwapunda wanu wengine wekala Yerusalemu? [5] Nukwambirani
awawere! Fala mukikatala kutubiya, nomwe novyo mukufwa piya."

Nfigu saupa visumo

§ **12:50** Insa kamba javi konta akinang'anizira kukatariwa, kulumbatiwa na kuulaiwa atimize vyalamure Mwenyezimungu. * **12:55** Kigeregu: "mepo wa upande wa suheli".

6 Ikisa Insa akisowera eci kinyume-ci, akamba: “Ákiwapo mwananlume mmoja
âvyarire nfigu mmasamba mwake a uva. Suku-yo akija kunang'aniza visumo, fala
aasingane anta kisumo kimoja. 7 Akimwambira ntumisi wake javi: ‘Sikiriza! Muda
wa myaka mitatu ninang'aniza muti-wu kamba ukupa visumo, fala sisingane anta
kimoja. Basi, sinja muti-wu! Waribirani rutuba pansi-pa?’ 8 Ntumisi ire akijibu,
akamba: ‘Mwenye, asani muti-wu nowu mwaka-wu, mpaka nisimbe nanyenje yawo-yi,
nitayirire tiba ya rutuba. 9 Mwaka usaka kuja-wo, ukipa visumo, mukwasa. Fala ikiwa
aupere, músinja.’ ”

Insa amponesa nlwere suku ya sabadu

10 Suku moja sabadu*, Insa akiwafunda wanu nsinagoga moja. 11 Ákiwepo nomo
mwanamuka mmoja ákiwa nlwere, akimilikiwa na jini antenzire kuveya, kalwala
muda wa myaka kumi na minane. Întumba minyongo, aakikidiri kwinuka. 12 Insa
pammonire, kamwita, akimwambira javi: “Mama, kufunguriwa ulwere wako-wo!”
13 Iye akintula makono, na mpunde noure, mwanamuka ire akoloka, akanza kuntukuza
Mwenyezimungu!
14 Fala nkulungwa wa sinagoga akikimiwa pakulu futi kwa sababu Insa kâmponesa
mwanamuka ire suku takatifu. Kawambira wanu ware javi: “Sumana iwa nawo
suku sita zakukoriwa kazi. Basi, njoni muponesiwe nozi suku-zi, fala musije suku
ya sabadu.” 15 Ikisa Mwenye akinjibu akamba: “Manafiki! Umwe kila mmoja
aanfungula ng'ombe au buru wake pafukutu, kuka kunnywesa maji, ingawa suku
takatifu? 16 Sambi eyu mwana muka wa Iburahima-yu kâfungíwa na Ibilisi myaka kumi
na minane, aajuzi kufunguriwa alucema-zi suku ya sabadu?” 17 Nakusowera vinu-vi,
piya wakinsutumu ware wakiriwonera haya. Na piya wanu wákiwa radi na mambo
matukufu aâkitenda Insa.

Kinyume kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 13:31-33; Maruku 4:30-32

18 Ikisa Insa akiwadairi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulandana na kinani? Ki-
nani canisaka kulandanisa? 19 Ulandana na mbeyu ya mostarda† yaavyala munu
mmasamba mwake. Ikula, ulawirira muti nkulu wawenye, na nyuni wajenga vitundu
nvitambi mwawo-mo.”
20 Ikisa akiwadairi mara nyengine tena javi: “Ufalume wa Mwenyezimungu ulan-
dana na kinani? 21 Uwa kamba furumento yaatwala mwanamuka, akisanganya na
vipimo vitatu vya ufu mpaka newo ukilovodari piya.”

Njira yakuka kumainsha a milele
Matwaya 7:13-14; 21-23

22 Insa akizidi kuka na safari yake yakuka Yerusalemu, mmakaya makulu na matoto
ákipita akiwafunda wanu. 23 Munu mmoja akindairi: “Mwenye, wanu wavushiwa ndi
aba?”
Iye akiwajibu: 24 “Tendani jitiyadi mwingire nryango mpusu. Kamana nukwambi-
rani kuwa wengi wakuja kusakula kwingira fala awaja kukidiri. 25 Mwanyewe
nyumba paasaka kulamuka, akifunga nryango-wo, mukibaki mwimire panja muk-
ibisha nryango-wo kuno mukamba: ‘Mwenye, tifungurire’, iye akukujibuni akwambi-
rani javi: ‘Sukwijiwani kamulawa.’ 26 Ikisa, mukwanza kwamba: ‘Ofwe tikiryanga na
tikinywanga nawe pamoja, na ukitifundanga mmaluwanja mwetu.’ 27 Fala iye akuja
kwamba: ‘Nukwambirani, sukwijiwani kamulawa. Nitanukeni-pa, umwe wanu wa
vitendo vibaya-mwe!’ 28 Epo ndi pacija kuwepo kiriro na kutafuna meno, pamummona

* **13:10** Sabadu ndi suku takatifu ya Mayahudi; ewo awajuzi kukola kazi anta aba. † **13:19** Mbeyu ya mostarda
noto pakulu.

Iburahima na Izaki na Yankubu pamoja na minabii piya muufalume wa Mwenyez-
imungu fala umwe mukwefyeriwa panja.
29 Basi, wanu wakuja kulawa malawira-
juwa, maswera-juwa, kibula, pamoja na suheli, mukwikala kurya muufalume wa
Mwenyezimungu‡.
30 Ndi kweli, wawapo wanu wari mwinsho§ waja kuwa watanzi*,
na wawapo watanzi waja kuwa wa mwinsho†."

Insa awonera utungu Yerusalemu
Matwaya 23:37-39

31 Nowo wakati-wo, wakija Mafarizeu wamojawapo ka Insa, wakimwambira
javi: "Lawa-pa uke vyako, konta Herodi asaka akuulaye!"
32 Insa akiwajibu:
"Mukuka kamwambireni noyo rikule-yo, kuwa ningari kuwatuwisa mashetwani na
nankuwaponesa wanu rero na makeshamungu, mpaka suku yatatu kazi zangu nifik-
isa mwinsho.
33 Novyo-sivyo, isakikana nizidi kusafiri rero, makeshamungu, na
ntondo, kamana nabii aajuzi kufwira kaya nyengine sairi Yerusalemu.
34 Yerusalemu,
Yerusalemu! Uwe uwolaya minabii, na uwefya mawe watumiwe kwako! Mara nyingi
zawenye nikisaka kuwakusanya wanu wako, kamba uku vyawakusanya wanawe
mumbawa, fala amusakire!
35 Sambi, ona! Isamiwa nyumba yenu. Nukwambirani
kweli kuwa amuniwona tena mpaka pamusaka kwamba: 'Ajanliiwe ája kwa zina ra
Mola!' "

14

Insa amponesa nlwere suku takatifu

1 Suku moja, sabadu, Insa paakingira nyumba ya nkulungwa mmoja wa Mafarizeu
kurya, ewo wakintunza sana-sana.
2 Ona, na mbere yake ákiwepo mwananlume mmoja
akíwa na matende mmaulu na mmakono.
3 Insa akiwadairi wanlimu wa shariya na
Mafarizeu javi: "Halali kumponesa munu suku ya sabadu* au siyo halali?"
4 Ewo
wakinyamala. Basi, Insa akintwala nlwere ire, akimponesa, akimwambira alawe oke
vyake.
5 Ikisa akiwambira: "Pamuri-pa, nani wakuwa mwanawe au ng'ombe wake
kagwirira munrimbu, oka kunlavya kwa mpunde nowo, anta paiwa suku ya sabadu?"
6 Na kuhusu vyawadairire vire aalawirire wakukidiri kunjibu kinu.

Thawabu ya wanu wakurinyenyekeya

7 Insa, paawawonire wanu warifiwe ware namuna vyawakitondola viti bora,
kawambira nkinyume akamba:
8 "Ikiwa kwarifiwa na munu mojawapo kusherehe
ya harusi, usikare kiti bora asije kuja munu arifiwe bora zaida ya uwe,
9 na mwenyé
jambo akwarifireni wo-wawiri-mwe, akwambira javi: 'Mpitise-po mwenye-yu ekare!'
Basi ukuja kuwona haya kwikala nyuma ya wanu.
10 Fala ukarifiwa kujambo, ukuka,
ikala nyuma. Kwa javyo, akija akwarífire onse, akwambira: 'Rafiki yangu, njo wikare
mbere kuno.' Basi, ndi pausaka kupata swifa mbere ya wanu piya waurinamire
nawo-wo.
11 Konta kila mwenyé kurisifu mwanyewe akuja kukejeliwa, na munu wa
kurinyenyekeya, asifiwa."

Mera saurindira kumeriwa

12 Ikisa Insa akimwambira amwarífire ire: "Ukiwarifu wanu kuka kurya nawo au
kutenda nawo sherehe, usiwarifu marafiki zako wala wanduzo, wala wajamaa zako
wala majirani wako matajiri, wasije newo kukwarifu, wariripire vyautendire uwe.
13 Ila, ukitenda jambo, warifu masikini, wanu wakubadilika, wakutumbela, na vipofu.

---

‡ **13:29** "Ufalume wa Mwenyezimungu" mana ake ndi wakati Mwenyezimungu wasaka kutawala kuwa nfalume.
§ **13:30** "Wanu wári mwinsho" mana ake "wanu wafezeyiwa". * **13:30** "Watanzi" mana ake "wanu kusifiwa".
† **13:30** "Kuwa wa mwinsho" mana ake "wakukejeliwa". * **14:3** Suku ya sabadu ikiwa suku takatifu kwa Mayahudi; ewo awakijuzi kutenda kazi anta kumponesa munu.

14 Ujanliiwa kamana ewo awana cakukuripa. Ila maripo ako uwe awa suku ya kufufuka
wenye ukamilifu."
15 Kati ya wanu wename kurya ware, munu mmoja paasikire javire, kamwambira
Insa javi: "Heri ája kurya mikate muufalume wa Mwenyezimungu!" 16 Fala iye akinjibu
javi: "Ákiwepo mwananlume mmoja kâtengeza jambo rikulu futi, akiwarifu wanu wengi
wawenye. 17 Paufikire wakati wakurya, akintuma ntumisi wake awambire warifíwe
ware javi: 'Njoni, vinu piya viwa tayari.' 18 Fala piya ware kwa ankili moja, wakanza
kulebela nswamaa. Wakwanza akimwambira: 'Omi niuza uweru, nijuzi nikawone,
nukulebela uniswamii.' 19 Mwengine akamba: 'Omi niuza ng'ombe mbiri-mbiri
joshi ntanu, inibidi nikawayerere, nukulebela uniswamii.' 20 Mwengine ire akamba:
'Nilomba sambi, ndimana sija!' 21 Ntumisi ire akiludi, akija akimwambira mwenye
wake vyaambiriwe vire. Mwenye wake ire akikimiwa pakulu futi, akimwambira
ntumisi ire javi: 'Lawa upesi-upesi, uke mmabarabara na mmanjira a kaya. Ukawarifu
wamasikini, wanu wakubadilika, vipofu, pamoja na wakutumbela waje wengire-mu.'
22 Ikisa ntumisi ire akimwambira mwanyewe javi: 'Mwenye, nitenda piya kamba
vyamunitumire, na mpaka-pa maburu awapo.' 23 Basi, mwanyewe ire akimwambira
ntumisi wake: 'Lawa uke mmabarabara na mmipaka, uwashurutise wanu waje wen-
gire ipate nyumba yangu ijare. 24 Nukwambirani kweli kuwa ware warifíwe ware, anta
mojawapo aaja kuyeza aba cakurya cangu!' "

Cimbídi mwanafunzi
Matwaya 10:37-38, 5:13; Maruku 9:50

25 Junudi ya wanu wengi wajumana na Insa. Iye akizungunuka, akiwambira:
26 "Munu ája kwangu, ikiwa aanipenda pakulu† koliko wawaye, mamaye, nkawake,
wanawe, wanduze, walumbuze, anta na mainsha ake mwanyewe, munu-yo siyo
mwanafunzi wangu. 27 Saasukula nsalaba wake mwanyewe akinifulata omi, iye aawa
mwanafunzi wangu.
28 Nkati yenu, munu akisaka kujenga nyumba, akwanza kwikala, atenda isabu awone
kamba kanawo nzuruku wakutosha kujengera nyumba-yo, sinovyo? 29 Akasa kutenda
javyo, bandi ya kujenga aluserusu, ásokerera kumariza, wanu wawóna, piya wanseka.
30 Wakwamba javi: 'Mwananlume-yu kanza kujenga-pa fala kasokerera kumariza!'
31 Na novyo, nfalume mmoja akisaka kuka kutenda vita na nfalume mwenziwe,
kwanza akwikala kuwaza kamba masurudadu wake alufu kumi wanawo uwezo
wakuwashinda masurudadu alufu shirini wari kuja kutenda naye vita. Sikweli?
32 Ikiwa aana uwezo, iye anta ekare baidi, atumiza kulebela watende miyadi ya ku-
patana kwa usalama. 33 Kati yenu umwe piya, saasa vinu vyake piya, aawa mwanafunzi
wangu."

Wanafunzi sawaudumu nfululu

34 "Munyu kinu cema, fala ikiwa munyu ure ulamwa, cilungiriwa kinani? 35 Aufãi
kinu muardhi wala kutenda tiba ya rutuba, ila ukwefiwa kunundu.‡ Ári na masikiro a
kusikira, asikire!"

15

Radi ya kondoo asíke akilokotiwa
Matwaya 18:12-14

† **14:26** Kigeregu watumira "amwinda" fala ndi namuna ya kolota kuwa ájuzi kumpenda Insa pakulu koliko wawaye.
‡ **14:35** Mana ake: Umwe íkiwa aamunitumika nfululu, amufãi kinu.

1 Sambi, waríp isi nsoko na wamádambi piya wakinfika karibu wansikire vyaasowera.
2 Kwa javyo, Mafarizeu pamoja na wanlimu wa shariya wakiduguda pakulu, wakamba:
“Eyu awapokerera wanu wamádambi na akurya nawo!”
3 Basi, Insa akiwasowerera eci kinyume-ci, akamba: 4 “Tulani kuwa munu mmoja kati
ya umwe akuwa na makondoo miya, mmoja akwasika. Sikweli kuwa iye awasa tuswini
na kenda ware kunundu noko, apita akinsakula mpaka ammone asíke ire? 5 Akimmona,
ansukula mmaweya, kuno akitenda radi. 6 Nakufika ukaya, aweta majirani wake
pamoja na marafiki zake, awambira: ‘Tendani radi pamoja nomi, konta kondoo wangu
ásike ire, nimmona.’ 7 Nukwambirani kuwa ndi novyo-novyoni, ikuwepo radi binguni
kwa sababu ya mmadambi mmoja wakutubiya koliko wenye kutenda shariya tuswini
na kenda sawana haja ya kutubiya.”

Radi ya jarajara yasíke ikilokotiwa

8 Insa kawasowerera kinyume cengine: “Tulani kuwa mwanamuka mmoja akuwa
nawo jarajara* kumi za parata, imwasika mmoja. Asaka kutendaja? Aakoreza
kandiyeru, aafyãira nnyumba, kuno akisakula more-more mpaka awone? 9 Akiwona,
akuka kuweta marafiki zake pamoja na majirani wake, awambira javi: ‘Tendani radi
pamoja nomi konta ire jarajara inasike ire, niwona.’ 10 Nukwambirani kuwa ndi
novyo-novyoni, iwapo radi pakulu sana mbere ya malaika wa Mwenyezimungu kwa
mmadambi mmoja wakutubiya.”

Radi ya kuludi ka mwana asíke

11 Ikisa Insa akamba:
“Ákiwapo mwananlume mmoja akíwa na wana wawiri. 12 Kifindi† ire akinlebelela
wawaye: ‘Baba, fungu rangu ra irati yangu, niritiseni.’ Basi wawaye ire akawanya
vinu vire mafungu mawiri, kila mwana akimpa mali ake. 13 Azipitire suku nyingi,
kifindi ire akikusanya vinu vyake vire piya, akisafiri akuka kaya ya baidi futi. Paafikire
kure, akaribu piya nzuruku ure julu ya kuinshi visaka kuwa vyonse. 14 Paamarize
kutumira nzuruku ure piya, noire inti ire ikija njala nyingi futi, akanza kusakula
cakurya. 15 Ndimana, akuka akipata kazi ka mwananlume mmoja wa noire kaya ire.
Iye akimpereka masamba kwake kurisa nguluwe. 16 Basi mwana ire akihitari kulokota
songolo zawakasa wanguluwe zire akirya. Fala aalawirire anta munu wakumpa kinu.
17 Mwinshoni, iye pavimwanuke, akamba kimoyomoyo: ‘Nyumba ya baba, wakazi
wengapi waripo, ewo wakurya wakwikuta waremeza, fala omi kuno nankutabika na
njala! 18 Nilawa nukuka ka baba. Nikifika nimwambira javi: “Baba, nikosera binguni
na nikosa mbere yenu. 19 Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu, fala tendani fadili,
munipokerere kamba mukazi wenu mmojawapo!” ’
20 Basi, akilawa, akuka ka wawaye. Wawaye ire kammona akija ári baidi. Kwa kuwa
wawaye ire akimonera utungu mwanawe ire, akintuwirira. Nakufika pare, akimpatika
na akimpa beju. 21 Mwana ire akimwambira: ‘Baba, nikosera binguni na nikosa mbere
yenu. Wala sijuzi tena kwitiwa mwanenu.’ 22 Fala wawaye ire akiwambira watumisi
wake: ‘Angupani! Njoni nawo mavazi meema noyo, munvaze. Nvazeni novyo mete
mmakono mwake na tamango mmaulu. 23 Na njoni nawo ng'ombe wakunenepa noyo,
munsinje. Timurye, kuno tikitenda sherehe ulu! 24 Kamana mwanangu-yu kâfwa futi,
epa kavuka. Kâsika, epa sambi kawoneka!’ Newo wakanza kutenda sherehe ire.
25 Ona, mwana ntanzi nowo wakati-wo ákitenda kazi masamba. Pakuludi ári
karibu na ukaya, kasikira ngoma ikiviniwa. 26 Nakufika, akimwita ntumisi mmoja,
akindairi: ‘Cikunire kinani?’ 27 Ntumisi ire akimwambira javi: ‘Nduyo kaludi,
sambi wawayo kansinja ng'ombe wakunenepa ire, konta kampokerera mwanawe ári

* **15:8** Jarajara moja kadiri yake ndi nshahara wa kutwa moja. † **15:12** “Kifindi” mana ake “mwana wakwisiriza”.

nkomu.’ 28 Paasikire javire, mwana ntanzi ire akikimiwa pakulu futi, aakisaka kwingira
nnyumba mure. Ndimana, wawaye ire akilawira panja pare, akintafadali engire.
29 Fala iye akinjibu wawaye, akamba: ‘Onani, myaka mingi yawenye nukutumikirani,
tangu sinamba kukatala ámuri zenu! Fala umwe amunamba kunipa nanga mbuzi moja,
nikitenda sherehe na marafiki zangu! 30 Fala sambi kafika mwanenu aribire nzuruku
wenu na mareba-yu, munsinjira ng'ombe wakunenepa pakulu noyo!’ 31 Wawa ire
akamba: ‘Mwanangu, uwe daima kuwa nnomi, na paapitire mali-zi pakaya-pa zako.
32 Ila ibidi titende sherehe, tiwe radi, konta nduyo kâfwa, kaludira kuinshi! Iye kâsika,
epa sambi kawoneka!’ ”

16

Kinyume ca amiri njanja

1 Na tena, Insa kawambira wanafunzi wake javi: “Ákiwapo mwananlume mmoja
tajiri, ákiwa nawo amiri wa mali zake. Tajiri ire akambiriwa: ‘Amiri wako-yo mali
ako atumiranga caputu.’ 2 Basi, tajiri ire akimwita, akindairi: ‘Caniri kusikira-ci
kuhusu uwe-po ndi kinani? Ereza vyautumire mali-yo kwa sababu aujuzi kuwa amiri
wangu tena.’ 3 Amiri ire akiriwazira iye mwanyewe: ‘Epa sambi, nisaka kutendaja?
Mwenye wangu kankunilavya kazi. Omi kurima sikidiri, na kulebela zimola niwona
haya. 4 Sambi, nijiwa vyanisaka kutenda ipate nikilaviwa kazi, wanu wanipokerere
mmanyumba mwawo.’

5 Basi, iye akanza kuweta mmoja-mmoja wari na deni ka mwenye wake. Wakwanza
akimwambira javi: ‘Mwenye wangu akuwira kadirini?’ 6 Iye akijibu: ‘Vipimiro miya
vya mafuta.’ Iye akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wikare upesi-upesi, wandike
amusini.’ 7 Ikisa, akindairi mwengine ire: ‘Uwe, uwiriwa kadirini?’ Iye akijibu:
‘Maguniya miya a tirigu.’ Amiri ire akimwambira: ‘Twala waraka yako-yi, wandike
tamanini.’

8 Mwenye tajiri ire akinsifu amiri saari kamilifu ire kwa kuwa katenda ankili ya
maarifa. Kamana wana wa ewu ulumwengu-wu wajanja pakulu kuhusu vinu vya
mulumwengu-mu koliko wana wa nuru* wajanja kuhusu vinu vya ulumwengu usaka
kuja. 9 Na nukwambirani javi: Tumirani mali a mulumwengu-mu† muwapate marafiki,
ipate pavija kutowa vinu vya mali wakukaribisheni mamburo a milele.

10 Mwaminífu wa vinu vitoto, na vinu vikulu novyo akuwa mwaminifu. Nkósi shariya
wa vinu vitoto, na vikulu nevyo novyo akosa shariya. 11 Ikiwa amuri waminifu wa mali
a mulumwengu-mu, nani asaka kukwaminini mali a kweli? 12 Na ikiwa amwaminika
na mali za munu mwengine, nani asaka kukupani vyenu umwe wanyewe?

13 Aapo ntumisi anta mmoja akidiri kuwatumika mamwenye wawiri. Siti mwenye
mmoja amwina, mwenye mwengine ampenda, au mmoja ampendeleya, mwengine
ankejeli. Basi, avikidirika kuntumika Mwenyezimungu na mali.‡”

Shariya na ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 11:12-13, 5:31-32; Maruku 10:11-12

14 Mafarizeu wakisikira piya-vi na, kwa kuwa nzuruku ukiwajibu pakulu, wakinke-
jeli Insa. 15 Insa akiwambira: “Umwe muritula kamba wanu wakukamilika mbere
ya wanu, fala Mwenyezimungu akwijiwa myoyo yenu. Kamana vinu vyawakurisa
wanadamu, ndi haramu mbere ya Mwenyezimungu.

16 Taureti ya Musa na kufunda ka minabii vyereziwa mpaka wakati wa Yahaya.
Mwanzo wa nopo yankwereziwa Habari Ngema kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu,

* 16:8 “Wana wa nuru” mana ake ndi wanu wa kushugulika kumwabudu Mwenyezimungu. † 16:9 Kigeregu: “mali bila shariya”. ‡ 16:13 Avikidirika kutumaini nzuruku na, wakati moja nowo, kuntumaini Mwenyezimungu.

na piya wakikukulula kwingira§. 17 Fala raisi bingu na ardhi kwisa, koliko kufujika
kipande kimoja kitoto ca Taureti.
18 Kila mwenyé kumwasa nkawake akinlomba muka mwengine kankuzinga. Na kila
mwenyé kunlomba muka wakwasiwa, neye novyo kankuzinga."

Hukumu yakutowa kutumira sana nzuruku

19 Insa akamba: "Ákiwapo mwananlume mmoja tajiri, ákivalanga nguwo za rangi
ya njambalãu na za linyu nyepepe. Daima-zi ákitendanga jambo rikulu ra sherehe.
20 Ákiwapo novyo masikini mmoja wakwitiwa Lazaru, kâturiwa panryango wa tajiri ire.
Mwiri wake piya úkiwa na buba. 21 Iye kukimwajibungi kulokota songolo zakugwa
sini ya meza paakirya tajiri ire. Anta umbwa zíkijanga zikinlamba-lamba buba ire.
22 Mwinshoni, masikini ire akifwa, akitwariwa na malaika akawe pamoja na Ibu-
rahima. Tajiri ire neye novyo akifwa, akizikiwa, 23 akiperekiwa Kuzimu, noko akitabika
pakulu futi. Nakulamusa uso, kawawona Iburahima pamoja na Lazaru wari baidi
futi. 24 Basi, tajiri ire akinkuwira Iburahima, akamba: 'Baba Iburahima, niwonere
utungu! Ntume Lazaru-yo aje kuno, mwinsho ya cala cake-co acoveke mmaji, aje
anidonosere palulimi-pa. Nankutabika pakulu na malulimi a moto!' 25 Fala Iburahima
akimwambira: 'Mwanangu, kumbukira kuwa kupokerera vinu vyako vyema kati ya
mainsha ako, na Lazaru novyo kapokerera vinu vibaya. Fala sambi nopa, iye kankun-
yamaziwa, uwe kwankutabika. 26 Visitoshe, riwapo pondo rikulu rititanusa umwe
nofwe ipate asakúla kukiruka kulawa kuno kuja eko asikidiri, wala kulawa kwenu-ko
kuja kwetu kuno!' 27 Tajiri ire akamba: 'Basi, nukulebelani baba, ntumeni Lazaru
kunyumba ya wawa. 28 Nanawo wanduzangu watanu ukaya-ko, oke akawambire
wasije kufika epa mahala patabu-pa.' 29 Fala Iburahima akinjibu: 'Ewo wanawo
vyawafundiwe na Musa na vyawalaiziriwe na minabii wengine. Wawasikirize nowo.'
30 Tajiri ire akamba: 'Ha, baba Iburahima. Fala mmojawapo kati ya wafwi inawa akuka
mpaka noko, ewo nanga watubiya.' 31 Iburahima akijibu: 'Ikiwa ewo awasaka kunsik-
iriza Musa pamoja na minabii, anta munu alawe ka wafwi, neyo novyo aazungunusa
mawazo awo.' "

17

Dambi na nswamaa
Matwaya 18:6-7; Maruku 9:42

1 Insa kawambira wanafunzi wake javi: "Daima munu vinkuna vinu vya kunkos-
esa, fala alaniwe ire akosésa! 2 Ndi fadari kwake iye afungiriwe nsingo riwe rikulu
rakuremera, efyeriwe mbahari, koliko kunkosesa ewa watoto-wa mmojawapo. 3 More-
moreni umwe wanyewe! Ikiwa nduyo kakukosa, nsutumu. Akitubiya, nswamii. 4 Anta
iye paakukosa mara saba kutwa moja noyo, na kila mara akija akitubiya kulebela
nswamaa, ujuzi unswamii."

Rifundeni kumwamini Mwenyezimungu

5 Mawalii wamwambira Mwenye Insa, wamba: "Tongeze kwamini kwetu!" 6 Mwenye
akamba: "Munawa nawo kwamini aba kamba utoto wa mbeyu ya mostarda, nanga mu-
sowerera muti nkulu-wu: 'Siuka, ukarisomeke mbahari!', newo nanga ukusikirizani!"

Shuruti za ntumisi wa Mwenyezimungu

7 "Tulani kwa nfano, umwe mmojawapo akuwa na ntumisi wa masamba au
wakusunga mifuwo. Iye akiludi, utakumwambira kuwa njo kuno upesi pameza-pa,
wikare urye? Aumwambira javyo futi! 8 Ila umwambira: 'Tengeza cakurya nirye.
Vala mavazi-yo, uniudumu nirye, ninywere maji. Ikisa, nowe urye, unywe maji.'

§ **16:16** Au: "piya wasáka kwingira wajuzi wengire ka nguvu".

Sinovyo? 9 Atakunshukuru ntumisi-yo kwa kuwa katenda vyaatumiwe? 10 Nomwe
novyo, mukisa kutenda piya vyamutumiwe, mwambe: ‘Ofwe tiwa watumisi satijuzi
kusifiwa. Titimiza kutenda vitibidire tu basi.’ ”

Insa awaponesa wacamagundula kumi

11 Insa, paakuka Yerusalemu, akipita kati-kati ya Samariya na Galileya. 12 Pengire
kaya mója, wanu kumi walwere magundula wakimukira, wámwimira, baidi aba.
Wakikuwa wakamba: 13 “Insa, mwanlimu, tiwonere utungu!” 14 Insa akiwanang'aniza,
akamba: “Ukani, mukarolote ka walongozi wa dini.” Ewo nakulawa wakuka,
wakiponesiwa. We!
15 Mmoja kati ya noware, paawonire kuwa kaponesiwa, akiludira ka Insa nokure,
kuno akinsifu Mwenyezimungu na shauti ulu-ulu. 16 Akingwirira Insa mmaulu,
akinshukuru. Ona, noyo ákiwa nSamariya. 17 Basi Insa akinjibu: “Omi siwaswafire
wanu kumi? Sambi, kenda wandepi? 18 Mbena awawoneka-pa wakiludi waje wampe
Mwenyezimungu utukufu wake? Ila awoneka noyu myeni-yu tu basi!” 19 Na Insa
akimwambira mwananlume ire: “Lamuka, uke vyako. Kwamini kwako kukuvusha.”

Kuja ka ufalume wa Mwenyezimungu
Matwaya 24:23-28, 37-41

20 Mafarizeu wamojawapo wandairi Insa: “Ufalume wa Mwenyezimungu ukuja
kufika rini?”
Insa akiwajibu: “Ufalume wa Mwenyezimungu auja na alama yakuwoneka. 21 Wala
amwamba: ‘Ndiwu-pa’ wala ‘Ndi ure pare’ kamana ufalume wa Mwenyezimungu uwa
kati yenu.”
22 Ikisa, akiwambira wanafunzi wake javi: “Ukuja kufika wakati wamuja kusakula
kuwona suku mojawapo ya Binadamu wa Binguni, fala amuwona. 23 Wakuja kuk-
wambirani javi: ‘Mmone-yu-pa!’ au ‘Mmone ire pare!’ Fala musilawire panja wala
musiwafulate. 24 Konta kamba kumensa vyakumesanga julu, kukimwarika upande
moja mpaka mwengine, ndi vyaari Binadamu kwa suku yake. 25 Fala kwanza,
ilazimu iye atabike vinu vingi, na akatariwe na wanu wa eci kizazi-ci. 26 Kamba
vyavikunire suku za Nnu ndi vyavija kuwa novyo suku za Binadamu wa Binguni.
27 Wanu wakirya, wakinywa, wakilomba na wakilombiwa, mpaka suku yengire Nnu
nsafina, akija mwanalukaya akiwapoteza piya.* 28 Kwa namuna mmoja novyo kamba
vyavikunire suku za Loti: wakirya na wakinywa, wakiuza na wakiuzanya, wakivyala
na wakijenga, 29 fala suku yaalawire Loti Sodoma, moto na unga vikisuka julu kamba
nvula, vikiwapoteza wanu piya. 30 Kwa namuna mmoja noyo ndi vyavija kuwa suku
Binadamu wa Binguni yaaja kufafanuriwa.† 31 Noyo suku-yo, ája kuwa papala, asisuke
kwingira nnyumba mwake kulavya vinu vyake. Na ája kuwa masamba, aaja kuwayi
kuludira ukaya. 32 Kumbukirani cinkunire muka wa Loti‡. 33 Munu asaka kusunga
mainsha ake, mwinsho apoteza. Fala munu apoteza mainsha ake§, ásunga ukomu
wake-wo. 34 Nukwambirani kuwa noyo suku-yo usiku, wakuwapo wawiri wakulala
kinanda kimoja, mmoja atwariwa, mwengine akwasiwa. 35 Wakuwapo wanawaka
wawiri wakusaya pamoja ufu, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.” 36 * 37 Basi
wanafunzi ware wakindairi: “Mwenye, víkuna ndepi?”

---

* **17:27** Paasaka kuja Binadamu, Insa, wanu-wo novyo wakuja kufazaikira mainsha awo a daima, bila kummwaza Mwenyezimungu. Newo novyo wakuja kupoteziwa, sairi nkati ya mwanalukaya fala nkati ya hukumu ya Mwenyezimungu. † **17:30** Wanu awaja kuwa tayari paaja kuludi Binadamu. Ewo wazidi kutenda vitendo vyawo vya kila suku, bila kummwaza iye, mpaka wafafanuririwe caari iye. ‡ **17:32** Iye nakusaka kuludi, nakunang'aniza nyuma, kataduka kuwa ribwi ra munyu! Ona Mwanzo 19:26. § **17:33** “Apoteza mainsha ake” kwa kufulata nafsi ya Mwenyezimungu. * **17:36** Aya-yi aipo mMandiko mengi meema. [Wakiwapo wanawalume wawiri mmasamba, mmoja atwariwa mwengine akwasiwa.]

Iye akiwajibu: “Mahala pauwa mwiri wakufwa, nopo ndi pawajumana marembo.†”

18

Faida ya kutenda duwa daima

1 Suku moja Insa kawambira wanafunzi wake kinyume kimoja cakuwa daima wájuzi
watende duwa daima, wasisokeziwe. 2 Iye akamba: “Kaya mmoja ákiwapo mwenyé
kulamula. Iye aakopesiwa na Mwenyezimungu wala aakimwinshimu munu asaka
kuwa onse. 3 Noyo kaya-yo, ákikalanga mwanamuka nankweli. Iye ákukanga ka mwenyé
kulamula ire, akimwambira: ‘Nipe shariya yakunisaidiya na aduwi wangu.’ 4 Upita
muda, mwenyé kulamula ire akikatala. Fala mwinshoni, akisowera kimoyomoyo,
akamba: ‘Ingawa simopa Mwenyezimungu wala simwinshimu munu, 5 fala, kwa kuwa
nankweli-yu asinipe kazi daima-zi, basi nukumpa shariya yake ipate asije kunisokeza.’
” 6 Mwenye akamba: “Sikirizani vyaasemire ire mwenyé kulamula saari kamilifu
ire. 7 Novyo, Mwenyezimungu aawalamula kwa shariya wawatondore iye, wenye
kunlalamikira iye usiku na nsana? Atakukawa kuwasaidiya? 8 Nukwambirani kuwa
iye awapatisa shariya yawo upesi-upesi! Novyo-sivyo, paasaka kuludi Binadamu wa
Binguni, itakuwa awasingana mulumwengu-mu wanu wakumwamini iye?”

Faida ya kulebela duwa ukirinyenyekeya

9 Ikisa tena Insa akiwasowerera kwa kinyume, akiwambira wamojawapo wakiritula
kuwa wanu wa shariya, wakiwakejeli wenziwawo. Iye akamba javi: 10 “Wanawalume
wawiri woka nNyumba Takatifu kunlebela Mwenyezimungu. Mmoja ákiwa Nfarizeu,
mwengine ákiripisanga nsoko. 11 Nfarizeu ire emire yeka, akilebela, akaamba javi:
‘Yarabi Mwenyezimungu! Nukushukuru kuwa omi siri mmadambi kamba vyawari
wanu wengine: wanyang'anyi, wakosi shariya na wazinzi, wala kamba cakúripisa nsoko
ire. 12 Nifunga mara mbiri kila sumana, na nilavya fungu rakumi kwa piya faida zangu.’
13 Fala cakúripisa nsoko ire kemira baidi, anta maso aakikidiri kufungula kunang'aniza
julu. Ila ákiribiya pakifuwa kuno akamba: ‘Yarabi Mwenyezimungu, niwonere utungu,
omi niwa mmadambi!’ ” 14 Insa akimariza akamba: “Nukwambirani kuwa eyu
mwananlume-yu kaludira kwake kakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu, mwengine
ire aakikishiwe. Kamana kila mwenyé kurikweza mwanyewe akwisusiwa, ila arisúsa
mwanyewe akweziwa.”

Insa awapokerera wenye kurinyenyekeya
Matwaya 19:13-15; Maruku 10:13-16

15 Bandi ya vire, wanu wamojawapo wakija nawo wana watoto ka Insa ipate
awakumbure na nkono wake awajanliye. Wanafunzi wake pawawawonire, wakikola
kuwasutumu. 16 Fala Insa akiweta kuno akiwambira: “Waseni wasimana-wo waje
kwangu omi! Musiwakataze! Ufalume wa Mwenyezimungu, wanu kamba ewo ndi
wawo. 17 Nukwambirani kweli kuwa saapokerera ufalume wa Mwenyezimungu kwa
namuna ya kisimana visaka kuwa vyonse aashubutu kwingira.”

Insa aawapokerera wanu wakupenda mali pakulu koliko iye
Matwaya 19:16-30; Maruku 10:17-31

18 Nkulungwa mmoja akindairi Insa javi: “Mwanlimu mwema, nitende kinani ipate
niriti mainsha a milele?” 19 Insa akimwambira: “Kunita mwema sababuni? Aapo
mwema, ila Mwenyezimungu tu basi! 20 Uwe ukwijiwa ámuri-zi: ‘Usizinge, usiulaye,
usiwe, usiseme ushahidi wa ulongo, uwenshimu wawayo na mamayo.’ ” 21 Iye
akamba: “Ezi ámuri-zi piya ndi zanifulata tangu niri nnemba.” 22 Nakusikira javire,
Insa akimwambira: “Ila cukubakira kinu kimoja tu basi. Kauzanye piya vyauri nawo,

† **17:37** Mana ake: Pakuludi Binadamu, piya wanu wámmona na wakwijiwa.

nzuruku-wo uwatongere masikini. Kwa javyo, uriturira mali mbinguni. Ikisa uje
unifulate.” 23 Fala mwananlume ire paasikire vyaajibiwe vire, akiwuzunika pakulu
konta ákiwa tajiri nkulu.
24 Noparepare Insa, nakummona mwananlume ire javire, akamba: “Virigariga
wenye mali kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. 25 Ndi kweli, raisi ngamiya
kupenya kipenyo ca singano koliko tajiri kwingira muufalume wa Mwenyezimungu.”
26 Wanu wakisikira ware, wakindairi Insa: “Kwa javyo, avushiwa ndi wepi?*” 27 Fala
iye akijibu: “Vinu savikidirika na wanu, akidiri ndi Mwenyezimungu.”
28 Peduru akimwambira Insa: “Ona, ofwe tasa nyumba zetu tukufulata uwe.”
29 Iye akiwambira: “Nukwambirani kweli, hapana munu wakwasa nyumba yake,
nkawake, wanduze, wawaze, au wanawe kwa ajili ya ufalume wa Mwenyezimungu,
30 saapokerera maripo mara nyingi zawenye mulumwengu nomu. Novyo, bandi
yakufwa, apata mainsha a milele.”

Insa asowera tena kuhusu kufwa kwake na kufufuka kwake
Matwaya 20:17-19; Maruku 10:32-34

31 Insa akiwatwala wanafunzi kumi na wawiri ware, akiwambira javi: “Sikirizani!
Tankuka Yerusalemu, koóka kutimiziwa piya mambo awandike minabii kuhusu Bi-
nadamu wa Binguni. 32 Kamana iye akuka kuperekiwa mmakono mwa Sawari-
Mayahudi†, ashupiwa, atukaniwa, na asuniriwa mata. 33 Nakwisa kuncapa, wamulaya,
fala suku ya tatu, iye afufuka.” 34 Evi vinu-vi ewo awereriwe anta aba. Vyaawambire
vire wafisiwa, awakereriwa vyaakisowera vire.

Insa amponesa munu mmoja kipofu wakurinyenyekeya
Matwaya 20:29-34; Maruku 10:46-52

35 Insa, paákifika karibu ya Yeriko, ákiwapo munu mmoja kipofu kekala nanyenje
ya njira, akilebela zimola. 36 Kipofu ire, paawasikire wanu wengi wakipita, aki-
wadairi: “Kinu-ci kinani?” 37 Wakimwambira: “Insa wa Nazareti ndi ári kupita.”
38 Ndimana kipofu ire akanza kukuwa: “Insa, ujukulu wa Daudi, nitendere huruma!”
39 Walongorere ware wakinsutumu, wakimwambira anyamare. Fala iye kila mara
akizidi kukuwa: “Mwana wa Daudi, nitendere huruma!” 40 Insa akimira, akitumiza
waje nawo munu ire. Paajire karibu, Insa akindairi: 41 “Usaka nukutende mwaja?”
Iye akijibu: “Mwenye, nisaka niludire kuwona.” 42 Insa akamba: “Ludira kuwona!
Kwamini kwako kukuvusha.” 43 Kwa mpunde noure, iye akanza kuwona, akinfulata
Insa kuno akintukuza Mwenyezimungu. Na piya wanu pawammonire, wakinsifu
Mwenyezimungu.

19

Insa ampokerera mmadambi wakwitiwa Zakeu

1 Insa kengira Yeriko, akipita akenenda. 2 Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa
Zakeu, ákiwa nkulungwa wa warípisi nsoko, iye ákiwa tajiri. 3 Iye ákisakula ammone Insa
na amwijiwe namuna zake. Fala aakikidiri konta wanu wákiwa wengi, na iye ákiwa
mwipi pakulu. 4 Kwa javyo, akituwa mbere, akikwera mmuti ammone sana, kamana
Insa ákiwa tayari kupita noire njira ire.
5 Insa, paafikire nopare mahala pare, akinang'aniza julu, akimwambira javi: “Zakeu,
isuka upesi! Rero nijuzi nifikire nnyumba mwako.” 6 Ndimana akisuka upesi-upesi,
akimpokerera Insa nnyumba mwake kwa sherehe pakulu sana. 7 Junudi ya wanu ware
pawawonire javire, piya wakiduguda, wakamba: “Iye kengira mwa mmadambi mure

---

* 18:26 Ewo wakiwaza javire konta Mayahudi wakidaniza kuwa matajiri ndi wanu wenye kujanliiwa na Mwenyez-imungu. Basi, ikiwa ewo awakidiri kuvushiwa, wengine-wo wapata mwaja nafasi ya kuvushiwa? † 18:32 Kigeregu: “mataifa”.

ndi mwafikire!" 8 Zakeu akimira, akimwambira Mwenye: "Ona, Mwenye, nilavya nusu
ya mali angu, niwapa masikini. Ikiwa kawapo waninnyáng'anye kinu, ninludisira mara
nne." 9 Insa akimwambira javi: "Rero eyi nyumba-yi kufika kuvuka kwa sababu eyu
novyo ujukulu wa Iburahima*. 10 Kamana Binadamu wa Binguni kaja kunsakula na
kunvusha ire asíke."

Mukipewa kinu tumirani sana-sana
Matwaya 25:14-30

11 Junudi ya wanu ware pawasikire evi, Insa akizidi kuwambira kinyume cengine
konta ákiwa karibu kufika Yerusalemu, na kwa kuwa wakidaniza kuwa ufalume
wa Mwenyezimungu ulawirira kwa mpunde noure. 12 Basi, iye akamba: "Ákiwapo
mwananlume mmoja bora pakulu. Iye kasafiri akuka inti nyengine ya baidi. Koka
akatawaziwe kuwa nfalume wa inti yake, ikisa aludi. 13 Kábula ya kulawa, kaweta
wakazi wake kumi, kila mmoja akingabizi jarajara moja ya faida pakulu†, aki-
wambira: 'Curuzirani nzuruku-wu mpaka omi niludi.' 14 Fala wanu wa muinti
mwake wakimwina. Ndimana, wakiwatuma wanu nyuma yake wakaseme javi: 'Eyo
mwananlume-yo atinsaka kutitawala.' 15 Pesire kutawaziwa kuwa nfalume wa inti
ire, akiludi. Akitumiza kuweta wákazi noware waâwasire nzuruku ware, ipate ejiwe
faida yaapatire kila mmoja, kwa biyashara yawakitenda. 16 Akifika mukazi wakwanza
ire, akamba: 'Mwenye, omi nipatira faida mara kumi kwa nzuruku wamunipere.'
17 Nfalume ire akamba: 'Vyema pakulu sana! Kuwa amiri mwaminifu! Tangu pauwere
mwaminifu wa kinu kitoto, ukuja kupata mamulaka julu ya makaya kumi.' 18 Ikisa
akija amiri wapiri ire, akamba: 'Mwenye, kwa nzuruku wenu ure, omi nipatira faida
mara ntanu.' 19 Nfalume ire akimwambira novyo: 'Uwe ukuja kupata mamulaka julu
ya makaya matanu.' 20 Akija novyo mwengine, akamba: 'Mwenye, nzuruku wenu
ndiwu, nifindika munguwo nikitula, 21 konta nikopa. Uwe kuwa munu mmoja ngumu,
ulavya faida ya kazi sautendire, uvuna vinu saurimire.' 22 Nfalume ire akijibu: 'Uwe
kuwa mukazi mbaya! Nukulamula julu ya usowezi wako mwanyewe. Uwe ukwijiwa
kuwa omi niwa ngumu, nilavya faida ya kazi sanitendire, nivuna vinu sanirimire?
23 Sambi mbena nzuruku wangu-wo auturire mbanku mojawapo? Omi pakuludi nanga
nisingana nzuruku wangu pamoja na faida yake.' 24 Ikisa nfalume ire akiwambira
wenziwe wákiwa karibu ware, akamba: 'Mpokereni nzuruku eyu mukazi-yu, mumpe
apatíre faida mara kumi ire.' 25 Ewo wakimwambira: 'Mwenye, iye kanawo futi jarajara
kumi!' 26 Nfalume ire akiwajibu: 'Nukwambirani kuwa mwenyé kuwa nawo apewa
pakulu, fala saana, caari nawo noco anyang'anyiwa. 27 Sambi, maaduwi sawakisaka
kuwa omi nitawaziwe nfalume ware, njoni nawo kuno, muwolaye mbere yangu!' "

Insa akwingira Yerusalemu
Matwaya 21:1-11; Maruku 11:1-11; Yahaya 12:12-19

28 Insa pesire kwamba evi vinu-vi, akilongorera akuka Yerusalemu. 29 Paafikire
karibu ya makaya a Betifage na Betaniya, karibu ya mwango wa Mizaituni, Insa
akiwatuma wanafunzi wawiri, 30 akiwambira javi: "Ukani kaya íri mbere ire. Mukifika,
munsingana buru kafungiriwa, iye tangu aanamba kupandiwa na munu mmojawapo.
Nfungureni, muje naye kuno. 31 Ikiwa munu kakudairini kuwa: 'Munfungurirani?',
mwambireni javi: 'Mwenye ndi ári kunsakula.' " 32 Basi, watumíwe ware nakuka,
wasingana kamba vyaâwambire novire. 33 Nakunfungula buru ire, wanyewe waki-
wadairi: "Mbena mankunfungula buru-yo?" 34 Ewo wakijibu: "Mwenye Insa ndi
ári kunsakula." 35 Ikisa, wakinlongoza mpaka ka Insa, wakitandika nguwo zawo
julu ya buru ire wakimpandisa Insa. 36 Ikisa munjira mwakipita Insa, wanu ware

* 19:9 Konta ankubali Mwenyezimungu kamba vyaankubarire Iburahima. † 19:13 Kadiri ya jarajara moja íkiwa nshahara wa mwezi mitatu.

wakitandika nguwo zawo.‡ 37 Pawafikire karibu ya Yerusalemu, mahala pakwisukira
Mwango wa Mizaituni, wanu piya wa kundi ra wanafunzi watenda radi, wakintukuza
Mwenyezimungu kwa shauti ulu-ulu kwa piya vitendo vya uwezo vyawakiwona.§
38 Ewo wakamba:

“Heri nfalume ári kuja kwa zina ra Mola!
Mbinguni iwepo salama,
na julu pakulu uwe-po utukufu!”

39 Mafarizeu wamojawapo wákiwa kati ya junudi ya wanu ware, wamwambira javi:
“Mwanlimu, wadume wanafunzi wako-wo!” 40 Iye akijibu: “Onani, ewa wakinyamala,
mawe akwanza kutamba!”
41 Pawakiwa karibu yakufika, nakuwona kaya ya Yerusalemu, Insa akanza kurira,
42 akamba: “Ha! Yerusalemu! Vikinajibu rero wijiwe vinu vija na usalama! Ila sambi-pa
kufisiwa mmaso mwako usiwone! 43 Kamana zikuja kukufikira suku maaduwi
wako wakujengera ngulu zakukushambuliya, wakuzunguriza, wakukinya kila upande,
44 wapita wakugwisira pansi pamoja na wanawo wari nkati yako. Ewo awasa riwe anta
rimoja kubaki julu ya riwe renziwe, konta aumanyire wakati wajire Mwenyezimungu
kukuvusha.*”

Insa aswafi Nyumba Takatifu
Matwaya 21:12-17; Maruku 11:15-19

45 Insa kengira Nyumba Takatifu, akanza kuwatuwisa wacuruzi, 46 akiwambira
javi: “Yandikiwa javi: ‘Nyumba yangu-yo ikuja kuwa nyumba ya duwa.’ Fala umwe
nyumba-yi mutenda kuwa jonga ra wevi†.”
47 Insa daima-zi akifundanga nNyumba Takatifu mure. Wakulungwa wa dini,
wanlimu wa shariya, pamoja na wakulungwa wa nkaya mure, wakisakula namuna
yakumpoteza Insa. 48 Fala awakiwonerera namuna, konta wanu piya watengemana
pakulu kunsikiriza.

20

Mamulaka a Insa adairiwa
Matwaya 21:23-27; Maruku 11:27-33

1 Suku moja, Insa paakiwafunda wanu na paakereza Habari Ngema nNyumba
Takatifu, wakilawirira nomo wakulungwa wa dini, wanlimu wa shariya, pamoja na
walongozi, 2 wakimwambira, wakamba: “Tambire, uwe evi vinu-vi kwankutenda na
mamulaka a nani? Eya mamulaka-ya akupere nani?” 3 Insa akiwajibu, akamba:
“Sambi, nomi novyo nukudairini kinu. Nambireni: 4 Yahaya paakiwoza wanu, aki-
tenda javyo kwa mamulaka a Mwenyezimungu au a wanadamu?” 5 Ewo wakingira
kukaidiyana, wakamba: “Tikinjibu kuwa ‘a Mwenyezimungu’, iye atidairi: ‘Umwe
kutowa kunkubali Yahaya sababuni?’ 6 Fala, tikamba kuwa ‘a wanadamu’, wanu piya
watipanja na mawe, konta wakikubali kuwa Yahaya nabii wakweli.” 7 Basi, mwinshoni
wakinjibu javi: “Atijiwa.” 8 Insa akijibu: “Basi, nomi novyo sukwambirani mwanyewe
mamulaka anitendesa evi vinu-vi.”

Kinyume ca warimi wabaya
Matwaya 21:33-46; Maruku 12:1-12

‡ **19:36** Eyi ndi namuna yakumpokerera nfalume. § **19:37** Ewo wakidiri kuwona kaya ya Yerusalemu, na wakiwaza kuwa Insa pengire Yerusalemu, ukwanza ufalume wake. Ndi ntamana wakitenda sherehe pakulu. * **19:44** Mana ake: Ewo awampokerere Almasihi aperekiwe na Mwenyezimungu kuja kuwavusha. † **19:46** Ona Izaya 56:7; Yeremiya 7:11. Ndi kweli kuwa Mwenyezimungu akisaka Nyumba Takatifu pawe mahala pakutenda duwa kabila piya.

9 Sambi, Insa akanza kuwasowerera wanu eci kinyume-ci javi: "Mwananlume
mmoja kavyala muti wake wakupa uva, akitula rani na warimi wamojawapo, ikisa
akisafiri suku nyingi zawenye. 10 Paufikire wakati wa kutokota uva, iye kantuma
ntumisi ka warimi kure ipate wakampe fungu ra mwenye wake ire. Fala warimi ware
wakimwibiya, wakinludisa makono-waka. 11 Ikisa, mwanyewe masamba ire akintuma
ntumisi mwengine, neye novyo wakimwibiya, wakimwanziri, wakinludisa makono-
waka. 12 Mwanyewe masamba ire akintuma ntumisi watatu, fala warimi ware neyo
novyo wakinlumiza, wakintuwisa.
13 Basi, mwanyewe masamba ire akisowera kimoyomoyo akamba: 'Sambi, nisaka
kutendaja? Hã, nijiwa! Nimpereka mwanangu wanimpenda pakulu. Dalili wakuka
kumwinshimu!' 14 Fala warimi ware pawammonire mwana ire, wakisowera watupu-
watupu: 'Epa kankuja mwenyé haki yakuriti masamba-ya! Tukeni timulaye, irati-yo
iwe yetu ofwe!' 15 Basi, wakinlavira panja ya masamba are, wakimulaya."
Ikisa Insa akiwadairi: "Mwenyé masamba ire warimi ware awatendaja? 16 Iye akuja,
awapoteza warimi-wo, na masamba-yo awemisira wanu wengine."
Wanu ware pawasikire javire, wamba: "Visikune javyo!*" 17 Fala iye kawanang'aniza
wanu ware rungu-rungu, ikisa kawadairi javi: "Sambi eya Mandiko-ya javi:

'Riwe rawakatare wajengi ndi rilawirire kuwa riwe maalumu', mana ake kinani?†"
18 Insa akizidi kusowera:

"Agwiríra onse eri riwe-ri
akuwa kipande-kipande.
Warisaka kungwirira eri riwe-ri,
asaika-saikanga atenda ufu.‡"

Insa awajibu na wijiwifu maaduwi wake
Matwaya 22:15-22; Maruku 12:13-17

19 Wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini pawasikire kinyume cire, wakisaka
wanfunge Insa kwa mpunde noure, konta wejiwa kuwa Insa kankuwasutumu ewo-po§,
fala wakiwopa wanu ware.
20 Kwa javyo, wanlimu wa shariya na wakulungwa wa dini wakintunza Insa sana-
sana. Ewo wawapereka wapererezi wamojawapo wakiritula kuwa wanu wakweli.
Wakisakula wammonerere kamba iye asowera kinu cakunkoresa ipate wampereke
ka guvinadoru, mwenyé uwezo na mamulaka. 21 Ndimana wakindairi, wakamba:
"Mwanlimu, tukwijiwa kuwa piya vyausowera na vyaufunda vyakweli, wala aulamula
kwa kunang'aniza munu caari, ila kwankufunda kamili njira ya Mwenyezimungu.
22 Sambi, tambire kinu kimoja: Ofwe tijuzi au atijuzi kunripa nsoko Kaisari*?" 23 Fala
Insa nakwijiwa ujanja wawo ure, akiwambira: 24 "Nolotereni jarajara moja. Ewu
uso-wu na eya mandiko-ya vyanani?"
Ewo wakijibu: "Vya Kaisari." 25 Iye akiwambira: "Basi, vinu vya Kaisari, mpeni
Kaisari. Vinu vya Mwenyezimungu, mpeni Mwenyezimungu." 26 Kweli, awapatire
mbere ya wanu kunkoresa Insa na majibu ake. Kwasa javyo, washanga na majibu ake
are, wakinyamala vii.

---

* **20:16** Wanu wakereriwa mana ake kinyume cire: kuwa Mwenyezimungu awapokera Mayahudi ufalume wawo, na kuwapa wanu Sawari Mayahudi. Newo novyo awakubarire kuwa wakintenda caputu Mwana wampereke Mwenyezimungu. † **20:17** Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. ‡ **20:18** Mana ake: Riwe-ro rikolota kuwa ndi Insa. Wanu wankatala Insa wapoteya. § **20:19** Nkati ya usowezi wa kinyume ure ikuwa ewo ndi warimi. * **20:22** Ware Mayahudi avikiwajibu kunripa nsoko nfalume nkulu wa waRoma. Iye akitukuziwa kamba nlungu na waRoma, kinu-ci ka Mayahudi kufuru.

Kulomba bandi ya wafwi kufufuka
Matwaya 22:23-33; Maruku 12:18-27

27 Ikisa, wakinfika karibu Masaduseu wamojawapo, ware wakatála kuwa kuwapo
kufufuka ka wafwi. 28 Ewo wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, Musa katandikira eya
mandiko-ya javi: ikiwa munu kafwa, kamwasa nkawake saapongore naye wana, nduye
marehemu ajuzi amwingire manyumba nankweli ire, filihali apongola naye rilunga
rikolo. 29 Sambi, wákiwapo wana saba wawa mmoja na mama mmoja. Ntanzi kalomba,
kafwa saapongore naye mwana. 30 Nduye wapiri, 31 na watatu, neyo novyo want-
wala muka ire, wanlomba awapongore naye mwana. Wo-saba ware piya wanlomba
awapongore naye wana, wafwa. 32 Mwinshoni, mwanamuka ire neye novyo akifwa.
33 Basi, suku ya kufufuka, mwanamuka ire akuja kuwa muka wa nani? Kamana
wo-saba ware wanlomba muka mmoja noire!"

34 Insa akiwajibu: "Duniya-yi wanu walomba na walombiwa. 35 Fala waturiwe
ubora kupata enzi zisaka kuja pawaja kufufuka ka wafwi, ewo awaja kulomba wala
kulombiwa. 36 Kweli, awaja kufwa tena, konta wakuja kuwa kamba malaika. Ewo wana
wa Mwenyezimungu kamana wafufuriwa ka wafwi. 37 Kuhusu mwaha wa kuwa wafwi
wakuja kufufuriwa, anta na Musa† wawenye kakikisha novyo paasowere kuhusu muti
ukikorera. Iye kamwita Mola zina ra 'Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.'‡
38 Basi, iye siyo Nlungu wa wafwi, ila Nlungu wa wanu wari hai. Kwake iye, wanu piya
wawa hai." 39 Ikisa wanlimu wengine wa shariya wakimwambira Insa: "Mwanlimu,
kusowera sana!" 40 Bandi ya evi, awerepo munu wakurimba moyo kundairi Insa kinu.

Almasihi ndi bora pakulu
Matwaya 22:41-46; Maruku 12:35-37

41 Ikisa Insa akiwadairi: "Wanu wakwamba mwaja kuwa Almasihi ujukulu wa
Daudi? 42 Kamana Daudi mwanyewe ndi ambire nkitabu ca Zaburi§:

'Mola kamwambira Mwenye wangu*:
Ikala nkono nriro wangu†
43 mpaka niwature maaduwi wako
wawe sini kamba gogo rakwirika maulu ako.'

44 Ona, ikiwa Daudi Almasihi kamwita 'Mwenye', namunani vyaawa upande wa
ujukulu wake?‡"

Insa akumbusa kuhusu wanlimu wa shariya
Matwaya 23:1-36; Maruku 12:38-40

45 Wanu piya pawakinsikiriza, Insa akisowera na wanafunzi wake, akiwambira javi:
46 "More-more na wanlimu wa shariya! Kuwajibu kupita wakenenda wavarire sana-
sana na kukomaziwa kwa inshima mmaluwanja. Watondola kwikala mahala mwa
swifa nsinagoga na mmajambo. 47 Fala wawewiranga manankweli vinu vyawo, na
watendanga siyasa yakulebela duwa zakurepa. Basi, ewo wakuja kuhukumiwa pakulu
futi!"

---

† **20:37** Kati ya Masaduseu, Musa ákiwa nabii bora pakulu. ‡ **20:37** Mbere ya Mwenyezimungu, Iburahima, na Izaki pamoja na Yankubu wangari hai, konta roho zawo hai. Na suku ya Kiyama, Mwenyezimungu akuka kujumulanisa roho na mwiri mupya. § **20:42** Ona Zaburi 110:1. * **20:42** "Mwenye wangu" Almasihi. † **20:42** "Nkono nriro" mahala paswifa. ‡ **20:44** Insa akamba kuwa Almasihi ákiwa ujukulu wa Daudi, fala sijavyo basi. Nfalume Daudi mwanyewe Almasihi kamwita 'Mwenye', ndimana Almasihi ndi bora pakulu koliko nfalume mmojawapo wa duniya-yi. Kusema kweli, Almasihi ndi Mwenyezimungu wawenye.

21

Insa asowera kuhusu kulavya swadaka
Maruku 12:41-44

1 Insa paakiwa nNyumba Takatifu, akiwatunza matajiri wakasa nzuruku nkashoti
ya swadaka. 2 Ikisa akimmona nankweli mmoja masikini pakulu, akitaya jarajara
mbiri za nzuruku aba. 3 Basi, Insa akamba: "Nukwambirani kweli kuwa eyu nankweli
masikini-yu kataya nzuruku mwingi koliko piya wanu wengine-wo. 4 Konta ewo na
utajiri wawo mwingi wataya cawaremire nawo, fala iye na usikini wake kataya piya
caawere nawo kati ya mainsha ake."

Insa asowera kuhusu suku zambere

Insa asowera kuhusu kudanguriwa Nyumba Takatifu
Matwaya 24:1-14; Maruku 13:1-13

5 Wanu wengine, pawakisifu Nyumba Takatifu kuhusu namuna vyaisitawiziwe na
mawe meema-meema pamoja na mapambo a kutuziriwa, Insa akamba javi: 6 "Evi
vinu-vi vyamuwona-vi, ikuja kufika suku yakudanguriwa nfululu. Arija kubaki anta
riwe rimoja julu ya riwe renziwe." 7 Ewo wakindairi Insa javi: "Mwanlimu, vinu-vyo
vikuja kukuna rini? Alamani isaka kuwoneka kábula ya kukuna novyo vinu-vyo?" 8 Iye
akijibu: "More-more, asukuteseni munu! Kamana wakuja kulawirira wengi wawenye,
waja kwa zina rangu, wakamba: 'Omi ndi Almasihi' na 'Wakati ufíka!' Musiwafulate!
9 Na pamusikira kuhusu vita na mapinduzi, musope! Evyo siti vyanze kukuna, fala
Kiyama acifika kwa mpunde nowo."

Insa asowera kuhusu tabu isaka kuja

10 Ikisa akiwambira: "Taifa itenda vita na taifa nyenziwe na ufalume utenderana
vita na ufalume mwenziwe. 11 Vikuja kulawirira vitikansi vikulu muardhi, na balayi
na njala mahala mumojiwapo. Mukuja kuwona vinu vyakofya, na julu-ko alama
ulu-ulu za matajabisa. 12 Fala kábula ya piya-vi, mukuja kufungiwa na kulumbatiwa.
Mukuja kuperekiwa mmasinagoga kulamuriwa, na kwefyeriwa nkalaboshu. Mukuja
kuvutiwa mbere ya mafalume na maguvirinadoru, kwa sababu ya zina rangu. 13 Eyo
ndi isaka kuwa nafasi yenu yakulavya ushahidi kuhusu omi. 14 Basi, musifazaike na
namuna vyamusaka kurikotola, 15 kamana omi mwanyewe nukuja kukupani usemi
wa wijiwifu, wakuwa anta aduwi wenu mmoja aaja kukidiri kukukayidini. 16 Umwe
mukuja kupoteziwa anta julu ya wawa zenu, wanduzenu, jamaa wengine-po, na
marafiki zenu. Na wanu wamojawapo kati yenu, ewo wakuja kuwolaya. 17 Wanu piya
wakuja kukwinani kwa sababu ya zina rangu. 18 Fala anta nywiri mmoja nviswa vyenu
aipoteya. 19 Basi, kwa sababu ya kuvumirira kwenu, roho zenu zívushiwa."

Insa asowera kuhusu kulamuriwa ka Yerusalemu
Matwaya 24:15-21; Maruku 13:14-19

20 "Fala pamusaka kuwona Yerusalemu izunguriziwe na masurudadu, mwijiwe
kuwa ufika wakati wakudanguriwa kaya-yo. 21 Wakati-wo, wanu waja kuwa Yudeya
watuwirire mmyango. waja kuwa Yerusalemu walawe, waja kuwa mmamasamba
wasingire nkaya. 22 Kamana nozo suku-zo zikuja kuwa suku za hukumu, pavisaka
kutimiziwa piya vibushuriwe mMandiko Matakatifu. 23 Dambi wanawaka suku-zo
wája kuwa na mimba, na wakujíjisa wana wawo! Kamana zikuja kwingira balayi nyingi
zawenye muinti-mo. Wanu wa Iziraeli wakuja kuhukumiwa pakulu. 24 Wengi wakuja
kuulaiwa na upanga, na wengine wakuja kutwariwa kukisiwa kamba wafungwa inti
piya. Na Yerusalemu ikuja kutawariwa na wanu Sawari-Mayahudi*, mpaka wakati wa
Sawari-Mayahudi pausaka kutimiziwa."

* **21:24** Kigeregu: "mataifa".

Insa asowera kuhusu kuja kwake
Matwaya 24:29-35; Maruku 13:24-31

25 Insa kaamba novyo: “Zikuja kuwapo alama ya juwa, ya mwezi, pamoja na za
nondwa. Mulumwengu-mu, piya mataifa akuja kuuzunika, kukafilika na shauti ya
kitukulu na maluwimbi akofya. 26 Wanu ukuja kuwengira wofi pakulu kwa kinu cisaka
kuja mulumwengu-mu, mpaka nguvu zawo ziwesa. Kamana wenye nguvu mbingu
watikinyika. 27 Ikisa, ewo wakuja kummona Binadamu wa Binguni akija na wingu,
na uwezo na utukufu pakulu. 28 Basi, wakati wazisaka kukuna ezo alama-zo, inukani,
lamusani viswa vyenu, konta kuvuka kwenu kukuwa karibu!”
29 Ikisa, Insa akiwambira usowezi mmoja nkinyume akamba: “Tunzani mimongo† na
miti myengine. 30 Payanza kusipuka miti mukwijiwa sana-sana kuwa mirongo ya kinja
iwa karibu-karibu. 31 Kwa namuna mmoja noyo, pamuja kuwona ezi alama-zi, mwijiwe
kuwa ufalume wa Mwenyezimungu uwa karibu. 32 Nukwambirani kweli kuwa eci
kizazi-ci acipita evi vinu-vi savikunire piya. 33 Bingu na ardhi vilainika, fala usemi
wangu aushubutu kulainika.”
34 Insa akizidi kusowera: “More-moreni ipate myoyo yenu isifazaike na cakurya
wala cakunywa pakulu anta kushugulika na mambo a mainsha a rero-ya. Ritengezeni
sana-sana ipate noyo suku-yo isukulawirireni gáfula kamba nambo. 35 Kamana noyo
suku-yo iwajira wanu piya duniya-yi. 36 Ikalani mukirinang'anizira daima. Lebelani
ipate muwe nawo uwezo wa kunusurika piya vinu vija kukuna-vyo, mwimire mbere
ya Binadamu wa Binguni.”
37 Suku daima-zi, Insa ákukanga kuNyumba Takatifu ákiwafunda wanu, fala rikiswa
juwa, ákilawanga akuka kulala kuMwango ya Mizaituni. 38 Na kila subuu namapema,
wanu piya wákijumulana nNyumba Takatifu wansikirize.

22

Mipango wa kusakula kumulaya Insa
Matwaya 26:1-5, 14-16; Maruku 14:1-2, 10-11; Yahaya 11:45-53

1 Sambi, ríkiwa karibu-karibu jambo rakutafuniwa mikate saitayiwe furumento,
jambo rakwitiwa Pashukwa*. 2 Wakulungwa wa dini pamoja na wanlimu wa shariya
wakisakula namuna za kumulaya Insa kisiiri-siiri konta wakiwopa wanu.
3 Wakati-wo, Ibilisi kamwingira Yuda Shikariyoti, iye ákiwa mmojawapo kati ya
mawalii kumi na wawiri wa Insa. 4 Yuda akilawa akuka akiwonana nawo wakulungwa
wa dini na minduna wa Nyumba Takatifu, akisikizana nawo namuna ya kumpereka
mmakono mwawo. 5 Ewo wakitenda radi pakulu, wakisikizana naye wampe nzuruku.
6 Basi, Yuda akikubali, akanza kusakula wakati mwema wakumpereka Insa sawapo
wanu wengi.

Jambo ra Pashukwa
Matwaya 26:17-25; Maruku 14:12-21; Yahaya 13:21-30

7 Ikifika suku ya jambo ra mikate saitayiwe furumento, ikibidi asinjiwe kondoo
wa Pashukwa awe kafara. 8 Kwa javyo, Insa akintuma Peduru na Yahaya, akamba:
“Ukani mukatengeze piya visakikana kujambo ra Pashukwa, tirye pamoja.” 9 Ewo
wakindairi: “Usaka tikakutengezere nyumbani?” 10 Iye akiwajibu: “Onani, pamusaka
kwingira Yerusalemu, munsingana mwananlume asukure ndoo ya maji. Munfulate
noyo nyumba yaasaka kwingira-yo. 11 Mwanyewe nyumba-yo, mumwambire javi:
‘Mwanlimu katumiza kukudairi javi: “Nsana wa wayeni uwa ndepi? Nisaka nitumire,
nirye Jambo ra Pashukwa na wanafunzi wangu.” ’ 12 Iye akoloterani nsana nkulu sana

---

† **21:29** Kigeregu: “nfigu”. * **22:1** Ona Kulawa 12:1-20; Kumbukumbu 16:1-8.

kugorofa-ko, na piya visakikana. Mukatengeze noko jambo retu-ro.” 13 Ewo nakuka,
wasingana kamba vyaawambire, wakitengeza jambo ra Pashukwa nomure.

Insa akwanza Jambo ra Kumbukumbu

14 Paufikire wakati wa kurya kujambo rire, Insa akikala pameza na mawalii wake.
15 Iye akiwambira: “Vinajibu pakulu futi kurya namwe eri jambo ra Pashukwa-ri, sani-
natabika. 16 Konta nukwambirani kweli kuwa sirya namwe tena pajambo ra Pashukwa
mpaka mana a Pashukwa akuja kutimiziwa, muufalume wa Mwenyezimungu.” 17 Ikisa
Insa akitwala kikombe kimoja ca vinyu, akishukuru, akamba: “Twalani, mumerane
watupu. 18 Kamana nukwambirani kweli kuwa omi sinywa vinyu tena mpaka ufike
ufalume wa Mwenyezimungu.” 19 Ikisa akitwala nkate mmoja, akishukuru, akimeya,
akiwapa wanafunzi ware, akamba: “Ewu nkate-wu ndi mwiri wangu wanipereka
kwa kukupendeleyani. Tendani novi kwa kunikumbukira omi.” 20 Pesire kurya,
akitwala kikombe ca vinyu, akamba: “Eyi vinyu-yi ndi alama ya miyadi mipya ya
Mwenyezimungu, ikwakikishiwa julu ya damu yangu, itawanyike kwa faida yenu
umwe.” 21 Na akamba tena: “Onani, pameza-pa kawapo munu mmoja asaka kunizun-
gunuka, kunipereka ka maaduwi wangu. 22 Ndi kweli kuwa Binadamu wa Binguni
ajuzi afwe konta ewo mpango wa Mwenyezimungu. Fala alaniwe mwananlume asaka
kunizungunuka!” 23 Basi, wanafunzi ware wakanza kudairiyana watupu: “Patiri-pa
nani ája kutenda kinu kamba-co?”

Munu bora pakulu muufalume wa Mwenyezimungu

24 Kukiwapo novyo kukaidiyana nkati ya wanafunzi ware kuhusu munu ári bora
pakulu nkati yawo. 25 Kwa javyo, Insa akiwambira: “Mafalume wa mataifa
wawatawala wanu watende vyawasaka. Wari na mamulaka julu yawo viwajibu
kwitiwa javi: ‘wenye fadili’. 26 Fala kati yenu, sijavyo. Ila munu nkulu kati yenu awe
kamba munu ntoto, alongóza awe kamba awudúmu. 27 Sambi ári bora pakulu ndi wepi?
Árya pameza, au awaúdumu wenziwe? Siire árya pameza? Fala omi epa kati yenu niwa
maúdumu.
28 Umwe ndi muwanga pamoja nomi kwa piya kuyereriwa kukinipatanga. 29 Ndi
ntamana, nukugabizini ufalume kamba Baba wangu vyaanigabizi ufalume, 30 ipate
murye na munywe pameza yangu muufalume wangu. Na umwe mukuja kwikala viti
vya ufalume, mukuja kumiliki marikolo kumi na mawiri a Iziraeli.”

Insa ankumbusa Peduru
Matwaya 26:31-35; Maruku 14:27-31; Yahaya 13:36-38

31 Mwenye Insa akizidi kusowera, akamba: “Ansumani! Ansumani! Wona, Shetwani
kalebela pakulu ipate akuyerereni piya-mwe, kamba tirigu yakupepetiwa. 32 Fala
omi nukulebelela duwa kuhusu uwe ipate usase kunitumaini omi. Na uwe, pausaka
kuludira kwangu omi, warimbise myoyo wanduzo.” 33 Peduru akinjibu: “Mwenye, omi
niwa tayari kuka nkalaboshu au anta paiwa kufwa nawe.” 34 Insa kamwambira: “Ona
Peduru, rero kokoriko aawika saunikanire mara natu kuwa aunijiwa.”

Mandiko atimiziwa julu ya Insa

35 Ikisa, Insa akiwadairi wanafunzi ware javi: “Panukutumireni kupita mukitangaza
Habari Ngema bila poci wala nrumba wala tamango, ciwapo cukutowireni?”
Ewo wakijibu: “Acipo!” 36 Ikisa akiwambira: “Fala sambi, ári na poci, arisukuze, na
ári na nrumba, ndi novyo. Na saána upanga, auzanye anzu yake auze. 37 Kamana ibidi
vitimiziwe vibushuriwe kuhusu omi:
‘Wantenda kamba dainfu.’
Kusema kweli, piya vyaandikiwe na minabii kuhusu omi vyankutimiziwa.” 38 Ewo
wakimwambira: “Ona Mwenye, epa tanawo maupanga mawiri.”
Neye akiwambira: “Atosha.”

Insa alebela duwa paMwango wa Mizaituni
Matwaya 26:36-46; Maruku 14:32-42

39 Sambi, Insa akilawa, akuka kuMwango wa Mizaituni kamba vyaíkiwa tabiya
yake. Wanafunzi wake, newo novyo wakinfulata. 40 Nakufika kure, Insa akiwambira:
"Lebelani duwa musije kushetwaniwa." 41 Ikisa Insa akiwatanuka wanafunzi wake
ware kitambo ca mima talatini, akikokora malundi, akilebela duwa, akamba: 42 "Baba,
ikiwa usaka, kaneka ya tabu-yi† initanuke. Novyo-sivyo, isiwe kamba vyanisaka omi,
ila vyausaka uwe." 43 Kwa javire, akisuka laika mmoja kulawa mbinguni kumwengeza
nguvu. 44 Kwa kuwa kakafilika pakulu, iye akilebela duwa pakulu-pakulu, mpaka
luvuju rake ríkiwa kamba damu rikisulurira pansi. 45 Pesire duwa, akilamuka akuka
ka wanafunzi wake. Kawasingana wakilala, kwa kuwa wáuzunika. 46 Basi, akiwambira
javi: "Mbena mwankulala usingizi? Lamukani, mulebele duwa ipate musije kushetwaniwa."

Insa afungiwa
Matwaya 26:47-56; Maruku 14:43-50; Yahaya 18:3-11

47 Insa paakisowera, ikifika junudi ya wanu yakulongoziwa na ire wakwitiwa Yuda
ire, ákiwa mwanafunzi mmoja kati ya kumi na wawiri ware. Yuda akimukira Insa
ankomaze kwa namuna yawatendana munu na rafiki yake. 48 Fala Insa akimwambira:
"Yuda, utumira alama ya urafiki kunzungunuka Binadamu wa Binguni?" 49 Wanafunzi
wengine wanzungurize ware, pawawonire vikisaka kunkuna vire, wakimwambira
Insa: "Mwenye, tiwashambuliye na upanga?" 50 Kweli, mmoja wawo akinduru ntumisi
mmoja wa nkulu wa wakulungwa wa dini, akinsinja sikiro ra nkono nriro. 51 Fala Insa
nakuwajibu kaamba: "Hee, musitende javyo!" Iye akinkumbula mmasikiro mwananlume ire, akimponesa. 52 Ikisa, Insa akiwambira wakulungwa wa dini, na wakulungwa
wa mapulisiya wa Nyumba Takatifu, pamoja na walongozi wokire kunfunga ware,
akamba: "Mwaja? Omi niwa kisomi wakunijirira na mapanga na mipweke kunifunga
sababuni? 53 Daima-zi nukuwanga namwe nNyumba Takatifu fala amunifungire. Fala
ewu ndi wakati wenu wamupewe, wanu wa nkisi pawári nawo mamulaka!"

Peduru ankana Insa
Matwaya 26:57-58, 69-75; Maruku 14:53-54, 66-72; Yahaya 18:12-18, 25-27

54 Ikisa, ewo wakinfunga Insa, wakintwala, wakuka naye kunyumba ya nkulu wa
wakulungwa wa dini. Peduru akipita, akinfulata kitambo aba. 55 Wakikoreza moto
nluwani, wakikala kota. Na Peduru neye akikala na wanu ware. 56 Njakazi mmoja
kammona Peduru ekare pakilanga-langa pamoto pare, akinnang'aniza sana-sana,
akamba: "Eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja naye!" 57 Fala iye akikana, akamba:
"Nunu, omi iye simwijiwa!" 58 Aupitire muda, ikisa ntumisi mwengine kammona,
akamba: "Nnowe novyo ndi mmoja wawo!"

Fala Peduru akijibu: "Mwenye, omi siri!" 59 Ipita ora mmoja, ikisa akilawirira munu
mwengine, akinkenekezera: "Siyo dana kuwa eyu mwananlume-yu ákiwa pamoja
naye, kamana neyu novyo nGalileya!" 60 Fala Peduru akijibu: "Uwe mwananlume-we,
causowera-co, omi sijiwa anta aba javi!" Kuno akisowera, kwa mpunde noure, kokoriko
akiwika. 61 Mwenye Insa akizungunuka, akinnang'aniza Peduru. Na Peduru akikumbukira vyaâmbire Mwenye vire kuwa: "Saanawika kokoriko rero, ukuja kunikana mara
natu." 62 Basi Peduru akilawa nluwani mure, akanza kwibiya lukuto.

Minduna wanshupa Insa

† **22:42** Kaneka ya nyongo ya Mwenyezimungu ndi alama ya hukumu yake. Ona Zaburi 75:8.

63 Sambi, minduna wamwikarire Insa ware wakanza kunshupa kuno wakimwibiya.
64 Wakinfinika kumaso kuno wakindairi: "Kubushuru! Nseme munu ári kukwibiya!"
65 Na wakinsowera caputu vinu vingi vyawenye, vyakunkufurira.

Insa mbere ya Baraza ya Milandu
Matwaya 26:59-66; Maruku 14:55-64; Yahaya 18:19-24

66 Subuu namapema, kundi ra walongozi wa Mayahudi wakijumulana pamoja.
Wákiwepo wakulungwa wa dini na wanlimu wa shariya. Insa akijisiwa mbere yawo,
wakamba: 67 "Tambire, uwe ndi Almasihi?"
Fala iye akiwajibu: "Ikiwa omi nukwambirani, umwe amunamini. 68 Na ikiwa
nukudairini kinu, umwe amunijibu! 69 Fala mwanzo wa sambi-pa, Binadamu wa
Binguni akuja kwikala upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, Mwenyé Uwezo."
70 Kwa javyo, ewo wakisowera kapamoja: "Sambi, uwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu?"
Iye akiwajibu: "Umwe ndi musema kuwa omi niwa Mwana wa Mwenyezimungu."
71 Ikisa wakamba: "Sababuni tena kusakula ushahidi mwengine? Ofwe wanyewe
tinsikira na kanywa yake!"

23

Insa mbere ya Pilatu
Matwaya 27:1-2, 11-14; Maruku 15:1-5; Yahaya 18:18, 28-38

1 Ikisa, piya wanu wakilamuka, wakimpereka Insa ka Pilatu. 2 Wakanza kunlon-
gopera, wakamba: "Eyu mwananlume-yu tankummona kuwa kankuwazungunusa
wanu wetu, na kankuwakataza wanu wasinripe nsoko Kaisari. Kaamba novyo kuwa
iye Almasihi, Nfalume." 3 Pilatu akindairi: "Uwe ndi nfalume wa Mayahudi?"
Insa akinjibu, akamba: "Uwe ndi uri kwamba." 4 Ikisa Pilatu akiwambira waku-
lungwa wa dini na junudi ya wanu, akamba: "Siwona kosa rimojawapo ra mwanan-
lume-yu." 5 Fala ewo wakikenekezera, kwamba: "Iye kankuwashonga wanu, apite
akifunda Yudeya-yi piya, mwanzo wa Galileya mpaka epa!"

Insa mbere ya Herodi

6 Paasikire javyo, Pilatu akiwadairi: "Ha! Noyo mwananlume-yo nGalileya?" 7 Ewo
wakijibu: "Aye!" Pilatu, pejíwe kuwa mwenyé mamulaka ndi Herodi, akimpereka ka
Herodi. Kweli, nozire suku zire, Herodi ákiwa Yerusalemu nokure. 8 Herodi nakum-
mona Insa kawa radi pakulu futi, kamana zipita suku nyingi zawenye akinsakula
ammone, kwa kuwa ákisikira habari zake. Iye akirindira kuwa akuja kuwona alama
yake mojawapo yaatendire. 9 Kwa javyo, kandairi Insa vinu vingi vyawenye, fala
iye aanjibire anta kinu kimoja. 10 Wákiwapo noparepare wakulungwa wa dini na
wanlimu wa shariya wakinlongopera Insa pakulu. 11 Na Herodi novyo ákiwepo nopo na
masurudadu wake wakanza kunkejeli Insa kuno wakinshupa. Wakinvaza anzu kamba
ya kifalume, ikisa wakimpereka tena ka Pilatu. 12 Noire suku ire, Herodi na Pilatu
wakanza kuwa munu na rafiki yake. Pakwanza wákiwa munu na aduwi wake.

Insa alamuriwa kuulaiwa
Matwaya 27:15-26; Maruku 15:6-15; Yahaya 18:39,19:16

13 Ikisa, Pilatu akiwajumanisa wakulungwa wa dini na wakulungwa wengine pamoja
na wanu wa nkaya mure, 14 akiwambira javi: "Umwe muja naye mwananlume-yu
kwangu omi, mwankwamba kuwa kankuwashonga wanu kutenda ubishi. Omi nopapa
vyamuri kunlongopera mwananlume-yu nankutunza sana-sana mbere ya wanu-mwe
piya, fala onani, siri kuwonerera kosa rimojawapo. 15 Anta na Herodi, neye novyo,

kamana katiludisira nokuno tena. Onani, eyu mwananlume-yu aakosire kinu cakujuzi
kuhukumiwa kifo. 16 Basi nikwamuru acapiwe viboko, ikisa asiwe oke vyake.” 17 [*]

18 Junudi ya wanu ware piya wakanza kukuwa pakulu-pakulu kapamoja, wakamba:
“Eyo mwaseni novyo, tifungurireni Baraba!” 19 Baraba-yu kafungíwa kwa sababu
ya vurumãi yaalavire nkaya mure, na kwa sababu ya kumulaya munu. 20 Pilatu
akisaka kunfungula Insa, ndimana akikola kusowera tena na wanu ware. 21 Fala ewo
wákizidi kukuwa, wakamba: “Ngomezereni! Ngomezereni!” 22 Mara ya tatu Pilatu
akiwadairi, akamba: “Noyu katenda kinani cakunyata? Omi simmonerere anta kosa
rimojawapo rakujuzi kuhukumiwa kifo. Ndimana, nikwamuru acapiwe viboko, ikisa
asiwe oke vyake.” 23 Fala ewo wakikenekezera, wakikuwa na shauti ulu-ulu, wakilebela
kuwa Insa agomezeriwe. Na shauti zawo zikishinda. 24 Ndimana, Pilatu akamuru
vitendiwe kamba vyawari kunlebela novire. 25 Basi, kamba ewo vyawanlebele, ire
ataíwe nkalaboshu kwa sababu ya vurumãi na kuulaya ire, iye akinfungula. Akintwala
Insa, akiwagabizi wanu ware watende viwajibu.

Insa agomezeriwa pansalaba
Matwaya 27:32-44; Maruku 15:21-32; Yahaya 19:17-27

26 Sambi, pawanlongoze Insa, munjira wakinkola mwananlume wakwitiwa An-
sumani, ákiwa nKireni[†], akiláwa masamba. Ewo wakinsukuza nsalaba wa Insa
mmaweya, akinfulata Insa. 27 Wákiwapo novyo wanu wengi wawenye wakinfulata
Insa, na wanawaka wakinririra na úwengira úzuni. 28 Insa akizungunuka, akiwambira:
“Umwe wanawaka wa Yerusalemu, musiniririre omi basi. Ila riririreni umwe
wanyewe pamoja na wanenu. 29 Konta onani, zikuja kufika suku ewo zakuja kwamba
javi:

‘Heri wanawaka sawana wana,
matumbo saanamba kwimita,
mawere tangu saanamba kujijisa!’

30 Ikisa, wanu wakuja kulebela myango wakamba: ‘Mwango, tigwirire!’ na walebela
mwala: ‘Mwala, tifise![‡]’ 31 Kamana ikiwa watenda vinu-vi uni ziri mbisi, futi zikumiliya
watendaja?[§]”

32 Wâtwariwa novyo visomi wawiri wakaulaiwe pamoja na Insa. 33 Pawafikire mahala
pakwitiwa “Kongolo ra kiswa”, noparepare wakingomezera iye pamoja na visomi
wawiri, mmoja upande wa nkono sonto, mwengine upande wa nkono nriro. 34 Insa
akamba: “Baba, waswamii kamana awejiwa cawatenda!” Na masurudadu ware
wakitenda kura kwa ajili ya kwawanyirana nguwo zake.

35 Junudi ya wanu ware wemira nopare wakinang'aniza. Fala wakulungwa wakanza
kunshupa Insa, wakamba: “Iye kawavusha wenziwe. Basi, arivushe mwanyewe,
ikiwa kweli-kwelini iye Almasihi, Atondoriwe na Mwenyezimungu!” 36 Masurudadu
ware newo novyo wakinshupa, wakimukira karibu, wakintula vinagiri[*] kukanywa,
37 wakimwambira javi: “Ikiwa uwe kuwa nfalume wa Mayahudi, rivushe mwanyewe!”

---

[*] **23:17** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi. [Sambi, Pilatu ikimbidi anfungure nfungwa mmoja wakati wa sherehe ya Pashukwa.] [†] **23:26** Kireni iwa upande wa mwani wa Afirika. [‡] **23:30** Ona Hozeya 10:8. [§] **23:31** Kwa nfano: Insa karitula kuwa kamba uni mbisi, munu saana kosa. Ware waári kuwamba (wamádambi) ndi wawalandanise uni zakumiliya. Wakati wa nozo tabu-zo zikuwa kamba moto. Uni mbisi azikorera sana, ila uni zakumiliya ndi zikorera sana. Kwa javyo, ezo tabu-zo, zitakuwapata wanu wantendire Insa vibaya, futi waja kutendiwaja ware waári kuwamba. [*] **23:36** Vinagiri ndi íkiwa vinyu ya wanu masikini, acíkiwa kinu ca kupewa nfalume. Dalili, newo awawere na niya yakunnywesa Insa, ila wakinshupa kwa kuntula kinywaji cire kukanywa.

38 Julu ya nsalaba cíkiwapo kibawo cakwandikiwa javi: "EYU NDI NFALUME WA MAYAHUDI."†
39 Kisomi mmoja agomezériwe upande mmoja wa Insa akikufuru, akamba: "Uwe
auri Almasihi? Rivushe uwe mwanyewe, nofwe utivushe!" 40 Fala kisomi mwengine
ire akinjibu, akamba javi: "Uwe aumopa Mwenyezimungu, kwa kuwa kuhukumiwa
kwenu kumoja? 41 Upande wetu, iwapo haki yakuhukumiwa konta titendiwa hukumu
itijuzire, kwa sababu ya vitendo vyatitendire. Fala eyu mwananlume-yu aatendire anta
kinu kimoja cakunyata!" 42 Ikisa akamba tena: "Insa, nikumbukire pausaka kwingira
muufalume wako." 43 Insa akinjibu: "Nukwambira kweli kuwa rero-vi ukuwa nomi
mpeponi."

Kufwa ka Insa
Matwaya 27:45-56; Maruku 15:33-41; Yahaya 19:28-30

44 Wakati síwo íkiwa aduhuri. Kunja piya inti kutenda kisi mpaka wakati wa lulemba.
45 Pakwinukare kunja, pazira ya Nyumba Takatifu ikipapuka kati-kati perr. 46 Ikisa Insa
akikuwa na shauti ulu, akamba: "Baba, roho yangu nankukugabizi mmakono mwako."
Pesire kusowera javire, akifwa.
47 Nkulungwa wa masurudadu nakuwona vikunire vire, akintukuza Mwenyezimungu, akamba: "Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ákiwa mwenyé shariya!" 48 Na
piya wanu wajumane kuwona mambo are, pawawonire vikunire vire, wákiribiya
pakifuwa kuno wakiludira mmakwawo. 49 Na wanu piya wakimwijiwa Insa, pamoja
na wanawaka wâmpereke paakilawa Galileya, ewo wemira kitambo aba, wakiwona
vikikuna vire.

Kuzikiwa ka Insa
Matwaya 27:57-61; Maruku 15:42-47; Yahaya 19:38-42

50 Ona, ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yusufu, munu mwema na kamilifu
kati ya Baraza ya Milandu. 51 Kwawo kukiwa Arimataya, kaya moja ya Mayahudi.
Iye aakubalire vyawalamure na vyawakunishe wakulungwa wengine vire. Akirindira
ufalume wa Mwenyezimungu. 52 Iye nakufika karibu ya Pilatu, akinlebela maiti a Insa.‡
53 Nakulavya maiti are, akizingiriza kafani, akuka akizika njonga rikoporiwe, ríkiwa
saarinamba kuzikiwa munu§. 54 Noyo suku-yo ikiwa jumaa jironi, suku yakutengezera
wanu suku takatifu. Na sabadu, suku takatifu-yo, yânza futi. 55 Wanawaka wâjire
pamoja neye kulawa Galileya, wafulata, wawona kaburi rire na namuna maiti ake
vyaazikiwe. 56 Ikisa, wanawaka ware wakiludira ukaya, wakitengeza sheru pamoja na
balsamu. Na suku takatifu ya sabadu wakipumula, kamba vyaisaka shariya.

24

Kufufuka ka Insa

1 Fala pakucere subuu namapema, suku yakwanza ya sumana*, wanawaka ware
watwala sheru yawatengeze ire, wakuka nawo kukaburi. 2 Nakufika kure, riwe
rituriwe pakaburi rire wasingana ripiringisiwe. 3 Basi, wengira njonga mure, fala
mwiri wa Mwenye Insa awasingane. 4 Ewo, pawashangire kuhusu vikunire vire,
simpunde nkulu wanawalume wawiri wawemira karibu yawo, wâvala nguwo nyelupa

† **23:38** Vikitendiwanga daima kuwa munu akigomezeriwa pansalaba atuririwe waraka yakwandikiwa kosa raakosire ipate wanu wawone. Kuhusu Insa, ewo awawere nawo cakwandika konta aawere na kosa risaka kuwa ronse, ndi ntamana wandika javyo. Fala Mayahudi aviwajibire javyo. ‡ **23:52** Nkati ya shariya, aakisakisiwa rafiki au jamaa asaka kuwa onse kulavya pansalaba maiti a nfungwa mmojawapo, fala kwa kuwa Yusufu ákiwa munu bora, iye kasakisiwa. § **23:53** Eri ríkiwa kaburi ra Yusufu raaritengezere iye mwanyewe. Noro kaburi-ro, arikisakisiwa kuzikiwa jamaa wa munu mwengine, ndi ntamana akilavya rihusa kaburi rake rire azikiwe Insa, mana ake ndi kuwa iye mwanyewe aakijuzi kutumira. * **24:1** "Suku yakwanza ya sumana" ndi Jumapiri.

vú! 5 Wanawaka ware wakisusuka, wakinamira pansi, fala wanawalume ware waki-
wadairi javi: "Mbana munsakula ka wafwi munu hai? 6 Iye aapo-mu, kafufuka!
Amukumbukira vyaâkwambireni Galileya? 7 Amukumbukira kuwa iye kâsema kuwa
Binadamu wa Binguni ajuzi aperekiwe mmakono mwa wamádambi wangomezere, na
suku ya tatu afufuke?" 8 Newo wakikumbukira usemi wake ure. 9 Basi, wakilawa
nkaburi mure, wakiludira kawákiwa mawalii kumi na mmoja kure pamoja na wen-
ziwawo, wakiwambira piya vikunire. 10 Kweli, wanawaka ware wákiwa Mariyamu
Madalena, Zuwana, Mariyamu mamaye Yakobu, na wengine tena. Ewo wakiwambira
mawalii ware vikunire vire, 11 fala mawalii ware awaminire. Wawona kuwa vyaw-
ereze wanawaka vire vyauzozo. 12 †

Vikunire munjira yakuka Emau
Matwaya 16:12-13

13 Noyo suku-yo, wanu wawiri wafulati wa Insa wakuka kaya moja yakwitiwa
Emau, kiyasi ca kilometuru kumi na mmoja na Yerusalemu. 14 Munjira, wakipita
wakipakanira kuhusu vikunire vire piya. 15 Wakati wawakipakanira kuno
wakikaidiyana, Insa mwanyewe akilawirira munjira mure, akifunga nawo nkonjo.
16 Fala ewo wafungiwa maso, awakimmanyira kuwa ndiye. 17 Insa akiwadairi:
"Mwankupita, mukipakanira kinani?"

Ewo wakimira, wakibaki wakuzizimiriwa wawenye. 18 Ikisa mmoja wakwitiwa
Keleopa akimwambira: "Nowe-we tu basi ndi myeni ubakire sawijiwa cikunire
Yerusalemu suku za mwinsho-zi?"
19 Iye akiwadairi: "Cikuna kinani?"

Ewo wakinjibu: "Vinkunire Insa wa Nazareti. Iye ákiwa nabii, akitendanga maajuza a
kutajabisa na akisowera kwa uwezo mbere ya Mwenyezimungu na wanu piya. 20 Fala
wakulungwa wetu wa dini pamoja na wakulungwa wengine wampereka kuhukumiwa
kifo, iye kagomezeriwa pansalaba. 21 Ofwe tikirindira kuwa iye ndi ire akija kombola
Iziraeli! Fala kwa piya-vyo, epa rero zipita suku natu tangu vikikuna. 22 Visitoshe,
wanawaka wamojawapo wa kipinga cetu watisususa. Subuu namapema pawokire
kukaburi, 23 awasingane maiti ake! Pawaludire, wasema kuwa wawawona malaika
wawereza kuwa Insa kawapo hai! 24 Wengine wákiwa pamoja nofwe, wakuka kukaburi
noko, wakisingana piya sawa-sawa kamba vyawereze wanawaka novire. Fala iye
awammonire." 25 Insa akiwambira javi: "Umwe mubanga, murimba kukubali mmyoyo
mwenu piya vyawambire minabii! 26 Aikisakikana kuwa Almasihi vinu-vi atabike ikisa
engire nkati ya utukufu wake?" 27 Ikisa Insa, mwanzo wa vitabu vya Musa mpaka
vitabu vya minabii wengine, akiwafafanurira Mandiko piya ákisowera kuhusu iye.

28 Kwa javyo, wari karibu na kaya yawakuka, Insa karitenza kupunda, 29 fala
ewo wakintafadali, wakamba: "Ikala nofwe konta juwa riswa fúti." Basi, akingira
akikala nawo. 30 Pawekare pameza kurya, Insa akitwala nkate, akishukuru, akimeya,
akiwawanyira. 31 Mpunde sinkulu, wanu ware maso awo akiwafunguka ngwê, wakim-
manyira. Neye akilainika!

32 Wakambirana watupu: "Iye paakisowera nofwe munjira mure kuno akitifafa-
nurira Mandiko, myoyo yetu ikitibiya shindo pakifuwa, sinovyo?" 33 Kwa mpunde
noure wakilamuka, wakiludira Yerusalemu, wakiwasingana mawalii kumi na mmoja
na wengine-po wajumane pamoja. 34 Pawafikire, wo-wawiri wakamba: "Ndi kweli
Mwenye kafufuka! Iye kânlawirira Peduru‡!" 35 Ikisa ewo wakiwereza viwakunire
munjira mure. Wakamba: "Insa timmanyira wakati wameyire nkate."

---

† **24:12** Mandiko mengine a mida aana eyi haya-yi. [Novyo-sivyo, Peduru akilamuka, akituwa mpaka kukaburi nokure. Nakufika akinama, akisungurira, kawona kafani tu basi yakafiniriwe Insa ire. Ikisa akiludira ukaya, wakushanga wawenye kwa vinu vikunire vire.] ‡ **24:34** Nkigeregu Peduru akwitiwa "Ansumani".

Insa awalawirira wanafunzi wake
Matwaya 28:16-20; Maruku 16:14-18; Yahaya 20:19-23; Vitendo 1:6-8

36 Evi vinu-vi pawakereza, Insa akiritula kati-kati yawo, akiwambira: “Salama
iwe namwe!” 37 Fala ewo wasusuka, wakibaki wakushanga wawenye, wakidaniza
kuwa nsoka. 38 Iye akiwambira: “Mbana musususuka? Sababuni kuwa na dana
mmoyo mwenu? 39 Ninang'anizeni mmakono mwangu-mu na mmaulu mwangu-mu.
Ndi nomi-nomini. Nipameni muniwona, kamana nsoka auna nyama wala makon-
golo, kamba vyamuniwona vyaniri nawo omi-vi.” 40 Nakusowera javire, kawolotera
mmakono na mmaulu. 41 Ingawa awakikubali sana, fala iwejala radi na kutajabu!
Basi Insa akiwadairi: “Epa mwanawo cakurya kimojawapo?” 42 Ewo wakimpa kipande
kimoja ca inswi wakumanikiwa. 43 Insa akitwala, akitafuna mbere yawo.
44 Ikisa akiwambira: “Mida patíkiwa onse, nukwambirani kuwa piya vyaandikiwe
kuhusu omi nTaureti na nvitabu vya minabii na nZaburi víjuzi vitimiziwe.” 45 Ikisa
akiwafungula viswa awerere Mandiko Matakatifu, 46 na akiwambira: “Yandikiwa javi,
Almasihi akijuzi atabike, na suku ya tatu afufuke kati ya wafwi, 47 na kwa zina rake
itangaziwe kwa piya kabila, mwanzo wa Yerusalemu, habari yake kuhusu kutubiya
ipate wanu waswamiiwe madambi awo. 48 Umwe muwa mashahidi wa eya mambo-ya.
49 Visitoshe, omi mwanyewe nukuperekerani caalavire tamaa Baba. Fala rindirani
Yerusalemu nopa, mpaka mupokerere uwezo usaka kukwisukirani kulawa mbinguni.”

Insa akweziwa mbinguni
Maruku 16:19-20; Vitendo 1:9-11

50 Ikisa Insa akiwalongoza wanafunzi wake upande wa Betaniya. Nokure akilamusa
makono, akiwajanliya. 51 Bandi ya kuwajanliya, akiwanyema, ikisa akikweziwa
mbinguni. 52 Na ewo wakimwabudu, nakwisa wakiludira Yerusalemu wári radi pakulu.
53 Mara kwa mara wákilawanga nNyumba Takatifu, wakinsifu Mwenyezimungu.

Habari Ngema yereze Yahaya

Mwanzo

Yahaya ákiwa walii wa Mwenye Insa Almasihi. Iye kenenda naye myaka mitatu. Iye kandika eci kitabu-ci ipate atolótere kuwa Insa kawa kamba Mwenyezimungu, iye ndi Usemi wa Mwenyezimungu, mwenyé kutipa mainsha meema, mwenyé kutaya nlangaza njira yetu, na iye Mwana wa Mwenyezimungu. Epa, usowezi wa kwamba "Mwana", mana ake siyo kuwa iye mwana upande wa mwiri, ila Mwenyezimungu na Insa kinu kimoja kamba munu na mwanawe upande wa kiroho.

Yahaya kandika eci kitabu-ci ipate wanu wakubali kuwa Insa Mwana wa Mwenyezimungu, na ikiwa wakubali javyo, wápata mainsha a milele. Basi patifyoma eci kitabu-ci, tukeni tinlebele Mwenyezimungu afungure myoyo yetu ipate tereriwe sanasana ukweli, tipate novyo mainsha a milele.

Mwenyezimungu amolota Insa kuwa Usemi wake

1 Tangu mwanzo ákiwapo ire etiwa Usemi. Usemi-yo ákiwa pamoja na Mwenyez-
imungu, na Usemi noyo ákiwa Mwenyezimungu. 2 Iye tangu mwanzo ákiwa pamoja
na Mwenyezimungu. 3 Julu ya noyo Usemi-yo, vinu piya vyumbiwa. Acipo kinu anta
kimoja cumbiwe bila Usemi. 4 Usemi noyo ndi nviriro wa mainsha, na mainsha-yo ndi
nuru ya wanadamu. 5 Nuru ilangaza pakisi, ila kisi acikidiri kwinukaza panuru.
6 Sambi, akiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Yahaya kâperekiwa na Mwenyez-
imungu. 7 Iye kâja kulavya ushahidi na kwakikisha kuhusu noyo nuru-yo ipate wanu
piya wakubali julu yake iye. 8 Yahaya siyo nuru yambiwa-yo, ila iye kâja kulavya
ushahidi wa noyo nuru-yo. 9 Nuru yakweli yakuwamwarikira wanu piya ikingira
mulumwengu-mu. 10 Kweli, iye ákiwapo mulumwengu-mu, na ulumwengu-wu umbiwa
kwa ajili yake, fala wanu mulumwengu-mu awamwijiwe. 11 Iye kâjira cake, fala wanu
wake iye mwanyewe awampokerere. 12 Fala kwa piya wampokerere iye, waminire
zina rake, iye kawapa haki ya kuwa wana wa Mwenyezimungu. 13 Ewo awawere wana
wa Mwenyezimungu kwa kupongoriwa kibinadamu wala wájibu wa ceje wala nafsi ya
nlume, ila Mwenyezimungu mwanyewe ndi awaturire kuwa wanawe.

Usemi wa Mwenyezimungu utaduka binadamu

14 Usemi* utaduka kawa mwanadamu, kainshi kati yetu ofwe. Tiwona utukufu wake,
utukufu wa mwana mmoja tu basi wa Baba, wakumwijala rehema na ukweli. 15 Yahaya
kalavya ushahidi kuhusu noyo, ákilalamikanga akamba: "Eyu ndi noire wanikimwamba
ire kuwa: ' Ire ája bandi ya omi ndi bora pakulu koliko omi konta iye ákiwapo tangu
saninamba kupongoriwa omi.' " 16 Ofwe piya tankupokerera utajiri wake nkulu,
tankupokerera neema julu ya neema. 17 Konta Taureti isusiwa julu ya mmakono mwa
Musa, fala rehema na ukweli visuka julu ya Insa Almasihi. 18 Tangu aapo munu
ammonire Mwenyezimungu, ila Mwenyezimungu Mwana mmoja noyo tu basi, ári
pamoja na Baba wake, iye ndi atifafanurire.

Ushahidi wa Yahaya mwenyé Koza

19 Ewu ndi ushahidi wa Yahaya wakati Mayahudi wa Yerusalemu wawaperekiwe
kwake iye walongozi wa dini na waLawi† kuka kundairi: "Uwe kuwa nani?" 20 Iye

* **1:14** "Usemi" mana ake ndi Insa Almasihi. † **1:19** WaLawi wákiwa rikolo rimoja ra Mayahudi wakitumika nNyumba Takatifu.

akitikiza aakanire, akitikiza javi: “Omi siri Almasihi‡.” 21 Ewo wakindairi: “Sambi, uwe
kuwa nani? Uwe kuwa Aliyasi§?”

Yahaya akijibu: “Iii, sumi.”

Wakindairi tena: “Uwe kuwa nabii maalumu*?”

Iye akijibu: “Iii, siri.” 22 Mwinsho wakamba: “Sambi, uwe kuwa nani? Tambire ipate
tikawajibu watitumire ofwe. Wambani kuhusu uwe?” 23 Iye akisema: “Omi ndi shauti
íri kukuwa nlanga ikamba:

‘Olosani njira ya Mwenye† apite’ kamba vyaâmbire nabii Izaya.”

24 (Kusema kweli, wanu ware wâtumiwa na Mafarizeu.) 25 Ewo wandairi tena,
wamba: “Uwe auri Almasihi wala Aliyasi wala nabii maalumu. Sambi ukóza sababuni?”
26 Yahaya akiwajibu, akamba: “Omi niwoza wanu na mmaji, fala kati yenu umwe
kawapo munu samumwijiwa iye caari. 27 Noyo-noyoni ndi ája bandi ya omi. Kweli,
mizizi ya tamango zake, sijuzi anta kufungula‡.” 28 Evi piya-vi vikuna Betaniya,
ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, Yahaya kaakozanga wanu.

Yahaya akwakikisha kuwa Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

29 Subuu yake, Yahaya kammona Insa akija kwake, akamba: “Mmoneni ire ndi Kakon-
doo kalume§ ka Mwenyezimungu, kaperekiwe kuja mulumwengu-mu kuwalavya
wanu madambi! 30 Eyu ndi wanikimwamba panikisowera pare nikamba: ‘Bandi ya omi
akuja munu bora pakulu koliko omi, konta saninamba kuwapo, iye ákiwapo!’ 31 Nomimi
sikimwijiwa iye, ila omi nija, nikozanga na maji, ipate iye afafanuriwe ka wanu wa
Iziraeli.”

32 Na Yahaya kalavya ushahidi, kaamba: “Omi nimmona Roho akilawa binguni
akimwisukira iye kamba pomba vyesuka, na Roho ire akimmotera emire novirevire.
33 Omi-pa sikimwijiwa caari. Fala ire anipereke kuwoza wanu mmaji* kanambira
javi: ‘Wausaka kummona akimwisukira Roho akimmotera-yo, noyo ndi aja kukozani
na Roho Takatifu†.’ 34 Omi niwona na niwa shahidi kuwa eyu Mwana wa Mwenyez-
imungu‡.”

Mwanafunzi mmoja wa Insa asema kuwa Insa ndi Almasihi

35 Subuu yake, Yahaya akikala tena nopare na wanafunzi wake wawiri. 36 Pammonire
Insa akipita, iye akamba: “Mmoneni! Ire ndi Kondoo wa Mwenyezimungu!”
37 Wanafunzi wawiri ware wansikira akisowera, newo wakinfulata Insa. 38 Insa
akizungunuka, kawawona wakinfulata, iye akiwadairi: “Umwe musakulani?”

Ewo wakimwambira: “Rabi” (mana ake Mwanlimu), “kufikira ndepi?” 39 Iye akiwa-
jibu: “Tukeni mukejiwe.” Basi wakilawa wakuka, wakiwona paafikire pare, wakikala
naye noire suku ire. Úkiwa wakati wa ruremba.

40 Mmoja nkati ya wawiri ware ânsikire Yahaya akisowera ikisa akinfulata Insa, ákiwa
Andere, nduye Ansumani Peduru. 41 Kwa noure mpunde ure, kansakula Ansumani
nyenyeye, akimwambira: “Timmona Almasihi!” (“Almasihi” mana ake “ire atawaziwe
na Mwenyezimungu kwa namuna maalumu”.) 42 Akintwala Ansumani akuka naye ka
Insa. Insa akinnang'aniza, akamba: “Uwe ukwitiwa Ansumani, mwana wa Yahaya.
Fala mwanzo wa rero, uwe zina rako Sefa” (kufasuli isema Peduru§).

---

‡ **1:20** Nvushi Mwenyezimungu waalaizire kumpereka. § **1:21** Ona Malakiya 4:5. * **1:21** Ona Kumbukumbu 18:15. † **1:23** “Mwenye” emu mana ake ndi Mwenye Insa. ‡ **1:27** Kufungula mizizi ya tamango íkiwa kazi ya kitwana. Anta mwanafunzi wa mwanlimu aakifungula mizizi ya tamango za mwanlimu wake. § **1:29** Ona Mwanzo 22:7-10; Kulawa 12:3-8. “Kakondoo kalume” ndi alama maalumu nkati ya Taureti na Injili. Akolota kafara ngema pakulu bila baka. * **1:33** “Kuwoza wanu mmaji” mana ake kuwatiwiza mmaji. † **1:33** “Kukoza na Roho Takatifu” mana ake Roho-yo kumwijala nfululu. ‡ **1:34** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. § **1:42** Mana a “Peduru” ndi “riwe”.

Insa ndi Mwana wa Mwenyezimungu

43 Subuu yake Insa akiwaza kulawa kuka Galileya. Iye akimmona Filipi,
akimwambira: "Nifulate!" 44 Filipi kâpongoriwa kaya ya Betisaida, kwawo novyo
Andere na Peduru. 45 Filipi akinsakula Nataniyeli. Nakummona, akimwambira
javi: "Timmona noire wansemire Musa nTaureti, kamba vyawandike novyo minabii
wengine. Tinsingana Insa nNazareti, mwana wa Yusufu." 46 Akilawa Nataniyeli
akamba: "Nazareti? Udaniza kuwa Nazareti cilawirira kinu cema?"
Filipi akamba: "Njo ummone!" 47 Insa paammonire Nataniyeli akija, akamba,
akimwamba iye: "Eyo ája-yo ndi muIziraeli wakweli, saari njanja!" 48 Nataniyeli
akindairi: "Kunijiwa ndepi?"
Insa akinjibu, akamba: "Filipi saanamba kukwita, omi nukuwona panviri wa nfigu."
49 Basi Nataniyeli akimwambira: "Mwanlimu*, uwe kuwa Mwana wa Mwenyez-
imungu! Uwe ndi Nfalume wawenye wa Iziraeli!" 50 Insa akindairi, akamba: "Kukubali
kwa kuwa omi namba nukuwona tangu uri panviri wa nfigu? Basi, ukuja kuwona vinu
vikulu-vikulu vyakupunda evi!" 51 Insa akizidi kusema tena: "Nukwambirani kweli
kuwa mukuja kuwona bingu íri wanzu, na malaika wa Mwenyezimungu wakikwera,
wengine wakisuka†, wakintumika Binadamu wa Binguni."

2

Alama yakwanza yolota vyaári Insa: maji atadusa vinyu

1 Suku yatatu, kaya ya Kanaa porovinsiya ya Galileya, ikitendiwa sherehe ya harusi.
Na ákiwapo nopo mamaye Insa. 2 Insa neye kârifiwa pamoja na wanafunzi wake.
3 Paisire vinyu, mamaye kamwambira mwanawe javi: "Epa, vinyu aipo, isa!" 4 Iye
akinjibu: "Mama, mbana munambira javyo? Wakati wangu wakutenda vinu-vyo
aunafika!" 5 Noparepare, mamaye ire akiweta wamaudumu, akiwambira: "Iye caasaka
kukwambirani noco, tendani noco."
6 Sambi, íturiwa karibu nopare mivulo sita ya mawe, kila nvulo ukingira maji kiyasi ca
lituru miya. Mivulo-yo wakitúmira Mayahudi wakati wa kutawada wawe swafi. 7 Insa
akiwambira maudumu ware javi: "Eyi mivulo-yi ijazani maji." Newo wakijaza mpaka
pakanywa. 8 Ikisa akiwambira: "Sambi, tekani aba, mukampe amiri wa jambo-ri." Ewo
wakiteka, wakuka wakimpa.
9 Amiri wa jambo ire akiyeza maji âtadusiwe vinyu are, fala ejiwe kawatekire maji are.
(Ila maudumu ware wakijiwa konta ndi watekire.) Noparepare, amiri wa jambo ire ak-
itumiza kumwita mwenye harusi, 10 akimwambira: "Wanu piya wazowerera kwanza
kuudumu vinyu ngema, ikisa wakinywa pakulu ndi paiudumiwa vinyu sairevya-yi.
Fala umwe mutula vinyu ngema mpaka sambi-pa!"
11 Insa katenda eyi alama ya maajuza akwanza-ya kaya ya Kanaa porovinsiya ya
Galileya. Kwa javyo ndi vyolote utukufu wake, ndimana wanafunzi wake wakinkubali.
12 Bandi ya evi, Insa akilongozana na mamaye, wanduze, pamoja na wanafunzi wake,
wakiteremukira kaya ya Kafarnaumu, wakikala noko fala awekare suku nyingi.

Insa aswafi Nyumba Takatifu

13 Suku ya Pashukwa íkiwa karibu-karibu, suku ya sherehe ya Mayahudi, ndi-
mana Insa kâkwera Yerusalemu. 14 Akiwasingana wanu nluwani nNyumba Takat-
ifu* wakiúzanya ng'ombe, makondoo, na mapomba, na wengine wekáre mmameza
wakikakanya mizuruku†. 15 Iye akitwala nzizi akipikisa nkwaju, akiwatuwisa

* **1:49** Kigeregu: "Rabi". † **1:51** Ona Mwanzo 28:12. Kamba Mwenyezimungu asowera javi ka javi na Yankubu julu ya malaika, novyo-novyoni Mwenyezimungu asowera javi-ka-javi na Insa. * **2:14** Evi vikuna nluwani mwa wanu Sawari-Mayahudi nNyumba Takatifu. † **2:14** Ikisakikana kukakanya nzuruku nNyumba Takatifu konta wanu wakisakula kutumira nzuruku kuwauza manyama ipate wawatendere kafara.

wanu piya nluwani mure, pamoja na makondoo na ng'ombe. Mizuruku ya wanu
wakikakanya ware akefya coro-coro-coro, na meza zawo akipindula pindu-pindu-
pindu. 16 Akiwambira wanu wakiuzanya mapomba ware javi: "Umwe, evi vinu-vi aya
lavyani-pa! Nyumba ya Baba-yi mutwakalija kutenda bazari‡?"
17 Wanafunzi wake ware wakumbukira vyaandikiwe Mandiko Matakatifu§ kuwa
javi: "Wivu wautendera Nyumba yako uwa kamba moto vyaunoca." 18 Sambi,
Mayahudi wandairi, wamba: "Uwe uri na mamulaka yakutenda evi vinu-vi, ukolota
alamani?" 19 Insa akiwajibu, akamba: "Dangulani Nyumba Takatifu-yi, kwa muda wa
suku natu nilamusa!" 20 Kwa javyo Mayahudi wakinjibu: "Eyi Nyumba-yi ijengiwa
myaka arubaini na sita. Uwe kwa muda wa suku natu basi ulamusaja?" 21 Fala iye
akamba mwiri wake mwanyewe.* 22 Ndimana, paafufuke ka wafwi, wanafunzi wake
wakumbukira kuwa iye kâsema novi, basi wakikubali Mandiko Matakatifu† pamoja na
usemi waasowere Insa.

Insa akwijiwa mawazo a wanu piya

23 Insa paakiwa Yerusalemu kusherehe ya Pashukwa, wanu wengi wankubali iye‡,
kwa kuwona alama za maajuza zaakitendanga iye. 24 Fala Insa mwanyewe ewo
aawakubalire, konta piya wanu akiwejiwa. 25 Aakinsakula munu wakumwámbira ewo
cawawaza, konta iye akijiwa sana-sana mawazo a mwanadamu.

3

Insa asowera na Nikodemu kuhusu mainsha mapya

1 Ákiwapo mwananlume mmoja Nfarizeu ákitiwa Nikodemu, iye ndi ákiwa nlon-
gozi mmoja wa Mayahudi*. 2 Kwa suku moja usiku, koka ka Insa, akimwambira:
"Mwanlimu, tikwijiwa kuwa uwe kuwa mwanlimu kuperekiwa na Mwenyezimungu.
Kamana aapo akidiri kutenda alama za maajuza zautenda-zi ikiwa munu-yo aári
upande wa Mwenyezimungu." 3 Insa akinjibu akimwambira javi: "Nukwambira
kweli-kwelini kuwa ikiwa munu aapongoriwe mara yapiri†, aawona futi ufalume wa
Mwenyezimungu." 4 Nikodemu akindairi: "Munu ari nkulu, aludira kupongoriwa
mwaja? Vikidirika kuludira mmatumbo mwa mamaye apongoriwe tena?" 5 Insa
akinjibu: "Nukwambira kweli kuwa munu sáapongoriwe kwa maji na kwa Roho wa
Mwenyezimungu, iye engira muufalume wa Mwenyezimungu. 6 Apongóriwe na mwiri
ndi mwiri, na apongóriwe na Roho wa Mwenyezimungu ndi roho. 7 Uwe usishange
vyanukwambire kuwa ibidi mupongoriwe mara yapiri. 8 Mepo ivungira kaisaka konse,
na shauti yake usikira, fala awijiwa ndeyi kailawirira wala kayukirira. Ndi namuna
moja noyo munu wakupongóriwa julu ya Roho wa Mwenyezimungu‡." 9 Nikodemu
akindairi, akamba: "Vinu kamba-vyo viwaja?" 10 Insa akinjibu akimwambira javi:
"Uwe kuwa mwanlimu nkulu wa waIziraeli. Evi vinu-vi aavikwerera sababuni?
11 Nukwambira kweli kuwa vyatijiwa tikwereza, na vyatiwonire tankulavya ushahidi,
fala ushahidi wetu umwe amukubali. 12 Ikiwa nukwambirani vinu vikuna mu-
lumwengu-mu amunikubali, futi nukukwambirani vya binguni mukubalija? 13 Aapo
akwerére kuka binguni sairi Binadamu wa Binguni§ esúke kulawa binguni. 14 Kamba
Musa vyanlamuse nyoka nlanga*, na visakikana novyo kulamusiwa Binadamu, 15 ipate
kila mwenyé kumwamini onse apate mainsha a milele.† 16 Kamana Mwenyez-

‡ **2:16** Mana ake: Insa epa akisowera kuhusu mahala pâturiwe kuntukuza Mwenyezimungu wanu Sawari--Mayahudi. Ona Zagariya 14:21. § **2:17** Ona Zaburi 69:9. * **2:21** Mana ake ndi kuwa wamulaya, fala suku ya tatu afufuka. Kwa javyo ndi kulamusa upya nyumba ya mwiri wake. † **2:22** Zaburi 69:9 kambiriwa aya 2:17 julu. ‡ **2:23** Kigeregu: "Wanu wengi wakubali zina rake." * **3:1** Nikodemu ákiwa nlongozi, nkati ya Baraza ya Milandu. † **3:3** Kigeregu: au "aapongoriwe binguni". ‡ **3:8** Ona novyo Yahaya 1:13. § **3:13** Insa epa akiramba iye mwanyewe. * **3:14** Ona Isabu 21:9. † **3:15** Mana ake: Insa epa akiramba iye mwanyewe paasaka kuja kulamusiwa pansalaba.

imungu kawapenda wanu mulumwengu javi: kawagabizi Mwanawe mmoja noyo
tu basi, ipate kila mwenyé kumwamini asipoteye nfululu fala awe na mainsha a
milele. [17] Konta Mwenyezimungu aampereke Mwanawe mulumwengu-mu kuwala-
mula hukumu wanu, ila kampereka ipate wanu wapate kuvuka julu yake iye.
[18] Amwámini aalumuriwa hukumu, ila saamwámini kesa kulamuriwa hukumu futi,
konta aamini caari Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu‡. [19] Na javi ndi namuna
vyakujire kulamuriwa hukumu, kwa kuwa ija nuru mulumwengu-mu, fala wanu
wapenda pakulu kisi koliko nuru konta vitendo vyawo vya ubaya. [20] Kamana kila munu
aténda vitendo vya ubaya inkima nuru, na aaja pairi nuru, ipate visiwoneke vitendo
vyake. [21] Fala ire aténda vitendo vyakweli akuja pairi nuru, ipate wanu wawone kuwa
vitendo vyake kankutenda julu ya Mwenyezimungu."

Yahaya mwenyé Koza akwamba kuwa Insa ndi bora

[22] Bandi ya evi, Insa pamoja na wanafunzi wake wakija inti ya Yudeya. Akikala nawo
nokure, akozanga wanu. [23] Yahaya novyo akozanga wanu Ainoni karibu ya Salemu,
konta noko ákiwapo maji mengi. Wákijanga wanu, wakoziwa. [24] Epo Yahaya saanamba
kufungiwa nkalaboshu.
[25] Sambi, wanafunzi wa Yahaya na Yahudi mmoja wakanza kukaidiyana kuhusu
kutawada. [26] Ewo wakija ka Yahaya, wakimwambira: "Mwanlimu, ire waúkiwa
nawo ng'ambu nyengine ya muto wa Yordani, noire waukílavya ushahidi wake ire,
iye kankoza wanu, na piya wanu wankuka kwake iye!" [27] Yahaya akijibu, akamba:
"Hapana munu apáta kinu sesusiriwe kulawa binguni. [28] Anta nomwe-mwe muwa
mashahidi wangu vyanambire omi: 'Omi siri Almasihi, ila ndi niperekiwe kábula ya
kuja iye.' [29] Ári na mwari-harusi ndi mwenye-harusi, fala rafiki wa mwenye-harusi ndi
arípo epa, na ansikíra akuwa radi pakulu kwa sababu ya shauti ya mwenye-harusi. Kwa
javyo, radi yangu itímu.§ [30] Lazima iye awe bora pakulu, ubora wangu upunguke."

Alawíre binguni atipa mainsha meema

[31] Yahaya akizidi kusema, akamba: "Alawíre julu binguni ndi bora koliko piya. Munu
wa mulumwengu-mu wa mulumwengu nomu, na asowera kiulumwengu. Alawíre bin-
guni ndi bora koliko piya. [32] Asikíre na awoníre evyo kankulavya ushahidi, fala hapana
akubali ushahidi wake. [33] Novyo-sivyo, mwenyé kukubali ushahidi wake akwakikisha
kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. [34] Konta aperékiwe na Mwenyezimungu
asowera usemi wa Mwenyezimungu, kamana iye akumpa Roho bila kipimo. [35] Baba
ampenda Mwanawe na piya vinu kangabizi mmakono mwake. [36] Ankubali Mwanawe
onse kanawo mainsha a milele. Fala saansikiriza Mwanawe onse aapata mainsha, ila
nyongo ya Mwenyezimungu ikuwa julu yake iye."

4

Insa asowera na mwanamuka wa Samariya

[1] Mwenye Insa, pejiwe kuwa Mafarizeu wâsikira kuwa iye kankoza wanu wengi
na ákiwa nawo wanafunzi zaida ya Yahaya, [2] (ingawa Insa mwanyewe siakoza, ila
wakoza ndi wanafunzi wake), [3] iye akilawa Yudeya, akiludira tena Galileya. [4] Ikimbidi
apite Samariya. [5] Basi, akija ire mpaka kaya moja ya Samariya yakwitiwa Sikari,
karibu na uweru Yankubu wampere mwanawe Yusufu. [6] Noparepare úkiwepo nrimbu
waasimbire Yankubu. Ndimana, Insa kwa kuwa kasokera na safari yake, akikala
panrimbu nopare. Nowo wakati-wo íkiwa karibu ya aduhuri.

‡ **3:18** Kigeregu: "aaminire zina ra Mwana mmoja tu basi wa Mwenyezimungu". § **3:29** Mana ake: Insa ndi mwenye harusi, mwari harusi ndi wenye kumwamini Insa, na rafiki wa mwenye harusi ndi Yahaya mwenyé Koza.

7 Noparepare, akija mwanamuka mmoja nSamariya kuteka maji. Insa akimwambira:
“Nunu, nimereni maji ninywe.” 8 (Epo iri wanafunzi wake woka kaya ulu kuuza
cakurya.) 9 Mwanamuka nSamariya ire akinjibu: “Umwe muwa Yahudi, omi niwa
nSamariya. Munilebelaja maji a kunywa?” (Akisema javyo kamana Mayahudi na
waSamariya awakipatana.) 10 Insa akinjibu, akimwambira javi: “Kamba ukijiwa
uwezo wa Mwenyezimungu, na ari kukulebela maji a kunywa-yo, uwe ndi ukisaka
kunlebela, na iye nanga kakupa maji a mainsha ako.” 11 Iye akimwambira: “Mwenye,
umwe amuna ndoo, na nrimbu-wu wica pakulu. Sambi maji akunipa mainsha-yo,
musaka kupata ndepi? 12 Ewu nrimbu-wu katipa babu yetu Yankubu. Wákinywanga
iye na wanawe pamoja na mifuwo yake. Sambi, uwe kunzaidi iye?” 13 Insa akinjibu,
akamba: “Eya maji-ya anywa onse iludira kunkola nyotwa tena. 14 Fala munu akinywa
maji animpa omi, ainludira futi kunkola nyotwa kwa milele. Kwasa javyo, maji
animpa omi, kwake iye antadukira kuwa nviriro wakububuka mainsha a milele.”
15 Mwanamuka ire akimwambira: “Mwenye, nimere noyo maji-yo ipate isinikore
nyotwa tena, wala nisije epa tena kuteka maji!” 16 Insa akimwambira: “Uka ukamwite
nlumako, muje onse.” 17 Mwanamuka ire akinjibu, akamba: “Omi sina nlume.”

Insa akimwitikizira: “Kusowera sana kwamba: ‘Omi sina nlume’. 18 Kwa kuwa úkiwa
nawo walume watanu. Na nlume waúri nawo sambi-yo siyo nlumako. Epo kusowera
kweli yako!” 19 Mwanamuka ire akimwambira Insa: “Mwenye, omi niwona kuwa uwe
kuwa nabii! 20 WaSamariya wababu zetu, pawakabudu ndi nowu mwango-wu. Fala
umwe Mayahudi mukwamba kuwa mahala wanu pawajuzi kwabudu ndi Yerusalemu.”
21 Insa akimwambira: “Nunu, namini omi vyanukwambira-vi: ukuja kufika wakati
wakuwa ewu mwango-wu wala Yerusalemu amuja kumwabudu Baba. 22 Umwe
waSamariya mumwabudu nlungu samumwijiwa. Ila ofwe Mayahudi Nlungu wa-
timwábudu timwijiwa, konta kuvushiwa kulawa ka Mayahudi. 23 Fala wakati wanku-
fika, na kweli epa ufika futi, ware wamwábudu ka ukweli wamwabudu Baba kwa
roho, wakifulata ukweli. Kamana Baba nowo ndi wawasakula wamwabúdu iye.
24 Mwenyezimungu ndi roho. Basi wenye kuntukuza iye wajuzi wantukuze kwa roho,
wakifulata ukweli.” 25 Mwanamuka ire akilawa akamba: “Omi nukwijiwa kuwa
Almasihi akuja. Na akija, atambira vinu piya.” 26 Basi Insa akisema: “Omi-pa ndi noyo-
noyoni, omi niri kusowera nawe-mi.”

27 Kwa noure wakati ure, wanafunzi wa Insa wakiludi, washanga kunsingana Insa
akipakanira na mwanamuka ire. Falakini anta mmoja andairire: “Usakulani-pa?”
wala “Mbana kwankusowera naye?” 28 Ikisa, mwanamuka ire akasa nkanfu wake
ure nopare, akiludira ukaya, akuka akiwereza wanu: 29 “Tukeni mukammone munu
anifafanurire piya vyanitendire. Fala noire si Almasihi?” 30 Basi wanu ware wakilawa
nkaya mure, wakuka mpaka kaakiwa Insa kure.

31 Paalawire mwanamuka ire, wanafunzi ware wakinlebela Insa: “Mwanlimu, iryani
ciwa conse-ci.” 32 Fala iye kawambira: “Omi nirya cakurya umwe samwijiwa.” 33 Kwa
javyo, wanafunzi ware wanza kudairiyana watupu: “Fala aapo ajire nawo cakurya
akimpa?” 34 Insa akiwambira: “Cakurya cangu omi ndi kutenda vyaasaka Mwenyez-
imungu anipereke, na kutimiza canitumiwe kutenda. 35 Umwe musoweranga javi:
‘Ibaki tena myezi mine kufika wakati wa mavuno’, sinovyo? Fala omi nukwambirani:
fungulani maso, munang'anize mmamasamba-mo konta mbeyu piya zitokota, zisaka
kuvuniwa.* 36 Mwenyé kuvuna kapata nshahara wake futi, na akusánya visumo apata
mainsha a milele. Kwa namuna-yi, nvyari pamoja na nrimi piya watenderana radi.
37 Konta ewu usowezi-wu wakweli: ‘Mmoja ndi avyála na mwengine ndi avúna.’ 38 Omi

* **4:35** Akiwamba wanu wákiwa tayari kwingira mainsha mapya kunfulata iye.

nukuperekani umwe muvune camutowire kukola kazi. Wengine wanza eyi kazi-yi,
umwe mwankufaika ewo cawanzire kutenda."
39 WaSamariya wengi wakikálanga kaya ulu ire wankubali Insa julu ya ushahidi
wereze mwanamuka ure akamba javi: "Iye kanifafanurira omi piya vyanitendire!"
40 WaSamariya pawajire, wakintafadali kuwa wekare nawo. Basi Insa akikala nawo
suku mbiri. 41 Na wengi wawenye tena wankubali Insa julu ya usemi wake iye
mwanyewe. 42 Ewo mwanamuka ire wakimwambira javi: "Ataminire kwa sababu
vyausowere uwe basi, kamana nofwe wanyewe tinsikira. Epa tijiwa kuwa eyu kweli-
kwelini ndi Nvushi wa mulumwengu-mu."
43 Bandi ya suku mbiri zekare zire, Insa akilawa akiludira Galileya. 44 (Kusema kweli,
Insa mwanyewe kâlavya ushahidi wakuwa aapo nabii anta mmoja wakwinshimiwa
kwawo.) 45 Paafikire Galileya, waGalileya wampokerera sana-sana, kamana wâwona
piya vyaatendire Yerusalemu pasherehe ya Pashukwa. Kamana ewo novyo woka noko.

Alama yapiri yolota vyaári Insa: amponesa mwana wa nkolakazi maalumu

46 Sambi, Insa akiludira tena Kanaa porovinsiya ya Galileya, kaya yaâtaduse maji
akitenda vinyu. Kaya nyengine, Kafarnaumu, ákiwapo nkolakazi maalumu wa nfalume,
mwanawe ákiwa nlwere. 47 Nkolakazi ire, paasikire kuwa Insa kalawa Yudeya kafika
Galileya, akipita akinsakula. Nakummona akintafadali pakulu pawenye akamba:
"Tuke ukamponese mwanangu, iye kawa karibu kufwa!" 48 Insa akimwambira javi:
"Ikiwa amuwonire alama na maajuza, amushubutu futi kukubali." 49 Nkolakazi
ire akijibu: "Mwenye, tuke onse sambi-pa, mwanangu saanamba kufwa." 50 Insa
akimwambira: "Uka, mwanawo-yo apona!" Mwananlume ire akikubali usowezi wa
Insa ure, akiludira kwawo. 51 Munjira paakiteremukira kwawo, akisimanana na
watumisi wake wakimwinza, wakimwambira wakamba: "Mwanenu kapona, kawa
hai!" 52 Iye kawadairi: "Mwanangu kapona wakatini?"
Ewo wakinjibu: "Ijana, 'uma ora', homa ndi paimpitire." 53 Wawa ire kejiwa kuwa
kweli-kwelini mwanawe kapona noure wakati wambiriwe na Insa ure akamba javi:
"Mwanawo kapona!" Kwa javyo, iye pamoja na wajamaa zake piya wakimwamini Insa.
54 Na eyi iwa ndi mara yapiri Insa yaatendire alama ya matajabisa paalawire Yudeya
akija Galileya.

5

Alama yatatu yolota vyaári Insa: amponesa kitewe

1 Bandi ya evi, rikiwapo jambo ra Mayahudi, Insa akikwera akuka Yerusalemu.
2 Sambi, Yerusalemu nokurekure, karibu ya nryango wakwitiwa "Nryango wa Makon-
doo", íkiwapo tanki nkiebraniya wakita "Betizata", noyo íkiwa na vitololo vitanu. 3 Nkati
ya evyo vitololo-vyo, wákiwapo wanu wengi walwere: wanu sawawona na wakure-
mala na vitewe. 4 * 5 Nopo ákiwapo mwananlume mmoja kálwala myaka talatini na
minane. 6 Insa paammonire aritandikire pansi, na kwa kwijiwa kuwa ákiwapo kure
myaka mingi yawenye, kandairi: "Usaka upone?" 7 Nlwere ire akinjibu: "Mwenye,
maji-ya paaguburiwa, sina anta munu wakunauni kuningiza ntanki-mu. Panikenekeza
kwingira ponse, mwengine arefya omi saninamba." 8 Insa akimwambira: "Lamuka!
Sukula nanga yako-yo, wenende!" 9 Kwa mpunde noure, mwananlume ire akipona,
akitwala nanga yake ire, akenenda mwanyewe gidi-gidi-gidi.
Suku yaakunire eya maajuza-ya íkiwa sabadu†. 10 Ndimana walongozi wa Mayahudi
wakimwambira mwananlume aponesiwe ire: "Uwe, rero suku ya sabadu! Siyo shariya
kusukula nanga yako-yo." 11 Fala iye akiwajibu: "Mwananlume aniponese omi ndi

* **5:4** Eyi aya-yi aipo nkati ya mandiko andikiwe sana-sana. † **5:9** Sabadu íkiwa suku takatifu ya Mayahudi wanu awakijuzi kukola kazi.

vyaanambire, iye kanambira: ‘Sukula nanga yako-yo, wenende.’ ” 12 Ewo wakindairi:
“Noyo akwambire: ‘Sukula nanga yako wenende-yo’, nani?” 13 Mwananlume apone-
siwe ire aamwijiwe mununi, kamana Insa kalainika, kamana noparepare wákiwapo
wanu wengi wawenye. 14 Airini Insa akisimanana naye tena noire munu ire ku-
luwani ra Nyumba Takatifu, akimwambira: “Wona, uwe kupona! Usikore tena dambi
ipate cisukukune kinu cakofya pakulu!” 15 Ikisa akilawa mwananlume ire, akanza
kuwambira walongozi wa Mayahudi: “Insa ndi aniponese.” 16 Ndimana Mayahudi
wakanza kunlumbata Insa kwa kuwa kâtenda evi vinu-vi suku ya sabadu. 17 Fala Insa
akiwajibu, akamba: “Mpaka rero Baba wangu daima-zi kankukola kazi, nnomi novyo
nankukola kazi‡.”
18 Insa, kwa sababu ya kwamba javire, walongozi wa Mayahudi warimbisa mpango
wakunsakula wamulaye. Aiwere kwa sababu ya kutupa shariya ya suku ya sabadu
noyo tu basi. Ciwakimire pakulu ndi kwa iye kâmba Mwenyezimungu ndi wawaye-
wawayeni. Kwa namuna-yi, akiritula kuwa sawa-sawa na Mwenyezimungu.

Mwenyezimungu mamulaka ake akumpa mwanawe Insa

19 Insa akikola kuwajibu akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa Mwana aatenda
kinu cakuwaza mwanyewe ila atenda caammonire wawaye akitenda. Kamana Baba
caatenda conse, Mwana neye atenda noco. 20 Kweli, Baba ampenda Mwanawe na piya
vinu vyaatenda, amolotera. Visitoshe, vinu vikulu-vikulu vya matajabisa vyakupunda
evi akuja kumolotera ipate piya-mwe mutajabu. 21 Kamba Baba vyawalámusa wafwi
kuwapa mainsha, Mwanawe novyo akumpa mainsha waansaka onse. 22 Kusema kweli,
Baba aanlamula munu, ila kulamula piya kangabizi Mwanawe, 23 ipate wanu piya
wansifu Mwanawe kamba vyawansifu Baba. Ire akatála kunsifu Mwanawe, novyo
kankukatala kunsifu Baba ampereke iye.
24 Omi nukwambirani kweli: asikíriza usemi wangu onse na amwámini anipereke omi,
kanawo mainsha a milele. Iye oka kulamuriwa, ila katupa kifo, kengira futi mmainsha
a milele.
25 Omi nukwambirani kweli kuwa ukuja kufika wakati, na ufika futi, wafwi
wakuja kusikira shauti ya Mwana wa Mwenyezimungu, na wája kusikira-wo wainshi.
26 Kamana, kamba Baba vyaári nawo mainsha iye mwanyewe, iye novyo kampa
mainsha Mwanawe awe nawo iye mwanyewe. 27 Na kampa Mwanawe mamulaka a
kulamula konta iye ndi Binadamu wa Binguni.
28 Musitajabu kukuna kinu kamba-ci, kamana ufika wakati wakuwa piya wari
mmakaburi wasikira shauti yake, 29 na wakuja kulawa. Watendire meema wafufuriwa
wawe na mainsha, na watendire mabaya wafufuriwa wakahukumiwe.”

Ushahidi kuhusu Insa

30 “Omi sitenda kinu mwanyewe. Nilamula kamba vyanisikira. Kulamula kwangu
ndi ka shariya, konta sitenda vyanisaka omi, ila vyaasaka ire anipereke omi.
31 Nikilavya ushahidi kuhusu omi mwanyewe, ushahidi wangu auna faida. 32 Fala
kawapo mwengine alávya ushahidi kuhusu caniri omi. Nukwijiwa kuwa ushahidi
walavya kuhusu omi-wo ndi kweli. 33 Umwe muwapereka wanu ka Yahaya kuku-
dairirani, na iye kalavya ushahidi kuhusu ukweli. 34 Kweli, omi sipokerera ushahidi
wa wanadamu, ila evi vinu-vi nukwambirani ipate muvushiwe. 35 Yahaya-yo ákiwaka
kamba mwenge vyauwaka ukimwarika. Umwe nlangaza wake mutendera radi muda
aba tu basi. 36 Fala ushahidi wangu nkulu koliko wa Yahaya, kamana vinu Baba vyana-
murire kutenda, novyo-novyoni ndi vyanitenda, vikolota ushahidi kuwa niperekiwa
na Baba. 37 Baba anipereke omi, neye-neyeni alavyanga ushahidi kuhusu omi. Shauti

‡ **5:17** Kwa namuna-yo, Insa aritula kuwa iye ákiwa Mwenyezimungu mwanyewe, ákiwa nawo haki ya Mwenyezimungu kutenda kazi daima.

yake tangu amunamba kunsikira, wala umbo wake amunammona. 38 Usemi wake
auri pamoja nomwe kamana amunkubali wampereke iye. 39 Mandiko Matakatifu
mutunza sana-sana konta mudaniza kuwa nkati yawo mupata mainsha a milele. Noyo
Mandiko-yo alavya ushahidi kuhusu omi! 40 Fala narero, amusaka kuja kwangu
omi kupata mainsha. 41 Sipokerera kutukuziwa ka wanadamu. 42 Fala nukwijiwa
namuna yenu, kuwa nkati yenu amuna pendo ra Mwenyezimungu. 43 Omi nija
mulumwengu-mu kwa zina ra Baba wangu, fala amunipokerere. Ila akija mwengine
wakulavya ushahidi wake mwanyewe, iye mumpokerera. 44 Umwe íri mupokerera
kusifiyana watupu, amuyerera kupata kusifiwa na Nlungu mmoja tu basi, mukubalija?
45 Musidanizire kuwa nukuka kukwerezani ka Baba. Kawapo wakuka kukwerezani
umwe ka Baba, ndi Musa, wamuntumaini umwe. 46 Munankubali Musa, nnomi nanga
munikubali, kamana kandika kuhusu omi. 47 Fala ikiwa vyaandike Musa amukubali,
futi usemi wangu mukubalija?"

6

Alama yaane yolota vyaári Insa: akuvwisa cakurya ciwatosha wanu

1 Bandi ya evi, Insa kalawa, kaloka ng'ambu nyengine ya Tanda ra Galileya, zina
rengine ra tanda-ro Tiberiya. 2 Wanu wengi wakinfulata konta wâwona alama zake
za maajuza zakuwaponesa walwere. 3 Insa akikwera pamwango, akikala nopo na
wanafunzi wake. 4 Pashukwa, suku ya sherehe ya Mayahudi, íkiwa karibu. 5 Insa
kwefya maso, kawona kundi ra wanu wengi wakija karibu yake, ndimana akindairi
Filipi: "Cakurya cakuwatosha ewa wanu-wa tisaka kuuza ndepi?" 6 Kandairi javyo kwa
kunyerera tu basi, kamana caakisaka kutenda, akijiwa mwanyewe. 7 Filipi akinjibu:
"Jarajara miyateni za parata aziuza mikate yakuwatosha, anta kila munu apate kipande
kimoja-kimoja." 8 Mwanafunzi wake mmoja wakwitiwa Andere, nyenyeye Ansumani
Peduru, akamba: 9 "Ona, kawapo-pa nnemba mmoja ári nawo mikate mitanu ya tirigu
na inswi mbiri. Fala viwatosha wanu wengi kamba-wa?" 10 Insa akiwambira wana-
funzi wake ware javi: "Wambireni wanu-wo wekare." Nopare mahala pare íkiwapo
minyani mingi, basi piya ware wakikala bunga-bunga-bunga. Jumula ya wanu ware
kuwawalanga wanawalume tu basi wákiwa alufu ntanu. 11 Basi Insa akitwala mikate
ire, akinshukuru Mwenyezimungu, ikisa akanza kuwatongera wanu wekare ware.
Inswi zire novyo akiwatongera, wakipata kamba vyawakisaka. 12 Bandi ya kwikuta
piya wanu ware, Insa akiwambira wanafunzi wake ware, akamba: "Vipande vibakire-
vyo, lokoterani pamoja tuke, anta kipande kimoja cisipoteye." 13 Basi ewo wakilokotera
vipande vya mikate mitanu vyawâtafune wanu vikibaki vire, vikijala vikalala kumi
na viwiri. 14 Wanu ware, pawawonire alama yaatendire Insa ire, wakamba: "Kweli-
kwelini, nabii akirindiriwa kuja mulumwengu-mu ndi noyu!" 15 Insa kejiwa kuwa
wákiwa tayari kuja kunkola makunje, wantawaze kuwa nfalume. Ndimana akilawa
tena yeka yake, akiludira kumwango.

Alama yatanu yolota vyaári Insa: akwenenda julu ya maji

16 Paifikire jironi, wanafunzi wa Insa wakiteremukira kutanda. 17 Wakingira
mungalawa, wakilokera Kafarnaumu. Juwa riswa kunja kwinukala pi, na Insa akiwa
saanamba kuja pawákiwa pare. 18 Ntanda mure mutimbuka kwa kuwa ikivunga mepo
nyingi ti-ti-ti. 19 Wanafunzi ware, pawakivuta magasiya kitambo ca kilometuru ntanu
au sita, noparepare wammona Insa akija akenenda julu ya maji, akifika karibu ya
ngalawa ire! Ewo wakisusuka! 20 Fala Insa akiwambira: "Ndumi! Musope kinu!"
21 Basi, wakisaka kumpokerera mungalawa mure. Kwa mpunde noure, wawona wári
nlufuko kaya yawakuka ire.

Insa ndi nkate wa mainsha

22 Subuu yake, wanu wabakire ng'ambu nyengine ya tanda ire, wawona kuwa
ibaki ngalawa moja tu basi. Ewo wejiwa kuwa mungalawa mure Insa eengire nawo
pamoja na wanafunzi ware engire nawo, walawa yeka yawo. 23 Mahala pawâtafune
wanu mikate bandi ya Insa kushukuru pare, karibu pake zikija ngalawa nyengine
za Tiberiya. 24 Wanu ware, pawejiwe kuwa Insa na wanafunzi wake awapo pare,
wakingira mmangalawa mwawo, wakuka Kafarnaumu kunsakula Insa.
25 Pawansingane ng'ambu nyengine ya ntanda ire, wakindairi: “Mwanlimu, epa
kufika rini?” 26 Insa akiwajibu, akamba: “Omi nukwambirani kweli kuwa munisakula
siyo kwa kuwa muwona alama mojawapo, ila kwa kuwa mutafuna mikate mwikuta.
27 Musikore kazi kwa anzima ya cakurya camwéfya kunundu, ila shugulikirani cakurya
cukupani mainsha a milele, caakupani Binadamu wa Binguni. Kamana ndi noyo-
noyoni apewe na Mwenyezimungu Baba alama yakwakikisha.” 28 Ikisa wanu ware
wakindairi: “Tikitenda kazi za Mwenyezimungu, tíjuzi titende kinani?” 29 Insa akiwa-
jibu, akamba: “Kazi za Mwenyezimungu ndi javi: munkubali waampereke iye.” 30 Kwa
javyo, wandairi: “Alama yautenda tiwone tukukubali, kinani? Kwankutenda kinani?
31 Babu zetu wârya nlanga mikate yakwitiwa manã. Kamba vyavyândikiwe mMandiko[*]:
‘Iye mikate ya mbinguni kawapa warye.’ ” 32 Insa akiwambira tena: “Nukwambirani
kweli kuwa akupereni mikate ya mbinguni siyo Musa. Ila Baba wangu ndi akupani
mikate yakweli ya mbinguni. 33 Kamana cakurya ca Mwenyezimungu ndi ire esuke
binguni, awápa mainsha wanu wa mulumwengu.” 34 Wamwambira: “Mwenye, noyo
mikate-yo, tipe daima!” 35 Insa akiwambira: “Omi ndi cakurya ca mainsha. Ája kwangu
omi, ainkola njala tena. Munu anikúbali, ainkola nyotwa tena. 36 Fala omi nukwambi-
rani kuwa muniwona, novyo-sivyo amukubali. 37 Piya wanigabizire Baba wakuja
kunifulata, na ája kwangu onse, simwefya panja. 38 Kamana nisuka kulawa binguni
sijire kutenda vyanisaka omi mwanyewe ila vyaasaka anipereke omi. 39 Vyaasaka ire
anipereke omi ndi javi: kuwa piya waanipere iye, wasipoteye anta mmoja, suku ya
mwinsho niwafufure. 40 Kamana vyaasaka Baba wangu ndi kuwa ammóna Mwana,
akinkubali iye, akuwa na mainsha a milele. Suku ya mwinsho nomi ninfufula awe hai
kwa milele.”
41 Ndimana Mayahudi wamojawapo[†] wakanza kunduguda konta kâsema javi: “Omi
ndi nkate wisuke binguni.” 42 Ewo wakamba: “Eyu sinoyu Insa, mwana wa Yusufu,
wawaye na mamaye nikamba timwijiwa? Sambi akwamba, ‘Nisuka kulawa binguni’,
namunani?” 43 Insa akiwajibu: “Asani kuduguda watupu! 44 Aapo munu ája kwangu
omi bila kuvutiwa na Baba anipereke omi. Noyo munu-yo ninfufula suku ya mwinsho.
45 Nabii mmoja[‡] kândika javi: ‘Piya wakuja kufundiwa na Mwenyezimungu.’ Ndi
kweli kuwa piya wenye kunsikiriza Baba na warifunda kwake, wakuja kwangu omi.
46 Kusema kweli, aapo munu ammonire Baba sairi ire alawire ka Mwenyezimungu,
ndi ammonire Baba. 47 Omi nukwambirani kweli kuwa mwenyé kwamini kanawo
mainsha a milele. 48 Omi ndi nkate wa mainsha. 49 Wababu zenu wârya manã nlanga,
wafwa nfululu. 50 Eyi ndi mikate isuke mbinguni ipate munu asaka kuwa onse akirya,
asifwe. 51 Nomi-nomini ndi mikate ya mainsha isuke mbinguni. Munu mmojawapo
akirya noyi mikate-yi, ainshi milele. Mikate yanukupani wanu wa mulumwengu kuwa
mupate mainsha ndi mwiri wangu-wu.”
52 Ndimana Mayahudi wakanza kukaidiyana watupu, wakamba: “Eyu munu-yu
vyaatipa mwiri wake tikirya, namunani?” 53 Kwa javyo, Insa akiwambira: “Omi
nukwambirani kweli: ikiwa amurire mwiri wa Binadamu wa Binguni wala amuny-
were damu yake[§], amuwa na mainsha nkati yenu. 54 Mwenyé kurya mwiri wangu

[*] **6:31** Ona Zaburi 78:24, 105:40. [†] **6:41** “Mayahudi wamojawapo” mana ake epa ndi ware wabishána na Insa.
[‡] **6:45** Ona Izaya 54:13. [§] **6:53** Mana ake: ikiwa amumpokerere Insa na kazi yake.

na kunywa damu yangu kanawo mainsha a milele, omi ninfufula suku ya mwinsho.
55 Kamana mwiri wangu ndi mikate yakweli, damu yangu ndi kinywaji cakweli.
56 Mwenyé kurya mwiri wangu na kunywa damu yangu, iye alungana nami, nnomi
nilungana naye. 57 Kamba Baba vyaári hai anipereke omi, nomi niwa hai kwa ajili ya
Baba, ndi novyo anírya omi, akuwa na uhai julu yangu omi. 58 Sambi, eyi ndi mikate
isuke mbinguni. Siyo kamba mikate yawarire wababu zenu ikisa wakifwa. Ila ire árya
eyi mikate-yi onse akuwa na mainsha a milele."

59 Vinu-vi ndi vyaasowere paakiwafunda wanu nsinagoga* ya Kafarnaumu.

Wanafunzi wajibu usemi wa Insa

60 Wanafunzi wake wengi, pawasikire usemi ure, wakamba: "Kusikira ewu usemi-wu
urigariga. Epa, asikíre vyaambire-vi, nani?" 61 Insa kejiwa mwanyewe kuwa wanafunzi
wake wankuduguda kuhusu vyaasowere vire, ndimana akiwambira javi: "Usemi
wangu-wu ukutipusani? 62 Ndimana, futi ikiwa mummona Binadamu akikwera ku-
ludira kaákiwa mida? 63 Ampa munu mainsha ndi Roho, mwiri aufãi kinu. Usemi
wanukwambireni umwe ndi roho na ndi mainsha. 64 Fala kati yenu wawapo
wamojawapo sawakubali." (Insa kasowera javyo kamana kawejiwa tangu mida
sawakubali, na kamwijiwa nani ája kunzungunuka kumpereka ka maaduwi.) 65 Iye
akizidi kuwambira akamba: "Ndimana, nukwambirani kuwa aapo munu ája kwangu
omi iye saamuriwe na Baba." 66 Kwa sababu ya kusowera javyo, wanafunzi wake
wengi wakiludira nyuma, awanfulate iye tena. 67 Ndimana Insa akiwadairi mawalii
kumi na wawiri ware: "Nomwe novyo, musaka muke vyenu?" 68 Ansumani Peduru
akinjibu: "Mwenye, tikuka ka nani? Uwe ndi úri nawo masemo wakuwapa wanu
mainsha a milele. 69 Ofwe sambi tukwamini, tikwijiwa kuwa uwe ndi Ntakatifu wa
Mwenyezimungu." 70 Insa akiwajibu: "Umwe kumi na wawiri-mwe, nikamba omi ndi
nukutondoreni? Fala kati yenu alawirira mmoja akuwa shetwani!" 71 Iye akimwamba
Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. Kamana Yuda, ingawa ákiwa munkonjo wa
ware kumi na wawiri ware, fala kanzungunuka.

7

Insa paSherehe ya Vitala

1 Bandi ya vire, Insa akenenda Galileya. Aasakire tena kwenenda makaya a Yudeya
konta wakulungwa wa Mayahudi wakinsakula wamulaye. 2 Ífika karibu suku ya
jambo ra Mayahudi rakwitiwa Sherehe ya Vitala. 3 Ndimana wanduze Insa ware
wamwambira: "Lawa-pa, uka Yudeya, ipate wanafunzi wako newo novyo wakawone
maajuza a utendanga-yo. 4 Kamana munu akisaka kwijiwikana, aajuzi kufisa vitendo
vyake vyaatenda. Ukitenda vinu-vi, rolote baina." 5 Wasema javi konta wanduze
Insa awakinkubali. 6 Insa akiwambira: "Wakati wangu aunafika, ila wakati wenu
umwe-po daima uwa tayari. 7 Wanu wa mulumwengu-mu umwe awakwinani, ila omi
wanina, kwa sababu nilavya ushahidi kuwa vitendo vyawo vya ubaya. 8 Umwe kwerani
muke kusherehe. Omi suka kusherehe-ko konta wakati wangu aunafika nfululu."
9 Nakuwambira javire, iye akibaki Galileya nokure.

10 Bandi ya wanduze ware kukwera kuka kusherehe kure, neye novyo akikwera
akuka. Ila okire baina, kóka kwa kurifisafisa. 11 Ndimana Mayahudi wakinsakula
pasherehe pare, wakamba: "Ari, iye noyo kawa ndepi?" 12 Noparepare wanu wengi
wateta kuhusu Insa. Wengine wakamba: "Iye munu mwema" fala wengine wakamba:
"Siyo munu mwema, kankuwatesa wanu." 13 Fala awerepo munu wakusowera baina
kuhusu iye konta wakiwopa wakulungwa wa Mayahudi.

* **6:59** "Sinagoga" mana ake ndi nyumba ya duwa ya Mayahudi.

Kufunda ka Insa kulawa ka Mwenyezimungu

14 Kati-kati ya suku za sherehe ire, Insa akikwera kuNyumba Takatifu, akanza kuwa-
funda wanu. 15 Kwa javyo, Mayahudi wakitajabu wakamba: “Eyu mwananlume-yu
kwijiwa evi vinu-vi piya saafundiwe namunani?” 16 Insa akiwajibu, akamba: “Kufunda
kanifunda siko kwangu omi, ila ndi kufunda ka ire anipereke omi. 17 Munu mmojawapo
akisaka atende vyaasaka Mwenyezimungu, basi akwijiwa kuwa eku kufunda-ku ka
Mwenyezimungu au nankusowera kwa mamulaka angu mwanyewe. 18 Asowéra kwa
mamulaka ake mwanyewe asakula kurisifu mwanyewe. Fala ire asakúla kuwa wanu
wansifu ampereke iye onse, akupo kukosa kweli kwake, iye ndi mwenyé ukweli.
19 Musa kakupani Taureti yakufulata, sinovyo? Fala piya-mwe aapo aténda vyaisaka
Taureti. Musakula kunulaya sababuni?” 20 Junudi ya wanu ire ikijibu: “Uwe kuwa na
shetwani! Asakula kukuulaya nani?” 21 Insa akiwajibu, akamba: “Omi nitenda maajuza
mamoja na piya-mwe mushanga vyanitendire. 22 Novyo-sivyo, Musa kakupani tabiya
ya itani. (Kusema kweli, eyi tabiya-yi sianzire, wanza wababu zenu.) Umwe mwana
nlume muntaya itani anta iwe suku ya sabadu.* 23 Onani, dalili ndi suku ya sabadu
mwananlume yaataiwa itani isifujike shuruti ya Musa. Ndimana, munikimwira kwa
kumponesa munu mwiri nfululu suku ya sabadu sababuni? 24 Musilamure kwa
kunang'anizana kumaso, ila lamulani kwa shariya.”

Wanu wakaidiyana kuwa Insa Almasihi

25 Kwa javyo, wanu wamojawapo wa Yerusalemu wakamba: “Mwananlume wawári
kunsakula kumulaya-yu, sinoyu-yu? 26 Mmoneni, iye kankusowera baina wala
awamwambira kinu! Itakuwa wakulungwa wamwijiwa ka ukweli kuwa iye Almasihi?
27 Fala ofwe eyu tikwijiwa kwawo. Paasaka kuja Almasihi, aapo ája kumwijiwa kwawo!”
28 Kwa javyo Insa, paakiwafunda wanu nNyumba Takatifu, kasowera na shauti ulu,
akamba: “Umwe munijiwa? Anta kwetu mukwijiwa? Fala omi sijire epa kwa kusaka
omi mwanyewe. Ila anipereke omi ndi mwenyé ukweli, iye umwe amumwijiwa. 29 Fala
omi nimwijiwa konta nilawa upande wake, iye ndi anipereke.” 30 Basi ewo wayerera
kunfunga, fala aapo ankorire nkono, konta wakati wake úkiwa saunafika. 31 Novyo-
sivyo, wanu wengi ware wankubali, wakamba: “Akija Almasihi, atakutenda alama
ulu-ulu zakupunda zaatenda eyu mwananlume-yu?”

Insa akwamba kuwa akuka vyake

32 Mafarizeu wawasikira wanu wakiteta nowu mwaha-wu kuhusu Insa. Ndi-
mana, ewo pamoja na wakulungwa wa dini wawapereka minduna wakanfunge.
33 Noparepare Insa akamba: “Nanawo suku aba futi namwe, ikisa nukuka ka ire
anipereke. 34 Mukuja kunisakula fala amuja kunipata. Mahala kanisaka kuwa omi,
umwe amukidiri kuja.” 35 Wakulungwa wa Mayahudi wakanza kudairiyana watupu:
“Noyu mwananlume-yu, ndepi kaasaka kuka ofwe tikisokerera kummona? Apunda
makaya etu akuka inti za Sawari-Mayahudi, akawafunde wanu Sawari-Mayahudi?
36 Paasowera, ‘Mukuja kunisakula fala amuja kunipata’, mana ake kinani? Na ‘Mahala
kaniri omi, umwe amukidiri kuja’, manani?”

Insa awapa wanu maji a mainsha

37 Suku ya mwinsho ya sherehe, suku iwere ulu, Insa kémira, akisowera na shauti
ulu-ulu, akamba: “Ikiwa kawapo wakunkóla nyotwa, aje kwangu omi, anywe.
38 Mwenyé kunikubali omi, kamba vyaasema Mandiko Matakatifu, ‘Nroho yake
ibubuka miviriro ya maji a mainsha.’ ” 39 Iye akamba javi kuhusu Roho wa Mwenyez-
imungu, kwa ware wenye kunkubali iye waja kumpokerera. Kamana nowo wakati-wo,
Roho Takatifu ákiwa saanamba kuwesukira, konta Insa ákiwa saanamba kutukuziwa.

* **7:22** Shariya isema kuwa kisimana ajuzi engiziwe itani suku ya nane bandi yakupongoriwa.

Wanu wawanyika kwa sababu ya usemi wa Insa

40 Wanu wengine pajunudi ya wanu pare, pawasikire ewu usemi-wu, wakamba:
"Kweli-kwelini, eyu mwananlume-yu ndi nabii watikinrindira!" 41 Wengine wakamba:
"Eyu ndi Almasihi." Fala wengine wadairi: "Almasihi atakulawirira Galileya?
42 Mandiko Matakatifu† akwamba kuwa Almasihi ujukulu wa Daudi, sinovyo? Ak-
wamba kuwa akuja kupongoriwa inti Betlehemu kwawo Daudi, sikweli?" 43 Kwa javyo,
kukilawirira kwawanyikana wanu ware kwa sababu ya Insa. 44 Noparepare wengine
wakisakula wanfunge, fala aawerepo wakolosa nkono wake kunkola.
45 Ikisa minduna waludira ka wakulungwa wa dini pamoja na Mafarizeu. Waku-
lungwa wawadairi minduna ware: "Umwe amujire nawo mwananlume ire sababuni?"
46 Ware minduna ware wakamba: "Vyaasowere iye tangu anamba kusowera munu
javire!" 47 Basi, Mafarizeu ware wakiwajibu: "Mwaja? Nomwe novyo mutesiwa?
48 Anta mmoja nkati ya wakulungwa ankubalire? Nfarizeu mmoja ankubalire? 49 Ewu
umati-wu awijiwa shariya za Musa! Ewo walaniwa!" 50 Nfarizeu mmoja nopare
wakwitiwa Nikodemu, âsimanane na Insa kwa suku zipitire, iye akiwambira javi:
51 "Shariya yetu isema kuwa atijuzi kunlamula munu satinamba kunsikira ushahidi
wake, tikijiwa caakosire." 52 Ewo wakijibu: "Epa sambi, nowe novyo kuwa nGalileya?
Unafyoma nanga kuwonerera kuwa nabii mmojawapo wakulawa Galileya aukijuzi
kunrindira." 53 ‡[Basi wakitawanyikana, kila mmoja akuka kwake.

8

1 Fala Insa akuka kuMwango wa Mizaituni.

Mwanamuka mmoja afungiwa kwa sababu ya uzinzi

2 Alufajiri, Insa akiludira nNyumba Takatifu. Wanu piya wákija naye, iye akikala
nawo, akikola kuwafunda. 3 Wanlimu wa shariya pamoja na Mafarizeu waja
nawo mwanamuka ásinganiwe akizinga. Nakufika, wakimwimisa mbere ya wanu,
4 wakindairi Insa: "Mwanlimu, eyu mwanamuka-yu kakoriwa akizinga. 5 Kwa shariya
yetu ofwe, Musa kâtamuru wanu kamba ewa tiwapanje na mawe. Sambi uwe, ukwamba
mwaja?" 6 Wakindairi javi wamyerere ipate wammonerere ukosa mmojawapo. Insa
akinama, akanza kuremba pansi na cala. 7 Ikisa, kwa kuwa wakizidi kundairi-dairi,
iye akilamuka, akiwambira: "Pamuri-pa, munu saanakola dambi tangu, noyo anze
kulokota riwe ampanje." 8 Mara tena akinama, akizidi kuremba pansi pare. 9 Fala ware
pawasikire javire, wakilawa mmoja-mmoja, ino-ino-ino-ino bila ncocoro. Wanzire
kulawa ndi wazee. Insa wakimwasa nopare, na mwanamuka ire emire novire mbere
yake. 10 Iye akilamuka, akindairi: "Nunu, ewo wandepi? Aabakire-pa anta mmoja
wakusaka kukulaumu?" 11 Akinjibu: "Mwenye, aapo-pa munu anta mmoja." Na Insa
akimwambira: "Nomi novyo sukulamula hukumu. Uka vyako, usikore dambi tena."]

Mamulaka apewe Insa na Mwenyezimungu

12 Sambi, Insa akikola kusowera mara nyengine tena na wanu, akiwambira: "Omi
ndi nuru ya mulumwengu-mu. Mwenyé kunifulata omi aashubutu kwenenda nkisi,
ila apata nuru yakumpa mainsha." 13 Kwa javyo, Mafarizeu wakimwambira: "Epa
sambi, uwe kwankulavya ushahidi wako uwe mwanyewe, fala ushahidi wako-wo siwo
bora wakutumainiwa!" 14 Insa akiwajibu, akamba: "Ingawa nilavya ushahidi wangu
omi mwanyewe, fala ushahidi wangu wakweli. Kamana mahala kanilawire na mahala
kanuka nukwijiwa. 15 Umwe mulamula namuna ya kibinadamu. Omi sinlamula munu.
16 Anta panilamula, kulamula kwangu ka shariya kamana omi silamula yeka yangu,
nilamula pamoja na Baba anipereke omi. 17 Anta nkati ya shariya yenu* yandikiwa

† **7:42** Ona Mika 5:2. ‡ **7:53** Mandiko a mida azipo ezi aya-zi 7:53 mpaka 8:11. * **8:17** "Shariya yenu" ndi Taureti.

kuwa, ikiwa mashahidi wawiri wasema kinu kimoja noco, cawamba-co cakweli. 18 Omi
nilavya ushahidi wangu omi mwanyewe. Baba anipereke-yo alavya novyo ushahidi
wangu omi." 19 Kwa javyo, wakindairi: "Wawayo uwe kawa ndepi?"
Insa akijibu: "Umwe amunijiwa omi caniri na amumwijiwa Baba wangu. Mu-
nanijiwa, nanga mumwijiwa novyo Baba wangu." 20 Insa kasowera evi piya-vi ári
nNyumba Takatifu akifunda. Iye ákiwa pansana paikikalanga kashoti ya swadaka ya
Mwenyezimungu. Fala aapo anfungire, konta úkiwa saunafika wakati wake.

Insa ndi Mwenye alawire mbinguni

21 Kwa mara nyengine tena, Insa akiwambira: "Omi nukuka vyangu, umwe mukuja
kunisakula, fala mukufwa na dambi zenu†. Umwe amufika kanuka omi." 22 Ndimana
Mayahudi wakambirana: "Iye akwamba kuwa ofwe atifika kooka iye-po. Iye
vyamba-vi asaka kurulaya?" 23 Insa akiwambira, akamba: "Umwe mulawa pansi-pa
fala omi nilawa julu mbinguni. Umwe muwa wanu wa mulumwengu nomu, omi siri
wa mulumwengu-mu. 24 Omi nukukwambirani kuwa mukufwa na dambi zenu, konta
ikiwa amukubali kuwa omi ndi noyo-noyoni‡, mukuja kufwa na dambi zenu." 25 Kwa
javyo, ewo wakindairi: "Uwe kuwa nani?"
Insa akiwajibu: "Omi ndi noyo wanukwambireni tangu mwanzo. 26 Viwapo vinu
vingi vyawenye vyaníri nawo vyakukuhusuni umwe kukwambirani, na kukulamulani.
Fala anipéreke omi ndi mwenyé ukweli. Vyaninsikire iye ndi vyanukwambirani mu-
lumwengu-mu." 27 Ewo awereriwe kuwa Insa akisowera kuhusu Baba. 28 Kwa javyo,
Insa akiwambira: "Umwe pamusaka kumwimisa pansalaba Binadamu wa Binguni,
basi ndi pamusaka kwijiwa omi caniri. Mukwijiwa kuwa omi Binadamu, na sitenda
kinu kwa mamulaka yangu, ila nisowera vyaanifundire Baba tu basi. 29 Anipéreke-yo
kawa pamoja nomi. Iye aanasire yeka, kamana omi daima nitendanga vyakumwajibu
iye." 30 Wanu wengi pawansikire Insa akisowera javyo, wakinkubali.

Mwana wa Iburahima na mwana wa Ibilisi

31 Kwa javyo, Insa akiwambira Mayahudi wankubalire ware: "Umwe, ikiwa mutenda
vyanukwambireni, kweli-kwelini mukuwa wanafunzi wangu. 32 Umwe mukuja kwi-
jiwa ukweli, na ukweli-wo nowo umwe ukunusuruni." 33 Ewo wakinjibu: "Ofwe tiwa
ujukulu wa Iburahima, tangu atinamba kuwa watwana wa munu. Kutisowerera kuwa
tisakula kunusuriwa sababuni?" 34 Insa akiwajibu: "Nukwambirani kweli kuwa piya
wenye kukola dambi wakuwa watwana wa dambi noyo. 35 Ntwana aana pake kwa
milele, fala mwana wa pakaya kanawo pake kwa milele. 36 Ndimana ikiwa Mwana
akukunusuruni, kweli-kwelini munusurika. 37 Omi nukwijiwa kuwa muwa ujukulu
wa Iburahima. Novyo-sivyo, musaka munulaye, konta usemi wangu amutula mmyoyo
mwenu.
38 Omi nisowera vyanimmonire Baba wangu, umwe mutenda vyamunsikire wawa
yenu." 39 Ewo wakinjibu, wakamba: "Ofwe wawa yetu Iburahima."
Insa akiwambira: "Umwe, munawa wana wa Iburahima, nanga mufulata
vyaákitendanga Iburahima. 40 Fala umwe musaka munulaye, omi níri kukwambirani
ukweli waninsikire Mwenyezimungu. Iburahima aatendire javyo. 41 Umwe
mwankutenda vitendo vya wawa yenu."
Ewo wakimwambira: "Ofwe atiri wana wa zinaa, tanawo wawa mmoja tu basi,
Mwenyezimungu!" 42 Insa akiwambira: "Inawa Mwenyezimungu Baba wenu, umwe
nanga munipenda omi, konta omi nilawa ka Mwenyezimungu, niwa epa. Sirijisire
omi mwanyewe, ila iye ndi anipereke. 43 Umwe amwereriwa vyanukwambirani-vi,
sababuni? Ndi kwa kuwa avikwajibuni kufulata usemi wangu. 44 Umwe wawa yenu

† **8:21** Mana ake: amuswamiiwe kwa kutowa kutubiya. ‡ **8:24** Epa Insa katumira zina ra Mwenyezimungu, "Omi niwa." Ona Kulawa 3:14.

ndi Ibilisi, na umwe vikwajibuni kutenda vimwajibu wawa yenu. Iye tangu mwanzo ki-
somi, enendera njira ya ukweli, konta ukweli wawenye aana. Ibilisi paalongopa, atenda
vitendo vya tabiya yake, kamana iye nlongo, ndi wawa wa walongo. 45 Fala omi, kwa
kuwa nukwambirani kweli, umwe amunikubali. 46 Pamuri-po, nani akidiri kwakikisha
kuwa nanawo dambi? Ikiwa nankukwambirani ukweli, umwe amunikubali sababuni?
47 Ári ka Mwenyezimungu onse, asikiriza caasema Mwenyezimungu. Sababu umwe
amusikiriza ndi kwa kuwa ámuri ka Mwenyezimungu."

Insa ndi mwenyé kuwepo tangu mwanzo

48 Mayahudi wakinjibu, wakamba: "Atina haki yakukwambira kuwa uwe kuwa
nSamariya, na kwanawo shetwani?" 49 Insa akijibu: "Omi sina shetwani ila ninsifu
Baba wangu, umwe amunisifu. 50 Wala omi sisakula kuritukuza omi mwanyewe.
Kawapo mwengine asakula kutukuziwa kwangu omi, iye ndi mwenyé kulámula.
51 Omi nukwambirani kweli: munu akifulata usemi wangu, kwa milele aayeza kifo."
52 Mayahudi wakimwambira javi: "Sambi tikwijiwa kuwa uwe kwanawo shetwani!
Iburahima kafwa na minabii wafwa, fala uwe ukwamba, 'Munu akifulata usemi
wangu, kwa milele aayeza kifo.' 53 Uwe auri bora wakunzaidi baba wetu Iburahima
afwire? Minabii novyo wafwa. Sambi uwe uritula kuwa nani?" 54 Insa akijibu: "Ikiwa
omi niritukuza mwanyewe, utukufu wangu aufãi kinu. Anitúkuza omi ndi Baba, noyo
wamwámba kuwa ndi Mwenyezimungu wenu-yo. 55 Fala umwe iye amumwijiwa, ila
omi nimwijiwa. Omi nikamba simwijiwa, nukuwa nlongo kamba umwe. Falakini omi
kweli-kwelini nimwijiwa, na usemi wake nifulata. 56 Baba wenu Iburahima kafurahi
konta kejiwa kuwa nukuja. Iye kawona na kawa radi." 57 Kwa kusema javyo, Mayahudi
ware wakimwambira javi: "Uwe aunatimu myaka amusini. Iburahima-yo kûmmona?"
58 Insa akiwajibu: "Omi nukwambirani kweli: kábula yakupongoriwa Iburahima, omi
niwapo." 59 Basi wakilokota mawe kusaka kumpanja, fala Insa akirifisa, akilawa
nNyumba Takatifu mure.

9

Alama yasita yolote vyaári Insa: amponesa munu sawona

1 Insa paakipita, kammona munu sawona tangu kupongoriwa kwake. 2 Wanafunzi
wake wakindairi: "Mwanlimu, mwananlume-yu kapongoriwa sawona kwa sababu
ya dambi zake au za wawaze?" 3 Insa akiwajibu: "Eyu kutowa kuwona kuno siyo
kwa sababu ya dambi zake wala za wawaze, ila ipate julu yake viwoneke vyaatenda
Mwenyezimungu. 4 Ofwe tijuzi tikore kazi za ire anitumire nsana nowu. Ukuja
usiku saukidirika kukoriwa kazi. 5 Paniri-po mulumwengu-pa, omi ndi nuru ya
mulumwengu-mu." 6 Nakwisa kusema javire, akisunira pansi, akivulula nsanga ure na
mata, akimpaka* mwananlume ire mmaso, 7 akimwambira javi: "Uka, ukataye kumaso
tanki ulu ya Siloamu." (Zina ra Siloamu mana ake "kaperekiwa".) Basi, mwananlume
ire akuka, akitaya kumaso, akiludira ukaya wakuwona wawenye ngwee.

8 Kwa javyo, majirani wake wákimmonanga vyaákiwa, pamoja na wanu wákimmonanga
akipita akilebela zimola, wakamba: "Eyu sinoyu-yu mwananlume ákikalanga akilebela
zimola-yu?" 9 Wanu wengine wakamba: "Aye, ndi noyu." Fala wengine wakamba:
"Siye! Eyu kalandana naye tu basi." Iye akizidi kwamba: "Ndi nomi." 10 Kwa javyo,
ewo wakindairi: "Sambi, maso ako-yo afunguka mwaja? Uwonaja?" 11 Iye akijibu:
"Mwananlume wakwitiwa Insa ndi avulure nsanga na mata akinipaka mmaso-mu,
akinambira javi: 'Uka ukataye kumaso Siloamu.' Nomi nukuka, nikowa, nikanza
kuwona!" 12 Ewo wakindairi: "Noyo mwananlume-yo kawa ndepi?"

Iye akijibu: "Sijiwa."

* **9:6** Kigeregu: "akintawaza".

13 Ikisa ewo wakintwala mwananlume saâkiwona ire, wakuka naye ka Mafarizeu.
14 Kusema kweli, suku Insa yaâvulure nsanga na mata, akimponesa mwananlume
saakiwona ire, íkiwa suku ya sabadu. 15 Kwa javyo, Mafarizeu ware newo novyo
wakindairi tena namuna vyaaponesiwe awone. Iye akiwambira: "Iye kavulula nsanga
na mata, akinipaka mmaso-mu, ikisa nikitaya kumaso, nikanza kuwona ngwee."
16 Mafarizeu wamojawapo wakamba: "Eyu munu-yu aaperekiwe na Mwenyezimungu,
kamana aafulata shariya ya sabadu." Fala wengine wadairi: "Munu mmadambi
atendaja maajuza kamba-ya?" Noparepare wakawanyana. 17 Ndimana Mafarizeu
ware wakindairi saakiwona ire mara nyengine tena: "Kwa kuwa kakufungula maso
ako, kuhusu iye waambani?"

Iye akijibu: "Iye nabii."

18 Wakulungwa wa Mayahudi ware awakinkubali kuwa aakiwona tangu kupon-
goriwa kwake, akiludira kuwona, mpaka wakiwetisa wawaze mwananlume apone-
siwe ire. 19 Nakufika wawaze, ewo wakiwadairi: "Eyu mwanenu wamwamba kapon-
goriwa sawona-yu? Epa sambi kanza kuwona mwaja?" 20 Wawaze ware wakijibu,
wakamba: "Tikwijiwa kuwa eyu mwanetu, na kâpongoriwa sawona. 21 Fala vyenende
akanza kuwona atijiwa, wala atimwijiwa munu mmojawapo amponese. Iye munu
nzima wawenye, ndairini mwanyewe, akisaka akujibuni!" 22 (Wawaze ware wasowera
javire kwa sababu yakuwopa wakulungwa wa Mayahudi, kamana wakulungwa ware
wâsikizana kuwa wantuwise ndaraja ya nsinagoga munu mmojawapo asáka kuwambira
wenziwe kuwa Insa Almasihi.) 23 Ndimana wawaze ware wajibu javi: "Iye munu
nzima, ndairini mwanyewe!"

24 Kwa javyo, mara yapiri ewo wakimwita mwananlume saakiwona ire,
wakimwambira: "Kwa kutukuziwa Mwenyezimungu, sema kweli yako! Ofwe
tikwijiwa kuwa eyo munu-yo mmadambi." 25 Akijibu: "Kamba iye mmadambi omi
sijiwa. Canijiwe omi kinu kimoja: ingawa síkiwona, fala sambi nankuwona!" 26 Ewo
wakindairi: "Iye kakutenda kinani? Kakuponesa mwaja?" 27 Iye akiwajibu: "Omi
nûkwambirani futi, fala umwe amusikire. Musaka kusikira tena sababuni? Nomwe
novyo musaka muwe wanafunzi wake?" 28 Ewo wakintukana cwaa, wakamba:
"Epa, uwe kuwa mwanafunzi wake, fala ofwe tiwa wanafunzi wa Musa! 29 Ofwe
catijiwe ndi kuwa Mwenyezimungu kasowera julu ya Musa, fala kuhusu eyu,
atimwijiwa anta upande waalawirire!" 30 Mwananlume ire akiwajibu, akamba:
"Mama! Mbana vishangisa! Umwe amwijiwa kalawirira, fala iye omi kaniponesa.
31 Tikwijiwa kuwa Mwenyezimungu aawasikiriza wamádambi, fala awasikiriza wenye
kumwishimu, watimiza vyaasaka iye. 32 Tangu mwanzo wa ulumwengu, hapana
manziro kasikirikana kuwa munu mmojawapo kamponesa munu waâkupongoriwa
sawona. 33 Inawa eyu munu-yu aajire kulawa ka Mwenyezimungu, aangari kutenda
kinu kamba-ci." 34 Ewo wakinjibu: "Uwe kuwa mmadambi nfululu! Sambi, uyerera
kutifunda ofwe mwaja?" Noparepare wakintuwisa wakinlavira panja ya sinagoga ire.

35 Insa paasikire kuwa wantuwisira panja, akinsingana mwananlume ire, akindairi:
"Uwe, unkubali Binadamu wa Binguni?" 36 Mwananlume ire akijibu, akamba: "Noyo
nani, Mwenye? Nambire, ipate ninkubali!" 37 Insa akimwambira: "Uwe kummona,
ndi noyu-noyuni wauri kusowera naye sambi-pa-yu!" 38 †[Iye akamba: "Mwenye,
nukwamini!" Naye akimwabudu. 39 Insa akimwambira:] "Omi nija mulumwengu-mu
niwalamure wanu. Nija ipate vipofu wawone, na wawona wawe vipofu." 40 Mafarizeu
wengine waákiwa nawo karibu iye wansikire akisowera javire, wakindairi: "Epa,
ikuwa ofwe novyo tiwa vipofu, nikamba?" 41 Insa akiwajibu: "Inawa umwe muwa

† **9:38** Atina uhakika aya 38 na 39 kuwa ziwapo mmandiko matanzi.

vipofu, amungari kuwa na wamádambi! Fala kwa kuwa mukwamba ‘Tiwona’, salani
na madambi yenu.”

10

Insa ndi Nryango na Nsunga mwema

1 Insa kazidi kusowera, akamba: “Omi nukwambirani kweli. Akwéra sereka ya
makondoo onse, kwasa kupita panryango, noyo-noyoni mwivi na nnyang'anyi. 2 Fala
apíta panryango onse, ndi nsunga wa makondoo. 3 Kwake iye nakola wa panryango
wa sereka ndi afungúla nryango. Makondoo wamanyira shauti yake. Aweta makondoo
mazina awo, newo awasungira panja. 4 Bandi yakuwalavira piya panja, iye alongorera.
Makondoo wanfulata konta wamanyira shauti yake. 5 Munu sawamwijiwa awanfulata
ila wantira, konta awamanyira shauti za wanu sawawejiwa.” 6 Insa wanu ware
kawasowerera eci kinyume-ci, fala ewo awereriwe mana ake vyawambiriwe vire.
7 Kwa javyo, Insa akiwambira tena: “Nukwambirani kweli. Omi ndi nryango ka
makondoo. 8 Piya walongorere kábula ya omi wevi na wanyang'anyi, na makondoo
awawasikirize. 9 Omi ndi nryango. Anipíta akingira julu yangu omi onse, avushiwa.
Kanawo mahala pakutumaini.* 10 Mwivi aaja sairi kuja kwiwa, kuulaya na kudangula.
Omi nija ipate wawe na mainsha, wawe nawo pakulu pawenye.”
11 Insa akizidi kusowera, akamba: “Omi niwa Nsunga mwema. Nsunga mwema
apereka mainsha ake afwe kwa ajili ya makondoo wake. 12 Nsunga wakupokeresiwa,
nsunga-yo makondoo siwakewakeni. Iye siyo nsunga wa kweli. Ndimana, akimmona
mmwinzi akija, atuwa, awasa makondoo. Basi mmwinzi anduru kondoo mmoja,
wengine watawanyikana. 13 Kwa kuwa nsunga wakupokeresiwa aawashugulikira
makondoo. 14 Omi niwa Nsunga mwema. Niwejiwa makondoo wangu, newo omi
wanijiwa, 15 kamba Baba vyanijiwa, nomi nimwijiwa Baba. Omi nipereka mainsha
angu nifwe kwa ajili ya makondoo wangu. 16 Nanawo makondoo wengine sawapo eci
kitundu-ci, newo novyo nijuzi niwalongoze. Ewo wakuja kusikira shauti yangu. Kwa
javyo, uwapo nfuwo moja na nsunga mmoja. 17 Baba anipenda kwa kuwa nipereka
mainsha angu nifwe, niludire kutwala tena. 18 Hapana alávya mainsha angu, ila omi
niripereka mwanyewe nifwe. Nanawo mamulaka a kupereka, na nanawo mamulaka
a kupewa kupokerera tena. Ndi vyanilaiziwe na Baba wangu.”
19 Kwa mara nyengine tena, kukilawirira kwawanyana nkati ya Mayahudi kwa
sababu ya nowu usemi-wu. 20 Wengi wakamba: “Iye kapatiwa na shetwani,
kangamiya! Noyu munsikiriza sababuni?” 21 Wengine wakamba: “Usemi-wu siwo wa
munu wakumilikiwa na shetwani. Shetwani amponesa munu sawona?”

Insa na Baba kinu kimoja

22 Nowo wakati-wo, Yerusalemu ritendiwa Jambo ra Nyumba Takatifu†. Úkiwa wakati
wa baridi. 23 Insa akipita akenenda nlupenu ra Nyumba Takatifu, lupenu-ro rikitiwa
“Lupenu ra Selemani”. 24 Mayahudi wakijumana wakinzunguriza wakindairi: “Uwe
kwankutangaisha mpaka rini? Tambire kweli kamba uwe kuwa Almasihi, au auri?”
25 Insa akiwajibu: “Omi nûkwambirani futi fala amusaka kukubali. Kazi zanitenda
omi kwa zina ra Baba zikolota ushahidi caniri omi. 26 Fala umwe amukubali konta
ámuri makondoo wangu. 27 Makondoo wangu wasikira shauti yangu. Omi niwejiwa,
newo wanifulata. 28 Omi niwapa mainsha a milele, awapoteya tena. Hapana akidíri
kunipokonyola mmakono mwangu. 29 Baba wangu anipére ewo ndi bora pakulu
kupunda piya. Hapana akidíri kumpokonyola Baba mmakono mwake.” 30 Omi na Baba
tiwa kinu kimoja.

* **10:9** Kigeregu: “Akwingira, alawa, na apata cakurya.” † **10:22** Jambo-ri anzima yake íkiwa kukumbukira suku yakunshukuru ka Mwenyezimungu kuhusu Nyumba Takatifu nyipya.

31 Mayahudi mara nyengine tena wakilokota mawe wampanje. 32 Insa akiwambira:
“Omi nukoloterani kazi nyingi ngema za Baba. Kazi mojawapo yamusaka kunipanjira
ndi yepi?” 33 Mayahudi wakinjibu: “Atisaka kukupanja kwa sababu ya meema yaut-
endire, ila kwa namuna zako zakukufuru! Konta uwe kuwa mwanadamu, fala uritula
kuwa Mwenyezimungu!” 34 Insa akiwajibu: “Yandikiwa nkati ya shariya yenu‡ kuwa
Mwenyezimungu kâmba javi: ‘Umwe muwa milungu.’ Sikweli? 35 Iye kaweta ‘milungu’
ware wapokerere habari za Mwenyezimungu, (na Mandiko aapinduka). 36 Kwa javyo,
ire atawáziwe na Baba, akiperekiwa mulumwengu-mu, mwamba kuwa iye kankuku-
furu kwa sababu nukwamba: ‘Niwa Mwana wa Mwenyezimungu’. Mwaja? 37 Ikiwa
sitenda kazi za Baba, musinikubali. 38 Fala ikiwa nankutenda kazi za Baba, anta
musinikubali omi-pa, kubalini kwa kazi zanitenda, ipate mwijiwe na mwereriwe sana-
sana kuwa nilungana na Baba na Baba kalungana nami.”

39 Kwa mara nyengine tena wayerera kunfunga, fala iye akiwapolonyoka mmakono
mwawo. 40 Iye akuka vyake tena, akiloka muto wa Yordani, akuka mpaka mahala
paânzire Yahaya koza, akikala nopare. 41 Wanu wengi wawenye wakija kwake iye,
wakamba: “Yahaya aatendire alama anta mamoja, fala piya vyaambire kuhusu eyu
mwananlume-yu vyakweli!” 42 Basi nokurekure, wanu wengi wawenye wankubali
Insa.

11

Alama yasaba yolota vyaári Insa: anfufula Lazaru ka wafwi

1 Ákiwapo mwananlume mmoja wakwitiwa Lazaru ákiwa nlwere. Iye kwawo kúkiwa
Betaniya, kaya yawákikalanga Mariyamu na Marta nduye. 2 Mariyamu noire âmmiminire
sheru Mwenye, ânfutire mmaulu na nywiri zake ire, nlumbuwe wakwitiwa Lazaru
ndi ákiwa nlwere. 3 Basi walumbuze ware watumiza kumwambira Insa: “Mwenye,
waumpenda uwe-yo kuno umpata ulwere.” 4 Fala Insa paasikire javire, akamba: “Ewo
ulwere-wo mwinsho wake siyo kufwa ila wolote utukufu wa Mwenyezimungu. Julu ya
ulwere-wo atukuziwe Mwana wa Mwenyezimungu.”

5 Sambi, Insa akiwapenda pakulu sana Marta na nduye pamoja na nlumbwawo
Lazaru. 6 Kwa javyo, paasikire habari yakuwa Lazaru nlwere, Insa akikala tena suku
mbiri kaákiwa nokure. 7 Ikisa akiwambira wanafunzi wake: “Tukeni tiludire tena
Yudeya.” 8 Wanafunzi ware wakimwambira: “We! Mwanlimu! Mayahudi suku mbiri-
nozizi noko wákisaka kukupanja na mawe, sambi uludira kuka tena noko mwaja?”
9 Insa akiwajibu: “Kutwa iwa nawo ora kumi na mbiri, sikweli? Mwenyé kwenenda
nsana aakwakula, konta awona nuru íri kumwarika mulumwengu-mu. 10 Fala mwenyé
kwenenda usiku akwakula konta aana nuru.” 11 Bandi yakusowera evyo vinu-vyo,
akiwambira: “Rafiki yetu Lazaru kalala, fala omi nukuka nikanlamuse.” 12 Wanafunzi
wake wakinjibu: “Mwenye, ikiwa kankulala basi, anusurika.” 13 Kusema kweli,
usowezi wa Insa ure ukisema kuwa Lazaru kafwa, fala wanafunzi wake ware waki-
daniza kuwa asowera kuhusu kulala usingizi tu basi. 14 Ndimana, Insa akiwambira
baina, akamba: “Lazaru kafwa. 15 Fala kwa ajili yenu umwe, niwa radi kuwa eko
kaári-ko atiri pamoja, ipate mwamini. Ila epa, tukeni tikammone.” 16 Basi Tamimu
(atapiriwe zina ra “Masa”) akiwambira wanafunzi wenziwe: “Tukeni novyo, tikafwe
naye pamoja.”

17 Insa paafikire, kasingana maiti a Lazaru azikiwe njonga, zipitire suku nne tangu
kuzikiwa kwake. 18 Betaniya kúkiwa karibu ya Yerusalemu, kitambo ca kilometuru
natu. 19 Mayahudi wengi waja ka Mariyamu na Marta kuwani matanga a nlumbwawo.
20 Kwa javyo Marta, paasikire kuwa Insa kankuja, akilawa kuka kummwinza, fala
Mariyamu kabaki ukaya. 21 Marta, paasimanane na Insa, kamwambira: “Mwenye,

‡ **10:34** Ona Zaburi 82:6.

unawepo, nlumbwangu angari kufwa. 22 Fala omi nukwijiwa kuwa caulebela conse
ka Mwenyezimungu, iye akupa." 23 Insa akimwambira: "Nlumbuwo-yo afufuka hai."
24 Marta akinjibu: "Omi nukwijiwa kuwa iye afufuka hai pawaja kufufuka wanu suku
ya mwinsho wa ulumwengu." 25 Insa akimwambira: "Omi ndi kufufuka kawenye na
mainsha. Anta munu-yo afwe, akinikubali omi, ainshi. 26 Wenye piya kuinshi kuno
wakinikubali omi, kweli-kwelini awafwa tena. Uwe ukubali javyo?" 27 Iye akinjibu:
"Aye Mwenye, omi nikubali kuwa uwe ndi Almasihi, Mwana wa Mwenyezimungu, ire
ája mulumwengu-mu."

28 Marta, bandi ya kwamba javire, akuka akintetera nduye Mariyamu. Akimwambira
kiriziu: "Mwanlimu ire kawapo, kankukwita!" 29 Mariyamu nakusikira javire, akila-
muka upesi-upesi, akuka wakawonane na Insa.

30 Epo Insa ákiwa saanamba kufika nkaya mure, ákiwa nopare pawasimanane na
Marta pare. 31 Kwa javyo, Mayahudi wakinyamaza Mariyamu nnyumba mure ware,
pawammonire iye akilamuka, akilawa upesi-upesi, wakinfulata. Ewo wakidaniza
kuwa kankuka kukaburi kurira. 32 Mariyamu nakufika paákiwa Insa pare, nakum-
mona, akingwirira mmaulu akamba: "Mwenye, unawepo nlumbwangu angari kufwa."
33 Insa nakummona Mariyamu akirira, na Mayahudi wákimpereka ware newo novyo
wakirira*, iye akikafilika pakulu nkati ya roho yake, akiwawonera utungu, 34 akamba:
"Maiti-yo mutula ndepi?"

Ewo wakimwambira: "Mwenye, tuke ukawone." 35 Insa akimpakatika masozi
pakata-pakata-pakata. 36 Kwa javyo, Mayahudi wakanza kwambirana watupu: "Mmo-
neni namuna vyaakimpenda!" 37 Fala wengine wakambirana watupu: "Níkamba
noyu-yu ndi amponese munu sawona ire. Epa itakuwa angari kutenda kinu kimo-
jawapo Lazaru asifwe?"

38 Ikisa Insa kwa mara nyengine tena akiuzunika, akuka mpaka kukaburi. Noro
kaburi-ro ríkiwapo jonga, na ríkiwapo riwe rikulu riziwiriwa panryango. 39 Insa akiwa-
tuma wanu wamojawapo nopare: "Lavyani riwe-ri."

Marta, nunuye marehemu ire, akimwambira: "Mwenye, iye anuha kituti pé, konta
tangu akizikiwa rero suku nne." 40 Insa akimwambira: "Omi sukwambire kuwa
ukinamini, ukuja kuwona utukufu wa Mwenyezimungu?" 41 Basi, wakipiringisira
panja riwe rire. Insa akinang'aniza julu binguni, akamba: "Baba, nukushukuru konta
kunisikira. 42 Omi nukwijiwa kuwa daima unisikira, fala kwa sababu ya wanu wengi
wári epa-wa nisowera, ipate wakubali kuwa uwe ndi unipereke." 43 Bandi yakusowera
javire, Insa akikuwa pakulu, akita: "Lazaru! Lawira panja-pa!" 44 Âfwire ire akilawira
panja, akafiniwe na vipande vya kafani mmaulu na mmakono, pamoja na kafani
yaavaziwe kumaso. Insa akiwambira: "Mpambureni, mumwase oke!"

Mpango wa kumulaya Insa

45 Ndimana, Mayahudi wengi wâjire ka Mariyamu, wawona vinu vyaatendire Insa
vire, newo wakinkubali. 46 Fala wengine ware woka ka Mafarizeu, wawereza vyaaku-
nishe Insa vire. 47 Kwa javyo wakulungwa wa dini na Mafarizeu ware wakijumana
Baraza ya Milandu†, wakidairi: "Epa titende mwaja? Kamana mwananlume-yu
kankutenda alama nyingi za maajuza! 48 Tikimwasa akizidi kutenda javi, piya wanu
wankubali. Mwinsho, waRoma wadangula Nyumba yetu Takatifu na watifuja inti
yetu-yi!" 49 Fala mmoja wawo wakwitiwa Kayafa, nowo mwaka-wo ndi ákiwa nkulu
wa wakulungwa wa dini, akiwambira: "Umwe amweririwa kinu cisaka kuwa conse!
50 Amuwona kuwa ndi vyema kwenu umwe kufwa munu mmoja kwa faida ya wanu,
koliko kudanguka inti nzima?" 51 Kayafa vyaasowere vire aákidanizira, fala kwa kuwa

---

* **11:33** Kwa tabiya yawo, wákiwa na utungu wakirira mbere ya wanu. † **11:47** "Baraza" mana ake kipinga maalumu ca wakulungwa wa Mayahudi.

noure mwaka ure ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini, iye kabushuru kuwa Insa
akufwa kwa faida ya kabila ya Mayahudi. 52 Visitoshe, aafwa kwa faida ya Mayahudi tu
basi fala ipate awajumulanise piya wana wa Mwenyezimungu watawanyikane, wawe
kinu kimoja. 53 Basi, mwanzo wa noire suku ire, wakulungwa wa Mayahudi watenda
mpango wakumulaya Insa. 54 Ndimana Insa aákenenda akiriwonesa na Mayahudi, ila
kalawa akukirira upande mmoja karibu ya langa, kaya yakwitiwa Efraimu. Akikala
noko pamoja na wanafunzi wake.
55 Sambi, suku ya Pashukwa ya Mayahudi íkiwa karibu. Wanu wengi walawa nozire
inti zire, wakikwera wakuka Yerusalemu ipate wakaswafiwe kábula ya Pashukwa.
56 Ewo wakinsakula Insa, wakidairiyana watupu wákiwepo nNyumba Takatifu mure:
“Muwonaja? Iye aaja kusherehe kuno?” 57 Kusema kweli, wakulungwa wa dini pamoja
na Mafarizeu wâwatuma wanu, wakiwambira javi: “Munu mmojawapo akijíwa paari
Insa, aje atambire tikanfunge.”

12

Mariyamu kolota pendo rake ka Insa

1 Suku sita kábula ya sherehe yakwitiwa Pashukwa, Insa akija Betaniya kaákikalanga
Lazaru, noire mwananlume afufuriwe na Insa ka wafwi ire. 2 Kwa javyo wantengezera
Insa cakurya maalumu. Marta akiwaudumu, Lazaru neye ákiwa pamoja na wanu
wekare warinamire pansi nawo Insa wakirya ware. 3 Basi, Mariyamu akitwala numba
ya nusu lituru ya sheru mmoja gali sana ya maluwa maalumu a kunuwira. Sheru
ire akimmiminira Insa mmaulu na akinfuta mmaulu na nywiri zake. Nnyumba mure
piya mukinuwira sheru dindeee. 4 Fala Yuda Shikariyoti, ákiwa mmoja wawo nkati ya
wanafunzi wa Insa, (mwinshoni ajire akinzungunuka, akimpereka ka maaduwi), iye
akamba: 5 “Eyi sheru-yi caitowire kuzanyiwa, isabu ya jarajara miya natu* wakipewa
masikini. Sababuni?” 6 Iye cimwambise javyo, aiwere sababu ya kuwashugulikira
masikini, ila kwa kuwa ákiwa mwivi. Iye ndi ákiwa amiri wakusunga nzuruku wa
wanafunzi wenziwe, na wakati mwengine ákiwanga akitendera mashuguli ake. 7 Insa
akijibu: “Mwaseni, caatendire-co ndi kutengeza ka mazishi angu. 8 Daima-zi masikini
muwa pamoja nawo, falakini omi amuwa nami daima.”

Mpango wa kumulaya Lazaru

9 Mayahudi wengi pawejiwe kuwa Insa kawa kure, wakilawa wakuka noko. Ewo
awokire kummona Insa basi, fala woka kummona novyo Lazaru, ire âfufuriwe na
Insa ka wafwi. 10 Kwa javyo, wakulungwa wa dini wakitenda mpango na Lazaru ire
novyo wamulaye, 11 konta kwa sababu ya maajuza ankunire Lazaru, Mayahudi wengi
wakilawa ndaraja mwawo wakinkubali Insa.

Wanu wantukuza Insa pengira Yerusalemu

12 Subuu yake, wanu wengi wâjire kusherehe ya Pashukwa, wasikira kuwa Insa
kankuja Yerusalemu. 13 Kwa javyo, wakisinja makuti a mitende, wakisukula, wakilawa,
wakipita wakimmwinza, kuno wakibiya kilulu lu-lu-lu wakamba:
“Hozana! Heri ári kuja kwa zina ra Mola,
nfalume wa Iziraeli!”
14 Insa akinsingana kaburu katoto, akimpanda. Evi vikuna kamba vyayândikiwe:

15 “Usope, mwana wa Ziyoni†.
Onani, nfalume wenu kankuja,
ampandire kaburu katoto!”

---

* **12:5** Jarajara miya natu ukiwa nshahara wakupokera munu mwaka nzima. † **12:15** “Mwana wa Ziyoni” mana ake wanu wa Yerusalemu.

16 Pavikunire evi vinu-vi, wanafunzi ware awereriwe mana ake. Fala bandi ya Insa
kutwariwa kukisiwa binguni, ewo wakumbukira kuwa evi vinu-vi vyaândikiwa kuhusu
iye, na novyo-novyoni ndi vyaawankunishe iye. 17 Wanu wâkiwa pamoja na Insa
pawakimwita Lazaru kukaburi, akinfufula ka wafwi, ewo wakizidi kulavya ushahidi
kuhusu iye. 18 Wanu wengi wasikira kuwa iye ndi âtendire ire alama ire, ndimana
walawa kuka kummona Insa. 19 Kwa javyo, Mafarizeu wakambirana watupu: "Epa,
atiri kukidiri kutenda kinu tena. Onani ulumwengu nzima-wu wankufulata neye!"

Wanu Sawari-Mayahudi wamojawapo wansakula Insa

20 Sambi, nkati ya ware wanu wokire kutukuza sherehe ya Pashukwa, wákiwapo
Sawari-Mayahudi wamojawapo. 21 Ewo wakimukira Filipi wa Betisaida ya Galileya,
wakinlebela javi: "Mwenye, tisakula tiwonane naye Insa." 22 Filipi akuka akimwambira
Andere vyawalebele vire, wo-wawiri wakuka wakimwambira Insa. 23 Insa akiwajibu,
akamba: "Epa ufika wakati wakutukuziwa‡ Binadamu wa Binguni. 24 Nukwambirani
kweli, mbeyu ikitowa kufifiriwa pansi ikifwa, ikuwa mbeyu mmoja noyo. Fala ikifi-
firiwa ikifwa, ikupa visumo vingi vyawenye. 25 Mwenyé kupenda mainsha ake, apoteza
mainsha-yo. Munu saapenda mainsha ake mulumwengu-mu, mainsha-yo ariturira
milele. 26 Ikiwa munu mmojawapo asaka kunitumika, ájuzi anifulate omi. Mahala
paniwa omi, ntumisi wangu akuwa nopo. Mwenyé kunitumika onse, na Baba wangu
neye ansifu."

Insa kereza kuhusu kufwa kwake

27 Insa akizidi kuwambira: "Epa sambi roho yangu iuzunika, nambe mwaja? Nambe:
'Baba, ninusuru ewu wakati-wu'? Noci ndi canijirire ewu wakati-wu. 28 Baba, olota
utukufu wa zina rako!"

Noparepare isikirikana shauti mbinguni ikamba javi: "Omi nîtukuza, na nizidi ku-
tukuza tena." 29 Wanu wákiwapo nopare ware, pawasikire noire shauti ire, wengine
wakamba: "Eko kudidima!" Wengine wakamba: "Eyo laika kasowera naye." 30 Insa
akiwambira: "Eyi shauti-yi aisikirikane kwa faida yangu, ila kwa faida yenu. 31 Epa
sambi ufika wakati wakulamuriwa ulumwengu-wu. Nfalume wa mulumwengu-mu§
akwefyeriwa panja sambi-pa. 32 Omi, panisaka kulamusiwa* pansalaba julu ya ardhi,
niwavuta wanu piya waje kwangu." 33 Iye kasowera javyo kolota namuna ya kifo cikija
kunsingana.

34 Wanu ware wakinjibu: "Shariya zetu zisema kuwa Almasihi ainshi milele. Uwe
ukwamba kuwa Binadamu ibidi alamusiwe pansalaba. Mwaja? Noyo Binadamu-yo
nani?" 35 Insa akiwajibu: "Kwa wakati ntoto, iwapo nuru kati yenu. Enendani pamuri
na nuru nopa, ipate kisi cisukutawareni. Ire enénda pakisi onse ejiwa koka. 36 Pamuri
na nuru-pa, aminini nuru-yo nopa, ipate mulawirire kuwa wana wa nuru." Insa pesire
kusowera javire, akilawa akuka akirifisa.

Mayahudi wengi awankubali Insa

37 Ingawa akitenda alama nyingi mbere yawo, fala ewo wankuzidi kutowa kunkubali.
38 Vikuna ipate vitimiziwe vyaasemire nabii Izaya† akamba javi:

"Mola, akubalire habari zetu nani?
Uwezo wa Mola‡ kafafanuririwa nani?"

39 Kwa javyo, ewo awakidiri kukubali, kamana Izaya kereza mahala pengine§:

‡ **12:23** Akuja kutukuziwa julu ya kufwa kwake. § **12:31** "Nfalume wa mulumwengu-mu" ndi Ibilisi. * **12:32** "Kulamusiwa" julu ya kugomezeriwa. † **12:38** Ona Izaya 53:1. ‡ **12:38** Kigeregu: "makono a Mola". § **12:39** Ona Izaya 6:10.

40 “Ewo wafungiwa maso awo ipate wasiwone,
watenziwa myoyo yawo kuwa migumu ipate wasereriwe.
Siwere javyo,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa” amba ndi Mola.

41 Izaya* kasowera javyo konta kawona utukufu wa Insa na kasowera kuhusu iye.
42 Novyo-sivyo, ingawa walawirira wakulungwa wa Mayahudi wengi wakunkubali
Insa. Fala awakisema baina kwa kuwa wakiwopa Mafarizeu wasiwatuwise ndaraja ra
sinagoga. 43 Kusema kweli, wakipendeleya kusifiwa na wanadamu koliko kusifiwa na
Mwenyezimungu.

Insa kaja kuwavusha wanu

44 Ikisa Insa akisowera pakulu-pakulu, akamba: “Anikúbali omi onse, asinikubali
omi basi, na ankubali novyo anipereke omi-yo. 45 Aniwóna omi onse, ammona novyo
anipereke omi. 46 Omi nija kuwa nuru ya mulumwengu-mu ipate piya anikúbali onse
asikare nkisi. 47 Ikiwa munu mmojawapo kasikira habari zangu, akitowa kufulata,
omi sinlamula. Kamana omi sijire mulumwengu-mu kuwalamula wanu, ila nija
kuwavusha. 48 Anikátala onse akitowa kupokerera usemi wangu, kawapo mwenyé
kunlamula iye. Usemi wanisowere, nowo ndi usaka kunlamula suku ya Kiyama.
49 Kamana omi sisowere kwa mamulaka angu mwanyewe, ila Baba anipereke ndi
anamúru canamba na canereza. 50 Na omi nukwijiwa kuwa ámuri yake ndi itipa
mainsha a milele. Basi, Baba canambira omi, noco ndi canisowera.”

13

Insa awosa maulu wanafunzi wake

1 Kábula kufika suku ya sherehe ya Pashukwa, Insa ákijiwa kuwa uwa karibu
wakati wakwasa ulumwengu-wu kuka ka Baba wake. Iye kâwapenda wanafunzi
mulumwengu-mu, na kawapenda mpaka mwinsho. 2 Usiku paakirya, Ibilisi kâgilibu
futi moyo wa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti, kummwazira Insa kunzun-
gunuka. 3 Insa ákijiwa kuwa Baba wake vinu piya kangabizi mmakono mwake. Ákijiwa
kuwa kalawa ka Mwenyezimungu, na aludira ka Mwenyezimungu noko. 4 Ndimana
pawakirya pare akilamuka, akivula anzu yake, akitwala nkumi, akirizingiriza nkiuno*,
5 akimiminira maji mbasiya, akanza kuwosa maulu wanafunzi wake, akiwafuta na
nkumi warizingirize ure.

6 Kwa javyo, akinfika Ansumani Peduru, akindairi: “Mwenye, maulu angu munosa?”
7 Insa akinjibu, akamba: “Uwe eci canukutenda-ci awereriwa sambi-pa, ila airini ukuja
kwereriwa.” 8 Peduru akinjibu: “Iii! Anta suku moja umwe amunosa omi maulu!”

Insa akinjibu: “Kamba sukosire, basi aúri mwanafunzi wangu.†” 9 Ndimana, An-
sumani Peduru akinlebela akamba: “Kwa javyo, Mwenye, musinose maulu basi, nose
novyo mmakono na nkiswa.” 10 Insa akinjibu: “Owire onse acibakire kinu cengine awe
swafi ila ose maulu tu basi. Umwe piya muwa swafi, ila mmoja aari swafi.” 11 Kamana
akimwijiwa munu asaka kunzungunuka, ndimana akamba: “Amuri swafi piya.”

12 Pesire kuwosa maulu awo, akitwala anzu yake akivala, akikala, akiwadairi: “Umwe
canukutendireni sambi-pa-ci, mwijiwa mana ake? 13 Umwe munita ‘Mwanlimu’ na
‘Mwenye’. Muwa nawo shariya konta ndi caniri. 14 Basi, ikiwa omi niwa Mwanlimu

---

* **12:41** Ona Izaya 6:1-3. * **13:4** “Nkiuno” ndi nfano wa ntwana. † **13:8** Itibidi tikubali cire caatitendere Insa (kufwa kwake pansalaba) ikiwa tisaka tiwe wanafunzi wake.

na Mwenye wenu, nukoseni maulu, na umwe noyo mujuzi mosane maulu watupu.‡
15 Kamana omi nukoloterani nfano. Kamba vyanitendire omi, na umwe mutende
novyo. 16 Omi nukwambirani kweli. Hapana ntumisi anta mmoja wakumpunda ubora
mwenye wake, wala hapana ntume wakumpunda antumire iye. 17 Ikiwa mukwijiwa
kuwa ndi javyo, na mukifulata novyo-novyoni, heri kwenu umwe!
18 Vyanisema-vi sukwambani piya-mwe. Omi niwejiwa sana-sana waniwatondore.
Fala Mandiko§ ajuzi kutimiziwa vyaamba: 'Munu atafune nkate wangu kanipin-
dukira*.' 19 Evi nukwambirani sambi-pa savinamba kukuna, ipate pavija kukuna,
mukubali kuwa omi nanawo zina ra Mwenyezimungu†. 20 Nukwambirani kweli kuwa
ampokérera wanimpereka onse, kanipokerera omi, na novyo anipokérera omi onse
kampokerera anipereke omi."

Insa akwijiwa savinakuna kuwa aperekiwa ka maaduwi

21 Bandi ya kwisa kusowera javire, Insa ikikafilika pakulu roho yake, akitangaza
baina, akamba: "Omi nukwambirani kweli kuwa umwe mmojawapo anizungunuka."
22 Wanafunzi wake ware wanza kunang'anizana watupu, awakereriwa munu waári
kumwamba. 23 Upande wa Insa kamwikala mwanafunzi wake mmoja waakimpenda
pakulu, kenamira upande wa Insa. 24 Kwa javyo, Ansumani Peduru akintendera
alama andairi Insa mununi waari kumwamba. 25 Basi mwanafunzi ire akimwinamira
pakifuwa Insa, akindairi: "Mwenye, ndi wepi-pa?" 26 Insa akijibu: "Ndi noyo wanisaka
kutwala nkate nikitoweza munsuzi nikimpa." Basi akimeya nkate, akitoweza munsuzi,
akimpa Yuda, mwana wa Ansumani Shikariyoti. 27 Bandi yakupokerera nkate ure,
Shetwani akimwingira. Sambi Insa akimwambira: "Causaka kutenda conse, tenda
upesi." 28 Fala wenziwe wékare nawo pameza ware anta mmoja ereriwe caamwambire
javire. 29 Kwa kuwa Yuda ndi ákiwa amiri wa nzuruku wa wanafunzi, wengine
wakidaniza kuwa Insa kantuma Yuda kuka kuuza vinu visakikana pasherehe, au
kantuma akawape masikini kinu kimojawapo. 30 Yuda nakupokerera nkate ure, kwa
mpunde noure akilawa. Nepo úkiwa usiku.

Insa awapa wanafunzi wake ámuri nyipya

31 Bandi yakulawa Yuda, Insa akamba: "Epa sambi katukuziwa Binadamu wa
Binguni. Na julu yake, Mwenyezimungu apata kutukuziwa. 32 Ikiwa Mwenyezimungu
katukuziwa julu yake, Mwenyezimungu novyo antukuza‡, na antukuza kwa mpunde
noure. 33 Wanangu, omi niwa pamoja namwe suku aba futi. Umwe mukuja kunisakula,
fala nukwambirani kamba vyaniwambire Mayahudi: 'Kanuka omi, umwe amufika.§'
34 Nankukupani ámuri nyipya: pendanani, munu na mwenziwe. Kwa namuna kamba
omi vyanukupendireni, nomwe novyo mupendane, munu na mwenziwe. 35 Basi
umwe, mukipendana, kweli ikuwa muwa wanafunzi wangu wakwijiwikana na wanu
piya." 36 Ansumani Peduru kandairi Insa: "Mwenye, ukuka ndepi?" Insa akinjibu:
"Kanuka-ko, umwe-po amunifulata sambi-pa, fala airini munifulata." 37 Peduru
akindairi: "Mwenye, canitowa kukufulata sambi-pa kinani? Omi niwa tayari kupereka
mainsha angu kwa sababu yako!" 38 Insa akinjibu: "Mainsha ako upereka kwa sababu
yangu omi? Nukwambira kweli kuwa aawika kokoriko saunikanire mara natu."

14

Insa ndi njira, ukweli, na mainsha

‡ **13:14** Insa akwamba kuwa ewo wajuzi wahudumiyane munu na mwenziwe kwa kurinyenyekeya, na kila mmoja ajuzi novyo awe tayari kufwa kwa ajili ya mwenziwe. Ona 15:13. § **13:18** Ona Zaburi 41:9. * **13:18** Kigeregu: "kalamusa kinyung'unyu cake", mana ake "nténda meema maripo ake moto". † **13:19** Kigeregu: "mukubali kuwa 'Omi ndiye'. Eri ndi zina ra Mwenyezimungu." ‡ **13:32** "Antukuza" mana ake epa akolota utukufu wake. § **13:33** Ona 7:33-34.

[1] Insa kawambira wanafunzi wake: “Musiuzunike mmyoyo yenu! Mwaminini
Mwenyezimungu na munamini nomi novyo. [2] Ka Baba awápo mamburo mengi
awenye. Singari, nukwambirani kuwa nukuka kukutafitirani mamburo. [3] Ikiwa nuka
nukukutafitirani mamburo, niludi, nukuja kukutwalani ipate panuka kwikala omi,
nomwe mukekare nopo. [4] Umwe mukwijiwa njira ya mahala kanuka-ko.” [5] Tamimu
kandairi: “Mwenye, ofwe atijiwa kauka. Sambi, tikwijiwa njira ya mahala kauka-ko
mwaja?” [6] Insa akinjibu javi: “Omi ndi njira, ukweli, na mainsha. Aapo aja ka Baba
sairi julu yangu omi. [7] Ikiwa munijiwa omi, mukuja kumwijiwa novyo Baba. Mwanzo
wa sambi-pa, mumwijiwa na mummona.”

[8] Filipi akimwambira Insa: “Mwenye, tolotere Baba wawenye-yo tu, vititosha.”
[9] Insa akiwajibu: “Filipi, omi niwa pamoja namwe suku nyingi zawenye. Aunijiwa?
Aniwónire onse kammona Baba. Sambi mwambaja: ‘Tolotere Baba’? [10] Amwamini
kuwa nilungana na Baba, na Baba kalungana nami? Usemi wanukwambirani-wu,
sisowera kwa mamulaka angu mwanyewe. Ila Baba ari nkati ya omi, ndi anitendesa
kazi zake. [11] Kubalini kuwa omi nilungana na Baba, na Baba kalungana nami. Kwasa
javyo, kubalini kwa sababu ya kazi zanitenda zawenye. [12] Nukwambirani kweli kuwa
mwenyé kunikubali omi onse, atenda novyo piya vyanitenda omi. Kusema kweli,
atenda vyakupunda evi, konta omi nankuka ka Baba. [13] Camulebela kwa zina rangu
conse, nukutenderani noco ipate Baba atukuziwe julu ya Mwana. [14] Mukinilebela* kinu
kimojawapo kwa zina rangu, omi nukutenderani.”

Tamaa ya Roho Takatifu

[15] Insa akizidi kusowera: “Mukinipenda, mufulata ámuri zangu. [16] Nomi nukuja
kunlebela Baba, na iye akwisusirani Mmashauri mwengine, muwe naye daima milele.
[17] Iye ndi Roho ya ukweli. Roho-yo wanu wa mulumwengu-mu awakidiri kumpok-
erera, konta awammona wala awamwijiwa. Umwe mumwijiwa konta kawa pamoja
nomwe na akuwa nnomwe.

[18] Omi sukwasani kamba wana wa yatima, nukuja kwenu umwe. [19] Ubaki wakati aba,
wanu wa mulumwengu-mu awaniwona tena, ila umwe omi muniwona. Kwa kuwa omi
nankuinshi, nomwe novyo mukuja kuinshi. [20] Noyo suku-yo ndi yamusaka kwijiwa
kuwa omi nilungana na Baba, umwe mulungana nomi, na omi nilungana nomwe.
[21] Ejíwa ámuri zangu kuno akifulata ndi anipenda omi. Anipénda omi apendiwa na
Baba wangu, nomi novyo nimpenda, nirifafanula mbere yake.” [22] Yuda (sairi ire Yuda
Shikariyoti ire) akidairi akamba: “Mwenye, utifafanurira ofwe tu basi, uwasa wanu wa
mulumwengu, mwaja?” [23] Insa akinjibu akamba: “Anipénda onse afulata usemi wangu.
Noyo munu-yo Baba wangu ampenda. Nomi na Baba timwisukira, tiinshi naye pamoja.
[24] Sanipenda omi onse aafulata usemi wangu. Usemi wamunisikira siwo wangu omi, ila
wa Baba anipereke omi.

[25] Vyanisowera-vi nukwambirani patiwanga onse omi nnomwe. [26] Fala Mmashauri,
Roho Takatifu, asaka kuperekiwa na Baba kwa zina rangu, iye akuja kukufundani
vinu piya, akukumbusirani vinu piya vyanukwambireni. [27] Nukwasirani salama.
Salama yangu nukupani umwe. Sukupani kamba ulumwengu vyaumpa munu salama.
Musifazaike mmyoyo mwenu wala musope kinu. [28] Umwe musikira vyanukwambireni
kuwa nukuka, ikisa nukuja kwenu umwe. Munanipenda, nanga muwa radi pakulu,
konta nankuka ka Baba, kamana iye bora pakulu kanizaidi omi. [29] Epa sambi,
nukwambirani evi savinamba kukuna, ipate vikija vikikuna, muje mukubali. [30] Wala
sisowere namwe tena vinu vingi, konta mwenyé kutawala ulumwengu-wu† kankuja.
Iye aana uwezo mmojawapo julu yangu, [31] fala nitenda kamba vyanamurire Baba, ipate

* **14:14** Au: “Mukilebela”. † **14:30** “Mwenyé kutawala ulumwengu-wu” ndi Ibilisi.

wanu wa mulumwengu-mu wejiwe kuwa omi nimpenda Baba. Basi epa lamukani, tuke vyetu."

15

Insa ndi nzabibu wakweli

1 Insa kaamba: "Omi niwa nzabibu wakweli, na Baba wangu ndi nrimi. 2 Piya vitambi
vyangu savípa, iye alavya. Piya vitambi vyakupa, iye asinja vyakumiliya ipate vizidi
kuupa sana. 3 Epa sambi, umwe muwa swafi, kwa sababu ya usemi wanukwambireni.
4 Lunganani nami, na omi nilungane namwe. Kamba kitambi vyacitowa kupa wanyewe
sacilungane na muti, na umwe ndi novyo. Ikiwa amulungane nomi, amupa. 5 Omi ndi
nzabibu, umwe muwa vitambi. Ire alungána nami na omi nilungana naye, munu-yo
akupa visumo vingi, kamana bila omi amukidiri kutenda kinu. 6 Ikiwa munu aalungane
nami, iye akwefiwa kunundu kamba kitambi, akumiliya. Ikisa vitambi vikusanyiwa,
vikwefiwa pamoto, vilungula. 7 Umwe mukikala nkati yangu na mukitula usemi
wangu, mulebela camusaka conse, cikukuna noco. 8 Kwa namuna-yi Baba wangu
atukuziwa, julu ya umwe visumo vingi vipa. Kwa javyo, mukwakikisha kuwa mukuwa
wanafunzi wangu. 9 Kamba vyaanitendire Baba wangu, na omi ndi vyanukupendireni
novyo. Ikalani na pendo rangu. 10 Mukifulata ámuri zangu, mukwikala nkati ya pendo
rangu, kamba omi vyanifulata ámuri za Baba wangu, nikikala nkati ya pendo rake. 11 Evi
vinu-vi nukwambirani ipate radi yangu iwe nkati yenu, na radi yenu-yo itimu nflululu.

12 Eyi ndi ámuri yangu: mupendane munu na mwenziwe kamba vyanukupendireni.
13 Aapo munu wakuwa nawo pendo pakulu koliko wakupereka mainsha ake kwa ajili
ya marafiki zake. 14 Umwe mukitenda vyanukwamuruni omi, mukuwa marafiki zangu.
15 Sukwitani tena watumisi, konta ntumisi ejiwa caatenda mwenye wake. Ila, nukwi-
tani marafiki zangu, kamana piya vyaanambira Baba wangu, nomwe nukwambirani.
16 Umwe amunitondore omi, ila omi ndi nukutondoreni umwe. Nukuperekani muke
muwe kamba vitambi vyakupa visumo, na visumo vyenu vikare daima, ipate camunle-
bela Baba conse, kwa zina rangu, iye akupeni. 17 Eci ndi canukwamuruni: mupendane
munu na mwenziwe."

Kwina ka wanu wa mulumwengu

18 "Wanu wa mulumwengu wakukwinani, ijiwani kuwa wanza kunina omi.
19 Munawa wa mulumwengu-mu, wanu wa mulumwengu-mu nanga wakupendani
kamba wenziwawo. Fala kwa kuwa amuri wa mulumwengu-mu ila nukutondolani
mulumwengu, ndimana wakwinani. 20 Kumbukirani vyanukwambireni: aapo ntumisi
anta mmoja bora koliko mwenye wake. Ikiwa wankunilumbata omi, nomwe novyo
wakulumbatani. Ikiwa wafulata vyanifunda omi, wafulata novyo vyamufunda umwe.
21 Evyo vitendo-vyo ewo wakutendani kwa ajili ya zina rangu, konta awamwijiwa
anipereke omi. 22 Inawa sijire nikiwambira, awangari kuwa na dambi. Fala sambi
ewo awana namuna yakujibu kuhusu dambi zawo. 23 Anína omi onse, na Baba wangu
amwina novyo. 24 Ikiwa mbere yawo sitendire vinu vyakutajabisa vyakuwa tangu
anátenda munu mwengine, ewo awangari kuwa na dambi. Fala sambi-pa ewo wawona
vyanitendire, novyo-sivyo wanina omi pamoja na Baba wangu. 25 Falakini evi vikijuzi
vikune ipate vitimiziwe vyaândikiwe nkati ya shariya* yawo javi:
'Waniwinda bila sababu.'

26 Fala paasaka kuja kwenu Mmashauri, wanisaka kukuperekerani kulawa ka Baba,
Roho ya ukweli† kulawa ka Baba, iye akuja kulavya ushahidi kuhusu caniri omi.
27 Nomwe novyo, lavyani ushahidi konta múkiwa nomi tangu mwanzo."

* **15:25** Ona Zaburi 35:19, 69:4. † **15:26** Ona 14:17.

16

1 “Omi piya-vi nukwambirani ipate musije kunitipuka. 2 Umwe mukuja kutuwisiwa
mmasinagoga. Kwa ukweli, ukuja kufika wakati wakuwa mwenyé kukuulayani
adanizira kuwa kankuntumika Mwenyezimungu. 3 Wakuja kutenda javyo konta
awamwijiwe Baba wala omi awanijiwa. 4 Fala omi nukwambirani piya-vi ipate
wakanza kulawirira, mukumbukire kuwa ndi noci cákitambiranga.”

Kazi ya Roho Takatifu

Insa akizidi kusema, akamba: “Umwe pamwanzire kunifulata, vinu-vi suk-
wambireni konta omi níkiwa nomwe. 5 Fala epa sambi nankuka ka ire anipéreke omi.
Kati yenu aapo anta mmoja-pa wakunidairi: ‘Kwankuka ndepi?’ 6 Fala kwa kuwa nuk-
wambirani javi, myoyo yenu ijala uzuni. 7 Novyo-sivyo nukwambirani kweli, vyema
kwenu umwe nilawe. Kamana, ikiwa sukire, Wakukusaidiyani aakwisukirani. Ila omi
nukuka vyangu, iye nukuperekerani. 8 Iye paasaka kwisuka, akuja kuwakubalisa wanu
wa mulumwengu kuhusu ukweli wa mambo a dambi, na a shariya, na a hukumu:
9 kuhusu dambi konta awanikubali omi; 10 kuhusu shariya konta omi nukuka ka Baba*,
umwe amuniwona tena; 11 na kuhusu kuhukumu konta ataware mulumwengu-mu, iye
kesa kuhukumiwa futi.
12 Nanawo tena vingi vyakukwambirani, fala kwa sambi-pa amuhitamili kusikiriza.
13 Ila Roho wa ukweli paasaka kwisuka, iye akuja kukulongozani mwereriwe ukweli
piya. Iye aaja kusowera kwa mamulaka ake mwanyewe, ila vyaaja kusikira, akuja
kusowera, na kukwerezani vinu víja kukuna. 14 Iye omi akuja kunitukuza, kamana
akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani umwe. 15 Piya vyaári nawo Baba, vyangu
omi. Ndimana namba kuwa Roho Takatifu akuja kupokerera cangu omi, akukwerezani
umwe.”

Uzuni wa wanafunzi utaduka sherehe

16 Ikisa Insa akamba: “Kwa muda ntoto javi, amuniwona tena. Ikisa kwa muda ntoto†,
muniwona tena.” 17 Wanafunzi wake wengine wakanza kudairiyana watupu: “Noci
catambira-ci kinani? ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto, muniwona
tena’ na ‘Kwa kuwa nankuka ka Baba’, mana ake kinani?” 18 Kwa javyo, wakamba:
“Pambire ‘muda ntoto’ mana ake kinani? Atijiwa caamba!” 19 Insa kejiwa kuwa ewo
wasaka wandairi, ndimana akiwambira: “Umwe mwankudairiyana watupu konta
namba: ‘Kwa muda ntoto amuniwona, ikisa kwa muda ntoto muniwona tena.’ Sinovyo?
20 Nukwambirani kweli, mukuja kurira na kurishuku, fala wanu mulumwengu-mu
wakuwa radi. Umwe muuzunika, fala kuuzunika kwenu kukuja kuwa radi yenu.
21 Mwanamuka akiwa kulupenu auzunika konta ufíka wakati wake wakutabika. Fala
akimpongola mwanawe, aakumbukira tena tabu zakunire zire. Akuwa radi, kwa
sababu kampongola mwana mulumwengu-mu. 22 Ndi kamba umwe novyo: epa sambi
muwa nawo uzuni, fala nukuja kukuwonani tena, na mukuja kuwa radi pakulu mmy-
oyo mwenu. Noyo radi-yo, aakidiri munu kukulavyani. 23 Noyo suku-yo, aisakikana
kunidairi kinu. Omi nukwambirani kweli kuwa piya vyamunlebela Baba kwa zina
rangu, iye akupani. 24 Mpaka sambi-pa, amunamba kunlebela anta kinu kwa zina
rangu. Lebelani mupata, ipate radi yenu itimu nfululu.
25 Omi evi vinu-vi nukwambirani kwa mifano. Kwa suku karibu, nukwasa kuk-
wambirani namuna-yo, ila nukwambirani baina kuhusu Baba. 26 Noyo suku-yo,
mukuja kunlebela kwa zina rangu. Sukwambirani kuwa nisaka kukulebelelani ka
Baba kwa fadili yenu, 27 kamana Baba mwanyewe akupendani, kwa kuwa munipenda

* **16:10** Kwa kuwa Insa akuka ka Baba wake binguni, ikolota kuwa wanu wa mulumwengu awanlamure kwa shariya. † **16:16** Mana ake: (1) bandi ya suku natu bandi ya Insa kufufuriwa ka wafwi, (2) suku ya Pentekoshiti (bandi ya suku 53), au (3) suku ya kuludi Insa.

na mukubali kuwa omi nilawa ka Mwenyezimungu. 28 Omi nilawa ka Baba, nija
mulumwengu-mu. Sambi-pa, nukwasa ulumwengu-wu, niludira ka Baba."
29 Wanafunzi wake wakimwambira: "Epa sambi kwankutambira baina, aúri kutam-
bira kwa mifano. 30 Sambi tukwijiwa kuwa vinu piya ukwijiwa, aunsakula munu
kukudairi kinu. Kwa javyo, ofwe tukwamini kuwa uwe kulawa ka Mwenyezimungu."
31 Insa akiwajibu: "Epa sambi mwankwamini? 32 Sikirizani! Ikuja kufika suku, na
epa ifika futi, piya-mwe mukuja kutawanyiwa, kila mmoja kwake-kwake, munasa yeka
yangu. Fala omi siri yeka, konta Baba kawa pamoja nami. 33 Evi vinu-vi nukwambirani
ipate, kwa kuwa mulungana nomi, muwe na salama. Mulumwengu-mu muwa nawo
mashaka, fala rimbisani myoyo yenu. Omi nishinda mulumwengu-mu!"

17

Insa atenda duwa

Insa aritendera duwa

1 Insa, pesire kusowera javire, akinang'aniza julu, akamba:
"Baba, ufika wakati. Olota utukufu wa Mwanawo ipate Mwanawo akutukuze uwe,
2 kwa kuwa kungabizi iye mamulaka julu ya wanu piya, awape mainsha a milele kwa
ware piya waungabizire. 3 Mainsha a milele ndi-ya javi: wakwijiwe uwe, Nlungu
mmoja tu basi wa ukweli, na wamwijiwe ire waumpéreke, Insa Almasihi. 4 Omi
nukutukuza mulumwengu-mu, nitimiza kazi zaunamurire kutenda. 5 Basi Baba, pauri
nopo, nitukuze na utukufu wanîwere nawo pamoja nawe kábula ya kumba duniya."

Insa awatendera duwa wanafunzi wake

6 Insa kazidi kutenda duwa, akamba:
"Wanu wa mulumwengu-mu waunigabizire omi, niwolotera kweli-kwelini uwe
cauri. Ewo wákiwa wako, ukinigabizi omi, na ewo wankufulata usemi wako. 7 Epa
sambi ewo wakwijiwa kuwa piya vyaunipere vilawa mmakono mwako. 8 Kamana
habari zaunambire omi, niwambira, newo wapokerera. Ewo walawirira kwijiwa kwa
ukweli kuwa nilawa kwako, wakubali kuwa uwe ndi unipereke omi. 9 Omi niwalebelela
duwa ewo. Siwalebelela wanu wengine mulumwengu-mu, ila ware waunigabizire
konta ewo ndi wako. 10 Vyangu omi piya, vyako uwe, na vyako, vyangu omi. Ndimana
nitukuziwa julu yawo. 11 Omi siri wa mulumwengu ila ewo wawa mulumwengu-mu,
omi nankuja kwako uwe. Baba ntakatifu, wasunge kwa zina rako waunipere omi-wa,
ipate wawe na niya mmoja, kamba ofwe vyatíri na niya mmoja. 12 Paníkiwa pamoja
newo, omi ewo nikiwasunga kwa zina rako raunipere omi. Omi niwasunga, na anta
mmoja aapoteye saíri ire* ândikiriwe kupoteya. Evi vikuna ipate vitimu vyaândikiwe
mMandiko Matakatifu†. 13 Fala sambi, nankuja kwako uwe. Paniri mulumwengu-mu,
niwambira javi ipate radi ya níri nawo ewo itimu nfululu. 14 Omi niwereza wanafunzi
wangu usemi wako. Wanu wa mulumwengu wawena, konta wanafunzi-wo siwo
wa mulumwengu-mu kamba omi novyo vyanitowire kuwa wa mulumwengu-mu.
15 Omi sukulebela kuwa ewo uwalavye mulumwengu-mu, fala nukulebela uwakengere
mmakono mwa Mbaya‡.
16 Ewo siwo wa mulumwengu, kamba omi novyo vyanitowire kuwa wa mu-
lumwengu-mu. 17 Julu ya ukweli wa usemi wako, uwatenze utakatifu kukutu-
mika. 18 Kamba uwe vyaunipereke omi mulumwengu, nomi ndi vyaniwapereke
mulumwengu. 19 Kwa faida yawo, omi nirigabizi mmakono mwako kukutumika, ipate
newo novyo warigabizi mmakono mwako kukutumika, julu ya ukweli."

Insa awatendera duwa piya wenye kunfulata

* **17:12** "Ire" mana ake epa ndi Yuda Ishikariyoti. † **17:12** Ona Zaburi 41:9. ‡ **17:15** "Mbaya" ndi Ibilisi.

[20] Insa akizidi kutenda duwa, akamba:
"Omi siwalebelela duwa ewo-po tu basi, fala niwalebelela novyo ware wája kunamini
kwa sababu ya usemi wawo. [21] Niwalebelela ipate piya wawe nawo umoja, kamba
uwe Baba vyaulungane nomi, na omi vyanilungane nawe, newo novyo walungane
nofwe ipate wanu wa mulumwengu-mu wakubali kuwa uwe ndi unipereke. [22] Utukufu
waunipere omi ndi utukufu waniwapere ewo, ipate wawe na umoja kamba ofwe
vyatíri na umoja, [23] omi nilungana nawo na uwe kulungana nami. Niwalebelela javyo
ipate ewo wawe na umoja nfululu munu na mwenziwe, wanu wa mulumwengu-mu
wejiwe kuwa uwe ndi unipereke, na wejiwe kuwa uwapenda wafulati wangu kamba
vyaunipenda omi. [24] Baba, ware waunigabizire omi, nisaka mahala paniwa omi, newo
wawe nopo pamoja nomi, wawone utukufu wangu waunigabizire, konta uwe ku-
nipenda saunomba duniya. [25] Baba mwenyé shariya, ingawa wanu mulumwengu-mu
awakwijiwa, fala omi nukwijiwa, na ewo wakwijiwa kuwa uwe ndi unipereke. [26] Omi
nîwejiwisa zina rako na nizidi kuwejiwisa, ipate pendo raunipendire omi riwe nkati
yawo, na omi niwe nkati yawo."

18

Kufungiwa ka Insa

[1] Bandi yakusowera javire, Insa akilawa pamoja na wanafunzi wake, akiloka nrati
wa Kedorini, akuka ng'ambu nyengine kaíkiwapo bushtani. Insa na wanafunzi wake
wakingira nomure. [2] Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka akimpereka Insa, akijiwa
mahala pare, konta Insa na wanafunzi wake wákijumananga nopare. [3] Kwa javyo,
Yuda akilongoza kipinga kimoja ca masurudadu pamoja na minduna waperékiwe
na wakulungwa wa dini na Mafarizeu, akuka pabushtani nopare. Ewo wakisukula
myenge na kandiyeru pamoja na sulaha. [4] Insa, kwa kuwa akijiwa piya visaka kukuna,
wanjirire ware akilawa akiwadairi: "Mwankusakula nani?" [5] Ewo wakinjibu: "Insa
nNazareti."
Insa akiwambira: "Ndumi." Sambi Yuda, airini ajire akinzungunuka Insa, ákiwapo
nopare. [6] Paawámbire "Ndumi", ewo waludira kinyumanyuma, wakigwa pansi pi-pi-pi.
[7] Kwa javyo, Insa akiwadairi tena upya: "Mwankunsakula nani?"
Ewo wakamba: "Insa nNazareti." [8] Insa akijibu: "Omi nukwambirani kuwa ndumi.
Ikiwa mwankunisakula omi, ewa waseni woke vyawo." [9] Insa kasowera javire ipate
utimiziwe usemi wasowere iye akamba: "Wanu waunipere kuwasunga-wa awanamba
kunipoteya anta mmoja." [10] Ansumani Peduru ákiwa nawo upanga, akisolola, akinduru
ntumisi wa nkulu wa wakulungwa wa dini, kansinja sikiro ra nkono nriro. (Noyo
ntumisi-yo zina rake akitiwa Malukuzi.) [11] Basi Insa akimwambira Peduru: "Upanga
wako-wo tula paúkiwa! Udaniza kuwa omi síri tayari kutabika nipate kutimiza vyaasaka
Baba wangu?*"
[12] Ikisa masurudadu na nkulungwa wawo pamoja na minduna waperékiwe na
Mayahudi ware wakinkola Insa, wakinfunga. [13] Kwanza wakinlongoza mpaka ka Anasi
nkwewe Kayafa. Nowo mwaka-wo Kayafa ndi awere nkulu wa wakulungwa wa dini.
[14] Kayafa-yo ndi ânzire kuwambira wakulungwa wa Mayahudi kuwa: "Vyema kufwa
munu mmoja kwa faida ya wanu wengi."

Kukana ka Peduru

[15] Ansumani Peduru akinfulata Insa. Mwanafunzi mwengine akinfulata novyo.
Kwa kuwa mwanafunzi ire akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini, iye akingira
pamoja na Insa mpaka paluwanja ra nyumba ya nkulu wa wakulungwa wa dini ire.
[16] Fala Peduru kabaki panja, karibu ya nryango. Kwa javyo, mwanafunzi mwengine

---
* **18:11** Kigeregu: "Sinywa kikombe canimpa Baba?"

akijiwiwa na nkulu wa wakulungwa wa dini ire akuka akisowera na mwari amiri
wa panryango, akimpitisa Peduru. 17 Mwari ire panryango pare akindairi Peduru:
“Uwe novyo aúri mwanafunzi wa eyu mwananlume-yu?” Iye akamba: “Iii, siíri!”
18 Wakati-wo ikizizima baridi pakulu futi, ndimana watumisi ware pamoja na minduna
wâwesa moto wakizunguriza kota wemire. Basi, Peduru neye novyo ákiwapo nopare
kemira pamoja newo akota moto.

Nkulu wa wakulungwa wa dini andairi Insa

19 Wakati mmoja nowo, nkulu wa wakulungwa wa dini akindairi Insa kuhusu
wanafunzi wake na kuhusu kufunda kwake. 20 Insa akinjibu: “Omi níkiwambiranga bila
kuwafisa wanu wa ulumwengu-wu. Daima-zi níkiwafundanga mmasinagoga pamoja na
nNyumba Takatifu mwawakijumana Mayahudi piya. Anta suku moja sisowere kinu
ca siiri. 21 Basi, munidairi sababuni? Wadairini wanu wânisikire, ewo ndi wejiwa
canambire.” 22 Insa pesire kwamba javire, nduna ákiwa karibu naye akimwibiya
kuno akamba: “Arri! Uwe unjibu javyo nkulu wa wakulungwa wa dini?” 23 Insa
akinjibu: “Ikiwa nisowera caputu, lavya ushahidi wa kinu canisowere caputu. Fala
ikiwa nisowera sana, kunibiya sababuni?” 24 Basi, Anasi akamuru kuwa Insa afungiwe
makono novire, aperekiwe ka Kayafa nkulu wa wakulungwa wa dini ire.

Peduru ankana Insa tena

25 Basi sambi, Ansumani Peduru pakota moto pare, wanu wengine wakindairi: “Uwe
kuwa kundi ra wanafunzi wake, aúri?”

Iye akikana, akamba: “Omi siíri!” 26 Ntumisi mmoja wa nkulu wa walongozi wa
dini ákiwa nopare. Iye ákiwa jamaa wa mwananlume âsinjiwe sikiro na Peduru ire.
Iye akimwambira Peduru, akamba: “Omi nukuwona úri na Insa kubushtani, sinowe?”
27 Basi, mara nyengine tena, Peduru akikana. Kwa mpunde noure, galu akiwika.

Insa mbere ya Pilatu

28 Pakucere subuu namapema, wakintwala Insa nnyumba mwa Kayafa, wakuka
naye kunyumba ya kifalume yaákikalanga guvinadoru. Fala awengire nnyumba mure
konta awakisaka kuringiza haramu, kwa kuwa wakisaka kurya cakurya ca sherehe ya
Pashukwa. 29 Ndimana, Pilatu akilawira panja, akamba: “Kinu kibaya camummwene
akitenda eyu mwananlume-yu ndi cepi?” 30 Ewo wakinjibu, wakimwambira javi:
“Inawa eyu aatendire kitendo kibaya, ofwe atingari kuja naye kwako.” 31 Pilatu
akiwajibu: “Basi, ntwareni umwe-po, munlamure kamba vyaisaka shariya yenu.”

Mayahudi wakinjibu: “Ofwe atina mamulaka a kumulaya munu.” 32 Evi vikuna ipate
vitimiziwe vyaasemire Insa kuhusu namuna vyaaja kufwa.

Insa aritula kuwa nfalume

33 Sambi, Pilatu akingira tena nnyumba ya kifalume ire, akimwita Insa, akindairi:
“Uwe kuwa nfalume wa Mayahudi?” 34 Insa akijibu: “Vyaunidairi-vi uwe ndi úri
kuwaza, au wawapo wakwambire kinu kimojawapo kuhusu omi?” 35 Pilatu akijibu:
“Udaniza kuwa omi niwa Yahudi? Wanigabízire mmakono mwangu uwe-po ndi wanu
wako nowo pamoja na wakulungwa wa dini. Uwe kukosa kinani?” 36 Insa akamba:
“Ufalume wangu siwo wa ewu ulumwengu-wu. Inawa ufalume wangu wa ewu
ulumwengu-wu, watumisi wangu nanga watenda vita, wasinipereke mmakono mwa
Mayahudi. Fala ufalume wangu siwo wa ulumwengu-wu-pa.” 37 Ikisa Pilatu akindairi:
“Sambi, epa kuwa nfalume?”

Insa akijibu: “Uwe ndi úri kwamba kuwa niwa nfalume. Omi nipongoriwa na nija
mulumwengu-mu ipate nilavye ushahidi kuhusu ukweli. Piya wenye ukweli wasikiriza
canamba omi.” 38 Pilatu akindairi: “Ukweli kinani?”

Pilatu, nakwisa kwamba javire, akilawira panja tena upya, akuka ka Mayahudi,
akiwambira: "Eyu simonerera anta kosa rimojawapo. [39] Fala kwa tabiya yenu ndi
kuwa, wakati wa Pashukwa, ninfungulanga nfungwa mmoja. Sambi, musaka nuku-
fungurireni nfalume wa Mayahudi?" [40] Wakikola kunyangula tena, wakamba: "Iii,
usitifungurire iye! Nfungure Baraba!" Ona, Baraba-yo ákiwa kisomi.

19

Insa agomezeriwa

[1] Ikisa Pilatu akintwala Insa, akamuru acapiwe viboko. [2] Masurudadu wakitwala
mpombwe, wakitenda kamba lemba, wakinvaza nkiswa. Wakinvaza novyo kapa
ra rangi ra njambalãu. [3] Wakinjira wakunshupa javi: "Mashikamu, nfalume wa
Mayahudi!" Wakikola kumwefya malatuma. [4] Mara nyengine tena, Pilatu akilawira
panja, akiwambira Mayahudi: "Sikirizani, omi nukuja naye epa mbere yenu, ipate
mwijiwe kuwa simmonire kuwa na kosa rimojawapo." [5] Kwa javyo, Insa wakija
naye panja pare, avaziwe lemba ra miwa na kapa ra rangi ya njambalãu rire. Pilatu
akiwambira: "Mwananlume-yo ndiyu!"

[6] Wakulungwa wa dini pamoja na minduna nakummona, wakanza kuntambira kuno
wakamba: "Ngomezereni! Ngomezereni!"

Pilatu akiwajibu: "Ntwareni umwe-po, mungomezere. Simmonire kuwa na kosa
rimojawapo." [7] Mayahudi wakinjibu wakamba: "Tanawo shariya, na noyo shariya-yo
isema kuwa iye ajuzi aulaiwe, konta aritula kuwa Mwana wa Mwenyezimungu."
[8] Pilatu nakusikira usowezi ure, ukimwingira wofi pakulu. [9] Iye akingira tena nnyumba
ya kifalume, akindairi Insa: "Uwe kwenu ndepi?" Fala Insa aanjibire kinu. [10] Ndimana
Pilatu akimwambira: "Ukatala kusowera nami? Awijiwa kuwa omi nanawo mamulaka
a kukufungula, na nanawo mamulaka a kukugomezera pansalaba?" [11] Insa akijibu:
"Uwe aungari kuwa nawo mamulaka julu yangu omi sawisusiriwe na Mwenyez-
imungu. Ndimana anigabizire mmakono mwako ndi akorire dambi pakulu."

[12] Mwanzo wa noure wakati ure, Pilatu akisakula namuna yakunfungula, fala
Mayahudi wakizidi kuntambira: "Uwe ukinfungula eyo mwananlume-yo, auwa rafiki
wa Kaisari. Kila munu aritula kuwa nfalume abishana na Kaisari." [13] Kwa javyo, Pilatu
paasikire javire, akinlavira panja Insa ire, akikala kiti ca nfalume wakulamula shariya,
mahala pakujengiwa sana-sana na mawe pakwitiwa "Pansi pajengiwe na Mawe".
(Kwa luga ya kiebraniya, mahala pare pakwitiwa "Gabata".) [14] Ikituwirira kiyasi ca
aduhuri, suku wanu yawakiritengeza subuu yake wapitise Pashukwa*. Pilatu aki-
wambira Mayahudi: "Mmoneni nfalume wenu-yu!" [15] Ewo wakikuwa: "Nlavyeni-po!
Nlavyeni-po! Ngomezereni!"

Pilatu akiwadairi: "Musaka ningomezere nfalume wenu-yu?"

Wakulungwa wa dini wakijibu: "Atina nfalume mwengine tena, nfalume wetu
Kaisari tu basi!" [16] Basi, Pilatu akiwagabizi Insa mmakono mwawo wakangomezere
wanyewe. Kwa javyo, ewo wakintwala Insa ire.

[17] Iye asukure mwanyewe nsalaba wake, akilawa akuka mahala pakwitiwa "Kongolo
ra kiswa" (kwa luga ya kiebraniya pakwitiwa "Gologota".) [18] Ndi mahala pawan-
gomezere nopo. Wawagomezera novyo wanu wawiri: mmoja kuno, mmoja kuno,
Insa wakintula kati. [19] Pilatu akitumiza kutengeziwa kibawo cakwandikiwa cikigomez-
eriwa pansalaba pare julu, kibawo-co candikiwa javi: "INSA NNAZARETI, NFALUME
WA MAYAHUDI." [20] Mayahudi wengi wawenye wafyoma kibawo caandikiwe-co, ka-
mana paagomezeriwe Insa pákiwa karibu ya kaya. Noco kibawo-co caandikiwa luga

* **19:14** Eyo ikiwa suku na wakati maalumu yawasinjiwe makondoo nluwani ra Nyumba Takatifu. Ikolota kuwa Insa akiwa Kondoo wa Mwenyezimungu.

za kiaramaiku, kiroma, pamoja na kigeregu. 21 Wakulungwa wa dini wa Mayahudi
wakimwambira Pilatu: "Usandike 'Nfalume wa Mayahudi', ila andika kuwa mwanan-
lume-yu akisema javi: 'Omi niwa nfalume wa Mayahudi'. " 22 Pilatu akijibu:
"Canandike noco, nandika."
23 Masurudadu ware, pawangomezere Insa pansalaba, wakitwala nguwo zake,
wakawanyirana mafungu mane, fungu rimoja kila surudadu. Na anzu yake wakiton-
gana novyo. Fala kwa kuwa anzu-yo íkiwa nkuto wawenye saisoniwe, 24 ewo wakam-
birana watupu: "Tisipapure. Tukeni titende kura, tiwone waisaka kungwirira." Evi
vikuna ipate atimu Mandiko† asema javi: "Nguwo yangu wawanyirana watuputupu,
anzu yangu watendera kura." Javyo, masurudadu ware ndi vyawakunishe.
25 Karibu ya nsalaba paagomezeriwe Insa pare, ákiwapo mamaye Insa, nduye
mamaye, Mariyamu muka wa Keleopa, pamoja na Mariyamu wa Magadala.
26 Insa, paawawónire mamaye na mwanafunzi waakimpenda pakulu wari karibu
naye, akimwambira mamaye ire javi: "Mama, sambi mwanawo ndiyo." 27 Ikisa
akimwambira mwanafunzi ire: "Ona, sambi mamayo ndiyo." Mwanzo wa noure
wakati ure, mwanafunzi ire akimpokerera kunyumba yake.

Kufwa ka Insa

28 Bandi ya evyo, Insa, kwa kwijiwa kuwa piya vyaakijuzi kutenda vitimiziwa,
akamba javi: "Inikola nyotwa!" (Piya vikuna ipate atimiziwe Mandiko Matakatifu‡.)
29 Noparepare íturiwa numba yakwijala ya vinyu yakusanganyiwa na maji. Basi
wakitwala shiponja, wakilovya nvinyu mure, wakisomeka mmuti wakwitiwa isopo§,
wakintula kukanywa. 30 Basi, paapokerere vinagiri ire, Insa akamba: "Piya nitimiza!"
Ikisa akinamisa kiswa, akipereka roho yake.

Insa asomiwa na nkuki

31 Noyo suku-yo íkiwa suku yakuritengeza kwa suku takatifu ya sabadu. Wakulungwa
wa Mayahudi avikiwajibu maiti are kwikala pansalaba nopare mpaka sabadu, kwa
kuwa sabadu-yo íkiwa suku ulu. Ndimana, wakinlebela Pilatu awamuru wawavunje
maulu wanu wâgomezeriwe pansalaba ware, wawalavye pare. 32 Basi, masurudadu
wakuka wakinvunja maulu munu wakwanza ire, ikisa wakintenda novire mwengine
ire, ware wâgomezeriwe na Insa ware. 33 Fala pawanfikire Insa, wammona kuwa iye
kafwa futi, ndimana awanvunjire maulu. 34 Kwasa javire, surudadu mmoja na nkuki
wake, akinsoma Insa mumbavu. Kwa mpunde noure, akanza kulawa damu na maji.
35 Áwonire onse kâlavya ushahidi, na ushahidi waâlavire uwa wakweli. Iye akwijiwa
kuwa kankusema kweli, ipate umwe mukubali. 36 Kamana evi vinu-vi vikuna ipate
atimu Mandiko Matakatifu* vyaasema kuwa:
"Kongolo rake anta rimoja arija kuvunjiwa."
37 Na uwapo nsitari mwengine wa Mandiko Matakatifu ukwamba:
"Wanu wakuja kunnang'aniza wawansomire-yo."

Kuzikiwa ka Insa

38 Bandi ya evi, Yusufu wa kaya ya Arimataya, kanlebela Pilatu alavye maiti a Insa.
Yusufu ákinfulata Insa fala kisiiri-siiri, konta ákiwopa wakulungwa wa Mayahudi. Pilatu
akimpa rihusa, ndimana Yusufu akija akilavya maiti a Insa are. 39 Sambi Nikodemu,
ôkire mida kummona Insa usiku ire, neye novyo akija. Kasukula mafuta akunuwira
a miti yakusanganyiwa, kiyasi ca kilu talatini. 40 Basi, ewa wanawalume wawiri-wa
watwala maiti a Insa are, wakikafini munkuto wa kafani ya linyu, wakisasanyira
mafuta ya kunuwira are. Eyi ndi íkiwa tabiya ya Mayahudi yakutafiti maiti kábula

† 19:24 Ona Zaburi 22:18. ‡ 19:28 "Mandiko Matakatifu" epa ndi Zaburi 22:15 au Zaburi 69:21. § 19:29 Wakati wa Nyumba Takatifu Yerusalemu, "isopo" ikiwa alama ya uvushi. * 19:36 Kulawa 12:46; Isabu 9:12. Ona novyo Zaburi 34:20.

ya kuzika. 41 Sambi, mahala paagomezeriwe Insa pare íkiwepo karibu bushtani.
Mbushtani-mo ríkiwapo kaburi ripya, ríkiwa saanazikiwa munu. 42 Basi, kwa kuwa íkiwa
suku yakuritengeza Mayahudi kwa suku takatifu ya sabadu, na kwa kuwa kaburi rire
ríkiwa karibu, maiti a Insa are wakitula nomure.

20

Insa afufuka ka wafwi

1 Suku ya mwanzo wa sumana, Jumapiri, Mariyamu wa Magadala akipwesera
namapema kukaburi, kunja kwinukare pi. Nakufika, kasingana riwe ripiringisiriwa
panja ya kaburi. 2 Kwa javyo, akipita akituwa mpaka ka Ansumani Peduru na
mwanafunzi mwengine, ire ákipendiwanga pakulu na Insa ire, akiwambira: "Watwala
maiti a Mwenye nkaburi mure, atijiwa pawaturire!" 3 Ndimana Peduru pamoja na
mwanafunzi mwengine ire wakilawa, wakuka kukaburi nokure. 4 Wo-wawiri wakipita
wakituwa pamoja, fala mwenziwe ire akituwa pakulu, akimpunda Peduru, ákiwa iye
ntanzi kufika. 5 Nakufika kenama, kawona kafani nkati mure, wala engire. 6 Ikisa
Ansumani Peduru akinfulata nyuma yake ire. Nakufika akingira nkaburi mure,
akiwona kafani ire pansi nopare, 7 pamoja na lemba raâkongiwe Insa nkiswa. Lemba
rire ariwere pamoja na kafani yaâkafiniwe ire, ríkiwa upande mwengine rakushokotiwa
novire. 8 Ikisa mwanafunzi mwengine ânzire kufika ire, neye novyo akingira nomure.
Iye nakuwona, akamini. 9 Kwa nowo wakati-wo, ewo wákiwa sawanamba kwereriwa
Mandiko* vyaamba kuwa iye ibidi afufuriwe ka wafwi.
10 Ikisa, wanafunzi ware wakiludira ukaya.

Insa anlawirira Mariyamu wa Magadala

11 Fala Mariyamu kemira panja ya kaburi, akirira. Kuno akirira, kazungunuka
kanang'aniza nkaburi mure, 12 kawawona malaika wawiri wekare. Ewo wavala
mavazi melupa, wekala paâturiwe maiti pawenye nopo, mmoja kekala kukiswa, wapiri
kumaulu. 13 Ewo wakindairi: "Nunu, urirani?"
Iye akijibu: "Watwala maiti a Mwenye wangu, sijiwa kawaturire." 14 Bandi yaku-
sowera javire, iye akizungunuka, kammona Insa emire, fala iye aammanyire. 15 Insa
akindairi: "Nunu, urirani? Kwankunsakula nani?"
Mariyamu akidaniza kuwa munu ire akikaza bushtani, ndimana akamba: "Mwenye,
ikiwa ndi mutwarire maiti-ya-mu, nambireni pamuturire, omi nikatware." 16 Insa
akimwambira: "Mariyamu!" Mwanamuka ire akizungunuka, akimwambira
nkiebraniya: "Raboni!" (Mana ake: "Mwanlimu".) 17 Insa akimwambira:
"Usinikumbure, kamana sinamba kukwera kuka ka Baba. Ila uka mpaka ka
wanduzangu†, ukawambire kuwa nikwera kuka ka Baba wangu, nomwe novyo Baba
wenu, ka Nlungu wangu, nomwe novyo Nlungu wenu." 18 Basi, Mariyamu wa Magadala
akuka akiwereza wanafunzi ware akamba: "Umwe, nimmona Mwenye!" Na akiwereza
vyaambiriwe vire.

Insa awalawirira wanafunzi wake Yerusalemu

19 Kwa noire suku ya Jumapiri‡ ire lulemba, wanafunzi wajumulana. Warifungira
miryango ti kamana wawopa wakulungwa wa Mayahudi. Kwa mpunde noure, Insa
akingira akimira kati-kati yawo, akiwambira: "Salama iwe namwe!" 20 Bandi yak-
wamba javire, kawolotera mmakono na mumbavu. Ikisa wanafunzi ware wákiwa radi
pakulu sana kwa kummona Mwenye. 21 Insa akiwambira tena: "Salama iwe namwe!
Namuna mmoja noyo kamba Baba vyaanipereke, omi novyo nukuperekani umwe."
22 Nakwisa kwamba javire, akiwawesezera akiwambira: "Mpokerereni Roho Takatifu.

* 20:9 Kufafanula ka Insa ndi kusoweriwe nZaburi 16:10 na nIzaya 53:10-12. Ona novyo Inusu 1:17. † 20:17 Mana ake ndi wanafunzi. ‡ 20:19 Kigeregu: "suku yakwanza ya sumana".

23 Mukiwaswamii wanu dambi zawo, newo waswamiiwa. Mukitowa kuwaswamii,
newo awaswamiiwa.”

Insa na Tamimu

24 Tamimu (zina rake rengine wakwitiwa “Masa”) mwanafunzi mmoja nkati ya
kumi na wawiri ware, iye âwerepo paâjire Insa. 25 Kwa javyo, wanafunzi wengine
ware ndi wakimwambira: “Ofwe timmona Mwenye!” Fala iye akiwambira: “Kamba
siwonire vilaso vya misumari mmakono mwake, na kamba sinkumbure javi na cala
cangu mwâkigomezeriwa, na kamba simpamire mumbavu na makono angu, sishubutu
kukubali.”
26 Airini bandi ya suku nane, wanafunzi wakijumulana tena nnyumba, na Tamimu
ire ákiwapo munkonjo nomo. Miryango wâfungiriwa ti-ti-ti, fala Insa kengira, akimira
kati-kati yawo, akamba: “Salama iwe namwe!” 27 Ikisa akimwambira Tamimu: “Njo
naco kuno cala cako-co, uwone canja cangu. Nipame mumbavu-mu na nkono wako.
Asa kudanizira-ko, kubali!” 28 Tamimu akinjibu: “Mwenye wangu, Nlungu wangu!”
29 Insa akimwambira: “Uwe ukubali kwa kuwa kuniwona? Heri ka ware sawaniwona
fala wangari kukubali.”
30 Kusema kweli, Insa akitendanga alama nyengine mbere ya wanafunzi sazandikiwe
nkitabu-mu, 31 fala evi vyandikiwa ipate mukubali kuwa Insa ndi Almasihi, Mwana wa
Mwenyezimungu. Na kwa kunkubali iye, mupata mainsha julu ya mamulaka a zina
rake.

21

Insa awalawirira wanafunzi wake Galileya

1 Bandi ya evi vinu-vi, Insa kawalawirira tena upya wanafunzi wake lufuko ra Tanda
ra Tiberiya. Vikuna javi: 2 Wekala pamoja Ansumani Peduru, Tamimu (wakwitiwa
“Masa”), Nataniyeli wa Kanaa ya Galileya, wana wa Zebedeyu, pamoja na wanafunzi
wengine wawiri. 3 Ansumani Peduru akiwambira wenziwe ware: “Nankuka kuvuwa.”
Ewo wakamba: “Ofwe tukufulata tikakwavye.” Wakilawa wakiripakira mungalawa
wakuka. Wavuwa usiku nzima, awapatire kinu.
4 Pakucere subuu, Insa ákiwa nlufuko, fala wanafunzi ware awakimmanyira. 5 Insa
akiwadairi: “Wanangu, amumpatire inswi anta mmoja?”
Ewo wakijibu: “Iii, atipatire kinu.” 6 Iye akiwambira: “Tayani nyavu-zo upande wa
nkono nriro-wo, mupata.” Basi, wakitenda novire, awakidirire kuvuta nyavu zire,
konta zikoreka inswi nyingi futi. 7 Kwa javyo, mwanafunzi ákipendiwa pakulu na Insa
ire akimwambira Peduru: “Ire Mwenye!” Ansumani Peduru paasikire kuwa ákiwa
Mwenye, akivala nguwo zake sana-sana (konta kâvala nguwo za mwani), akirefya
mbahari. 8 Wanafunzi wengine ware wakinfulata na ngalawa ire, wakipita wakivuta
nyavu zire na inswi tapa-tapa, kamana awawere baidi na lufuko, wákiwa kiyasi ca pima
miya.
9 Nakwisuka mungalawa mure, wasingana makala a moto na inswi pajulu. Íkiwapo
novyo mikate. 10 Insa akiwambira: “Njoni nazo inswi aba zamuvuwire sambi-pa-zo.”
11 Kwa javyo, Ansumani Peduru akingira mungalawa mure, akivutira nyavu zire
kungulu. Zikoreka inswi ulu-ulu, kwisabu piya zíkiwa inswi miya na amusini na
natu. Ingawa zikoreka inswi nyingi, fala nyavu zire azipapuke. 12 Insa akiwambira:
“Njoni murye.” Aalawirire anta mwanafunzi mmojawapo wakutwakali kundairi:
“Uwe nani?” Wakijiwa kuwa ndi Mwenye wawenye. 13 Insa akija akitwala nkate
ure, akiwapa. Na inswi zire novyo akiwapa. 14 Bandi ya kufufuriwa ka wafwi, Insa
akiwalawirira mara ka mara wanafunzi wake, eyi ndi íwere mara yatatu.

Insa na Peduru

15 Nakwisa kurya, Insa akindairi Ansumani Peduru: “Ansumani, mwana wa Yahaya,
unipenda pakulu kuwapunda ewa piya-wa?”
Iye akijibu: “Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda.”
Insa akimwambira: “Warise makondoo wangu watoto-wa.” 16 Mara yapiri Insa
akindairi: “Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?”
Iye akijibu: “Aye, Mwenye, ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda.”
Insa akimwambira: “Wasunge makondoo wangu.” 17 Mara yatatu Insa akindairi:
“Ansumani, mwana wa Yahaya, unipenda?”
Peduru akikimiwa konta kândairi mara ya natu, “Unipenda?” Basi akinjibu:
“Mwenye, uwe ukwijiwa piya vinu. Ukwijiwa kuwa omi uwe nukupenda.”
Insa akimwambira: “Warise makondoo wangu. 18 Nukwambira kweli: paukiwa
nnemba, ukivala nguwo zako, ukuka kaukisaka konse. Fala pausaka kuluvala,
ukolosa makono ako, munu mwengine akuvaza nguwo, akukisa kautowa kusaka.”
19 (Insa kasowera javire ipate amwambire Peduru namuna vyaaja kufwa kuno akinsifu
Mwenyezimungu.) Bandi yakusowera javire, iye akimwambira: “Nifulate!”

Insa na mwanafunzi waakimpenda pakulu

20 Peduru kazungunuka, kammona nyuma kure mwanafunzi mmoja akipendiwa
pakulu na Insa. Eyu ndi ire mwanafunzi ârinamire upande wa mumbavu wa Insa
pawekare piya wakirya, ádairire javi: “Mwenye, asaka kukuzungunuka ndi wepi?”
21 Peduru pammonire mwanafunzi ire, akindairi Insa: “Mwenye, sambi eyu mwanan-
lume-yu, cisaka kunkuna kinani?” 22 Insa akijibu: “Nikisaka kuwa ainshi mpaka niludi,
uwe cukuyeri kinani? Uwe nifulate tu basi!” 23 Eya masowerero-ya enera kati ya
wanafunzi, ewo wereriwa kuwa mwanafunzi ire aafwa. Fala Insa aambire kuwa
aafwa, ila kaamba: “Nikisaka iye ainshi mpaka niludi, uwe cukuyeri kinani?”
24 Eyu ndi mwanafunzi alavya ushahidi wa vinu-vi, na ndi noyu andike evi vinu-vi.
Tukwijiwa kuwa ushahidi wake-wo wakweli.
25 Na viwapo vinu vingi vyengine tena vyaatendire Insa. Inawa vinu-vyo
vyandikiwa kimoja-kimoja, niwona kuwa duniya isiwepo ando yakutula vitabu
vikisaka kwandikiwa-vyo.

Vitendo
vya Roho Takatifu

Mwanzo

Eci kitabu-ci cílunga hadisi ya wafulati wa Insa, mwanzo wa wakati waludire kuka mbinguni. Julu ya Roho Ntakatifu, wanafunzi wakidiri kwereza Habari Ngema mwanzo wa Yerusalemu mpaka Yudeya, Samariya na piya ulumwengu. Pakwanza, Peduru akiwerezanga Injili Mayahudi. Ikisa wanu sawari Mayahudi wakisakula kunfulata Insa, na Paulu akiwerezanga Injili ewo julu ya safari nyingi zawenye inti baidi-baidi.

Kitabu ca "Vitendo" cukolota namuna mawalii vyawokise mbere kazi ya Insa Almasihi. Cilunga na vitabu vyengine vya Injili. Kitabu ca "Vitendo" candikiwa na Luka, na kandika novyo hadisi kuhusu mainsha a Insa. Candikiwa kiyasi myaka 62 mpaka 64 bandi ya Almasihi.

Tamaa ya kuja Roho Takatifu

1 Mwenye Teyofilu, kwa kitabu cangu cakwanza canandike kuhusu Insa piya
vyaanzire kutenda na kufunda, 2 mpaka suku yaakweziwe mbinguni bandi ya kuwa-
muru mawalii wake wâwatondore, julu ya Roho Takatifu. 3 Bandi ya tabu zake, Insa
ákirolotanga mbere yawo, julu ya kutenda vinu vingi vyawenye vyakuwakikisha kuwa
iye kawa hai. Kawalawirira muda wa suku arubaini, na akisowera nawo kuhusu
ufalume wa Mwenyezimungu. 4 Paajumane nawo, kawalaizira javi: "Musilawe
Yerusalemu, murindire tamaa ya Baba yamunisikire omi. 5 Kwa kuwa kweli Yahaya
koza* na maji, fala umwe suku karibu mukuja koziwa na Roho Takatifu†."
6 Sambi, ewo pawajumulane, wanza kundairi, wakamba: "Mwenye, nowo wakati-wo
ndi pausaka kuludisiriwa ufalume Iziraeli?" 7 Iye akiwajibu: "Visukuyerini kwijiwa
suku wala wakati waaturire Baba nkati ya mamulaka ake mwanyewe. 8 Fala paasaka
kukwingirani Roho Takatifu, mupewa uwezo na mukuwa mashahidi wangu, mwanzo
wa Yerusalemu na Yudeya piya pamoja na Samariya na mpaka kaisirize duniya."
9 Pesire kwamba javire, akikweziwa wakinang'aniza javi, na wingu rikinfinika.
10 Pawakinang'aniza julu rungu-rungu novire wakimmona iye akikweziwa, mpunde
noure walawirira wanu wawiri na mavazi melupa vú, 11 wakiwadairi: "Umwe, wanu
waGalileya, mbana munang'aniza julu rungu-rungu? Noyu Insa wamumonire akik-
weziwa mbere yenu akuka binguni, iye aludi kamba vyamummwene akuka binguni
novyo."
12 Ikisa wanafunzi ware wakilawa pamwango pare, wakiludira Yerusalemu.
Mwango-wo ukitiwa Mizaituni, uwa karibu na Yerusalemu, kitambo ca kilometuru
moja. 13 Pawafikire Yerusalemu kure, wakikwera mpaka julu pansana nyumba
yawarindire: Peduru, Yahaya, Yakobu, Andere, Filipi, Tamimu, Bartolomeu, Matwaya,
Yakobu mwana wa Alufeu, Ansumani Zeloti‡ pamoja na Yuda mwana wa Yakobu§.
14 Piya ware wákijumananga wakitenda duwa pamoja na wanawaka, Mariyamu mamaye
Insa, na wanduze Insa.

Munu mwengine atondoriwa awe walii

15 Nozire suku zire, Peduru akimira kati ya wenziwe ware, jumula ya wanu
wákiwa kiyasi ca miya na shirini, 16 akisema: "Jamaa zangu, ajuzi atimiziwe Mandiko

* 1:5 Wakati-wo wakoza kwa munu kutiwira mmaji. † 1:5 "Koziwa" mana ake ndi kwijaziwa nfululu Roho Takatifu kati ya mainsha. ‡ 1:13 Wazeloti cíkiwa kipinga ca siyasa ca Mayahudi wakusudiye kuwashinda waRoma. § 1:13 "Mwana wa Yakobu" au "nduye Yakobu".

vyaâsowera Roho Takatifu mbere julu ya Daudi kuhusu Yuda, noyu awalongoze wanadamu wanfunge Insa.
17 Yuda ákiwa nkati ya kipinga cetu, ákipata fungu ra eyi kazi-yi.” 18 (Na maripo apatire
bila shariya, nzuruku wake uziwa uweru. Noparepare akisomoka akigwirira pansi,
mwiri wake ukilumuka kati-kati, utumbo ukisolololokera panja. 19 Vikunire vire, wanu
wa Yerusalemu piya wakipata kwijiwa, kwa javyo, kwa luga yawo uweru ure ukitiwa
“Akeldama”, mana ake “uweru wa damu”.)
20 Peduru akizidi kusowera, akamba javi: “Kamana kitabu ca Zaburi* caândikiwa javi:
‘Nyumba yake isamiwe, asiwepo wakwikala.’
Ikisa tena cikwamba:
‘Munu mwengine ekare kiti cake.’
21 Kwa javyo, tíjuzi tintondore mwananlume mmojawapo âwere nafwe wakati piya
watiinshire na Mwenye Insa, 22 tangu paanzire koza Yahaya mpaka suku yaatwariwe
Insa binguni, ipate awe shahidi pamoja nofwe wa kufufuka kwake.”
23 Basi, wakiwatondola wanu wawiri: Matiya, na Yusufu akitiwa Barisaba akijiwikana kwa zina ra Zushutu†. 24 Ikisa wakilebela duwa, wakamba: “Mwenye, uwe
ndi wijiwa myoyo ya piya-wa. Basi, kati ya ewa wawiri-wa, tolotere wauntondore
mmojawapo, 25 ipate tikore naye kazi za uwalii, zaasire Yuda akuka mahala pake
paanjuzire iye mwanyewe.” 26 Basi wakitenda kura, ikingwirira Matiya. Javyo iye
akisanganyiwa na mawalii kumi na mmoja ware.

2

Kwisuka ka Roho Takatifu

1 Paifikire suku ya sherehe ya Pentekoshiti, piya wakijumulana. 2 Kwa mpunde
noure, ikisikirikana shauti kulawa binguni, kamba vyaivuma mepo nyingi kanguvu.
We! Mepo ijala nnyumba mwawekare mure fo! 3 Na vikilawirira vinu vyakulanda
malulimi a moto akawanyika, akiwesukira kila mmoja. 4 Piya ikiwejala Roho Takatifu,
wakanza kusowera luga nyengine, kwa uwezo wa Roho Takatifu.

Kushanga ka wanu

5 Yerusalemu wákiwapo Mayahudi, wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu, wakilawirira kila inti za ulumwengu. 6 Paasikirikane namalove wa shauti za wanu, wanu
wajire ware wakijumulana nopare. Wakifazaika kwa kuwa kila mmoja akisikira kwa
luga yake yaapongoreriwe.
7 Ewo washanga na watajabu, wakamba: “Paa, namunani? Wanu-wa piya wa-Galileya, sinovyo? 8 Sambi, iwa mwaja? Ofwe kwa kila mmoja asikiraja kwa luga yake
yaapongoreriwe? 9 Ofwe tiwa wanu wa inti za Pariti, Medi, Elamu, Mezopotamiya,
Yudeya, Kapadokiya, Pontu, Aziya, 10 Furujiya, Panfiliya, Miswiri, upande wa Libiya
karibu ya kaya ya Kireni, pamoja na wayeni wakulawa Roma. 11 Mayahudi na
wengine wakubali dini ya kiyahudi, wengine walawa Kereta, na wengine walawa
Arabiya. Piya-fwe tisikira kwa kila moja luga yake, ewo wakisowera vinu vikulu
vyaajabu vyaakunishe Mwenyezimungu. Mwaja?” 12 Piya washanga na watajabu,
wakidairiyana watupu: “Noci kinu-ci, mana ake kinani?” 13 Fala wengine wakiwakejeli,
wakamba: “Ware warewa!”

Utuba wa Peduru suku ya Pentekoshiti

14 Peduru akilamuka pamoja na mawalii kumi na moja ware, na kwa shauti ulu
akamba: “Umwe Mayahudi na piya muri kwikala Yerusalemu, vijiwikane kwenu.
Tengani masikiro-yo musikire canisowera. 15 Ewa wanu-wa awarewire, kamba umwe

* **1:20** Ona Zaburi 69:25; 109:8. † **1:23** “Zushutu” mana ake “shariya”.

vyamuri kudanizira kamana eyi novi ora, ingari namapema! 16 Kwasa javyo, evi ndi
vire visemiwe julu ya nabii Yoweli:
17 'Mwenyezimungu kasema javi*:
Vikuja kukuna suku za mwinsho,
Roho yangu niwatawanyira wanu piya nroho zawo.
Wanenu, waka na walume, wakuja kubushuru,
wanemba wakuja kuwa na ruhuya ya mawoni,
na wakulungwa wakuja kulota.
18 Kweli-kwelini, watwana wangu, waka na walume,
nozo suku-zo Roho yangu niwatawanyira,
newo wakuja kubushuru.
19 Nikolota mambo a matajabisa julu binguni,
na pansi muardhi nikolota alama: ya damu, ya moto,
na ya mawingu a rosi ra kwinukala pi!
20 Juwa rikwinukala pi na mwezi ukuwa mweundu pyũ kamba damu,
kábula sainafika suku ulu yakutukuziwa Mwenye.
21 Na itakuwa kila mwenyé kutaja zina ra Mwenye Insa, avushiwa.' "
22 Peduru akizidi kusowera, akamba: "Umwe waIziraeli, sikirizani ewu usowezi-wu:
Insa nNazareti ákiwa mwananlume akikishiwe na Mwenyezimungu mbere yenu,
kwa maajuza, matajabisa, na alama zaakunishe Mwenyezimungu julu yake kati
yenu umwe, kamba vyamwijiwe. 23 Eyu munu-yu, kwa sababu ya mpango kamili
wakusudiye Mwenyezimungu na wijiwifu wake tangu mida, kaperekiwa mmakono
mwa wanu sawana shariya wangomezera pansalaba. Iye mumulaya. 24 Fala Mwenyez-
imungu kansisimusa na kanlavya malwazo a kifo, konta eco acikidiri kunfunga iye.
25 Kamana Daudi† kâsema kuhusu iye:
'Daima nimmona Mola mbere yangu.
Kawa upande wa nkono nriro wangu,
ndimana sitikinyika.
26 Kwa javyo, moyo wangu uwa radi
lulimi rangu rifurahi,
visitoshe mwiri wangu untumaini,
27 kamana awasa roho yangu kuka Kuzimu,
aumwasa Ntakatifu wako kuvunda nkaburi.
28 Unolotera njira za mainsha.
Utakunijaza radi kwa kuwa pamoja nami.'
29 Jamaa zangu, vyema nukwambireni bila kukufisani kuhusu wawa yetu nkulu Daudi.
Kweli, iye kafwa, kazikiwa, na kaburi rake riwa pamoja nafwe mpaka rero-vi. 30 Iye
ákiwa nabii. Iye ákijiwa kuwa Mwenyezimungu kânlapira‡ kuwa, nkati ya ujukulu wake,
mmojawapo akuja kwikala kiti cake ca ufalume. 31 Ndimana Daudi kâsowera kuhusu
kufufuka ka Almasihi, sakunamba kukuna.§ Iye kaamba kuwa aasiwe Kuzimu wala
mwiri wake auvundire.
32 Insa ambiwa-yu Mwenyezimungu kanfufula. Ofwe piya tiwa mashahidi kuwa
kweli. 33 Kwa kuwa iye kâkweziwa, kekaziwa upande wa nkono nriro wa Mwenyez-
imungu, na kâpokerera tamaa ya Roho Takatifu ka Baba, iye katimiminira evi vyamuri
kuwona-vi na vyamuri kusikira-vi. 34 Kamana Daudi aapandire binguni, fala iye
kâsema* javi:
'Mola kamwambira Mwenye wangu:
Ikala nkono nriro wangu,

* **2:17** Ona Yoweli 2:28-32. † **2:25** Ona Zaburi 16:8-11. ‡ **2:30** Ona 2 Samuweli 7:12-13; Zaburi 132:11. § **2:31** Ona Zaburi 16:10. * **2:34** Ona Zaburi 110:1.

35 mpaka niwatende maaduwi wako
wawe sini, kamba gogo rakwirika maulu ako.'
36 Ndimana waIziraeli piya wejiwe sana-sana kuwa noyu Insa wamûgomezere pansal-
aba-yu, Mwenyezimungu kantula kuwa Mwenye na kantula kuwa Almasihi." 37 Wanu
ware pawasikire javire, vikiwalwaza mmyoyo mwawo, wakindairi Peduru pamoja na
mawalii wengine ware: "Jamaa zangu, epa titende mwaja?"
38 Peduru akiwajibu: "Tubiyani, na kila mmoja oziwe kwa zina ra Insa Almasihi, ipate
dambi zenu ziswamiiwe. Na umwe mupokerera tamaa ya Roho Takatifu. 39 Kamana eyi
tamaa-yi yenu umwe, pamoja na wanenu, na piya wari baidi naye†, kwa piya wenye
kwitiwa na Mola, Nlungu wetu."
40 Kwasa javyo, iye ákilavyanga ushahidi na usowezi mwingi wawenye na akiwarim-
bisa myoyo, akamba: "Muvushiwe nkati ya eci kizazi kibaya-ci." 41 Basi, wakubalire
usowezi wake, woziwa noparepare. Na kwa noire suku ire, isabu ya wenye kunfulata
Insa yongezeka kiyasi ca wanu alufu natu.

Umoja wa wenye kwamini

42 Ewo watengemana kufulata kufunda ka mawalii ware, kuno wakiinshi na umoja
wakupendana, wakitenda Jambo ra Kumbukumbu, na wakilebela duwa pamoja.
43 Mawalii ware wákitenda mambo a matajabisa na alama nyingi, ndimana wanu
piya uwengira wofi. 44 Piya wamwaminire Insa wákiwa pamoja na vinu vyawo
wakitumira ka upamoja. 45 Wákiuzanya ankiba za mali awo na vinu vyawákiwa nawo,
wakawanyirana kwa kila munu na aja yake. 46 Suku daima wákitengemana kwa moyo
mmoja paluwanja ra Nyumba Takatifu. Na nyumba anta nyumba wakitongerana
Jambo ra Kumbukumbu na furaha, ka moyo radi. 47 Wakintukuza Mwenyezimungu,
na wakisifiwa na wanu piya. Basi, kila suku Mwenye akongeza isabu ya ware wakija
kuvushiwa.

3

Kuponesiwa ka munu wakuremala

1 Nakisa, wakati wa kutenda duwa, Peduru na Yahaya wakikwera nNyumba Takatifu.
2 Na ákiwapo mwananlume mmoja wakuremala kipongorero. Ákisukuriwanga, ákituriwa
panryango wa Nyumba Takatifu pakitiwa "Nryango Mwema" akiwalebela zimola
wanu wakingira nluwani ra Nyumba Takatifu mure. 3 Nakuwawona Peduru na Yahaya
wari karibu yakwingira nNyumba Takatifu mure, iye akiwalebela wammere zimola.
4 Peduru akinang'aniza rungu-rungu, pamoja na Yahaya, ikisa akamba: "Tinang'anize!"
5 Basi, iye akiwanang'aniza sana-sana, ákiwa na tamaa yakupokerera kinu kwawo.
6 Fala Peduru akamba: "Omi sina parata wala oru, fala caniri naco, nukupa. Kwa
zina ra Insa nNazareti, lamuka enenda!" 7 Nakunkola nkono nriro, akinlamusa. Kwa
mpunde noure, maulu ake mmaluwata, akipata nguvu. 8 Upesi-upesi akimira, akanza
kwenenda. Akingira nawo nNyumba Takatifu mure, akenenda, akidaruka, akintukuza
Mwenyezimungu.
9 Basi wanu piya wammona akenenda akintukuza Mwenyezimungu, 10 na
wamanyira kuwa ndi noire ákikalanga paNryango Mwema wa Nyumba Takatifu,
ákilebelanga zimola ire. Ndimana washanga na viwatikinisa vinkunire iye vire,
manshala!

Utuba wa Peduru nNyumba Takatifu

11 Mwananlume aponesiwe ire, paankorire Peduru na Yahaya, wanu piya waki-
watuwirira ewo kapamoja mahala pakwitiwa "Lupenu ra Selemani", wakitajabu

† **2:39** "Piya wari baidi naye" ndi Sawari-Mayahudi.

pakulu futi. 12 Peduru nakuwona javire, akiwambira wanu ware: “WaIziraeli wen-
zangu, mbena vyukushangishani kuwona evi? Mbana mutilavira maso ofwe kamba
ndi timwenendese iye kwa uwezo wetu au ibada yetu? 13 Nlungu wa Iburahima
na wa Izaki na wa Yankubu, Nlungu wa babu zetu, kantukuza ntumisi wake, Insa.
Noyo-noyoni umwe wamumpereke aulaiwe na wamunkatare mbere ya Pilatu, ingawa
kalangela kunfungula. 14 Fala umwe munkatala Ntakatifu, Mwenyé shariya, munlebela
akufungurireni kisomi, 15 na mumulaya mwenyé kuwa nviriro wa uhai. Ila Mwenyez-
imungu kanfufula ka wafwi, na kwa eco, ofwe tiwa mashahidi.
16 Kweli, kwa kutumaini zina rake, eyu mwananlume wamummona na wamumwi-
jiwa-yu, iwa kwa noro zina-ro ndi rimpatise nguvu. Kwamini kwake kuja julu ya Insa
ndi cimponese nfululu mbere yenu.
17 Basi sambi, jamaa zangu, omi nukwijiwa kuwa mûtenda kwa kutikina, kamba
vyawâtenda novyo mafalume wenu. 18 Fala iwa novyo-novyoni Mwenyezimungu
vyaâsowere tangu mida julu ya minabii piya, kuwa Almasihi wake ajuzi atabike, ndi
vyaatimize namuna-yo. 19 Basi, tubiyani muludi, ipate madambi enu aswamiiwe, 20 na
mupate wakati wakupumuzika kwa kuwa muwa pamoja na Mola, na iye akugabizini
Almasihi Insa wamutuririwe tangu mida. 21 Iye ibidi ekare binguni mpaka wakati
wakuludira vinu piya upya, kamba vyaasowere Mwenyezimungu tangu mida julu ya
minabii watakatifu. 22 Kusema kweli, Musa kâsema javi:
‘Mola Mwenyezimungu akuzushirani kati ya rikolo renu,
nabii mmoja kamba omi.
Iye nsikirizeni piya caasaka kukwambirani conse.
23 Na munu saansikiriza onse noyo nabii-yo,
apoteziwa ndaraja ra umati.’
24 Minabii wengine piya novyo, tangu Samuweli mpaka ware wajire nyuma yake,
wereza viri kukuna ezi suku-zi. 25 Umwe ndi ujukulu wa minabii na wa miyadi
yakupatana yaturire Mwenyezimungu na wababu zenu, kâmwambira Iburahima javi:
‘Julu ya ujukulu wako, zijanliiwa piya kabila ziri mulumwengu-mu.’ 26 Ndimana
Mwenyezimungu, paanfufure ntumisi wake Insa, kakuperekerani kwanza ipate aku-
janliyeni ajili ya kukutanusani, kila mmoja ase kukola dambi.”

4

Peduru na Yahaya mbere ya Baraza ya Milandu

1 Peduru na Yahaya, pawakisowera na wanu ware, wakiwalawirira walongozi
wengine wa dini, nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu, pamoja na Masaduseu
wengine. 2 Ewa wakifazaika pakulu futi konta mawalii ware wakiwafunda wanu
na wakiwereza kuwa kuwapo kufufuka ka kifo, julu ya Insa. 3 Ndimana wawakola
wakiwafunga, wakiwataya nkalaboshu mpaka subuu, konta juwa riswa. 4 Fala wengi
wâsikire usowezi-wo wakubali. Isabu ya wanawalume wankubalire wakifika kiyasi ca
alufu ntanu.
5 Iwa pakucere subuu, mafalume wawo, pamoja na wazee na wanlimu wa shariya
wakijumana Yerusalemu. 6 Ákiwapo novyo Anasi, nkulu wa wakulungwa wa dini,
Kayafa, Yahaya, Alishandere, na piya wengine wawere jamaa za nkulu wa wakulungwa
wa dini.* 7 Wakitumiza kuweta Peduru na Yahaya, wakiwemisa kati yawo, wakanza
kuwadairi: “Mupata uwezoni au kwa zina ra nani vyamutendire-vi?”
8 Basi, Peduru wakumwijala Roho Takatifu, akiwajibu: “Umwe mafalume wenye inti
pamoja na wazee, 9 ikiwa rero mwankutidairi kuhusu meema atendiwe kitewe-yu na

* **4:6** Anasi, nkwewe Kayafa ákiwa na mamulaka pakulu koliko Kayafa. Kayafa wakati-wo ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini. Anasi ákiwa nkulu wa wakulungwa wa dini suku za nyuma.

musakula mwijiwe nani amponese, 10 bakini mukijiwa umwe pamoja na piya wanu wa
Iziraeli, kuwa eyu mwananlume ári mbere yenu-yu kapona nfululu kwa zina ra Insa
nNazareti, Almasihi. Noire wamûngomezere pansalaba ire, Mwenyezimungu akinfufula
ka wafwi. 11 Insa ndi ire asemiwe mMandiko Matakatifu paamba javi:

'Riwe ramukatare umwe wajengi,
mwinsho ndi riwe rikulu rifaire kujengera pamembe.'

12 Kweli, hapana kuvuka julu ya mwengine tena, kamana aripo zina rengine sini ya
binguni, rapewe mwanadamu, wakuwa ibidi ativushe ofwe."

13 Sambi, wakulungwa ware, pawawawonire kurimba moyo Peduru na Yahaya,
na pawejiwe kuwa wákiwa wanu sawafyomire na sawasilimuke, ewo washanga na
wawamanyira kuwa wakenendanga na Insa. 14 Fala pawammonire mwananlume
aponesiwe ire ari pamoja nawo, awakidirire kufungula kanywa julu yawo. 15 Basi
sambi, wakiwamuru walawe nnyumba ya Baraza ya Milandu ire, ewo wakibaki
wakikaidiyana watupu, 16 wakamba: "Tiwatende mwaja nowa wanu-wa? Kamana
wanu piya wa Yerusalemu wakwijiwa kuwa eya maajuza-ya ewo ndi watendire, na
ofwe atina vyakukaniza. 17 Epa, kwa kusakula habari-zi zisisikirikane ka wanu piya,
tíjuzi tiwatishe wasisowere na munu asáka kuwa onse tena kuhusu noro zina-ro."
18 Basi, wakitumiza kuweta tena, wakiwamuru kuwa wasisowere na wasifunde tena
kwa zina ra Insa.

19 Falakini Peduru pamoja na Yahaya wakijibu, wakiwambira javi: "Lamulani umwe
wanyewe. Cakweli ndi cepi mbere ya Mwenyezimungu? Tikusikirizeni umwe au
Mwenyezimungu? 20 Konta ofwe aitibidi kunyamala, tíjuzi pakulu tisowere baina
catiwonire na catisikire." 21 Basi, wakulungwa ware wakingira kuwopepesa tena,
mwinsho wakiwafungula wakiwasa. Awawonire shariya ya kuwahukumu, konta
piya wanu wakintukuza Mwenyezimungu kwa vinu vîkunire vire. 22 Kamana, ire
mwananlume ankunire maajuza akuponesiwa ire, ákiwa na umuri wa kupunda myaka
arubaini.

Peduru na Yahaya na wenye kwamini wajumana kulebela duwa

23 Peduru na Yahaya pawafunguriwe, wakiludira ka wenziwawo ware, wakiwereza
piya vyawâmbiriwe na wakulungwa wa dini pamoja na wazee. 24 Ewo nakusikira,
wakilebela duwa pamoja ka Mwenyezimungu, wakamba: "Mola Nkulu, uwe ndi
umbire bingu, ardhi, bahari, pamoja na viyumbe piya viri nkati yake. 25 Uwe kusowera
kwa Roho Takatifu julu ya babu yetu Daudi†, ntumisi wako, ukamba:

'Mbana Sawari-Mayahudi wankubishana na Mola?
Mbana wanu wankupanga vinu savina kazi?
26 Mafalume wa mulumwengu wankuritengeza,
wenye mamulaka wajumana,
wabishane na Mola pamoja na Waantawaze‡ iye.'

27 Kweli, eyi kaya ulu-yi, Herodi na Pontiyu Pilatu wajumana na Sawari-Mayahudi
pamoja na wanu wa Iziraeli, kubishana na Insa, ntumisi wako takatifu wauntawaze.
28 Ewo wajumana watende piya vyaupangire tangu mida kuwa vijuzi vikune. Kupanga
javyo kwa sababu ya uwezo wako na kamba vyausakire. 29 Basi sambi, Mola, ona
kutisha kwawo, walavye wofi nfululu watumisi wako wereze habari zako. 30 Tenda
javyo kuno ukolosa nkono wako ipate uponese, na tenda alama na matajabisa kwa zina
ra Insa, ntumisi wako takatifu."

31 Pawesire kulebela duwa, mahala pawajumane pare patenda kitikansi. Piya
akiwengira Roho Takatifu, wakanza kwereza habari za Mwenyezimungu bila wofi.

† **4:25** Ona Zaburi 2:1-2. ‡ **4:26** "Waantawaze" ndi Almasihi.

32 Kwa nkonjo wa ware waminire ware, piya wákiwa na mawazo mamoja na nafsi
moja. Áwerepo anta munu mmoja wakwamba kuwa evi vinu-vi vyangu omi, ila
piya vinu vyawákiwa nawo, víkiwa vyawo. 33 Kwa uwezo nkulu, mawalii wákilavya
ushahidi wa kufufuka ka Mwenye Insa. Na rehema nyingi íkiwesukira wanu ware piya.
34 Kamana noure nkonjo wa wenye kwamini ure, áwerepo wakusakula kinu, kutowa
kupata. Wákiwa na masamba au manyumba onse wakiuzanya, nzuruku ure wákijanga,
35 wákiwagabizi mawalii mmakono mwawo, newo wákiwatongeranga wanu, kwa kila
mmoja ákipata caasakula.

36 Ákiwapo mwananlume akitiwa Yusufu, wa rikolo ra kinya Lawi, kâpongoriwa kisirwa
ca Kiporo. Mawalii wántapira zina ra Barinaba, mana ake "mwenyé kutaya niya".
37 Kwa kuwa Yusufu ire ákiwa nawo ngwamba, iye kauzanya, ikisa nzuruku akija nawo,
akiwagabizi mawalii mmakono mwawo.

5

Ulongo wa Ananiya na nkawake Safira

1 Ákiwapo mwananlume mmoja akitiwa Ananiya. Iye na nkawake Safira wôzanya
amana yawo, 2 fala Ananiya, kasikizana na nkawake, nzuruku ure fungu rimoja
akiriturira pambari, mwengine akiwagabizi mmakono mawalii.
3 Sambi, Peduru akindairi: "Ananiya, sababuni kumwasa Ibilisi kukidiri moyo wako
kuntesa Roho Takatifu, kulavya nzuruku mwengine kuriturira pambari? 4 Kábula
saunauzanya, kanzi-yo aiwere yako? Na bandi ya kuzanya, nzuruku-wo auwere
wako? Sambi, kinani cukuwazise mmoyo mwako kutenda javyo? Uwe aulongope ka
wanadamu, kulongopa ka Mwenyezimungu!"
5 Ananiya, paasikire ewu usowezi-wu, akigwa rã, wakufwa wawenye. Na piya
wasikire vîkunire vire uwapata wofi pakulu futi. 6 Noparepare, wakija wanemba
wakintwala, wakinkafini, wakinsukula wakuka wakinzika.
7 Bandi ya ora natu, akilawirira nkawake. Iye aákijiwa cinkunire nlumake. 8 Peduru
akindairi: "Nganambire, ewu ndi nzuruku wamuzanye amana yenu?" Iye akijibu:
"Aye, ndi nowu." 9 Peduru akimwambira: "Sababuni uwe na nlumako kusikizana
kuntenvya Roho wa Mwenyezimungu? Basi, wanemba wanzikire nlumako ndi ware
panryango pare. Nowe novyo wákusukula." 10 Kwa mpunde noure, akingwira Peduru
mmaulu rã, wakufwa wawenye. Wanemba ware pawengire wansingana wakufwa.
Noparepare wakinsukula, wakuka wakinzika upande wa nlumake. 11 Basi, wanu wa
jamati*, na ware wasikire eyi habari-yi ware, piya uwapata wofi pakulu pawenye.

Alama na matajabisa a mawalii

12 Alama na matajabisa mengi akikuna kati ya wanu, julu ya makono a mawalii.
Newo piya wákiwa Lupenu ra Selemani na niya mmoja. 13 Wanu wengine awakitwakali
kuringiza nowo nkonjo wawo-wo, fala wakiwasifu. 14 Kwa kila mara, nkonjo wa ware
wákimwamini Mwenye ukizidi kongezeka, waka na walume wengi. 15 Kwa javyo, wanu
wakija nawo walwere nvinanda na mmashila panja pare, ipate akipita Peduru, nanga
kinviri cake ciwafinike walwere wamojawapo. 16 Wanu wengine tena wa kaya jirani za
Yerusalemu wakija nawo walwere na wamízuka. Na piya ware wakiponesiwa.

Kulumbatiwa ka mawalii

17 Basi, nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya wawawere nawo pamoja kati ya
nkonjo wa Masaduseu, ukiwengira wiyana. 18 Ndimana wakiwafunga mawalii ware,
wakiwataya nkalaboshu ya wafungwa piya. 19 Fala usiku, laika wa Mola kafungula
miryango ya kalaboshu ire, akiwalavira panja, akiwambira: 20 "Ukani kuNyumba

* **5:11** "Jamati" mana ake ndi nkonjo wa wenye kunfulata Insa.

Takatifu, mukawereze wanu habari piya kuhusu eya mainsha-ya.” 21 Ewo nakusikira
javire, pakucere wakuka wakingira nNyumba Takatifu, wakanza kuwafunda wanu.
Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini akifika pamoja na ware waákiwa nawo. Ewo
wakiwarifu wanu wa Baraza ya Milandu pamoja na wazee piya wa wana wa Iziraeli.
Ikisa wakiwatuma minduna kukalaboshu kure ipate wakaje nawo mawalii ware.
22 Fala minduna ware, pawafikire kukalaboshu kure, awawasingane. Basi wakiludi,
wakija, wakijibu: 23 “Katukire kure tisingana miryango ya kalaboshu ifungiwe ti, na
maamiri wekare panryango nopo. Fala patifungure, nkati atinsingane anta munu
mmoja.”
24 Nkulungwa wa minduna wa Nyumba Takatifu na wakulungwa wa dini, pawasikire
javire, wafazaika mama! Vikuna-vi ndi vyepi? 25 Kwa mpunde noure, akifika munu
mmoja akiwambira: “Onani! Wanawalume wamuwataire nkalaboshu mure ware,
wemira nNyumba Takatifu, wankuwafunda wanu!” 26 Basi, nkulungwa wa minduna
wa Nyumba Takatifu, akuka pamoja na minduna kuwatwala mawalii ware. Fala
wawatwala bila kuwatendera nguvu, konta wakiwopa wanu kuwapanja na mawe.
27 Pawawafikise kuBaraza ya Milandu, wakimisiwa mbere. Nkulu wa wakulungwa
wa dini akiwadairi, 28 akamba: “Ofwe atukukatazeni kufunda kuhusu eri zina-ri,
fala kweli-kwelini umwe mwankwijaza kila upande wa Yerusalemu kufunda kwenu,
na musaka mutipatise lawama na damu ya noyu munu-yu!” 29 Peduru na mawalii
wenziwe wakijibu: “Tíjuzi tinsikirize Mwenyezimungu koliko wanadamu. 30 Nlungu
wa babu zetu kanfufula Insa wamûmulaye mukingomezera pansalaba. 31 Fala noyu,
Mwenyezimungu kanlamusa upande wake wa nkono nriro awe Nlongozi na Nvushi,
ipate iye Mwenyezimungu waIziraeli awatubise na awaswamii dambi zawo. 32 Ofwe
tiwa mashahidi wa evi vinu-vi, na shahidi mwengine ndi Roho Takatifu. Iye ndi Roho
Mwenyezimungu wawapa piya wenye kunsikiriza iye.”
33 Wanu ware, pawasikire javire, wakimiwa pakulu futi, wakisaka wawolaye.
34 Falakini munkonjo wa Baraza ya Milandu mure, mwanlimu mmoja wa Taureti,
Nfarizeu wakwitiwa Gamaliyeli, wakwinshimiwa na wanu piya, akamuru kuwa
wanawalume ware walaviriwe panja wakati aba. Ikisa, akiwambira, 35 akamba:
“Wenzangu waIziraeli, more-moreni na ewa wanu-wa. Wazani sana-sana vyamuka
kuwatenda-vyo. 36 Suku za nyuma, kâlawirira mwananlume mmoja wakwitiwa Tehuda,
akiritula kuwa munu bora. Iye kâwapata wanu kiyasi ca miya nne. Fala mwinsho
kâulaiwa, na wanu wakinfulata ware wakitawanyikana piya, nkonjo ure ukifujika.
37 Airini, suku zakwandikiwa marikolo, akija akilawirira Yuda, nGalileya. Iye novyo
kâkidiri kuwapata wanu wengi wawenye wakunfulata, fala neye novyo kôlaiwa, na
wakinfúlata piya wâtawanyikana. 38 Basi, nukulebelani javi: ritanuseni na ewa wanu-wa,
waseni woke kwa salama, konta ikiwa ewu mpango-wu ulawa ka munu, ufujika.
39 Falakini ikiwa ulawa ka Mwenyezimungu, umwe amukidiri kufuja, musije ku-
woniwa kamba mubishana na Mwenyezimungu.”
Na ewo wakikubali vyaambire Gamaliyeli vire. 40 Sambi wakiweta mawalii, waki-
wacapisa, wakiwakataza kuwa wasisowere tena zina ra Insa rire, na wakiwafungula.
41 Kwa javyo, mawalii ware nnyumba ya Baraza ya Milandu mure walawa na moyo
radi, konta Mwenyezimungu kawatula ubora wakejeliwe kwa sababu ya zina ra Insa.
42 Na daima-zi, nNyumba Takatifu na mwawákipita mmamanyumba, awakasa ku-
funda na kwereza kuwa Insa Almasihi.

6

Watondoriwa wanu saba wakuwavya mawalii

1 Kwa nozire suku zire, pawazidire kongezeka wanafunzi wa Insa, íkiwapo dugudugu
nkati ya Mayahudi wakusowera kigeregu na ware wakusowera kiebraniya. Ware

wakisowera kigeregu wakiduguda kuwa manankweli wawo awanang'aniziwa sana
pacitongiwa cakurya kila suku. 2 Ndimana mawalii kumi na wawiri wawajumanisa
piya wanafunzi wa Insa, wakiwambira: “Sivyo vyema ofwe kwasa kufunda usemi wa
Mwenyezimungu, kupita tikihudumu mmameza. 3 Kwa javyo, kati ya wanduzetu-wa,
watondoreni wanu saba wakuwa nawo ushahidi wakuwejala Roho Takatifu na fahamu
ipate tiwagabizi eyi kazi-yi. 4 Ila ofwe tishugulikire kulebela duwa na kufunda usemi
wa Mwenyezimungu.”
5 Piya ware uwajibu usowezi ure. Wakintondola Shitefanu, wakolota kwamini
pakulu na wakumwijala Roho Takatifu. Wakiwatondola tena Filipi, Porokoro,
Nikanori, Timoni, Parmena, pamoja na Nikolayu wa Antiyokiya, akubalire dini ya
kiyahudi. 6 Wanu ware wakolotiwa mbere ya mawalii, wakilebeleliwa duwa, na
wakituriwa makono.
7 Basi sambi usemi wa Mwenyezimungu ukenera. Isabu ya wanafunzi Yerusalemu
ikongezeka pakulu, na walongozi wa dini wengi wakisikiriza ka kwamini.

Kufungiwa ka Shitefanu

8 Shitefanu, kwa kumwijala rehema na uwezo, ákitendanga matajabisa makulu-
makulu na alama mbere ya wanu. 9 Fala wakizuka wanu wamojawapo wa sinagoga
ikitiwa “Ya wenye uhuru”. Wákiwa Mayahudi wa Kireni na Aleshandriya, na wengine
wa Kilikiya na Aziya. Ewo wakanza kukaidiyana na Shitefanu. 10 Falakini ewo
awakikidiri kunshinda wijiwifu tele-tele pamoja na Roho vikinsoweresa.
11 Ikisa wawaripa wanu wengine wambe javi: “Tinsikira akikufuru ka Musa pamoja
na Mwenyezimungu.” 12 Wakiwashongezera wanu ware, wazee, na wanlimu wa
shariya. Nakunfika karibu Shitefanu, wakinkola, wakinlongoza kuBaraza ya Milandu
ya Mayahudi. 13 Noparepare, wakiwemisa mashahidi walongo wakisema: “Eyu
mwananlume-yu aasa kukufurira mahala takatifu-pa pamoja na Taureti. 14 Konta
tinsikira akisema kuwa Insa nNazareti-yo adangula mahala-pa na apindula tabiya
zaatasire Musa.” 15 Na piya wanu wekare paBaraza ya Milandu ire, nakunang'aniza
rungu-rungu, wammona uso wake ure kuwa kamba wa laika.

7

Kurikotola ka Shitefanu pamilandu

1 Sambi, nkulu wa wakulungwa wa dini kandairi Shitefanu: “Uwe, kweli-kwelini ndi
novyo?” 2 Iye akijibu: “Jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawawa, sikirizani!
Mwenyezimungu ntukufu kâmwisukira wawa yetu Iburahima paákiwa Mezopotamiya,
saanasamira kwikala Harani, 3 kâmwambira javi: ‘Lawa inti yako, wase jamaa zako,
uke inti yanisaka kukolotera yonse.’ 4 Ikisa, Iburahima akilawa inti ya waKaldayo,
akuka akiinshi Harani. Nokurekure, bandi ya kufwa wawaye, Mwenyezimungu
kansamisira Iburahima eyi inti yamuri kwikala umwe sambi-yi. 5 Mwenyezimungu
ampere Iburahima kuriti, anta mahala pakutula mulu. Novyo-sivyo, iye kâmpa tamaa
ya kumpa inti-yi iye iwe yake-yakeni pamoja na ujukulu wake, ingawa âwere nawo
mwana. 6 Mwenyezimungu akamba kuwa ujukulu wake wakuja kuwa wamalamboni
wakwikala inti ya wanu wengine, wawe watwana, watabishiwe kwa muda wa myaka
miya nne. 7 Tena Mwenyezimungu akamba: ‘Inti yawasaka kutendiwa utwana-yo,
niwahukumu. Ikisa, bandi ya evyo, wasama, wakuja kunitukuza omi epa mahala-pa.’
8 Mwinsho akimpa miyadi ya kupatana julu ya itani. Kwa javyo, paampongore
Izaki, akintaya itani suku yanane yawenye. Izaki akimpongola Yankubu, na Yankubu
akiwapongola wanawe kumi na wawiri, wababu zetu wakulu.
9 Wababu zetu wakulu ware wantendera fitina nduyawo Yusufu, wamuzanya akuka
inti ya Miswiri. Fala Mwenyezimungu ákiwa pamoja neye. 10 Iye akinlavya tafauti zake

piya, akimpa fadili na wijiwifu mbere ya Firyauna, nfalume wa Miswiri. Ndimana Firyauna akintawaza kuwa waziri wake Miswiri, na akingabizi nyumba yake ya kifalume.
11 Ikisa ikija njala inti ya Miswiri na Kanaa piya, ikiwataya wanu mashaka makulu
futi. Anta babu zetu awakipata cakurya. 12 Fala Yakobu, paasikire kuwa Miswiri iwapo
tirigu, kawatuma wanawe, wababu zetu, safari yakwanza. 13 Pawokire safari yapiri,
Yusufu karijiwisa mbere ya wanyenyeze, na Firyauna akipata kuwejiwa jamaa zake
Yusufu. 14 Yusufu akitumiza kumwita Yakobu wawaye na jamaa zake piya, isabu ya
wanu sabini na watanu. 15 Basi Yakobu akiteremukira Miswiri, nokurekure akifwa
pamoja na wababu zetu. 16 Airini, maiti awo aperékiwa Sikemi, kawazikiwe kaburi
râuzire Iburahima kwa isabu ya parata na wakinya Emori Sikemi kure.
17 Wakati paufikire karibu, Mwenyezimungu katimiza tamaa yaâmpere Iburahima,
kabila yetu Miswiri ikizidi kongezeka pakulu. 18 Sambi Miswiri kure katawala nfalume
mwengine sakimwijiwa Yusufu. 19 Eyu kawatenvya jamaa zetu, kawatabisha babu zetu
julu ya kuwalazimisha wawase panja wasimana watoto wasiinshi.
20 Kwa nowo wakati-wo ndi waapongoriwe Musa. Iye ákiwa mwema sana. Kareriwa
myezi mitatu nnyumba ya wawaze, 21 na paasiwe toto ire, mwana wa Firyauna
akinlokota, akinrera kamba mwanawe. 22 Musa kafundiwa wijiwifu piya wa Miswiri,
na kawa mwenyé nguvu wa masemo na vitendo.
23 Musa, paafikire hirimu ya myaka arubaini, akiwaza kuka kuwawona jamaa
zake, waIziraeli. 24 Paammonire muIziraeli mmoja akitabishiwa, iye akimwingirira,
akiriripira kwa ire akitabishiwa ire, akinduru mMiswiri ire. 25 Musa akiwaza kuwa
wanduze waIziraeli wakwereriwa kuwa Mwenyezimungu awanusuru julu yake iye,
fala awereriwe. 26 Subuu yake akiwalawirira waIziraeli wamojawapo wakumana.
Akiyerera kuwapatanisa, akiwambira: 'He! Umwe muwa munu na nduye, mbena
musausana watupu?' 27 Fala munu akintabisha mwenziwe ire, akintanuka Musa,
akimwambira: 'Uwe, akutawaze kuwa nkulungwa wetu waakutilamula nani? 28 Usaka
unulaye novyo kamba vyaumulaye ijana mMiswiri ire?' 29 Nakusikira javire, Musa
akitira, akuka inti ya Midiyani kamba mmalamboni. Nokurekure akiwapongola wana
wawiri.
30 Ipita myaka arubaini, ari nlanga ra mwango wa Sinayi, kamwisukira laika na
malulimi a moto, akikorera pafukutu. 31 Musa akishanga kwa ruhuya imwisukire
ire, nakusengereza karibu awone sana, ikinjira shauti ya Mola, ikamba: 32 'Omi ndi
Nlungu wa kinya babuzo: Nlungu wa Iburahima, wa Izaki, na wa Yankubu.' Musa
akanza kutetema, anta kunang'aniza aakishubutu. 33 Mola akimwambira: 'Vula viratu
vya mmaulu mwako-vyo, konta mahala pauri-po patakatifu. 34 Niwonanga mashaka
makulu awatabishiwa wanu wangu wari Miswiri, nisikiranga kiriro cawo. Ndimana
nisuka niwafungure. Sikiriza sana-sana! Nankukutuma uludire Miswiri.'
35 Noyo Musa wawânkatare-yo, ewo pawandairire javi: 'Nani akutawaze kuwa
nkulungwa na mwenyé kulamula?', noyo noyoni, Mwenyezimungu kampereka kuwa
nkulungwa na nvushi, julu ya laika âmwisukire pafukutu ire. 36 Na noyo noyoni ndi
awalavire wanu Miswiri, pesire kutenda matajabisa na alama inti ya Miswiri, Bahari
Nyeundu, na nlanga, muda wa myaka arubaini. 37 Noyo noyoni ndi Musa awambire
waIziraeli javi: 'Mwenyezimungu anzusha nkati ya wanu wake nabii wenu kamba
vyanizushire omi.' 38 Noyu ndi ire ákiwa pamoja nawo waIziraeli wajumane nlanga.
Iye ndi awere shikarakanzi kati ya laika na kinya babu zetu kumwango wa Sinayi kure.
Iye ndi apokerere usemi hai, akitipa ofwe.
39 Fala wababu zetu awasakire kunsikiriza Musa, wankatala. Mmyoyo yawo, wak-
isaka kuludira Miswiri, 40 wakimwambira Aruna*: 'Titendere maswanamu wakuti-

* **7:40** Aruna ákiwa nduye Musa.

longoza. Kamana Musa atilavire Miswiri-yo, atijiwa cinkunire.’ 41 Newo wakintenda
swanamu, nfano wa ng'ombe ntoto. Ikisa, wakintendera kafara swanamu ire, na
wakinsheherekera pakulu kinu cawantendire na makono awo. 42 Basi, Mwenyez-
imungu akiwatanuka, akiwasa wakambudu vyumbiwe binguni kamba vyavyândikiwe
nkitabu ca minabii†, cisema javi:

‘Onani, waIziraeli! Nlanga, muda wa myaka arubaini, munilavira omi kafara yenu
na swadaka? 43 He! Kwasa kutenda javyo, musukula ema ya Moleki‡, na nondwa ya
swanamu Rafani, mifano yamutendire wanyewe mupate kwambudu. Sikweli?

Ndimana nukutuwisirani baidi kupunda Babiloniya.’

44 Wababu zetu wákiwa nawo nlanga Ema ya Ushahidi, íjengiwa kamba Mwenyez-
imungu vyamwamurire Musa kujenga, kwa kufulata nfano waawonire. 45 Wababu
zetu wapokerera noire Ema ire, na wasukula pawalawire na Yoshwa kuriti inti-yi.
Mwenyezimungu yaawatuwisire mataifa mengine mbere ya wababu zetu. Na Ema
ire ikibaki nokure mpaka wakati wa Daudi. 46 Iye karehemiwa na Mwenyezimungu,
kanlebela nafasi ya kuwatafitira waIziraeli mamburo awo§. 47 Falakini, ajire akijenga
nyumba-yo ndi Selemani. 48 Ka ukweli, Mwenye Nkulu ekala nyumba zakujenga
wanadamu. Kamba vyêreze nabii mmoja*, akamba javi: 49 ‘Binguni ndi kiti cangu, ardhi
ndi yanirika maulu angu.

Ndi nyumbani yamusaka kunijengela? (amba ndi Mola).

Au mahalani panisaka kupumula?

50 Sumi na nkono wangu mwanyewe nitendire piya vinu-vi?’ ”

51 Shitefanu mwinsho akamba javi: “Umwe muwa wabishi, amukeketiwe
myoyo yenu na murimba masikiro†. Daima munkatala Roho Takatifu, kamba
vyawákinkatalanga wababu zenu. 52 Nabiini salumbatiwe na babu zenu? Ewo wawolaya
mitume wákerezanga mida habari ya kwisuka ka Mwenyé shariya‡. Sambi, na umwe ndi
novyo: munzungunuka, mumulaya iye. 53 Nomwe-nomweni ndi mupokerere shariya
ilawire ijire na malaika. Novyo-sivyo, umwe amutumire noyo shariya-yo.”

Vyaafwire Shitefanu

54 Wakulungwa ware, pawasikire usowezi-wu, ukiwasoma mmyoyo mwawo, wak-
intafunira meno. 55 Fala iye kamwijala Roho Takatifu, kanang'aniza binguni, kawona
nuru ya utukufu wa Mwenyezimungu, na kammona Insa emire upande wa nkono
nriro wa Mwenyezimungu. 56 Neye akisema: “Onani! Nankuwona binguni wanzu, na
Binadamu wa Binguni kemira upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu!”

57 Fala nakukuwa pakulu, wakiziwa masikiro, wakimwirukira piya kwa niya mmoja.
58 Wakintuwisira panja ya kaya ulu ire, kuno wakinpanja na mawe. Mashahidi
wakinvula nguwo zake zaâvarire wakingabizi mmakono nnemba wakwitiwa Saulu.

59 Ewo wakizidi kumwefya mawe, kuno Shitefanu akilebela duwa, akamba:
“Mwenye Insa, pokerera roho yangu.” 60 Ikisa akikokora, akifula uto, akamba: “Mola,
usiwahukumu kwa eyi dambi-yi!” Pesire kusema javire, akifwa.

8

1 Na Saulu kakubali kuulaiwa ka Shitefanu.

Saulu akwanza kuwalumbata wenye kwamini

Noire suku ire, jamati* Yerusalemu akanza kuwapata mashaka a kulumbatiwa
pakulu. Piya wakitawanyikana inti za Yudeya na Samariya, ila mawalii awatirire

---

† **7:42** Ona Amosi 5:25-27. ‡ **7:43** Moleki ákiwa nlungu saári wakweli wa waKanaa. § **7:46** Kigeregu: “nyumba ya Yakobu”. * **7:48** Ona Izaya 66:1-2. † **7:51** Kigeregu: “Amutaiwe itani myoyo yenu na masikiro enu”, mana ake awasaka kusikiriza habari za Mwenyezimungu. ‡ **7:52** “Mwenyé shariya” mana ake Insa Almasihi. * **8:1** “Jamati” mana ake kundi ra wanu wakunfulata Insa Almasihi.

Yerusalemu kure. 2 Wanu mamuminu wanzika Shitefanu na wanririra pakulu futi.
3 Fala Saulu akifuja jamati ire, akingira nyumba anta nyumba, akiwasukuma waka na
walume, akiwatayisa nkalaboshu.

Filipi akwereza Habari Ngema Samariya

4 Sambi, watawanyikane ware wapita wakereza Habari Ngema. 5 Filipi neye
akiteremukira kaya moja ya Samariya, nokurekure akiwereza wanu kuhusu Almasihi.
6 Wanu wengi wakinsikiriza sana-sana Filipi vyaakisowera, wakinsikiriza kwa niya
mmoja kuno wakiwona alama zaakitenda. 7 Kamana wanu wengi wakupatiwa na
mashetwani, wakisomoka kuno wakituwisiwa mashetwani ware. Na vitewe pamoja na
wakútumbela wengi wakiponesiwa. 8 Kwa javyo, nkaya mure íkiwapo radi pakulu futi.
9 Nokure, akiinshi mwananlume mmoja wakwitiwa Ansumani, mida âkitenda vitendo
vya usawi, ákiwatajabisanga waSamariya. Iye akiritula ubora. 10 Piya wenye kaya ire
kwanza ntoto mpaka nkulu wakinsikiriza, wakamba: "Eyu munu-yu kanawo uwezo
wa Mwenyezimungu, kanawo uwezo Nkulu." 11 Ewo wakinsikiriza konta suku nyingi
zawenye ákiwatajabisa na vitendo vya usawi. 12 Fala pawankubalire Filipi vyaakereza
kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu na zina ra Insa Almasihi, wakanza koziwa, waka
kamba walume. 13 Anta na Ansumani novyo iye mwanyewe kakubali. Bandi ya koziwa,
ákenendanga na Filipi. Iye, kwa kuwona alama na matajabisa makulu ákitendanga are,
akitajabu.
14 Mawalii Yerusalemu, pawasikire kuwa waSamariya wakubali usemi wa Mwenyez-
imungu, wakiwapereka noko Peduru na Yahaya. 15 Pawafikire, wawalebelela duwa
ipate wampokerere Roho Takatifu. 16 Konta noure wakati ure, ákiwa saanamwisukira
munu anta mmoja. Ila ewo woziwa kwa zina ra Mwenye Insa tu basi. 17 Basi,
wakiwatula makono, newo wakimpokerera Roho Takatifu.
18 Ansumani, paawonire kuwa wankupewa Roho Takatifu julu ya kuturiwa makono
na mawalii ware, neye akiwamera nzuruku, akamba: 19 "Nnomi novyo nipeni noyo ma-
mulaka-yo, ipate wanintula makono onse, ampokerere Roho Takatifu." 20 Fala Peduru
akimwambira: "Upoteya uwe pamoja na nzuruku wako-wo mwanyewe! Kuwaza kuwa
ruhuya ya Mwenyezimungu ipatikana kwa nzuruku? 21 Uwe auna fungu wala upande
kati ya eyi kazi-yi kamana moyo wako auri sana mbere ya Mwenyezimungu! 22 Basi,
tubiya mabaya ako-yo, unlebele Mola, dalili akuswamii caulangele mmoyo mwako-co.
23 Kamana niwona kuwa kwanawo nyongo ya wiyana pakulu, na kuwa nkati ya kifungo
ca ubaya." 24 Ansumani akiwajibu, akamba: "Umwe-po nilebeleleni ka Mola ipate
cisinikune kimojawapo vyamusowere-vyo."
25 Peduru na Yahaya, pawesire kulavya ushahidi na kwereza usemi wa Mola,
wakiludira Yerusalemu. Pawakiludi, wakereza Habari Ngema makaya mengi a
waSamariya.
26 Ikisa, laika wa Mola akisowera na Filipi, akamba: "Lawa uke upande wa suheli, ut-
ware njira ya kuteremukira Yerusalemu ukukirira Gaza." Noyo njira-yo yalanga. 27 Basi
Filipi akilawa akuka. Paakuka akisimanana naye mwananlume cande wa Etiyopiya,
ákiwa ntumisi nkulu wa Kandasi†, Rainya wa Etiyopiya. Noyo mwananlume-yo ndi
agabiziwe piya kazi za mizuruku. Iye kôka Yerusalemu kuntukuza Mwenyezimungu.
28 Paásimanane nawo-po ákiludira kwawo. Kekala munkukuta mwake, akifyoma kitabu
ca nabii Izaya. 29 Roho Takatifu kamwambira Filipi: "Sengereza karibu ya nkukuta
ure pare, ukasikire nowe." 30 Filipi akituwa akisengereza pankukuta pare, akinsikira
nTiyopiya ire akifyoma kitabu ca nabii Izaya. Filipi akindairi: "Mwaja? Camufyoma-ci,
mwankwereriwa?" 31 Amiri ire akinjibu: "Nereriwaja saneleweshiwe?" Kwa javire, iye
akimwambira Filipi, akamba: "Kwera munkukuta-mu, tikare onse."

† **8:27** "Kandasi" mana ake "Rainya".

32 Usowezi takatifu‡ wawenye waákifyoma ndiwu, ukwamba javi:
"Iye ákiwa kamba kondoo wakuka kusinjiwa,
kamba mwana wa kondoo vyanyamala ndu,
ka mwenye kunsinja mabururu ake,
novyo-novyoni neye aambure kanywa yake.
33 Kwa kurinyenyekeya kwake, wantuwa shariya.
Hapana asaka kusowera kuhusu kizazi cake
konta uhai wake ulaviwa mulumwengu-mu."

34 Amiri ire akindairi Filipi: "Nukulebela, evi vyaamba nabii-vi kankumwamba nani?
Kankuramba mwanyewe au munu mwengine mmojawapo?" 35 Basi Filipi akanza
kusowera, na mwanzo wa noya Mandiko Takatifu-ya, akimwereza habari ya Insa.

36 Pawakuka munjira, wakisingana maji. Amiri ire akamba: "Are pare maji! Cikataza
omi koziwa kinani?" 37 § 38 Basi, amiri ire akimisisa nkukuta ure, wakisuka wo-wawiri,
wakingira mmaji, Filipi ire akimoza noparepare. 39 Pawalawire mmaji mure, Roho
wa Mola akinlainisa Filipi, na amiri ire awere wakummona tena. Basi, akitwala njira
akuka vyake ka moyo radi! 40 Filipi akiwoniwa Azoto, akipita akereza Habari Ngema
kaya ulu-ulu zire piya mpaka akifika Kaisariya.

9

Insa amwita Saulu anfulate

1 Saulu akizidi kutisha na mawazo a kuwolaya wanafunzi wa Mwenye Insa.
Akimukira nkulu wa wakulungwa wa dini, 2 kunlebela waraka ya kuka Damashiku
akolote mmasinagoga, ipate akiwasingana walume au waka wenye kufulata Njira ya
Insa, awafunge, oke nawo Yerusalemu. 3 Fala iye paakuka vikinkuna ari karibu ya
Damashiku, kwa gafula ikinzunguriza nuru ya kulawa binguni. 4 Noparepare akigwa,
akisikira shauti ikimwambira: "Saulu, Saulu, mbana unilumbata?" 5 Iye akidairi: "Uwe
nani, Mwenye?"

Shauti ire ikinjibu: "Omi Insa waunlumbatanga-yo. 6 Fala lamuka, uke ire kaya ire,
eko ukwambiriwa caukujuzi kutenda."

7 Wanawalume walongozane naye Saulu ware, wakimira wakinyamala, wakisikira
shauti fala awakimmona munu wawenye. Mashala! 8 Saulu akilamuka pansi pare,
na ingawa maso ake kafungula, fala aákiwona kinu. Ndimana, ewo wakinkola nkono,
wakimukisa Damashiku. 9 Iye kekala suku natu saawona. Nozo suku-zo, aataire
pakanywa cakurya wala maji.

10 Damashiku kure ákiwapo mwanafunzi mmoja wakwitiwa Ananiya, imwisukira
ruhuya ya Mwenye Insa, shauti ikimwita: "Ananiya!" Iye akijibu: "Labeka, Mwenye."
11 Mwenye Insa akimwambira: "Ritengeze, uke barabara yakwitiwa Koloka. Ukafike
nyumba ya Yuda, ukandairishe mwananlume wa Tarusu wakwitiwa Saulu. Ka
ukweli, iye kankulebela duwa. 12 Imwisukira ruhuya, neye kammona mwanan-
lume wakwitiwa Ananiya akingira akintula makono, akinlebelela aludire kuwona."
13 Ananiya akijibu: "Mwenye, niwasikiranga wanu wengi wawenye wakisowera
kuhusu noyo mwananlume-yo na ubaya mwingi iye awatendanga wanu wako watakat-
ifu Yerusalemu-ko. 14 Na epa iye kanawo mamulaka a wakulungwa wa dini a kuwa-
funga piya wenye kwambudu zina rako." 15 Fala Mwenye kamwambira: "Uka, konta
noyo mwananlume-yo nintondola nintumire awereze zina rangu Sawari-Mayahudi,
mafalume, pamoja na waIziraeli. 16 Omi mwanyewe nimolotera Saulu mashaka akija
kunkuna kwa ajili yangu."

‡ **8:32** Ona Izaya 53:7-8. § **8:37** Mandiko mengine a mida eyi aya-yi aipo. [Filipi akinjibu: "Ukamini ka moyo wako piya, acipo cikataza." Na iye akinjibu: "Nukwamini kuwa Insa Almasihi Mwana wa Mwenyezimungu."]

17 Basi Ananiya akuka, akingira nyumba ire, akintula makono, akamba: “Nduyangu
Saulu, Mwenye kanituma kwako, Insa mwanyewe akulawírire munjira-yo, ipate
uludire kuwona na akwijare Roho Takatifu.” 18 Kwa mpunde noure, vigwa vinu mmaso
mwa Saulu vyakulanda mamba a inswi. Kweli, iye akiludira kuwona. Basi, akilamuka
akuka akoziwa. 19 Pesire kurya, akipata nguvu.

Saulu Damashiku

Saulu akikala Damashiku nokure pamoja na wanafunzi wa Insa kwa muda wa suku
aba. 20 Kwa wakati noure, akuka mmasinagoga a Mayahudi, akanza kwereza kuhusu
Insa, kuwa iye ndi Mwana wa Mwenyezimungu. 21 Piya wakinsikira, wakitajabu,
wakamba: “Sinoyu mwananlume akiwalumbata wambudu zina ra Insa Yerusalemu
kure-yu? Sicinjisire epa noco, awafunge, awapereke ka walongozi wa dini?” 22 Fala
Saulu kila mara akizidi kwijaziwa uwezo. Iye akiwatikinisa Mayahudi wakikala
Damashiku kwa kuwejiwisa kuwa Insa ndi Almasihi.

23 Zipita suku nyingi zawenye, 24 Mayahudi wakisikizana kumulaya, fala iye kawe-
jiwirira mipango yawo. Ikisa tena, Mayahudi wakisonderanga mmiryango ya kaya,
usiku na nsana, ipate wammone Saulu wamulaye. 25 Ndimana, wanafunzi wake
wakintwala usiku, wakimpenyeza pakitololo ca kipama, wakinteremusa.*

26 Saulu paafikire Yerusalemu, kayerera kusanganyika na wanafunzi wa Insa. Fala
piya ware wakimopa, awakamini kuwa iye kweli-kwelini mwanafunzi. 27 Fala Barin-
aba akintwala, akimpereka ka mawalii. Akiwereza namuna Saulu vyaâmonire Mwenye
Insa munjira, âkisowera naye. Na kawereza novyo namuna vyêreze kuhusu Mwenye
Insa bila wofi Damashiku. 28 Kwa javyo, Saulu akenenda nawo pamoja Yerusalemu,
ákiwa na uhuru wa kwingira na kulawa kati yawo, ákiwereza kuhusu Insa bila wofi.
29 Iye ákisoweranga na ákikaidiyana nawo Mayahudi wakusowera kigeregu, fala ewo wak-
isakula namuna ya kumulaya. 30 Pawasikire, wanduze wenye kwamini wakintwala
Saulu, wakuka naye Kaisariya, nokurekure wakimpereka Tarusu.

31 Kwa javyo, jamati inti za Yudeya, Galileya, na Samariya zíkiwa nawo usalama na
zikirimba. Zíkirijenga na inshima za Mola na kwa nguvu za Roho Takatifu, zikizidi
kongezeka.

Kuponesiwa ka Aineya

32 Peduru ákenendanga kila upande, koka novyo kuwawona watakatifu wakikala
Lida. 33 Noko akisimanana na mwananlume mmoja wakwitiwa Aineya, ákiwa kitewe,
mainsha ake ákiwa a pakinanda muda wa myaka minane. 34 Peduru akimwambira:
“Aineya, Insa Almasihi akuponesa! Lamuka, tandika kinanda cako.” Neye, kwa
mpunde noure, akilamuka. 35 Wanu piya wa makaya a Lida pamoja na a Saroni
wammona, newo wamwamini Mwenye Insa.

Kuziribusiwa ka Tabita

36 Kaya ulu ya Yafa ákiwapo mwanafunzi mmoja wakimwita Tabita. (Zina nkigeregu
akitiwa Dorka.) Noyo mwanamuka-yo ákitendanga vitendo vyema na ákilavyanga zaka.
37 Kwa nozire suku zire, kalwala, ikisa akifwa. Bandi ya kumosa, maiti wakitula
kukisusi kugorofa. 38 Kwa kuwa Yafa kúkiwa karibu na Lida, wanafunzi pawasikire
kuwa Peduru kawa Lida, wamperekera wanawalume wawiri kuntafadali javi: “Njo
kwetu kuno, usikawe.”

39 Kwa javyo, Peduru akilawa, akilongozana nawo. Nakufika, wakimpereka kugorofa
nkisusi. Piya manankweli wakimira karibu ya Peduru, kuno wakirira na wakimolotera
anzu na nguwo zaákisonanga Dorka ári hai. 40 Peduru wanu ware piya akiwalavira
panja, akikokora, akilebela duwa. Ikisa akizungunuka, akinnang'aniza maiti ire,
akamba: “Tabita, lamuka!” Iye akifungula maso ake, nakummona Peduru, akikala.

* **9:25** Ona 2 waKorintiyu 11:33.

Mama! [41] Peduru akinkola nkono, akinlamusa, akimwimisa. Ikisa akiweta wenye
kwamini ware pamoja na manankweli, akiwolotera nkomu wawenye dodola.
[42] Wanu piya wa kaya ulu ya Yafa ire wakisikira habari zikunire zire, na wengi
wakinkubali Mwenye Insa. [43] Na Peduru kainshi suku nyingi zawenye Yafa kure
nnyumba ya mwenye Ansumani. Ansumani-yo kazi yake íkiwa nsuwa-sambala.

10

Habari Ngema iwafika wanu Sawari-Mayahudi

Koroneliyu amwisukira laika

[1] Ákiwapo Kaisariya mwananlume mmoja ákitiwa Koroneliyu, ákiwa nfalume wa kundi
ra masurudadu rikitiwa "Kundi ra Italiya". [2] Iye akimwajibu mambo a Mwenyez-
imungu, na akimopa Mwenyezimungu, iye pamoja na jamaa zake piya. Iye ákilavyanga
zaka pakulu, na daima ákilebelanga duwa ka Mwenyezimungu. [3] Kwa suku moja, wakati
wa alhanswiri, imwisukira ruhuya, kammona sana-sana laika wa Mwenyezimungu
akinjira akimwita: "Koroneliyu!" [4] We! Akibaki akinnang'aniza laika ire rungu-rungu,
wakushanga wawenye, akindairi: "Kinani mwenye?"
Laika ire akinjibu: "Duwa yako pamoja na zaka yaulavyanga ifika ka Mwenyez-
imungu akumbukire tamaa zake. [5] Epa sambi, wapereke wanawalume woke mpaka
Yafa, wakantware mwananlume wakwitiwa Ansumani, atapiriwe zina ra Peduru. [6] Eyu
munu-yu kafikira ka mwananlume wakwitiwa Ansumani, nsuwa-sambala. Nyumba
yake iwa nanyenje ya mwani."
[7] Nakulainika laika waakisowera naye ire, iye akiweta watumisi wake wawiri na
surudadu mmoja muminu kati ya ware wákiwa pakazi yake. [8] Akikola kuwereza piya,
akiwatuma kuka Yafa.

Peduru imwisukira ruhuya

[9] Subuu yake, ewo pawakenenda munjira karibu ya Yafa, Peduru akikwera pajulu
ya nyumba kulebela duwa. Íkiwa kiyasi ca aduhuri. [10] Ikinkola njala, akisakula kurya.
Pawakipika cakurya, ikimwisukira ruhuya. [11] Kawona bingu iri wanzu, cikija kinu
cakulanda nguwo ulu ifungiwe malunsa ómane, ikiteremusiriwa pansi. [12] Nkati-mo
wákiwapo kila namuna ya manyama wa maulu mane na wadudu wakurikweta pansi
pamoja na nyuni za julu. [13] Basi iye akisikira shauti, ikamba: "Lamuka Peduru, sinja,
urye." [14] Peduru akamba: "Sishubutu, Mwenye! Kamana tangu sinarya kinyafu wala
caharamu." [15] Kwa mara nyengine tena, shauti ire ikimwambira javi: "Usite haramu
kinu caahalalishe Mwenyezimungu." [16] Evi vikuna mara natu. Kwa mpunde noure,
nguwo ire ikiludisiriwa binguni.
[17] Peduru, paakishanga kuhusu mana a ruhuya imwisukire ire, wanu watumiwe
na Koroneliyu ware wêmira panryango, wakidairi nyumba ya Ansumani. [18] Wakita,
wakidairi: "Mwananlume wakwitiwa Ansumani Peduru kafikira nomu?" [19] Peduru
paakiwaza mana a ruhuya ire, Roho Takatifu akimwambira javi: "Ona, wanu watatu
wajire-wo wakusakula. [20] Basi, lamuka wisuke, ulongozane nawo, usiwe na dana,
konta omi ndi niwatumire." [21] Kwa javyo, Peduru akisuka, akiwambira wanu ware:
"Omi ndi munu wawenye wamúri kunsakula-yo, epa cikujisireni kinani?" [22] Ewo
wakinjibu: "Ofwe katituma Koroneliyu, nfalume wa kundi ra masurudadu. Iye
mwenyé shariya, amopa Mwenyezimungu, na Mayahudi piya wansifu pakulu sana.
Iye kamuriwa na laika takatifu atumize kukwita uke kwake, ipate akakusikire usowezi
wako." [23] Basi Peduru akiwakaribisha wakingira, wakifikira nopare. Subuu yake iye
akilawa, akilongozana nawo, pamoja na wenziwe wamojawapo wa Yafa wakimpereka.

[24] Subuu yake, akifika Kaisariya, na Koroneliyu neye kekala ákiwarindira. Iye
kâwalarika jamaa zake na marafiki zake wa pamoyo. [25] Sambi, Peduru pengire, Ko-
roneliyu nakummona, akingwirira mmaulu kuntukuza. [26] Fala Peduru akinlamusa,
akimwambira: "Imira! Omi novyo niwa mwanadamu!" [27] Peduru nakusowera naye,
kengira pansana, kawasingana wanu wengi wajumana, [28] akikola kuwambira: "Umwe
mukwijiwa kuwa Yahudi aajuzi kusanganyika au kuwandikana naye munu Saari-
Yahudi. Fala Mwenyezimungu kanifahamisha munu nisimwite nnyafu wala haramu.
[29] Ndimana panitiwe, nija epa ka moyo radi. Kwa javyo, munitira kinani?"
[30] Koroneliyu akinjibu: "Bandi ya suku nne, nowu wakati wa alhanswiri-wu, nikile-
bela duwa nnyumba mwangu-mu. Kwa mpunde nimmona munu kemira mbere yangu,
kavala mavazi melupa akumensa-mensa, [31] akinambira: 'Koroneliyu, isikiriwa duwa
yako-yo pamoja na zaka yaulavyanga-yo vyankukumbukiriwa mbere ya Mwenyez-
imungu. [32] Kwa javyo, ntume munu Yafa akantware Ansumani atapiriwe zina ra
Peduru. Iye kafikira nyumba ya Ansumani, nsuwaji sambala, akwikala nanyenje ya
mwani.' [33] Ndimana, nitumiza kukwita upesi-upesi, na uwe kutenda sana kuja. Epa
sambi piya tijumana nopa mbere ya Mwenyezimungu kusikira piya vyaakwamurire
Mola."

Peduru awereza Habari Ngema Sawari-Mayahudi

[34] Basi, Peduru akanza kusowera, akamba: "Ka ukweli, nereriwa kuwa Mwenyez-
imungu wanu piya awatafiti sawa-sawa. [35] Wanu wa kabila mojawapo wakumópa
na wakuténda shariya, iye awapokerera. [36] Mukwijiwa habari Mwenyezimungu
zawaperekere waIziraeli, kupata kuwereza usalama julu ya Insa Almasihi. Iye ndi
Mwenye wa wanu piya. [37] Umwe mukwijiwa vinu vikunire inti ya Yudeya piya,
mwanzo wa Galileya, bandi ya koza kakerezanga Yahaya. [38] Mukwijiwa kuhusu Insa
nNazareti namuna Mwenyezimungu vyaantawaze kwa Roho Takatifu na vyaampere
uwezo. Mukwijiwa kuwa iye kenenda kila upande, akiwatenda wanu vyema, na
akiwaponesa piya wenye kutabishiwa na mashetwani konta Mwenyezimungu ákiwa
pamoja naye.
[39] Ofwe tiwa mashahidi wa piya vyaatendire Insa, inti za Mayahudi na Yerusalemu.
Ikisa tena ewo wamûlaya, wangomezera pamuti. [40] Fala suka ya tatu, Mwenyezimungu
munu-yu kanfufula na kamolota baina awoniwe, [41] siyo kuwa wammona wanu piya,
ila kawoniwa na mashahidi watondoriwe mida na Mwenyezimungu, ofwe tirire na
tinywere naye, bandi ya iye kufufuka ka wafwi. [42] Iye katilaizira tiwereze wanu, tilavye
ushahidi kuwa iye ndi ire atomoriwe na Mwenyezimungu awe mwenyé kuwalamula
wari hai na wafwire. [43] Piya minabii walavya ushahidi kuhusu noyu, wamba kuwa piya
wenye kumwamini onse wapata kuswamiiwa madambi, kwa zina rake."

Sawari-Mayahudi awesukira Roho Takatifu

[44] Peduru kuno akisowera novire, Roho Takatifu akiwesukira piya wanu wakisikira
usowezi ware. [45] Mayahudi makamilifu wampereke Peduru ware, watajabu pakulu
sana konta Roho Takatifu kawamiminira* novyo wanu Sawari-Mayahudi. [46] Kamana
wawasikira wakisowera luga sazijiwikana, kuno wakinsifu Mwenyezimungu. Ikisa
Peduru akijibu, [47] akamba: "Ewa wanu-wa wampokerera Roho Takatifu kamba ofwe.
Akataza maji koziwa ewo nani?" [48] Ikisa Peduru akamuru wakoziwe kwa zina ra Insa
Almasihi. Mwinsho, wakinlebela Peduru wekare naye muda wa suku aba.

11

Peduru akwereza jamati ya Yerusalemu habari zikunire

* **10:45** Mana ake: Roho Takatifu kawejala wanu ware, kawapa uwezo upya.

1 Sambi, mawalii na wenye kwamini inti ya Yudeya piya wasikira kuwa wanu Sawari-
Mayahudi wakubali usemi wa Mwenyezimungu. 2 Peduru, paafikire Yerusalemu,
akisutumiwa na wenziwe ware wataiwe itani ware. 3 Ewo wakamba: "Uwe kwingira
nyumba ya wanu sawatayiwe itani, ikisa tena kurya nawo pamoja!" 4 Fala Pe-
duru akanza kuwambira vyavifulatane, akamba: 5 "Omi níkiwa kaya ulu ya Yafa
níkilebela duwa. Noparepare, inisukira ruhuya. Niwona kinu karibu yangu cakulanda
nguwo ulu ikilawa binguni, yakuwa na malunsa mane ikinitelemukira panikiwa pare.
6 Panikinang'aniza sana, nkati mwake niwawona manyama wa maulu mane, nyama
za nundu, wadudu wakurikweta pansi, pamoja na nyuni za julu. 7 Ikisa nisikira novyo
shauti ikinambira: 'Lamuka Peduru, usinje, urye!' 8 Nikilawa omi nikijibu: 'Sishubutu,
Mwenye! Sinarya kinu kinyafu wala ca haramu.' 9 Shauti ya mbinguni ire ikinambira
tena javi: 'Usite haramu kinu caahalalishe Mwenyezimungu.' 10 Evi vinikuna mara
natu, ikisa nguwo ire ikiludisiriwa binguni.
11 Kwa mpunde noure, wanawalume watatu wakija mpaka nyumba yanifikire ire.
Ewo wakilawa Kaisariya wâtumiwa kwangu omi. 12 Roho wa Mwenyezimungu kanam-
bira nilawe nuke na wanu ware, nisiwe na wasi-wasi nawo ingawa siwo Mayahudi.
Tikilongozana na wanduzangu sita ware. Nakufika tikingira nyumba ya ire atumire ire.
13 Basi iye akanza kutereza namuna vyaammonire laika pakaya pake, emire akamba:
'Watume wanu Yafa wakantware Ansumani Peduru. 14 Iye akwambira usowezi
wakukuvusha uwe pamoja na jamaa zako.' 15 Pananzire kusowera nawo, akiwesukira
Roho Takatifu, kamba vyaanzire kutisukira ofwe. 16 Na nikumbukira vyaasemire
Mwenye Insa kuwa: 'Ndi kweli kuwa Yahaya koza na maji, fala umwe mukuja koziwa
na Roho Takatifu*.' 17 Sambi, ikiwa Mwenyezimungu kawapa wanu ware uwezo
mmoja kamba vyatipere ofwe novyo, patimwaminire Mwenye Insa Almasihi, omi ndi
nani wakubishana na Mwenyezimungu?"
18 Ewo pawasikire usowezi-wu wakitengemana, wakintukuza Mwenyezimungu,
wakamba: "Wanu Sawari-Mayahudi newo novyo Mwenyezimungu kawapa kutubiya†,
wapate mainsha a milele."

Jamati ya Antiyokiya

19 Wenye kwamini watawanyikana kwa sababu ya kulumbatiwa kulawirire bandi ya
kufwa Shitefanu. Wengine wakuka inti ya Foinikiya, wengine Kiporo, na wengine An-
tiyokiya. Wakipita wakereza habari ya Insa, ila wakiwereza Mayahudi tu basi. 20 Fala
wengine wa Kiporo na wa Kireni woka mpaka Antiyokiya, nokurekure wakisowera
novyo na wanu Sawari-Mayahudi, wakiwereza kuhusu Mwenye Insa. 21 Na uwezo wa
Mola‡ úkiwa pamoja newo. Wanu wengi wakinkubali Mwenye Insa.
22 Habari-zi zisikirikana jamati ya Yerusalemu, newo wakintuma Barinaba oke
Antiyokiya. 23 Barinaba paafikire nakuwona neema ya Mwenyezimungu kawa radi,
na kawarimbisa myoyo piya ware walungane na Mwenye wawe na niya ya mmoyo.
24 Kamana Barinaba ákiwa munu mwema, wakumwijala Roho Takatifu na waminifu.
Na wakongezeka wanu wengi wawenye upande wa Mwenye Insa.
25 Ikisa Barinaba akilawa akuka Tarusu kupita akinsakula Saulu. 26 Nakunsingana,
akinsukula mpaka Antiyokiya. Wakijumana nokurekure mwaka nzima pamoja na
jamati ya Antiyokiya, mwawákiwafunda wanu wengi wawenye. Na Antiyokiya kure,
wanafunzi ndi kawanzire kwitiwa "wafulati wa Insa".
27 Kwa nozire suku zire, minabii wengine wâlawa Yerusalemu wakuka Antiyokiya.
28 Katika kundi rawo, munu mmoja wakwitiwa Agabu akilamuka, na kwa uwezo wa
Roho Takatifu akiwambira: "Ikuja njala ulu futi ulumwengu nzima-wu." (Eyo njala-yo

* **11:16** "Koziwa na Roho Takatifu" mana ake ndi kwijaziwa na Roho Takatifu. † **11:18** "Kutubiya" epa mana ake ndi "nafasi ya kutubiya". ‡ **11:21** Kigeregu: "nkono wa Mola," mana ake "uwezo wa Mola".

kweli-kwelini ikija ikilawirira wakati wa Klaudiyu§.) 29 Basi wanafunzi wakinuwiya
kuwasaidiya wenziwawo wakiinshingi Yudeya, kila mmoja kacanga cawere nawo.
30 Newo wakitenda novire, wakipereka ka walongozi wa jamati mmakono mwa Barin-
aba pamoja na Saulu.

12

Wenye kwamini walumbatiwa

1 Kwa nowo wakati-wo, nfalume Herodi akitumiza kuwatabisha wanu wamojawapo
wa jamati kwa kutumira makono awo. 2 Iye kamulaya na upanga Yakobu nduye
Yahaya. 3 Pawonire kuwa Mayahudi viwajibu, Peduru novyo akinfunga. (Evyo vikuna
wakati wa jambo ra Mayahudi ra "Mikate saina furumento"). 4 Nakunkola akintaya
nkalaboshu, akingabizi mmakono mwa vipinga vine vya masurudadu wane-wane
wakipitisana. Mpango wake úkiwa olotiwe mbere ya wanu bandi ya suku ya Pashukwa.
5 Kwa javyo, Peduru akifungiwa nkalaboshu, kuno jamati ikinlebelela duwa mpunde-
mpunde ka Mwenyezimungu.

Kufunguriwa ka Peduru

6 Ifikire karibu Herodi kumolota Peduru mbere ya wanu, noire suku ire usiku wake
Peduru kâlala kati-kati ya masurudadu wawiri, afungiwe na alucema kuno na kuno.
Wákiwepo masurudadu wengine wêkala panryango wa kalaboshu ire. 7 Mpunde noure
akimwisukira laika wa Mola, nkalaboshu mure ikijala nuru mukilangala vu! Laika
akintikinya weya Peduru akinlamusa, akimwambira javi: "Lamuka upesi!" Unyolo
ure ukinvurika makono mure ukigwa, iyaii! 8 Laika ire akimwambira javi: "Vala
ukanda na viratu vyako." Peduru akitenda novire. Laika ire akamba tena: "Vala
koti rako mmaweya-mo, unifulate." 9 Iye akilawa akinfulata, sejiwa kuwa vyakweli
vyaakikunisha laika ire, akitula kamba ári kulota. 10 Ewo, bandi yakumpunda surudadu
wakwanza na wapiri, wakifika panryango wa cuma wakulawira nkaya. Ukifunguka
wanyewe, newo wakilawa, wakidanira mbarabara. Kwa mpunde noure, laika ire
akilainika.
11 Noure wakati ure, Peduru akifahamu vikunire vire, akamba: "Sambi ndi panijiwe
kweli-kwelini kuwa Mola kampereka laika wake, kaninusuru mmakono mwa Herodi
na piya vyawalangele kunitenda Mayahudi."

Peduru akwereza kufunguriwa kwake

12 Paakiwaza javire, Peduru akifika kwawo Mariyamu, mamaye Yahaya ákitiwanga
kwa zina rengine Maruku. Noko ndi kawajumane wanu wengi wakinlebelela duwa.
13 Peduru nakufika, akibiya nryango wa kubalakãu. Ntumisi wakwitiwa Roza akil-
amuka akuka kwitika hodi ikilombiwa ire. 14 Paamanyire kuwa shauti ya Peduru,
akitenda radi pakulu sana, akasa kufungula nryango, akituwirira pansana, akereza
akamba: "Umwe! Peduru ndi ari kulomba hodi." 15 Fala ewo wamwambira, wamba:
"Uwe kunamava." Fala iye akakikisha kanguvu: "Kweli!" Sambi ewo wakinjibu: "Siyo
iye, laika wake." 16 Basi sambi, Peduru akizidi kwibiya nryango ure kim-kim-kim!
Mwinsho, pawafungure wammona Peduru, mama! Wakitajabu pakulu futi! 17 Iye
akiwatendera alama na makono ipate wanyamare. Sambi, akikola kuwereza namuna
Mola vyaanlavire nkalaboshu. Ikisa akiwambira: "Ezi habari-zi mwerezeni Yakobu na
wajamaa wengine." Nakulawa, akuka upande mwengine.
18 Pakucere subuu, masurudadu wanza kufazaika pakulu sana. Awakijiwa cinkunire
Peduru. 19 Herodi akitumiza asakuriwe Peduru. Paatowire kuwoneka, akiwadairi
masurudadu ware, na akamuru wolaiwe. Mwinsho, Herodi akilawa Yudeya, akuka
akikala Kaisariya suku aba.

§ **11:28** Kalaudiyu ákiwa nfalume wa waRoma.

Kifo ca nfalume Herodi

[20] Sambi, Herodi kakimiyana nawo pakulu wanu wa Tiru na wa Sidoni. Basi ewo wakijumana wakuka wakisowera naye. Ewo wanza kunfika Balashitu, nkolakazi maalumu wa nyumba ya nfalume awasaidiye. Ikisa wakinlebela Herodi wapatane naye kwa usalama konta ewo inti ya Herodi nokure ndi kawakukanga wakipata
vyakurya. [21] Suku Herodi yaâturire kusowera na wanu ware, iye kavala mavazi a
kifalume, akikala pakiti cake, akanza kuwapa habari mbere yawo. [22] Basi wanu
wakibiya kilulu. Lu-lu-lu! Wakamba: "Eyo asowera-yo nlungu, siyo mwanadamu!"
[23] Kwa noure mpunde ure, laika wa Mola akimwibiya Herodi, konta aampere utukufu Mwenyezimungu! Ndimana, Herodi akifwa, akiriwa na nvunyo.
[24] Sambi, usemi wa Mwenye ukereziwa, na inti ire piya ukizidi kwenera. [25] Barinaba na Saulu, pawatimize kazi zawo, wakiludira Yerusalemu kure, wânsukula Yahaya wakwitiwa Maruku.

13

Roho Takatifu awatondola Barinaba na Saulu

[1] Nkati ya jamati ya Antiyokiya, wákiwapo minabii na wanlimu*. Kati ya ewo, wákiwapo Barinaba, Ansumani (zina rengine akitiwa "Mwerufi"), Lukiyu nKireni, Manaheni (rafiki yake nfalume Herodi tangu usimana wawo) pamoja na Saulu. [2] Suku moja,
pawákitenda ibada ya Mwenye pamoja na kufunga, Roho Takatifu kawambira javi: "Walavyeni sambi-pa Barinaba na Saulu wawe wangu omi, watende kazi maalumu
yaniwetire." [3] Basi, pawesire kufunga na kutenda duwa, wawatula makono ikisa wakilayana nawo wakuka.

Safari yakwanza ya Saulu kwereza Habari Ngema

Barinaba na Saulu kisirwa ca Kiporo

[4] Kwa javyo, Barinaba na Saulu, kwa kuperekiwa na Roho Takatifu, wakilawa wakukirira Selukiya. Nokurekure wakiripakira, wakuka na batela mpaka Kiporo.
[5] Nakufika Salamina, wakanza kwereza usemi wa Mwenyezimungu mmasinagoga a Mayahudi. Wákiwa pamoja na Yahaya akiwasaidiya.
[6] Wenenda kisirwa ca Kiporo piya mpaka wafika Pafu. Nokurekure wansingana
Yahudi mmoja wakwitiwa Bar-Insa. Iye ákiwa nabii nlongo na nsawi. [7] Iye ákiwa
pamoja na nfalume wa kisirwa cire wakwitiwa Seruju Paulu, mwananlume mwerevu. Eyu akiwarifu Barinaba na Saulu konta akisaka kusikira usemi wa Mwenyezimungu.
[8] Falakini Elima (ndi vyaakitiwa nkigeregu) noire nsawi ire, akibishana nawo Barinaba na Saulu. Akinkenekeza nfalume anzungunuse kwamini.
[9] Fala Saulu, kwa zina rengine wawakimwita Paulu, kamwijala Roho Takatifu,
akinnang'aniza nsawi ire rungu-rungu, akimwambira javi: [10] "Uwe kuwa mwana
wa Ibilisi! Ukwijala ulongo na vitendo vya ubaya. Kuwa aduwi wa shariya piya.
Ukwasa rini kuzungunusa njira za kweli za Mwenye Insa? [11] Epa sambi, nkono wa
Mwenye ubishana nowe. Ukuwa kipofu, kwa muda mojawapo auja kuwona juwa." Kwa mpunde noure, Elima kumaso kukimwinukala pi. Akizungunuka-zungunuka
kunsakula munu ankore nkono, ankongoje. [12] Basi nfalume ire nakuwona vikunire
vire, kamini, na katajabu mafundiro a Mwenye.

Paulu na Barinaba wakwereza Habari Ngema inti ya Pisidiya

[13] Paulu na wenziwe wakilawa Pafu, wakiloka, wakuka Perga ya Panfiliya.
Nokurekure, Yahaya akiwasa, akiludira Yerusalemu. [14] Ewo wakizidi kusafiri, wakilawa Perga, wakuka mpaka Antiyokiya, inti ya Pisidiya. Suku ya sabadu wakingira

---

* **13:1** Minabii wakereza Habari Ngema na wanlimu wakiwafunda wanu kuhusu Mandiko.

nsinagoga, wakikala. 15 Ikisa zikifyomiwa shariya za Musa na mandiko a minabii
wengine-po. Nakisa wakulungwa wa sinagoga wakiwakaribisha Paulu na Barin-
aba, wakiwambira: “Wanduzangu, ári na usowezi wakuwahurumiya wanu-wa onse,
ereze.” 16 Sambi, Paulu akilamuka, akolosa nkono, akisema: “Wenzangu waIziraeli
na umwe muri kumopa Mwenyezimungu: sikirizani sana-sana. 17 Nlungu wa umati
waIziraeli-wu kawatondola babu zetu na kawatula ubora pawákikalanga kiyeni inti ya
Miswiri. Kwa nkono wake wa uwezo, kawalamusa kawalavya noyo inti-yo. 18 Iye
pawákiwa nlanga kawavumirira kiyasi ca myaka arubaini. 19 Na bandi ya kupoteza
kabila saba inti ya Kanaa, iye kawapa wanu wake kuriti inti yawo, 20 kiyasi ca myaka
miya nne na amusini†. Ikisa akiwagabizi mafalume wanguvu mpaka paataware nabii
Samuweli. 21 Basi sambi, wanu ware wâlebela wapewe nfalume, na Mwenyezimungu
akiwapa Saulu, mwana wa Kishi, mwananlume mmoja wa rikolo ra Benjami. Iye
kamiliki myaka arubaini. 22 Nakunlavya Saulu, akintawaza Daudi kuwa nfalume
wawo. Kuhusu Daudi, Mwenyezimungu kalavya ushahidi, kaamba javi:
‘Nimmonerera Daudi, mwana wa Yese.
Iye nomi moyo wetu mmoja,
iye ndi ája kutimiza nafsi yangu piya.’
23 Kati ya ujukulu wa noyu Daudi-yu, Mwenyezimungu kawaperekera waIziraeli
Nvushi, Insa, kamba iye vyaâwapere tamaa‡. 24 Kábula ya kuja Insa, Yahaya kâwereza futi
wanu piya wa Iziraeli kuwa watubiye dambi zawo, woziwe. 25 Karibu ya kumariza kazi
zake, Yahaya kawambira wanu javi: ‘Umwe mudaniza kuwa omi niwa nani? Omi siri
Almasihi, ila iye akuja bandi ya omi, na noyo-yo anta omi siri bora kufungula mizizi ya
viratu vyake.’ ”
26 Paulu akizidi kusowera: “Jamaa zangu, ujukulu wa Iburahima na umwe muri
kumopa Mwenyezimungu, ijiwani kuwa usemi wakutivusha tiperekeriwa nófwe.
27 Kamana wanu wa Yerusalemu pamoja na wenye mamulaka awamwijiwe Insa wala
awejiwe vyawákifundanga minabii vyawakifyomanga kila sabadu. Pawanhukumire
kifo, watimiza novyo-novyoni. 28 Ingawa awapatire sababu mmojawapo ya kun-
hukumu Insa kifo, fala wanlebela Pilatu kuwa aulaiwe. 29 Na pawesire kutimiza
piya vyavyândikiwe kuhusu iye, wanlavya pansalaba§, wanzika nkaburi. 30 Falakini
Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi. 31 Suku nyingi zawenye, kawalawirira ware
wampereke kulawa Galileya kuja Yerusalemu. Na nowo sambi-pa ndi mashahidi wake
mbere ya wanu wa Iziraeli.
32 Nofwe tankukwerezani Habari Ngema kuwa tamaa yawâpewe wababu zetu, 33 noyo
tamaa-yo Mwenyezimungu katimiza kwetu ofwe, ujukulu wawo, kwa kunfufula Insa.
Kamba vyavyandikiwe nZaburi yapiri*:

‘Uwe kuwa mwanangu,
mwanzo wa rero omi niwa wawayo.’
34 Ndi ntamana kuhusu habari ya kufufuka ka Insa, Mwenyezimungu kakikisha kuwa
mwiri wake aushubutu kuvunda. Iye kasema javi†:

‘Nukutenderani mambo takatifu kwa tamaa kamili zanîmpere Daudi.’

35 Ndimana mahala pengine‡ iye kaamba javi:

‘Uwe Ntakatifu wako aumwasa kuvunda nkaburi.’ ”

† **13:20** Myaka miya nne pawákiwa Miswiri (ona Mwanzo 15:13), na myaka arubaini pawákiwa nlanga, pamoja na myaka kumi tangu kwingira Kanaa mpaka inti-yo payawanyiriwe marikolo (ona Yoshwa 14). ‡ **13:23** Ona Izaya 9:2-7, 12:2-6, 53. § **13:29** Kigeregu: “muti”. * **13:33** Ona Zaburi 2:7. † **13:34** Ona Izaya 55:3. ‡ **13:35** Ona Zaburi 16:10.

36 Paulu kasema tena: “Kusema kweli, Daudi kafwa§ bandi ya kutumika vyanuwiye
Mwenyezimungu kati ya kizazi cake. Nakisa iye kazikiwa pawazikiwe wababuze,
na kavunda. 37 Fala mwiri wa ire* afufuriwe na Mwenyezimungu, aavundire.
38 Kwa javyo, jamaa zangu, ijiwani kuwa julu ya noyu-yu, mwankwereziwa habari
ya kuswamiiwa madambi enu. Julu yake iye, piya wenye kumwamini wavushiwa.
39 Kusema kweli, ewo awavushiwa julu ya shariya ya Musa. 40 Basi, more-moreni
visukukuneni kamba vyawandike minabii†, wakamba:

41 ‘Onani umwe, wenye kukejeli!
Musususka, na mupoteya,
konta suku ndi suku nukutenderani kinu,
umwe amushubutu kukubali,
anta pawepo munu wakukwerezani.’ ”

42 Pawalawire Paulu na Barinaba, wanu ware wakiwatafadali, wakamba: “Sabadu
ija-yo, musikose kutereza tena nowu usowezi-wu.” 43 Pawesire kutawanyikana pasi-
nagoga pare, Mayahudi wengi pamoja na wanu wengine waminire dini ya kiyahudi,
wanfulata Paulu na Barinaba. Ewo wakisowera nawo, wakiwataya niya iwazidise
kuwa nkati ya rehema ya Mwenyezimungu.

Paulu awereza habari wanu Sawari-Mayahudi

44 Paifikire sabadu nyengine ire, aâbakire munu, wanu wengi nkaya mure wajumana
kusikira habari za Mwenyezimungu. 45 Mayahudi, pawawawonire wanu kuwa wengi,
wanza kuwatendera wiyana, wakinkaidi Paulu kuno wakikufuru. 46 Fala Paulu na
Barinaba, kwanguvu wakiwambira: “Iwa lazima usemi wa Mwenyezimungu kwanza
mwambiriwe umwe. Falakini kwa kuwa mukatala na mukolota kuwa amujuzi kuwa
na mainsha a milele‡, basi, tilawa tuka kuwereza wanu Sawari-Mayahudi. 47 Kamana
Mola ndi vyaatamurire javyo§:

‘Omi nukutula kuwa nlangaza wa Sawari-Mayahudi,
ipate wanu ulumwengu nzima-wu wavushiwe.’ ”

48 Sawari-Mayahudi, pawasikire habari zire, watenda radi na watukuza usemi wa
Mwenyezimungu. Basi wakubalire ndi ware watondoriwe wawe na mainsha a milele.
49 Na usemi wa Mola ukereziwa inti ire piya.
50 Fala Mayahudi wakiwashongezera wanawaka mamuminu wa vyewo vikulu-
vikulu pamoja na walume wakwinshimika wa nkaya mure, wakanza kuwabugudi
Paulu na Barinaba, wakiwatuwisira panja ya mipaka yawo. 51 Basi, mawalii ware
wakiripumuna vunvu mmaulu mwawo*, wakuka Ikoniyu. 52 Na wanafunzi ikiwejala
radi pakulu futi pamoja na Roho Takatifu.

14

Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Ikoniyu

1 Kaya ya Ikoniyu, Paulu pamoja na Barinaba woka wengira nsinagoga ya Mayahudi,
wasowera kwa namuna yakuwa wanu wengi Mayahudi na ware Sawari-Mayahudi

---

§ **13:36** Kiebraniya: “kalala”. * **13:37** “Ire” epa ndi Insa. † **13:40** Ona Habakuki 1:5. ‡ **13:46** Au: “kwa kuwa mukatala na murilamula kuwa amuna haki yakupokerera mainsha a milele”. Paulu epa kasowera kinyume. Kusema kweli, Mayahudi ware wakiwaza kuwa ewo tu basi ndi wákiwa na haki yapokerera mainsha a milele. Visitoshe, Sawari-Mayahudi awákiwa na eyo haki-yo. Novyo-sivyo Paulu kasowera kuwa siyo ukweli. Wari na haki yakupokera mainsha a milele ndi ware wamwamini Insa. § **13:47** Ona Izaya 49:6. * **13:51** Kupumuna vunvu ndi alama ya kuwasutumu.

wakamini. 2 Fala Mayahudi sawakamini ware wawashongezera na wakimwisa roho
za ware Sawari-Mayahudi ipate wakimiyane nawo wanduzawo waminire ware. 3 Kwa
javyo, Paulu na Barinaba wekala nokure suku nyingi zawenye. Ewo wákisoweranga
habari ya Mwenye Insa bila kuropereza, na wakilavya ushahidi kuhusu usemi wa
neema yake. Na Insa akwakikisha usemi-wo, kwa kuwajanliya alama na matajabisa
awakitenda julu ya makono awo. 4 Wanu nkaya mure wakawanyika bandi mbiri:
wengine wakiwapendeleya Mayahudi, wengine wakiwapendeleya mawalii. 5 Basi,
Sawari-Mayahudi wamojawapo na Mayahudi pamoja na wakulungwa wawo, wakanza
kuwatabisha na kuwapanja na mawe. 6 Ndimana, Paulu na Barinaba pawejiwe,
wakitirira Lishitera na Deribi, makaya a inti za Likawoniya, na inti nyengine jirani.
7 Nokurekure wakerezanga Habari Ngema.

Mawalii wereza Habari Ngema Lishitera na Deribi

8 Lishitera ákiwapo munu mmoja kitewe wa kipongorero, tangu ákiwa saanamba
kwenenda. 9 Noire kitewe ire kansikira Paulu akisowera. Paulu akinang'aniza rungu-
rungu, akiwona kuwa akwamini kuponesiwa, 10 ndimana akimwambira na shauti
ulu-ulu: “Lamuka, wimire sana-sana!” Kitewe ire akitupa, akanza kwenenda-nenda.
11 Wanu pawawonire vyaatendire Paulu vire, wakanza kutamba kwa luga ya Lika-
woniya, wakipaza wakamba: “Milungu itisukira, nfano wa wanadamu!” 12 Barinaba
wakimwita nlungu Zeyu, na Paulu wakimwita nlungu Herimeyu, konta Paulu ndi
akisowera. 13 Nlongozi wa dini ya Zeyu ákiwa karibu ya kaya ire, kwa javyo akija mpaka
panryango pare, kaja nawo ng'ombe na maluwa. Iye na junudi ya wanu ware wakisaka
kutenda kafara ya manyama.
14 Fala mawalii Barinaba na Paulu, pawasikire, wapapula mavazi awo*,
wawatuwirira wanu ware, wakiwambira na shauti ulu-ulu, wakamba:
15 “Wanduzangu! Eci camutenda-ci kinani? Ofwe tiwa wanadamu kamba nomwe!
Tiwa epa tukwerezeni ipate mwase evi vinu savina mana-vi, muludire upande wa
Nlungu hai ombire bingu, ardhi, bahari, pamoja na piya viripo nkati yake. 16 Vizazi
vipitire, Mwenyezimungu kâsa mataifa piya wafulate njira zawo wanyewe. 17 Fala
aasire kolota ushahidi wake kuhusu vitendo vyake vyema vyaatendanga. Iye apereka
nvula kulawa binguni na mavuno a kila mbeyu na mirongo yake, akupani cakurya
camusaka, na akwijaza radi myoyo yenu.” 18 Ingawa mawalii ware wasema javire, fala
wákiwa nawo tafauti yakuwakataza kutenda kafara yawo.
19 Ikisa, wakija Mayahudi wamojawapo kulawa Antiyokiya na Ikoniyu. Wakiwashet-
wani wanu ware, wakikola kumpanja Paulu na mawe, na wakinkwekwetera panja
ya kaya ire, wakidaniza kuwa kafwa. 20 Fala wanafunzi pawanzungurize Paulu, iye
kalamuka, kengira tena nkaya nomure. Subuu yake, Paulu na Barinaba woka Deribi.

Paulu na Barinaba waludira Antiyokiya inti ya Siriya

21 Paulu na Barinaba wereza Habari Ngema Deribi, na bandi ya kuwapata wanafunzi
wengi, waludira tena Lishitera, Ikoniyu, na Antiyokiya. 22 Wakipita wakiwarimbisa my-
oyo wanafunzi, na wakiwataya nguvu wabaki wakamini. Wakiwahurumiya javi: “Piya
tíri kuwamini tíjuzi tikune mashaka mengi tingire muufalume wa Mwenyezimungu.”
23 Mawalii ware wakipita kila jamati, wakiwatondola wakulungwa wa jamati zire.
Bandi yakulebela duwa na kufunga, ewo wakingabizi Mola wawamwaminire.
24 Ikisa wapita inti ya Pisidiya, mpaka wakifika inti ya Panfiliya. 25 Bandi yakuw-
ereza wanu wa Perga usemi wa Mwenyezimungu, wakuka Ataliya. 26 Ikisa wakiri-
pakira mbatela wakuka Antiyokiya. Noko ndi kawâlebeleliwe duwa wapate rehema ya
Mwenyezimungu watende kazi yawatimize. 27 Pawafikire Antiyokiya kure, wakiwaju-
manisa wenye jamati, wakanza kuwambira piya vyaakunishe Mwenyezimungu julu

* **14:14** Kupapula mavazi íkiwa alama ya kukimiwa.

yawo, na wakiwambira Mwenyezimungu vyawafungurire miryango wanu Sawari-
Mayahudi newo wamini. 28 Basi, wekala noko na wanafunzi ware suku nyingi zawenye.

15

Mwaha wa itani

1 Sambi, wamojawapo wakilawa Yudeya wakuka Antiyokiya, wakiwafunda wenye
kwamini javi: "Umwe, ikiwa amutaiwe itani kamba vyaisema tabiya ya Musa, amu-
vushiwa." 2 Paulu na Barinaba wakanza kubishana na kukaidiyana nawo wanu
ware pakulu. Basi, vikilamuriwa kuwa wo-wawiri walawe na wanu wamojawapo
woke Yerusalemu, ukasoweriwe ewu mwaha-wu na mawalii pamoja na wakulungwa
wa jamati. 3 Kwa javyo, wakisafiriziwa na jamati, wakipita Foinikiya na Samariya,
wakereza sana piya viwakunire wanu Sawari-Mayahudi vyawamwaminire Mwenyez-
imungu. Habari zire ziwafuraisha pakulu sana piya wenye kwamini ware. 4 Pawafikire
Yerusalemu, ewo wapokereriwa sana-sana na jamati na mawalii pamoja na waku-
lungwa. Ewo wakiwambira vyaakunishe Mwenyezimungu julu yawo.

5 Fala Mayahudi wengine, wenye kwamini wákiwa nkonjo wa Mafarizeu, walamuka,
wakamba: "Lazima wataiwe itani na walazimishiwe kufulata shariya za Taureti."

6 Mawalii na wakulungwa ware wakijumana kushauriyana noure mwaha ure.
7 Pawesire kukaidiyana pakulu, Peduru akilamuka akiwambira javi: "Jamaa! Umwe
mukwijiwa kuwa tangu mida, Mwenyezimungu kanitondola kati yenu ipate Sawari-
Mayahudi wasikire julu yangu Habari Ngema na wakubali. 8 Mwenyezimungu,
Mwenyé kwijiwa myoyo piya, kakikisha kuwa awakubali Sawari-Mayahudi julu ya
kuwapa newo novyo Roho Takatifu, kamba vyatipere ofwe. 9 Iye asiyanise kinu kati
yetu ofwe newo, kawaswafi myoyo yawo julu ya kwamini. 10 Kwa javyo, mbena
mumyerera Mwenyezimungu? Wanafunzi muwatika mizigo yakuwa wababu zetu
awakidirire wala ofwe atikidiri, sababuni? 11 Kwasa javyo, ofwe-pa tukwamini kuwa
tivushiwa julu ya rehema ya Mwenye Insa, kamba vyawavushiwe ewo novyo."

12 Kundi ra wanu ware piya wanyamala vii. Wakiwasikiriza Barinaba na Paulu
wakereza kuhusu alama na matajabisa atendire Mwenyezimungu julu yawo kati ya
ware Sawari-Mayahudi. 13 Pawesire kusowera, Yakobu akijibu, akamba: "Jamaa,
nisikirizeni omi. 14 Ansumani* kankutereza namuna Mwenyezimungu vyaanzire
kutunza mataifa ipate kati yawo awatondore wanu wawe upande wa zina rake. 15 Evi
ndi sawa-sawa kamba masemo a minabii, vyaamba javi:
16 'Bandi ya evyo, omi niludi.
Nyumba† ya Daudi igwire-yo nijenga tena upya.
Vipama vibomoke-vyo nilamusa, nijenga tena upya,
17 ipate wanu wabakire wansakure Mola,
na Sawari-Mayahudi piya
wakuwa zina rangu ritajiwa julu yawo,
newo novyo wansakure.
Javi ndi vyaasowere Mola aténda vinu-vi
18 vinu vijiwikane tangu mida.' "

19 Yakobu akizidi kusowera, akamba: "Ndimana omi niwona kuwa tisiwatabishe
Sawari-Mayahudi wari kuja ka Mwenyezimungu-wa. 20 Vitosha kuwandikira
kuwambira wakatare vyakutenderiwa kafara maswanamu, pamoja na nyama
zakupotiwa, wasinywe damu, na wasiwe na lukware. 21 Kamana tangu-tangu
vizazi vya mida, kila kaya wawapo ware wereza shariya za Musa, zifyomiwanga
mmasinagoga kila sabadu."

* **15:14** Ansumani ndi zina rengine ra Peduru. † **15:16** Kigeregu: "ema".

Kuhusu kulangiwa ka wenye kwamini Sawari-Mayahudi

22 Ikisa, mawalii, wakulungwa, pamoja na wanu piya wa jamati wawona kuwa vyema
wawatondore wanawalume wamojawapo kati yawo wawapereke Antiyokiya, woke na
Paulu pamoja na Barinaba. Na wakitondoriwa Yuda (atapiriwe zina rengine Barisaba)
na Sila, wawere wakulungwa wa jamati ire. 23 Ewo wakandika waraka na makono awo
wakamba javi:

"Ofwe mawalii na wakulungwa, pamoja na wanduzenu, tukuperekerani salamu
wenye kwamini Samuri-Mayahudi, muri kuinshi Antiyokiya, Siriya na Kilikiya. 24 Kwa
kuwa tisikira kuwa wanawalume wamojawapo munkonjo mwetu-mu, wataya tafauti
myoyo yenu, (ingawa atiwapere mamulaka akutenda javyo), 25 tiwona kuwa vyema
(kwa kuwa tisikizana kwa niya moja) tiwatondore maámiri, tiwatume kwenu umwe.
Ewo tankuwapereka pamoja na wapendani wetu Barinaba na Paulu, 26 wanu watula
hatari mbere ya mainsha awo, kwa ajili ya zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi.
27 Kwa javyo, tiwapereka Yuda na Sila, ewo wanyewe wakwambirani novyo novyoni.
28 Kamana tiwaza kuwa vyema upande wa Roho Takatifu pamoja nofwe kuwa hapana
tena nzigo nkulu wakukulazimishani, saviri novi visakikana-vi: 29 Mukatare vyaku-
tenderiwa kafara maswanamu, pamoja na nyama zakupotiwa, musinywe damu na
musiwe na lukware. Mukinarira piya-vi, mutenda vyema. Salamu zenu nyingi sana."

30 Sambi, watondoriwe ware wakilaya, wakisukira Antiyokiya. Nakufika kure,
wakiwajumanisa wenye kwamini ware, wakiwagabizi waraka ire. 31 Ewo pawesire
kufyoma waraka ire, masemo are awataya radi pakulu sana. 32 Yuda na Sila, kwa kuwa
wákiwa minabii, wakereza masemo mengi a kuwahurumiya wenye kwamini, kuwataya
nguvu roho zawo. 33 Bandi yakwikala nokure suku aba, wakilayana nawo wenye
kwamini kwa salama, wakiwapereka kawatumiwe kure. 34 ‡ 35 Ila Paulu na Barinaba
wakibaki Antiyokiya. Ewo, pamoja na wanu wengine wengi wawenye, wakifunda na
wakereza usemi wa Mwenye Insa.

Paulu na Barinaba watipukana

36 Bandi ya kupita muda wa suku aba, Paulu kamwambira Barinaba: "Tuke tiludire
tena tipite tikiwawona jamaa zetu piya wa makaya atipitire tikereza Habari Ngema
za Mwenye. Tikawawone vyawari kwenenda." 37 Barinaba vikimwajibu amwarifu
Yahaya ákitiwa kwa zina rengine Maruku woke onse. 38 Fala Paulu kawona kuwa ewo-po
awajuzi kunsukula, konta kâwatira pawakiwa Panfiliya, kazi sainesa. 39 Basi, wakikola
kubishana watupu pakulu futi mpaka wakisapukana kila mmoja. Barinaba akintwala
Maruku, wakilokera Kiporo. 40 Paulu akintondola Sila, akilawa naye wakuka vyawo,
bandi ya wenye kwamini kuwalebelela duwa wapate rehema za Mola. 41 Iye akipita
Siriya na Kilikiya, akiwataya nguvu jamaa wa jamati.

16

Safari yapiri ya Paulu

Timotiyu alungana nawo Paulu na Sila

1 Paulu kafika makaya a Deribi na Lishitera. Noko ákiwapo mwanafunzi mmoja
akitiwa Timotiyu, mwana wa mwanamuka Yahudi mwenyé kwamini, ila wawaye
ákiwa nGeregu. 2 Wenye kwamini wa Lishitera na Ikoniyu wakilavyanga ushahidi
wakunsifu Timotiyu. 3 Paulu akisaka ansukure Timotiyu-yu ndimana akintaisa itani
konta Mayahudi wákikalanga upande wa kaya ire wakijiwa kuwa wawaye aawere
Yahudi. 4 Pawákipitanga mmakaya makulu mure, wakereza shuruti zawanuwiye

‡ **15:34** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala Sila kawona kuwa vyema kwikala nokure.]

mawalii pamoja na wakulungwa wa Yerusalemu ipate watimize. 5 Kwa javyo, jamati
zikitaiwa nguvu nkati ya kwamini, na zíkongezeka kila suku.

Paulu akwitiwa kuka Makedoniya

6 Paulu na Sila wakipita makaya a Furujiya na Galata. Roho Takatifu aâwasire kw-
ereza habari za Mwenyezimungu Aziya. 7 Pawafikire mpaka wa Misiya, wakenekeza
kwingira Bitaniya fala Roho ya Insa aiwamurire kuka. 8 Basi, wakitambala Misiya,
wakuka Torowa. 9 Usiku, Paulu ikimwisukira ruhuya, kammona munu wa Makedoniya
emire, akintafadali akamba: "Uje Makedoniya, utavye!" 10 Bandi ya Paulu kuwona
javire, kwa mpunde noure, tishugulika kulawa kuka Makedoniya. Tiwona kuwa
Mwenyezimungu ndi atitire kuka noko, tikawereze Habari Ngema.
11 Basi, tikivuta nanga tikiripakira Torowa, tikuka tanga rimoja mpaka Samotaraki.
Subuu yake tikingiza Neyapoli. 12 Ikisa tikuka mpaka Filipi, kaya ulu ya porovinsiya ya
Makedoniya, tikala suku aba. Noyo kaya-yo itawariwa na waRoma. 13 Sabadu tikipita
panryango wa kaya ire tikilawira panja, tikuka nanyenje ya muto, patikidanizira kuwa
mahala pawatendanga ibada. Tikikala, tikanza kupakanira na wanawaka wajumane
nopare. 14 Kati yawo, ákiwapo mwanamuka mmoja wakuntukuza Mwenyezimungu,
wakwitiwa Lidiya, kwawo Tiyatira. Iye ákiuzanyanga nguwo maalumu za rangi ya
njambalãu. Iye akitisikira, na Mola kanfungula moyo wake kutumaini vyaakamba
Paulu vire. 15 Nakwisa koziwa iye pamoja na jamaa zake, katitafadali, akamba javi:
"Ikiwa mwankuniwona kuwa kamilifu mbere ya Mola, tukeni kwangu, mukekare."
Akanza kutikenekezera.

Paulu na Sila wafungiwa

16 Sambi, patikuka mahala pakulebela duwa, noparepare katilawirira mwari mmoja
wakumilikiwa na jini* akilauzanga sengere. Ákipatanga faida ya nzuruku mwingi
akiwapa watwa wake. 17 Mwari ire akinfulata Paulu pamoja nofwe kuno akikuwa,
akamba: "Ewa wanawalume-wa watumwa wa Mwenyezimungu Nkulu! Ewo wankuk-
werezani njira ya kuvushiwa!"
18 Ákikuwanga suku nyingi zawenye. Basi Paulu akikimiwa, akinzungunukira, akin-
sowerera na jini ire, akamba: "Uwe jini, nukwamuru kwa zina ra Insa Almasihi, nlawe
munu-yu!" Mpunde noure, jini ire akinlawa.
19 Watwawe ware, pawawonire kuwa iwesira tamaa ya faida yawo ire, wakinkola
Paulu na Sila, wakiwavuta mpaka paluwanja, mbere ya mafalume. 20 Pawakiwapereka
ka wenye kulamula, wakamba: "Ewa wanu-wa Mayahudi, wankuwadanganya wanu
wa nkaya-mu! 21 Wankwereza tabiya saziri halali kwetu ofwe kupokerera wala kufu-
lata, kwa kuwa tiwa waRoma." 22 Basi wanu wakilamuka kaupamoja wakiwokira, na
wenye kulamula wakiwavula nguwo zawo kanguvu, wakamuru wacapiwe na bakora.
23 Pewesire kuwacapa pakulu pawenye, ewo wakiwataya nkalaboshu na wakinlaizira
amiri wa nkalaboshu awasunge sana. 24 Iye, nakupokerera eyi ámuri-yi, akiwataya
nkisusi, akiwafunga maulu na unyolo akiwafungira pagogo.
25 Usiku kati-kati, Paulu na Sila wakilebela duwa, kuno wakimba nyimbo za kunsifu
Mwenyezimungu. Wafungwa wenziwawo wakiwasikiriza. 26 Kwa mpunde noure,
ardhi yanza kutetema pakulu, aluserusu ya kalaboshu ikibomoka, miryango piya
ikifunguka, na unyolo piya ukiwavurika.
27 Amiri wa nkalaboshu paalamuke na paawonire miryango ya kalaboshu ire iri
wanzu, akivuta upanga kusaka kurulaya, konta akidaniza kuwa wafungwa ware
watira. 28 Fala Paulu akinkuwira, akamba: "Usirulaye! Ofwe piya tiwapo nomu!"
29 Basi amiri ire akitisa kandiyeru, akituwa akingira nkalaboshu mure kuno akitetema,
akigwa mbere ya Paulu na Sila. 30 Ikisa akiwalavira panja, akiwadairi: "Mamwenye,

* **16:16** Kigeregu: "shetwani wa nyonga".

kupata kuvushiwa, nijuzi nitende kinani?” 31 Ewo wakinjibu: “Mwamini Mwenye Insa,
uvuka uwe pamoja na jamaa zako.” 32 Basi wakimwereza usemi wa Mwenyezimungu
amiri ire pamoja na piya wakiinshi nawo pakaya pake. 33 Iye usiku-usiku noure,
akiwatwala Paulu na Sila, akiwosa vijaraa vyawo. Ikisa, kwa mpunde noure, akoziwa
iye pamoja na jamaa zake piya. 34 Ikisa, akiwatwala akuka nawo kwake, akiwapa
cakurya. Iye pamoja na jamaa zake piya watenda radi pakulu sana, kwa kuwa
wamwamini Mwenyezimungu.
35 Pakucere subuu, wenye kulamula wawatuma masupai wawambira javi: “Kawa-
fungureni wanawalume ware.” 36 Basi amiri wa kalaboshu ire akimwambira Paulu
ewu usemi-wu javi: “Wenye kulamula watumiza nukufungureni, basi lawani, muke
kwa salama.” 37 Fala Paulu akiwajibu: “Ofwe waticapa mbere ya wanu, sawatila-
mure vijuzi, ingawa nofwe tiwa waRoma! Ikisa watitaya nkalaboshu, sambi wasaka
watituwise kisiiri-siiri? Javyo sivyo! Basi, waje kuno mafalume-wo wanyewe, wati-
fungure-mu!” 38 Masupai ware wakuka wakiwambira habari zire wenye kulamula.
Pawejiwe kuwa ewa waRoma, wasusuka. 39 Ewo wakija, wakiwatafadali, ikisa waki-
wafungula, wakiwalebela walawe nkaya mure. 40 Pawalawire nkalaboshu mure, ewo
woka mpaka nyumba ya Lidiya. Nokurekure wakiwonana na wenye kwamini. Bandi
ya kuwataya niya, wakilawa wakuka vyawo.

17

Paulu na wenziwe walumbatiwa Tesalonika

1 Paulu na Sila, bandi ya kupita Anfipoli na Ampoloniya, wafika Tesalonika. Noko
íkiwapo sinagoga ya Mayahudi. 2 Paulu sabadu natu akuka kusinagoga noko, kamba
vyaiwere tabiya yake. Iye akanza kowolotera uhakika wa Mandiko Matakatifu.
3 Iye akifunula akiwelewesha sana kuwa Almasihi akijuzi atabike, ikisa afufuke ka
wafwi. Tena akiwambira: “Eyu Insa wanukwambirani umwe-yu ndi Almasihi.” 4 Basi
Mayahudi wengine wakiwakubalisa, wakingira nkonjo wa Paulu na Sila. Novyo,
Sawari-Mayahudi wengi wawenye wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu pamoja na
wanawaka wengi mabora wakisanganyika nawo.
5 Fala Mayahudi wakiwatendera wiyana, wawajumanisa wanawalume wabaya
sawana rai, wakiwomanisa nkaya mure. Ikisa wakibisha nyumba ya Yasoni, waki-
wasakula Paulu na Sila ipate wawapereke mbere ya wanu ware. 6 Fala kwa kuwa
awawasingane, ewo wakinvuta Yasoni na wenye kwamini wengine, wakiwapereka
ka mafalume wa kaya ire, kuno wakikuwa javi: “Wapindulanga ulumwengu ware
ndiwa-pa. 7 Yasoni kawapa malazi kwake. Ewa piya-wa vyawatenda-vi wankutupa
shariya za Kaisari, konta wankwamba kuwa kawapo nfalume mwengine wakwitiwa
Insa.” 8 Wanu ware pamoja na mafalume wa nkaya mure, pawasikire vinu-vi, wak-
ifazaika. 9 Nakupokerera ushuru wa Yasoni pamoja na wenziwe, mafalume ware
wakiwafungula.

Wanu wengi wawenye Bereya wâkubali utuba wa Paulu

10 Kwa mpunde noure usiku ure, wenye kwamini ware wawatwala wo-wawiri
Paulu na Sila wawapereka Bereya. Nakufika kure, wakuka sinagoga ya Mayahudi.
11 Mayahudi wa Bereya werevuka koliko wanu wa Tesalonika, kwa kuwa wapokerera
habari zire ka moyo radi pakulu. Daima wákifyoma sana Mandiko Matakatifu ipate
wawone kuwa vyawakambiriwa na Paulu vire vyakweli. 12 Kwa javyo, wengi kati yawo
wakamini. Wákiwa wanawaka mabora wa Sawari-Mayahudi pamoja na wanawalume
wengi wawenye.
13 Fala Mayahudi wa Tesalonika, pawejiwe kuwa Paulu kankwereza novyo habari
za Mwenyezimungu Bereya, newo novyo wakuka noko, wakiwataya wanu shonge,

wakiwafazaisa. 14 Ndimana kwa mpunde noure, wenye kwamini ware wampereka
Paulu mwani kukisiko, fala Sila na Timotiyu wakibaki Bereya nokure. 15 Wampéreke
Paulu ware wanfikisa mpaka Atena. Bandi ya kulaiziwa habari na Paulu zakuka
kumwambira Sila na Timotiyu kuwa woke upesi-upesi noko, ewo wakilawa.

Paulu asowera na wanu wa Atena

16 Paulu, paakiwarinda Sila na Timotiyu Atena kure, kakafilika kwa kuwona nkaya
mure kwijala maswanamu. 17 Ndimana nsinagoga akiwolotera uhakika Mayahudi
pamoja na Sawari-Mayahudi wakuwajibu mambo a Mwenyezimungu. Na suku daima
ákisoweranga na wanu mbazari. 18 Wanlimu wengine wakwijiwikana kuwa wataalamu
Waepikureyu na Washitoyiku wakikaidiyana naye novyo. Wengine wakamba: “Munu
njinga-yu kankusaka kwamba kinani?” Wengine wakamba: “Kawa kamba munu
wakupita akereza milungu ya inti za wamalamboni.” Wakamba javire konta iye
akiwereza habari kuhusu Insa na kufufuka kwake.
19 Basi, wakinkola, wakimpereka kukundi rakwitiwa Aeropagu, wakindairi: “Habari
nyipya zaufunda-zi zakinani? 20 Kamana vinu vyauri kutambira-vi vyankutishangisa.
Ofwe tisaka tijiwe, mana ake kinani?” 21 Kusema kweli, piya wanu wa Atena na wanu
wa inti nyengine wákikalanga nokure, awakishugulika na kinu cengine, sairi kupakanira
habari za sambi.
22 Basi, Paulu akimira kati-kati ya Aeropagu, akamba: “Umwe wanu wa Atena,
niwona kuwa, kwa namuna piya, muwa wenye dini. 23 Kamana panikipita nizun-
gunuka niwawona maswanamu milungu yenu yamutukuzanga. Ninsingana novyo
swanamu mmoja wakwandikiwa javi: ‘Ka nlungu sejiwikana.’ Basi sambi, nlungu
wamumwabudu-yu bila kumwijiwa, ndi noyo-noyoni waniri kukwerezani omi.
24 Nlungu ombire ulumwengu-wu na piya viripo nkati yake, eyu ndi Mwenye wa
bingu na ardhi. Iye ekala nyumba takatifu zakujengiwa na makono a wanu. 25 Iye
aasakula kuudumiwa na makono a wanadamu, konta iye acipo casakula. Kweli,
iye ndi awapa uhai piya wanu na kupumuzika na vinu piya. 26 Iye komba, kwa
kiyumbe mmoja, kila kabila ya wanu wekare piya duniya-yi. Na iye katula wakati
na mpaka wakwikala, 27 ipate wansakure Mwenyezimungu, ikiwa dalili wengine kwa
kumpamapama wansingane. Kusema kweli, iye aari baidi nofwe kila mmoja. 28 Kamba
vyaasemire munu mmoja, akamba:
‘Iye ndi atitenza tikiinshi, tikenenda na tikiwepo.’
Wenye mashairi wenu novyo wamojawapo wamba:
‘Ofwe piya tiwa viyumbe vyake.’
29 Kwa kuwa ofwe tiwa viyumbe vya Mwenyezimungu, avitifãi tisiwaze kuwa Nlungu
alandanisiwa na oru wala parata wala riwe, nfano wakuwajiwa na kutendiwa na
fundi mwanadamu mmojawapo. 30 Wakati wanu wawakintikina, Mwenyezimungu
avikimmweri. Fala epa sambi, kankuwatuma wanu piya kila mahala watubiye.
31 Konta katula suku yakuwalamula wanu ulumwengu piya na shariya, julu ya Munu
wantondore. Na iye kawakikisha wanu piya kinu-ci julu ya kunfufula iye ka wafwi.”
32 Sambi, pawasikire kuhusu kufufuka ka wafwi, wanu wengine wakinshupa,
wengine wamba: “Kuhusu ewu mwaha-wu, tisaka tukusikire uwe novyo tena.” 33 Basi,
Paulu akilawa kati yawo, akuka vyake. 34 Fala wanu wengine wanlunga nkono Paulu,
wakubali. Kati yawo ákiwapo Diyoniziyu wa kundi ra Aeropagu, mwanamuka mmoja
wakwitiwa Damari, na wengine-po tena.

18

Paulu afika Korintiyu

1 Bandi ya piya vire, Paulu akilawa Atena, akuka Korintiyu. 2 Paafikire Korintiyu kure,
kansingana Yahudi mmoja wakwitiwa Akila, kâpongoriwa Pontu. Akila na nkawake

Pirisila wâja kulawa Italiya kwa suku aba, konta nfalume Kalaudiyu kâmuru kuwa
Mayahudi piya walawe Roma kure. Paulu koka kwawo kuwawona, 3 na kwa kuwa kazi
yawo íkiwa mmoja, iye akiinshi nopare wakikola kazi pamoja, kazi ya kusona ema. 4 Kila
sabadu, iye akiwolotera ukweli kusinagoga, akiyerera kuwavuta Mayahudi na Sawari-
Mayahudi.
5 Sila na Timotiyu, pawateremuke kulawa Makedoniya, Paulu kashugulika na Habari
Ngema, akilavya ushahidi mbere ya Mayahudi kuwa Insa ndi Almasihi. 6 Fala pawak-
intukana na wakinsowerera kufuru, iye akisasanya nguwo zake*, akiwambira: “Damu
yenu iwe julu yenu. Omi sina lawama nkati yenu. Mwanzo wa sambi-pa, nukuka ka
wanu Sawari-Mayahudi.”
7 Nakulawa pare, akuka akingira nyumba ya mwananlume mmoja wakwitiwa Titu
Zushutu, munu mmoja ákintukuzanga Mwenyezimungu. Nyumba yake ilungana na
sinagoga. 8 Kirispu, amiri wa sinagoga ire, pamoja na jamaa zake piya, wâmwamini
Mwenye Insa. Na wanu wengi waKorintiyu pawasikire, newo novyo wakamini na
wakoziwa.
9 Suku moja usiku, Paulu imwisukira ruhuya. Mwenye akimwambira, akamba javi:
“Usope! Zidi kwereza, usinyamare, 10 kwa kuwa omi niwa pamoja nawe. Aapo atenda
vita nnowe kukutenda kinu kibaya, konta nanawo wanu wengi wawenye eyi kaya-yi.”
11 Basi, iye kekala mwaka mmoja na nusu, akiwafunda usemi wa Mwenyezimungu.
12 Fala Galiyu paákiwa nfalume wa Akaya, wakilawa Mayahudi kwa niya mmoja
wakikola kubishana na Paulu, ewo wampereka kuNyumba ya Milandu, 13 wakamba:
“Eyu mwananlume-yu kankuwahimu wanu wantukuze Mwenyezimungu kwa na-
muna sairi ya shariya.” 14 Paulu ári tayari kusowera, Galiyu kawambira Mayahudi
ware kamba: “Inawa mwanawo makosa mamojiwapo au anakunisha vinu vyakofya,
nanga inilazimu nukusikirizeni vyamunereza-vi. 15 Fala, kwa kuwa ndi mwaha wa
kukaidiyana kuhusu masemo na mazina na vinu vya shariya zenu, lamulanani watupu.
Omi sisaka kuwa mwenyé kulamula vinu kamba-vyo.” 16 Na akiwatuwisa nNyumba
ya Milandu mure. 17 Ikisa, wanu ware piya wakinkola Soshiteni, amiri wa sinagoga
ire, newo wakanza kumwibiya nopare mbere ya Nyumba ya Milandu ire. Fala Galiyu
avikimmweri kinu.

Paulu aludira Antiyokiya

18 Paulu kekala suku nyingi zawenye Korintiyu. Ikisa akilayana na wanduze wa
jamati, akingira mbatela, akiloka akuka Siriya, koka pamoja na Pirisila na Akila.
Kaya ya Kenkereya, kâmyola nywiri zake ipate atimize nadiri yake. 19 Paulu akifika
Efezu, akiwasa Pirisila na Akila. Iye mwanyewe akuka akingira nsinagoga, akanza
kuwolotera uhakika Mayahudi nomure. 20 Ewo wanlebela ekare nawo tena muda aba,
fala Paulu akamba anta. 21 Novyo-sivyo, paawalaire akiwambira: “Mwenyezimungu
akinijanliya, nukuja tena kwenu umwe.” Akilawa Efezu, akilokera ng'ambu nyengine.
22 Pesuke Kaisariya, akikwera Yerusalemu, akidairiyana nawo habari wenye jamati.
Ikisa, akiteremukira Antiyokiya. 23 Bandi ya kwikala nokure suku aba, akilawa akuka
vyake. Akipita makaya a Galata na Furujiya, kupita akiwahurumiya wanafunzi piya.

Safari yatatu ya Paulu

Kusaidiya ka Apolu

24 Sambi, ákiwapo Yahudi mmoja wa Aleshandriya wakwitiwa Apolu, akifika Efezu.
Iye akereza sana-sana, akijiwa pakulu Mandiko Matakatifu. 25 Iye kâfundiwa sana njira
ya Mwenye. Akisowera na juhudi kuno akifunda na ukweli habari ya Insa, ingawa
akijiwa koza kaakifundanga Yahaya tu basi. 26 Iye akanza kusowera nsinagoga bila

* **18:6** Kusasanya nguwo íkiwa alama yakuwakatarira wanu ware.

wofi. Pawasikire, Pirisila na Akila wakintwala, wakanfunde pakulu sana njira ya
Mwenyezimungu.
[27] Na Apolu, paakiwaza kulokera Akaya, wenye kwamini wakimuhurumiya, waki-
wandikira wanafunzi wa noko kuwalebela wampokerere sana. Apolu paafikire Akaya,
kawasaidiya pakulu sana ware waminire julu ya rehema. [28] Iye akiwakidiri baina
Mayahudi kwa uwezo, na kwakikisha julu ya Mandiko kuwa Almasihi ndi Insa.

19

Paulu afika Efezu

[1] Apolu paakiwa Korintiyu, Paulu akipita makaya a nrima, akifika mpaka Efezu.
Nokurekure, akiwasingana wamojawapo wenye kumwamini Insa, [2] akiwadairi:
“Umwe pamukubalire, kakwisukirani Roho Takatifu?” Ewo wakinjibu: “Ofwe wala
atijiwa kuwa kawapo Roho Takatifu!” [3] Paulu akiwadairi tena: “Sambi, umwe moziwa
kinamunani?”
Ewo wakinjibu: “Kwa namuna ya koza Yahaya.” [4] Basi Paulu akiwambira:
“Koza kakoza Yahaya kukiwa ka kutubiya wanu. Iye kâwambira wanu kuwa wajuzi
wamwamini eyo asaka kuja nyuma yake, akimwamba Insa.” [5] Bandi yakusikira javire,
ewo wakoziwa kwa zina ra Mwenye Insa. [6] Na Paulu, paawaturire makono, kawesukira
Roho Takatifu, wakanza kusowera luga sazijiwikana na kubushuru. [7] Ewo piya wákiwa
kiyasi ca wanawalume kumi na wawiri.

Paulu awafunda wanu myaka miwiri

[8] Paulu akukanga nsinagoga, akisowera bila wofi muda wa myezi mitatu.
Ákisoweranga nawo, kusakula kuwahimu kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu.
[9] Fala wengine wákiwa wabishi, awakikubali, na wakisowera caputu mbere ya wanu
kuhusu Njira ya Insa*, ndimana Paulu akiwatanuka. Kwasa javyo, suku daima-zi,
iye ákijumananga na wanafunzi pansana nkulu, mahala paakifundanga mwananlume
wakwitiwa Turanu. Iye akisoweranga nawo, akiwolotera uhakika. [10] Eci cikikuna
muda wa myaka miwiri mpaka wanu piya wa Aziya, Mayahudi na Sawari-Mayahudi
ware, wasikira habari kuhusu Mwenye Insa.

Efezu Mwenyezimungu atenda maajuza julu ya Paulu

[11] Mwenyezimungu, julu ya mmakono mwa Paulu, akitenda maajuza akupunda
kiyasi. [12] Ifika mpaka kutwariwa lemba na anzu yake wakiponeseriwa walwere julu
ya kukumbula, kweli newo wakipona na mashetwani wakiwalawa.
[13] Sambi, Mayahudi wasawi wamojawapo wákipitanga kaya anta kaya, wákiyerera
kulebela kwa zina ra Mwenye Insa wawatuwise mashetwani walwere. Ewo
wákiwambira mashetwani javi: “Nukutuwisa kwa zina ra Insa, noyo waari kuntangaza
Paulu-yo.” [14] Wamojawapo wákitendanga javyo-wo wákiwa wana saba wa Yahudi mmoja
wakwitiwa Sikeva. Iye ákiwa nkulungwa wa dini. [15] Shetwani kawajibu javi: “Insa
nimwijiwa, Paulu ninfahamu. Fala umwe wanani?” [16] Ikisa, mwananlume ákiwa na
mashetwani ire ákiwerukira wanu ware, akiwakidiri mpaka akiwashinda. Basi, piya
wakilawa nnyumba mure, wakipita wakituwa diki na vijaraa.
[17] Vikunire-vi wejiwa piya wakikala Efezu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Piya
ware wakanza kopa pakulu, na zina ra Mwenye Insa rikitukuziwa pakulu. [18] Wengi
wâmwaminire wakija, wakereza baina vitendo vyawo vibaya vyawatendanga. [19] Wengi
wákitendanga vitendo vya usawi ware, wakikusanya mabuku awo wakoca pamoto
mbere ya piya wanu. Wesabu kadiri yawo jumula ya mabuku awocire, akifika alufu

* **19:9** “Njira ya Insa” isowera namuna nyipya ya kuinshi, kwa kufulata usemi wa Insa na nfano wake.

amusini za jarajara za parata. 20 Kwa javyo, usemi wa Mwenye ukizidi kwenera na
úkiwa na nguvu.

Vurumãi ulu Efezu

21 Bandi ya vire vikunire vire, Paulu, kwa kulongoziwa na Roho Takatifu, kanuwiya
apite Makedoniya na Akaya, oke mpaka Yerusalemu. Iye akamba: "Bandi yakuka
Yerusalemu, inilazimu nuke novyo Roma." 22 Basi, akiwatuma Makedoniya wasimana
wake wawiri, Timotiyu na Erashitu. Iye akibaki kwa muda wa suku aba Aziya nokure.
23 Noure wakati ure, ikilawirira vurumãi ulu futi, kwa sababu ya Njira ya Insa.
24 Ákiwapo urivi mmoja akitiwa Demetiriyu, ákitendanga vifure vitoto vya parata vya
nfano wa nyumba ya Aritema†. Kwa eyi kazi-yi, wákipatiranga faida ya nzuruku mwingi
wawenye. 25 Iye akiwajumanisa mafundi wákitendanga noire kazi ire, akiwambira:
"Wenzangu, umwe mukwijiwa kuwa ofwe tankutajiri kwa noyi kazi-yi.
26 Mwankusikira na mwankuwona vyaatenda Paulu-vi, aari kutenda Efezu nopa
basi, kankutenda kiyasi ca Aziya piya. Iye kankuwakubalisa wanu wengi wawenye,
akiwazungunusa, kwa kuwambira kuwa maswanamu wakuwajiwa na binadamu siyo
milungu ya kweli. 27 Kwa javyo, kazi yetu aija kuwa nawo faida tena. Vikopesa wanu
awaja kutukuza tena nyumba ya nlungu nkulu Aritema, na ulaviwa utukufu wake,
waari kutukuziwa na piya wanu wa Aziya na duniya nzima."
28 Pawasikire, ewo wakimiwa pakulu futi, wakanza kukuwa wakamba: "Asifiwe
Aritema, nkulu wa waEfezu!" 29 Umani ure wenera kaya ire piya. Wanu nkonjo nzima
wakituwirira nteni mwawajumane wanu wa kaya ire. Wankola Gayu na Arishitariku,
waMakedoniya, wenziwe Paulu. 30 Paulu, paakisaka engire nkati ya kundi ra wanu
ware, wanafunzi awamwasire. 31 Na mafalume wamojawapo wa Aziya kure, wawere
marafiki wa Paulu, wamperekera novyo habari yakunlebela asishubutu kuka kuteni
kawajumane wanu kure.
32 Wajumane ware, wengine wakamba eci, wengine wakamba cengine. Pabanja pare
pákiwa ngorofi, wengi awakijiwa sababu iwajumanise pare. 33 Wamojawapo kati ya
wanu ware wakimolota Alishandere kuwa ndi ari na cakusowera. Ndimana Mayahudi
wakinsukumira mbere ya wanu ware. Basi, Alishandere akiwatendera alama‡ na
nkono kuwapoza, konta akisaka awambire wanu ware kuwa ewa awana makosa.
34 Fala wanu pawejiwe kuwa Alishandere ire Yahudi, piya wakikuwa kapamoja,
wakamba kinu kimoja noco kiyasi ca ora mbiri: "Asifiwe Aritema wa waEfezu!"
35 Mwandiki wa kaya ire, nakwisa kuwanyamaza wanu ware, akiwambira javi:
"Wanu wa Efezu, nani atikina kuwa Efezu ndi kaya amiri yakwikaza nyumba ya
nlungu nkulu Aritema, pamoja na riwe takatifu rigwire binguni? 36 Aapo akaidi
kinu-ci, basi epa nyamalani, musitende kinu samuwazire sana-sana! 37 Kamana ewa
wanu wamujire nawo-wa awavunjire nyumba ya nlungu wala awansowerere kufuru
nlungu wetu. 38 Kwa javyo, ikiwa Demetiriyu na wakolakazi wenziwe wasaka kusema
makosa a munu mmojawapo, iwapo nafasi yakupereka ka wenye kulamula. Nyumba
za kulamula ziwa wanzu, wakereze noko. 39 Ikiwa wasakula kinu cengine, cakujuzi
kulamuriwa kunyumba ya milandu yawasimanananga suku maalumu. 40 Kamana
vititisira ajali rero kwa kulongoperiwa kulavya vurumãi-yi. Kweli, aipo shariya
mmojawapo ya ewu umani-wu, ofwe atina namuna yakujibu." 41 Nakuwambira evi
vinu-vi akifunga banja ire.

20

Paulu akuka tena kuwona Makedoniya na Geresiya

† **19:24** Wanu wa Efezu wakimwabudu Aritema. Aritema akiwa swanamu muka. ‡ **19:33** "Alama" epa ndi alama ya kuwalebela wanyamare.

1 Paisire vurumãi ire, Paulu akitumiza kuweta wanafunzi. Bandi ya kuwataya
niya, iye akilayana nawo, akilawa akuka Makedoniya. 2 Bandi yakupita mahala
mwaapitire, ákiwataya niya wenye kwamini, mwinsho akuka porovinsiya ya Geresiya.
3 Kainshi nokure myezi mitatu. Ikisa, bandi ya kuwa tayari kulokera Siriya, kejiwa
kuwa Mayahudi wankuntendera mpango wakumulaya. Ndimana akinuwiya kuludira
Makedoniya. 4 Wâmpereke Paulu wákiwa Sapaturu mwana wa Piru, kwawo Bereya,
Arishitariku na Sekundu wo-wawiri-wa waTesalonika, Gayu nDeribi, Timotiyu, pamoja
na Tikiku na Torofimu, ewa wawiri-wa wa Aziya. 5 Ewa wanu-wa wálongorera, waki-
tirindira Torowa. 6 Bandi yakwisa sherehe ya Pashukwa, tikiripakira kisiko ca Filipi,
tenenda safari ya muda wa suku ntanu, tikifika Torowa kawákiwa kure. Tikala sumana
nzima nokure.

Paulu anziripusa nnemba

7 Suku ya mwanzo wa sumana, tikare tijumane pajambo ra Kumbukumbu tikirya
mikate. Paulu akikola kusowera nawo wenye kwamini. Kwa kuwa ákiwa na mpango
wakulawa subuu yake, iye akizidi kuwereza mpaka usiku kati-kati. 8 Sambi, zíkiwapo
kandiyeru nyingi zikikorera pansana pajulu ya gorofa patijumane pare. 9 Nnemba
mmoja wakwitiwa Eutiku kékala pajanela. Noparepare akisokera pakulu, ukimpata
usingizi mwingi vutu, kwa kuwa Paulu akisowera pakulu. Usingizi ukinkidiri, aki-
somoka akigwa rã mahala baidi, gorofa ya tatu. Akitekiwa wakufwa wawenye. 10 Basi
Paulu neye akisuka, akimwinyamira patumbo, akimpatika, akamba: "Musiuzunike,
eyu angari nawo uhai!" 11 Ikisa Paulu akiludira tena pansana kugorofa nokure,
akimeya nkate, akitafuna pamoja na wenye kwamini ware. Bandi ya kupakanira nawo
mpaka alufajiri, Paulu akilawa, akuka vyake. 12 Noparepare nnemba ire wakimpereka
kwawo ári nkomu dodola. Ewo wakiludi wari radi pakulu sana.

Paulu alawa Torowa akuka Miletu

13 Sambi ofwe tikilongorera mbatela, tikisafiri mpaka pafungu kaya ya Asu, konta
noko iwa tikampokerere Paulu. Ndi vyatísikizane javyo kamana niya yake íkiwa kupita
ya nrima. 14 Paulu patisimanane kaya ya Asu, tikimpokerera akingira mbatela, tikisafiri
mpaka Mituleni. 15 Basi tikilawa pare, mpaka subuu yake tikifika sawa-sawa na Kiyu.
Tenenda kutwa nzima tikifika Samu, na mpaka subuu yake tena tikifika Miletu. 16 Paulu
kânuwiya asipite Efezu kwa kuwa asipoteze wakati Aziya, konta ákiwa na upesi ikimbidi
afike Yerusalemu sainafika suku ulu ya Pentekoshiti.

Paulu awalaya wakulungwa wa jamati ya Efezu

17 Sambi Miletu kure, Paulu akintuma munu Efezu kuwarifu wakulungwa wa jamati
waje wawonane naye. 18 Pawajire, Paulu kawambira javi: "Umwe mukwijiwa vyavi-
were tangu mwanzo panifikire Aziya kuwa suku daima tíkiwa onse. 19 Daima nintumika
Mwenye na unyenyekevu na masozi, pamoja na kuyereriwa na tabu zawanikunishe
Mayahudi vyawakinitabisha. 20 Panukukwerezangani Habari Ngema, kukufundani
wanzu-wanzu nikipita nyumba anta nyumba, omi hapana canasire kukwambirani
upande wa vinu vya faida. 21 Nikilavya ushahidi kuwereza Mayahudi na Sawari-
Mayahudi, kuwa wajuzi watubiye na wamwamini Insa, Mwenye wetu.

22 Epa sambi, kamba nfungwa wa Roho Takatifu, ndi vyaniri kuka Yerusalemu, sijiwa
cuka kunikuna. 23 Ila Roho Takatifu caanijiwise ndi kuwa kaya ulu-ulu piya kalaboshu
na kulumbatiwa piya vinirindira omi. 24 Falakini omi mainsha angu siyo faida kwangu
omi. Kikulu kwangu omi nitimize kazi yanipere Mwenye Insa, ipate nilavye ushahidi
kuhusu rehema ya Mwenyezimungu nkati ya Habari Ngema.

25 Epa sambi, omi nukwijiwa kuwa umwe piya wanipitire nukukwerezani ufalume
wa Mwenyezimungu-mwe, amuwona tena uso wangu. 26 Ndimana, kwa suku ya

rero-yi, nilavya ushahidi kuwa sina kosa ka wenye kwasika kati yenu umwe piya,
27 kamana omi saasire kukwerezani ngano piya za upande wa Mwenyezimungu.
28 Kwa javyo, ritunzeni umwe wanyewe pamoja na piya wenye kwamini, kwa kuwa
Roho Takatifu ndi ikuturireni umwe kuwa maamiri. Muwe wasunga wa jamati ya
Mwenyezimungu, jamati yaapatire julu ya damu ya Mwanawe. 29 Nukwijiwa kuwa
nikilawa-pa, wakwingira wanu kusakula kudangula jamati-yi. Ewo wakuja kulanda
miwinzi yakutonya vyaiwaduru makondoo. 30 Na nkati yenu nomwe-mwe, walawirira
wamojawapo wakufunda ngano za ulongo, kusakula kuwatesa wanafunzi wawafulate
ewo. 31 Kwa javyo, rinang'anizireni. Daima mukumbukire kuwa, muda wa myaka
mitatu usiku na nsana, omi sasire kunkumbusa kila mmoja, kuno nikirira.
32 Sambi, nukugabizini mmakono mwa Mwenyezimungu na kwa usemi wa rehema
zake, zíri na uwezo wakurimbisa roho zenu, mwinsho mupewa irati yawatuririwe
watakatifu piya.
33 Sajibiwe na kinu ca munu: wala parata wala oru wala nguwo. 34 Anta umwe
wanyewe mukwijiwa kuwa nikola kazi na makono angu mwanyewe ipate omi na
wenzangu tipate catisakula. 35 Kwa namuna-zi piya, nukoloterani kuwa julu ya kukola
kazi nyingi javi, itibidi kuwavya wenye tafauti zawo. Kumbukirani usowezi wa
Mwenye Insa paasemire javi: 'Vyema pakulu kumera zaida kumeriwa.' "

Paulu alayana na marafiki zake

36 Pesire kwamba javire, Paulu akikokora pamoja na wenye kwamini ware piya, wak-
ilebela duwa. 37 Piya akiwetika masozi bu-bu-bu-bu, wakimwirukira Paulu pasingo,
wakimpa beju*. 38 Ewo wauzunika pakulu futi, kwa kuwa kâwambira javi: "Amuwona
uso wangu tena." Ikisa wakinsafiriza mpaka kubatela.

21

Paulu akuka Yerusalemu

1 Patisire kulayana nawo wenye kwamini ware, tikisafiri na batela moja ka moja
mpaka tikifika Kosi. Subuu yake tikitaya nanga kisiko ca Rodi. Nakupunda pare, tikuka
mpaka Patara. 2 Patisingane batela rakuka Foinikiya, tikiripakira tikuka mbere ya
safari yetu. 3 Tipita karibu ya Kiporo, tasa upande wa nkono sonto, tikuka mpaka
Siriya. Tisoza kisiko ca Tiru, tikisuka konta batela rire rikipakula vinu nopare. 4 Noyo
kaya-yo, tiwasingana wenye kwamini wamojawapo, tikikala nawo sumana mmoja.
Ewo, wakamuriwa kwa uwezo wa Roho Takatifu, wakimwambira Paulu kuwa asuke
Yerusalemu. 5 Wakati watimarize suku zetu, tikilawa tikuka na safari yetu. Wenye
kwamini piya pamoja na waka wawo na wana wawo, wakitisafiriza mpaka mwinsho ya
kaya ire. Basi, nakufika mwani tikikokora, tikinlebela Mwenyezimungu. 6 Noparepare
tikilayana, ikisa tikingira mbatela, ewo wakiludira kukaya.
7 Mwinsho ya safari yetu ya Tiru, tikifika Tolemayi. Noparepare tikidairiyana nawo
habari wenye kwamini, tikikala nawo kutwa nzima. 8 Subuu yake, tikilawa tikifika
Kaisariya, tikuka kunyumba ya Filipi, mwenyé kwereza Habari Ngema za Insa, tikikala
naye. Iye ákiwa nkati ya nkonjo wa wanu saba wâtondoriwe Yerusalemu watumike
shuguli za nzuruku wa jamati.* 9 Iye ákiwa na wana wane wári sawalombiwe, newo
wákiwa minabii.
10 Kwa kuwa tikawa Kaisariya kure suku nyingi zawenye, akija nabii mmoja kulawa
Yudeya, zina rake Agabu. 11 Akifika karibu yetu, akitwala sinturãu† ya Paulu, akir-
ifunga mmakono na mmaulu, akamba: "Roho Takatifu ikwamba kuwa mwanyewe
ukanda-wu akifika Yerusalemu, Mayahudi wanfunga novi-vi javi, ikisa wampereka

* **20:37** Nkati ya kabila ire, kupana beju íkiwa namuna ya kulayana munu na rafiki yake, alama ya kupendana.
* **21:8** Ona 6:1-8. † **21:11** "Sinturãu" mana ake "ukanda".

mmakono mwa wanu Sawari-Mayahudi.” 12 Patisikire javire, ofwe na wenye kwamini
wengine wa nokure, tintafadali Paulu kuwa asikwere kuka Yerusalemu. 13 Paulu
akijibu: “Umwe camurira kinani? Mbana mwankunivunja nguvu mmoyo mwangu
sababuni? Kamana omi sikufungiwa basi, anta paiwa nukuka kufwa Yerusalemu, omi
niwa tayari novyo kwa sababu ya Mwenye Insa.” 14 Kwa kuwa atinkidirire kunkubalisa
kuwa asuke, tikimwasa ikisa tikamba: “Vikune vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu.”

15 Bandi ya suku aba javi-pa na bandi yakuritengeza, tikikwera tikuka Yerusalemu.
16 Wanafunzi wamojawapo wa Kaisariya watipereka, wakija nawo mpaka nnyumba
ya mwananlume wakwitiwa Mnasoni kwawo Kiporo, mwanafunzi wa mida watifikire
kwake. 17 Patifikire Yerusalemu, wenye kwamini watipokerera ka moyo radi pakulu
futi.

Safari ya ane ya Paulu

18 Subuu yake, Paulu akilawa pamoja nofwe, tikuka mpaka ka Yakobu kummona.
Piya wakulungwa wa jamati wajumana noko. 19 Paulu, bandi yakudairiyana nawo
habari, akiwereza kimoja-kimoja Mwenyezimungu vyaawakunishe wanu Sawari-
Mayahudi julu yake iye. 20 Wasikire ware wakintukuza Mwenyezimungu, ikisa
wakimwambira Paulu wakamba: “Epa nduyetu ngatunza, Mayahudi alufu ka maalufu
wankwamini, fala novyo-sivyo wangari wakifulata nfululu Taureti. 21 Ewo wambiriwa
kuhusu uwe-po, kuwa kwankupita ukiwafunda Mayahudi wekala mmakaya mwa
wanu Sawari-Mayahudi wasifulate Taureti, wasiwataye itani wana wawo wala wase-
nendere tabiya zetu.

22 Sambi titende mwaja? Epa, ewo kweli-kwelini watakusikira kuwa uwe kuja.
23 Fadari tenda vyatisaka kukwambira-vi: nkati ya ofwe-pa, wawapo wanawalume
wane wasaka walavye nadiri yawo yawaturire ka Mwenyezimungu. 24 Watware
wikare nawo pajambo rawo ra ibada ya kuswafiwa, na uwaripire wamyoriwe nywiri.
Javyo wanu-wa-pa piya watakwijiwa kuwa ulongo vyawari kukusowerera-vyo, wak-
wamba kwankufulata na kwankutimiza Taureti.

25 Kuhusu Sawari-Mayahudi wamwaminire Insa ware, ofwe tiwandikira futi waraka
tiwamuru javi: ‘Musirye vyakutenderiwa kafara milungu ya maswanamu, wala
musinywe damu, wala vyakupotiwa, wala musiwe na lukware.’ ”

Paulu afungiwa nNyumba Takatifu

26 Kwa javyo, Paulu akiwatwala wanawalume ware, na subuu yake, bandi ya
kuswafiwa pamoja newo, iye akingira nawo nNyumba Takatifu. Iye koka kuwambira
baina kutimiziwa ka suku zakuswafiwa zire, na kafara inlazimire kulavya kila mmoja.

27 Karibu ya kutimu zire suku saba, Mayahudi wamojawapo wa Aziya nakummona
Paulu nNyumba Takatifu mure, wakiwashongezera wanu piya, wakinkola. 28 Ewo
wakikuwa wakamba: “WaIziraeli, tangupireni! Eyu ndi mwananlume abishana na
wanu wetu, na shariya yetu, pamoja na mahala-pa‡. Kankupita akiwafunda wanu
kila upande. Kwasa javyo, kawengiza Nnyumba-mu wanu Sawari Mayahudi, kataya
haramu mahala patakatifu-pa.” 29 (Ewo ciwambise javyo ndi kuwa wammona nkaya
mure ári na Torofimu, muEfezu. Basi wakidaniza kuwa Paulu ndi amwingize nNyumba
Takatifu.)

30 Kaya ire piya ikijala girita, wanu piya wakija wakituwa wengi-wengi. Wakinkola
Paulu, wakinsukumira panja ya Nyumba Takatifu. Kwa mpunde noure, wakifunga
miryango yawo ti! 31 Pawakiwazisana namuna zakumuulaya Paulu, nkulungwa wa
masurudadu wa waRoma akipata habari kuwa Yerusalemu piya ilawa girita. 32 Kwa
mpunde noure, iye akiwatwala masurudadu pamoja na wakulungwa wawo, akisika

‡ **21:28** “Mahala-pa” ndi Nyumba Takatifu.

akituwirira nokure. Ewo, pawammonire nkulungwa ire akija pamoja na masuru-
dadu, wakasa kumwibiya Paulu. 33 Nkulungwa ire na kufika karibu, akinkola Paulu,
akitumiza afungiwe na unyolo miwiri, ikisa akindairi: “Eyu munu-yu nani? Na
kakosa kinani?” 34 Wanu ware wakanza kunyangula, wengine wakamba eci, wengine
wakamba cengine. Nkulungwa ire aapatire kwijiwa sana cikunire kwa sababu ya
ngigiri ure kuwa mwingi. Basi akiwamuru masurudadu wantware Paulu wakantaye
nfurtaleza. 35 Pawafikire pashikada ya kwingirira nkati, masurudadu iwabidi wankore
mmaweya wankweze, konta wanu wakitenda ngigiri pakulu. 36 Kusema kweli, wanu
wengi wakija nyuma wakikuwa wakamba: “Mulayeni, mulayeni!”

Utuba wa Paulu

37 Masurudadu wari tayari kuntaya Paulu mufurtaleza, iye kandairi nkulungwa ire:
“Iwapo nafasi ya kukwambira kinu?”

Nkulungwa ire akinjibu: “Uwe usowera kigeregu? 38 Uwe sinowe-we mMiswiri
sukumbiri nozi-zi usalamure mageshi ukiwatwala visomi alufu nne ukiwalongoza
kulanga-we?” 39 Paulu akinjibu: “Omi ndi kweli niwa Yahudi, nipongoriwa Tarusu iri
Kilikiya, niwa munu wa inti bora. Tafadali nipe riusa nisowere na wanu-wa.” 40 Kwa
kuwa nkulungwa ire kampa riusa, Paulu akimira pashikada na akilamusa nkono,
alama ya kuwanyamaza wanu ware. Pawanyamare, akanza kusowera kiebraniya,
akamba javi:

22

1 “Umwe jamaa zangu, wanduzangu pamoja na wawáwa! Sambi kwa kurikengera
kwangu, nisikirizeni canisaka kukwambirani-ci.” 2 Pawansikire akisowera kiebraniya,
wakizidi kutegemana wansikire. Basi Paulu akikola kuwambira javi: 3 “Omi niwa
Yahudi, nipongoriwa Tarusu ya Kilikiya, fala nireriwa nkaya nomu, mmakono mwa
Gamaliyeli. Nireriwa vyakurigariga futi kamba shariya yawákifulatanga wababu zetu.
Daima nisakula namuna yakuntumika Mwenyezimungu ka moyo wangu piya, kamba
vyamuri kutenda piya-mwe rero. 4 Omi nikiwalumbatanga wanu wákifulatanga noyi
Njira ya Insa-yi mpaka kuwolaya. Niwafunga na niwataya nkalaboshu, walume
pamoja na waka, 5 kamba novyo nkulu wa wakulungwa wa dini, na piya Baraza
ya Milandu vyawalavya ushahidi kuhusu omi. Visitoshe nipokerera waraka zawo
zawawaperekere Mayahudi wakikalanga Damashiku. Eko nuka nikiwakola wafulati
wa Insa, nikiwafunga, nikija nawo Yerusalemu kuno wahukumiwe.”

6 Vinikuna javi: “Nukuka na safari yangu karibu ya Damashiku, kiyasi ca
aduhuri, gafula niwona kinu cakulangala vú, cikilawa binguni cikinizunguriza piya-mi.
7 Noparepare nikigwirira pansi, nikisikira shauti ikinambira: ‘Saulu, Saulu, mbana
unilumbata?’ 8 Omi nikidairi: ‘Uwe nani, Mwenye?’

Shauti ire ikinambira: ‘Omi Insa nNazareti wauri kunlumbata-yo.’ 9 Wenzangu
wanilongozane nawo wákiwa upande mwengine, wawona sana-sana nlangaza ure, fala
shauti ikinisoweza ire awereriwe. 10 Basi omi nikidairi: ‘Mwenye! Nitende mwaja?’

Mwenye Insa akijibu: ‘Lamuka, uke Damashiku. Noko ukuka kwambiriwa piya vinu
vyawamuriwe kutenda.’ 11 Kwa kuwa sikiwona kwa sababu ya nlangaza ure kuniseka-
seka mmaso, nikikoriwa nkono mpaka Damashiku.

12 Noko ákiwapo mwananlume wakwitiwa Ananiya, iye ákiwa munu wakumwajibu
vinu vya Mwenyezimungu, ákifulatanga Taureti pakulu sana, na piya Mayahudi wa
Damashiku wakinsifu. 13 Iye akija akinifika karibu, akinambira akamba: ‘Nduyangu
Saulu, ludira kuwona tena.’ Kweli na omi, kwa mpunde noure nakwinusa uso, nanza
kuwona tena. 14 Basi Ananiya akinambira: ‘Nlungu wa wababu zetu kakutondola
uwe wijiwe nafsi yake, ummone Mwenyé shariya, na unsikire mwanyewe akisowera
na kanywa yake. 15 Konta uwe ukuwa shahidi wake mbere ya wanu piya, kuwereza

vyausikire na vyauwonire. 16 Epa sambi mbana kwankukawa? Lamuka ukoziwe, uswafiwe dambi zako, ukitaja zina rake.' "

17 Paulu akisema tena javi: "Wakati waniludire Yerusalemu, panikilebela duwa nNyumba Takatifu, inisukira ruhuya. 18 Nimmona Mwenye Insa, iye akinambira
javi: 'Lawa upesi Yerusalemu konta ewa wanu-wa awakubali causema kuhusu omi.'
19 Nikijibu: 'Mwenye, ewo wakwijiwa sana-sana kuwa omi níkipitanga mmasinagoga
níkiwafunga na níkiwebiya wanu wakukwamini. 20 Na wanu pawâkimulaya Shitefanu
akerezánga habari zako, nomi novyo níkiwapo nopo, nilunga nkono mwana kitendo-co.
Wanu wakimulaya-wo omi ndi nisukure nguwo zawo.' 21 Fala Mwenye akinambira:
'Lawa uke, konta omi nukutuma baidi, ka wanu Sawari-Mayahudi.' "

22 Wanu ware wakinsikiriza Paulu mpaka usowezi wake wa mwinsho. Noparepare
ewo wakanza kukuwa kwa shauti ulu: "Eyu aulaiwe! Asiinshi tena-pa!" 23 Wakikuwa,
wakipapula nguwo zawo kuno wakilavya vunvu, 24 ndimana nkulungwa wa masurudadu akiwamuru wantaye Paulu nfurtaleza. Ikisa akiwambira wamwibiye mpaka
aseme wanu ware cawakinkuwira javire. 25 Wakati wawakinfunga Paulu, iye kandairi
nfalume wa kundi ra masurudadu ákiwa karibu yake javi: "Iwapo shariya yakumwibiya munu wakuwa na haki ya muRoma sanalamuriwa?" 26 Nfalume wa kundi ra masurudadu, paasikire javire, akuka akimwambira nkulungwa wa masurudadu: "Epa usaka kutendaja? Eyu mwananlume-yu muRoma!" 27 Nkulungwa wa masurudadu ire
akinfika karibu Paulu, akindairi: "Kweli uwe kuwa muRoma?" Paulu akinjibu: "Aye,
niwa muRoma." 28 Nkulungwa wa masurudadu ire akamba: "Nomi nipoteza nzuruku
mwingi futi niwe muRoma." Paulu akinjibu: "Basi, omi niwa muRoma wakupongoreriwa." 29 Kwa mpunde noure, wanu wawere tayari kumwibiya ware wakintanuka.
Nkulungwa wa masurudadu ire, pejiwe kuwa Paulu muRoma, umwingira wofi konta kâmuru afungiwe na unyolo.

Paulu arikengera mbere ya wakulungwa wa Mayahudi

30 Subuu yake, nkulungwa wa masurudadu, kwa kusakula kwijiwa kweli-kwelini Paulu caawakosere Mayahudi, akinfungula unyolo ure. Ikisa akamuru wajumane wakulungwa wa dini na Baraza ya Milandu, akitumiza kutwariwa Paulu, akimolota mbere yawo.

23

1 Paulu, nakunang'aniza rungu-rungu mbere ya Baraza ya Milandu ire, akamba:
"Jamaa zangu, nankuinshi saunisusuka moyo mbere ya Mwenyezimungu mpaka rero."
2 Ananiya, nkulu wa wakulungwa wa dini, akiwamuru wakíwa karibu na Paulu ire
wamwibiye kukanywa. 3 Kwa javyo, Paulu akimwambira Ananiya: "Mwenyezimungu
akuja kukuhukumu, eko kusitawi ka panja basi! Kwikala-po unilamure vyaisaka
shariya, sambi uwambiraja wanu kunibiya bila shariya?" 4 Wakíwa karibu na Paulu ire,
wakimwambira: "Uwe! Nkulu wa wakulungwa wa dini ya Mwenyezimungu kwankuntukana?" 5 Paulu akijibu: "Jamaa zangu, sikijiwa kuwa iye nkulu wa wakulungwa wa
dini. Kamana yandikiwa: 'Nfalume wa inti yenu usintukane.' "

6 Paulu, kwa kuwa kêjiwa kuwa Baraza ya Milandu ire iwa cama ca Mafarizeu na wengine ca Masaduseu, akiwambira pakulu-pakulu mBaraza mure: "Jamaa zangu, omi níwa Nfarizeu, ujukulu wa Mafarizeu. Kwa kuwa nanawo tamaa ya kuwa wafwi wakuja kufufuka, nankurindira kulamuriwa."

7 Iye nakwisa kwamba javire, Mafarizeu na Masaduseu wakanza kukaidiyana, wenye
kulamula wakawanyana makundi mawiri. 8 (Kamana Masaduseu awákikubali kuwa
wafwi wafufuka, wala kuwa malaika wawapo, wala awakikubali kuwa roho ziwapo.
Falakini Mafarizeu piya vyo vitatu-vyo wákikubali.) 9 Ikisa, ikilawirira girita ulu futi.

Wandiki wa kundi ra Mafarizeu wakilamuka, wakikaidi kanguvu, wakamba: “Atim-
monerera kosa rimojawapo munu-yu. Itakuwa kasowera na roho mojawapo au laika,
nani ejiwa?” 10 Kukaidiyana kure kukizidi kofya mpaka nkulungwa wa masurudadu
kengira kumopereza Paulu asije kupanguriwa kipande-kipande. Ndimana akiwatuma
masurudadu wanlavye pare kanguvu, wanludisire kufurtaleza.
11 Suku yapiri usiku, Mwenye Insa akimwisukira Paulu, akimwambira: “Usiwe na
wofi! Kulavya ushahidi wangu epa Yerusalemu, na ibidi uke Roma ukalavye ushahidi
novyo.”

Mpango wa kumulaya Paulu

12 Subuu yake, Mayahudi wamojawapo wakijumana, wakiwaza mpango wakunlum-
bata Paulu. Walapira kuwa awarya wala awanywa sawamulaye Paulu. 13 Wákiwa zaida
ya wanu arubaini wawazire nowo mpango-wo. 14 Ewo wakiwafika karibu wakulungwa
wa dini pamoja na wazee, wakiwambira: “Ofwe tilapira kuwa atirya kinu mpaka
timulaye Paulu. 15 Epa sambi, umwe pamoja na Baraza ya Milandu, mwambireni
nkulungwa wa masurudadu atumize waje naye kwenu umwe, kamba musaka kundairi
sana-sana mwaha wake. Na ofwe, saanafika karibu, tikuwa tayari kumulaya.”
16 Fala mwana wa nlumbuwe Paulu, nakusikira mpango mbaya ure, akinyemerera
akingira nfurtaleza mure, akintetera Paulu. 17 Paulu akimwita nfalume mmoja wa
kundi ra masurudadu, akimwambira: “Ntware nnemba-yu umpereke ka nkulungwa
wa masurudadu, ciwapo casaka kuka kumwambira.” 18 Kwa javyo iye akimpereka
nnemba ire ka nkulungwa wawo masurudadu, akamba: “Nfungwa Paulu kanita,
akinilebela nimpereke nnemba-yu kwako kuno. Kanambira kuwa kanawo kinu kimo-
jawapo caasaka kukwambira.”
19 Nkulungwa wa masurudadu ire akinkola nkono nnemba ire, akuka naye kunyenje,
akindairi: “Kinani causaka kunambira?” 20 Iye akijibu: “Mafalume wa Mayahudi
wasikizana makeshamungu wakulebele umpereke Paulu kuBaraza ya Milandu, wa-
tende kamba wasaka kundairidairi kuhusu mwaha wake. 21 Uwe wasukukidiri, konta
ewo, wawa zaida ya wanu arubaini, wasaka kurifisa wanrindire Paulu wamuulaye.
Piya walapa kuwa awarya wala awanywa mpaka wamulaye. Ewo wawa tayari
kutenda javyo wakirindira uwape majibu.” 22 Basi nkulungwa ire akinlaizira javi:
“Usimwambire munu mwengine vyaunambire-vi.” Ikisa akimwambira nnemba ire:
“Uka vyako.”

Paulu aperekiwa ka guvinadoru Felishi

23 Nkulungwa wa masurudadu ire akiweta mafalume wawiri wa kundi ra masuru-
dadu, akiwambira: “Watengezeni masurudadu miyateni, wacamakavalu sabini, na
wamikuki miyateni, woke Kaisariya. Muwe tayari, mulawe rero-vi, novi ora ya usiku.
24 Ntengezeni novyo kavalu ampande Paulu na munsunge sana-sana munfikise ka
guvinadoru Felishi.” 25 Na kamperekera waraka yakusema javi:
26 “Omi Kalaudiyu Luziya, nukwandikira mwinshimiwa, guvinadoru Felishi. Nuku-
perekera salamu. 27 Mayahudi kuno wanfunga mwananlume-yu, wasaka kumulaya,
fala nuka noko na masurudadu wangu kunvusha, panijiwe kuwa muRoma. 28 Omi
nikisakula nijiwe sana-sana sababu yakosire, ndimana nikimpereka ka wakulungwa
wa Mayahudi, Baraza ya Milandu. 29 Epa nijiwa kuwa ewo wanlongopera kuwa aakifu-
lata shariya zawo. Aakosire kinu cakuwa afungiwa au kuulaiwa. 30 Panambiriwe kuwa
Mayahudi wamojawapo wampangira mabaya akusaka kumulaya, ndi paniwazire
kukuperekera kwa mpunde nowu. Na ware wammonerere ukosa, niwambira waje
noko wereze mbere yako.”
31 Kwa javyo masurudadu, kwa ámuri yawapewe na nkulungwa wawo, wakintwala
Paulu usiku-usiku mpaka Antipatiriya. 32 Subuu yake, wacamakavalu wakizidi na

safari yawo pamoja na Paulu, kuno masurudadu wakiludira kufurtaleza. 33 Nakufika
Kaisariya, waraka ire wakimpa guvinadoru, na wakimolota Paulu ire. 34 Nakufyoma
waraka ire, ikisa akindairi Paulu: "Kwenu ndepi?" Paajibiwe kuwa kwawo Kilikiya,
35 akimwambira: "Nakisa nukusikira, nukuja kulamula pawasaka kuja wakulon-
gopere-wo." Basi noparepare akamuru akafungiriwe kunyumba ya kifalume yaâjengire
Herodi.

24

Paulu mbere ya guvinadoru Felishi

1 Bandi ya suku ntanu, Ananiya nkulu wa wakulungwa wa dini, na wazee wamo-
jawapo, pamoja na mwenyé kupendeleya shariya wakwitiwa Teratulu. Ewa wamw-
ereze guvinadoru makosa a Paulu. 2 Wakati wetiwe Paulu akifika, Teratulu akanza
kwereza makosa a Paulu, akamba javi:

"Mwenshimiwa Felishi! Kwa sababu yako uwe, tankuinshi kwa salama na mainsha
meema julu ya wijiwifu wa ulongozi wako, na vinu vingi vyawenye viri kulamusiwa
wafarijike wenye inti-yi. 3 Tukwakikisha na tishukuru pakulu pawenye kwa piya vyau-
tendanga kila wakati na kila mahala. 4 Basi tenda fadili kwa wema wako, usikirize sana-
sana vyatisaka kukwereza-vi bila kupoteza wakati mwingi. 5 Eyu munu-yu timmoner-
era kuwa ndanganyifu na nsabwanyizi nkati ya Mayahudi piya mulumwengu-mu.
Visitoshe, iye ndi nkulungwa wa kundi ra waNazareti. 6 Mpaka kafika kuyerera
kufezeyi Nyumba Takatifu, fala tikinkola tikinfunga. 7 * 8 Uwe mwanyewe ukindairi
ukwijiwa kutunza ukweli kwa makosa atimmonerere." 9 Mayahudi newo wajumana
kwakikisha vyakilongoperiwa vire kuwa vyakweli.

10 Guvinadoru Felishi ire kantendera alama Paulu anze kusowera, basi Paulu
akamba:

"Omi nukwijiwa kuwa myaka mingi yawenye utilamulanga shariya noyi inti-yi. Ndi-
mana nirikotola mbere yako kwa kutumaini. 11 Kamba vyawijiwe mwanyewe, ukisaka
ndairi asaka kuwa onse, epa rero suku ya kumi na mbiri tangu nikikwera Yerusalemu
kuka kuntukuza Mwenyezimungu. 12 Mayahudi awanisingane nikikaidiyana naye
munu nNyumba Takatifu, wala awanisingane nikiwomanisa wanu nsinagoga wala
mahala paasaka kuwa ponse nkaya mure. 13 Ikisa tena, ewo awakikisha kuwa vyakweli
vyawasema kuwa nikosa-vi.

14 Ila canitikiza kutenda kinu kimoja. Nifulata kundi ra Njira ya Insa, fala ewo
wakwamba kuwa kundi ra walongo. Omi nintumika Mwenyezimungu wawantukuze
wababu zetu. Nukwamini piya vyaandikiwe nTaureti na vyawandike minabii. 15 Omi
nirindira na nitumaini ka Mwenyezimungu kamba vyawantumaini ewo novyo, kuwa
wenye shariya na ware sawana shariya wakuja kufufuka. 16 Ndimana daima vinajibu
moyo wangu usisusuke mbere ya Mwenyezimungu pamoja na wanu piya.

17 Bandi ya myaka mingi yawenye, niludira inti yangu nilavye zaka na nitende
kafara. 18 Panikitenda javyo, nakwisa jambo ra kuswafi, waniwona nNyumba Takatifu,
nemo siwere kaumu ya wanu, wala siwadimbwanye. 19 Falakini nomo, wakiwapo
Mayahudi wamojawapo wa Aziya. Ewo ndi wajuzi kuja mbere yako, wereze makosa
angu ikiwa wawonerera kinu kimojawapo julu yangu omi. 20 Kuwasa ewo, ewa wari
epa-wa, wereze kamba waniwonerera kosa panimisiwe mbere ya Baraza ya kulamula.
21 Ila canifahamu omi, panikiwa kati yawo nitenda kinu kimoja. Omi nisema na
shauti ulu-ulu, namba: 'Umwe rero munilamula, kwa sababu nukwamini kuwa wafwi
wafufuka.' "

---

* **24:7** Aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Fala paajire Luziya, nkulungwa wa masurudadu, katipokera mmakono mwetu kwa nguvu zake.]

22 Felishi, kwa kuwa iye mwanyewe akijijiwa sana-sana Njira ya Insa ire, akifuja
kulamula kure akamba: "Epa, silamula. Mpaka aje Lisiya ndi panisaka kulamula."
23 Noparepare akimwambira nfalume wa masurudadu, akamba: "Kanture Paulu
nkalaboshu, ila umpe nafasi aba, asikazike na marafiki zake wakija kunsaidiya, usi-
wakataze."

Felishi na nkawake wansikiriza Paulu

24 Bandi yakupita suku nyingi zawenye, Felishi pamoja na nkawake Durusira,
Yahudi, watumiza kumwita Paulu. Iye akiwereza kuhusu kumwamini Insa Almasihi,
ewo wakisikira. 25 Paulu paakolota uhakika kuhusu mambo a shariya, vyaakidiri
munu kukaidi moyo wake, na kuhusu suku ya Kiyama cisaka kuja, Felishi akisusuka,
akijibu akamba: "Epa lawa kwanza. Nikipata nafasi suku nyengine, nukwitisa!"
26 Felishi akirindira kuwa Paulu akumpa ciwa conse†, ndimana akimwita akisowera
naye mpunde-mpunde. 27 Paitimire myaka miwiri, Poritiyu Feshitu akitawaziwa
kuwa guvinadoru kiti ca Felishi. Kwa kuwa Felishi akiwapendeleya Mayahudi, Felishi
paalawire kamwasa Paulu nkalaboshu nomure.

25

Paulu alebela akalamuriwe na Kaisari

1 Feshitu, paafikire porovinsiya ire, bandi ya suku natu akilawa Kaisariya kure,
akikwera akuka Yerusalemu. 2 Nakufika, wakulungwa wa dini pamoja na wakulungwa
wa Mayahudi wakimpatisa habari kuhusu makosa a Paulu. Wakinlebela, 3 awatendere
fadili amwitise Paulu aje Yerusalemu kure, ewo wakiritengeza wamwikarire munjira
wamulaye. 4 Fala Feshitu akiwajibu javi: "Paulu ajuzi arinde kwanza Kaisariya, anta
omi mwanyewe nukuka noko suku karibu. 5 Basi, ikiwa iye katenda kinu kimojawapo
cakunyata, wakulungwa wenu wanifulate wakaseme caakosire."
6 Feshitu kekala nawo Yerusalemu kure kiyasi ca suku nane wala azipundire suku
kumi, ikisa akisuka akuka Kaisariya. Subuu yake pekare kiti cake kati ya wenye
kulamula, akitumiza kumwita Paulu. 7 Paafikire Paulu, Mayahudi wajire kulawa
Yerusalemu ware wakinzunguriza, wakanza kumbunira vitendo vingi vyawenye
vyakofya, fala vitendo-vyo awakikidiri kwakikisha. 8 Sambi, Paulu kwa kurikotola,
akamba: "Omi sikosere shariya ya Mayahudi wala shariya ya Nyumba Takatifu,
wala shariya ya Kaisari." 9 Basi Feshitu, kwa kuwapendeleya Mayahudi, kandairi
Paulu: "Usaka uke Yerusalemu mwaha-wu nikakulamure noko?" 10 Fala Paulu akijibu,
akamba: "Epa nimira mbere ya wenye kulamula wa Kaisari, mahala panijuzi kula-
muriwa. Mayahudi siwatendire kinu ca ubaya anta kimoja, kamba vyawijiwe. 11 Ikiwa
kweli-kwelini nitupa shariya mojawapo yakujuzi kuhukumiwa kifo, sikatala kufwa.
Fala ikiwa vyawanisowerera-vi sivyo vyakweli, aapo wakujuzi kunipereka mmakono
mwawo. Basi, nilebela ka Kaisari* akanilamure!"
12 Basi, Feshitu akisowera na wamashauri wake, ikisa akinjibu Paulu: "Kulebela ka
Kaisari, epa ukuka ka Kaisari noko!"

Feshitu asowera na nfalume Agiripa kuhusu Paulu

13 Basi, bandi ya wingi wa suku, wakija Kaisariya kuwonana na Feshitu nfalume
wakwitiwa Agiripa na nlumbuwe Berenika. 14 Kwa kuwa wékala noparepare suku aba,
Feshitu akimwereza nfalume ire habari za Paulu, akamba: "Kawapo-pa mwananlume
mmoja kasiwa na Felishi, kawa nkalaboshu kafungiwa. 15 Panukire Yerusalemu, waku-
lungwa wa dini pamoja na wazee wa Mayahudi wanereza makosa ake na wanilebela
nimhukumu noyo mwananlume-yo. 16 Omi niwambira kuwa siyo tabiya ya waRoma

† **24:26** Kigeregu: "nzuruku". * **25:11** Kaisari ákiwa nfalume nkulu wa waRoma.

kumhukumu mwenyé ukosa saari mbere ya wenye kukosiwa, ipate apewe nafasi ya kujibu vyaalongoperiwe.

17 Ndimana wakati wawajire kuno, sisakire kupoteza wakati. Pakucere subuu, nikala
kiti cangu cakulamula shariya, na nikitumiza kutwariwa mwananlume-yo. 18 Kuhusu
iye, pawalamuke wenye kunlongopera ware, acipo cawasemire vyanikidanizira omi
kuwa katenda kinu kibaya. 19 Ila wâmmonerera tafauti mmojawapo kuhusu dini yawo,
na kuhusu munu mmoja wakwitiwa Insa, afwire fala Paulu akwamba kawapo hai.
20 Kwa kuwa omi sereriwa kukaidiyana kwawo kuhusu mwaha-wu, ndimana nindairi
kamba asaka kuka Yerusalemu akalamuriwe noko mwaha-wu. 21 Fala Paulu, kwa kuwa
kalebela ekare akisungiwa novire ipate alamuriwe kwa shariya na nfalume nkulu wa
Roma, namuru namba: 'Nsungeni, mpaka panisaka kumpereka ka Kaisari.' "

22 Ikisa nfalume Agiripa ire akimwambira Feshitu: "Omi vikinajibu ninsikire mwanyewe noyo mwananlume-yo."

Feshitu akinjibu: "Unsikira makeshamungu."

Paulu mbere ya nfalume Agiripa na nlumbuwe Berenika

23 Kwa javyo, subuu yake Agiripa na Berenika wakifika na fahari zawo, wakingira
pansana nkulu pamoja na wakulungwa wakulu wa masurudadu na wanu wengine
mabora wa noire kaya ire. Ikisa Feshitu akitumiza, wakija nawo Paulu. 24 Feshitu
akamba: "Nfalume Agiripa na piya mamwenye muripo epa pamoja nofwe, mwankumona eyu mwananlume-yu wawari kunilebela Mayahudi piya wankaya-mu, na wa
Yerusalemu, kuno wakilalamika kuwa iye asiinshi tena-yu. 25 Fala omi simmonerere
kinu camana caatendire cakujuzi iye kuulaiwa. Na kwa kuwa kalebela akalamuriwe
na nfalume nkulu wa Roma, namuru kumpereka. 26 Fala omi sina kinu maalumu
cakumwandikira nfalume nkulu-yo kuhusu iye. Ndimana nija naye epa mbere yenu,
pakulu-pakulu mbere yako uwe, nfalume Agiripa, ipate ikiwa mwaha wake wikaririwa,
nipate cakwandika. 27 Kamana aviswii kumpereka nfungwa bila kwereza sana-sana
makosa ake."

26

1 Agiripa kamwambira Paulu: "Aya, nukupa riusa ya kusowera kwa ajili yako."

Paulu akolosa nkono, akanza kurikotola, akamba:

2 "Nfalume Agiripa, kuhusu piya vinu vyanilongoperiwa na Mayahudi, niwa radi
kuwa mbere yako rero kurikotola. 3 Visitoshe, niwa radi kwa kuwa ukwijiwa piya
kuhusu tabiya na tafauti za Mayahudi. Ndimana nukulebela uhitamili kunisikiriza canisaka kusowera-ci.

4 Mainsha angu tangu mwanzo wa unemba wangu, kati ya kabila yangu na
Yerusalemu, wakwijiwa sana-sana piya Mayahudi. 5 Ewo wanijiwa tangu mida, wakisaka kwakikisha kuwa, kwa kufulata shuruti za kaumu ya dini yetu, niinshi kamba
Nfarizeu. 6 Epa sambi, kwa kuwa nirindira tamaa ya Mwenyezimungu yaawapere
wababu zetu, niwa epa nankulamuriwa. 7 Neyo ndi tamaa moja noyo irindiriwa na
marikolo etu kumi na mawiri, kuntumika na niya Mwenyezimungu usiku na nsana.
Ndi kuhusu noyo tamaa-yo, nfalume wangu, kuwa nankulongoperiwa na Mayahudi.
8 Umwe muwaza kuwa virigariga Mwenyezimungu kuwafufula wafwi, sababuni?

9 Anta na nomimi novyo, nîwona kuwa inibidi kutenda vinu vingi vyakubishana
na zina ra Insa nNazareti. 10 Ndi vyanikunishe novyo Yerusalemu. Panikipewa
mamulaka na wakulungwa wa dini, wengi kati ya watakatifu, nikiwataya nkalaboshu
nikiwafunga. Na pawakiulaiwa, omi nikipendeleya. 11 Masinagoga mengi, mara nyingi
zawenye, niwatubisa, niwashurutisa kukufuru. Niwashupa na niwalumbata anta na
inti nyengine za baidi."

12 Kwa kuwa wanipa mamulaka na uwezo wa wakulungwa wa dini, noyi niya-yi ndi
initenzire kuka Damashiku. 13 Nfalume wangu, úkiwa wakati wa aduri, munjira niwona
nuru binguni. Nuru-yo yakuzaidi juwa, ikinuru nanyenje yangu na piya wanisafirire
nawo. 14 Noparepare piya-fwe nakugwira pansi, nisikira shauti ikisowera kiebraniya,
ikamba: “Saulu, Saulu! Sababuni kunilumbata? Wase kubishana na wema wako!”
15 Nomi nikidairi: “Uwe nani, Mwenye?”

Mwenye akinijibu: “Omi Insa, noyo wauri kunlumbata-yo! 16 Lamuka, wimire na
maulu ako. Kamana noci ndi canukulawirire ipate nukuture kuwa ntumisi na ushahidi
wangu, wa evi vinu vyanukolotere-vi na vyanisaka kukolotera mbere. 17 Nukuvusha
kati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi, ka wanu waniri kukutuma, 18 ipate uwafungure
maso awo, waludi kukisi waje kunlangaza, na uwavushe kati ya uwezo wa Ibilisi waje
ka Mwenyezimungu. Kwa javyo, waswamiiwa dambi zawo na wapokerera irati yawo
kati ya wanu watakatifiwe julu ya kunamini omi.

19 Kwa javyo, nfalume wangu Agiripa, aabishire ruhuya ya binguni. 20 Nanza
kuwereza wanu wa Damashiku, waYerusalemu, inti za Yudeya, pamoja na Sawari-
Mayahudi. Piya-wo niwereza watubiye, waludire upande wa Mwenyezimungu, wa-
tende vitendo vyakolota kutubiya kwawo. 21 Kwa sababu ya novi vinu-vi, Mayahudi
wakinikola niri nNyumba Takatifu, wakisakula kunulaya. 22 Basi, kwa kuwa nipata
kunusuriwa na Mwenyezimungu, niwapo mpaka rero nankulavya ushahidi ka ntoto na
nkulu, bila kongeza vinu, vyawasemire minabii pamoja na Musa kuwa vikuja kukuna.
23 Nankulavya ushahidi kuwa ikibidi Almasihi atabike, awe ntanzi kufufuka kati ya
wafwi, ipate habari ya nuru yereziwe ka Mayahudi na wanu Sawari-Mayahudi.”

24 Paulu, paakisowera javi akirikotola, Feshitu akikuwa na shauti ulu-ulu: “Uwe
Paulu kubanga! Kufyoma pakulu kukubangisa na kukubadili!” 25 Fala Paulu akijibu:
“Mwenshimiwa Feshitu, omi sibangire, ila nankusema usemi wa kweli na wa ankili
kamili. 26 Kamana nfalume wangu akwijiwa sana-sana vinu-vi piya. Ndimana nikidiri
kusowera mbere ya nfalume wangu bila wofi. Nanawo uhakika kuwa hapana kinu
cakunfisa iye. Kusema kweli, avikunire mahala pakufisika. 27 Nfalume wangu Agiripa,
uwakubali minabii? Nukwijiwa kuwa uwakubali!” 28 Basi Agiripa kamwambira Paulu:
“Kwa wakati ntoto javi, unitenza kuwa nfulati wa Insa?” 29 Paulu akijibu akamba:
“Ninlebela Mwenyezimungu kwa wakati ntoto au nkulu, suwe basi fala na piya wari
kunisikira rero wawe novyo caniri-ci, ila sawafungiwe nevi vyuma-vi!”

30 Ikisa wakilamuka nfalume Agiripa, guvinadoru, Berenika, na piya ware wákiwa
pamoja nawo. 31 Pawalawire, wakambirana watupu, wakamba: “Eyu mwanan-
lume-yu aatendire kinu cakujuzi kuulaiwa wala cakujuzi kufungiwa.” 32 Basi, Agiripa
akimwambira Feshitu: “Mwananlume-yu nanga kafunguriwa sambi-pa paiwa âlebele
kulamuriwa na Kaisari!”

27

Paulu asafiri na tafauti kuka Roma

1 Payamuriwe kuwa tíjuzi tisafiri tuke Italiya, Paulu na wafungwa wengine akiga-
biziwa Juliyu, nkulungwa wa masurudadu maalumu wa Kaisari. 2 Tikingira mbatela
ra mwananlume wakwitiwa Adiramitu, batela síro rikuka visiko vya Aziya. Kwa
javyo tikilawa, tikisafiri na mwenye wakwitiwa Arishitariku, mMakedoniya kwawo
Tesalonika.

3 Subuu yake, tikifika Sidoni. Juliyu kantafiti Paulu sana, kampa riusa kuka ka
marafiki zake ipate apewe vyaakisakula. 4 Noparepare tikuka mbere na safari yetu
mpaka sini ya kisirwa ca Kiporo, kwa kuwa úkiwa mbisho. 5 Nakutupula bahari ya
Kilikiya na Panfiliya, tikifika Mira, kaya ya Lisiya. 6 Pakisiko pare, nfalume wa kundi
ra masurudadu kasingana batela ra Aleshandriya, rikuka Italiya. Akitipakirisa nomo.

[7] Tenenda more-more suku nyingi zawenye, na kwa tafauti nyingi, tikifika karibu ya
Nidu. Na, kwa kuwa úkiwa mbisho, tikisafiri mpaka sini ya Kereta, tikipunda ransi
ya Salamona. [8] Na tafauti nyingi zawenye, nanyenje-nanyenje tikifika mahala pamoja
pakwitiwa “Kisiko Cema”, karibu na nopo íkiwepo kaya yakwitiwa Laseya.
[9] Kwa kuwa zîpita suku nyingi zawenye (kusema kweli, ûpita wakati wakufunga
Mayahudi*), ndimana zíkiwapo tafauti zakofya kati ya safari. Kwa javyo, Paulu
akiwakumbusa, akiwambira javi: [10] “Jamaa, nankuwona kuwa iwapo hasara na
kupoteyiwa kwingi, aipoteya mizigo na batela-ri basi, na mainsha etu novyo.” [11] Fala
nfalume wa kundi ra masurudadu ire kasikiriza vyaambiriwe na nawoda pamoja
na mwanyewe batela ire, koliko kunsikiriza Paulu vyaasowere. [12] Pakisiko pare
apawerepo mahala pema pakwikala wakati wa baridi. Ndimana wanu wengi wâwaza
kuwa tíkijuzi titweke tuke na safari yetu, tiyerere kufika kaya ya Foinikiya, ipate tikekare
noko wakati wa baridi. Foinikiya kisiko ca Kereta, cikala sana, címkiwa na upande
wakukashikazi na wakukusi.

Mepo nyingi ivuma mbahari

[13] Kanza kuvuma kusi aba-aba, wanawalume ware wakidaniza kuwa haja yawo
watimiza, wakivuta nanga wakilawa, wakitambala na lufuko ra Kereta. [14] Falakini,
kwa mpunde sinkulu, akanza kuvuma ulani mwingi, akilawirira na kisirwa. [15] Ulani
ire kavuma batela rikanza kubengwa. Kwa kuwa akukikidirika kubisha, tikasa batela
rire, rikiveverusiwa na mepo. [16] Tikisafiri kuno tikiribanza na kisirwa kitoto cakwitiwa
Kauda. Ingawa na mashaka, fala tikidiri kukweza kiboti ca batela rire. [17] Nakukweza
wakifungira mbatela na mizizi yakurimba. Ikisa wakopereza kupwerera mmavula a
lufuko ra Libiya. Basi wakitula matanga, wakasa batela rire rikiveveruka na mepo.
[18] Kwa kuwa maluwimbi akitibiya pakulu-pakulu, subuu yake wakanza kwefya
mizigo mbahari. [19] Suku yatatu, na makono awo wanyewe, vyombo vya mbatela mure
wakanza kwefya mmaji. [20] Anta juwa wala nondwa avikiwoneka suku nyingi zawenye,
na rikitisalamukira gaibu, mwinsho ikitilawa tamaa piya ya kuvuka.
[21] Kwa kuwa wanu wekala wakati mwingi sawarya, ndimana Paulu kemira kati-
kati, akiwambira: “Ikibidi, jamaa zangu, munisikirize omi noparepare, musilawe
Kereta kure, kukengera eyi hasara-yi na kupoteyiwa kuno. [22] Fala sambi, nukupani
ankili musiuzunike, kamana aakupoteyani munu, ila rukupoteyani batela-ri basi.
[23] Kamana ijana usiku kanisukira laika wa Mwenyezimungu, Nlungu wangu wan-
imwabudu omi. [24] Laika-yo kanambira: ‘Paulu, usope! Ikukubidi wimisiwe mbere ya
Kaisari. Ona, Mwenyezimungu kakugabizi mainsha a piya wauri kusafiri nawo-wa,
ewo wanusurika.’ [25] Ndimana jamaa zangu, muwe radi. Kamana nintumaini Mwenyez-
imungu kuwa vikuwa novyo kamba vyanambiriwe. [26] Fala itibidi tikapwerere kisirwa
kimojawapo.”
[27] Paufikire usiku suku yakumi na nne, paakitipata makucukucu kuno na kuno bahari
ya Mediteraneya, kiyasi ca usiku kati-kati, mabahariya wa fahamu kuwa tiwa karibu
na nrima. [28] Sambi, wakefya kipimo ca maji, wakiwona kuwa awa meturu shirini.
Wakisengereza mbere, wakefya tena kipimo cire, wawona awa meturu kumi na ntanu.
[29] Ewo wakopereza batela rire kuveverusiriwa pamwamba. Ndimana wakitaya nanga
nne, ikisa wakilebela duwa kuce. [30] Mabahariya wakisakula kutira mbatela mure.
Ndimana wêsusira kiboti mmaji, wakiritenza kamba woka kutaya nanga ya mbere
mbatela mure. [31] Kwa javyo, Paulu akimwambira nkulungwa na masurudadu wake:
“Ikiwa mabahariya-wa awekala mbatela-mu, basi amuvuka.” [32] Ikisa, masurudadu
wakitupula mizizi yawafungire kiboti ire, wakasa cikigwirira mmaji cubuu.

* **27:9** Wâfunga kukumbukira suku ya kuswamiiwa madambi.

33 Pakucere, Paulu akiwatafadali piya warye cakurya, akiwambira javi: "Epa zankutimu sumana mbiri mukirindira kuno mufungire samunaluma luziki. 34 Ndimana
nankukwambirani iryani cakurya, kamana mukirya ndi salama yenu. Konta anta
nywiri mmoja nkiswa mwake aapo waisaka kumpoteya." 35 Nakwamba javire, akitwala nkate, akishukuru ka Mwenyezimungu mbere ya wanu piya, ikisa akimeya nkate,
akanza kutafuna. 36 Piya ware ikiwengira niya, newo novyo piya wakanza kurya.
37 Jumula ya wanu mbatela mure piya tíkiwa miyateni na sabini na sita. 38 Pawarire
wakikuta, wakiveusa batela rire kwa kutwala saku za tirigu wakipakurira mbahari.

Batela ripwerera pavula

39 Pakucere, awamanyire nrima. Fala wawona muto wakwingira nkati na lufuko.
Basi wakiwaza kuka kupwereza batela rire nopare. 40 Mabahariya ware wakifungula
mizizi ya nanga, wakasa mmaji, kuno wakifungula mizizi ya shukani ya batela rire.
Ikisa wakitweka tanga rikingira mepo, wakilongoza kulufuko. 41 Fala batela rire rikuka
rikipwerera pavula. Ripwerera mbere arikenenda, nyuma rikibiiwa na maluwimbi.
42 Mpango wa masurudadu ware wâwaza wawolaye wafungwa ipate wasije kowera
kuwatira. 43 Fala nfalume wa kundi ra masurudadu akisaka kunvusha Paulu, ndimana
akiwakataza cawalangele cire. Akiwamuru javi: "Wejiwa kowera onse, wanze kurefya
mbahari, woke kungulu." 44 Wengine woke na mbawo au kinu kimojawapo ca mbatela
mure. Javi ndi vyaviwere piya tikivuka salama kungulu.

28

Vinkunire Paulu Melita

1 Patisire kuvuka salama, tijiwa kuwa kisirwa cire cikwitiwa Melita. 2 Wenye kaya
wa kisirwa cire watitafiti vyema pakulu futi. Watiwesera moto mwingi wakitikaribisha
kota kwa kuwa ikinya nvula na ikizizima baridi.

3 Paulu akilokota viwanzu, akitaya pamoto. Mpunde noure, kwa ntukuta wa
moto ure, akilawa nyoka nviwanzu mure, akiluma cala Paulu. 4 Wenye kaya ware,
pawammonire nyoka ire angamire ncala cake, wakanza kwambirana watupu: "Kwelikwelini eyu mwananlume-yu kisomi. Ingawa kakidiri kuvuka mbahari fala shariya
aimwasa kuinshi tena." 5 Fala nyoka ire akinsasanyira pamoto, iye aalumire anta
mahala. 6 Wanu ware wakidanizira kuwa avimba au akufwa gafula mpunde noure.
Fala upita wakati mwingi wawenye, wammona kuwa acinkunire kinu, wapindula
mawazo, wamba: "Eyu nlungu!"

7 Karibu noparepare, ákiwapo masamba a nkulungwa wa kisirwa cire, mwenye
mmoja wakwitiwa Pubiliyu. Iye katipokerera sana-sana, tíkiwa wayeni wake muda wa
suku natu. 8 Wawaye Pubiliyu ákiwa na homa na akipulugari damu, ákilala pakinanda.
Paulu akuka akimmona, akintula nkono, nakunlebelela duwa, nlwere ire akipona.
9 Bandi yakukuna javire, piya wakiwóna kulwaza nkisirwa mure wakija ka Paulu
akiwaponesa. 10 Nowo watinshimu pakulu futi, na wakati watikilawa kuka, wenye kaya
watipa piya catikisakula.

Safari yakulawa Melita kuka Roma

11 Bandi ya myezi mitatu, tikiripakira mbatela rengine rakulawa Aleshandriya.
Batela-ro ríkiwa Melita wakati wa kinja, mbere ricapariwa alama "Milungu ya masa".
12 Tikenenda, tikifika Sirakusa, tikisuka tikikala noko suku natu. 13 Ndi katilawire,
tikuka tikifika kaya ya Reziyu. Subuu yake akanza kuvuma kusi, basi tenenda suku
mbiri, tikifika kisiko ca Potiyoli. 14 Pakisiko pare, tiwasingana wanduzetu wakitilebela
tikare nawo sumana mmoja. Javi ndi vyatenende, tikifika mpaka Roma.

15 Wanduzetu wa Roma, pawejiwe kuwa tankuka kwawo, wakija kutiwinza. Wengine
tisimanana "Kumangisha a Apiyu" na wengine mahala pakwitiwa "Manyumba matatu

a wayeni". Paulu, pawawonire wanu ware, akinshukuru Mwenyezimungu, akizidi kuwa na nguvu.

Paulu asimanana na Mayahudi wa Roma

16 Patifikire Roma, Paulu kapewa riusa kufikira nyumba yake yeka na surudadu mmoja basi wakunsunga.
17 Iwa zipita suku natu, Paulu akitumiza kuwarifu wakulungwa wa Mayahudi wa Roma akanza kujumana nawo. Pawajumane, akiwambira: "Wanduzangu, omi sitendire kinu cakuwakosera wanu wetu, wala situpire tabiya ya wababu zetu. Fala Yerusalemu niperekiwa mmakono mwa waRoma kamba nfungwa. 18 Ewo wanidairi
na wakisaka kunifungula, kwa kuwa kosa rimojawapo rakujuzi kunihukumu kifo
awaniwonerere. 19 Fala Mayahudi kwa kuwa wakinikaidi, ndimana inibidi kulebela nuke ka Kaisari, ingawa sina kinu kimojawapo cakuwasema cakubishana na wanu wa
kwetu. 20 Ndimana nukwitani munang'anize muwone na tipakanire. Kwa sababu ya tamaa ya waIziraeli, epa nifungiwa na unyolo wa cuma-wu."
21 Basi ewo wakimwambira javi: "Ofwe kuhusu uwe atipokerere waraka anta moja yakulawa Yudeya, wala aajire nduyetu mmojawapo na habari kuhusu ewu mwaha-wu, wakukusowerera kinu kibaya. 22 Fala ofwe vikitajibu tukusikire na kanywa yako
cauwaza, konta tukwijiwa kuwa kipinga cauri-ci kila mahala cikaidiwa."
23 Basi, wakisikizana wakitula suku. Noyo suku-yo, wanu wengi wawenye waja ka Paulu. Mwanzo wa subuu mpaka jironi, iye akiwambira ushahidi kuhusu ufalume wa Mwenyezimungu, akiyerera kuwakubalisa kuhusu Insa, kwa kutumira Taureti na mandiko a minabii wengine. 24 Wengine wakikubalisiwa kwa vyawakereziwa vire,
fala wengine awakikubali. 25 Wakikaidiyana watupu. Sawanamba kulawa, Paulu
akiwambira kinu cengine, akamba: "Roho Takatifu ákiwa na shariya yakusowera na babu zenu julu ya nabii Izaya*, paambire javi:
26 'Uka ka ewa wanu-wa, ukawambire javi:
Musikira na masikiro fala amwereriwa anta aba,
nakunang'aniza munang'aniza fala amuwona anta aba.
27 Konta myoyo ya wanu-wa migumu.
Masikiro awo aasikira sana,
maso awo afunga.
Siwere javyo,
maso awo nanga awona,
masikiro awo nanga asikira,
myoyo yawo nanga wereriwa,
ewo nanga waludi waja kwangu,
nomi nanga niwaponesa' " amba ndi Mola.
28 Paulu akizidi kusowera akamba: "Basi, ijiwani kuwa eku ndi kuvuka Mwenyezimungu kawaperekere Sawari-Mayahudi; na ewo wakuja kusikiriza." 29 †
30 Paulu kekala myaka miwiri noire nyumba yake yaâlugariwe ire. Nomo, akiwapokerera piya wanu wakija kummona. 31 Iye akereza habari ya ufalume wa
Mwenyezimungu, na akifunda kuhusu Mwenye Insa Almasihi, akisowera bila wofi wala aakikataziwa na munu.

* **28:25** Ona Izaya 6:9,10. † **28:29** Eyi aya-yi aipo mmandiko mengi meema. [Paulu pesire kusowera javi, Mayahudi wakilamuka wakuka vyawo, wakipita wakikaidiyana watupu pakulu pawenye.]

Waraka ya Paulu ka waRoma

Mwanzo

Eci kitabu-ci ndi kikulu pakulu na ndi kitabu maalumu pakulu nkati ya waraka za Paulu. Kusudi yake ndi javi: kwereza Injili namuna vyairi nawo uwezo wa Mwenyezimungu wa kuwavusha piya Mayahudi na Sawari Mayahudi. Injili itolotera kuwa haki yetu yakuwa na Mwenyezimungu ilawa ka Mwenyezimungu. Paulu akolota kwanza kuwa piya-fwe tiwa wamádambi na tisakula kuvushiwa. Fala aikidirika kurivusha ofwe wanyewe. Tisakula kutejemera cire Insa caatitendere ofwe.

Ikisa Paulu arishuku kuwa wengi nkati ya rikolo rake, Mayahudi, wakiwa sawanamba kwamini Injili, ndimana walaviwa ndaraja ra mainsha a milele. Mwinsho, iye akwereza namuna Injili vyaijuzi kumiliki mainsha etu.

Iye kawandikira eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Roma kiyasi ca mwaka wa 57 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Almasihi Insa, etiwe awe walii, wapambari wa kwereza
Habari Ngema ya Mwenyezimungu. 2 Eyi habari-yi Mwenyezimungu kâlavya tamaa
mida julu ya minabii wake mMandiko Matakatifu. 3 Habari-yi íkiwa kuhusu Mwanawe.
Upande wa kibinadamu, iye kapongoriwa nkati ya rikolo ra Daudi. 4 Upande wa
roho yake, ákiwa takatifu, iye aturíwe na uwezo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu
kwa kufufuka ka wafwi. Iye ndi Insa Almasihi, Mwenye wetu. 5 Julu yake iye ndi
patipokerere rehema na uwalii ipate tiwete wanu wa mataifa piya wamwamini iye,
wanfulate, kwa faida ya zina rake. 6 Umwe novyo muwa kati ya wanu mwitiwe kuwa
wa Insa Almasihi.
7 Kwa piya umwe muri Roma, wenye kupendiwa na Mwenyezimungu, mwitiwe
muwe watakatifu, rehema na usalama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba
wetu na ka Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Paulu kumwajibu kuka kuwawona waRoma

8 Cakwanza, ninshukuru Nlungu wangu, julu ya Insa Almasihi, kwa umwe piya,
konta kwamini kwenu kwankwereziwa ulumwengu-wu piya. 9 Shahidi wangu ndi
Mwenyezimungu, waniri kuntumika na roho yangu julu ya kwereza Habari Ngema
ya Mwanawe, kuwa panilebelanga duwa, nukukutajani nfululu moja. 10 Nilebela
kuwa, kwa kufulata vyaasaka Mwenyezimungu, nipate nafasi ya kuja kwenu umwe.
11 Konta vinajibu pakulu futi nije nukuwoneni, ipate nukugabizini uwezo maalumu
mmojawapo wakwisusiriwa na Roho, ipate murimbisiwe. 12 Caniri kwamba ndi-ci:
tirimbisane myoyo nkati ya kwamini kwetu kumoja, kwenu umwe na kwangu omi.
13 Wanduzangu, vinajibu mwijiwe kuwa nipanga mara nyingi zawenye kuja kukuwo-
nani, fala mpaka sambi-pa sinapata nafasi. Vinajibu niwatenze wanu wamojawapo
wamwamini na wanfulate Insa, kati yenu umwe na novyo kati ya wanu wengine
Sawari-Mayahudi. 14 Kusema kweli, vinilazimu kuwasaidiya wanu wa tabiya yetu na
wanu wa tabiya nyengine, wanu wakusilimuka na wanu sawasilimuke. 15 Ntamana,
niwa radi kuja kwenu mwikala Roma-mwe kukwerezani Habari Ngema.
16 Kusema kweli, siwona haya kwa eyi Habari Ngema-yi konta ndi uwezo wa
Mwenyezimungu kuwavusha piya wenye kumwamini, mwanzo wa Yahudi mpaka
Saari-Yahudi. 17 Kamana ukamilifu wa Mwenyezimungu* ufafanuriwa nkati ya Habari

* **1:17** "Ukamilifu wa Mwenyezimungu" mana ake, namuna iye vyawatenza wanu kupatana naye.

Ngema, namuna za kwamini mwanzo mpaka mwinsho. Kamba vyavyandikiwe:
“Kamilifu áinshi julu ya kwamini.”

Wabaya walamuriwa hukumu

18 Ifafanuriwa nyongo ya Mwenyezimungu binguni julu ya piya kutowa kuwepo
ka dini na kukosa ukamilifu ka wanu, julu ya kutowa ukamilifu-ko, ndi kuwatenza
wanu kufuja ukweli. 19 Kamana ukweli kuhusu Mwenyezimungu ufafanuriwa kati
yawo, kwa kuwa Mwenyezimungu kawafafanurira. 20 Tangu kumbiwa ulumwengu,
namuna zake saziwoneka, kwa nfano uwezo wake sauna mwinsho na unlungu wake,
vyeleweka na vijiwikana sana-sana julu ya vinu vyaatenda Mwenyezimungu. Basi
ewo awana shariya yakolota. 21 Kamana ingawa wamwijiwa Mwenyezimungu, fala
awantukuze kamba Nlungu wawo wala awanshukurire. Kwasa javyo, wanza kufikiri
mawazo saana mana, na myoyo yawo iwazizima, ikingíziwa nkisi. 22 Waritula kuwa
wejiwifu kumbe mazozo. 23 Wasa kumwambudu Mwenyezimungu saabadilika, wapin-
dula wambudu maswanamu a wanu wakubadilika, a nyuni, a wadudu pamoja na a
manyoka.

24 Ntamana, Mwenyezimungu kawasa watende viwájibu myoyo yawo, vitendo vya
ucafu, watebeni miri yawo wanyewe. 25 Iye awatenda javyo konta wapindula ukweli
wa Mwenyezimungu wafulata ulongo. Novyo, wamwabudu na wantumika kiyumbe,
wasa kumwambudu Mwenyé kumba wawenye. Iye ájuzi asifiwe milele! Aamina.

26 Ntamana, Mwenyezimungu kâwasa watende vitendo vyawo vyakuwajibu
vyakuwatenza aibu. Anta na wanawaka wapindula namuna yawajuzi kuloriwa na
walume wawo, wanza kulolana wanawaka watupu. 27 Namuna mmoja noyo, walume
wasa kuwalola sana waka wawo, yanza kuwalunguza myoyo kwajibiwa pakulu na
walume wenziwawo. Walume watupu watenda vitendo vya aibu, ntamana nkati yawo
hukumu iwajuzire kwa makosa awo waritabisha wanyewe.

28 Kwa kuwa awolote kumwijiwa Mwenyezimungu, iye kawasa na ankili zawo za
ubaya, watende vitendo sawajuzi kutenda. 29 Myoyo yawo ijala udainfu wa kila
namuna, kusiyanisa masemo, ulwaziwa moyo, na ubaya. Kusema kweli, uwejala
nfululu wiyana, ukakatima, wivu, ulongo, na uzuda. Walawirira kuwa wasemisemi,
30 wanu wakuwasowerera caputu wenziwawo, wamwina Mwenyezimungu, majauri,
wakuritenza, wakuridãi, wakubuni vinu vibaya, na wakubishana na wawa zawo.
31 Ewo awana ankili, awana kwamini, awampenda munu, na awana utungu. 32 Ewo
wakwijiwa sana-sana shariya za Mwenyezimungu, kuwa wanu watenda novi vi-
tendo-vi wajuzi waulaiwe. Evi vitendo-vi awatenda tu basi fala wawetikizira wengine
watenda.

2

Walamuriwa hukumu wenye kuwalamula wenziwawo

1 Ntamana auswamiiwa, uwe mwenyé kulaumu. Kamana unlaumu munu
mwengine, kumbe kwankurilaumu mwanyewe. Konta uwe kwankutenda vitendo
vimoja novyo vyaulaumu-vyo. 2 Tukwijiwa kuwa Mwenyezimungu, paabishana
na wanu watenda vinu-vi, hukumu yake ifulata shariya. 3 Tunza javi, uwe munu
mmojawapo, uwalaumu watenda vitendo nnowe ukitenda novyo, udaniza kuwa
utakunyema hukumu ya Mwenyezimungu? 4 Au kwankukejeli utajiri wa wema wa
Mwenyezimungu, na kuvumirira kwake, pamoja na imani yake? Awijiwa kuwa wema
wa Mwenyezimungu ukulongoza upate kutubiya? 5 Fala uwe, kwa sababu ya ugumu
wa moyo wako pamoja na ubishi, kwankurongeza nyongo ikupate uwe mwanyewe
suku yakwisuka nyongo, na suku yakolotiwa hukumu ya haki ya Mwenyezimungu.

6 Iye mwenyé kunludisira kila mmoja kwa kitendo caatendire: 7 upande mmoja,
wasakúla utukufu, inshima, na uzima julu ya kutenda vinu vyema-vyema kwa kuvu-
mirira, Mwenyezimungu awapa mainsha a milele. 8 Upande mwengine wafitíni na
awafulata ukweli, wafuláta kukosa haki, Mwenyezimungu akimiyana nawo na nyongo
pakulu. 9 Zije tabu na shida kwa kila mwanadamu aténda ubaya, mwanzo wa Mayahudi
na novyo Sawari-Mayahudi, 10 ila uje utukufu, inshima, pamoja na usalama kwa
kila mwanadamu aténda meema, mwanzo wa Mayahudi na novyo Sawari-Mayahudi.
11 Kamana akupo kusiyana ka wanu mbere ya Mwenyezimungu. 12 Wakorire dambi
sawana shariya, newo novyo sawana mpaka wa shariya wapoteya. Ila wakorire dambi
wari na shariya, shariya noyo iwahukumu.

Walamuriwa hukumu Mayahudi

13 Kamana sikuwa wasikíra shariya kuwa ndi makamilifu mbere ya Mwenyezimungu
ila ware waja kwakikishiwa ndi waténda vyaisaka shariya. 14 Kamana wanu Sawari-
Mayahudi sawana shariya, wakitenda vyaisaka shariya kwa kipongorero, ingawa
awana shariya, wakolota kuwa wakwijiwa wanyewe shariya ya cema na kibaya. 15 Ewo
wakolota kuwa shuruti ya shariya yandikiwa mmyoyo yawo. Fahamu zawo pamoja
na ankili zawo zilavya ushahidi. Wakati mwengine ziwalaumu, wakati mwengine
ziwengirira, suku ya Kiyama. 16 Suku-yo, kwa kufulata utuba wangu, Mwenyezimungu
julu ya Almasihi Insa alamula siiri za wanu.

17 Ona, uwe uritula kuwa Yahudi, utejemera shariya, na uridãi kuwa munu maalumu
mbere ya Mwenyezimungu. 18 Ukwamba kuwa ukwijiwa vyaasaka iye, na vikwajibu
vinu bora vyaufundiwe kati ya shariya. 19 Ukuwa na uhakika kuwa uwakorera
nkongojo vipofu, na kuwa nuru ka wanu wenenda pakisi, 20 uwalongoza wenye
kutikina, kuwa mwanlimu wa wanemba, na kuwa nazo namuna za wijiwifu na ukweli
nkati ya shariya. 21 Uwe uwafunda wanu wengine, kutowa kurifunda mwanyewe
sababuni? Uwe ukwereza kuwa munu aajuzi kwiwa, uwe wiwaja? 22 Ukwamba munu
asizinge, sambi, uwe uzingaja? Ukwamba kuwa ayukwajibu milungu ya ulongo, sambi,
upitaja ukiiwa mmanyumba a dini? 23 Uwe úridãi kwijiwa shariya, fala aufulata noyo
shariya-yo, kwankunkejeli Mwenyezimungu, sinovyo? 24 Kamana Mandiko akwamba
javi:

“Zina ra Mwenyezimungu riwankukejeliwa na wanu Sawari-Mayahudi kwa sababu
zenu umwe.”

25 Kusema kweli, itani yanawo faida ukitimiza shariya. Fala ikiwa kuwa nvunji wa
shariya, ukuwa kamba sawingire itani. 26 Ikiwa wanu sawengire itani ndi wafuláta
shariya, awaturiwa nowo kamba wanu wengire itani? 27 Ntamana wanu sawengire
itani watimíza shariya, ewo wakulaumu kwa kuwa kwanawo shariya yakwandikiwa
yawenye na kwingira itani, fala aufulata shariya. 28 Kamana iye siyo Yahudi wa
vitendo vya panja tu basi. Itani sikinu, ila kitendo ca panja ca mmwiri tu basi.
29 Fala iye Yahudi* nkati ya roho yake, na itani ndi yengiziwe mmoyo julu ya Roho wa
Mwenyezimungu, siyo julu ya shariya yakwandikiwa. Iye swifa zake sizo za wanadamu
ila za Mwenyezimungu.

3

1 Epa, faida yakuwa Yahudi ndi yepi? Au nkati ya itani, cipatikana kinani? 2 Aye,
ziwapo faida nyingi. Faida ya kwanza ndi kuwa Mayahudi wagabiziwa usemi wa
Mwenyezimungu mwanyewe. 3 Iwaja? Mayahudi wamojawapo wakitowa kwamini,
kutowa kauli kwawo, Mwenyezimungu afuja kauli yake? 4 Isiwe javyo, ila ingawa kila

* **2:29** “Yahudi” epa mana ake “swifa”.

mwanadamu nlongo, fala Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli. Kamana mMandiko*
vyandikiwa javi:

"Wakikishiwe nkati ya usemi wako,
ushinde pauja kulamuriwa."

5 Fala ikiwa kutowa kukamilika kwetu kukolota ukamilifu wa Mwenyezimungu,
tambani tena? Tikwamba Mwenyezimungu sikamilifu paatihukumu na nyongo yake?
(Nisowera kamba vyawasowera wanadamu.) 6 Kusema kweli, sivyo! Ikiwa javyo,
Mwenyezimungu ulumwengu-wu alamulaja? 7 Fala ikiwa ulongo wangu ukolota
pakulu ukweli wake ipate iye atukuziwe pakulu, nihukumiriwani kamba mmadambi?
8 Mbana atamba (kamba wanu wengine vyawabuni kuwa tikwamba): "Titende vitendo
vibaya ipate vije vitendo vyema, sinovyo?" Kuhukumiwa kwawo ka haki.

Walamuriwa hukumu wanu piya

9 Kinani tena? Itakuwa ofwe Mayahudi tiwa bora pakulu koliko wengine? Anta!
Tibainisha futi kuwa wanu piya, Mayahudi pamoja na Sawari-Mayahudi, wamilikiwa
na dambi. 10 Mandiko Matakatifu† akwamba:

"Aapo munu kamilifu, anta mmoja.
11 Aapo anta munu mmoja wakwerereriwa sana.
Aapo munu antaja Mwenyezimungu.
12 Piya wanu wanloza minyongo,
waridanganya awafãi kinu.
Aapo atenda meema, aapo anta mmoja.
13 Paulo pawo pawa kamba kaburi ra kuwa wanzu.‡
Kwa malulimi awo walongopa.
Mivumbu yawo ílawa sumu ya nyoka wakofya.§
14 Viwejala pakanywa pawo lana na usowezi wa kuwawa.*
15 Maulu awo akwenenda upesi kusuja damu.†
16 Menenzi awo auwaribifu na ausikini.
17 Awejiwa njira ya usalama.‡
18 Mmaso mwawo awamopa Mwenyezimungu anta aba.§"

19 Sambi, tukwijiwa kuwa piya vyaisema shariya wakwambiriwa ware wenendera
shariya ipate kanywa zawo zinyamare, na piya wanu mulumwengu-mu wajuzi kunjibu
Mwenyezimungu. 20 Kamana kwa vitendo vya shariya aapo munu anta mmoja aja
kwakikishiwa mbere ya Mwenyezimungu. Kamana shariya ndi intenza munu kwijiwa
kuwa kanawo madambi.

Almasihi atwala hukumu zetu

21 Fala sambi, ukamilifu wa Mwenyezimungu* ubainisha namuna nyengine sairi
ya kufulata shariya (ingawa shariya pamoja na mandiko a minabii vilavya ushahidi
kuhusu ukamilifu-wo). 22 Ukamilifu wa Mwenyezimungu uwa julu ya kauli ya Insa
Almasihi, kwa piya wenye kumwamini. Kati ya wanu akupo kusiyana, 23 konta wanu
piya wakola dambi na uwapunguka utukufu wa Mwenyezimungu. 24 Wanu piya
wakikishiwa kwa rehema yake bila maripo, julu ya komboriwa na Insa Almasihi.
25 Mwenyezimungu wantondore kuwa awe kafara yakupatanisa julu ya damu yake ka
ware wenye kuntumaini, iwa ipate olote ukamilifu wake. Mida, kwa sababu ya imani

---

* **3:4** Ona Zaburi 51:4. † **3:10** Ona Zaburi 14:1-3. ‡ **3:13** Ona Zaburi 5:9. § **3:13** Ona Zaburi 140:3. * **3:14** Ona Zaburi 10:7. † **3:15** Ona Izaya 59:7. ‡ **3:17** Ona Izaya 59:8. § **3:18** Ona Zaburi 36:1. * **3:21** Ukamilifu wa Mwenyezimungu ndi namuna yake yakulamula haki.

yake, iye akitowa kuhukumu madambi a munu akorire. 26 Epa sambi, Mwenyezimungu
kantondola Insa kuwa kafara yakupatanisa ipate wakati-wu olote ukamilifu wake,
kuwa iye ndi mwenyé shariya na wakumwakikisha ire antumaini Insa.
27 Kwa javyo, tiridãi sababuni? Kuridãi akupo. Kwa shariyani? Kwa shariya ya vi-
tendo? Anta, kwa sababu ya kwamini. 28 Konta tijiwa kuwa munu ápatana na Mwenyez-
imungu julu ya kumwamini Insa, siyo julu ya kutimiza shariya. 29 Mwenyezimungu
Nlungu wa Mayahudi tu basi? Níkamba Nlungu wa wanu Sawari-Mayahudi novyo? Ndi
kweli, wawo na Sawari-Mayahudi newo novyo! 30 Kamana Nlungu ndi mmoja, na iye
antenza munu kupatana naye julu ya kumwamini, awe Yahudi au Saari-Yahudi. 31 Kwa
javyo tifuja shariya kwa sababu ya kwamini? Kusema kweli, anta! Ila na shariya, neyo
tukwakikisha.

4

Nfano wa kwamini wa Iburahima

1 Kwa javyo, kuhusu Iburahima, wawa wa mataifa etu kibinadamu, iye kapata
kinani? 2 Kamana ikiwa kakikishiwa julu ya vitendo vyake, kanawo haki ya kuridãi,
ila aawa nawo haki-yo mbere ya Mwenyezimungu! 3 Kamana Mandiko akwamba javi:

“Iburahima kamwamini Mwenyezimungu,
ntamana Mwenyezimungu kamwisabu kuwa kamilifu.”

4 Sambi, nshahara waapokera nkolakazi siyo zawadi ila deni. 5 Na munu saatumaini
kazi yaatenda ila antumaini ire amwakikisha mbaya, kwamini kwake ndi kuntenza
iye awe kamilifu. 6 Kwa namuna moja noyo, Daudi kuhusu heri ya munu wakuwa
Mwenyezimungu ankubali kuwa kamilifu bila kwisabu vitendo vyaatendire,* kaamba:

7 “Heri wenye kuswamiiwa makosa awo,
ware wafutiwe madambi awo!
8 Aye, heri munu wakuwa Mwenye aaisabu dambi zake!”

9 Sambi, noyi heri-yi itakuwa ya wenye kwingira itani tu basi, au na ya wanu
sawengire newo novyo? Kamana tikwamba kuwa Iburahima kesabiwa kuwa kamilifu
kwa sababu ya kwamini kwake. 10 Kesabiwa rini? Iwa esire kutaiwa itani, au
saanamba? Iwa saanamba, ila saanataiwa itani! 11 Kusema kweli, iye kapokerera
alama ya itani, iwe kipaji cakuwa mwenyé haki kwa sababu ya kwamini kwake, na evyo
vikuna saanataiwa itani. Vikuna javyo, ipate awe wawa wa wanu piya wamwamini
Mwenyezimungu sawengire itani, na ware wesabiwe kuwa makamilifu. 12 Na iye
ndi wawa wa ware wengire itani, fala siwengire itani tu basi ila newo novyo wari
kulondoza kwamini ka babu yetu Iburahima kábula saanataiwa itani.
13 Kamana aiwere kwa kufulata shariya kuwa ndi citenzire Iburahima pamoja na
ujukulu wake kupokerera tamaa ya kuwa akúja kuriti ulumwengu-wu, ila kwa sababu
ákiwa mwenyé haki julu ya kwamini kwake. 14 Kwa kuwa, ikiwa wafulati shariya ndi
wariti, basi kwamini akufãi na tamaa ifujika. 15 Kamana shariya ikuja na nyongo, fala
mahala saipo shariya, kukosa akupo.
16 Ndi ntamana, tamaa ikuja julu ya kwamini ipate iwe julu ya rehema, na kuhusu
tamaa-yo, piya ujukulu wa Iburahima wawe na uhakika. Siware wafulata shariya basi,
fala na wari na kwamini ka Iburahima, wawa yetu piya-fwe. 17 Kamba vyavyandikiwe:
“Omi nukutula kuwa wawa wa kabila nyingi.”
Iburahima kantumaini Mwenyezimungu, ire awápa mainsha wafwi, na mwenyé
kumba savikiwepo. 18 Ingawa upande wa kibinadamu aikiwepo tamaa, novyo-sivyo

* **4:6** Ona Zaburi 32:1-2.

katumaini na tamaa kuwa álawirira kuwa wawa wa kabila nyingi zawenye, kamba
vyaisemiwe†: "Ujukulu wako ukuja kuwa mwingi." 19 Iburahima aasokeziwe nkati
ya kwamini kwake, ingawa akirinang'aniza mwiri wake wîsa (kwa kuwa hirimu yake
íkiwa kiyasi ca myaka miya), na tumbo ra Sara rîfunga. 20 Novyo-sivyo, iye aasire niya
ya kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu ila karimbisiwa na kwamini kwake kuno
akinsifu Mwenyezimungu, 21 konta ákiwa na hakika piya kuwa Mwenyezimungu tamaa
yaalavire, ákiwa nawo uwezo wakutimiza novyo. 22 Ntamana, Iburahima "kesabiwa
kuwa kamilifu". 23 Usemi ukwamba "kesabiwa kuwa kamilifu", aamwamba iye tu basi,
24 ila wandikiwa novyo kwa faida yetu ofwe, tija kwisabiwa kuwa wenye ukamilifu
kamana tintumaini ire anfufure Insa ka wafwi, Mwenye wetu. 25 Insa-yu aperekiwe
kufwa kwa sababu ya madambi etu, na afufuriwe ipate takikishiwe.

5

Salama julu ya kuntumaini Mwenyezimungu

1 Kwa kuwa takikishiwa julu ya kwamini kwetu, tanawo salama na Mwenyezimungu
julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 2 Julu ya kuntumaini Insa, tanawo uwezo
wakupata rehema yatiri nawo-yi. Kusema kweli, tifurahi kwa kuwa tirindira kuwona
utukufu wa Mwenyezimungu.

3 Visitoshe, tifurahi novyo pazitipata tabu, konta tukwijiwa kuwa tabu zitifunda
kuhitamili. 4 Ikisa tena, kuhitamili kutitaya namuna yakusakikana, na namuna
yakusakikana ititaya tamaa. 5 Na eyi tamaa-yi aititenza aibu, konta pendo ra Mwenyez-
imungu rijala mmyoyo mwetu julu ya Roho Takatifu watipewe ofwe.

6 Kamana ingawa tiveya, paufikire wakati wake, Almasihi kafwa kwa ajili ya
makafiri. 7 Kusema kweli, munu kufwa kwa ajili ya mwenyé ukamilifu, virigariga
pakulu. Dalili, munu ákidiri kufwa kwa ajili ya ntenda-mema. 8 Fala Mwenyezimungu
kolota pendo rake kwetu ofwe, kamana Almasihi kafwa kwa ajili yetu ofwe patíkiwa
wamádambi. 9 Ntamana, kwa kuwa takikishiwa na Mwenyezimungu julu ya damu
ya Almasihi, kuzidi pakulu iye akuja kutivusha nkati ya nyongo ya Mwenyezimungu.
10 Kamana, kwa kuwa tipatanisiwa naye julu ya kifo ca Almasihi patikiwa maaduwi
wake, vizidi futi patipatanisiwe-pa, tikuja kuvushiwa julu ya mainsha ake. 11 Visitoshe,
tifurahi novyo ka Mwenyezimungu julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu, konta julu
yake, tipatanisiwa.

Adamu na Almasihi

12 Kwa javyo, julu ya munu mmoja ingira dambi mulumwengu-mu, na kwa javyo
cingira kifo novyo. Ikisa kifo ciwapata wanu piya, konta piya wakola dambi. 13 Kusema
kweli, sainamba kuwepo shariya, dambi ikiwapo mulumwengu-mu. Fala, kwa kuwa
aiwerepo shariya, dambi-yo aikiwalangiwa. 14 Novyo-sivyo, kifo cîtawala wanu piya
tangu wakati wa Adamu mpaka wakati wa Musa, anta na ware sawakorire dambi
kamba vyaatupire kauli Adamu. Adamu nfano wa namuna mmojawapo wa munu
akirindiriwa kuja*.

15 Fala kitendo ca neema ca Insa aciri kamba ukosa wa Adamu. Kamana kwa kukosa
munu mmoja† wafwa wanu wengi. Fala kwa rehema ya Mwenyezimungu na ya
munu mmoja Insa Almasihi yolotiwe julu ya meema yake, wengezeka wanu wengi
wakujanliiwa. 16 Novyo, kuwapo kusiyana kuwonekana nkati ya neema na dambi ya
munu mmoja. Konta kulaumiwa kufulata ukosa mmoja ujire na hukumu, fala neema
yesusiriwe munu ifuláta makosa mengi ajire na uhakika. 17 Kamana, ikiwa kukosa
ka munu mmoja, kifo citawala kwa sababu ya noyo munu-yo, kuzidi pakulu ware

† **4:18** Ona Mwanzo 15:5. * **5:14** "Munu akirindiriwa kuja" ndi Almasihi. † **5:15** "Munu mmoja" ndi Adamu.

wapokerere rehema pakulu-pakulu na neema ya uhakika, ewo wakuja kutawala nkati
ya mainsha julu ya munu mmoja, noyo Insa Almasihi-yo.
18 Sambi, kamba ukosa wa munu mmoja vyaujire na hukumu ka wanu piya, ndi
sawa-sawa novyo kitendo kimoja ca kukamilika cikuja na uhakika pamoja na mainsha
ka wanu piya. 19 Kamana, kamba ubishi wa munu mmoja vyawaturiwe wengi kuwa
wenye ukosa, ndi sawa-sawa novyo kwa kusikiriza ka munu mmoja, wengi wakuja
kuturiwa kuwa wenye ukamilifu. 20 Shariya ija ipate yolote sana-sana ukosa wa kutupa
shariya. Fala paizidire dambi, izidi kwijala rehema, 21 ipate, kamba vyaitaware dambi
nkati ya kifo, na rehema novyo itaware, itipe ukamilifu mbere ya Mwenyezimungu,
tipate mainsha a milele julu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

6

Mwinsho wa uwezo wa dambi

1 Sambi, tambe mwaja? Tibaki tikiinshi nkati ya dambi, ipate rehema yongezeke?
2 Anta! Ofwe tifwire dambi, tizidija kuinshi na dambi tena? 3 Au mutikina kuwa piya-
fwe toziwa tilungane na Insa Almasihi, toziwa tilungane novyo na kifo cake? 4 Kamana
tizikiwa pamoja naye julu ya kutoza nkifo cake ipate, kamba vyafufuriwe Almasihi
nkifo julu ya utukufu wa Baba, na ofwe novyo tiinshi kwa namuna nyipya.
5 Konta ikiwa tilungana naye nkati ya kifo cake, ndi sawa-sawa novyo nkati ya
kufufuriwa kwake, nofwe tifufuriwa. 6 Tijiwe javi, kuwa umunu wetu watíkiwa mida
ugomezeriwa pansalaba pamoja neye ipate ufujike mwiri wetu wa dambi, tisiwe tena
watwana wa dambi. 7 Kamana mmojawapo afwire onse namuna-yo, komboriwa nkati
ya uwezo wa dambi. 8 Na ikiwa tifwa na Almasihi, tukwamini kuwa novyo tiinshi naye.
9 Tukwijiwa kuwa Almasihi kafufuriwa nkifo, ntamana aafwa tena, kifo acinkidiri tena.
10 Paafwire, kafwa kwa sababu ya dambi, ntamana uwezo wa dambi ushindiwa kwa
milele. Na sambi, nkati ya uhai wake, kankuinshi vyavimwajibu Mwenyezimungu.
11 Kwa javyo, nnomwe novyo ritureni wanyewe kamba mufwire, uwezo wa dambi
ushindiwe, fala kwa kuwa mulungana na Almasihi Insa, mwankuinshi vyavimwajibu
Mwenyezimungu.
12 Kwa javyo, musase dambi kutawala mwiri wenu kusikiriza wájibu wenu wa vitendo
vibaya. 13 Musipereke vifingo vya mwiri wenu kudambi, kutenda vinu savina shariya.
Ila, riperekeni umwe ka Mwenyezimungu kamba wanu wakulawa nkifo ipate muinshi
ka ukweli. Riperekeni vifingo vya mwiri wenu kuwa combo ca kutenda shariya ka
Mwenyezimungu. 14 Kamana dambi aikukidirini, konta amutawariwa na shariya,
muinshi julu ya rehema ya Mwenyezimungu.

Uhuru wakuntumika Mwenyezimungu

15 Mana ake kinani? Tikore dambi kwa kuwa atiri sini yakumilikiwa na shariya ila
timilikiwa na rehema? Anta! 16 Amwijiwa kuwa mukiripereka ka munu kuntumika na
mukinsikiriza kamba watwana, muwa watwana wamuntumika mukinsikiriza noyo?
Anta iwe musikiriza dambi mwinsho íja na kifo, anta iwe munsikiriza Mwenyez-
imungu, mwinsho ája na uhakika. 17 Fala shukuruni ka Mwenyezimungu! Ingawa
mida múkiwa watwana wa dambi, fala sambi musikiriza kwa myoyo yenu ngano
zamugabiziwe. 18 Basi, momboriwa mmakono mwa dambi, mulawirira kuwa watwana
wa njira ya uhakika. 19 Omi nisowera kwa kutumira nfano wa kibinadamu konta ankili
zenu aba. Umwe mida mupereka vifingo vyenu kuwa watwana wa ucafu na udainfu
pakulu. Epa sambi, riperekeni vifingo vyenu viwe watwana wa njira ya haki ipate
muwe watakatifu.
20 Pamúkiwa watwana wa dambi, múkiwa na uhuru amukifulata njira ya haki.
21 Faidani yamupatire nowo wakati-wo? Mukitenda vitendo vyamuriwonera haya

kutenda sambi-pa, na mwinsho yawo novyo vitendo-vyo ndi kifo! [22] Fala sambi, kwa
kuwa momboriwa nkati ya uwezo wa dambi, mulawirira kuwa watwana wa Mwenyez-
imungu, mupata faida yenu ya kuwa watakatifu, na mwinsho ndi mainsha a milele.
[23] Konta nshahara wa dambi ndi kifo, fala kitendo ca neema ya Mwenyezimungu ndi
mainsha a milele julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu.

7

Amuwa tena wafungwa wa shariya

[1] Niwasowerera wejiwa shariya. Mutikina wanduzangu, kuwa shariya yanawo
uwezo julu ya munu ari hai tu basi? [2] Kwa nfano, mwanamuka wakulombiwa,
alungana naye nlumake nkati ya shariya. Fala ikiwa nlume-yo kafwa, mwanamuka
akuwa na uhuru wa noyi shariya ya ndowa-yi. [3] Ndi ntamana, akilombiwa na nlume
mwengine nlumake ari hai, iye akwitiwa nzinzi. Fala nlumake akifwa, iye akuwa na
uhuru nkati ya shariya, na akilombiwa na nlume mwengine, aawa nzinzi.
[4] Basi, wanduzangu, paufwire mwiri wa Almasihi, nomwe novyo mufwira shariya,
ipate muwe wa mwengine, ire afufuriwe nkifo, muntendere Mwenyezimungu vitendo
vyema. [5] Kamana patikiwa na hali ya kibinadamu, shariya íkisalamula wájibu mbaya
mmwiri mwetu ipate tikore dambi, na mwinsho yawo ndi kifo. [6] Fala sambi tomboriwa
nkati ya shariya konta tifwira cire citifungire, ipate titumike sairi kwa namuna ya mida
ya shariya yandikiwe, ila kwa namuna nyipya ya Roho.

Shariya ya Mwenyezimungu ifafanula madambi etu

[7] Sambi, tikwamba kinani? Shariya ndi dambi? Anta, sivyo-javyo! Kusema kweli,
singari kwijiwa dambi sairi julu ya shariya. Singari kwijiwa kuperereza saisemire
shariya kuwa: “Usiperereze”. [8] Fala dambi ítwala nafasi julu ya ámuri-yo inisalamurira
kila namuna yakuperereza. Kamana, inatowa kuwepo shariya, dambi aingari kuwa
na uwezo. [9] Wakati-wo omi nikiinshingi bila shariya, fala panijiwe ámuri, dambi yanza
kuwepo julu yangu omi, nomi nikifwa. [10] Basi ámuri íkijuzi kuja nawo mainsha kwangu,
falakini inijisira kifo. [11] Kamana dambi itumira nafasi julu ya ámuri-yo initesa, basi
ámuri-yo inulaya. [12] Kwa javyo, shariya kinu takatifu, na ámuri kinu takatifu, kamilifu,
na cema.
[13] Basi, kinu cema cinisalamurira kifo? Kusema kweli, sivyo! Ila dambi itumira kinu
cema kunisalamurira kifo, ipate dambi iwoneke sana-sana kuwa dambi, na julu ya
ámuri izidi kuwa mbaya pakulu.

Vita na dambi

[14] Tikwijiwa kuwa shariya ndi ya Roho, fala omi niwa kibinadamu, epa ni-
uzanyiwa niwa ntwana wa kutumikira dambi. [15] Kamana vyanitenda sereriwa:
vitendo vyanisaka kutenda, sitenda, na vitendo vyakunikima, novyo ndi vyanitenda.
[16] Canitowa kusaka kutenda, nítenda, ntamana omi nikwitikizira kuwa shariya ngema.
[17] Fala sambi, sumi mwanyewe niri kutenda ila dambi iri nkati yangu. [18] Nukwijiwa
kuwa hapana kinu cema cisaka kuwa conse kati ya hali ya kibinadamu. Kweli, nanawo
wájibu wakutenda cema, fala wájibu-wo sitenda. [19] Konta meema anisaka kutenda
sitenda, fala ubaya sanisaka kutenda, nankuzidi kutenda. [20] Basi, omi nikitenda kinu
sanisakula kutenda, mana ake ndi kuwa sumi nitenda, ila dambi iri nkati yangu ndi
itenda.
[21] Kwa javyo, nankuwona kuwa ndi kamba shariya: panisakula kutenda meema,
kitendo kibaya ciwa mbere yangu. [22] Kamana inajibu shariya ya Mwenyezimungu
nkati ya mmoyo mwangu, [23] fala nankuwona uwezo wa shariya nyengine iri nvifingo
vyangu. Ewo uwezo-wo ubishana na shariya ya ankili zangu, initenza kuwa nfungwa
wa uwezo wa dambi iri nvifingo vyangu. [24] Mama! Omi ndi mununi wakuwa na

uzuni-mi! Nani anivusha nkati ya ewu mwiri unipereka kukifo-wu? 25 He! Ninshukuru
Mwenyezimungu kwa sababu ya Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Basi nomimi, upande mmoja kwa ankili zangu, nitumika uwezo wa shariya ya Mwenyezimungu. Kwa upande mwengine, kwa mwiri wangu, nitumika uwezo wa dambi.

8

Mainsha a kunfulata Roho wa Mwenyezimungu

1 Kwa javyo, hapana hukumu ka wanu walungane na Almasihi Insa. 2 Kamana
uwezo wa shariya ya Roho wa mainsha nkati ya Almasihi Insa ukombola nkati ya
uwezo[*] wa dambi na wa kifo. 3 Kinu cakurigariga pakulu upande wa shariya kwa
sababu ya kuveya ka hali ya kibinadamu, kinu-co Mwenyezimungu katenda pam-
pereke Mwanawe mwanyewe, na mwiri wakulandana na wa binadamu wa madambi[†].
Na kuhusu dambi, Mwenyezimungu kahukumu dambi ya binadamu, 4 ipate shuruti
kamili ya shariya itimiziwe kwetu ofwe, ofwe atifulata wájibu mbaya watipongoreriwe
fala tinfulata Roho wa Mwenyezimungu. 5 Kamana ware waínshi na wájibu wa kibi-
nadamu[‡] washugulikira vitendo vya kibinadamu, fala waínshi na Roho washugulikira
vinu vyakumwajibu Roho wa Mwenyezimungu. 6 Namuna zakuwaza za kibinadamu
kifo, ila kunshugulikira Roho Takatifu ndi mainsha na usalama. 7 Kamana namuna
zakuwaza za kibinadamu zibishana na Mwenyezimungu, konta azifulata shariya za
Mwenyezimungu, kusema kweli azikidiri kufulata. 8 Wanu wari nkati ya hali ya
kibinadamu awakidiri kutenda vyakumwajibu Mwenyezimungu.

9 Falakini umwe amuri nkati ya hali ya kibinadamu ila mwankulongoziwa na Roho
wa Mwenyezimungu, ikiwa kweli-kwelini Roho wa Mwenyezimungu muwa naye
mmyoyo mwenu. Mmojawapo ikiwa aana Roho wa Almasihi mmoyo mwake, siyo wake
iye. 10 Ila ikiwa Almasihi kawa mmyoyo mwenu, ingawa mwiri wenu ufwa kwa sababu
ya dambi, fala Roho wa Mwenyezimungu akupani mainsha kwa kuwa mwakikishiwa.
11 Ikiwa Roho wa Mwenyezimungu anfufure Insa ka wafwi kawa mmyoyo mwenu,
noyo akuja kukupani mainsha mwiri wenu wakufwa, julu ya Roho yake iripo mmyoyo
mwenu.

12 Basi, wanduzangu, ofwe tidãiwa, fala sikibinadamu, tisiinshi kibinadamu.
13 Kamana ikiwa muinshi kibinadamu, mwinsho wenu mukufwa. Fala ikiwa mukulaya
vitendo vya kimwiri, julu ya uwezo wa Roho Takatifu, mukuja kuinshi. 14 Kamana piya
walongóziwa na Roho wa Mwenyezimungu, ewo wana wa Mwenyezimungu. 15 Kamana
amupokerere roho yakukutenzani kuwa watwana muludire kutetema kamba mida, ila
mumpokerera Roho Takatifu akutendani kuwa wana wa Mwenyezimungu, ntamana
titamuka kwita "Abba, Baba". 16 Kusema kweli, Roho Takatifu mwanyewe alavya
ushahidi pamoja na roho zetu kuwa tiwa wana wa Mwenyezimungu. 17 Na kwa kuwa
tiwa wanawe, tanawo novyo haki ya kuriti: upande mmoja, tanawo haki kuriti ka
Mwenyezimungu. Upande mwengine, tanawo haki ya kuriti pamoja na Almasihi,
kamana tikitabika naye, tukuja kutukuziwa novyo pamoja naye.

Tamaa ya furaha ya mbere

18 Basi sambi, niwalanga kuwa tabu zetu za ewu wakati-wu azijuzi kuringanisiwa na
utukufu usaka kuja watija koloteriwa ofwe. 19 Kamana viyumbe piya wankurindira
na hamu pakulu wakati wawaja kufafanuririwa wana wa Mwenyezimungu. 20 Konta
viyumbe piya vituriwe vyaufwabure, avitenda kinu kwa nafsi yawo ila kwa kusaka ka
ire aturire. Iye katenda javyo kwa tamaa 21 yakuwa viyumbe vikuja komboriwa, visiwe

[*] **8:2** Kigeregu: "uwezo" weta "shariya". [†] **8:3** Ila iye, Insa, aakosa. [‡] **8:5** Wájibu wa kibinadamu ndi wájibu mbaya wapereka munu mwiri wake au kifingo cake kutenda kitendo kimojawapo.

tena vitwana vyakuvunda, viwe na uhuru nkati ya utukufu wa wana wa Mwenyez-
imungu. 22 Kamana tikwijiwa kuwa viyumbe piya viwankurama na viwankutabika
na malwazo a kupongola mpaka sambi-pa. 23 Na sivyo viyumbe basi. Ofwe wanyewe
vyatiwa nawo Roho Takatifu kamba visumo vyakwanza, nofwe novyo wanyewe tanku-
rama patiwarindira na hamu pakulu tilawirire kuwa wanawe, mwiri wetu womboriwe
nfululu. 24 Kamana tivushiwa nkati ya kutumaini tamaa-yo. Ona, kinu cakuwoneka
sico ca tamaa. Kinu ciri kuwoneka, munu awaja na tamaa? 25 Falakini kinu satiwona,
eco ndi catiwa na tamaa, tirindira ka kuvumirira.
26 Sawa-sawa novyo, patisokera Roho Takatifu atisaidiya. Kamana atinéjiwa vyatijuzi
kutenda duwa, fala Roho Takatifu mwanyewe átilebelela ka Mwenyezimungu kwa
namuna saikidirika kwereza. 27 Na ire atúnza ciri nkati ya roho piya§ akwijiwa caawaza
Roho Takatifu, konta iye áwalebelela watakatifu kamba vyaasaka Mwenyezimungu.
28 Ofwe tukwijiwa kuwa, ka wenye kumpenda Mwenyezimungu, piya vinu-vi vikwe-
nendera kuwema ka ware wetiwe watimize mpango wake. 29 Konta wawéjiwe tangu
mwanzo iye kâwatondola wanlande Mwanawe ipate Mwanawe awe ntanzi kati ya
wanduze wengi wawenye. 30 Ware watondoriwe tangu mwanzo, Mwenyezimungu
kaweta. Ware wawetire, iye kawakikisha, na ware wawakíkishe, iye kawawanyira
utukufu wake.

Hapana cakukidiri kutitanusa nkati ya pendo ra Mwenyezimungu

31 Kwa javyo, tambani kuhusu vinu-vi? Ikiwa Mwenyezimungu kawa upande wetu,
akidiri kutilumbata nani? 32 Mwenyezimungu aatituwire Mwanawe wawenye, ila
kanlavya kuwa kafara kwa faida yetu ofwe piya. Kwa javyo, namunani vyaatowa
kutipa neye novyo piya vinu?
33 Ware watondoriwe na Mwenyezimungu, ari na haki yakuwawonerera makosa
nani? Mwenyezimungu ndi mwenyé kumwakikisha munu. 34 Mwenyé kuhukumu
nani? Almasihi Insa ndi afwire, visitoshe kafufuriwa ka wafwi, na iye kekala upande
wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, novyo iye ndi atilebelela. 35 Atitanusa nani nkati
ya pendo ra Almasihi? Kutabika, tafauti, kulumbatiwa, njala, diki, hatari au upanga?
36 Anta! Kamba vyaandikiwe*:

"Kwa sababu zako uwe, tikulaiwa suku-zi piya,
titafitiwa kamba makondoo vyawokisiwa kusinjiwa."

37 Fala nkati ya piya-vi, ofwe tiwazaidi washindi wakulu, julu ya ire atipendire ofwe.
38 Kamana omi nanawo hakika kuwa wala kifo wala uhai, wala malaika wala wenye
mamulaka, wala mashuguli yetu a rero wala a makeso, wala wenye uwezo, 39 wala
viripo julu au sini, wala kiyumbe cengine kimojawapo, acikidiri kutitanusa nkati ya
pendo ra Mwenyezimungu, rolote julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.

9

Utungu wa Mwenyezimungu

1 Kwa kuwa nilungana na Almasihi, nisowera kweli, silongopa. Fahamu yangu julu
ya Roho Takatifu ilavya ushahidi pamoja nomi. 2 Nisowera kweli panisowera kuwa
mmoyo mwangu unijala uzuni nkulu na kulwaziwa sakuna mwinsho. 3 Kamana vinil-
waza mpaka vikinajibu nilaniwe ndaraja ra Almasihi kwa ajili ya wanduzangu, ware
wa kabila yetu moja, 4 niwamba waIziraeli. Ewo waturiwa kuwa wana wa Mwenyez-
imungu, wawona utukufu wake, wapokerera miyadi yakupatana, wagabiziwa Taureti,
wapewa nafasi ya kumwabudu, na wapokerera tamaa zake. 5 Nkati yawo wákiwa

§ **8:27** "Ire atúnza ciri nkati ya roho piya" ndi Mwenyezimungu. * **8:36** Ona Zaburi 44:22.

wababu zawo, na mmoja wawo nkabila yawo ndi Almasihi, Nlungu ari julu ya mambo
piya. Iye Almasihi asifiwe milele! Aamina.
6 Sambi, sikuwa usemi wa Mwenyezimungu ukosa. Kamana sikuwa piya ware wa
Iziraeli kibinadamu, waIziraeli wakweli, 7 wala sikuwa piya wa rikolo ra Iburahima
ujukulu wake. Konta Mandiko akwamba: "Wajukuluwo zina rawo ndi riwalangiwa
julu ya Izaki." 8 Kinu-ci mana ake ndi kuwa wana wapongoriwe kibinadamu siwo
wana wa Mwenyezimungu ila wana wapongoriwe kamba vyaalavire tamaa ndi
wawalangiwa kuwa ujukulu. 9 Konta tamaa isema javi:
"Kwa muda wa mwaka mmoja nukuja,
na Sara ampongola mwana mmoja nlume."
10 Visitoshe, Rebeka cinkuna kinu kimoja paawemite wanawe na nlume mmoja,
Izaki baba wetu. 11 Anta wanawe sawanapongoriwa, wala sawanatenda cema wala
kibaya, Mwenyezimungu kantondola mwana mmoja ipate vyaalangele Mwenyez-
imungu kuhusu kutondola kwake kwendeleye, siyo kwa vitendo fala awepo wakwita,
12 iye kambiriwa javi: "Mwana ntanzi akuja kuntumika wa mwinsho." 13 Kamba
vyavyandikiwe mMandiko: "Yankubu nimpenda, Ezau nimwina*."
14 Sambi tambe mwaja? Mwenyezimungu aana shariya? Anta siyo javyo! 15 Kamana
kamwambira Musa javi†:
"Nintendera huruma waninsaka onse,
nimmonera utungu anajibu onse."
16 Kwa javyo, avikuna kamba vyatisaka au vyatitenda ila vikuna kwa uwezo wa
mwenyé kutendera huruma, Mwenyezimungu tu basi. 17 Javi ndi vyaasowere
Mwenyezimungu mMandiko Matakatifu, akimwambira nfalume wa Miswiri:
"Ndi noco canukuturire kuwa nfalume ipate julu ya uwe nolote uwezo wangu,
na zina rangu rijiwikane ulumwengu nzima-wu piya."
18 Kwa javyo, iye antendera huruma waansaka, na antula kuwa ngumu waansaka.
19 Umwe nanga munidairi javi: "Sababuni iye kuwapa wanu ukosa? Kamana akidíri
kubishana na vyaasaka iye nani?" 20 Fala uwe binadamu, kuwa nani wakunsutumu
Mwenyezimungu? Kiyungu cakufiyangiwa cindairi afiyange kwamba: "Sababuni
kunifiyanga javi?" 21 Munu wakufiyanga, akitwala utope akifiyanga nringi wapambari,
na utope mmoja nowo akifiyanga nringi mwengine wakutumiriwa pakaya, aana
mamulaka a kutenda javyo? 22 Sikuwa Mwenyezimungu ásaka kolota kukimiwa kwake
na kwijiwisa uwezo wake? Ntamana iye ketamili na imani pakulu miringi yejaze
nyongo yake, yaatengeze kwaribiwa, 23 ipate ejiwise novyo utajiri wa utukufu wake ka
miringi yejaze huruma zake, yaatengeze mida kupokerera utukufu wake. 24 Miringi-yo
ndufwe titondoriwe na Mwenyezimungu. Atitondoriwe nkati ya Mayahudi tu basi, fala
nkati ya Sawari-Mayahudi newo novyo. 25 Kamba Mwenyezimungu vyaambire julu ya
nabii Ozeya‡, akamba javi:
"Niweta wanu sawari wangu, wawe wanu wangu;
niweta sawari wapendani wangu, wawe wapendani wangu."
26 Novyo:
"Na vikuja kukuna mahala pawâmbiriwe javi: 'Umwe amuri umati wangu',
mahala-po ewo wakuja kwitiwa 'wana wa Mwenyezimungu hai.' "
27 Izaya nneye kankukuwa kuhusu Iziraeli, akwamba§:
"Ingawa ujukulu wa Iziraeli mwingi
kamba misanga ya mwani,
fala aba javi ndi waja kuvushiwa."

* **9:13** "Nimwina" epa mana ake "omi ninkatala". † **9:15** Ona Kulawa 33:19. ‡ **9:25** Ona Ozeya 1:10. § **9:27** Ona Izaya 10:22-23.

28 Konta kulamula kwake muardhi, Mola aakawisa na atimiza nfululu. 29 Kamba tangu
mida vyaâsemire Izaya, akamba:
"Inawa Mola, Mwenyé Uwezo, aâtasire ujukulu* anta aba,
nanga tiwa kamba Sodoma,
nanga tilanda Gomora."

Iziraeli na Habari Ngema

30 Sambi, kuhusu novi vinu-vi, tikwamba kinani? Tikwamba kuwa Sawari-Mayahudi
awakisakula ukamilifu, wakipata, fala vikuna julu ya kuntumaini Mwenyezimungu.
31 Upande mwengine, Mayahudi wakisakula ukamilifu julu ya kufulata shariya, fala
awapatire. 32 Konta ya kinani? Konta namuna zawo azíkiwa julu ya kwamini ila zíkiwa
julu ya vitendo vyawo. Wakwakula riwe rakukwakuriwa, 33 kamba vyayandikiwe†:
"Ona, nankutula Ziyoni‡ riwe rawaja kukwakula,
riwe risaka kuwagwisa.§
Mwenyé kuntumaini iye, aaja kuriwonera haya."

10

1 Wanduzangu, vinajibu pakulu mmoyo mwangu na niwanlebelela ka Mwenyez-
imungu Mayahudi wavushiwe. 2 Omi niwa shahidi kuhusu ewo kuwa wanawo hamu
pakulu na Mwenyezimungu, fala noyo hamu-yo airi nkati ya kumwijiwa. 3 Kamana
awejiwa ukamilifu ulawa ka Mwenyezimungu, ila wasakula kubainisha ukamilifu
wawo wanyewe. Kwa javyo, awasaka kupokerera ukamilifu wakulawa ka Mwenyez-
imungu. 4 Kamana Almasihi ndi kusudi ya shariya, impa ukamilifu kila mwenyé
kumwamini.

Wanu piya wanawo nafasi ya kuvushiwa

5 Musa kandika kuhusu ukamilifu ulawa julu ya kufulata shariya. Kaamba javi:
"Mwenyé kufulata ámuri za shariya, áinshi julu yake." 6 Fala ukamilifu julu ya
kumwamini Mwenyezimungu ukwamba: "Usambe mmoyo mwako: 'Asáka kukwera
mbinguni nani?' " Kwamba javyo, Almasihi umwisusa. 7 "Wala: 'Asáka kwisukira
mahala ka wafwi nani?' " Konta eco Almasihi kunlamusa ka wafwi. 8 Musa kankwamba
kinani? Iye akwamba javi:
"Usemi uwa karibu yako,
nkanywa mwako na mmoyo mwako."
(Mana ake ndi usemi watitangaza, kuwa tijuzi timwamini Mwenyezimungu.) 9 Kamana
ukisowera na kanywa yako kuwa Insa ndi Mwenye, na ukamini mmoyo mwako
kuwa Mwenyezimungu kanfufula nkifo, ukuja kuvushiwa. 10 Kamana mmoyo munu
akamini, apata kwakikishiwa. Julu ya kusema na kanywa yake, apata kuvushiwa.
11 Konta Mandiko akwamba javi:
"Munu asáka kuwa onse akimwamini Mwenyezimungu, aimpata aibu."
12 Akupo kusiyana nkati ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi. Mwenye mmoja ndi
Mwenye wa wanu piya, na iye ndi mwenyé utajiri ka piya wenye kunlebela. 13 Kamana
"Munu asaka kuwa onse anlébela Mwenye akuja kuvushiwa."
14 Fala wanu wanlebelaja sawanamba kumwamini? Na wamwaminija sawanasikira
akitamburiwa? Na wasikiraja sawerepo munu wakuwereza Habari Ngema? 15 Na
wanu wokaja kwereza sawaperekiwe? Kamba vyandikiwe Mandiko Matakatifu:
"Namuna vyasitawire maulu a ware wapita wakereza Habari Ngema."
16 Fala siyo kuwa Mayahudi piya wafulata Habari Ngema. Kamana Izaya kasema javi:
"Mola, amíni habari zetu nani?"

* **9:29** Kigeregu: "mbeyu". † **9:33** Ona Izaya 8:14; 28:16. ‡ **9:33** "Ziyoni" mana ake "Yerusalemu". § **9:33** "Riwe risaka kugwawisa" mana ake Mwenye Insa.

17 Basi, kwamini kukuja na kusikira Habari Ngema, na kusikira Habari-yo ikuja nkati
ya kwereza kuhusu Almasihi.
18 Fala nukwamba, Mayahudi piya awasikire? Kusema kweli, wasikira. Mandiko
awenye akwamba*:
"Shauti zawo zenera ardhi piya,
usemi wawo ufika mpaka mwinsho wa ulumwengu."
19 Nukwamba, itakuwa wanu wa Iziraeli awereriwe? Aye, wereriwa. Cakwanza, julu
ya Musa†, Mwenyezimungu kaamba javi:
"Omi nukushongani muwatendere wiyana wanu sawari wa taifa.
Julu ya taifa watikinifu, nukukimwisani."
20 Julu ya Izaya‡, Mwenyezimungu karikomarisa, kaamba javi:
"Nisinganiriwa na wanu sawakinisakula,
nirolota ka wanu sawakinidairi."
21 Fala ka Iziraeli, Mwenyezimungu kaamba javi:
"Suku daima-zi nikolosa makono angu kwawo ewo,
fala ewo awanisikiriza, wanikaidi."

11

Mwenyezimungu awakatala waIziraeli piya

1 Sambi, omi nídairi: Mwenyezimungu wanu wake kawakatala? Anta! Omi
mwanyewe niwa muIziraeli, ujukulu wa Iburahima, na wa rikolo ra Benjami.
2 Mwenyezimungu aawakatare wanu wake wawatondore tangu mwanzo.
Au amukumbukira vyaamba Mandiko Matakatifu kuhusu Aliyasi, namuna
vyanlalamikira Mwenyezimungu kuhusu wanu wa Iziraeli? 3 Iye kaamba javi:
"Mola, ewo minabii wako wawolaya,
mauralu ako a kafara wadangula.
Ila wanasa omi tu basi yeka yangu,
na wanisakula nomi novyo wanulaye."
4 Mukumbukira majibu a Mwenyezimungu mbere yake? Akwamba:
"Niriturira omi mwanyewe wanu alufu saba sawankokorere Baal!"
5 Na wakati wa rero-wu ndi novyo, ribaki kundi ra wanu aba futi, watondoriwe kwa
rehema ya Mwenyezimungu. 6 Kutondoriwa-ko kuwa julu ya rehema, aiwere kwa
sababu ya vitendo vyawo wanu-wo. Kamana rehema yakupatikana julu ya vitendo siyo
rehema.
7 Sambi tambe, mwaja? Cawakisakula Mayahudi, kinu-co awapatire. Ila wanu
watondoriwe ndi wapatire. Wengine-wo wataiwa myoyo migumu. 8 Kamba vyaamba
Mandiko*:
"Mwenyezimungu kawapa roho ya usingizi,
maso sawona, na masikiro sasikira,
mpaka rero-vi."
9 Daudi neye novyo kasema javi†:
"Sherehe ya vyakurya vyawo iwe nambo na kiruzi,
cakuwakwakurisa awe ndi maripo awo.
10 Kuwenukare kumaso wasiwone,
iwatumbe miyongo yawo suku piya-zi."

Kuvushiwa ka wanu Sawari-Mayahudi

11 Kwa javyo, nídairi tena: Mayahudi wakwakula, wagwe milele? Sivyo javyo! Ila
kwa kuwa ewo wakosa, kuvushiwa kuja kwa ajili ya wanu Sawari-Mayahudi, kuwataye

* **10:18** Ona Zaburi 19:4. † **10:19** Ona Kumbukumbu 32:21. ‡ **10:20** Ona Izaya 65:1. * **11:8** Ona Kumbukumbu 29:4. † **11:9** Ona Zaburi 69:22-23.

wivu Mayahudi. 12 Basi, ikiwa ukosa wawo uwatenza wanu mulumwengu-mu kupata
utajiri, na kupunguka kwawo ndi utajiri wa Sawari-Mayahudi, utajiri nkulu pakulu
ulawirira Mayahudi pawasaka kuludira ka Mwenyezimungu!
13 Epa nankukwambirani umwe, Samuri-Mayahudi. Kwa kuwa omi niwa walii wa
wanu Sawari-Mayahudi, nintukuza Mwenyezimungu kwa kazi yanipere. 14 Konta,
kwa namuna mojawapo, nisaka niwashonge wanu wa kabila yangu wawe na wivu,
niwavushe wamojawapo. 15 Kamana, ikiwa kutuwisiwa kwawo ndi sababu ya
wanu wa mulumwengu-mu kupatana na Mwenyezimungu, vikuja kukuna mwaja
wakikubaliwa? Ndi kamba kuludisiriwa uhai bandi ya kufwa, sinovyo? 16 Ikiwa mikate
yakwanza kociwa takatifu, na ibakire neyo takatifu. Na ikiwa nzipe wa muti takatifu,
na vitambi nevyo takatifu.‡
17 Ikiwa visinjiwa vitambi vimojawapo vya muti§, na uwe kitambi ca nzaituni wa
nnundu cikilunganisiwa nawo, cisanganyika na mizipe ya nzaituni mwema, cipata
unoni wake*, 18 basi usiridãi julu ya vitambi visinjiwe vire. Ukiridãi, kumbukira
kuwa uwe siwitamili nzipe-wo, ila nzipe-wo ndi ukwitamili uwe. 19 Dalili ukwamba:
"Visinjiwa vitambi ipate nilunganisiwe omi." 20 Vyema, ila kumbukira kuwa vitambi-
vyo visinjiwa kwa sababu yakutowa kumwamini Mwenyezimungu. Na uwe koloka
kwa sababu ya kwamini. Usiwaze kuridãi, ila wopesiwe. 21 Kamana Mwenyezimungu,
ikiwa aasire vitambi kaanuni, futi uwe, aatakukwasa.
22 Kwa javyo, tunza wema na ukali wa Mwenyezimungu: upande mmoja, iye nkali
ka ware wagwire, upande mwengine, iye akutenda meema, ukizidi kuinshi nkati
ya wema wake. Ukasa, nnowe novyo ukuja kusinjiwa. 23 Mayahudi novyo, wak-
iludira kumwamini Mwenyezimungu, ewo walunganisiwa. Kamana Mwenyezimungu
kanawo uwezo wakuwaludisira kuwalunganisa. 24 Kamana uwe ndi kamba kita-
mbi cakusinjiwa munzaituni kaanuni wa nnundu, cilunganisiwe munzaituni waku-
vyariwa ingawa sico kaanuni. Futi vitambi kaanuni vilunganisiwe munzaituni wawo
wawenye?

Huruma ya Mwenyezimungu ka wanu piya

25 Wanduzangu, vinajibu musitikine eyi siiri ya kweli-yi ipate musiwaze kuwa
mwa wejiwifu pakulu. Eyi siiri-yi ndi kuwa Mayahudi wamojawapo myoyo yawo
ilawirira kuwa migumu mpaka isabu ya wanu Sawari-Mayahudi Mwenyezimungu
waapangire kuvushiwa, wavushiwe. 26 Kwa javyo, piya Iziraeli ikuja kuvushiwa,
kamba vyavyandikiwe†:
"Nvushi akuja kulawa Ziyoni‡,
akuja kulavya ubaya wa waIziraeli§.
27 Na eyi ndi miyadi yaniwaturire ewo,
panija kuwalavya madambi awo."
28 Upande mmoja, kuhusu Habari Ngema, ewo maaduwi wa Mwenyezimungu kwa
faida yenu. Fala, kwa kuwa Mwenyezimungu kawatondola, ewo wapendiwa pakulu
kwa sababu ya tamaa yawâpewe wababu zawo. 29 Kamana Mwenyezimungu aapindula
mawazo ake kuhusu wanu wawatondola na uwezo maalumu awajanliya. 30 Mida
umwe amukinsikirizanga Mwenyezimungu, fala sambi-pa moloteriwa huruma kwa
sababu ya ubishi wawo. 31 Kwa namuna moja novyo, Mayahudi sambi-pa awansikiriza
Mwenyezimungu ipate kwa sababu ya huruma yamoloteriwe, newo novyo sambi-pa

‡ **11:16** Mana ake: Kwa kuwa Iburahima pamoja na wababu zetu wengine wákiwa wanu wa Mwenyezimungu, wana wawo newo novyo wakuja kuwa wa Mwenyezimungu. § **11:17** Mana ake: Mayahudi wamojawapo wakilaviwa. * **11:17** Mana ake: umwe mukuja kupokerera baraka zaalavire tamaa Mwenyezimungu akinlaizira Iburahima pamoja na wanawe. † **11:26** Ona Izaya 27:9; 59:20-21. ‡ **11:26** "Ziyoni" mana ake "Yerusalemu". § **11:26** Kigeregu: "Yankubu".

woloteriwe huruma. 32 Basi, kwa sababu ya ubishi wa wanu piya, Mwenyezimungu
awatula kamba wafungwa ipate awolotere wanu piya huruma yake.
33 He, namuna vyauri nkulu utajiri wa Mwenyezimungu! Na vyaziri nyingi fahamu
zake na wijiwifu wake! Nani afafánula vyaalamula iye? Nani erériwa mipango yake?
34 Kamba vyaasema Mandiko*:
"Nani ejíwa ankili za Mola?
Nani akidiri kunlanga iye?
35 Mununi ampere kinu Mwenyezimungu
kwa kuwa ajuzi kuripiwa?"
36 Konta piya vílawa kwake iye, julu yake iye, na kwa faida yake iye. Mwenyezimungu
apewe utukufu wa milele! Aamina.

12

Mainsha a kuntumika Mwenyezimungu

1 Kwa javyo, wanduzangu, kwa sababu ya huruma ya Mwenyezimungu,
nukutafadalini mwiri wenu-wo mupereke nfululu ka Mwenyezimungu, uwe kafara
hai na takatifu, kamba vyavimwajibu iye. Eyi ndi ibada yako ya kweli. 2 Musiinshi
vyawainshi wanu wa mulumwengu-mu, ila mwaseni Mwenyezimungu akupindureni
ankili zenu muwe na mawazo mapya. Tendani javyo ipate mwijiwe vyaasaka
Mwenyezimungu, vyema, vyakwajibisa, na vyakukamilika.
3 Kamana, kwa sababu ya rehema yanipewe, nukulaizirani umwe kila mmoja:
musiriwone pakulu kupunda camuri-co. Ila kila mmoja awaze kunyenyekeya
mwanyewe kwa namuna ya kwamini Mwenyezimungu vyaantongera kila mmoja.
4 Kamana kamba mwiri mmoja vyauri nawo vifingo vingi, fala vifingo-vyo piya avi-
tenda kazi moja, 5 ndi sawa-sawa nofwe: tiwa wengi, fala kwa kuwa tilungana na
Almasihi, tiwa mwiri mmoja, na kila mmoja kifingo ka mwenziwe. 6 Mwenyezimungu,
julu ya rehema yake, katipa neema ya uwezo jisijisi. Apéwe uwezo wakubushuru,
atende kwa kufulata kiyasi ca kwamini kwake. 7 Apéwe uwezo wakutumika, atumike.
Ikiwa wakufunda, afunde. 8 Apéwe uwezo wakuwarimbisa myoyo wenziwe, basi
awarimbise myoyo. Apéwe uwezo wakumera, amere asiwe na coyo. Apéwe uwezo
wakuwalongoza wenziwe, awalongoze kwa juhudi. Apéwe uwezo wakuwolotera wanu
huruma, atende kwa radi.

Shuruti za wenye kwamini

9 Kupenda kwenu kuwe ka kweli. Ubaya ukukimeni, rimbisani kutenda meema.
10 Pendanani munu na mwenziwe kwa pendo ra unduyu, na mwinshimiyane kwa
juhudi. 11 Tenderani juhudi kazi, musiwe wafuko. Ntumikeni Mwenye kwa roho ya
kukulunguzani. 12 Nkati ya tamaa, furahini. Nkati ya tabu, vumirirani. Na nkati ya
duwa, zidini kulebela. 13 Wasaidiyeni wenye kwamini. Na wayeni wapokerereni na
jitiyadi.
14 Wanu wakulumbatani, nlebeleni Mwenyezimungu awabariki. Lebelani wajanli-
iwe, musiwalani. 15 Wenzenu wari kufurahi, furahini nawo. Wenzenu wari kurira,
rirani nawo. 16 Munu na mwenziwe, mutafitiyane kwa namuna moja noyo. Musiri-
ture ubora, ila pamulongoziwa murinyenyekeye. Musiriwone kuwa wejiwifu umwe
wanyewe!
17 Musiripirirane na munu awa onse, ubaya ka ubaya. Tendani wanu vyawawona
piya kuwa vyema. 18 Camukidiri umwe wanyewe, tenderani juhudi muinshi salama
na wanu piya. 19 Wapendani wangu, musishupane watupu ila mwasireni nyongo
Mwenyezimungu atende shariya.

* **11:34** Ona Izaya 40:13.

Konta yandikiwa javi*:
"Omi ndi mwenyé maripo a ubaya.
Omi ndi nija kuripa, amba ndi Mola."
20 Fala,
"Aduwi wako, ikinkola njala, mpe cakurya.
Ikinkola nyotwa, mpe maji.
Ukintenda javyo,
aduwi wako kuntula makala a moto patumela,
alama ya kuntenza aya."†
21 Usishindiwe na ubaya, ila shinda ubaya na meema.

13

Kusikiriza mamulaka

1 Kila munu ariture kusikiriza mamulaka a mafalume, konta aangari kuwepo ma-
mulaka a ufalume bila Mwenyezimungu. Piya wenye mamulaka, iye ndi awaturire.
2 Basi, wanu wakukatala mamulaka a ufalume wawankubishana na kauli ya Mwenyez-
imungu. Na ware wabishana naye, wakuja kuhukumiwa. 3 Kusema kweli, mafalume
awawataya wofi waténda meema, ila wawataya wofi, waténda ubaya. Úkisaka usiwope
wenye mamulaka? Basi, tenda meema, ukuja kusifiwa nawo. 4 Kamana mwenyé
mamulaka antumikira Mwenyezimungu kwa wema wako uwe. Fala, ukitenda ubaya,
ukuwa mofi, konta iye aakusukurira bakora* bure-bureni. Kamana iye ndi ntumisi
wa Mwenyezimungu wakunshupa na wakunlavira nyongo aténda ubaya. 5 Ntamana,
ibidi kuwasikiriza wenye mamulaka, siyo kwa kunyema nyongo ya Mwenyezimungu
tu basi, fala novyo ipate fahamu zako zitengemane.

6 Kwa namuna moja novyo waripeni nsoko, konta ewo watumisi wa Mwenyez-
imungu, washugulikira kazi-yo suku daima. 7 Nripeni kila mmoja camujuzi kunripa:
nripeni nsoko munu wamujuzi kunripa nsoko, mpeni ncango munu wamujuzi kumpa
ncango, mopeni wamujuzi kumopa, na nsifuni ire wamujuzi kunsifu.

Kutimiza shariya julu ya kuwapenda wenzenu

8 Musiwiriwe anta kinu, sairi kupendana, konta ampénda munu mwengine, atimiza
piya ámuri ziri nkati ya shariya. 9 Kamana ámuri-zo zikwamba, "Usizinge", "Usiulaye",
"Usiwe", "Usiperereze", na ámuri vyaziri piya, zijumulanisiwa kwa ámuri mmoja tu
basi: "Mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe." 10 Munu ampénda
mwenziwe aantenda ubaya. Kwa javyo, kuwa na pendo ndi kutimiza shariya.

11 Visitoshe, mukijiwa enzi zatiri-zi, kuwa ufika futi wakati wakusisimuka. Ka-
mana epa sambi kuvuka kwetu kuwa karibu pakulu koliko patanzire kunkubali Insa.
12 Usiku wankupita, kuca kuwa karibu. Basi, tase vitendo vya kisi, ila tivare sulaha
za panlangaza. 13 Tiinshi kwa namuna ngema kamba wanu wari kuinshi nsana juwa
rikiwala. Musipite mmajambo a kurewiwa pakulu, wala musirewe. Musizinge, wala
musitende kitendo kimojawapo ca ceje. Musumane, wala musiwatendere wiyana wen-
zenu. 14 Kwasa evyo, rikengereni na kuwapo ka Mwenye Insa Almasihi. Musisakure
kurinafusi wájibu wenu mbaya wa kibinadamu.

14

Musiwalaumu wenzenu

1 Sawana nguvu nkati ya kwamini, wapokerereni, wala musiwakaidi mawazo awo.
2 Munu mmojawapo akwamini kuwa kanawo haki ya kurya kila namuna ya cakurya,

* **12:19** Ona Kumbukumbu 32:35. † **12:20** Ona Usowezi 25:21-22. * **13:4** Kigeregu: "upanga, alama ya kuulaya".

fala wakwamíni aba akurya unde na masamba tu basi. 3 Munu árya cakurya kimo-
jawapo asikejeli cakurya saarya. Na saarya cakurya kimojawapo, asinlaumu munu
wakurya piya vinu, konta Mwenyezimungu kawapokerera nowo wanu-wo. 4 Uwe
nani wakusaka kunlaumu ntumisi wa munu mwengine? Ntumisi-yo akuja koloka
au kwinama mbere ya mwenye wake. Kweli, iye akuja koloka konta Mwenye Insa
akidiri kumolosa. 5 Munu mmojawapo awaza kuwa iwapo suku bora pakulu koliko
suku nyengine, fala munu mwengine atula kuwa suku piya sawa-sawa. Sikirizani,
kila munu oloke na mawoni ake. 6 Atúla kuwa iwapo suku maalumu atenda novyo
ansifu Mwenye. Na árya vyakurya piya, akurya ka kunsifu Mwenye, konta anshukuru
Mwenyezimungu. Na sawarya, newo novyo watenda javyo ajili ya kunsifu Mwenye, na
wanshukuru Mwenyezimungu. 7 Kamana kati yetu aapo munu ainshi kwa nafsi yake
mwanyewe, wala aapo afwa kwa nafsi yake mwanyewe. 8 Ikiwa tankuinshi, tiinshi
kunsifu Mwenye. Ikiwa tukufwa, tukufwa kunsifu Mwenye. Kwa javyo, anta tiinshi
au tifwe, tiwa wa Mwenye. 9 Kamana kwa sababu ya noco, Almasihi kâfwa na kaludira
kuinshi, ipate awe Mwenye wa wafwi na wari hai.
10 Sambi, uwe, konta ya kinani kunlaumu nduyo? Na uwe, sababuni kunkejeli nduyo?
Kamana ofwe piya tukuja kujibu mbere ya Mwenyezimungu tilamuriwe. 11 Konta
vyandikiwa*:

“Kamba kweli-kwelini niwapo, amba ndi Mola,
wanu piya wakuja kukokora mbere yangu omi,
na kila lulimi rikuja kwakikisha kuwa omi ndi Mwenyezimungu!”

12 Kwa javyo, ofwe kila mmoja akuja kujibu mwanyewe mbere ya Mwenyezimungu.

Wenzenu musiwakorese dambi

13 Ndimana, tisilaumiyane tena. Kwasa javyo, kila mmoja alamure asintende
mwenziwe kinu cakunkosesa au cakunkoresa dambi. 14 Omi nukwijiwa, visitoshe
nukwakikishiwa na Mwenye Insa, kuwa acipo cakuriharamisha wanyewe. Fala,
ikiwa munu awaza kimojawapo kuwa haramu, kweli-kwelini cikuwa haramu kwake.
15 Kamana, ikiwa nduyo abugudika kwa sababu ya cakurya caúrya, auri kumpenda.
Usase cakurya cako kuntenza kwasika munu wakuwa, kwa ajili yake, Almasihi kâfwa.
16 Basi, musiwase wanu kusowerera caputu kitendo cenu cema. 17 Kamana ufalume
wa Mwenyezimungu siwo kurya wala kunywa, ila ndi ukamilifu na salama pamoja na
radi kati ya Roho Takatifu. 18 Antumíka Almasihi kwa namuna-yi, iye akwajibisa ka
Mwenyezimungu na akubaliwa na wanadamu. 19 Basi, tukeni tisakure vinu vyakutipa
usalama, na vyakujengana.
20 Isiwe kwa sababu ya cakurya úfuja kazi ya Mwenyezimungu. Kweli-kwelini
vinu piya halali kurya, fala cinyáta ndi munu kurya kinu cakunkosesa. 21 Vyema
kutowa kurya nyama au kunywa vinyu au kutenda kitendo kimojawapo cakuntenza
nduyo kunkosesa. 22 Kwamini kauri nawo, zidi kuwa nawo mwanyewe mbere ya
Mwenyezimungu. Heri ire saarihukumu mwanyewe kwa kinu caari kuyeza. 23 Fala,
munu árya akidanizira, ahukumiwa, konta aarya ka kwamini. Basi, kila citendiwa bila
kwamini ndi dambi.

15

Tenda vyakuwajibu wenziwo

1 Ofwe tiri na nguvu tijuzi tihitamili kuveya ka ware sawana nguvu. Tisenendere
vyakutajibu ofwe wanyewe. 2 Ofwe kila mmoja atende vyakumwajibu mwenziwe
kwa wema, apate kunjenga. 3 Kamana anta Almasihi aatendire vyakumwajibu iye
mwanyewe. Ila kamba vyavyandikiwe*:

* **14:11** Ona Izaya 45:23. * **15:3** Ona Zaburi 69:9.

"Matukano awakutukana uwe, anigwirira omi."
4 Piya vyaandikiwe tangu mida, vyandikiwa vitifunde, ipate julu ya imani na kurim-
bisiwa myoyo vyatipewe mMandiko, tiwe na tamaa. 5 Mwenyezimungu, mwenyé imani
na mwenye kurimbisa moyo, akupeni mawazo mamoja pamunfulata Almasihi Insa,
6 ipate kwa shauti moja muntukuze Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu, Insa
Almasihi. 7 Basi sambi, kamba Almasihi vyakukaribisheni, nomwe karibishanani ipate
atukuziwe Mwenyezimungu.

Piya mataifa akuja kuntukuza Mwenyezimungu

8 Omi nukwambirani kuwa Almasihi kâja awe ntumisi wa Mayahudi†, olote
kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé ukweli, atimize tamaa zaawapere wababu
zawo. 9 Almasihi kâja novyo kuwolotera huruma Sawari-Mayahudi ipate wantukuze
Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe‡:
"Ntamana nukuja kukushukuru kati ya wanu Sawari-Mayahudi,
nukuja kwimba kusifu zina rako!"
10 Akamba tena§:
"Furahini umwe, wanu Samuri-Mayahudi, pamoja na umati wake."
11 Na tena javi*:
"Ntukuzeni Mola, piya Samuri-Mayahudi,
wantukuze wanu wa mataifa piya!"
12 Tena nabii Izaya† kaamba:
"Ukuja kuwepo nzipe wa rikolo ra Yese‡,
iye alamuka awataware Sawari-Mayahudi.
Iye Sawari-Mayahudi ndi wawaja kuwa na tamaa naye."
13 Basi sambi, Mwenyezimungu atípa tamaa akwijazeni radi pamoja na usalama piya,
julu ya kumwamini iye, ipate tamaa yenu izidi kukula daima, kwa uwezo wa Roho
Takatifu.

Kazi yaagabiziwe Paulu

14 Wanduzangu, omi mwanyewe nanawo uhakika kuhusu umwe, kuwa ukwijalani
wema pamoja na wijiwifu piya, na mukidiri kulangana. 15 Kwa sababu ya rehema
zaanipere Mwenyezimungu, nukwandikirani kwa hakika kuhusu vimojawapo ipate
nukukumbuseni. 16 Nipewa rehema-zo niwe shikarakanzi wa Insa Almasihi, ka wanu
Sawari-Mayahudi. Nituriwa kuwa ntumisi maalumu wakwereza habari ya Mwenyez-
imungu kamba nlongozi wa dini ipate Sawari-Mayahudi wawe kafara yakwajibisa
ka Mwenyezimungu, wakuswafiwa na Roho Takatifu. 17 Basi, kwa kuwa nilungana
na Almasihi Insa, omi niridãi nkati ya kazi yangu yakuntumika Mwenyezimungu.
18 Sitwakali kusowera kinu sairi cire caatendire Almasihi julu yangu omi kuwatwala
wanu Sawari-Mayahudi wansikirize Mwenyezimungu. Evi vikuna julu ya usemi
wangu na vitendo vyangu, 19 julu ya uwezo wa alama na maajuza, atendiwe na uwezo
wa Roho Takatifu. Kwa javyo, nereza nfululu Habari Ngema za Almasihi, mwanzo
wa Yerusalemu mpaka inti ya Ilíriko. 20 Kweli-kwelini, anzima yangu daima íkiwa
yakwereza Habari Ngema mahala mwaritowire kusikirika zina ra Almasihi, ipate
nisijenge julu ya aluserusu zijengiwe na wanu wengine. 21 Ila kamba vyaandikiwe§:
"Wanu sawambiriwe habari zake, wakuja kuwona.
Wanu sawanasikira kuhusu iye, wakuja kwereriwa!"

Paulu akuka kuwona Roma

† **15:8** Kigeregu: "(wanu wa) itani". ‡ **15:9** Ona Zaburi 18:49. § **15:10** Ona Kumbukumbu 32:43. * **15:11** Ona Zaburi 117:1. † **15:12** Ona Izaya 11:10. ‡ **15:12** "Nzipe wa rikolo ra Yese" mana ake Insa Almasihi. § **15:21** Ona Izaya 52:15.

[22] Ndimana, mara nyingi zawenye sikipata nafasi ya kuja kukuwonani. [23] Epa
sambi, kwa kuwa sina mahala tena pakutenda kazi ezi inti-zi, na kwa kuwa tangu
mida nilangela kuja kukuwonani, [24] nanawo tamaa yakupita kwenu nukuwoneni,
panisaka kuka Shipanya. Tikisa kutenda radi ya kuwonana wakati aba, vikinajibu
munipereke Shipanya-ko. [25] Fala sambi-pa nankuka Yerusalemu, nikawaudumu
wenye kwamini. [26] Konta wafulati wa Insa Makedoniya na Akaya wawazisana vyema
wacange wawaperekere wakosofu wenye kwamini wa Yerusalemu. [27] Wawaza vyema
kutenda javyo. Kweli-kwelini, ewo Sawari-Mayahudi wákiwa na deni na nowo wanu
wa Yerusalemu-wo. Basi, kwa kuwa ewo Sawari-Mayahudi wafaiwa na mambo a
kiroho a Mayahudi, newo iwabidi wawahudumu kwa vinu vyawari nawo. [28] Kwa javyo,
nikimariza shuguli-yi, nikiwagabizi sana ewu nsada-wu*, nílawa nukuka Shipanya, na
noyo safari-yo, ndi yanija kukuwonani. [29] Nukwijiwa kuwa nikija, julu yangu omi
Almasihi akujanliyani nfululu.

[30] Wanduzangu, kwa kuwa tintumaini Mwenye Insa Almasihi, na kwa sababu ya
pendo ratipewe na Roho Takatifu, nukutafadalini mutende vita pamoja nomi julu
yakunilebelela ka Mwenyezimungu, [31] ipate anivushe mmakono mwa wabishi wari
Yudeya. Munilebelele duwa novyo ipate kazi yangu yanuka kutenda Yerusalemu
ikakubaliwe na wenye kwamini. [32] Basi, Mwenyezimungu anijanliye, nije kwenu kwa
radi, na nipate kupumuzika pamoja nomwe. [33] Mwenyezimungu mwenyé usalama awe
pamoja nomwe piya. Aamina.

16

Salamu

[1] Omi nukulaizirani kuhusu nlumbwetu Foibe, ari kutumika njamati ya Kenkereya,
[2] ipate mumpokerere vyema kwa zina ra Mwenye, kamba vyawajuzi kutenda wenye
kwamini. Munsaidiye vinu piya vyaaja kusakula kwenu umwe, kamana kawasaidiya
wanu wengi wawenye, anta nomi kanisaidiya.

[3] Salamu zawo Pirisila na Akila, ewo watenda kazi pamoja nomi kuntumika Almasihi
Insa. [4] Kusema kweli, ewo watwakali mainsha awo wanyewe ipate wanivushe omi.
Omi niwashukuru, na sumi basi, anta na jamati piya za wanu Sawari-Mayahudi zi-
washukuru. [5] Salamu zawo novyo wenye kwamini wasimanananga nnyumba mwawo.

Salamu zake mpendani wangu, Epayinetu. Iye ndi awere nfulati ntanzi wa Almasihi*
mporovinsiya ya Aziya. [6] Salamu zake Mariyamu, akorire kazi pakulu kwa faida
yenu umwe. [7] Salamu zawo Andoroniku pamoja na Juniya, jamaa zangu wa kwetu
kumoja, wákiwa wenzangu nkalaboshu. Ewo wakwinshimiwa pakulu pawenye nkati
ya mawalii. Ewo wankubali Almasihi omi saninamba kunkubali. [8] Salamu zake
Ampiliyatu, mpendani wangu nkulu nkati ya mainsha yetu upande wa Mwenye Insa.
[9] Salamu zake Urubanu, mwenzetu nkati ya kuntumika Almasihi, pamoja na mpendani
wangu, Sitaku. [10] Salamu zake Apele, olote kwaminika mbere ya wafulati wa Almasihi.
Na salamu zawo jamaa wa Arishitobulu. [11] Salamu zake Herodiyana jamaa yangu,
pamoja na wenye kwamini jamaa zake Narikisi. [12] Salamu zawo Turufena pamoja
na Turufosa wantumikanga Mwenye, na mpendani wangu Perisi, akorire kazi pakulu
kwa Mwenye. [13] Salamu zake Rufo atondoriwe na Mwenye awe wake. Na salamu
zake mamaye Rufo, wanintendire kuwa mama. [14] Salamu zawo Asunkiritu, Feligoni,
Herimeyu, Potoroba, Herima, pamoja na piya wafulati wa Insa wari pamoja nomwe.
[15] Niwaperekera salamu novyo ka Filologu, Juliya, Nereya na nunuye, Olumpa, pamoja

* **15:28** Kigeregu: “nikiwataya tarimbo ya eci kisumo-ci.” * **16:5** Kigeregu: “kisumo cakwanza”.

na piya wenye kwamini wari pamoja nawo. 16 Musalimiyane kwa alama takatifu
yakolota pendo ra Insa†. Piya jamati za Almasihi wakuperekerani salamu.

Vyakulaiza

17 Sambi, wanduzangu, nukutafadalini muwatunze wawatenza wanu kwawanyana
na kuwadanganya nkati ya inlimu yamurifundire umwe, watanukeni. 18 Kamana wanu
kamba ewo awantumika Mwenye wetu, Almasihi, ila waritumika ewo wanyewe. Julu
ya kusowera usowezi mwema nkijanja, wawatesa wanu sawana ankili. 19 Wanu piya
wakwijiwa kuwa umwe munsikiriza Mwenye Insa. Kwa javyo, niwa radi kwa sababu
zenu umwe. Novyo-sivyo, vinajibu muwe wejiwifu mufulate wema, fala mutikine
kutenda vitendo vibaya. 20 Mwenyezimungu, Mwenyé usalama, kwa mpunde nowo,
ansapa Ibilisi mmaulu mwenu. Rehema ya Mwenye wetu, Insa, iwe pamoja namwe.
21 Timotiyu, mwenzangu wa kazi, akuperekerani salamu. Jamaa zangu wa kwetu
kumoja, Lukiyu, Yasoni, pamoja na Sosipateri, newo novyo wakuperekerani salamu.
22 Omi Teritiyu, niri kwandika eyi waraka-yi, nukuperekani salamu kwa zina ra
Mwenye Insa.
23 Gayu, wanifikire nnyumba mwake, iye apereka salamu pamoja na jamati iju-
mananga nnyumba mwake. Erashitu, mwenyé kupokerera nzuruku wa kaya ulu, neye
novyo akuperekerani salamu, pamoja na nduyetu Kwarutu. 24 ‡

Mwenyezimungu atukuziwe

25 Basi, atukuziwe Mwenyezimungu! Iye akidiri kukwakikishani nkati ya kwamini
kwenu, kwa namuna vyaisema Habari Ngema yangu na vyereze Insa Almasihi. Iye
akoloseni kwa kufulata siiri ifisiwe tangu mwanzo fala sambi ifafanúriwa. 26 Siiri-yo
ifafanúriwa julu ya mandiko a minabii, ikwijiwikana ka kabila piya, kwa kufu-
lata vyaalazimishe Mwenyezimungu wa milele, ipate wantumaini na wanfulate.
27 Mwenyezimungu ndi Mwenyé wijiwifu mmoja tu basi. Iye, julu ya Insa Almasihi,
atukuziwe kwa milele! Aamina.

---

† **16:16** Alama ya Mayahudi yakolota pendo ndi kupana “beju”. ‡ **16:24** Mandiko maalumu mengi aana eyi aya-yi. [Rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi iwe pamoja namwe piya. Aamina.]

Waraka 1 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Kaya ya Korintiyu ikishugulikira mambo a biyashara nowo wakati-wo. Ndimana, vijala pakulu vitendo vya lukware, wivi, pamoja na mawazo akusiyana na dini. Paulu kâtula jamati Korintiyu, na noyo jamati-yo izowerera evi vitendo-vi. Kukiwapo kwawanyana pakulu nkati ya jamati. Ndimana, Paulu akiwalebela wenye kwamini wawe pamoja na wataye nguvu kazi ya Mwenye.

Sura ya 13 ikwereza faida ya kupendana munu na mwenziwe, julu ya piya kila kimója.

Paulu kandika eyi waraka-yi Efezu mwaka wa 55 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, nitondoriwa niwe walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyez-
imungu. Omi na nduyetu Soshiteni 2 tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wa jamati
ya Mwenyezimungu mwikala Korintiyu, muswafíwe julu ya Almasihi Insa. Umwe
mwitiwa watakatifu pamoja na piya wanu wa kila upande wari kwita zina ra Insa
Almasihi, Mwenye wetu. Iye ndi Mwenye wawo na wetu. 3 Mwenyezimungu, Baba
wetu, pamoja na Mwenye wetu, Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na salama.

Kushukuru

4 Ninshukuru daima Mwenyezimungu kwa rehema yake yakujanliyeni julu ya Al-
masihi Insa. 5 Kamana mutajirisiwa kwa vinu piya julu ya iye, kwa piya usowezi na piya
wijiwifu, 6 konta ushahidi kwetu kuhusu Almasihi ukolosiwa kati yenu umwe. 7 Kwa
javyo, ayukutowani neema ya uwezo isaka kuwa yonse, kuno mukirindira kufafanula
ka Mwenye wetu, Insa Almasihi. 8 Iye novyo akusaidiyani koloka mpaka mwinsho,
bila kusutumiwa makosa, suku ulu paasaka kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi.
9 Mwenyezimungu mwaminifu. Julu yake, mukwitiwa muinshi ka umoja na Mwanawe,
Insa Almasihi, Mwenye wetu.

Kwawanyana njamati

10 Nukulebelani wanduzangu, kwa zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ipate muwe
nawo mawazo mamoja, kusiwepo kwawanyana kati yenu, ila mulungane, ankili zenu
ziwe moja, na mawoni enu awe mamoja. 11 Wanduzangu, jamaa zake Kolowi wanipa
habari zenu, kuwa kati yenu uwapo umani. 12 Nukwamba kuwa kila mmoja akwamba
“Omi ninfulata Paulu”, mwengine “Omi ninfulata Apolu”, mwengine “Omi ninfulata
Peduru*”, na mwengine “Omi ninfulata Almasihi”. 13 Itakuwa Almasihi-yo kawanyika?
Itakuwa mwenyé kufwa kwa ajili yenu pansalaba níkiwa omi Paulu? Au wamojawapo
kati yenu woziwa kwa zina ra Paulu? 14 Nishukuru kuwa nkati yenu simozire munu
anta mmoja, ila nimoza Kirispu na Gayu, 15 ipate asiwepo munu wakwamba kuwa
moziwa kwa zina rangu. 16 (Nikumbukira kuwa niwoza novyo jamaa zake Eshitefanu,
fala sikumbukira kuwa nimoza munu mwengine tena.) 17 Konta Almasihi aanitumire
kupita nikoza wanu, ila kwereza Habari Ngema, sanitumira usowezi wa wijiwifu, ipate
nisilavye faida ya uwezo wa kifo ca Almasihi pansalaba.

Mana a nsalaba wa Almasihi

18 Kamana habari za kifo ca Almasihi pansalaba ndi habari za uzozo ka wari
kwasika. Fala kwetu ofwe tiri kuvushiwa, ezi ndi habari za uwezo wa Mwenyezimungu.
19 Kamana kamba vyavyandikiwe:
“Nifuja wijiwifu wa wejiwifu,

---

* **1:12** Kigeregu: “Sefa”.

na kwereriwa ka werevu, nikatala!"
20 Wandepi wejiwifu? Wandepi wanlimu wa shariya? Wandepi wakuwajibu kukaidi
vinu vya ezi enzi-zi? Mwenyezimungu wijiwifu wa mulumwengu-mu aaturire uzozo?
21 Kamana, nkati ya wijiwifu wa Mwenyezimungu, wanu awakidirire kumwijiwa julu
ya wijiwifu wawo. Kwasa javyo, Mwenyezimungu kalamula, julu ya uzozo watiri
kwereza, kuwavusha wenye kumwamini. 22 Mayahudi wasaka wawone alama, Sawari-
Mayahudi wasakula wijiwifu, 23 fala ofwe tintangaza Almasihi agomezeriwe. Habari-zi
ka Mayahudi matukano, na ka Sawari-Mayahudi uzozo. 24 Novyo-sivyo, kwa ware
wetiwe na Mwenyezimungu, Mayahudi na Sawari-Mayahudi, Almasihi ndi uwezo
nkulu wa Mwenyezimungu na ndi wijiwifu wa Mwenyezimungu. 25 Konta uzozo wa
Mwenyezimungu ndi wijiwifu nkulu koliko wijiwifu wa wanadamu, na kuveya ka
Mwenyezimungu ndi nguvu ulu koliko nguvu za wanadamu.
26 Wanduzangu, kumbukirani vyamukiwa pamwitiwe: amuwere wengi wejiwifu
kamba vyawawaza wanu mulumwengu. Wengi amuwere wenye uwezo, wala
wengi amuwere mabora. 27 Fala Mwenyezimungu katondola vya uzozo vya mu-
lumwengu-mu, ipate wejiwifu awatenze aya. Na Mwenyezimungu katondola savina
nguvu, ipate atenze aya vya nguvu. 28 Mwenyezimungu katondola vyakurinyenyekeya
mulumwengu-mu na vyakukejeliwa, vinu savifãi, ipate vyakufãi afuje. 29 Kwa javyo,
asiwepo wa kuridãi mbere ya Mwenyezimungu. 30 Iye ndi nviriro wa mainsha enu
mupatana na Almasihi Insa. Mwenyezimungu antenza Almasihi awe wijiwifu wetu,
ukamilifu wetu, uswafi wetu, na komboka kwetu. 31 Kwa javyo, kamba vyavyandikiwe:
"Mwenyé kuridãi,
ajuzi aridãi kwa sababu ya Mwenye."

2

Habari kuhusu Almasihi agomezeriwe pansalaba

1 Wanduzangu, omi panijire kukwerezani siiri ya Mwenyezimungu, situmire usowezi
wakurigariga wala wa wijiwifu. 2 Kamana ninuwiya kuwa, kati yenu, sifunda kinu
cengine ila Insa Almasihi na kufwa kwake pansalaba. 3 Níkiwa namwe kamba munu
wakuveya, wakunijala wofi, nikitetema pakulu. 4 Utuba wangu na namuna zangu
zakufunda, aziwere za masemo a kutikinisa na a werevu, ila za kolota uwezo wa Roho
wa Mwenyezimungu, 5 ipate umwe musitumaini werevu wa wanadamu, ila mutumaini
uwezo wa Mwenyezimungu.

Wijiwifu wa Mwenyezimungu

6 Novyo-sivyo, tisowera na wijiwifu patiwa na waminifu. Fala wijiwifu-wo siwo
wa mulumwengu-mu, wala wa mafalume wa mulumwengu-mu, wakuwa suku karibu
wapoteya. 7 Wijiwifu wa Mwenyezimungu watisowera-wu uwa kamba siiri yakufisiwa,
ipangiwa na Mwenyezimungu tangu mida, kwa utukufu wetu ofwe. 8 Ewu wijiwifu-wu
aapo nfalume mmojawapo mulumwengu-mu wakumwerera. Unawerera, awangari
kungomezera pansalaba Mwenye wetu ntukufu. 9 Kamba vyavyandikiwe*:
"Anta riso arinawona, wala sikiro arinasikira
na mmoyo mwa mwanadamu avinengira,
mambo Mwenyezimungu awatengezere wenye kumpenda."
10 Noya mambo-ya, Mwenyezimungu katolotera ofwe julu ya Roho wake. Roho-yo
atunza mambo piya, mpaka siiri ulu za Mwenyezimungu. 11 Kamana nani ejiwa mambo
a munu, sairi roho ya munu-yo iri nkati yake? Namuna moja novyo, aapo ejiwa mambo
a Mwenyezimungu sairi Roho wa Mwenyezimungu. 12 Na ofwe atimpokerera roho
ya mulumwengu-mu, ila Roho wakulawa ka Mwenyezimungu, ipate tijiwe mambo

* **2:9** Ona Izaya 64:4.

atipere bure Mwenyezimungu. 13 Panukwambirani eya mambo-ya, sisowera masemo
akufundiwa na wijiwifu wa kibinadamu, ila nisowera masemo akufundiwa na Roho
wa Mwenyezimungu. Nifafanula ukweli wa Roho mbere ya wenye kuwa nawo Roho
wa Mwenyezimungu.
14 Falakini munu saana Roho wa Mwenyezimungu aapokerera mambo akuja na
Roho-yu. Kwake iye uzozo, aakidiri kufahamu, konta eya mambo-ya akweleweka julu
ya Roho wa Mwenyezimungu. 15 Ire ari na Roho Takatifu akwelewa mambo-ya piya,
fala eleweshiwa na munu asaka kuwa onse. Kamba vyaamba Mandiko:
16 "Nani akidiri kufahamu ankili za Mwenye?
Nani akidiri kunlanga?"
Fala ofwe tanawo ankili za Almasihi.

3

Kwawanyana njamati
1 Wanduzangu, sikidiri kusowera namwe kamba wanu wakumilikiwa na Roho
wa Mwenyezimungu, ila nisowera namwe kamba wanu wa kibinadamu, wasimana
upande wa Almasihi. 2 Nukupani maziwa kunywa, sukupereni cakurya cakukamata,
konta wakati-wo amukiwa na uwezo. Na mpaka sambi-pa amuna uwezo, 3 konta
mungari kumilikiwa na wájibu wa kibinadamu. Kwa kuwa mwankutenderana wiyana
na mwankukaidiyana, amolota kuwa mwankuinshi kibinadamu na mufulata namuna
za wanu wa mulumwengu-mu? 4 Kamana munu mmojawapo paamba: "Omi nin-
fulata Paulu", na mwengine akwamba: "Omi ninfulata Apolu", amuwa wanu wa
mulumwengu-mu?
5 Apolu-yo kawa kinani? Na Paulu-yo kawa kinani? Ewo watumisi wakuwa umwe
mwamini julu yawo. Ofwe kila mmoja atumika kazi yaapewe na Mwenye. 6 Omi
nivyala, Apolu katairira maji, fala Mwenyezimungu ndi akurise. 7 Kwa javyo, siyo bora
avyála wala atairíra maji; ila bora ndi ire akurísa mbeyu, Mwenyezimungu. 8 Avyála na
atairíra maji wasawa-sawa. Kila mmoja apokerera thawabu yake kwa kadiri ya kazi
yake mwanyewe. 9 Kamana ofwe pamoja tankunkorera kazi Mwenyezimungu. Umwe
ndi masamba aríma Mwenyezimungu.
Novyo, umwe ndi majengo yaajenga Mwenyezimungu. 10 Mwenyezimungu kanipa
rehema ulu kuwa fundi mwijiwifu wakujenga, ntamana nijenga aluserusu, mwengine
ajénga julu yake. Kila mmoja atunze namuna vyakujenga julu ya aluserusu-yo. 11 Konta
aipo aluserusu nyengine munu yaakidiri kutula sairi ire isire kuturiwa. Aluserusu-yo
ndi Insa Almasihi. 12 Wengine, pakujenga julu ya aluserusu, watumira oru, parata,
mawe akung'anira, mbawo, minyani, au makuti. 13 Fala suku ya Kiyama, kazi yaakorire
kila munu ikuja kuwoneka. Kamana noyo suku-yo, ifafanuriwa na moto. Namuna ya
kazi ya kila munu, moto-wo ndi uja kupima. 14 Kipama caajengire munu-co cikikala,
munu-yo apata thawabu. 15 Fala kipama-co cikilungula, munu-yo apata hasara. Novyo-
sivyo, iye akuja kuvushiwa, fala akuwa kamba munu wakunusurika pamoto.
16 Amwijiwa kuwa muwa nyumba takatifu ya Mwenyezimungu, na Roho wa
Mwenyezimungu kekala nkati yenu? 17 Ikiwa munu mmojawapo anyausa nyumba
takatifu ya Mwenyezimungu, na iye Mwenyezimungu andangula. Kamana nyumba ya
Mwenyezimungu takatifu, na nyumba yawenye ndumwe!
18 Asiwepo wakuritesa mwanyewe! Ikiwa mmojawapo kati yenu ariwona kuwa mwi-
jiwifu mulumwengu-mu, ariture kuwa zozo, ipate awe mwijiwifu. 19 Konta werevu wa
mulumwengu-mu kinu ca uzozo mbere ya Mwenyezimungu. Kamba vyavyandikiwe*:
"Munu aritula kuwa mwerevu,
nkati ya ujanja wake, Mwenyezimungu ankoresa."

* **3:19** Ona Aiuba 5:13.

[20] Yandikiwa† tena javi:
“Mwenye akwijiwa mawazo a werevu,
akwijiwa kuwa aafãi kinu.”
[21] Basi sambi, asiwepo wakuridãi kuhusu munu mmojawapo. Kusema kweli, piya
vyenu umwe: [22] Paulu, Apolu, Peduru‡, ulumwengu-wu, mainsha na kifo, viripo na víja
kuwepo, piya vyenu umwe, [23] na umwe wa Almasihi, na Almasihi wa Mwenyezimungu.

4

Kazi ya mawalii

[1] Basi sambi, titureni kamba watumisi wa Almasihi, na maamiri wa mipango ya siiri
za Mwenyezimungu. [2] Sambi, munu agabiziwe kuwa amiri isakikana awe mwaminifu.
[3] Kwangu omi, aviniyeri kunilamula umwe au tiribunali ya wanadamu. Anta omi
mwanyewe sirilamula. [4] Siwonerera kosa mmoyo mwangu, fala eco acinakikisha.
Anilámula ndi Mwenye Insa. [5] Basi, musiwalamure wanu saunafika wakati maalumu,
waaja kulamula Mwenye. Iye akúja kumwarika piya virifisire pakisi, na cailangele
myoyo ya wanu afisula. Ikisa kila munu akuja kupokerera swifa ka Mwenyezimungu.

[6] Wanduzangu, nisowera kuhusu omi na Apolu uwé nfano wa kukusaidiyani, ipate
julu yetu murifunde mana a usemi wandikiwe javi: “Musipundise vyavyandikiwe.”
Mukirifunda, amuja kuridãi kwa kumpendeleya mmoja koliko mwenziwe. [7] Nani
akutula ubora koliko wenziwo? Kinani cawuri nawo cawutowire kupewa? Basi
ukipewa, sababuni kuridãi kamba saupewe?

[8] Epo mwikuta! Mutajiri futi! Aye, mutawala bila ofwe kukusaidiyani! Vinajibu
mutaware ka ukweli ipate ofwe nnomwe titaware! [9] Konta niwona kuwa ofwe
mawalii Mwenyezimungu katitula kuwa wanu wa nyuma, kamba wafungwa wa vita
wakuhukumiwa kifo. Tituriwa kamba misezo yakusekesa mulumwengu-mu, mbere
ya malaika pamoja na wanu. [10] Ofwe tizozoka ka Almasihi, umwe mwawejiwifu ka Al-
masihi! Ofwe tiveya, umwe muwa nawo nguvu! Mukwinshimiwa, ofwe atiinshimiwa.
[11] Mpaka sambi-pa, itikola njala na nyotwa, tivala mapindi, tikwibiiwa, na atina mekazi
maalumu. [12] Tisokera kukola kazi na makono etu wanyewe. Patitukaniwa, tiwabariki.
Patilumbatiwa, tivumirira. [13] Patisowereriwa caputu, tijibu satina nyongo. Tiwoniwa
kamba vizolo vya mulumwengu-mu. Mpaka sambi-pa, tiwa takataka nkati ya vinu
piya.

[14] Siri kukwandikirani javi kukutenzani haya, ila kamba wanangu wanukupendani,
kwa kukudumani. [15] Anta paiwa kuwa mwanawo alufu ka maalufu wakukufundani
kuhusu Almasihi, muwa nawo Baba mmoja tu basi. Kamana julu ya Almasihi Insa,
panukwerezeni Habari Ngema, omi niwa wawa yenu. [16] Basi nukutafadalini, nifulati-
zeni omi. [17] Kwa sababu ya javyo, nukuperekerani Timotiyu. Eyo mwanangu mpendani
wangu, ndi kamilifu ka Mwenye. Iye akúja kukukumbusani namuna vyaniinshi nkati
ya Almasihi Insa, vyanifunda kila jamati. [18] Sambi, kwa kuwa nikawa kuja kuku-
wonani, wamojawapo kati yenu wankuridãi pakulu. [19] Fala omi níkuja suku karibu,
akisaka Mwenye. Basi, níkuja kuwawona ewo wanu wakuridãi-wo kamba wanawo
usowezi basi au wanawo uwezo. [20] Konta ufalume wa Mwenyezimungu siwo mwaha
wa usowezi ila uwezo. [21] Sambi, umwe muhitari mwaja? Musaka nije na nkwaju
nukucapeni, au nije na pendo pamoja na roho ya umuminu?

5

Lukware njamati

† **3:20** Ona Zaburi 94:11. ‡ **3:22** Kigeregu: “Sefa”.

1 Kweli-kwelini, nambiriwa kuwa kati yenu riwapo lukware, na lukware ribaya
pakulu, anta saritendiwa na makafiri! Nambiriwa kuwa kawapo munu njamati ari
kuzinga na muka wa wawaye. 2 Na umwe mwankuridãi. Mbana amusikitika? Mbana
amuntuwisa kati yenu eyo munu ari kutenda javyo-yo? 3 Siri pamoja namwe javi-
ka-javi, fala niwa pamoja namwe nroho. Kamba vyanikisaka kuwa pamoja namwe,
ninlamula futi ire atendire kitendo-co. 4 Pamujumane kwa zina ra Mwenye wetu
Insa, na roho yangu iwa eko pamoja na uwezo wa Mwenye wetu Insa uwa nomwe,
5 mperekeni eyo munu-yo mmakono mwa Ibilisi. Tendani javyo ipate mainsha ake a
kibinadamu afujike, roho yake ivushiwe suku ya kuludi Mwenye.
6 Kuridãi kwenu siko kwema. Amwijiwa kuwa furumento aba ufu mwingi ilovo-
darisa?[*] 7 Basi, efyani kunundu furumento[†] ya mida-yo ipate muwe ufu wakukandiwa
mupya, konta kweli-kwelini amusanganyike na dambi.[‡] Kamana kalaviwa kafara
futi Kondoo wetu wa Pashukwa, Almasihi. 8 Kwa javyo, tukeni tisherekeye jambo-ri
fala siyo na furumento ya mida, wala sairi na furumento ya udainfu na ubaya. Ila
tisherekeye na mikate bila furumento ya kuwa swafi na ya ukweli.
9 Nûkwandikirani nkati ya waraka yangu kuwa wasukuyerini wenye kutenda lukware.
10 Fala omi siwamba wanu wa lukware mulumwengu-mu, wala sawashukuru, wevi,
wala wenye kwambudu maswanamu. Inawa niwamba ewo, nanga vikulazimuni
mwase ulumwengu-wu. 11 Fala sambi nankukwandikirani kuwa wasukuyerini wenye
kuritenza kuwa wafulati wa Insa na iri hali ndi wenye lukware, sawashukuru, wenye
kwambudu maswanamu, watesi, warevi, au wevi. Nowo wala musirye nawo. 12 Sina
haki yakuwalamula sawari njamati, sinovyo? Umwe amuwalamula wari njamati,
novyo? 13 Falakini sawari njamati-wo, Mwenyezimungu akuja kuwalamula. Kamba
vyaamba Mandiko:
"Mbaya kati yenu, ntuwiseni."

6

Namuna ya kulamula tafauti

1 Ikiwa umwe mmojawapo kankumana na nfulati wa Insa mwenziwe, atwakalija
kuka kulamuriwa na wanu sawanfulata Insa, kwasa kuka kulamuriwa na wenye
kwamini? 2 Amwijiwa kuwa wenye kwamini wakúja kulamula mulumwengu-mu?
Ikiwa ulumwengu-wu ulamuriwa nomwe-po, amukidiri kulamula myaha mitoto-
mitoto? 3 Amwijiwa kuwa ofwe tikuja kuwalamula malaika? Futi myaha ya eya
mainsha-ya! 4 Mukiwasakula wanu wa kukulamulani myaha ya eya mainsha-ya,
muwasakurirani wanu sawari kinu njamati? 5 Nukwambirani javyo aibu kwenu.
Ukiwepo nlandu kati ya wenye kwamini, aapo anta munu mmoja kati yenu umwe
ari na ankili ya kulamula? 6 Kwasa javyo, nduyenu akuka kutiribunali kunkashari
mwenziwe, akalamuriwe na wanu sawamini, sababuni?
7 Kusema kweli, kati yenu cukukisani kutiribunali-co, mukolota kubonya.
Sifadali mukoseriwe? Sifadali munyang'anyiwe? 8 Kwasa javyo, muwakosera na
muwanyang'anya, anta na wanduzenu wawenye.
9 Mutikina kuwa wamádambi awariti ufalume wa Mwenyezimungu? Musitesiwe!
Wenye lukware, wala wenye kwambudu maswanamu, wazinzi, ware walolana
walume watupu au waka watupu, 10 wala wevi, wanu sawashukuru, warevi, watesi,
wala walongo, piya-wa awariti ufalume wa Mwenyezimungu. 11 Umwe wamojawapo
múkitendanga novi vitendo-vi, fala epa sambi madambi enu aswafiwa. Mutakatifiwa[*]

---

[*] **5:6** Mana ake: Ikiwa munu mmoja tu basi akasiwa akizidi kukola dambi, azipita suku nyingi wanu piya wakwingira noyo hali-yo. [†] **5:7** "Furumento" mana ake dambi. [‡] **5:7** Mana ake: Ntuwiseni munu mbaya-yo nkundi mwenu-mo ipate muwe takatifu. [*] **6:11** "Mutakatifiwa" mana ake "kuturiwa kuntumika Mwenyezimungu tu basi".

na mwakikishiwa, julu ya zina ra Mwenye Insa Almasihi pamoja na Roho wa Mwenyezimungu wetu.

Mwiri utumiriwe kwa kuntukuza Mwenyezimungu

12 Dalili uwe ukwamba: "Kwangu omi, piya halali." Fala siyo kuwa piya vyema
kwako. Ndi kweli, kwangu omi piya halali fala siri ntwana wa kinu. 13 Uwe
ukwamba: "Cakurya citaiwa ntumbokulu, na tumbokulu ndi rakutaiwa cakurya."
Ndi kweli, fala Mwenyezimungu akuja kudangula vyo viwiri. Mwiri autumiriwa
kwa vitendo vya lukware, ila utumiriwa kuntumika Mwenye, na Mwenye asunga
mwiri. 14 Mwenyezimungu anfufure Mwenye, na ofwe novyo akúja kutifufula, julu
ya uwezo wake. 15 Amwijiwa kuwa mwiri wenu ndi vifingo vya mwiri wa Almasihi?
Sambi, utwalaja vifingo vya Almasihi kulawirira kuwa vifingo vya reba? Sivyo anta
aba! 16 Amwijiwa kuwa munu alungana na reba, wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja?
Kamana Mandiko† akwamba:

"Wo-wawiri wakuwa mwiri mmoja."

17 Fala ire alungane na Mwenye, wo-wawiri wakuwa roho mmoja. 18 Asani lukware-ro!
Dambi nyengine iwapo saakola munu na mwiri, fala aténda lukware, akola dambi na
mmwiri wake mwanyewe. 19 Amwijiwa kuwa mwiri wenu-wo ndi nyumba takatifu
ya Roho Takatifu ari mmoyo mwenu? Roho-yo kesusiwa na Mwenyezimungu. Umwe
amurimiliki wanyewe, 20 kamana muuziwa na beyi. Basi, munsifu Mwenyezimungu
na mwiri wenu.

7

Ngano za ndowa

1 Sambi, kuhusu mwaha wamunandikire: aye, ndi vyema mwananlume kwikala
saanlola mwanamuka. 2 Fala, kwa sababu ya hatari ya lukware, kila mwananlume
awe na nkawake, na kila mwanamuka awe na nlumake. 3 Nlume nkawake nnyumba
asinkatare, na kwa namuna mmoja noyo, mwanamuka aajuzi kunkatala nlumake.
4 Mwanamuka aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nlumake, na kwa
namuna mmoja, nlume aana mamulaka julu ya mwiri wake, ila angabizi nkawake.
5 Basi, musikiririshane, sairi kwa kusikizana, kwa muda aba, mupate nafasi ya kutenda duwa. Ikisa muludire mainsha enu, ipate Ibilisi asukushetwanini, kwa kutowa
kukidiri kumiliki mwiri wenu. 6 Vyanukwambirani-vi mawoni angu, siyo shuruti.
7 Vikinajibu kuwa piya-mwe muinshi samulombire, kamba omi. Fala kila munu
kanawo mwanyewe uwezo maalumu wa Mwenyezimungu: mmoja kawa nawo uwezo
wa kulomba, na mwengine kawa nawo uwezo wakutowa kulomba.

8 Sambi, niwambira sawalombire na sawalombiwe pamoja na manankweli, kuwa ndi
vyema kwikala yeka kamba omi. 9 Fala kamba awana uwezo wakuritunza, walombe au
walombiwe. Vyema kulomba au kulombiwa koliko kufwa mweke wa wájibu.

10 Ka ware walombiwe, nanawo ámuri, si yangu omi, iláwa ka Mwenye: mwanamuka
aajuzi kunlawira nlumake. 11 Fala ikiwa muka-yo kanlawira, ekare saalombiwe au
apembeziwe na nlumake. Na nlume ndi novyo, nkawake aajuzi kumwasa.

12 Na ka wanu wengine niwambira, siyo shuruti za Mwenye: nduyetu, akiwa nawo
muka saamini, na muka-yo akikubali kwikala naye, asimwase. 13 Na mwanamuka
akilombiwa na nlume saamini, na nlumake-yo akikubali kwikala naye, asintuwise
nlumake-yo. 14 Kamana nlume saamini, julu ya nkawake wa kwamini, aturiwa upande
wa Mwenyezimungu, na mwanamuka saamini, julu ya nlumake wa kwamini, aturiwa
upande wa Mwenyezimungu. Siwere javyo, wana wawo nanga wawa waharamu,
fala kweli-kwelini, wawalangiwa upande wa Mwenyezimungu. 15 Fala munu saamini,
akisaka kumwasa mwenziwe, amwase. Nfulati wa Insa ailazimu ndowa kuntenda

† **6:16** Ona Mwanzo 2:24.

utwana, kamana Mwenyezimungu kakwitani mwikare ka usalama.
16 Uwe muka, ukwijiwa sana-sana kuwa nlumako aunvusha? Na uwe nlume, ukwijiwa sana-sana kuwa nkawako aunvusha?

Uhuru ulawa ka Almasihi

17 Kila munu ainshi kamba Mwenye vyaamwamurire, vyaampere uwezo maalumu. Kamba vyaapangire Mwenyezimungu, enende javyo. Javi ndi vyanilaizira jamati-zi piya.
18 Munu petiwe, engire itani? Iye asilavye alama ya itani. Munu petiwe, sengire itani? Iye asingire itani.
19 Kwingira itani sico kinu, kutowa kwingira itani sico kinu. Kinu bora ndi kufulata ámuri za Mwenyezimungu.
20 Kila mmoja ekare na hali yaakiwa noyo petiwe.
21 Pawitiwe, úkiwa ntwana? Usiwe na wasi-wasi. Fala ukiwa na nafasi yakuwa na uhuru, nafasi-yo tumira.
22 Ire etiwe na Mwenye ari ntwana, ndi mwenye uhuru mbere ya Mwenye. Kwa namuna mmoja novyo, ire etiwe ari na uhuru, ntwana wa Almasihi.
23 Muuziwa na beyi gali futi. Musilawirire kuwa watwana wa wanu.
24 Basi, wanduzangu, kila munu hali yake yaakiwa petiwe, mbere ya Mwenyezimungu ekare na hali noyo.

Kulomba au kutowa kulomba

25 Sambi kuhusu wári, sina ámuri ya Mwenye, fala nukupani mawoni angu kwa kuwa, julu ya huruma za Mwenye, nolotiwa kuwa mwaminifu.
26 Kwa sababu ya mashuguli a wakati watiri-wu, niwona kuwa vyema munu kwikala vyaari novyo.
27 Kulomba? Usisakure kumwasa nkawako. Aulombire? Usinsakure muka.
28 Fala ukilomba, usikore dambi. Na muka, akilawa harusi, asikore dambi. Fala ware walombane wakuja kuwa nawo tafauti za mainsha a mulumwengu-mu. Nomi nisaka nukukengereni nozo tafauti-zo.

29 Wanduzangu, canisaka kukwambirani ndi javi: wakati ubakire mulumwengu-mu aba. Ndi ntamana, walume walombire wajuzi wawe kamba sawalombire.
30 Wari kusisimira, wawe kamba sawasisimira. Wari radi wawe kamba sawari radi, wenye kuuza wawe kamba sawana kinu mmakono mwawo,
31 na ware watumira vinu vya mulumwengu-mu, wawe kamba sawatumira. Konta namuna vyauri ulumwengu-wu ukuja kupita.

32 Vinajibu umwe musishugulike. Kilumelanga ashugulika na mambo a Mwenye, namuna za kumwajibu Mwenye.
33 Fala nlume wakulomba ashugulikira mambo a mulumwengu-mu, namuna za kumwajibu nkawake.
34 Kweli, nlume-yo akwawanyika, avutiwa kuno na kuno.

Muka saalombiwe na mwari washugulikira mambo a Mwenye, ipate wawe takatifu mmwiri mwawo pamoja na roho zawo. Fala muka wakulombiwa ashugulikira mambo a ulumwengu-wu, namuna za kumwajibu nlumake.
35 Nukwambirani javi kwa vyema vyenu. Sisaka kukwinikirani kiruzi, ila nísaka kuwa muinshi kwa namuna ngema, mukintumika Mwenye, musifazaike na mambo mengine.

36 Ikiwa mmojawapo kankuwaza kuwa akwajibiwa pakulu na ncumba wake, neko kwankuntenza caputu, na ikiwa akwajibiwa kanguvu pakulu, ibidi walombane. Caasaka noco, atende, aakola dambi walombane.
37 Fala ikiwa nnemba-yo koloka moyo, aavutiwa na wájibu kanguvu, na kawa nawo mamulaka julu ya nafsi yake, kanuwiya kweli-kwelini ekare saalombire, basi atenda sana.
38 Kwa namuna-yi, mwenye kunlomba ncumba átenda vyema, na saalombire, atenda vyema pakulu.

39 Muka alungana na nlumake iri nlumake kawa hai. Fala akifwa nlumake, iye akuwa na uhuru wa kulombiwa tena na nlume amwajibu onse, ikiwa nlume-yo kalungana na Mwenye.
40 Falakini niwona kuwa muka-yo akuwa radi pakulu akikala na hali yaari noyo. Na niwaza kuwa vyanamba-vi, nilongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu.

8

Kwinshimu ankili za wenzenu
1 Sambi kuhusu swadaka zawalaviriwa maswanamu, tikwijiwa kuwa “piya-fwe
tanawo wijiwifu”. Wijiwifu-wu utitenza kuridãi, fala pendo rijenga. 2 Munu awáza
kuwa akwijiwa kinu kimojawapo, kusema kweli, eejiwa kamba vyakijuzi kwijiwa.
3 Fala munu ampenda Mwenyezimungu, na iye amwijiwa munu-yo.
4 Sambi, kuhusu kutafuna nyama yakutenderiwa kafara maswanamu, tikwijiwa
kweli kuwa maswanamu awana kazi mulumwengu-mu. Aapo nlungu mwengine,
Nlungu mmoja tu basi. 5 Wawapo wetiwa milungu mbinguni au muardhi, kamba
vyairipo milungu mingi na mamwenye wengi. 6 Fala kwetu ofwe, kawapo Nlungu
mmoja basi, Baba, ombire vinu piya, na ofwe tiinshi kwa ajili yake. Na kawapo Mwenye
mmoja tu basi, Insa Almasihi. Piya vyumbiwa julu yake, na julu yake, ofwe tiinshi.
7 Fala sikuwa wanu piya wawa nawo wijiwifu-wu. Wengine wawa nawo tabiya
ya maswanamu, ntamana mpaka sambi-pa, wawaza kuwa vyawarya ndi kafara
yakupewa maswanamu. Kwamini kwawo aba, kwa javyo wariwona kuwa awari
swafi. 8 Kusema kweli, cakurya acintenza Mwenyezimungu kutikubali. Tikasa kurya,
acitipoteya kinu. Na novyo, tikirya, atipata faida.
9 Fala more-more ipate uhuru wenu-wo musinkwakurise mwenzenu ari na kwamini
aba. 10 Mwenziwo wa kwamini aba, akukuwona uwe mwijiwifu, ukirya cakurya
nnyumba ya kutukuziwa swanamu, aunshonga neye kurya kafara ya swanamu-yo?
11 Kwa javyo, mwenziwo wa kwamini aba akwaribika julu ya wijiwifu wako, ingawa
iye nduyo waanfwire Almasihi. 12 Pamuwakosera wenzenu na pamupoteza kwamini
kwawo aba, mwankukola dambi ka Almasihi. 13 Basi sambi, ikiwa canirya omi
cinshonga mwenzangu kukola dambi, sishubutu kurya tena cakurya-co milele, ipate
nisinshonge kukola dambi.

9

Haki za walii
1 Sina uhuru? Siri walii? Simmonire Insa, Mwenye wetu? Umwe amuri kazi yangu
yaninkorere Mwenye? 2 Ingawa wengine wawaza kuwa siri walii, fala mbere ya umwe
niwa walii, kamana alama yakwakikisha kuwa omi niwa walii ndumwe, kwa kuwa
mulungana na Mwenye. 3 Kurikengera kwangu ka wenye kunilamula ndi javi: 4 Atina
haki ya kurya na kunywa? 5 Atina haki ya kulongozana nawo waka wetu wa kwamini,
kamba vyawatenda mawalii wengine, na wanduze Mwenye pamoja na Peduru*? 6 Au
Barinaba nomi tu basi ndi satina haki yakupata luziki retu njamati, tikasa kukola kazi
panja? 7 Nani atenda kazi ya usurudadu aripa garama zake? Nrimini ataya mise
saana haki ya kurya visumo vyake? Nsungani wa mifuwo akataziwa kunywa maziwa
a mifuwo yaasunga?
8 Vyanukwambirani-vi vilawa na mamulaka a kibinadamu? Au Taureti neyo isema
vinu vimoja? 9 Kamana nTaureti ya Musa† yandikiwa javi:
“Musinkataze ng'ombe kurya paakola kazi yakukukurula mafuluwela.”
Mudaniza kuwa Mwenyezimungu ashugulikira ng'ombe basi? 10 Ayandikiwe novyo
kwa ajili yetu? Aye, kamana atimbúla mmasamba, átimbula akirindira fungu rake, na
avúna, ávuna akirindira fungu rake. 11 Tikivyala mbeyu ngema nroho zenu, atina haki
ya kuvuna, kupata luziki mulumwengu-mu? 12 Ikiwa wengine wawa nawo haki ya
kwazimana na kumerana, futi ofwe sikuzidi? Fala ofwe atikitumira noyo haki-yo, ila
tihitamili piya, ipate tisiziwiye anta aba Habari Ngema ya Almasihi. 13 Amwijiwa kuwa
wakola-kazi wa vinu takatifu, ewo wakurya vya Nyumba Takatifu? Maudumu pauralu

* **9:5** Kigeregu: “Sefa”. † **9:9** Ona Kumbukumbu 25:4.

wa kafara wapokereranga fungu ra vinu vilaviwanga kafara, sinovyo? 14 Kwa namuna
moja noyo, Mwenye Insa kalaiza kuwa wanu wapita wakereza Habari Ngema, nkati ya
Habari noyo wapokerere luziki rawo.
15 Fala omi sinatumira nozo haki-zo anta aba. Na sandike evi vinu-vi ipate nitumire
sambi-pa. Kamana nihitari nifwe koliko mmojawapo kunilavya kuridãi kwangu kwa
caniri kutenda-ci.‡ 16 Nikereza Habari Ngema, sina sababu ya kuridãi. Kusema kweli,
omi nilazimishiwa. Utungu kwangu omi nikitowa kwereza Habari Ngema! 17 Nikereza
kwa kusaka kwangu, nirindira thawabu. Fala, ikiwa sikwakusaka kwangu, kazi tu basi
yanigabiziwe. 18 Basi, thawabu yangu ndi yepi? Ndi kuwa, panereza Habari Ngema,
nikwereza bure bila kutumira haki zangu nkati ya Habari Ngema.
19 Ingawa nanawo uhuru ka wanu piya, fala ka wanu piya niritula utwana, ipate
niwalongoze wanu wengi ka Insa. 20 Paniwa na Mayahudi, nukuwa Yahudi ipate
niwalongoze ka Insa Mayahudi. Paniwa na ware wafulata Taureti, nífulata Taureti
noyo, ingawa kweli-kwelini silazimishiwa kufulata Taureti-yo. Nítenda javyo ipate
niwalongoze ka Insa ware wafulata Taureti-yo. 21 Paniwa na wanu sawafulata Taureti,
omi nítenda sawa-sawa vyawatenda. Siri kufezeyi shariya za Mwenyezimungu, fala
nankutimiza shariya za Almasihi. Nítenda javyo ipate niwalongoze ka Insa wanu
sawafulata Taureti. 22 Paniwa na wanu wakuveya, níritula kuveya ipate niwalongoze
ka Insa wanu wakuveya. Niripindula namuna nyingi ka wanu piya, ipate wamojawapo
niwavushe. 23 Nítenda piya-vi kwa sababu ya Habari Ngema, ipate nijanliiwe nkati ya
tamaa za Habari Ngema-zi.
24 Amwijiwa kuwa, pamashindano a kutuwa, piya watuwi wakuwa nkati ya kutuwa,
fala mmoja basi ndi apáta tuzo? Basi, tuwani kwa namuna ya kuwa tuzo-ri mupate.
25 Piya watuwi warimbisa mwiri sana-sana, wakongiwe lemba ra kwikala wakati aba.
Fala ofwe tíkola kazi tipate lemba ra milele. 26 Basi, sítuwa sananzimiya. Siri kamba
munu wakurifunda soku, vyebiya guniya ra nsanga sarintendire kinu. 27 Ila nirimbisa
mwiri wangu, nitende utwana, ipate bandi ya kuwereza wengine, omi mwanyewe
nisikatariwe.

10

Musitukuze maswanamu

1 Wanduzangu, vinajibu umwe musitikine vinu viwakunire wababu zetu mida.
Mwenyezimungu kawalongoza julu ya wingu ríkenendanga mbere yawo, na piya
wákiruka kati-kati ya bahari. 2 Ewo wakinfulata Musa, walongoziwa na wingu na
wapita kati-kati ya bahari*. 3 Piya warya cakurya kimoja ca kiroho, 4 na piya wanywa
maji a kiroho, kamana wanywa mwala wa kiroho ukiwafulata. Ewo mwala-wo ákiwa
Almasihi. 5 Fala novyo-sivyo, wanu wengi kati yawo awajibise mbere ya Mwenyez-
imungu, ndi ntamana makongolo awo atawanyika nlanga.
6 Sambi, novyo vinu-vyo vikuna kamba mifano kwetu ofwe, ipate ofwe visitajibu
vinu vibaya kamba vyawatendire ewo. 7 Wala musambudu maswanamu, kamba
vyawatenda wanu wamojawapo. Konta Mandiko† akwamba:
“Wanu wekala kurya na kunywa,
ikisa walamuka kuseza.”
8 Wala musitende lukware kamba wengine vyawatendire lukware. Ntamana kwa suku
moja noyo, wagwa wanu alufu shirini na natu. 9 Kinu cengine, atijuzi kumyerera
Mwenye, kamba wengine vyawâmyerere, wakiulaiwa na nyoka. 10 Na musidugude
kamba wanu wengine vyawaduguda, wakiulaiwa na Nzulairi. 11 Evi vinu-vi vi-
wakuna wababu zetu, vyandikiwa ipate vitilange, ofwe tiri kuinshi ewu wakati wa

‡ **9:15** Paulu kukimwajibu pakulu kukola kazi yakwereza Habari Ngema saanlebele munu luziki. * **10:2** Kigeregu: “wôziwa nkati ya Musa, muwingu na mbahari”. † **10:7** Ona Kulawa 32:6.

mwinsho-wu. 12 Basi, awáza kuwa kooloka, aritunze sana, asigwe. 13 Kuyereriwa
kamuyereriwe umwe akusiyane na ka wanu wengine. Mwenyezimungu mwaminifu,
aakwasani kuyereriwa kushindiwa nguvu zenu. Mukiyereriwa, Mwenyezimungu
akoloterani njira yakutengezereni ipate mukidiri kuhitamili.
14 Kwa javyo wapendani wangu, tirani maswanamu. 15 Nankusowera na wanu
werevu, fikirini vyanisowera-vi. 16 Patikumbukira kifo ca Almasihi, tishukuru kwa
kaneka ijanliiwe. Patinywa kaneka-yo, atiri kumerana damu ya Almasihi? Na patimeya
nkate, atiri kumerana mwiri wa Almasihi? 17 Kwa kuwa nkate ndi mmoja, mana
ake ndi kuwa piya-fwe tiwa mwiri mmoja, kamana piya-fwe tipokerera nkate mmoja
nowo. 18 Wawazeni waIziraeli upande wa kimwiri: ware watafuna nyama zakulaviwa
kafara mwaja? Awari kumerana watupu? 19 Noci mana ake kinani? Nitakwamba
kafara ya swanamu kinu ca faida? Au nitakwamba kuwa swanamu kinu ca faida?
20 Anta! Canamba ndi kuwa nozo kafara zawalaviriwa mashetwani-zo, aari kulaviriwa
Mwenyezimungu. Omi avinajibu umwe kumerana na mashetwani. 21 Amujuzi kunyw-
era kaneka ya Mwenye, kuno mukinywera kaneka ya shetwani. Amujuzi kurya pameza
ya Mwenye, kuno mukirya pameza ya shetwani. 22 Au tinshonga Mwenye awe na wivu?
Tanawo nguvu za kunzaidi iye?

Olotani inshima ka wenzenu

23 Dalili munu akwamba: "Vinu piya halali." Fala siyo kuwa vinu piya vifãi. "Vinu
piya halali" fala siyo kuwa vinu piya vinjenga munu. 24 Munu asisakure faida yake
mwanyewe, ila asakure faida ya mwenziwe. 25 Tendani javi: nyama iuzanyiwa
kubazari yonse, iryani. Musitafiti kwijiwa cahalali wala caharamu kwa sababu ya
fahamu zenu. 26 Kamana kamba vyavyandikiwe:
"Ulumwengu na viripo piya,
mwanyewe ndi Mwenye."
27 Saári mwenye kwamini akukwarifuni, mukisaka, ukani. Piya vyamusaka kupewa
vyonse, iryani. Musitafiti kwijiwa cahalali au caharamu kwa sababu ya fahamu. 28 Fala
ikiwa munu kakwambirani: "Onani, eyi nyama-yi ilaviriwa kafara maswanamu", basi
musirye, ipate musinkosere akwambíreni-yo, kwa sababu ya fahamu zake. 29 Siyo kwa
sababu ya fahamu zenu fala kwa sababu ya fahamu za mwenzenu-yo. Dalili munu
áwaza javi: "Konta ya kinani uhuru wangu kwasisiwa na fahamu za mwenzangu?
30 Nikishukuru kwa kinu canipokerera, nisutumiriwani kwa kinu canishukuru?"
31 Basi, mukirya au mukinywa au camutenda conse, tendani piya kwa kuntukuza
Mwenyezimungu. 32 Inshini namuna ya kuwa amuwakosesa Mayahudi, wala Sawari-
Mayahudi, wala jamati ya Mwenyezimungu, 33 kamba omi novyo, kwa namuna piya,
vyanajibisa mbere ya wanu piya. Sisakula faida yangu mwanyewe, ila faida ya wanu
wengi, ipate wavushiwe.

11

1 Basi nifulatizeni, kamba omi vyaninfulatiza Almasihi.

Namuna ya kuvala mahala pa duwa

2 Nukusifuni konta piya vyanukufundireni mwankukumbukira, na inlimu yanuku-
gabizireni, mwankufulata. 3 Fala nisaka mwijiwe kuwa kiswa ca kila mwananlume ndi
Almasihi, na kiswa ca mwanamuka ndi nlumake, na kiswa ca Almasihi ndi Mwenyez-
imungu. 4 Kila nlume wakulebela duwa au wakubushuru afiníke kiswa, akejeli kiswa
cake. 5 Fala mwanamuka wakulebela duwa au wakubushuru saarifinike lusungi
nkiswa akejeli kiswa cake. Ndi sawa-sawa kamba mwanamuka wakumyola nywiri.
6 Ikiwa mwanamuka aasaka kurifinika lusungi, fadari amyore nywiri zake. Fala ikiwa
kumyola nywiri kuntenza haya, basi arifinike lusungi nkiswa. 7 Nlume aajuzi kufinika

kiswa, kwa kuwa iye ndi nfano na utukufu wa Mwenyezimungu. Fala mwanamuka
ndi utukufu wa mwananlume. 8 Kamana nlume* oombiwe kwa mwanamuka†, ila
mwanamuka ndi ombiwe kwa nlume.‡ 9 Kusema kweli, mwananlume oombiwe kwa
ajili ya mwanamuka, ila mwanamuka ndi ombiwe kwa ajili ya nlume. 10 Kwa javyo,
mwanamuka ajuzi arifinike nkiswa, iwe alama ya kuwa akubali mamulaka a nlumake,
konta malaika wankummona.
11 Novyo-sivyo, nkati ya jamati ya Mwenye, wanawaka awatimu bila wanawalume,
na wanawalume awatimu bila wanawaka. 12 Ndi kweli kuwa mwanamuka ntanzi
kombiwa na mwiri wa mwananlume, fala tangu nopo, walume piya wawankupon-
goriwa na wanawaka. Basi, piya vilawa ka Mwenyezimungu. 13 Umwe wanyewe
lamulani: muwona kuwa vijuzi mwanamuka kunlebela Mwenyezimungu saarifinike
lusungi? 14 Namuna Mwenyezimungu vyaatumbire aitifunda kuwa mwananlume,
zikintambuluka nywiri aibu, sikweli? 15 Fala mwanamuka, nywiri zake zikiwa nrefu,
sikuridãi kwake? Konta nywiri nrefu kapewa zinfinike. 16 Ikiwa munu asaka kukaidi
kuhusu mambo-ya, ejiwe kuwa ofwe tanawo tabiya-zi, na ndi tabiya zitumiriwa
njamati za Mwenyezimungu.

Jambo ra Kumbukumbu

17 Sambi, kwa ewu mwaha mwengine-wu, sukusifuni. Kusema kweli, pamujumana,
siyo kwa faida ila kwa hasara. 18 Kinu cakwanza, nankusikira kuwa pamujumana
njamati, kuwapo kwawanyana watupu, nomi upande nikubali. 19 Kamana ilaz-
imu kuwepo kwawanyana kati yenu, ipate wafulati wa Insa wakweli wejiwikane.
20 Umwe pamujumana, wamojawapo awalanda kuwa wawa pakwawanyirana cakurya
ca Jambo ra Kumbukumbu. 21 Kamana pamurya, kila mmoja akwangupisa kurya.
Wengine wabaki na njala, wengine walawirira wakurewa. 22 Umwe amuna manyumba
akurya na akunywa? Au mwankukejeli jamati ya Mwenyezimungu na mwankuwa-
tenza haya sawana? Musaka nukwambireni kinani? Nukusifuni? Javyo sukusifuni!
23 Kamana vyanipokerere ka Mwenye, novyo-novyoni ndi vyanukupani umwe:
kuwa usiku waaperekiwe Insa ka maaduwi, iye katwala nkate, 24 akinshukuru
Mwenyezimungu, akimeya, akamba: “Ewu ndi mwiri wangu, wanipereka kwa ajili
yenu umwe. Tendani novi kwa kunikumbukira.” 25 Kwa namuna mmoja noyo, nakwisa
kurya, iye katwala kaneka, kaamba: “Eyi kaneka-yi ndi miyadi mipya, yaakikishiwe
kwa damu yangu. Kila mara pamutenda eri jambo-ri ponse, tendani novi kwa
kunikumbukira.” 26 Konta kila mara pamutafuna ewu nkate-wu na pamunywa eyi
vinyu-yi, mwankutangaza kifo ca Mwenye, mpaka suku ya kuludi iye.
27 Sambi, munu akitafuna ewu nkate-wu, au akinywa vinyu iri nkikombe ya
Mwenye-yi, kwa namuna saijuzi, akorera dambi mwiri pamoja na damu ya Mwenye.
28 Kila munu aritunze mwanyewe, ikisa atafune nkate na kaneka-yi anywe. 29 Kamana
munu akitafuna na akinywa saatula kuwa mwiri wa Mwenye, paarya na paanywa
arilamula hukumu. 30 Kwa javyo, kati yenu wawapo wengi wepepe na walwala,
mpaka wengine wakufwa. 31 Fala tikiritunza ofwe wanyewe, atija kupata lawama.
32 Patilaumiwa na Mwenye, tankudumiwa ipate tisilamuriwe hukumu na wanu mu-
lumwengu-mu. 33 Basi wanduzangu, pamutenda Jambo ra Kumbukumbu, warindeni
wenzenu. 34 Ári na njala onse, arye ukaya, ipate pamujumana, isukwisukireni hukumu.
Kuhusu vinu vyengine, panisaka kuja kukuwonani, nukuja kukwamuruni.

12

Uwezo wakwisusiriwa na Roho Takatifu

* **11:8** “Nlume” ndi Adamu. † **11:8** “Mwanamuka” ndi Hawa. ‡ **11:8** Ona Mwanzo 2:21-23.

1 Sambi, wanduzangu, kuhusu neema ya uwezo wa Roho Takatifu, nisaka musiwe
watikinifu. 2 Mukwijiwa kuwa, pamukiwa makafiri, kwa namuna mojawapo
mukubalisiwa, muzungunusiwa muwafulata maswanamu sawasowera. 3 Kwa javyo,
nisaka mwijiwe kuwa munu wakulongoziwa na Roho wa Mwenyezimungu ashububu
kwamba: "Alaniwe Insa", na hapana akidiri kwamba "Insa ndi Mwenye*" sairi julu ya
Roho Takatifu.
4 Uwapo uwezo wakwisusiriwa wakusiyana, fala esusa ndi Roho mmoja. 5 Ziwapo
namuna zakuntumika zakusiyana, fala tankuntumika Mwenye mmoja. 6 Ziwapo
namuna zakutenda kazi zakusiyana, fala Mwenyezimungu ndi mmoja aténda kazi piya,
julu yetu ofwe piya.
7 Kila mmoja kesusiriwa alama ya Roho Takatifu kwa faida ya jamati piya. 8 Munu
mmoja kesusiriwa julu ya Roho Takatifu, uwezo wa kusowera na werevu. Mwengine
kesusiriwa uwezo wa wijiwifu maalumu, na Roho mmoja noyo. 9 Mwengine ke-
susiriwa kwamini maalumu, na Roho mmoja noyo; na mwengine kesusiriwa uwezo
wa kuwaponesa walwere, na Roho mmoja noyo. 10 Mwengine kesusiriwa uwezo waku-
tenda maajuza, mwengine uwezo wa kubushuru, mwengine uwezo wa kumanyira
Roho wa Mwenyezimungu na roho nyengine. Mwengine kesusiriwa uwezo wa kusow-
era luga kwa kwisusiriwa na Roho Takatifu, mwengine kesusiriwa uwezo wa kwereza
mana a luga-yo. 11 Ire aténda piya-vi ndi Roho mmoja basi, antongera uwezo kila mmoja
kamba vyaasaka mwanyewe.

Mwiri mmoja na vifingo vingi

12 Kamana, kamba mwiri vyauri mmoja, fala uwa nawo vifingo vingi, na piya vifingo-
vyo ingawa vingi vitenda kuwa mwiri mmoja nowo, ndi sawa-sawa novyo mwiri wa
Almasihi. 13 Kweli-kwelini, piya-fwe na Roho mmoja noyo toziwa tiwe mwiri mmoja.
Wengine-fwe tiwa Mayahudi, wengine Sawari-Mayahudi, wengine tiwa watwana,
wengine walungwana, fala piya-fwe tinywesiwa† na Roho mmoja noyo.
14 Ndi kweli, mwiri sico kifingo kimoja basi, ila uwa nawo vifingo vingi vyawenye.
15 Mulu ukamba: "Kwa kuwa siri nkono, siri upande wa mwiri", kweli-kwelini, ungari
upande wa mwiri. 16 Na sikiro rikamba: "Kwa kuwa siri riso, siri upande wa mwiri",
ringari upande wa mwiri. 17 Mwiri piya-wo unawa riso, nanga kusikira mwaja? Inawa
piya sikiro, nanga kunuwiza mwaja? 18 Fala Mwenyezimungu katula vifingo mmwiri,
kila kifingo katula paasakire iye. 19 Mwiri piya inawa kifingo kimoja tu basi, mwiri
nanga uwa ndepi? 20 Aye, mwiri uwa nawo vifingo vingi vyawenye, fala evyo vitenda
kuwa mwiri mmoja.
21 Maso aajuzi kwambira nkono kwamba: "Uwe sukusakula." Kiswa acijuzi kusow-
erera maulu kwamba: "Umwe sukusakulani." 22 Kwasa javyo, vifingo vimojawapo
mmwiri vilandire kuwa vyepepe pakulu, novyo ndi visakurikana pakulu. 23 Na vire
vifingo vyatiwaza kuwa aviinshimiwa ndi vyatikingiza na inshima pakulu. Na vifingo
saviwoneka baina ndi vyatitafiti kusunga pakulu. 24 Fala viwapo vifingo vyengine
savisakula javyo. Mwenyezimungu ndi vyaalunganise mwiri wa binadamu kwa
namuna ya kuwa vifingo savinshimiwa, viinshimiwe pakulu. 25 Kwa javyo, akupo
kwawanyika kati ya mmwiri, ila kifingo cisunge vyenziwe piya kwa namuna mmoja.
26 Kifingo kimoja cikitabika, vifingo piya viwankutabika. Na kifingo kimoja cikisifiwa,
vifingo piya vifurahi.
27 Basi, umwe muwa mwiri wa Almasihi, na kila mmoja kifingo ca mwiri.
28 Mwenyezimungu njamati kila mmoja kantula mahala pake:
cakwanza ndi mawalii,

* **12:3** "Insa ndi Mwenye" mana ake "atukuziwe Insa". † **12:13** "Tinywesiwa" mana ake epa "tijaziwa".

capiri ndi minabii‡,
catatu wanlimu,
ikisa wanu wakutenda maajuza,
na wari na uwezo wakuponesa,
na wari na uwezo wakuwasaidiya wenziwawo,
na wari na uwezo wakuwalongoza wenziwawo,
pamoja na wari na uwezo wakusowera luga zakwisusiriwa.
29 Piya-wo mawalii? Piya-wo minabii? Piya-wo wanlimu? Piya-wo wanu wakutenda
maajuza? 30 Piya-wo wawa nawo uwezo wakuponesa? Piya-wo wawa nawo uwezo
wakusowera luga zakwisusiriwa? Piya-wo wakidiri kwereza mana awo? 31 Kwa
javyo, vikwajibuni kusakula uwezo maalumu pakulu. Visitoshe, omi nukoloterani njira ngema pakulu pawenye.

13

Pendo ndi bora

1 Anta nisowere luga zawasowera wanadamu pamoja na za malaika, fala kamba sina pendo, usowezi wangu ukuwa kamba vyaisikirikana ngoma au kuvuma ka cuma.
2 Ikiwa nanawo uwezo wakubushuru, na kwijiwa siiri piya, na kuwa mwijiwifu wa vinu
piya, na niwe nawo kwamini kukulu ka kusamisa mwango, fala kamba sina pendo, siri
kinu. 3 Anta nilavye vinu vyangu piya niwatongere masikini, na anta panilavya kafara
mwiri wangu kupereka kociwa, fala kamba sina pendo, sifãi anta kinu.
4 Pendo kuvumirira, ndi kinu cema, siyo kuwa na wivu, usiritenze wala usiridãi.
5 Pendo siwo unyamangalo, arisakula kurinafusi mwanyewe, aarangupa kukimwisa,
na aawalanga mara nyengapi zaakoseriwe. 6 Pendo sikufurahira ubaya ila kufurahira
ukweli. 7 Pendo kumiza vibaya piya, kwamini vinu piya, kurindira na tamaa vinu piya,
na kuhitamili vinu piya.
8 Pendo arina mwinsho. Fala anta kubushuru kukwasiwa, anta luga zakwisusiwa
zikwisa, na anta wijiwifu ukwasiwa. 9 Basi vyatijiwa avitimire, na vyatibushuru
avitimire, 10 fala pavisaka kuja vyakukamilika, savitimire vikwasiwa. 11 Panikiwa kisimana, nikisoweranga kikisimana, fahamu zangu zikiwa za kikisimana, na nikiwazanga
kikisimana. Paniwere munu nzima, nasa vinu vya kikisimana. 12 Epa sambi tankuwona
kamba nkirilolo, atirikuwona baina. Fala kwa suku yake, tukuja kuwona kumasokumaso. Kamana sambi-pa nukwijiwa sacitimire, fala noyo suku-yo, nukwijiwa piya,
kamba vyanijiwiwa na Mwenyezimungu. 13 Basi, viripo ndi vinu vitatu-vi: kwamini,
kutumaini, na pendo. Fala kinu kikulu ndi pendo.

14

Luga zakwisusiriwa na Roho Takatifu

1 Tendani juhudi mufulate pendo, fala musase kusakula pakulu uwezo wakwisusiriwa na Roho Takatifu, pakulu-pakulu uwezo wa kubushuru. 2 Kamana asowéra luga
kwa kwisusiriwa aasowera na wanu, ila asowera na Mwenyezimungu. Hapana asikíra,
konta asowera mambo a siiri julu ya Roho-yo. 3 Fala ire abushúru asowera kwa namuna
yakuwajenga, na kuwarimbisa myoyo yawo, na alánga awalavya uzuni. 4 Ire asowéra
luga kwa kwisusiriwa arijenga mwanyewe, fala ire abushúru, ajenga jamati. 5 Basi,
vinajibu kuwa piya-mwe musowere luga zakwisusiriwa, fala pakulu-pakulu vinajibu
mubushuru. Kusema kweli, nkulu ndi abushúru koliko asowéra luga kwa kwisusiriwa,
sairi kuwa akwereza mana ake, ipate jamati ijengiwe.
6 Wanduzangu, nikija kwenu nukukusowererani luga zakwisusiriwa, nanga mupata
faidani, sairi nukusowerereni na nukufafanurireni, au na wijiwifu maalumu, au julu

‡ **12:28** Minabii wabushuru habari za Mwenyezimungu.

ya kubushuru, au kwa kufunda inlimu? 7 Anta na vinu vyakuvuma, kwa nfano
furumbãu au kityatya, ikiwa aisikirika sana shauti ya kinu cibiiwa, cijiwikanaja ciri
kwibiiwa? 8 Kusema kweli, ikiwa munu ebiya baramanda kwa namuna yakusikirikana
sana shauti-yo, nani asaka kuritengeza kuka kuvita? 9 Víkuna sawa-sawa pamusowera:
kamba amusowera usowezi wakweleweka, nani ejiwa camuri kusema? Ndi kamba
mulavya mepo tu basi. 10 Kusema kweli, ziwapo luga nyingi zawenye zakusiyana
mulumwengu-mu, fala aipo anta moja saina mana. 11 Novyo-sivyo, sikelewa mana a
luga mojawapo, ndi kamba omi myeni ka ire anisowérera, na iye akuwa myeni kwangu
omi. 12 Basi, nomwe ndi novyo. Kwa kuwa musakula na juhudi uwezo wakwisusiriwa
na Roho wa Mwenyezimungu, sakulani mupate mwingi jamati ijengiwe.
13 Basi sambi, asowéra luga yakwisusiriwa, anlebele Mwenyezimungu ipate ereze
mana ake. 14 Konta omi, panilebela duwa na luga yakwisusiriwa, ikuwa roho yangu ndi
iri kutenda duwa, fala ankili yangu aipata faida*. 15 Sambi, vikuwa mwaja? Nitenda
duwa julu ya Roho Takatifu, na nitenda duwa julu ya ankili zangu. Nukwimba julu
ya Roho Takatifu, na nukwimba julu ya ankili zangu. 16 Kwasa javyo, ikiwa utukuza
na luga yakwisusiriwa, ntikinifu akisaka kwamba "Aamina" kwa kushukuru kwako,
etikiziraja? Konta causema, ereriwa. 17 Kweli-kwelini uwe kushukuru sana, fala
ntikinifu-yo aapata faida. 18 Ninshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa nisowera luga
zakwisusiriwa kukupundani piya-mwe. 19 Fala njamati, vinajibu nisowere masemo
matanu kwa ankili zangu ipate wengine niwafunde, koliko kusowera masemo alufu ka
maalufu a luga yakwisusiriwa.
20 Wanduzangu, musiwe kamba wasimana nkati ya mawazo enu. Kuhusu ubaya,
musiwe na makosa kamba wasimana. Fala kuhusu namuna za kuwaza, muwe kamba
wakulungwa. 21 NTaureti† yandikiwa javi:
"Julu ya malulimi a wanu wengine,
julu ya kanywa za wayeni,
nisowera na ewa wanu-wa.
Fala novyo-sivyo, awaja kunisikiriza"
amba ndi Mwenye.
22 Basi, kusowera luga yakwisusiriwa siyo alama ka wamwamini ila ka sawamwamini,
na kubushuru siyo ka sawamwamini ila ka wamwamini. 23 Kwa javyo, jamati piya
ikijumana na wanu piya wakisowera luga za kwisusiriwa, na wakingira sawamwamini
au watikinifu, awamba kuwa muzozoka? 24 Fala ikiwa piya wabushuru, na akingira
saamini au ntikinifu, iye akuja kuriwonerera madambi ake, alamuriwa kwa piya
vyaasikire. 25 Mawazo a siiri a mmoyo mwake akuja kufisuriwa, neye akúja kusujudi,
kumwambudu Mwenyezimungu, na kwereza kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu
kawa kati yenu.

Namuna zakutukuza ka umoja njamati

26 Sambi wanduzangu, mwaja? Daima pamujumana, munu mmoja kanawo rimbo,
mwengine kufunda, mwengine kufafanula, mwengine luga yakwisusiriwa na Roho, na
mwengine kufasuli. Piya vitendiwa-vi vyakujenga. 27 Ikiwa mmojawapo asowera luga
yakwisusiriwa, waseni wawiri au watatu wasowere, fala wasowere mmoja-mmoja.
28 Na mwaseni mmoja afasuli mana a kila luga. Fala akitowa kuwapo wakufasuli,
ewo wanyamare njamati nomo, wasowere wanyewe-ka-wanyewe na wasowere na
Mwenyezimungu.
29 Kuhusu minabii, waseni wawiri au watatu wereze, na vyaambiwe-vyo, wanu
wengine-wo watunze. 30 Fala akiwapo munu mwengine nopo, akisusiriwa habari ya
Mwenye, ári kwereza, anyamare. 31 Kamana piya-mwe mwanawo nafasi yakubushuru

* **14:14** Kigeregu: "visumo". † **14:21** Ona Izaya 28:11-12.

mmoja-mmoja, ipate wanu piya warifunde na warimbisiwe kwamini kwawo. 32 Roho
za minabii zimilikiwa newo wanyewe. 33 Kamana Mwenyezimungu siyo wa umani, ila
wa salama.
34 Kamba vyanilaizire mmajamati piya, wanawaka mmajamati wanyamare. Ewo
awasakisiwa kusowera, ila warinyeneyekeye, kamba vyaisema Taureti. 35 Fala wakiwa
nawo kinu cakudairi, wakawadairi walume wawo ukaya. Kamana mwanamuka
kusowera mbere ya jamati aibu. 36 Au usemi wa Mwenyezimungu ulawa kwenu umwe?
Au ufika kwenu umwe tu basi? 37 Akiwapo munu adaníza kuwa nabii au anfulata
Roho wa Mwenyezimungu, ejiwe sana-sana kuwa vyanukwandikirani-vi ndi shuruti
ya Mwenye. 38 Fala ikiwa munu aakubali evi vinu-vi, neye aakubaliwa.
39 Basi, wanduzangu, sakulani na juhudi uwezo wa kubushuru, na musikataze luga
zakwisusiriwa. 40 Fala piya-vi tendani kwa namuna ngema bila umani.

15

Kufufuka ka Almasihi

1 Umwe wanduzangu, nukukumbusani kuhusu Habari Ngema yanukwerezeni,
yamupokerere mukibaki nawo, mpaka sambi-pa muloka. 2 Julu ya noyi Habari
Ngema-yi muvushiwa, ikiwa musukula sana usemi wanukwerezeni, sairi kuwa
mwamini bure!
3 Nukugabizini kinu bora pakulu canipokerere, cakuwa, kamba vyavyandikiwe
mMandiko, Almasihi kafwa kwa sababu ya madambi etu. 4 Na kamba vyavyandikiwe
mMandiko, iye kazikiwa, na suku ya tatu, kafufuka. 5 Iye kawoniwa na Peduru*, ikisa
kawoniwa na mawalii kumi na wawiri. 6 Mara nyengine kawoniwa na wenye kwamini,
zaida ya miya ntanu pamoja. Wengi kati yawo mpaka sambi-pa wangari hai, fala
wengine wafwa. 7 Ikisa iye kawoniwa na Yakobu, na airini kawoniwa na mawalii piya.
8 Mwinshoni, kawoniwa novyo nomi, kamba toto vyaapongoriwa wakati saunafika.
9 Kamana omi ndi walii wa mwinsho katika mawalii. Sijuzi kwitiwa walii konta
níkilumbatanga jamati ya Mwenyezimungu. 10 Fala julu ya rehema ya Mwenyezimungu,
niwa javi vyaniri-vi, na rehema zake zaniri nazo omi, sizo za bure. Kusema kweli,
nikola kazi pakulu koliko mawalii wengine-wo. Fala sumi mwanyewe nitendire javyo,
ila rehema zake ziri nomi. 11 Basi sambi, kamba vyanereze omi au vyawereze mawalii
wengine, ezi ndi habari zatereza, habari zamukubalire-zi.

Kufufuka ka wafwi

12 Sambi, kwa kuwa vyankwereziwa kuwa Almasihi kafufuka nkifo, kati yenu wamo-
jawapo wambaja kuwa hapana kufufuka ka wafwi? 13 Konta, ikiwa wafwi awaja kufu-
fuka, mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. 14 Na ikiwa Almasihi aafufuke, mana
ake ikuwa vyatereza vyabure, na kwamini kwenu-ko novyo kabure. 15 Visitoshe, mana
ake ndi kuwa piya-fwe tiwa mashahidi wa ulongo, konta tankulavya ushahidi kuwa
Mwenyezimungu kanfufula Almasihi. Basi, ikiwa wengine vyawamba vyakweli kuwa
wafwi awafufuka, mana ake ikuwa Almasihi neye aafufuke. 16 Kamana ikiwa wafwi
awaja kufufuka, na Almasihi neye novyo aafufuke. 17 Na ikiwa Almasihi aafufuke,
kwamini kwenu akufãi kinu, na umwe mungari nkati ya madambi enu. 18 Visitoshe,
ikiwa Almasihi aafufuke, wanu wafwire wakintumaini Almasihi wapoteya. 19 Ikiwa
titumaini tamaa za Almasihi kwa eya mainsha-ya tu basi, ofwe tiwa masikini pakulu
koliko wanu piya.
20 Fala ukweli ndi kuwa Almasihi kafufuka nkifo! Iye ndi kisumo kitanzi ca wafwi
wája kufufuka. 21 Basi, kwa kuwa julu ya mwananlume cija kifo, na novyo julu ya
mwananlume kuja kufufuka ka wafwi. 22 Kamana, kwa kuwa wanu piya walungane na

* 15:5 Kigeregu: “Sefa”, zina rengine ra Peduru.

Adamu wakufwa, kwa namuna moja noyo, wanu piya walungane na Almasihi wapewa
uhai wa milele. 23 Fala kila mmoja afufuriwa kwa wakati wake: kisumo kitanzi caku-
fufuriwa ndi Almasihi. Airini, paasaka kuludi iye, wáfufuriwa walungane na Almasihi.
24 Basi epo ndi mwinsho, Almasihi paagabizi ufalume mmakono mwa Mwenyezimungu
Baba wake, bandi yakuwapoteza mafalume piya, wenye mamulaka piya, pamoja na
wenye nguvu. 25 Kamana isakikana Almasihi ataware mpaka awashinde maaduwi
wake wawe sini ya kumaulu kwake. 26 Na aduwi wa mwinsho asaka kufujiwa ndi kifo,
kamana vinu piya vishindiwa viwa sini ya kumaulu kwake. 27 Fala Mandiko paamba
"vinu piya vishindiwa", kusema kweli usemi wa "piya" aawalangiwa Mwenyezimungu,
ashindire vinu piya. 28 Pavishindiwa sini ya Almasihi vinu piya, iye Mwana novyo
ashindiwa na iye ashínda vinu piya, ipate Mwenyezimungu awe piya nkati ya piya.
29 Sambi, ikiwa wafwi awafufuka, ware woziwa kwa ajili ya wafwi, watendaja?
Ikiwa wafwi awafufuriwa, sababuni koziwa kwa ajili yawo? 30 Kinu cengine, mbana
tankurileva mbere ya hatari wakati piya? 31 Nankuwona kifo karibu yangu suku
daima-zi. Eyi ndi kweli, wanduzangu. Ndi kweli novyo kuwa omi niridãi kwenu
umwe nkati ya umoja wetu na Insa Almasihi Mwenye wetu. 32 Panitendire vita
na waEfezu wakiwa kamba manyamangalo, níkitenda kwa tamaa a eya mainsha-ya
tu basi? Faidani? Kweli-kwelini, ikiwa akupo kufufuka, kamba vyawamba wanu
mulumwengu: "Tukeni tirye na tirewe, konta makeso tikufwa."
33 Musiteseke! Kamba vyavyandikiwe: "Ukenenda na wabaya wákwaribu tabiya
ngema." 34 Basi, muwe na ankili vyamujuzi! Musikore dambi! Wamojawapo kati yenu
awalungane na Mwenyezimungu. Nukwambirani kuwa aibu kwenu.

Mwiri ufufuriwa

35 Munu awaza akwamba: "Wafwi vyawaja kufufuriwa namunani? Mwiri wawo
ukuja kuwa namunani?" 36 Nisaka kunjibu munu-yo: Uwe kuwa zozo! Ukivyala mbeyu
pansi, mbeyu-yo aiwota sayanzire kufwa. 37 Na cauvyala-co acina mwiri uja kuwa, ila
mbeyu yakumiliya, iwe ya tirigu au mbeyu isaka kuwa yonse. 38 Fala Mwenyezimungu
ataya mwiri mbeyu-yo kamba vyaasaka, na kila mbeyu na mwiri wake maalumu.
39 Umbo piya auri namuna moja: mmoja wa wanadamu, mwengine wa manyama,
mwengine wa nyuni, na mwengine wa inswi. 40 Uwapo novyo umbo wa bingu na umbo
wa ardhi. Wema wa umbo wa bingu usiyana na wema wa umbo wa ardhi. 41 Juwa
riwa nawo wema wake, mwezi uwa nawo wema mwengine, na nondwa ziwa nawo
wema wakusiyana. Ka ukweli, wema wa nondwa moja usiyana na wema wa nondwa
nyengine.
42 Vikuja kukuna novyo kufufuka ka wafwi. Vyauvyariwa†, ukufwa na uvunda, fala
vyaufufuriwa, aufwa tena. 43 Mwiri uvyariwa bila inshima fala ukifufuriwa ukuwa na
utukufu. Uvyariwa uri mwepepe, fala ukifufuriwa ukuwa na nguvu. 44 Uvyariwa mwiri
wa nyama, fala ufufuriwa mwiri wa roho. Ikiwa uwapo mwiri wa nyama, uwapo novyo
mwiri wa roho. 45 Javi ndi vyavyandikiwe‡:
"Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa awe munu wa uhai."
Fala Adamu wa mwinsho§ ndi roho atipa uhai. 46 Siyo kuwa mwanzo vyawisuka ndi
mwiri wa roho ila wisuka mwanzo ndi mwiri wa nyama, airini ukuja mwiri wa roho.
47 Mwananlume ntanzi Adamu kombiwa na utope wa ardhi, fala mwananlume wapiri,
Almasihi, kalawa mbinguni. 48 Kamba Adamu* vyâwere nawo mwiri wa utope, na wanu
wa mulumwengu-mu† novyo. Na kamba Almasihi‡ bandi ya kufufuka vyaari nawo
mwiri wa roho, na wanu wa mbinguni, newo wakuka kuwa nawo novyo. 49 Kamba

† **15:42** "Vyauvyariwa" ndi mwiri. ‡ **15:45** Ona Mwanzo 2:7. § **15:45** "Adamu wa mwinsho" ndi Almasihi.
* **15:48** Kigeregu: "binadamu vyaari wa utope". † **15:48** Kigeregu: "wanadamu vyawari wa utope". ‡ **15:48**
Kigeregu: "iye vyaalawire mbinguni".

ofwe vyatinlandire binadamu vyaari wa utope, kwa namuna mmoja, tikuja kunlanda
binadamu wa binguni, Almasihi.
50 Wanduzangu, canamba ndi kuwa nyama na damu avikidiri kuriti ufalume wa
Mwenyezimungu. Kinu cakuvunda acikidiri kuriti kinu sacivunda. 51 Onani, nuk-
wambirani siiri ya matajabisa: siyo kuwa piya-fwe tikuja kufwa, ila piya-fwe tikuja
kupinduriwa, 52 kwa wakati mmoja basi, kufinya maso na kufunula, wakati waija
kwibiiwa baramanda ya mwinsho. Kamana baramanda ikuja kwibiiwa, na wafwi
wakuja kufufuriwa na mwiri sauvunda, na ofwe tikuja kupinduriwa. 53 Kamana
isakikana kuwa cakuvunda civaziwe sacivunda, na cakufwa civaziwe sacifwa.
54 Pausaka mwiri wakuvunda-wu kuvala mwiri sauvunda, mwiri wakufwa-wu kuvala
mwiri saufwa, wakita-wo ukúja kutimiziwa usowezi wandikiwe javi:
55 “Kifo cimiziwa na ushindi.
Uwe kifo, kushinda kwako ndi kwepi?
Uwe kifo, kuluma kwako ndi kwepi?”
56 Kweli-kwelini, kuluma ka kifo ndi dambi, na nguvu za dambi ndi shariya§. 57 Ila
tinshukuru Mwenyezimungu, atípa ushindi julu ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.
58 Basi, wanduzangu wapendani wangu, zidini koloka, musitikinyike, daima mukitenda
kazi nyingi ka Mwenye Insa, mukijiwa kuwa kazi yamunkorera Mwenye siyo ya bure.

16

Swadaka ya kuwasaidiya wenye kwamini wa Yerusalemu

1 Sambi, kuhusu nzuruku uri kucangiwa waperekeriwe watakatifu*, kamba vyana-
murire majamati a Galata, nomwe tendani novyo. 2 Suku yakwanza ya sumana† ifíka
yonse, kila munu ature mwanyewe nnyumba nzuruku aba waapatire, ipate panisaka
kuja, mwikare wakuritengeza. 3 Nikifika, wamusaka kuwatondola onse, niwatuma
pamoja na waraka wakapereke nzuruku wa ncango Yerusalemu. 4 Na ikifãi kuwa nomi
novyo nuke, tukuka onse.

Mipango ya kuwawona wenye kwamini

5 Nukuja kwenu-ko bandi yakupita Makedoniya, kamana nipanga kupita kati ya
Makedoniya. 6 Dalili nukuja kwikala nnomwe wakati mmojawapo, anta wakati wa
baridi uta kunisingana noko ipate munisaidiye safari yangu kanisakula kuka konse.
7 Omi sisaka kukuwonani na kupunda, ila nitumaini kwikala namwe wakati aba,
Mwenye akijanliya. 8 Falakini nikwikala Efezu nokuno mpaka ritendiwe jambo ra
Pentekoshiti. 9 Konta iwapo nafasi nyingi yakutenda kazi ngema nokuno, ingawa
wawapo wengi wabishana nomi.

Mafunzo a kuwahusu wanu wamojawapo

10 Timotiyu akifika eko, ntendereni piya ariwone kutafitiwa vyema, kamana kamba
vya niri omi, na iye novyo kankutenda kazi ya Mwenye. 11 Kwa javyo, musimwase
munu anta mmoja kunfezeyi. Mwenendeseni salama ipate aludi anisingane, kamana
nankunrindira pamoja na wanduzangu wengine.
12 Sambi, kuhusu nduyetu Apolu, nintafadali aje akuwoneni umwe pamoja na wenye
kwamini wengine. Fala iye aasaka kuja sambi-pa, ila akiwa na nafasi, akuja.
13 Tengemanani, olokani nkati ya kwamini, rimbani myoyo, na komalani. 14 Piya
vyamutenda, tendani na pendo.
15 Sambi, wanduzangu, nukutafadalini umwe kuhusu Eshitefanu pamoja na jamaa
zake. Mukwijiwa kuwa ewo ndi wawére watanzi wakunfulata Insa‡ inti ya Akaya,

---

§ **15:56** Citaya nguvu dambi ndi shariya. * **16:1** “Watakatifu” ndi wenye kwamini wa Yerusalemu. † **16:2** “Suku yakwanza ya sumana” ndi Jumapiri. ‡ **16:15** Kigeregu: “visumo vitanzi”.

newo warilavya mainsha awo wawatumike watakatifu. 16 Wasikirizeni ewo pamoja na
wengine wari kutumika na kutenda kazi javyo. 17 Niwa radi pakulu kuwa wanduzetu
wáfika kuno salama Eshitefanu na Furtunatu pamoja na Akayiko. Kamana ewa wanifãi
pamutowire kuwepo umwe, 18 konta wanirimbisa moyo pakulu, kamba vyawakutendi-
reni umwe. Kwa javyo, wasikirizeni sana-sana wanu kamba ewo.
19 Jamati za Aziya zukuperekerani salamu. Akila na Pirisila pamoja na wenye
kwamini wajumunanga kwawo-wo, newo novyo wakuperekerani salamu nyingi.
20 Wenye kwamini piya wakuperekerani salamu. Komazanani nkati ya pendo ra
Almasihi.§
21 Nukuperekerani salamu za kwandika na nkono wangu, omi Paulu. 22 Ikiwa kawapo
munu saampenda Mwenye, eyo munu-yo alaniwe. Maranata*! 23 Rehema ya Mwenye
Insa iwe namwe. 24 Nukuperekerani pendo rangu piya-mwe mulungane na Almasihi
Insa.

§ **16:20** Kigeregu: “Kukomazana na beju takatifu.” * **16:22** “Maranata” nkiaramaiku mana ake: “Njo Mwenye”.

Waraka 2 ya Paulu ka waKorintiyu

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka-yi, Paulu kasowera shuguli mmojawapo zasowere muwaraka yake ya kwanza na kasowera novyo kuhusu shida za jamati ya Korintiyu. Kafunda namuna ya kuwa iwe na umoja julu ya kazi yake. Maaduwi wa Paulu wakikisha kuwa tabu zikiwakuna ikiwa alama ya kuwa iye akiwa kweli-kwelini walii. Majibu a Paulu kutabika kwake akolota namuna vyaakintumaini Almasihi, na akolota novyo kuwa Almasihi kanawo nguvu pakulu kurasa iye mwanyewe.

Eyi waraka-yi (sura ya 2-5) ikwereza kuhusu Habari Ngema, (sura ya 6-7) ikwereza mainsha takatifu, (sura ya 8-9) ikwereza faida ya kumerana munu na mwenziwe. Paulu kandika eyi waraka-yi mwaka mmoja bandi ya kwandika waraka yakwanza mpaka waKorintiyu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa kusaka ka Mwenyezimungu. Omi na
nduyetu Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi wanu wa jamati ya Mwenyezimungu
ya Korintiyu, pamoja na piya watakatifu wenére piya inti ya Akaya.
2 Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na
salama.

Kushukuru kwa sababu ya nsaada wa Mwenyezimungu

3 Piya swifa apewe Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Al-
masihi. Iye ndi Baba wa huruma, Nlungu atinyamaza nfululu. 4 Iye atinyamaza nkati ya
tabu zetu piya, ipate nofwe tiwanyamaze wengine wari na tabu, tiwanyamaza na kun-
yamaza katinyamaziwe na Mwenyezimungu. 5 Kamana, kamba vyatintabikira pakulu
Almasihi, na ofwe novyo, julu ya Almasihi, tinyamaziwa pakulu. 6 Basi tikitabika,
ndi faida yenu ipate munyamaziwe na muvushiwe. Tikinyamaziwa, ndi faida yenu:
munyamaziwa pamuhitamili tabu moja nozo zatiri kupata ofwe. 7 Kukutumainini
kwetu koloka kwa kuwa tikwijiwa kuwa, kamba nomwe muwa nkati ya kutabika
kwetu, novyo mukuja kuwa nkati ya kunyamaziwa kwetu.
8 Kamana, wanduzangu, avinajibu kuwa mutikine kuhusu kutabika kwetu patikiwa
porovinsiya ya Aziya. Kutabika kwetu kûzidi pakulu futi kûzaidi nguvu zetu, tîremeriwa
vyakutisha zîtisa tamaa za kuinshi. 9 Ofwe wanyewe tiwona kuwa tihukumiwa kifo.
Fala eci cikuna ipate tisiritumaini wanyewe ila tintumaini Mwenyezimungu ari na
uwezo wakuwaludisira wafwi uhai. 10 Iye kativusha nkati ya kifo kikulu cakofya, na
akuja kutivusha. Iye ndi watintumaini kuwa ázidi kuja kutivusha, 11 kuno mwankuti-
saidiya julu ya kutilebelela duwa. Kwa namuna-yi, wengi wakuja kushukuru kwa ajili
yetu, kwa neema vyatipewa ofwe julu ya duwa ya wanu wengi.

Paulu apindula mipango yake

12 Kamana kuridãi kwetu kwakikisha uswafi wa myoyo ndiku: kuwa daima ti-
tenda mulumwengu na niya swafi, na ukweli wakulawa ka Mwenyezimungu. Siyo
kwa wijiwifu wa kibinadamu ila julu ya rehema ya Mwenyezimungu, ndi vyatiinshi
mulumwengu-mu. Wanu piya tíwatenda novyo, pakulu-pakulu umwe. 13 Kamana
atukwandikireni vinu vyengine sairi vinu vyamufyomire na vyamwereriwe. Nirindira
kuwa suku moja mukuja kwereriwa nafwe nfululu, 14 kamba sambi-pa vyamwereriwa
nafwe aba. Kwa javyo, suku ya kuludi Mwenye Insa, kwa namuna mmoja yakuwa ofwe
tikuja kuritenza kwenu umwe, nomwe mukuja kuritenza kwetu ofwe.

[15] Kwa kuwa nanawo uhakika kuhusu eci kinu-ci, ninuwiya kwanza nije kwenu
ipate nukwaunini mara yapiri. [16] Vînajibu nije nukuwoneni panuka Makedoniya, na
mara nyengine tena pakuludi. Kwa javyo, umwe nanga munipereka panuka Yudeya.
[17] Javi ndi vyanîpangire. Kwa javyo itakuwa sinuwiye sana? Au nipanga kamba
wanu wa mulumwengu-mu, wámba eci wakitenda cengine? [18] Iii, kamba Mwenyez-
imungu kamilifu, usowezi wetu kwenu usiwe "aye" na "iii" kwa wakati mmoja nowo.
[19] Konta Mwana wa Mwenyezimungu, Insa Almasihi, wakwerezani umwe Timotiyu,
Sila, pamoja nomi, siyo wa "aye" na "iii", ila daima ka iye ndi "aye". [20] Kamana piya
tamaa za Mwenyezimungu julu ya Insa ndi "aye", zitimiziwa. Ndimana, julu yake
tikwamba "Aamina *" ipate Mwenyezimungu tintukuze. [21] Na ndi Mwenyezimungu
atípa ofwe na akupáni novyo umwe Almasihi ipate awe pondo retu rakutolosa. Iye ndi
atitáwaze, [22] na katitaya alama maalumu, kuwepo ka Roho Takatifu mmyoyo mwetu,
kamba maripo akwanza ipate olote kuwa ofwe tiwa wanu wake. Kwa javyo, iye atipa
tamaa yakutigabizi piya vyaapangire kwetu ofwe.
[23] Sambi, omi ninlebela Mwenyezimungu ikiwa siri kusema kweli anuulaye, kuwa
siludira Korintiyu konta ninyema kukusutumuni kanguvu pakulu. [24] Avinajibu
kukutawalani nkati ya kwamini kwenu. Ila vinajibu kukola kazi pamoja namwe ipate
muwe radi pakulu, kamana moloka julu ya kwamini kwenu.

2

[1] Ndimana, omi nilamula javi: nisije kukuwonani tena ikiwa nukutayani uzuni.
[2] Avi, ikiwa omi nukutayani uzuni, nani ásaka kunipa radi sairi umwe wanukutayireni
uzuni? [3] Nandika evyo vinu-vyo ipate nikija nisitayiwe uzuni na ware wajuzi kunipa
radi. Kamana nanawo hakika kuwa radi yangu omi ndi yenu umwe piya. [4] Kamana
nukwandikirani kwa kukafilika na tabu pakulu za mmoyo, akinitika masozi mengi.
Sikuwa nukukimwiseni, fala ipate mwijiwe kuwa nukupendani pakulu pawenye.

Kuswamiiwa ka mwenyé kukosa

[5] Akilawirira munu mwengine wakuniuzunisa, aaniuzunisa omi, ila, kwa namuna
moja novyo (ingawa sisaka kuzidisa), kakuuzunisani piya-mwe. [6] Noyo hukumu
yamumpere umwe wengi-mwe itosha. [7] Kwasa javyo, ikulazimuni munswamii na
munnyamaze ipate iye isimwise tamaa. [8] Ndimana, nukutafadalini mumolotere kuwa
mungari kumpenda. [9] Panukwandikireni javyo, iwa ipate nukuyerereni, nukuwoneni
kamba musikiriza piya vyanukufundani. [10] Camunswamii munu conse, nomi novyo
ninswamii. Kamana caniswamii, (ikiwa cakweli caniswamii), niswamii kwa ajili yenu,
mbere ya Almasihi. [11] Titenda javyo ipate tisishindiwe na Ibilisi, konta atitikina
mipango yake ya ubaya.

Habari Ngema ipokereriwa vyema

[12] Sambi, panifikire Torowa kwereza Habari Ngema kuhusu Almasihi, nryango
nifunguririwa na Mwenye. [13] Novyo-sivyo, sipatire pumuzi mmoyo mwangu kwa
kutowa kummona nduyangu, Titu. Ndimana, nîwalaya, nikilawa nukuka Makedoniya.

Almasihi áshinda

[14] Fala ninshukuru Mwenyezimungu, atilóngoza daima nkati ya mandamano a
ushindi wa Almasihi. Kwa javyo julu yetu, awesusira wanu wengine wijiwifu kuhusu
iye kamba sheru vyayenera kunuwira kwake kila mahala. [15] Kamana tiwa kamba sheru
yakunuwira sana yaalavire Almasihi ka Mwenyezimungu, mbere ya wanu wakúja
kuvushiwa na ware wari kwasika. [16] Ka wanu wája kwasika, tiwa harufu ya maiti,
alama ya kifo. Ila ka wanu wakuvushiwa, tiwa harufu ya wenye kuvushiwa sana,
alama ya uhai. Nani akidiri kutenda kinu kikulu kamba-ci? [17] Ofwe atiri kamba wengi

* **1:20** "Aamina" mana ake "aye".

wengine-wo wereza usemi wa Mwenyezimungu kwa anzima yakupata faida. Kwasa javyo, kwa kuwa tiwa wanu wa kweli, tiperékiwa na Mwenyezimungu, tukwereza ukweli kuhusu Almasihi mbere ya Mwenyezimungu.

3

Watumisi wa miyadi mipya

1 Tankwanza upya kuritorya ofwe wanyewe? Au ofwe tisakula waraka zakuritorya
umwe au umwe musakula za kuritorya ofwe? 2 Iii! Waraka ya kutorya ndumwe
wanyewe, mwandikiwa mmyoyo mwetu, ikwijiwikana na ifyomiwa na wanu piya.
3 Umwe mukolota kuwa muwa waraka ya Almasihi, itengeziwe nofwe. Avyandikiwe na
kalamu wala wino ila yandikiwa na Roho wa Nlungu hai. Aritwariwe riwe rikiwajiwa
nfano wa luwawo rikandikiwa, ila yandikiwa mmyoyo ya wanadamu.
4 Julu ya Almasihi, titumaini kuwa eyi ndi kweli mbere ya Mwenyezimungu. 5 Siyo
kuwa ofwe wanyewe tikidiri kuwaza kimojawapo kamba cetu, ila kukidiri kwetu
kulawa ka Mwenyezimungu. 6 Iye ndi atipere uwezo wakukidiri tiwe watumisi wa
miyadi yake mipya. Eyi siyo miyadi ya shariya yakwandikiwa, ila miyadi ya Roho wa
Mwenyezimungu. Shariya yakwandikiwa íruwerya kifo, fala Roho Takatifu átipa uhai.

Utukufu wa miyadi mipya

7 Sambi, miyadi isíriza nkifo, miyadi yakukoporiwa arufu mmaluwawo a mawe-yo,
vyânza na utukufu nkulu. Kwa javyo, wanu wa Iziraeli awakidirire kunang'aniza
uso wa Musa konta kumaso kwake kunuru pakulu. Novyo-sivyo, mwinsho utukufu
ure ukilainika. 8 Ikiwa kweli, futi miyadi ya Roho Takatifu aiwa nawo utukufu
nkulu? 9 Kamana, ikiwa miyadi yakuwahukumu wanu îja na utukufu, futi miyadi
itakikisha ofwe aija na utukufu nkulu? 10 Kusema kweli, kitukufu kitanzi-co, sambi-pa
sicitukuziwa tena kwa sababu ya utukufu wa sambi uzidire pakulu-wu. 11 Basi, kwa
kuwa miyadi ilainike íja na utukufu, futi miyadi itumika milele aiwa nawo utukufu
pakulu?
12 Kwa kuwa tanawo tamaa kamba-yo, titwakali pakulu. 13 Atiri kamba Musa,
akifinikanga kumaso na lemba, ipate waIziraeli wasiwone utukufu ukipunguka. 14 Na
ankili za wanu zíkiwa ngumu. Kamana mpaka rero, pawafyoma miyadi ya mida, pazira
íwafinika. Eyi pazira-yi ílainika julu ya Almasihi tu basi. 15 Ndi kweli: mpaka rero,
pawafyoma vitabu vya Musa, noyo pazira-yo ndi itenza iwafinika mawazo awo. 16 Fala
munu paaludira ka Mwenye, eyi pazira-yi áfunuriwa. 17 Basi, Mwenye ndi Roho, na
mahala paari Roho wa Mwenye, uwapo uhuru. 18 Noyo pazira-yo tifunuririwa piya-
fwe ipate tinang'anize kamba nkirilolo utukufu wa Mola.* Ntamana tiwankupinduriwa
kila mara na Roho wa Mwenye, tolote kamili vyaari Mwenye, tizidi kolota utukufu
wake.

4

Mali nkati ya vyombo vya utope

1 Sambi, kwa kuwa tanawo eyi kazi-yi julu ya huruma ya Mwenyezimungu, tisase
kurimbisa myoyo. 2 Fala tikatala vitendo vyakufisiwa vyakutenza aibu. Tikatala
kuntesa munu na atipindula usemi wa Mwenyezimungu. Ila tisema ukweli baina,
ntamana piya wanu wakidiri kwijiwa mmyoyo mwawo namuna yetu mbere ya
Mwenyezimungu. 3 Ikiwa habari yetu yatiri kwereza ifisiwa, ifisiwa ka ware wari
kupoteya. 4 Kuhusu ware sawankubali Insa, Ibilisi nlungu wa mulumwengu-mu
kawafinika mawazo awo. Kawatenda javyo ipate wasiwone nlangaza vyairi Habari

* **3:18** Paulu asema kuwa wafulati wa Insa wawona utukufu wa Mola pawammona Insa. Insa akolota kamili vyaari Mwenyezimungu.

Ngema kuhusu Almasihi mwenyé utukufu, olóta sawa-sawa vyaari Mwenyezimungu.
5 Kamana atiritangaza ofwe wanyewe, ila tintangaza Almasihi Insa kuwa Mwenye
wetu, na ofwe watumisi wenu kwa sababu ya Insa. 6 Konta kamba Mwenyezimungu
vyaambire "Nkati ya kisi ikorere nuru", iye ndi nuru ikorera mmyoyo mwetu, eco ndi
citijiwisa utukufu wa Mwenyezimungu, uwoneka mmwiri mwa Insa Almasihi.

7 Tanawo eya mali-ya nvyombo vya utope, ipate wolotiwe uwezo ntukufu kuwa
aulawa kwetu ofwe, úlawa ka Mwenyezimungu. 8 Kila upande tíkafilika, fala atitemiwa.
Tanawo tafauti, fala aitisa tamaa, 9 tankulumbatiwa fala atitipukiwe, tigwisiriwa pansi
fala hataribiwe. 10 Daima kifo ca Insa ciwa nlukombe mwetu, ipate mmwiri mwetu
mainsha a Insa neyo novyo awoneke. 11 Kamana ofwe patiri hai, suku daima tiwa
mbere ya kifo kwa ajili ya Insa, ipate mmiri yetu yakufwa mainsha ake novyo awoneke.
12 Kwa javyo, kifo cítenda kazi kati yetu, fala mainsha a milele átenda kazi kati yenu
umwe.

13 Sambi, kwa kuwa tanawo roho moja ya kwamini kamba vyavyandikiwe:
"Nimwamini Mwenyezimungu, ndimana nisowera", ofwe novyo tímwamini ndimana
tísowera. 14 Konta tukwijiwa kuwa noyo anfufure Mwenye wetu Insa, na ofwe
novyo akúja kutifufula pamoja naye, na pamoja nnomwe akúja kutimisa mbere yake.
15 Kamana piya-vi vikuna kwa vyema vyenu, ipate izidi rehema ya Mwenyezimungu
ka wanu wengi wawenye, na ewo waje wanshukuru na wantukuze Mwenyezimungu.

Wájibu wakwikala na Almasihi

16 Kwa sababu ya javyo, ainatisa niya. Ingawa kuwa mwiri wetu wankuwa mwepepe,
roho zetu ziwankurinbisiwa suku anta suku. 17 Kamana ezi tabu noto-noto za ewu
wakati-wu zítijisira utukufu nkulu wa milele, nkulu pakulu wakupunda tabu zetu.
18 Basi, tisinang'anize vinu vyakuwoneka, ila tinang'anize vinu saviwoneka. Kamana
vyakuwoneka vípita, fala saviwoneka vya milele.

5

1 Kamana tukwijiwa kuwa, pacisaka kudanguriwa kibanda* cetu, kwetu kuno mu-
lumwengu-mu, típata nyumba yakupewa na Mwenyezimungu. Eco acijengiwe na
makono a wanadamu, ila ndi nyumba ya milele mbinguni.† 2 Patiwa nkati ya eci
kibanda-ci tankumira, vítajibu pakulu tisamire nyumba yetu ya mbinguni. 3 Kamana,
pativaziwa namuna yetu ya binguni, atiriwona kuwa wawaka diki. 4 Patiinshi eci
kibanda-ci‡, tikumira kwa kuwa tiremériwa. Atisakula kuvuriwa ila vitajibu tivaziwe
nfululu, ipate mwiri wetu wakufwa ukakanyiwe na mwiri wa mainsha a milele. 5 Ire
apangire kuwa evi vitikune ofwe ndi Mwenyezimungu. Iye kaakikisha kuwa eci ndi
kweli julu ya kutipa Roho wake.

6 Kwa javyo, tírimba myoyo daima. Tukwijiwa kuwa patiinshi nnyumba ya ewu
mwiri-wu, tiwa baidi na Mwenye, 7 kamana tankuinshi siyo julu ya kuwona ila julu ya
kwamini. 8 Tiwa myoyo radi, tiwona kuwa fadari tase mwiri-wu, tikainshi pamoja na
Mwenye. 9 Basi, anta tiwe karibu anta tiwe baidi, haja yetu ndi kutenda vyavimwajibu
Mwenyezimungu. 10 Kamana piya-fwe vítilazimu tiwe mbere ya Baraza tilamuriwe na
Almasihi, ipate kila mmoja apokerere kwa vyaatendire na mwiri wake, anta atende
meema au mabaya.

Tiwa wanu wakwitika zina ra Mwenyezimungu

11 Kwa kuwa tanawo inshima pakulu mbere ya Mwenye, tíwashonga wanu waludire
upande wake. Namuna yetu yakwijiwikana na Mwenyezimungu. Nírindira kuwa na-
muna yetu nomwe novyo mukwijiwa mmyoyo mwenu. 12 Atiri kurisifu ofwe wanyewe

---

* **5:1** Kigeregu: "ema". † **5:1** Mana ake ndi kuwa patisaka kufwa, tikasa ewu mwiri-wu, tikuja kupata mwiri wa milele mbinguni. ‡ **5:4** "Kibanda-ci" mana ake mwiri wetu.

mbere yenu, ila tísaka tukupeni mana a kuridãi kwetu. Kwa javyo, muwe nawo jibu ka
ware waridãi sairi kuwa cire ciri mmoyo, ila kwa sababu ya wema wapanja. 13 Kamana
tikilawirira kamba wanu wa mava, faida ka Mwenyezimungu. Tikilawirira kuwa
wenye ankili zetu, faida kwenu umwe. 14 Kamana pendo ra Almasihi rítilongoza, konta
tíkubali kuwa munu mmoja kafwa kwa faida ya wanu piya. Kwa javyo, wanu piya
wafwa. 15 Na iye kafwa kwa faida ya wanu piya ipate ware waínshi wasiinshi tena
vyakuwajibu ewo wanyewe. Kwasa javyo, wájuzi wainshi vyakumwajibu ire afwire na
afufuke kwa faida yawo, Almasihi.

16 Ndimana, tasa kuwalamula wanu kwa namuna ya kibinadamu. Mida kuhusu
Almasihi níkindaniza javi§. Fala sambi simmwaza javyo! 17 Basi munu mmojawapo,
akiwa nawo umoja na Almasihi, iye ikuwa kapongoriwa tena upya. Úmida ure upita,
kanza upya. 18 Eya mainsha mapya-ya alawa ka Mwenyezimungu, atitúrire kupatana
naye julu ya vire vyaatitendere Almasihi. Na Mwenyezimungu katipa cewo tiwasaidiye
wanu wapatane naye. 19 Basi Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, kawankuwalanga
wanu wapatane naye, saanang'aniza madambi awo. Eyi ndi habari yaatigabizire
ofwe, habari yakupatana. 20 Kwa javyo, tiwa wanu wakwitika zina ra Almasihi, na
Mwenyezimungu kawankutituma tisowere namwe. Basi tukulebelani, kwa ajili ya
Almasihi: "Ritureni kupatana na Mwenyezimungu!" 21 Kwa ajili yetu, Mwenyezimungu
kantula Almasihi, wakuwa tangu aakorire dambi, kuwa mmadambi nkulu, ipate julu
ya umoja wetu na Almasihi, tilawirire kuwa wanu makamilifu julu ya ukamilifu wa
Mwenyezimungu.

6

1 Sambi, tankukola kazi na Paulu, tukutafadalini musipokerere rehema ya Mwenyez-
imungu kwa namuna saifãi. 2 Konta iye akwamba:
"Paufikire wakati maalumu, omi nukusikira.
Suku yakuvushiwa, uwe nukusaidiya."
Onani, epa sambi ndi wakati maalumu, epa rero ndi suku yakuvushiwa.

Tafauti za Paulu ndi ushahidi wa kauli yake

3 Tisinziwiye munu na kinu kimojawapo ipate kazi yetu yakutumika isilaumiwe.
4 Kwasa javyo, kwa piya vyatitenda, tankolota kuwa tankuntumika Mwenyezimungu:
tankuhitamili pakulu, titabika, titowiwa, tipita tafauti za piya namuna-zi, tiibiwa,
5 tifungiwa nkalaboshu, watilavira vurumãi, tikola kazi pakulu, tihitamili suku nyingi
satilala au satírya kinu. 6 Tolota uswafi wetu, werevu, imani, wema, roho ya utakatifu,
pamoja na pendo rakweli. 7 Titangaza usowezi wakweli julu ya uwezo wa Mwenyez-
imungu, kwa kutumira sulaha za shariya upande wa nkono sonto na nkono nriro.
8 Tintumika Mwenyezimungu wanu wakitisifu, wengine watifezeyi. Wakitisowerera
vibaya, wengine vyema. Watita walongo ingawa tanawo ukweli. 9 Titafitiwa kamba
wanu satijiwikana ingawa tikwijiwikana sana-sana. Tiinshi na kifo nlukombe fala
ona, tingari kuinshi. Tihukumiwa fala atiulaiwe. 10 Tiuzunika fala daima tiwa radi.
Titafitiwa kamba masikini, fala tiwatenza wanu wengi utajiri. Titafitiwa kamba satina
kinu, fala tiri nawo vinu piya.*

11 Wanduzangu waKorintiyu, tukwambirani kweli, myoyo yetu tukufungurirani.
12 Atukufungirani myoyo, ila umwe ndi mutifungira myoyo pakulu ofwe. 13 Basi,
ludisani kwa kadiri yamupewa, nisowera namwe kamba wanangu: "Tifungurireni
nfululu myoyo yenu."

Katalani kusanganyika na wanu sawamini

§ **5:16** "Níkidaniza javi" mana ake nikintula kuwa iye binadamu tu basi. * **6:10** Ona 1 waKorintiyu 1:5.

14 Musisanganyike na ware sawankubali Insa. Namunani kinu ca shariya vyaciwa
pamoja na sacina shariya? Namunani vyavikidirika kuwa pamoja nuru na kisi?
15 Ndi kupatanani kuripo kati ya Almasihi na Ibilisi†? Au ankubáli Insa namunani
vyaalungana na munu saankubali Insa? 16 Umojani uripo kati ya nyumba takatifu ya
Mwenyezimungu na milungu sairi ya ukweli? Kamana ofwe ndi nyumba takatifu ya
Nlungu ari hai. Kamba vyaambire Mwenyezimungu‡:

"Omi nukwikala kati yawo, na nukwenenda kati yawo.
Nikuwa Nlungu wawo, ewo wakuwa wanu wangu.
17 Ndimana, lawani kati yawo§,
watanukeni (amba ndi Mola),
na kinu kicafu musikumbure.
Na omi nukupokererani kwa radi.
18 Basi, kwenu umwe nukuwa Baba,
na umwe kwangu omi mukuwa wanangu walume na waka (amba ndi Mola, Mwenyé uwezo piya)."

7

1 Wapendani wangu, kwa kuwa tanawo ezi tamaa-zi, tukeni tiriswafi wanyewe
vitendo piya vya ucafu kati ya mmwiri mwetu au nroho zetu. Titimize kuinshi namuna
ya utakatifu wakumwinshimu Mwenyezimungu.

Kutubiya na mainsha mapya kwa kunfulata Insa

2 Tipokerereni ofwe kati ya myoyo yenu. Hapana munu watindulumire, wala
watinlumize, wala watimwiwire julu yakuntesa. 3 Sisowera kusakula kukulaumuni.
Nukwambirani tangu mida kuwa umwe muwa mmyoyo mwetu, anta patifwa au
patiinshi pamoja. 4 Nukutumainini pakulu na niridãi pakulu kwa sababu zenu umwe.
Umwe munirimbisa moyo. Ingawa tanawo tabu nyingi, fala umwe munijaza radi!

5 Kamana anta patifikire Makedoniya, mwiri wetu aupumure anta suku moja, ila
kila upande tikipata tabu: panja tikibishana, na mmyoyo mwetu ukiwepo wofi. 6 Fala
Mwenyezimungu awarímbisa myoyo wanu wakunyenyékeya, noyo ndi atirimbise my-
oyo julu ya kuja ka Titu. 7 Siyo kwa sababu ya eco basi, fala tirimbisiwa myoyo novyo
patisikire habari zakuwa moyo Titu munrimbisa moyo pakulu. Iye katambira kuwa
musakula kuniwona, muwa na uzuni kwa sababu ya vikunire vire, na mwanawo pendo
kamili pakulu kwangu omi. Basi, omi nizidi kuwa radi pakulu!

8 Waraka-yo anta ikuuzuniseni, situbu (ingawa mida nitubu konta niwona kuwa
waraka-yo ikuuzunisani wakati aba.) 9 Epa sambi, omi niwa radi, siyo kwa kuwa
muuzunika, ila kuuzunika kwenu-ko kukusalamurirani kutubiya. Kamana muuzunika
kwa namuna vyaapangire Mwenyezimungu, ipate musipate hasara kwa sababu ya
ofwe. 10 Konta kuuzunika kwa namuna vyaasaka Mwenyezimungu kuntenza munu
kutubiya ipate avushiwe, ewo uzuni-wo auremera. Fala kuuzunika kwa namuna ya
kimulumwengu kumpereka munu kuinfwa. 11 Tunzani sana-sana kuuzunika kwa
namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu-ko kuja na vitendo vyema-vyema. Kujisa
hamu, wájibu wakuwa wanu samuna makosa mbere yetu ofwe, vikukimani vinu
vibaya, inshima, hamu ya kuniwona, wájibu wa kutenda ibada, pamoja na ucilili wa
kumhukumu munu atendire ubaya! Kwa piya namuna-zi, molota kuwa muwa swafi
kuhusu hali-yi. 12 Basi, vyanukwandikireni siyo kwa faida ya munu atendire ubaya
wala atendiwe ubaya, ila nukwandikirani ipate mbere ya Mwenyezimungu moloteriwe
hamu yenu yamuri nawo kwetu ofwe. 13 Kwa javyo, tirimbisiwa myoyo.

† **6:15** Kigeregu: "Beliar". Beliar ndi zina rengine ra Ibilisi. ‡ **6:16** Ona waLawi 26:12. § **6:17** "Yawo" ndi ware awankubali Insa.

Kwasa vyamutirimbise myoyo yetu, tiwa radi pakulu kwa kummona Titu ari radi
kwa sababu ya umwe piya kutengemanisa roho yake. 14 Niridãi pakulu kwenu umwe,
siriwonera haya ila viwoneka kuwa vyakweli. Kamba daima vyanukukwambirangani
kweli, na sambi vyanimwambire Titu kuhusu umwe, nevyo novyo viwoneka kuwa
vyakweli. 15 Iye akwajibiwa namwe pakulu paakumbukira namuna vyamunsikirize,
vyamumpokerere ka inshima na kunyenyekeya. 16 Basi, nukuwa radi pakulu konta
nanawo hakika piya kwenu umwe.

8

Kumera na moyo radi

1 Sambi, wanduzangu, nukwambireni kuhusu rehema ya Mwenyezimungu ipewe
jamati za Makedoniya. 2 Kamana ingawa kuwapata kuyereriwa na tabu nyingi za-
wenye, wawa nawo dhiki ulu, fala iwejala radi pakulu mpaka radi-yo iwatenza kumera
sakuna coyo wala mpaka. 3 Nilavya ushahidi kuwa walavya vyawawere navyo na
wapundisa, na wakiwapa na moyo radi. 4 Ewo watitafadali mara nyingi zawenye
wapate nafasi ya swifa ya kuwa munkonjo wa ware walavya swadaka ya kuwaperekera
watakatifu*. 5 Watenda zaida vyatikirindira: kwanza waripereka mmakono mwa
Mwenye, na kamba vyaiwere nafsi ya Mwenyezimungu, waripereka novyo mmakono
mwetu. 6 Kwa nowu nfano wawatendire wenzenu waMakedoniya-wu, tisaka tinlebele
Titu aludire kwenu-ko ipate, kamba vyaanzire tangu mida, atimize eyi rehema-yi
kati yenu umwe novyo. 7 Umwe, kwa kuwa ukwijalani tele-tele uwezo wa kwamini,
usowezi, fahamu, juhudi piya, pamoja na pendo rikulu rakulawa kwetu ofwe, novyo
ikwijareni tele-tele noyi rehema-yi.
8 Vyanukwambirani-vi sukushurutisani, ila nísaka kuwa juhudi ya wanu wa jamati
nyengine ikutenzeni kuwamera wenzenu, mukwakikisha kuwa kupenda kwenu kak-
weli. 9 Kamana mukwijiwa rehema ya Mwenye wetu Insa Almasihi, kuwa, kwa faida
yenu, ingawa ákiwa tajiri nkulu, karitula kuwa masikini, ipate julu ya usikini wake,
mulawirire kuwa matajiri.
10 Kuhusu mwaha-wu, nukwambirani mawoni angu: ndi vyema kuwa umwe
vyamwanzire tangu makejana kutenda, (na siyo kutenda basi, fala na kusaka kusaidiya
neko), 11 zidini kutenda vitendo vyema-vyo mpaka mwinsho, sawa-sawa na hamu
ngema noyo, mukicanga camuri nawo. 12 Ikiwa muwa nawo futi hamu ngema ya
kucanga, kuwapa sawa-sawa na camuri nawo ndi vyema, sairi na kinu samuna.
13 Isiwe wamojawapo wanafusika, umwe mubaki makono-waka, ila ware wari nawo
watonge sawa-sawa. 14 Wakati-wu, vingi vyenu viwasaidiya wenzenu wakosofu, ipate
wakati mwengine vingi vyawo vikusaidiyeni. Kwa javyo, hali yenu ikuwa sawa-sawa.
15 Kamba vyayandikiwe†:
“Wavunire pakulu awawere na vingi,
wavunire aba awatowiwe.”

Wanu wakinsaidiya Paulu

16 Ashukuriwe Mwenyezimungu ampere Titu mmoyo niya mmoja ya niri nawo omi
kwenu umwe. 17 Iye ketikiza catinlebele, na kwa kuwa nawo hamu pakulu, kaja kwenu
kwa kusaka kwake. 18 Timpereka pamoja neye nduyetu wakwinshimiwa njamati piya
kwa namuna vyayereza Habari Ngema. 19 Kwasa javyo, eyo nduyetu-yo katondoriwa
na majamati kutipereka patitenda neema ya kungabizi ncango. Kazi-zi titenda kwa
utukufu wa Mwenye, na ipate tolote nafsi yetu ngema. 20 Tisaka tirinyemese asiwepo
wakutisutumu kwa namuna vyatiri kulavisa ncango nkulu watigabiziwe ofwe-wu.

* **8:4** “Watakatifu” ndi wenye kwamini wamasikini Yerusalemu. † **8:15** Ona Kulawa 16:18.

21 Kamana tukwangaikira vitendo vyema, siyo mbere ya Mwenye basi, fala mbere ya
wanu novyo.
22 Timpereka pamoja newo nduyetu, watimwakikishe mara nyingi zawenye kuwa na
juhudi kwa vinu vingi. Iye kawa nawo juhudi pakulu sambi-pa, kwa kuwa akutumain-
ini pakulu. 23 Kuhusu Titu, iye mwenzangu, ákola kazi nomi ya kukusaidiyani umwe.
Kuhusu wanduzetu wengine, ewo watumisi wa jamati, wantukuza Almasihi. 24 Basi,
mbere ya jamati, olotani kuwa muwapenda, ndimana tanawo shariya ya kuridãi kwa
sababu yenu umwe.

9

Sababu zakumera na moyo radi

1 Sambi, kuhusu kuwacangira watakatifu, aisakikana omi kukwandikirani.
2 Nukwijiwa hamu yenu vyaníridãi namwe mbere waMakedoniya, nukwamba:
“Wenziwe Akaya wákiwa tayari muda wa mwaka mmoja.” Na niya yenu iwashonga
wanu wengi. 3 Nukuperekerani ewa wanduzangu-wa wakikishe kuwa kuridãi kwangu
kwenu umwe kusitowe faida kwa namuna-yi. Vinajibu kuwa, kamba vyanambire,
muwe tayari. 4 Kamana, ikiwa wenzetu wa Makedoniya waja pamoja nomi, na
wakukusinganani samuri tayari, omi nanga nikejeliwa, na umwe mukejeliwa pakulu,
kwa sababu ya kuridãi kwangu. 5 Ndimana, niwona kuwa vyema kuwalongoza ewa
wanduzetu-wa, ipate watengeze ncango wenu wamulavire tamaa. Kwa javyo, kucanga
kwenu kuwe ka myoyo radi, kusiwe ka kukenekezeriwa.
6 Kumbukirani javi: avyála aba, avuna aba, na avyála vingi, ávuna vingi. 7 Kila mmoja
alavye amere ikiwa kanuwiya mwanyewe, bila kurishuku wala kuduguda. Kamana
Mwenyezimungu ámpenda munu ámera ka moyo radi. 8 Na Mwenyezimungu kanawo
uwezo wa kukwijazani neema kwa wingi, ipate daima mupate vyamusakula kwa
kila namuna, ipate nomwe muwasaidiye pakulu wenzenu kwa vitendo vyema piya.
9 Kamba vyavyandikiwe*:
“Katonga umunu-mwema, kawapa masikini,
ukamilifu wake auriwariwa tena.”
10 Ire ámpa mbeyu nrimi, na nkate wakutafuna, iye akuja kumpa na kuvisa mbeyu
yenu, na akongeza visumo vya ukamilifu wenu. 11 Ndi kweli, umwe mukuja kupewa
utajiri kwa namuna piya ipate nomwe novyo daima mumere vingi. Na kwa sababu ya
ncango wenu wawapokerera julu yetu, ewo wanshukuru Mwenyezimungu. 12 Konta
eyi kazi yakulavya ncango-yi aiwasaidiya cawasakula watakatifu tu basi, fala isalamula
novyo kushukuriwa pakulu Mwenyezimungu. 13 Julu ya eyi kazi, mwakikisha kuwa
vyamwereze kuhusu Habari Ngema ya Almasihi mwankutimiza kwa vitendo. Kwa
javyo, wanu† wantukuza Mwenyezimungu kwa meema yenu, akolota kuwa mulun-
gana newo pamoja na piya wenye kwamini. 14 Na ewo wakulebelelani duwa na hamu
pakulu, kwa sababu ya rehema ulu ya Mwenyezimungu nkati yenu. 15 Ashukuriwe
Mwenyezimungu kwa swadaka yake saikidirika kwerezeka.

10

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

1 Sambi, omi Paulu nukutafadalini kwa namuna ya imani na wema wa Almasihi,
(omi nilongoperiwa kuwa niwa mwepepe paniwa pamoja namwe, kumbe niwa ngumu
paniwa baidi namwe), 2 nukutafadalini kuwa panija kuwa pamoja namwe, ainilazimu
kuwa ngumu pakulu, kamba vyaniwaza kuwa ndi visakikana mbere ya wamojawapo,
wasema kuwa tiinshi kwa kufulata namuna ya kibinadamu. 3 Ndi kweli kuwa tiinshi

---

* 9:9 Ona Zaburi 112:9. † 9:13 Kiyasi ca ware wákiwa Yerusalemu wâpokerere nsada wa waKorintiyu.

kibinadamu, fala sifulata kibinadamu panitenda vita na Ibilisi. 4 Kamana sulaha
zetu zatitendera vita sizo za kibinadamu, ila zanawo uwezo wa Mwenyezimungu,
kushinda kutawala ka Ibilisi na kugwisa mawazo ake. 5 Nozi sulaha-zi zanawo uwezo
wa kushinda piya mawazo a kuridãi alawírira julu ya kubishana na wijiwifu kuhusu
Mwenyezimungu. Novyo, zanawo uwezo wakufunga kila mawazo a binadamu ansik-
irize Almasihi. 6 Pakusaka kutimiziwa kusikiriza kwenu, tukuwa tayari kuwahukumu
piya sawansikiriza Mwenyezimungu.
7 Nang'anizani ciri mbere ya kumaso kwenu. Munu mmojawapo, akiwa nawo
uhakika kuwa wa Almasihi, akumbukire kuwa kamba iye vyaari wa Almasihi, na
ofwe novyo tiwa wa Almasihi. 8 Dalili niridãi pakulu kuhusu mamulaka anipewe
na Mwenye Insa, wala siriwonera haya. Mamulaka anipewe-ya siyo akukufujani ila
nukupeni nguvu kati ya kwamini kwenu. 9 Avinajibu kukopepesani julu ya waraka
zangu. 10 Wanu wamojawapo wakwamba: “Waraka zake ngumu na zishurutisa, fala iye
patiwa onse, akuwa mwepepe, na usowezi wake aufãi kinu.” 11 Wanu wamba javyo-wo
wejiwe kuwa, kamba vyanandike julu ya waraka niri baidi, ndi vyanitenda sawa-sawa
paniwa karibu yenu.
12 He, atishubutu kuritula kuwa sawa-sawa au kwa namuna moja na ware waritula
ubora pakulu! Ewo walandanisana, waripima na vipimo vyawo wanyewe. Basi, awana
deretu! 13 Fala omi siridãi kupunda mpaka, ila niridãi nkati ya mipaka yaaniturire
Mwenyezimungu. Nkati ya noyo mipaka-yo, ndi kazi yanikola nomwe. 14 Atiridãi
pakulu kamba wanu satinafika kwenu umwe, konta tija mpaka inti yenu, kukwerezani
Habari Ngema ya Almasihi. 15 Kwa javyo atiridãi kupunda mpaka, atiridãi na kazi
yawatenda wanu wengine. Fala tirindira kuwa, pakuzidire kukula kwamini kwenu,
kazi yetu kati yenu ikuja kuwa nyingi pakulu. 16 Basi, tikidiri kuka kutangaza Habari
Ngema inti nyengine kwasa kwenu kamwikala-ko, ndimana atiridãi na kazi yawesire
kutenda wanu wengine. 17 Kamba vyayandikiwe*:
“Munu asaka kuridãi,
aridãi na vire vyaatenda Mwenye basi.”
18 Kamana mwenyé kukubaliwa siyo munu arisifu mwanyewe, ila ire asifiwa na
Mwenye Insa.

11

Paulu abishana na mawalii walongo

1 Vinajibu munihitamili aba ingawa nilanda munu saana deretu. Tafadali nihi-
tamilini! 2 Nukuriririrani wivu kamba Mwenyezimungu vyakuriririrani wivu, konta
umwe muwa kamba mwari-harusi kamili waninlombese nlume mmoja basi, Almasihi.
3 Falakini nikopereza kuwa, kamba Hawa vyaâteseke na nyoka julu ya ujanja wake,
mawazo enu akuja kuteseka, mukwasa njira ya kweli na swafi yakunshugulikira
Almasihi. 4 Kamana ikiwa kaja munu kukwerezani kuhusu Insa mwengine saari ire
watukwerezeni, muhitamili. Au ikiwa munu-yo kankusowera kwa kumilikiwa na roho
mmojawapo yakusiyana na Roho Takatifu akwisukireni umwe, mumwihitamili. Au
ikiwa munu-yo kankusowera habari nyengine yakusiyana na ire yamwisire kukubali,
muhitamili. 5 Sikirizani, omi niriwona kuwa siri ntoto koliko ewa mawalii walanda
kuwa bora pakulu-wa! 6 Dalili sijiwa kusowera sana, novyo-sivyo nanawo wijiwifu.
Kwa namuna-zi piya, vinu piya tukoloterani kuwa ewu ndi ukweli.
7 Paniriny enyekeye mwanyewe kukusifuni umwe, julu ya kukwerezani Habari
Ngema bure, nikola dambi? 8 Niwewira jamati nyengine*, nikitwala nshahara ipate

* **10:17** Ona Yeremiya 9:24. Ona novyo 1 waKorintiyu 1:31. * **11:8** Kusema kweli iye awewire, kuwasaidiya kwa kusaka kwake, avikinlazimu. Ntamana Paulu akwamba “niwewira”. Iye akisakula kusema kuwa waKorintiyu awakitenda ciwajuzire kutenda.

nukusaidiyeni umwe. 9 Na panikiwa nomwe, parikinitowa luziki, simwandibire munu
anta mmoja. Vinu vinitowire wanaunire ndi wanduzetu walawire Makedoniya. Kwa
namuna-yo piya, umwe amuremeriwe nomi, nomi sisakire kukuremeresani. 10 Ukweli
wa Almasihi uwa mmoyo mwangu panamba kuwa kuridãi kwangu kanukutumikirani
bure akunyamazikana piya inti za Geresiya. 11 Kwa sababuni? Itakuwa sukupendani?
Mwenyezimungu akwijiwa kuwa omi nukupendani pakulu!

12 Fala omi nizidi kukatala kupokerera luziki renu ipate niwasutumu wanu wakuwa-
jibu kuridãi wamba kuwa kazi zawo sawa-sawa na zangu-zi. 13 Nowo wanu-wo
mawalii walongo, watumisi wakukutesani, waritula kuwa mawalii wa Almasihi. 14 Fala
avinisususa! Anta na Ibilisi wawenye akidiri novyo kurolota kamba laika wa nuru!
15 Ndimana, sico kinu cakunishangisha ikiwa watumisi wa Ibilisi newo novyo wáritula
kuwa watumisi wa ukamilifu. Fala mwinsho, wakúja kuhukumiwa kadiri ya vitendo
vyawo vyawatenda.

Tabu nyingi za Paulu

16 Mara nyengine tena, musidanize kuwa omi ninlanda munu saana deretu. Fala
anta muwaze javyo, nikubalini kamba munu saana deretu nipate aba cakuridãi.
17 Canisowera nikiridãi nitumaini. Sisowera kwa mamulaka a Mwenye Insa, ila nísowera
kamba munu saana deretu. 18 Wengi waridãi kwa namuna ya kibinadamu, basi
nomi nítenda novyo. 19 Kusema kweli, muwahitamili wanu sawana deretu kwa radi.
Mana ake muwa werevu? 20 Kamana wakuténdani utwana-wo, wakupókerani vyamuri
navyo piya, wakunyang'ányani, wakufezéyini na wakwefyáni malatuma, muwahitamili.
21 Sina nguvu yakutenda javyo! Niswamiini!

Fala ikiwa kawapo munu atwakali kuridãi, (epa niludira kusowera kamba munu
saana deretu), nomi nitwakali kuridãi novyo. 22 Wakwamba kuwa ewo Waebraniya?
Nomi novyo! Kwawo ewo Iziraeli? Nomi novyo! Ewo wajukulu wa Iburahima? Nomi
novyo! 23 Ewo watumisi wa Almasihi? Omi níntumika Almasihi pakulu. (Nankusowera
kamba munu saana deretu.) Níkola kazi pakulu pawenye kuwapunda ewo, nifungiwa
mmakalaboshu mara nyingi zawenye kuwapunda ewo, nibiwa mara nyingi zawenye,
na nikiwa nkati ya hatari ya kifo mara nyingi zawenye. 24 Nihukumiwa na Mayahudi
mara ntanu, wanicapa viboko talatini na kenda. 25 Nikonyoriwa na miti mara natu,
wanipanja na mawe mara moja, nitota na ngalawa mara natu, 26 kutwa nzima usiku
na nsana nasíke mbahari, na nitenda safari nyingi zawenye kuno nikitabika hatari ya
mmyuto, hatari ya wevi, hatari ya wanu wangu Mayahudi, hatari ya wamalamboni,
hatari ya mmakaya makulu, hatari ya nlanga, hatari ya bahari, na hatari ya wanu
waritula kuwa wafulati wa Insa fala sawari. 27 Nihitamili wakati wanisokere pakulu na
wanikilwaziwa pakulu. Suku nyingi sanilala usiku. Suku nyingi zawenye nikifwa njala
na nyotwa, na ikipita kutwa nzima sanirire. Inizizima baridi, sikiwa nawo cakurifinika.
28 Na visitoshe, nijuzi kuremeriwa daima-zi kwa sababu ya mashuguli a piya jamati-zi.
29 Ikiwa munu kawankutabika, nomi novyo nankutabika. Munu patesiwa kulawa njira
ya kweli, omi nikimiwa pakulu!

30 Basi, ikisakikana omi kuridãi, nukuja kuridãi kuhusu vinu vyolota kuwa omi
niwa mwepepe. 31 Mwenyezimungu, Nlungu na Baba wa Mwenye wetu Insa, Mwenyé
kusifiwa daima milele, iye akwijiwa kuwa siri kusema ulongo. 32 Panikiwa Damashiku,
guvinadoru wa nfalume Areta kawamuru minduna wekare mmiryango ya kaya ipate
wanikore. 33 Fala nitaiwa nkisapo, nikipenyeziwa pakitololo, nikiteremusiriwa panja,
javyo ndi vyanikidirire kupolonyoka mmakono mwake.

12

Ruhuya ya Paulu na wepepe wake

[1] Inibidi niridãi ingawa kuridãi kwangu akuna faida. Niridãi kuhusu ruhuya pamoja
na vyanoloteriwe na Mwenye Insa. [2] Nimwijiwa mwananlume mmoja*, nfulati wa
Almasihi, myaka kumi na mine ipitire kâtwariwa akukisiwa binguni ya mwinsho bora†.
Sijiwa kuwa iye nkati ya mmwiri mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu
ndi ejiwa. [3] Nukwijiwa kuwa mwananlume-yo kâtwariwa, kweli sijiwa nkati ya
mmwiri mwake au panja ya mwiri, ila Mwenyezimungu ndi ejiwa. [4] Iye kâtwariwa
akiperekiwa peponi, na noko kasikira vinu vya matajabisa pakulu savikidirika munu
kwereza. [5] Kwa zina ra mmoja noyo-yo niridãi, fala sisaka kuridãi kwa zina rangu
omi mwanyewe, ila niridãira wepepe wangu. [6] Kusema kweli nikisaka kuridãi, siwa
munu saana deretu, kamana nisowera kweli. Fala sitenda javyo konta sisaka kuwa
munu aniwazire kinu kupunda vyaaniwona au vyaanisikira, [7] anta nipokerere ruhuya
za matajabisa. Fala kwa ajili ya kuniziwiya kuwa nisiritenze, mmwiri mwangu
nitaiwa tafauti moja kamba mwiwa, wakuperekiwa na Ibilisi, anihukumu mpunde-
mpunde. Uperekiwa kwa ajili ya kuniziwiya nisiritenze. [8] Kuhusu eyi tafauti-yi,
ninlebela Mwenye mara natu anilavye. [9] Fala iye kanijibu: “Ikutosha rehema yangu
noyo, kamana nkati ya kuveya kwako, uwezo wangu útimu kukamilika kweli-kwelini.”
Ndimana, niwa radi niridãi kuhusu wepepe wangu, ipate julu yangu omi uwoneke
uwezo wa Almasihi. [10] Aye, kwa zina ra Almasihi, niwa radi pakulu na wepepe wangu,
matukano, kutowiwa, kulumbatiwa, pamoja na tafauti. Kamana paniriwona kuwa
mwepepe ponse, nowo wakati-wo ndi panikomala.

Mashuguli a wenye kwamini wa Korintiyu

[11] Nilawirira kuwa munu saana deretu, fala umwe ndi munilazimishe. Kusema kweli,
omi nikijuzi nisifiwe nomwe-po, kamana ingawa siri munu bora, sitowa kuwa kinu kati
ya ewo wetiwa “mawalii wakulu-wo”. [12] Kweli-kwelini, alama ya walii itendiwa kati
yenu na imani pakulu, julu ya alama na mambo a matajabisa, pamoja na vitendo vya
uwezo. [13] Camuveyesiwe koliko jamati nyengine kinani? Cisiyane kimoja ca kuwa omi
mwanyewe sukuremereseni kwa kunisaidiya. Basi niswamiini ewo ukosa-wo!

[14] Sambi, eyi ndi mara yatatu ya niri tayari kuja kukuwonani. Sukuremeresani,
kamana sisakula kinu camuri naco, ila muniyeri ndumwe. Kamana wasimana awajuzi
kuwaturira vinu wawa zawo, ila wawawa ndi wajuzi wawaturire vinu wana wawo.
[15] Niwa radi kwaribu piya vyaniri navyo, anta kuraribu omi mwanyewe, kwa faida
yenu. Novyo-sivyo, ikiwa nukupendani pakulu, nipendiwa aba? [16] Kwasa javyo, omi
siremere kwenu umwe. Novyo-sivyo, wamojawapo kati yenu wadaniza kuwa niwa
njanja, ndimana nankukutesani. [17] Itakuwa nukunyonyani kwa munu mmojawapo
kati ya wanu wanukuperekereni? [18] Ninlebela Titu aje akuwoneni, na nimpereka
nduyetu mwengine pamoja naye. Itakuwa Titu-yo kakunyonyani? Sivyatiri omi na Titu
na roho yetu simmoja? Na mwendo wetu simmoja?

[19] Dalili muwaza kuwa tankusakula kurikengera mbere yenu. Fala kusema kweli,
tukwambirani mbere ya Mwenyezimungu, vyatitumiwe na Almasihi. Piya vyatuku-
tenderani, wanduzetu wapendani wetu, vyema vyenu umwe. [20] Kamana nukopereza
panija kukuwonani-po nukusinganani na vitendo savinajibu. Na umwe kuniwona
namuna nyengine savikwajibuni. Nukopa kukusinganani mukumana, ukwijareni
wiyana na nyongo, na kila munu akiriwazira mwanyewe. Nukopa kukusinganani
umwe mukilaumiyana au mukiwateta wenzenu! Nikopa novyo kukusinganani
mukirisukula au mukumana. [21] Omi nukofeleya panija tena-po, Nlungu wangu kuja
kunitaya unyenyekevu mbere yenu umwe. Ntamana nukuja kurira ka wengi wakorire

* **12:2** Epa, kusema kweli, Paulu aramba iye mwanyewe. † **12:2** Kigeregu: “bingu yatatu”. Nowo wakati-wo wanu wakiwaza kuwa ziwapo bingu nyingi. Epa Paulu asowera kuhusu kuwepo ka bingu natu, iye katwariwa mpaka bingu ya mwinsho.

dambi mida sawatubiye ucafu wawo, lukware rawo, na vitendo vibaya vyengine tena vyawatenda.

13

Vyaalaizire Paulu

1 Eyi ndi mara yatatu yanija kukuwonani umwe.
"Kukosa ka munu kujuzi kwakikishiwe julu ya ushahidi wa wanu wawiri au watatu."*
2 Panikiwa noko safari yapiri, niwalaizira sana futi wakikolanga dambi. Sambi-pa
panitowire kuwa pamoja nomwe, niwalaizira wakikolanga dambi mida pamoja na
piya wanu wengine, kuwa panija tena, siwaswamii. 3 Nitenda javyo konta musakula
kwakikisha kuwa Almasihi asowera julu yangu omi. Iye aarolota kuwa mwepepe
mbere yenu, ila ndi mwenyé uwezo kati yenu. 4 Ingawa paafwire pansalaba ákiwa
mwepepe, fala sambi-pa kankuinshi julu ya uwezo wa Mwenyezimungu. Kamana
nofwe novyo tilungane naye tiwa wepepe, fala tikuja kuinshi naye na uwezo wa
Mwenyezimungu, uwezo watitumira patiwa pamoja namwe.
5 Ritunzeni umwe wanyewe, muwone kuwa kweli-kwelini muwa wanu wa kwamini.
Rakikisheni wanyewe. Amwamini kuwa Insa Almasihi kankuinshi mmyoyo mwenu?
Sairi kuwa mukatariwa nfululu. 6 Vinajibu mwijiwe kuwa ofwe atikatariwa.
7 Tilebela ka Mwenyezimungu kuwa umwe musitende kitendo kibaya anta mmoja.
Tilebela javi siyo kwa ajili ya kuwa tisifiwe, ila ipate mutende meema ingawa ilanda
kuwa tikatariwa. 8 Kamana atishubutu kutenda kinu cakubishana na ukweli, ila caku-
pendeleya ukweli. 9 Kamana anta ofwe tiwe wepepe, tikuwa radi umwe murimbire
novyo. Catilebela ndi kuwa murimbise kwamini kwenu. 10 Basi, evi vinu-vi nankuk-
wandikirani saninafika eko, ipate nikija, nisisowere namwe kanguvu nakutumira
mamulaka anigabizire Mwenye, siyo kuwa akudangureni ila akujengeni.

Salamu za mwinsho

11 Mwinsho, kwaherini wanduzangu. Sakulani kuwa makamilifu, rimbisanani
myoyo. Inshiini nkati ya umoja na salama munu na mwenziwe. Mukiinshi javyo,
Mwenyezimungu Mwenyé pendo na salama akuwa pamoja namwe.
12 Komazanani nkati ya pendo ra Almasihi. 13 Wenye kwamini piya wakuperekerani
salamu.
14 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi, pendo ra Mwenyezimungu, na umoja wa Roho
Takatifu viwe namwe piya.

---

* **13:1** Ona Kumbukumbu 19:15. Ushahidi watatu dalili ndi safari natu za Paulu zokire kuwawona.

Waraka ya Paulu ka waGalata

Mwanzo

Paulu eyi waraka-yi kawandikira wenye kwamini wa jamati inti za Galata (kwitiwa rero Turkiya). Paulu kereza Injili nozi jamati-zi, na akisakula kuwakumbusira kuwa wakikishiwa julu ya kuntumaini Insa Almasihi aiwere julu yakufulata shariya.

Paulu akwanza kutunza mamulaka ake kamba walii ona (sura ya 1-2), ikisa afunda kuwa piya wankubali Insa Almasihi, anta wawe au wasiwe Mayahudi, wapata kuvuka kakutimu julu ya Almasihi ona (sura 3-4). Nkati ya sura ya 5-6, Paulu akolota namuna Injili vyaija na rehema yakumwasa munu kuwa na uhuru wa kweli na vyaimwasa munu kuinshi namuna ya utakatifu.

Salamu

1 Omi Paulu, walii, solotiwe na wanadamu wala kwa mamulaka asaka kuwa onse a
wanadamu, ila nolotiwa na Insa Almasihi pamoja na Mwenyezimungu Baba, anfufure
Insa ka wafwi. 2 Omi pamoja na wanduzangu piya wakuno tukuperekerani salamu
umwe, wenye kwamini wa mmajamati a Galata. 3 Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja
na Mwenye Insa Almasihi, akujanliyeni rehema na salama. 4 Insa ndi ire aripereke
mwanyewe kwa sababu ya dambi zetu, ipate atinusuru nkati ya eyi tarehe yakunyata
ya sambi-yi, kamba vyaisaka nafsi ya Mwenyezimungu, Baba wetu. 5 Mwenyezimungu
atukuziwe daima milele. Aamina!

Habari Ngema mmoja tu basi

6 Nukushangani pakulu futi kamana mukwangupa kuntipuka ire akwitireni kwa
rehema ya Almasihi, mwankufulata Habari Ngema nyengine. 7 Kusema kweli,
aipo habari ngema nyengine. Novyo-sivyo, wawapo wengine wankukutangaushani,
wasiyanisa vibaya Habari Ngema ya Almasihi. 8 Anta tiwe ofwe au laika mmojawapo
wa binguni akukwerezani Habari Ngema yakusiyana na yatukwerezeni ofwe-pa, eyo
munu-yo alaniwe! 9 Kamba vyaatambire mida, na sambi-pa nukwamba tena: munu
mmojawapo akereza Habari Ngema yakusiyana na yamupokerere umwe, alaniwe!

Mamulaka a Paulu a kuwa walii

10 Sambi, nisakula kukubaliwa na wanadamu au na Mwenyezimungu? Au nisakula
viwajibu wanadamu? Kamba níkisakula viwajibu wanadamu, singari kuwa ntumisi
wa Almasihi. 11 Kamana, wanduzangu, nisaka mwereriwe kuwa Habari Ngema
yanukwerezeni omi siyo ya mawazo a kibinadamu. 12 Omi sambiriwe na munu asaka
kuwa onse wala sifundiwe, ila nifafanuririwa na Insa Almasihi.

13 Musikira futi kuhusu mainsha angu a mida panikifulata dini ya kiyahudi, kuwa
nikiwalumbata pakulu wanu wa jamati ya Mwenyezimungu, anzima yangu ikiwa ya
kufuja. 14 Níkishika dini ya kiyahudi pakulu, nîwapunda wenzangu wengi wawenye.
Nkati ya hirimu moja, níkiwa nawo hamu pakulu yakufulata tabiya za wababu zangu.
15 Fala Mwenyezimungu, kwa rehema yake, kanitondola tangu niri mmatumbo mwa
mama na kanita nintumike. Paufikire wakati maalumu wakumwajibu, 16 iye kani-
fafanurira Mwanawe ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi kuhusu
Mwanawe-yo. Pavinikunire piya-vi, sukire kulebela ankili ka binadamu, 17 wala
sukire Yerusalemu kuwonana na wanu wanzire kuwa mawalii omi saninamba kuwa.
Ila nuka kimbere inti ya Arabiya, ikisa nikiludira Damashiku. 18 Bandi ya myaka
mitatu, nikwera nuka mpaka Yerusalemu kummona Peduru*, nikala naye sumana
mbiri. 19 Kumwasa iye, simmonire walii mwengine sairi Yakobu, nduye Mwenye wetu.

* **1:18** Kigeregu: “Sefa”.

20 Vyanukwambirani-vi, mbere ya Mwenyezimungu siri kulongopa! 21 Ikisa nuka inti
za Siriya na Kilikiya. 22 Makundi a wenye kunfulata Almasihi wakikalanga Yudeya
wákiwa sawananijiwa munu wawenye-mi. 23 Ila wakisikiranga basi ikambiwa: "Ire
akitilumbatanga ire, sambi kankwereza habari ya kwamini yaâkikenekeza kufuja mida."
24 Ndimana wakintukuza Mwenyezimungu kwa sababu ya omi.

2

Paulu akubaliwa na mawalii wengine

1 Bandi ya myaka kumi na mine, nikikwera tena Yerusalemu pamoja na Barin-
aba, ninsukula novyo Titu. 2 Nuka kwa kuwa Mwenyezimungu kânifahamisha kwa
ruhuya kuwa nikijuzi nuke. Nisowera pambari na wanu wakwijiwikana kuwa waku-
lungwa, niwereza Habari Ngema yaniwerezanga wanu Sawari-Mayahudi, ipate nijiwe
kuwa kazi yanitenda na yanikitendanga aiwere ya bure. 3 Anta Titu mwenzangu
watikiwa pamoja, ingawa aawere Yahudi*, awanshurutise kwingira itani. 4 Novyo-
sivyo, wákiwapo wenzetu walongo waringiza kisiiri-siiri kamba manasonde munkonjo
mwetu, waperereze uhuru watiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa, wakisaka
kutitenda tena utwana. 5 Atikubaliyane vyawasowere anta suku moja, ipate ukweli wa
Habari-yo uzidi kuwa nomwe. 6 Na nowo wakwijiwikana kuwa wakulungwa wa ja-
mati-wo, awasakire kupindula habari zanikerezanga zire. (Nepo nukwamba aviniyeri
cawari nowo wakulungwa-wo, konta Mwenyezimungu aalamula kwa kunnang'aniza
munu.)

7 Kwasa javyo, ewo wawona kuwa Mwenyezimungu kânigabizi omi kuwereza Habari
Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kamba vyaâgabiziwe Peduru kuwereza Mayahudi.
8 Konta Mwenyezimungu ampere uwezo Peduru kuwa walii ka wenye itani†, noyo-
noyoni ndi anipere uwezo niwe walii ka wanu Sawari-Mayahudi. 9 Basi, naku-
wona rehema yanipewe omi, Yakobu, Peduru‡ na Yahaya, wáwere maribwi a jamati,
wakitilunga nkono, omi pamoja na Barinaba, alama ya kutitikizira. Watenda javyo
ipate ofwe tiwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi, kuno ewo wakiwereza
Mayahudi. 10 Ila watilaizira kinu kimoja basi, kuwa tiwasunge masikini, neci ndi caniri
nawo niya kutenda.

Paulu ansutumu Peduru

11 Fala Peduru§, paajire Antiyokiya, ninsutumu uso ka wajii kwa kuwa vyaa-
tendire kakosa. 12 Kamana pakwanza kâzowerera kurya nawo wenye kwamini Sawari-
Mayahudi. Fala pawafikire wanawalume wamojawapo wâtumiwe na Yakobu, akasa
kurya nawo, akiwopa ware wâmbire kuwa wanu Sawari-Mayahudi wajuzi wengire
itani. 13 Mayahudi wengine waringiza pamoja neye vitendo vya unafiki-vyo, mpaka
Barinaba neye novyo katwariwa nkati ya unafiki-wo. 14 Paniwonire kuwa awafulata
kamba vyaushuruti ukweli wa Habari Ngema, nimwambira Peduru* mbere ya wanu
ware piya: "Uwe kuwa Yahudi fala kuwa kamba Sauri-Yahudi, aufulata tabiya za
kiyahudi. Sambi, uwakenekezeraja Sawari-Mayahudi kufulata tabiya za kiyahudi?"

15 Ndi kweli ofwe tiwa Mayahudi kwa kipongorero, atiri kamba wanu Sawari-
Mayahudi sawafulata tabiya za kiyahudi.† 16 Novyo-sivyo, tikwijiwa kuwa munu
aakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya za kiyahudi, ila apatana naye julu
ya kumwamini Almasihi Insa. Ndimana nofwe novyo timwamini Almasihi Insa, ipate

---

* **2:3** Kigeregu: "áwere nGeregu". † **2:8** "Wenye itani" mana ake Mayahudi. ‡ **2:9** Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. § **2:11** Kigeregu: "Sefa", zina rengine ra Peduru. * **2:14** Kigeregu: "Sefa". † **2:15** Kigeregu: "wamádambi" konta eyi ndi namuna Mayahudi vyawaweta wanu Sawari-Mayahudi kwa kuwa awafulata Shariya za kiyahudi.

takikishiwe julu ya kumwamini Almasihi, siyo julu ya vitendo vyakutimiza Shariya-zo.
Konta Mandiko‡ akwamba:
“Aapo munu anta mmoja wakwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya.”
17 Basi, tisakula takikishiwe julu ya kulungana na Almasihi. Novyo-sivyo, tiwoniwa
kuwa wamádambi. Mana ake ikuwa Almasihi atitenza kuwa wamádambi? Aviwa
javyo! 18 Kamana nikijenga tena upya vyanidangula§, epo kweli nikolota kuwa nikosa.
19 Kamana kuhusu Shariya, omi niwa kamba mufwi, similikiwa tena na Shariya, ipate
niinshi nintumike Mwenyezimungu. 20 Kwa kulungana na Almasihi, nigomezeriwa
naye pamoja pansalaba. Basi siinshi omi tena, ila nkati yangu ainshi ndi Almasihi.
Mainsha angu a sambi-pa, niinshi julu ya kuntumaini Mwana wa Mwenyezimungu,
anipendire na aripereke mainsha ake kwa ajili yangu. 21 Sifuja rehema ya Mwenyez-
imungu, kamana inawa munu akwakikishiwa kwa kutimiza Shariya, basi kifo ca
Almasihi acingari kuwa na faida.

3

Shariya au kwamini

1 Umwe waGálata, mwawajinga! Nsawini akutendireni? Mbere ya kumaso kwenu,
muwona kuwa Insa Almasihi kagomezeriwa pansalaba. 2 Nambireni kinu kimo-
jawapo: Roho Takatifu kakwisukirani mmyoyo mwenu, iwa kwa sababu mutimiza
Shariya, au kwa sababu musikira na mutumaini Habari Ngema? 3 Javyo mukuwa
wajinga? Mwanza mainsha mapya julu ya Roho Takatifu. Sambi, músaka muwe
makamilifu julu ya nguvu zenu wanyewe? 4 Mashaka akupatireni mengi awenye ikuwa
akupatani bure? Ikuwa bure kweli? 5 Mwaja? Ire akupereni Roho na akutenderani
maajuza, iwa kwa sababu mutimiza Shariya au kwa kuwa musikira na mutumaini
Habari Ngema?
6 Kumbukirani kuwa Iburahima “kâmwamini Mwenyezimungu, ntamana iye
kesabiwa kuwa kamilifu*”. 7 Ndimana, ereriwani kuwa wamwamini Mwenyezimungu,
ndi “wana wa Iburahima”. 8 Kwa myaka mingi ipitire, Mandiko ásowera savinamba
kukuna kuwa Mwenyezimungu áwakikisha wanu Sawari-Mayahudi julu ya kwamini.
Ndimana Iburahima kereziwa Habari Ngema javi: “Julu yako, Sawari-Mayahudi piya†
wájanliiwa.” 9 Basi, piya wenye kutumaini wajanliiwa kamba vyaajanliwe Iburahima
atumainire.
10 Piya ware wamíni kwakikishiwa julu ya vitendo vyakutimiza Shariya wárindira
kulaniwa, konta vyandikiwa javi‡:
“Munu saafulata na saatimiza piya vyaandikiwe nShariya kalaniwa.”
11 Vikwijiwikana kuwa aapo munu wakwakishiwa mbere ya Mwenyezimungu julu ya
vitendo vyakutimiza Shariya. Kamana Mandiko akwamba javi:
“Kamilifu áinshi julu ya kwamini.”
12 Fala kutimiza Shariya kusiyana na kuntumaini Mwenyezimungu. Kamba
vyavyandikiwe nShariya§:
“Mwenyé kufulata shuruti ya Shariya ainshi julu ya noyo.”
13 Almasihi katinusuru nkati ya lana vyatijuzi kulaniwa kwa kutowa kutimiza Shariya.
Katenda javyo kwa kulaniwa iye kwa ajili yetu. Konta vyandikiwa* javi:
“Kila munu angíkiwa pamuti kalaniwa.”
14 Almasihi Insa katenda javyo ipate julu yake, kujanliiwa kapewe tamaa Iburahima
kuwafike Sawari-Mayahudi, na tamaa ya Roho Takatifu tipokerere julu ya kwamini.

‡ **2:16** Ona Zaburi 143:2. § **2:18** Mana ake “ikiwa nisaka kwakikishiwa julu ya kutimiza Shariya”. * **3:6** Ona Mwanzo 15:6; waRoma 4:22. † **3:8** Kigeregu: “kabila piya”. ‡ **3:10** Ona Kumbukumbu 27:26. § **3:12** Ona waLawi 18:5. * **3:13** Ona Kumbukumbu 21:23.

Shariya ya Musa aifujire tamaa za Iburahima

15 Wanduzangu, nisaka nukwambireni nfano mmoja wa mainsha a wanadamu:
wanu wakipana miyadi, aapo mwenyé mamulaka a kongeza wala kupungula kinu.
16 Basi, Mwenyezimungu kâmpa tamaa Iburahima pamoja na njukuluwe. Mandiko
aasema "ujukulu wake" kamba mwingi, fala ásema "njukuluwe", mmoja tu basi, am-
biwa wawenye ndi Almasihi. 17 Canisaka kukwambirani ndici: Mwenyezimungu kâtula
miyadi. Itumika myaka miya nne na talatini, ikisa ikija Shariya. Basi, Shariya-yo
aifujire noyo miyadi-yo ipate isipindure tamaa. 18 Kamana irati, ikiwa ipatiwa julu ya
Shariya, aiwa ipatikana julu ya tamaa. Fala Mwenyezimungu kanjanliya Iburahima
irati julu ya tamaa.

Anzima ya Shariya

19 Sambi, Shariya anzima yake ndi yepi? Shariya-yo yengeziwa ipate iwolotere wanu
makosa awo. Itumike mpaka kuja ka Almasihi Insa, njukuluwe ambiwe nkati ya tamaa
yaapewe Iburahima. Shariya-yo wesusa malaika mmakono mwa shikarakanzi†. 20 Fala
pakumpa tamaa Iburahima, aasakikane shikarakanzi. Ampere ndi Mwenyezimungu
mwanyewe.‡

21 Epo, mana ake ikuwa vyaisema Shariya vibishana na tamaa ya Mwenyezimungu?
Sivyo javyo! Inawepo shariya yakukidiri kuwapa wanu mainsha a kweli, basi julu
ya kwenendera noyo shariya-yo, wanu nanga wapata ukamilifu. 22 Fala Mandiko
awafunga ulumwengu nzima watawariwe na dambi, ipate wamíni piya wapewe tamaa
julu ya kuntumaini Insa Almasihi.

23 Fala saunafika wakati wa kuntumaini Almasihi, tîfungika na Shariya mpaka paifafa-
nuriwe kauli ya kwamini. 24 Kwa namuna-yi, Shariya itirera kutilongoza ka Almasihi,
ipate takikishiwe julu ya kwamini kwetu. 25 Fala kwa kuwa kauli ya kwamini ija futi,
atireriwa tena na Shariya.

Wana wa Mwenyezimungu

26 Sambi, piya-mwe muwa wana wa Mwenyezimungu julu ya kuntumaini Almasihi
Insa. 27 Kusema kweli, moziwe-mwe piya munvala Almasihi. 28 Akupo kusiyana kati
ya Mayahudi na Sawari-Mayahudi, wala kati ya watwana na walungwana, wala kati
ya waka na walume. Piya-mwe muwa kinu kimoja kwa sababu ya umoja wenu na
Almasihi Insa. 29 Na kwa kuwa mulungana na Almasihi, muwa ujukulu wa Iburahima,
na kwa javyo, mukuja kuriti kamba vyaisema tamaa.

4

1 Nukwamba javi: mwana wakuriti mali a wawaye, ari ntoto, atafitiwa kamba
ntwana, ingawa mali-yo akuja kuwa ake piya. 2 Ari ntoto, mali ake átafitiwa na wanu
wari kunrera mpaka wakati waturire wawaye. 3 Piya-fwe novyo, patíkiwa watoto, tíkiwa
kamba watwana tíkimilikiwanga na mashetwani wataware mulumwengu-mu. 4 Fala
paufikire wakati maalumu waâturire Mwenyezimungu, iye kampereka Mwanawe,
kapongoriwa na mwanamuka na kamilikiwa na shuruti za Shariya, 5 ipate awombore
ware wamilikiwa na Shariya, tipate kuwa wanawe wakweli. 6 Na kwa kuwa muwa
wanawe, Mwenyezimungu kesusa Roho ya Mwanawe ari mmyoyo mwetu, atitenza
kuntaja "Abba", mana ake "Baba". 7 Kwa javyo, auri tena ntwana ila kuwa mwana. Na
kwa kuwa mwana, ukuja kuriti piya Mwenyezimungu vyaaja kuwaritisa wanawe.

Ludirani kufulata ukweli

8 Mida, samunamwijiwa Mwenyezimungu, múkiwa watwana wa milungu sairi ya
ukweli. 9 Fala sambi, kwa kuwa mumwijiwa Mwenyezimungu, au nambe, kwa

† **3:19** "Shikarakanzi" ndi Musa. ‡ **3:20** Kigeregu: "Awepo shikarakanzi wakati wawepo munu mmoja basi, na Mwenyezimungu ndi ari mmoja."

kuwa mukwijiwiwa na Mwenyezimungu, mbana muludira kuwatumika mashetwani
sawakufãini kinu? Mbana músaka kuludira tena upya kuwa watwana wawo? 10 Múfulata
shuruti kuhusu suku maalumu, myezi maalumu, mirongo maalumu, pamoja na myaka
maalumu. Sababuni? 11 Umwe nukoperazani! Epo kazi yanukutendereni, nifumuka
bure?
12 Wanduzangu, nukutafadalini muwe kamba omi, konta omi novyo niwa kamba
umwe. Amunamba kunitenda kitendo kibaya. 13 Mukwijiwa kuwa mida, kwa sababu
ya malwazo a mwiri, nikiwa nawo nafasi yakukwerezani Habari Ngema. 14 Na
ingawa kuwa mwiri wangu ukupani tafauti, fala amuninyanyate wala amunikatare.
Kwasa javyo, munipokerera sana-sana kamba vyamukisaka kumpokerera laika wa
Mwenyezimungu au nambe, Almasihi Insa wawenye. 15 Wakati-wo mûfurahi pakulu
sana. Sambi, furaha yenu ikiwa ndepi? Konta nilavya ushahidi wakuwa, mukiwa nawo
nafasi ya kunisaidiya, múkiwa tayari kunisaidiya pakulu, anta paiwa kulavya maso enu
kunipa. 16 Itakuwa nilawirira kuwa aduwi wenu kwa sababu ya kukwambirani kweli?
17 Ewo wanu-wo wakutenderani juhudi muwe upande wawo*, fala eco sico cema
kwenu umwe. Wasaka kútawanya umwe nomi ipate muwatendere juhudi ewo tu basi.
18 Vyema daima muwe na juhudi ikiwa mwankutenda meema, anta nisiwe pamoja
nomwe. 19 Wanangu, nankukutabikirani kamba mwanamuka wamimba vyaatabika
zikifika suku zakupongola. Nízidi kutabika mpaka namuna za Almasihi ziwoneke nkati
yenu. 20 Víkinajibu tiwe pamoja sambi-pa ipate nisowere namwe kwa namuna nyengine,
sana! We! Shaka yangu iwa nomwe eko!

Nfano wa Hagari na Sara†

21 Nambireni, umwe vikwajibuni kumilikiwa na Shariya: amusikira caisema
Shariya-yo? 22 Kamana vyandikiwa kuwa Iburahima ákiwa nawo wana wawiri: mmoja
kâpongoriwa na njakazi, mwengine na nlungwana. 23 Mwana wa njakazi kâpongoriwa
kwa mipango ya kibinadamu, fala mwana wa nlungwana kâpongoriwa kwa kutimiza
tamaa ya Mwenyezimungu. 24 Kupongoriwa ka wana wawiri-wa kuwa kamba nfano
wa kinyume: ewa waka wakolota miyadi miwiri yaturire Mwenyezimungu upande
wa wanu. Ire ampongore mwana kuutwana ndi Hagari, iye kolota miyadi ituriwe
mwango wa Sinayi‡. 25 Basi, Hagari kalandana na mwango wa Sinayi inti ya Arabiya na
akolota novyo Yerusalemu yakuwoneka, vyairi ntwana wa Shariya pamoja na wanawe
Mayahudi. 26 Fala Yerusalemu ya binguni siyo ya utwana. Ofwe wenye kwamini, eyo
ndi mama yetu. 27 Konta vyandikiwa§ javi:

“Uwe mwanamuka nata, tangu aunapongola,
aunawona malwazo akupongola,
furahi, utambe na radi!
Konta muka saapongore kwa nguvu zake
sambi kanawo wana wengi wawenye koliko muka ari na nlume.”

28 Wanduzangu, kamba Izaki vyaapongoriwe kwa tamaa, nomwe muwa wana wa
tamaa. 29 Wakati-wo, mwana apongoriwe kwa mipango ya wanadamu akinlumbata
ire apongoriwe julu ya Roho wa Mwenyezimungu. Na noko kulumbatana-ko kungaripo
mpaka rero. 30 Fala Mandiko Matakatifu akwamba kinani? Akwamba javi*: “Ntuwise
njakazi-yo oke vyake pamoja na mwanawe-yo, konta mwana wa njakazi aariti cisaka
kuwa conse pamoja na mwana wa nlungwana.” 31 Basi wanduzangu, ofwe atiri wana
wa njakazi†, fala tiwa wana wa nlungwana‡.

---

* **4:17** Ewo wásaka wenye kwamini waGálata kufulata Taureti za Mayahudi. † **4:20** Ona Mwanzo 16 na 21. ‡ **4:24** Sinayi ndi mahala wanu pawanzire kuwa watwana wa Shariya. § **4:27** Ona Izaya 54:1. * **4:30** Ona Mwanzo 21:10. † **4:31** “Wana wa njakazi” mana ake ware wakumilikiwa na Shariya. ‡ **4:31** Konta tipatana na Mwenyezimungu julu ya kwamini.

5

Almasihi katombola

1 Almasihi katombola ipate tiwe na uhuru wakweli! Kwa javyo, moloke, musidikike
tena nkati ya utwana.
2 Onani, sikirizani sana-sana canukwambirani omi Paulu. Mukiripereka kutaiwa
itani[*], ikuwa Almasihi aakufãini kinu. 3 Niludira tena kukulaizirani: piya wataiwa
itani[†] wadãiwa watimize piya vyaisaka Shariya. 4 Kati yenu, umwe musakula kwakik-
ishiwa na Mwenyezimungu julu ya kutimiza Shariya, mutupula umoja wenu na
Almasihi, mutula minyongo rehema ya Mwenyezimungu. 5 Kamana, kwa kulongoziwa
na Roho Takatifu na julu ya kwamini kwetu, tankurindira na hamu kupokerera tamaa
yakuwa tiwe makamilifu. 6 Konta patilungana na Almasihi Insa, Mwenyezimungu
avimmweri kamba tingira itani au atingire. Ila cimmweri ndi kwamini kolotiwa julu
ya pendo.
7 Umwe mukenendanga sana-sana! Sambi nani akukatazeni kufulata ukweli?
8 Mwenyezimungu aakutayireni shonge javyo, konta iye ndi akwitireni. 9 Furumento
aba javi ilovodarisa ufu mwingi wawenye![‡] 10 Fala kwa kuwa tanawo umoja nkati
ya Mwenye, omi nitumaini kuwa umwe muwaza kamba omi. Neyo ari kukudan-
ganyani-yo, anta awe vyaawa vyonse, ahukumiwa.
11 Upande wangu omi, wanduzangu, inawa nankwereza kuwa itani isakikana,
sababuni omi kulumbatiwa mpaka rero? Epo kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi
akungari kunkosera munu. 12 Vinajibu kuwa ware wakufazaisani julu ya kukukenekez-
erani kusinja mwiri, wawe macande nfululu!

Kulongiziwa na Roho wa Mwenyezimungu

13 Wanduzangu, mutondoriwa mupewe uhuru. Fala nowo uhuru-wo, usiwe sososo
ya nswamaa wakufulata vitendo vyenu vibaya vya kibinadamu. Kwasa javyo, olotani
kupendana kwenu julu ya kuhudumiyana. 14 Kamana piya shuruti za Shariya
zitimiziwa julu yakufulata ámuri moja tu basi, yaamba javi: mpende mwenziwo kamba
vyauripenda uwe mwanyewe. 15 Fala ikiwa mwankwenenda kamba wanyamangalo
kulumana na kutafunirana meno, more-more musulayane!

Longoziwani na Roho Takatifu

16 Vyanukwambirani ndi javi: longoziwani na Roho Takatifu, kwa javyo amutimiza
wájibu mbaya wa kibinadamu. 17 Kamana kibinadamu cibishana na Roho, na Roho
abishana na kibinadamu. Vyo viwiri-vi daima viwankubishana ndimana amutenda
camukisaka kutenda. 18 Fala mukilongoziwa na Roho, amumilikiwa tena na Shariya.
19 Vitendo vyakibinadamu viwoneka baina javi: uzinzi, ucafu, lukware,
20 kwambudu maswanamu, usawi, uwaduwi, umani, wivu, nyongo, fitina, kwasana,
kwawanyana, 21 wiyana, kurewa, kuseza ka viwi, pamoja na vitendo vyengine
vyakulandana na novyo. Nukulaizirani sambi-pa kamba vyanukulaizireni mida:
wanu waténda vinu-vyo awengira muufalume wa Mwenyezimungu.
22 Fala kisumo ca Roho Takatifu rilawírira pendo, furaha, salama, imani, umu-
minu, wema, waminifu, 23 kurinyenyekeya na kurimiliki. Aipo anta shariya moja ya
kuwalaumu wanu wakutenda javyo. 24 Wafulati wa Almasihi Insa wagomezera futi
wájibu wawo mbaya pamoja na hamu zawo mbaya za kibinadamu. 25 Ona, tikiinshi julu
ya Roho, noyo tinfulate. 26 Basi tisiridãi, tisisalamulane, wala tisitenderane wiyana.

[*] **5:2** “Kutaiwa itani” kwa ajili ya kupatana na Mwenyezimungu. [†] **5:3** Ware wasakúla kupatana na Mwenyez-imungu julu ya kutaiwa itani. [‡] **5:9** Mana ake ndi kuwa kufunda caputu aba javi kuwadanganya wanu wengi wawenye.

6

1 Wanduzangu, munu akikwakula dambi mmojawapo, umwe muri kulongoziwa na
Roho Takatifu, mumwavye aludire njira ngema. Fala tendani kwa kunyenyekeya kuno
mukiropereza, ipate musije kukwakula dambi mmoja noyo. 2 Pokezanani mizigo, kwa
javyo mútimiza shariya ya Almasihi. 3 Kamana munu akiritula kuwa bora pakulu saari,
kankuritesa mwanyewe. 4 Fala kila munu atunze vitendo vyake mwanyewe. Kamba
vyema, kanawo shariya yakuridãi, aaridãi kunlandanisa munu mwengine. 5 Kamana
kila mmoja amiri wa vitendo vyake vyaatenda mwanyewe.

Tendani meema

6 Afundíwa usemi wa Mwenyezimungu onse, vinu vyema vyaari nawo, alavye am-
mere mwanlimu wake. 7 Musiteseke! Mwenyezimungu aafezeyiwa, kamana kila
mmoja caavyála noco, ávuna noco. 8 Kamana avyála vinu vyake vya kibinadamu, ávuna
uwaribifu. Fala avyála vinu vya Roho Takatifu, ávuna mainsha a milele. 9 Ndimana
tisisokeziwe kutenda meema, kamana ukuja wakati maalumu, tívuna, usitizizime moyo.
10 Basi, tikipata nafasi, tiwatende meema wanu piya, fala pakulu-pakulu jamaa zetu
nkati ya kwamini.

Mawaidhwa a mwinsho

11 Nang'anizani arufu ulu-ulu zaniri kukwandikirani na makono angu!
12 Wásakula kuridãi na vinu wawoniwe, wakulazimishani mwingire itani, ipate
wasilumbatiwe kwa kwereza kuhusu nsalaba wa Almasihi Insa. 13 Kamana anta nowo
wataiwa itani-wo awafulata Shariya. Wásaka mutaiwe itani ipate julu ya mwiri wenu
waridãi. 14 Fala upande wangu siridãi, sairi kwa sababu ya nsalaba wa Mwenye wetu,
Insa Almasihi. Julu yake, upande wangu ulumwengu ugomezeriwa, na upande wa
ulumwengu, nomi novyo nigomezeriwa. 15 Kamana kwingira itani au kutowa kwingira
siyo kinu, ila kinu ndi kuwa kiyumbe mupya. 16 Piya wari kufulata eyi kauli-yi, salama
na huruma viwe kwawo pamoja na piya Iziraeli ya Mwenyezimungu*!
17 Basi mwanzo wa rero, asinitabishe munu tena, konta mwiri wangu uwa nawo
vilaso vyakolota kuwa omi niwa wa Insa.
18 Wanduzangu, Mwenye wetu, Insa Almasihi, akujanliyeni na rehema nroho zenu.
Aamina.

* **6:16** “Iziraeli ya Mwenyezimungu” ndi wanu wa Mwenyezimungu.

Waraka ya Paulu ka waEfezu

Mwanzo

Efezu ikiwa kaya ulu nkati ya ufalume wa waRoma, sambi kukwitiwa Turukiya. Noko cikiwepo kisiko maalumu na akisifiwanga nlungu muka wakwitiwa Artema. Paulu kawakumbusa wenye kwamini wa Efezu kuwa Almasihi kafwa pansalaba atombore na Mwenyezimungu kanfufula ka wafwi. Sambi iye ka upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu, kankutawala ulumwengu. Ikisa kawambira kuwa ewo wapendiwa pakulu na Mwenyezimungu julu ya Insa ndimana wajuzi wainshi vyaainshire iye. Mida, wakiinshingi pakisi, fala sambi wajuzi wainshi panuru na wase nuru yawo imwarike yolote njira ya kweli.

Almasihi kawasanganya Mayahudi na Sawari Mayahudi ipate wabomore kipama ca uaduwi ukiwawanya. Iye kawajumulanisa ipate wawe nyumba takatifu mahala pakwikala Roho wa Mwenyezimungu. Visitoshe kamba kuwa Nlungu mmoja basi. Ntamana, wenye kwamini wajuzi wamwase Roho wa Mwenyezimungu awajumanise na Almasihi wekare salama. kwa kuwa rehema ya Mwenyezimungu ndi itivushire.

Eyi waraka-yi Paulu ájuzi kwandika paâwere nkalaboshu kaya ya Roma kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu, niwandikira
eyi waraka-yi watakatifu wa Efezu[*], waminífu walungane na Almasihi Insa.
2 Mwenyezimungu Baba wetu, na Insa Almasihi Mwenye wetu, wakujanliyeni rehema
na salama.

Kujanliiwa pakulu julu ya Almasihi

3 Asifiwe Nlungu na Baba wa Mwenye wetu, Insa Almasihi. Iye katijanliya julu ya
Almasihi na piya vinu vyema vya kiroho vyakulawa mbinguni. 4 Katijanliya kwa kuti-
tondola kábula ya kumba ulumwengu, tilungane na Almasihi tiwe watakatifu na satina
ukosa mbere yake. Kwa sababu ya kutipenda, 5 kaapangire tangu mida kakutitenda
kuwa wanawe, julu ya Insa Almasihi. Javi ndi vimwajibire iye. 6 Basi, Mwenyezimungu
asifiwe kwa rehema zake ntukufu zaatipere ofwe, julu ya ire[†] waampénda pakulu.
7 Kati yake, tipata komboriwa julu ya kifo cake[‡], tiswamiiwa dambi zetu kwa utajiri
wa rehema zake. 8 Kweli, Mwenyezimungu katijaza novyo piya wijiwifu na werevu,
9 katifafanurira siiri yake. Iye vimwajibu tijiwe kuwa mpango wake ukuja kutimiziwa
julu ya Almasihi. 10 Mpango-wo úkiwa javi: ukifika wakati maalumu, Mwenyezimungu
akusanya piya viripo mbinguni na muardhi viwe sini ya mamulaka a Almasihi, kiswa
cawo.
11 Julu yake, titondoriwa tiwe irati[§] ya Mwenyezimungu. Iye katitondola tangu
mida kamba vyaapangire, na vinu piya vikuna itimu nafsi yake. 12 Anzima yake
ikiwa ofwe[*], tanzire kuntumaini Almasihi, tiinshi ipate tisifu utukufu wake. 13 Novyo
umwe[†] mulungane na Almasihi, pamusikire usemi wa ukweli, Habari Ngema kuhusu
kuvushiwa kwenu, na pamunkubalire Almasihi, Mwenyezimungu kakwisusirani Roho
Takatifu waânlavire tamaa kukupani, iwe alama ya kuwa muwa wanu wake. 14 Kwisuka
ka Roho Takatifu kutakikisha mpaka típokerera irati yetu, kuwa Mwenyezimungu akuja
kutipa irati-yo. Wakati-wo, utukufu wake usifiwa!

---

[*] **1:1** Mandiko mengine ewu usemi “wa Efezu” aupo. [†] **1:6** “Ire” ndi Almasihi. [‡] **1:7** Kigeregu: “damu yake”.
[§] **1:11** “Tiwe irati ya Mwenyzimungu” mana ake “tiwe wanu wake maalumu”. [*] **1:12** “Ofwe” ndi Mayahudi.
[†] **1:13** “Umwe” ndi wanu Samuri-Mayahudi.

Kushukuru na duwa

15 Kwa javyo, kwa kuwa nisikira kuwa mwankuntumaini Mwenye Insa na kuwa
muwapenda watakatifu piya, 16 panitenda duwa ponse, sasa kunshukuru Mwenyez-
imungu kwenu umwe na kukukumbukirani. 17 Nínlebela Mwenyezimungu, Baba
ntukufu, Nlungu wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, akupeni fahamu na werevu nroho
zenu‡ mukure mukimwijiwa sana Mwenyezimungu. 18 Nínlebela Mwenyezimungu
akumwarikireni pakulu mmyoyo mwenu, ipate mwereriwe tamaa yakupangireni
paamwitiwe muwe wake. Mwereriwe kuwa irati yake§ kati ya watakatifu ndi utajiri
ntukufu. 19 Na mwereriwe novyo uwezo nkulu pakulu waatipa. Uwezo-wo sawa-sawa
na 20 uwezo nkulu Mwenyezimungu vyaâtumire paanfufure Almasihi ka wafwi, na
paanturire upande wa nkono nriro wake* mbinguni. 21 Epa sambi, enzi-zi pamoja
na enzi zija mbere, piya wenye uwezo mbinguni: wakulungwa, wenye mamulaka,
viyumbe vyengine vya nguvu, mamwenye, pamoja na kila cewo, Insa ndi ari julu yawo.
22 Mwenyezimungu katula vinu piya kumaulu ka Insa, na kantula kuwa kiswa ca vinu
piya ka jamati. 23 Jamati-yo ndi mwiri wake, itimiza ushahidi wa Almasihi, na Almasihi
atimiza vinu piya.

2

Mainsha mapya julu ya Insa Almasihi

1 Nomwe, mida mukenenda muri maiti hai nroho zenu julu ya madambi na makosa
enu. 2 Nkati ya nozo dambi-zo, mukenendanga kamba makafiri*, mukinfulata nfalume
wa mashetwani ari julu, Ibilisi. Wanu sawansikiriza Mwenyezimungu, iye ndi roho
awalongoza. 3 Ofwe novyo, satinamba kumwijiwa Mwenyezimungu, piya-fwe tiki-
inshingi tikitimiza wájibu wetu wa kibinadamu, tikifulata wájibu mbaya wa mwiri
na mawazo. Tíkiwa na kibinadamu cetu kamba vyawari wanu wengine, ndimana
mwinsho iwa tihukumiwe na nyongo ya Mwenyezimungu.

4 Fala Mwenyezimungu katipenda pakulu na kanawo huruma pakulu. 5 Kwa javyo
katipa mainsha mapya, tiwe hai pamoja na Almasihi. Katenda javyo ingawa madambi
etu atitenza kwenenda nroho zetu maiti-hai. Kumbukirani kuwa muvushiwa julu
ya rehema yake. 6 Kusema kweli, Mwenyezimungu katifufula pamoja na Almasihi
Insa, katíkaza pamoja naye mbinguni†, na átitenza kulungana naye, 7 ipate olote enzi za
mbere utajiri nkulu wa rehema yake. Katenda javyo julu ya wema wake kwetu ofwe
tilungane na Almasihi Insa. 8 Kamana rehema ya Mwenyezimungu ndi ikuvushani julu
ya kwamini kwenu. Kuvushiwa kwenu aiwere kwa vyamutendire, ila zawadi mupewa
na Mwenyezimungu. 9 Aiwere julu ya vitendo vyema, ipate asiwepo munu wa haki
yakuridãi. 10 Kamana Mwenyezimungu ndi atitendire‡, tumbiwa tena upya tilungane
na Insa Almasihi, titende vitendo vyema vyaapangire tangu mida kuwa titende.

Marikolo piya ajanliiwa na Mwenyezimungu

11 Kwa javyo, umwe Samuri-Mayahudi wakupongoriwa, Mayahudi wakwitani "wanu
sawengire itani", kwa kuwa ewo wengira itani, (ingawa itani yawo itendiwa na makono
a mwanadamu ibadili mwiri basi), musiriware 12 kuwa mida mûtanusiwa na Almasihi.
Kusema kweli, amúkiwa nkati ya kabila ya Iziraeli, na amúkiwa nawo fungu kati ya
miyadi iwapa wanu tamaa. Mukiinshingi mulumwengu-mu samuna tamaa wala
samumwijiwa Mwenyezimungu.

---

‡ **1:17** Au: "akupeni Roho wa fahamu na werevu". § **1:18** "Irati yake" iwamba wanu wa Mwenyezimungu (ona aya 11), au ikwamba tamaa Mwenyezimungu yaawapere wanu wake. * **1:20** "Nkono nriro" ndi mahala pa uwezo na inshima. * **2:2** Kigeregu: "wanu wari mulumwengu-mu". † **2:6** Au: "mahala mwa kiroho". ‡ **2:10** Kigeregu: "urembo mwema".

13 Fala umwe mulungane na Almasihi Insa, ingawa múkiwa baidi ya Mwenyez-
imungu, sambi-pa mujisiwa karibu yake julu ya damu ya Almasihi. 14 Kamana katijisira
salama, kakutenzani Mayahudi na Samuri-Mayahudi kuwa kinu kimoja tu basi. Julu
ya mwiri wake, iye kabomola kipama ca uaduwi cukukwawanyani newo. 15 Iye kafuja
ámuri na shuruti za Taureti, ipate awatende Mayahudi na Samuri-Mayahudi walawirire
kuwa kabila moja nyipya yakulungana naye, ndimana iwapo salama. 16 Pansalaba iye
kafuja uaduwi nkati ya Mayahudi na umwe Samuri-Mayahudi tiwe mwiri moja, nofwe
makundi wo-mawiri, atipatanisa ka Mwenyezimungu. 17 Almasihi kâja kukwerezani
habari ya usalama umwe múkiwa baidi naye, na ka ware wákiwa karibu naye. 18 Kamana
julu yake, makundi wo-mawiri tanawo nafasi yakufika ka Baba julu ya Roho Takatifu
mmoja noyo.
19 Kwa javyo, ámuri tena wayeni wala wanu wakupita tu basi, ila muwa wenye-kaya
pamoja na watakatifu, muwa upande wa ujamaa wa Mwenyezimungu. 20 Ujamaa-wo
mujengiwa kamba nyumba: mapondo a aluserusu ndi mawalii na minabii, na riwe
maalumu ndi Almasihi Insa mwanyewe. 21 Julu yake majengo piya alunganisiwa sana-
sana ipate nyumba-yo ikure, iwe nyumba takatifu yakwambudiwa Mwenye. 22 Basi,
kwa sababu ya umoja wenu naye, nomwe novyo mujengiwa muwe mahala pamekazi
a Roho wa Mwenyezimungu.

3

Sawari-Mayahudi newo novyo wa Mwenyezimungu

1 Kwa sababu vyaatendire Almasihi Insa, omi Paulu, nifungíwe kwa kuntumika
iye kwa ajili yenu umwe Samuri-Mayahudi, nukulebelelani duwa*. 2 Niwona kuwa
musikira kuhusu kazi maalumu Mwenyezimungu yanigabizire omi kwa sababu ya re-
hema yake. 3 Kamba vyanukwandikireni aba, mpango wa Mwenyezimungu waâfisire,
nifafanuririwa. 4 Mukifyoma vyanandike-vyo, mukwijiwa vyanereriwe omi kuhusu
mpango-wo Mwenyezimungu vyaapangire kuhusu Almasihi. 5 Mpango-wo awafafa-
nuririwe wanu wa enzi zipitire, fala sambi-pa, julu ya Roho Takatifu, kawafafanurira
mawalii watakatifu na minabii wake. 6 Mpango-wo ndi javi: julu ya Habari Ngema,
wanu Sawari-Mayahudi walungane na Almasihi Insa waje wariti pamoja na Mayahudi,
wawe vifingo vya mwiri mmoja newo, na novyo wapate tamaa moja newo.
7 Kwa kwereza Habari Ngema-yi, nilawirira kuwa ntumisi, julu ya rehema maalumu
ya Mwenyezimungu yaanigabizire pautendeke uwezo wake kwangu omi. 8 Ingawa
niwa ntoto pakulu futi nkati ya watakatifu piya, fala rehema-yi nipewa omi, ipate
niwereze wanu Sawari-Mayahudi kuhusu utajiri nkulu sauna kipimo ka Almasihi.
9 Novyo mpango ûfisiwe tangu mwanzo na Mwenyezimungu, mwenyé kumba vinu
piya, nitondoriwa nifafanure kutimiziwa kwake. 10 Nijuzi nifafanure ipate mwazikala
roho, wenye kutawala na wenye mamulaka, wijiwifu jisijisi wa Mwenyezimungu,
uwoneke julu ya jamati, wijiwikane. 11 Ewu ndi mpango Mwenyezimungu waapangire
tangu mwanzo, iwa utimiziwe julu ya Almasihi Insa, Mwenye wetu. 12 Kwa javyo,
ofwe tilungane na Almasihi na tintumaini iye, tanawo hakika na haki yakwingira ka
Mwenyezimungu bila wofi. 13 Basi, nukulebelani isukwiseni niya kwa sababu ya tabu
zangu kwa ajili yenu. Eyi ndi faida yenu!

Duwa yakulebela uwezo wa kiroho

14 Sambi, paniwaza kuhusu mpango wa Mwenyezimungu, ndi panikokora mbere
ya Baba, 15 mwenyé kutenza kuwepo kabila† piya mbinguni na muardhi. 16 Nínlebela

* **3:1** Usemi wa “nukulebelelani duwa” aupo nkigeregu nkati ya eyi aya-yi, falakini usoweriwa aya ya 14, ewu mwaha-wu Paulu pooka nawo mbere ewu mwaha-wu. † **3:15** Kigeregu: “jamaa”. Paulu asowera kuhusu viyumbe piya.

alavye nkati ya utajiri wa utukufu wake, akupeni uwezo julu ya Roho yake ipate muko-
mare mmoyo mwenu, [17] Nínlebela kuwa, julu ya kwamini kwenu, mekazi a Almasihi
awe mmyoyo mwenu. Umwe molósiwa na murimbísiwa‡ julu ya pendo, [18] mukidiri
kwereriwa, pamoja na watakatifu piya, upana, urefu, ujunda, pamoja na kwica ka
pendo rake. [19] Aye, mwijiwe pendo ra Almasihi, ingawa ripunda kiyasi arijiwiririwa,
ipate zikwijareni nfululu namuna piya za Mwenyezimungu.

[20] Basi, ire akidíri kutenda, julu ya uwezo wake kwetu ofwe, vinu vyakupunda
vyatilebela au vyatiwaza, atukuziwe! [21] Atukuziwe kwa mambo aténda njamati§ na
vyaatenda julu ya Almasihi Insa, kwa enzi piya, milele ka milele! Aamina.

4

Umoja kati ya wafulati wa Insa

[1] Kwa javyo, omi nfungwa kwa sababu yakuntumika Mwenye, nukutafadalini kuwa
umwe mwitiwa na Mwenyezimungu muinshi kamba vyawajuzi kuinshi wanu waawéta
iye. [2] Kwa namuna piya, murinyenyekeye, muwe wororo, muhitamili, kwa kuvumiri-
rana nkati ya pendo. [3] Mutende juhudi-zi piya ipate muzidi kutengemanisa umoja
wenu vyaaturire Roho Takatifu, julu ya kurilunga na mizizi ya usalama. [4] Kamana
mwiri mmoja tu basi na Roho mmoja tu basi, kamba vyamwitiwe kati ya tamaa mmoja
tu basi mupáta wakati wamwitiwe. [5] Mwenye mmoja tu basi, tukwamini inlimu moja
tu basi, koza kumoja tu basi, [6] Nlungu mmoja tu basi, Baba wa piya-fwe, ari julu yetu
piya-fwe, kawa nkati ya piya-fwe, na kankutenda mambo julu ya piya-fwe.

[7] Piya-fwe kila mmoja kapewa uwezo maalumu, kwa namuna kamba Almasihi
vyaapimire akitisusira ofwe. [8] Kwa javyo, Mandiko Matakatifu* akwamba:

“Iye paapandire akuka julu,
kawalongorera wafungwa wengi wawenye
na kawapa vinu vyema wanadamu.”

[9] Mandiko paamba javi: “iye paapandire”, mana ake kinani? Mana ake ndi kuwa
Almasihi kanza kwisuka kuja mulumwengu-mu. [10] Esuke noyo ndi apandire noyo,
akuka mpaka mahala paswifa pakulu mbinguni, ipate iye ejare mulumwengu-mu
piya mpaka binguni. [11] Noyo apandire-yo† ndi awapere wanu wamojawapo uwezo
maalumu wakuwa mawalii, wengine kuwa minabii, wengine wawe wenye kwereza
Habari Ngema, wengine wasunga, na wengine wawafunde wenye kwamini. [12] Kazi
zawo ewo ndi kuwatengeza sana-sana watakatifu wantumike Mwenyezimungu, ipate
warimbise mwiri wa Almasihi mpaka ukomare. [13] Evyo vikikuna, piya-fwe tifikirire
kuwa na umoja nkati ya namuna yetu ya kuntumaini Almasihi na ya kumyerera
Mwana wa Mwenyezimungu. Tikuja kuwa wanu wakukomala sana-sana, sawa-sawa
na kipimo cakutimu, ipate zitijare nfululu namuna piya za Almasihi. [14] Ndimana tisiwe
tena kamba wasimana nkati ya kwamini kwetu, javyo atibengwa na inlimu nyipya
kamba ngalawa vyairefya na mepo, atiteseka na wajanja julu ya mipango ya ulongo
wawo. [15] Kwasa javyo, tukeni tambirane ukweli nkati ya kupendana ipate tikure,
tinlande kwa namuna zake piya ire wakuwa ndi kiswa, Almasihi wawenye. [16] Vifingo
vya mwiri piya, vikilongoziwa neye, vikilungana sana na piya malungo a vipewe, kila
kimoja citenda kazi yake na mwiri-wo ukula na úkomala nkati ya pendo.

Mainsha mapya nkati ya Almasihi

‡ **3:17** “Murimbísiwa” kamba muti na mizipe, au nyumba na aliserusu. § **3:21** Ona aya ya 10. * **4:8** Ona Zaburi 68:18. Paulu ari kwereza mana ake. † **4:11** “Noyo apandire-yo” ndi Insa Almasihi.

17 Kwa javyo, nukwambirani na nukukenekezerani kwa mamulaka a Mwenye:
amujuzi kuinshi tena kamba makafiri, wawaza kwa namuna sazifãi kinu. 18 Ankili
zawo ziwa nkisi. Watanukana na mainsha awapewa na Mwenyezimungu, kwa kuwa
ewo watikinifu, kwa sababu myoyo yawo migumu. 19 Pawatenda ubaya, awawona
haya, ndimana wengira lukware, wafulata kila namuna ya ucafu, na daima wafulata
wájibu mbaya.
20 Fala umwe, pamufundiwe njira ya Almasihi, amwambiriwe javyo! 21 Musikira
kuhusu iye, na mufundiwa ukweli sawa-sawa na vyaafundire Insa. 22 Mufundiwa
kuvula umunu wenu wamukiwa nawo mida, wakudanganyiwa julu ya wájibu mbaya
wakutenviwa. 23 Mufundiwa mumwase Mwenyezimungu kupindula mawazo enu,
24 na muvare umunu mupya wakunfulatiza Mwenyezimungu, muwe nkati ya ukamil-
ifu wa ukweli pamoja na utakatifu.
25 Ndimana, kwasa ulongo, mwambirane kweli munu na mwenziwe, konta piya-
fwe tiwa vifingo vya mwiri moja. 26 Pamukimiwa, musase nyongo yenu kukutenzani
dambi. Na musase kuswa juwa saikwisireni nyongo yenu. 27 Kusema kweli, Ibilisi
musimpe nafasi. 28 Akiwanga onse, asiwe tena. Kwasa javyo, ájuzi akore kazi sana-sana
na makono ake ipate awe nawo kinu cakuwamera wakosofu. 29 Usemi wakudángula,
usilawe pakanywa penu. Kwasa javyo, usemi wenu uwé mwema na wa faida, uwajan-
liye wanu wakusikirani. 30 Roho Takatifu wa Mwenyezimungu, aturiwe alama yakuwa
muwa wanu wa Mwenyezimungu, mpaka suku yakuwombola wanu wake, musintaye
uzuni. 31 Asani ukakatima piya, kukimiwa, nyongo, kukaidiyana caputu na wenzenu,
masemo a kutukana, pamoja na namuna nyengine piya zakutenderana ucaputu. 32 Ila
tenderanani wema munu na mwenziwe, muwonerane utungu, na muswamiiyane
kamba Mwenyezimungu, julu ya Almasihi, vyaakuswamiini umwe.

5

1 Ndimana, kwa kuwa wana wakupéndiwa, nfulatizeni Mwenyezimungu. 2 Inshini
nkati ya pendo kwa namuna moja noyo kamba Almasihi vyatipendire ofwe. Karipereka
iye mwanyewe kwa ajili yetu, kuwa zawadi na kafara yakunuwira pakulu sana ka
Mwenyezimungu.
3 Fala, kamba viwahusu watakatifu, mwase nfululu kutenda lukware, ucafu piya,
pamoja na kululuka.* Kusema kweli, musimwase munu kuwa na shariya mojawapo
yakusema kuwa evyo vitendo-vyo mwankutenda. 4 Na isisikirikane kati yenu hadisi ya
kunyata, wala masemo saafãi kinu, wala kiseko ca vinu vyakutenza aibu. Vitendo-vyo
avikujuzini. Kwasa javyo, masemo enu awe a kushukuru. 5 Kamana mukwijiwa kuwa
wenye kutenda lukware, ucafu, au kululuka awariti muufalume wa Almasihi na wa
Mwenyezimungu. Kusema kweli, kululuka sawa-sawa na kwambudu milungu sairi ya
ukweli.† 6 Musimwase munu kukutenvyani na masemo saana deretu, kamana novyo
vitendo-vyo vikuja na nyongo yakofya ya Mwenyezimungu kwa wanu sawansikiriza.
7 Basi, vitendo vyawatenda wanu-wo, musiwalunge nkono!
8 Kamana mida roho zenu zíkiwa nkisi, fala sambi, kwa kulungana na Mwenye, ziwa
nnuru. Ndimana enendani kamba wanu wakuinshi panuru. 9 Konta visumo vya
nuru ndi vitendo vyema jisijisi, kamilifu, na vya ukweli. 10 Sakulani kwijiwa daima
vimwajibu Mwenye. 11 Musisanganyike nvitendo savina faida vyawatenda wanu
wakwenénda nkisi. Kwasa javyo, olotani ubaya wa vitendo-vyo. 12 Kamana vitendo
vyawatendire kwa siiri, anta kwereza vitenza aibu. 13 Fala kila kinu cakólotiwa kati ya
nuru, ciwoneka, 14 kamana nuru ndi kinu cakuwónesa. Ndimana ikwambiwa javi:

“Uwe uri kulala, lamuka.

* 5:3 Ona waKolosayi 3:5. † 5:5 Alulúka ashugulikira caalulúkira noco.

Uwe ufwire, fufuka.
Na Almasihi akumwarikira."

15 Kwa javyo, more-more namuna zenu za kuinshi. Musiinshi kamba wajinga, ila
inshini kamba werevu. 16 Pamuri nawo nafasi nopa, tumirani nafasi piya kwa namuna
ngema, konta ezi suku-zi wawapo wengi waténda ubaya. 17 Ndimana musizozoke, ila
mwereriwe vyaasaka Mwenye. 18 Vinyu musirewe, ikutenzani kufuja mainsha enu.
Ila mwijaziwe na Roho Takatifu, 19 kwimbisana nyimbo za zaburi, utenzi, na kaswaida
zakukupani Roho Takatifu. Imbani na ntukuzeni Mwenye na myoyo yenu. 20 Kwa zina
ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, nshukuruni Mwenyezimungu Baba wetu daima kwa
piya viri kukuna. 21 Kwa kumwinshimu Almasihi, rinyenyekeyeni munu na mwenziwe.

Mainsha nkati ya ndowa

22 Umwe mulombíwe, rinyenyekeyeni ka walume wenu wanyewe kwa namuna
vyamurinyenyekeya mbere ya Mwenye. 23 Kamana nlume ndi kiswa ca muka waku-
lombiwa, kamba Almasihi vyaari kiswa ca jamati. Noyo ndi Nvushi wa jamati-yo, mwiri
wake. 24 Kamba jamati vyairinyenyekeya ka Almasihi, kwa namuna mmoja noyo, waka
wakulombiwa warinyenyekeye kwa piya ka walume wawo.
25 Umwe walume mutendíre ndowa, kila munu ampende nkawake kamba Almasihi
vyaapendire jamati, akiripereka mwanyewe mainsha ake kwa ajili ya jamati-yo. 26 Iye
katenda javyo ipate jamati iwe takatifu. Iye awaswafi wanu wake julu ya kuwoza
na maji, na julu ya usemi wa Mwenyezimungu. 27 Almasihi vikimwajibu awaswafi
javyo, ipate arolotere iye mwanyewe jamati-yo iwe ngema kamba nondwa, bila noda
wala makunyare wala ca ucafu kimojawapo, ila iwe takatifu saina ukosa. 28 Kwa
namuna mmoja noyo, walume watendíre ndowa, kila mmoja ajuzi ampende nkawake
kamba vyaapenda mwiri wake mwanyewe. Ampénda nkawake onse kankuripenda iye
mwanyewe. 29 Sikirizani, aapo munu wakwína mwiri wake mwanyewe, ila arisa na
asunga, sawa-sawa na Insa Almasihi vyaasunga jamati. 30 Konta piya-fwe tiwa vifingo
vya mwiri wake.

31 "Kwa javyo, nlume amwasa wawaye na mamaye alungana na nkawake,
wo-wawiri walawirira kuwa mwiri mmoja tu basi." ‡

32 Piya-vi ndi maajuza makulu, kurigariga kwereriwa munu, nankusowera kuhusu
Almasihi na jamati. 33 Novyo-sivyo, umwe kila mmoja ampende nkawake kamba
vyaaripenda mwanyewe, na kila mwanamuka amwinshimu nlumake.

6

Wana na wapongozi

1 Umwe wasimana, wasikirizeni wakupongoreni* konta muwa wanu wa Mwenye.
Eyi ndi shariya yamujuzi kutenda.

2 "Mwinshimu wawayo na mamayo."†

Eyi ndi ámuri yakwanza íri nawo tamaa. 3 Na tamaa yawenye ndiyi:

"Ukiwenshimu wawayo na mamayo,
piya vinu vyautenda vikwenendera sana,
na úinshi myaka mingi mulumwengu-mu."

‡ **5:31** Ona Mwanzo 2:24. * **6:1** Au: "wakurerani". † **6:2** Ona Kulawa 20:12.

4 Na umwe wawáwa, musiwashonge wanenu kukimiwa, ila warereni kwa kuwaduma
na kuwafunda vyavimwajibu Mwenye.

Watwana na mamwenye

5 Umwe watwana, mamwenye wenu wa mulumwengu-mu, wasikirizeni kwa in-
shima, kwa niya moja kamba vyamunsikiriza Almasihi. 6 Sikirizani daima, kuwapo
wanyewe au kutowa kuwapo. Musitende kwa kusakula fadili kwawo, au vyakuwajibu
wanadamu. Ila, kwa kuwa watwana wa Mwenyezimungu, tendani nafsi yake ka
moyo piya. 7 Kolani kazi na radi konta, kusema kweli, ámuri kuwakorera wanu,
mwankunkorera kazi Mwenye. 8 Mukwijiwa kuwa ofwe kila mmoja, anta awe ntwana
au nlungwana, akuja kupokerera thawabu ka Mwenye kwa meema yaatendire.
9 Umwe mamwenye, kwa namuna mmoja novyo, watafitini sana watwana wenu.
Musiwatishire hukumu. Mwijiwe kuwa, kwenu umwe anta na kwawo ewo, Mwenye
kawapo mbinguni, awalamula wanu piya kwa kipimo kimoja noco.

Kutengeza kwa vita ya kiroho

10 Mwinsho, kwa kulungana na Mwenye, komalani, kwa uwezo wake nkulu. 11 Valani
mavazi akurikengera na pangirani sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate
moloke nkati ya mipango ya ulongo wa Ibilisi. 12 Kusema kweli, vita yetu atitenda
na wanadamu‡, ila na viyumbe sawawoneka: wenye kutawala, wenye mamulaka,
wenye nguvu wamilíki nkisi ca ewu wakati-wu, pamoja na wenye uwezo mbaya wari
pazikala roho. 13 Basi, risukuzeni sulaha piya zaakupereni Mwenyezimungu, ipate
musishindiwe na aduwi mbaya suku yaaja kukushambuliyani yonse. Evi piya-vi muki-
tenda, mukoloka. 14 Kwa javyo, olokani: rifungeni ukanda§ wenu nkiuno wakolota
ukweli, valani kikopa ca cuma pakifuwa cakolota ukamilifu. 15 Na mmaulu valani
viratu kolota kuwa muwa tayari kwereza Injili ya usalama. 16 Visitoshe, sukulani daima
kinga rakolota kwamini kwenu, ipate muzimise piya moto wa masonga éfya Ibilisi*.
17 Rikengereni viswa na gula rakolota kuvushiwa kwenu, na risukuzeni upanga wa
Roho Takatifu, ewo ndi usemi wa Mwenyezimungu. 18 Tendani javyo kuno mukilebela
duwa daima kwa namuna jisijisi, kulongoziwa na Roho Takatifu. Basi, musiriziuke
na muhitamili daima nkati ya kuwalebelela duwa watakatifu piya. 19 Nomi novyo
nilebeleleni ka Mwenyezimungu, panambula kanywa yangu, anipe usemi wake na
uhakika, nipate kwijiwisa ukweli wa Habari Ngema. 20 Kwa Habari Ngema-yo ndi
caniwere shikarakanzi† nkifungo, fala nilebeleleni ka Mwenyezimungu nereze Habari
Ngema na uhakika kamba vyanijuzi kwereza.

Salamu za mwinsho

21 Nankukuperekerani nduyetu mpendani wetu Tikiku, mwaminifu nkulu nkati ya
kazi ya Mwenye Insa, ipate mwijiwe novyo mwaha kuhusu omi na vyanitenda. Iye
kankuja kukwerezani piya. 22 Nankukuperekerani kwa eyi anzima-yi, ipate mwijiwe
habari kuhusu ofwe na iye akurimbiseni myoyo yenu.
23 Basi, Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa Almasihi akujanliyeni‡ salama na
pendo nkati ya kwamini. 24 Rehema iwesukire piya wenye kumpenda sakuna mwinsho
Mwenye wetu, Insa Almasihi.

---

‡ **6:12** Kigeregu: “nyama na damu”. § **6:14** Epa kurifunga ukanda ndi alama ya kuritengeza kutenda vita.
* **6:16** Kigeregu: “Nbaya”. † **6:20** Kigeregu: “embashadori” ‡ **6:23** Kigeregu: “awajanliya wanduze”.

Waraka ya Paulu ka waFilipi

Mwanzo

Eyi waraka-yi Paulu kândika ari nkalaboshu Roma kiyasi ca mwaka wa 61 bandi ya Almasihi. Anzima yake íkiwa kuwashukuru wafulati wa Insa wa Filipi konta wânsaidiya, wâmperekera vinu na wânlebelela duwa. Iye ákitumaini kufunguriwa suku karibu, azidi kupita akereza Habari Ngema. Fala ákijiwa novyo kuwa imwikarira ajali ya kuulaiwa.

Paulu kâpita Filipi akereza Habari Ngema na kafungula jamati. (Ona kitabu ca Vitendo sura ya 16.) Sambi kâwalaizira wenye kwamini wawe tayari kutabika kwa sababu ya kwamini, kamba vyaatabike Almasihi na Paulu ndi vyatabike novyo. Paulu kamba ikiwa waFilipi viwakuna novyo, wájuzi wature kuwa baraka yawo.

Wenye kwamini wamojawapo wa jamati ya Filipi wakiwambira wanu kuwa, íkiwa wasaka kuvushiwa, wájuzi wafulate shariya za Musa. Fala Paulu aawasire wanu kufunda eyo inlimu-yo.

Waraka-yi ísowera novyo kuhusu radi yatiri nawo kwa sababu ya Insa. Ingawa Paulu ákiwa nkalaboshu, fala ákiwa radi konta kéjiwa vyakushinda hali isaka kuwa yonse. Iye daima ákiwa radi paakikumbukira meema awakolota wenye kwamini wa Filipi.

Salamu

1 Paulu na Timotiyu, watumisi wa Almasihi Insa, tankukwandikirani watakatifu piya
wa Filipi, mulungane na Almasihi Insa. Na atiwasa kati yenu wari kukusungani pamoja
na wari kukuhudumuni.
2 Mwenyezimungu Baba wetu pamoja na Mwenye Insa Almasihi wakujanliyeni
rehema na salama.

Paulu awatendera duwa wenye kwamini

3 Panukukumbukirani ponse, ninshukuru Nlungu wangu daima. 4 Na daima panuku-
tenderani duwa ponse, nítenda duwa-yo ka moyo radi pakulu pawenye, 5 kwa kusan-
ganyika kwenu nkati ya Habari Ngema, tangu suku yamwanzire kukubali mpaka rero.
6 Nanawo hakika javyo kuwa Mwenyezimungu, anzíre kukutenderani meema, ázidi
mpaka itimiziwe suku ya kuludi Almasihi Insa. 7 Niwa nawo shariya yakukuwazani
kwa radi konta daima muwa mmoyo mwangu*. Kamana umwe piya muwa wenzangu
nkati ya kazi yanigabizire Mwenyezimungu, kwa wema wake. Mulungana pamoja
nomi kolota kuwa Habari Ngema yakweli, na mwakikisha inlimu yetu. 8 Shahidi wangu
ndi Mwenyezimungu, kuwa pendo raniri naro nomwe rilawa mmoyo mwa Almasihi
Insa wawenye. 9 Na nílebela javi: kuwa pendo renu rizidi kongezeka pakulu, na muwe
nawo wijiwifu wakweli, na kulamula kwenu kukamilike, 10 ipate mwijiwe namuna
yakutondola vitendo vya faida pakulu. Kwa javyo, mukuwa swafi, amuwa na ukosa
suku ya kuludi Almasihi, 11 mainsha enu akwijala vitendo vyema† vyaatenda Insa
Almasihi julu yenu, ipate asifiwe na atukuziwe Mwenyezimungu.

Kuinshi kwangu omi ndi Almasihi

12 Sambi wanduzangu, nísaka mwijiwe kuwa vinu vinikunire-vi visaidiya kweneza
Habari Ngema. 13 Kwa javyo, piya masurudadu wari kusunga nyumba ulu ya kifalume
pamoja na wanu wengine piya, wakwijiwa kuwa omi niwa nkifungo kwa kuwa ntumisi
wa Almasihi. 14 Na wenye kwamini wengi, kwa kuwona namuna zangu zanifungiwe,
Mwenye awarimbisa myoyo pakulu ipate wereze usemi wa Mwenyezimungu bila wofi.

---

* **1:7** Au: “niwa mmyoyo mwenu”. † **1:11** Kigeregu: “kisumo ca ukamilifu”.

[15] Ndi kweli kuwa wamojawapo wakwereza kuhusu Almasihi kwa sababu ya kuni-
tendera wiyana na kunidanizira mabaya, fala wengine wakwereza kwa niya ngema.
[16] Ewo watenda javyo kwa kunipenda omi konta wakubali kuwa nituriwa nolote kuwa
Habari Ngema yakweli. [17] Wengine wakwereza kuhusu Almasihi konta wanitendera
wiyana, awana niya ngema, wawaza kuwa wazidi kunisalamurira tabu paniri nkal-
aboshu-mu. [18] Ciduru kinani? Kinu cisakikana ndi kuwa, kwa namuna zikidirika
zonse, kwa niya ngema au yakunyata, Habari Ngema ya Almasihi yereziwe. Kwa javyo
nukuwa radi.
Na nízidi kuwa radi, [19] konta nukwijiwa kuwa evi vinikunire-vi mwinsho nífunguriwa‡
julu ya duwa zenu na piya vyanipewe na Insa Almasihi kwa Roho wake. [20] Tamaa
yangu omi na cinájibu pakulu ndi kuwa cisiwepo cakunitenza haya, ila daima, kuzidi
pakulu sambi-pa, julu ya kuinshi au ya kufwa, nolote baina mmwiri mwangu ukulu
wa Almasihi. [21] Kamana kuinshi kwangu omi ndi Almasihi, na kufwa ndi faida
yangu! [22] Fala ikiwa julu ya mainsha angu, nikidiri kutenda kazi ya faida pakulu,
basi sijiwa canisaka kutondola: kuzidi kuinshi au kuulaiwa? [23] Nankuvutiriwa njira
zombiri: vinajibu pakulu nílawe mulumwengu-mu nikawe na Almasihi, kamana ndi
vyema pakulu. [24] Fala kuzidi kuinshi mulumwengu-mu ndi cisakikana pakulu nuku-
saidiyeni umwe. [25] Niwa nawo hakika kuhusu kinu-ci, ndimana nukwijiwa kuwa nízidi
kuinshi namwe piya nukukusaidiyani nkati ya kwamini kwenu, mupate radi pakulu.
[26] Panisaka kuja tena kukuwonani, mukuja kuridãi pakulu vyaakutendereni Almasihi
Insa julu yangu omi.

Inshini kamba wanu wa binguni

[27] Sambi kinu bora, muinshi kamba wanu wafulata Habari Ngema ya Almasihi ipate,
nikija kukuwonani au sanipo, nisikire kuwa moloka kwa roho moja, mwankutenda
juhudi na niya mmoja nkati ya inlimu ya Habari Ngema. [28] Wengine pawakulumbatani,
vinajibu nisikire novyo kuwa mwasa kuwopa. Eyi ndi alama ya kuwa ewo washindiwa,
umwe muwashinda, neko kushinda-ko kukuja na Mwenyezimungu. [29] Konta umwe
mupéwa ubora sairi kwa kunkubali Almasihi tu basi, fala novyo kwa kutabika kwa ajili
yake. [30] Noko kushindana-ko ndi sawa-sawa vyamuwonire vinikunire omi, nepa sambi
ndi kamba vyamuri kunisikira.

2

[1] Novyo-sivyo, ndi kweli kuwa Almasihi akurimbisani myoyo yenu, na pendo rake
rukulavyani úzuni. Novyo, piya-mwe mulungana na Roho wa Mwenyezimungu, ndi-
mana mutenderana wema na muwonerana utungu. [2] Basi, timizani radi yangu julu
ya mawazo mamoja, pendo rimoja, nafsi moja, pamoja na niya moja. [3] Musitende
kinu cisaka kuwa conse kwa kuripendeleya wala kwa kuridãi, ila tendani kwa kun-
yenyekeya julu ya kuwasifu wenzenu pakulu koliko kurisifu wanyewe. [4] Visiwe
vyakukufaini umwe wanyewe, ila nang'anizani novyo vyakuwafãi wenzenu.
[5] Sambi, muwe nawo namuna moja yakuwaza kamba vyaákiwa nawo Almasihi Insa
javi:
[6] ingawa akiringana na Mwenyezimungu,
avimmwerire kutumira kwa faida yake.
[7] Kwasa javyo, ákiwa tayari kwasa haki zake piya,
karipindula namuna zake karitula utwana,
kalawirira nfano wa mwanadamu,
kawoniwa kamba munu.
[8] Karinyenyekeya mwanyewe,
kansikiriza Mwenyezimungu mpaka kifo,

‡ **1:19** Kigeregu: “nivushiwa”.

kifo-co ca pansalaba.
9 Ndimana, Mwenyezimungu kanlamusa,
kantula mahala pakusifiwa pakulu,
na kampa cewo bora pakulu.
10 Katenda javyo ipate viyumbe piya vya binguni,
mulumwengu-mu,
na Kuzimu vije vikokore vyaambudu zina rake.
11 Malulimi piya akuja kwakikisha kuwa Insa Almasihi ndi Mwenye!
Kwa javyo, Mwenyezimungu Baba atukuziwe.

Ng'anirani muwe nuru kati ya wanu wakuwenukala myoyo

12 Kwa javyo, wapendani wangu, kamba daima vyamukisikiriza, siyo panikiwa
namwe tu basi fala pakulu panitowire kuwapo-pa, tendani juhudi piya mutimize
kuvuka kwenu na inshima pamoja na kurinyenyekeya. 13 Kamana Mwenyezimungu
ndi akutenzani kukwajibuni vyavimwajibu iye, na ndi akupani uwezo wa kutenda
kamba vyaasaka iye.
14 Piya vinu tendani bila kurishuku wala kukaidiyana, 15 ipate musiwe na lawama
wala na kinu kumoyo, muwe wana wa Mwenyezimungu samuna noda kati ya kizazi
kicafu ca wamádambi. Nkati yawo, ng'anirani kamba nondwa mulumwengu-mu,
16 korerani makono mawiri habari ímpa munu mainsha. Mukitenda javyo, omi nukuwa
radi suku ya kuja Almasihi kwa kuwa sitendire ushinda sauna faida. 17 Fala ikiwa
damu ya kifo cangu isanganyika julu ya kafara zenu zamutenda pamuntumaini na
pamuntumika Almasihi, omi nukuwa radi na nifurahi namwe. 18 Nnomwe novyo
tendani radi, furahini pamoja nomi!

Paulu awapereka wenziwe ka waFilipi

19 Vinajibu julu ya Mwenye Insa kuwa, suku karibu nukuperekereni Timotiyu, ipate
omi novyo niwe radi kwa kusikira habari zenu. 20 Kamana Timotiyu tu basi ndi
ari na moyo mmoja nomi, ndi ashugúlika namwe kweli-kwelini. 21 Wengine piya
wásakula faida yawo ewo wanyewe, awawaza cimwajibu Almasihi Insa. 22 Fala nomwe
mukwijiwa namuna Timotiyu vyolote kuwa munu mwema, na namuna zaakorire kazi
pamoja nomi yakwereza Habari Ngema, kamba mwana vyaansaidiya wawaye. 23 Basi,
panisaka kwijiwa kinu kimojawapo kamba nifunguriwa au sifunguriwa, noyu-yu ndi
wanisaka kukuperekerani. 24 Nítumaini ka Mwenye Insa kuwa nomi novyo nukuja
kukuwonani suku karibu.
25 Omi niwona kuwa ísakikana nukuperekereni novyo Epáforaditu, nduyetu wanikola
naye kazi, na wanuténda naye vita yakukengera Habari Ngema. Cînitowire conse, iye ndi
wamumpere kuja kunipa. 26 Iye kanawo hamu pakulu na piya-mwe, na kashugulika
konta musikira kuwa iye ákiwa nlwere. 27 Ndi kweli kalwala pakulu futi nusura kufwa,
fala Mwenyezimungu kammonera utungu, wala ammonere iye basi, nomi novyo
kaniwonera utungu ipate nisiwe na uzuni kupunda waniri nawo-wu. 28 Ndimana,
nízidi kuwa na niya ya kukuperekerani Epáforaditu ipate muwonane naye muwe radi
tena, nomi uzuni wangu únisa kwa sababu ya radi zenu. 29 Basi, kamba nduyenu
ari kunfulata Mwenye, mpokerereni kwa radi zenu piya. Wanu wari kamba iye
wainshimuni, 30 konta kwa kazi ya Almasihi, karitisira ajali mainsha ake nusura kufwa,
ipate atimize kunisaidiya, nafasi yamutowire kunitendera umwe.

3

Wanu namuna zawajuzi kupatana na Mwenyezimungu

1 Mwinsho wanduzangu, kwa kulungana na Mwenye, furahini. Avinibugudi kuludira
tena kukwandikirani kamba vyanûkwambireni konta ndi cukukengerani umwe.

2 More-moreni na wanu wakutenda vitendo vibaya, ewo wawa kamba waumbwa,
wakenekeza kuwa itani ilazímu. 3 Kamana siwo ewo, ofwe ndi tipatire itani yakweli,
konta timwabudu Mwenyezimungu kwa Roho yake, atitumaini vitendo vya mwiri, ila
tíridãi kwa kulungana na Almasihi Insa. 4 Ka ukweli, nanawo shariya kutumaini vitendo
vya mwiri. Inawa munu áwaza kuwa kwanawo shariya yakutumaini vitendo vya mwiri,
omi nanga nizidi. 5 Omi nitaiwa itani suku yanane bandi ya kupongoriwa, omi niwa wa
kabila ya Iziraeli*, rikolo rangu ndi ra Benjami, niwa ujukulu maalumu wa Waebraniya.
Kuhusu kufulata shariya ya Kiyahudi, omi níkiwa Nfarizeu†. 6 Nîtenda ibada pakulu
mpaka nîfika kuwalumbata wenye kwamini. Na kuhusu kutimiza vyaisaka shariya,
hapana canitowire kutenda.
7 Fala víkiwa na faida kwangu omi mida, sambi-pa nitula kamba vinásike, kwa sababu
ya Almasihi. 8 Visitoshe, nitula vinu piya kamba vinasike kwa kuwa ciri na faida
pakulu, ndi kumwijiwa Almasihi Insa, Mwenye wangu. Kwa sababu yake, vinasike
piya, nitula kamba vizolo, ipate nimpate Almasihi, 9 na niwoniwe kulungana naye.
Ukamilifu wangu siyo julu ya kutimiza Taureti, ila julu ya kuntumaini Almasihi tu
basi. Ire atipa ukamilifu julu ya kwamini ndi Mwenyezimungu. 10 Ndimana, nisakula
kumwijiwa Almasihi, nijiwe uwezo wa mainsha ake akushinda kifo, nirilunge na tabu
zake, na nilandanise kifo cake. 11 Kwa namuna isáka kuwa yonse, nírindira kuwa nukuja
kufufuriwa ka wafwi.

Kutuwirira kumpaka

12 Siyo kuwa nifikirira wala niwa kamilifu, ila nikaza mwendo nikakore, kwa kuwa
omi novyo nikoriwa na Almasihi Insa. 13 Wanduzangu, omi situla kuwa nisa kukola futi,
fala nukwenendera kinu kimoja: sinang'aniza nyuma, nítenda juhudi kurinyulurira
mbere, nikapate ciri mbere yangu. 14 Ndimana níkaza mwendo nifikirire anzima
ya tuzo rangu. Tuzo-ro ndi kuwa Mwenyezimungu, julu ya Almasihi Insa, aníta
binguni. 15 Kati yetu ofwe tikamilike nkati ya kwamini, tiwaze namuna moja noyo.
Fala mukiwaza namuna nyengine, Mwenyezimungu akufahamishani. 16 Novyo-sivyo,
vyaatifahamishe Mwenyezimungu, tukeni tifulate novyo.
17 Wanduzangu, zidini kunifulatiza, na watunzeni wenye kufulata nfano kamili
watukolotereni. 18 Kamana vyanukwambireni mara nyingi zawenye, nepa sambi
nankukwambirani tena kuno akinipakatika masozi: wawapo wengi waténda kamba
maaduwi wa nsalaba wa Almasihi‡. 19 Mwinsho wawo wakwasika, konta wáshugulika
kutimiza wájibu wawo wa ubaya§. Waridãi na vitendo vyawakijuzi kuriwonera haya,
ewo wáwaza vinu vya mulumwengu-mu tu basi. 20 Fala ofwe kwetu mbinguni. Noko ndi
katinrindira na hamu kuja Nvushi wetu, Mwenye Insa Almasihi. 21 Iye akuja kupindula
mwiri wetu mwepepe-wu ukuwa ntukufu kamba mwiri wake, julu ya uwezo wake
ukidiri kutawala vinu piya.

4

1 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, waniri namwe hamu pakulu, furaha
yangu na lemba rangu, zidini koloka kwa kulungana na Mwenye, wapendani wangu.

Vyalaizire Paulu

2 Nukulebelani nunu Adiya na nunu Iliki, kwa kuntwii Mwenye Insa, muwe na
ankili moja. 3 Na uwe, mwenzangu mwaminifu nkulu, nukulebela uwasaidiye ewo
wanawaka-wo, kamana watenda kazi na juhudi yakwereza Habari Ngema pamoja

* **3:5** "Omi niwa wa kabila ya Iziraeli" mana ake "niwa Yahudi". † **3:5** "Mafarizeu" kundi rimoja rakufulata shariya pakulu. ‡ **3:18** Ewo wakatala faida ya kifo ca Almasihi. § **3:19** Kigeregu: "nlungu wawo ndi tumbo".

nami, na Kelementi, na wenziwe wengine wari nawo mazina andikíwe mbuku ra
mainsha*.
4 Kwa kulungana na Mwenye, furahini daima. Nukwambirani tena, furahini! 5 Wema
wenu wijiwikane ka wanu piya. Kuja ka Mwenye kuwa karibu. 6 Musifazaike na kinu
anta kimoja. Ila cukutowani conse, daima tendani duwa, nlebeleni Mwenyezimungu
ejiwe haja zenu, kuno mukishukuru. 7 Mukitenda javyo, salama ya Mwenyezimungu
izaídi namuna zetu zakwereriwa, akusungani myoyo yenu na ankili zenu, kwa kuwa
mulungana na Almasihi Insa.
8 Mwinsho, wanduzangu, tunzani vitendo-vi: vitendo vyakweli, vyakuinshimika,
vya shariya, swafi, vyakwajibisa, vyakutukuziwa, pamoja na piya vinu vyema na vire
vyakujuzi kusifiwa. 9 Vire vyanukufundireni vyamupokerere, na vire vyamunisikire
na vyamuniwonire nikitenda, zidini kutenda. Na Mwenyezimungu awápa wanu
salama awe pamoja namwe.

Kushukuru ka Paulu

10 Kwa kulungana na Mwenye, niwa radi pakulu kwa kuwa mwinsho muludira
kunipenda. Sikuwa amúkinipendanga, fala amukiwa na nafasi. 11 Vyanamba-vi samba
kwa kusakula kinu, konta nirifunda niwe radi na caniri nawo noco. 12 Omi nukwijiwa
hali yakwisiwa, na nukwijiwa novyo hali yakupata vinu vingi visakikana. Nirifunda
namuna ya kuwa radi kila mahala na kila hali: anta nikute au anta inikore njala,
nukuwa radi. Kuwa nawo kinu cingi au kutowa kuwa nawo, nukuwa radi. 13 Nikidiri
kutenda vinu piya julu ya ire anípa nguvu. 14 Novyo-sivyo, mutenda sana kunisaidiya
panikiwa na mashaka.
15 Na umwe wanyewe waFílipi, mukwijiwa novyo kuwa pananzire kwereza Habari
Ngema panilawire Makedoniya, aiwerepo jamati nyengine ya wenzangu yakunípa
newo kupokerera ila umwe tu basi. 16 Anta paníkiwa inti ya Tesalonika, novyo mu-
niperekera, zaida ya mara moja, nsaada wa vinu vyanikisakula. 17 Siyo kuwa nísakula
kumeriwa vinu, fala vinajibu muzidi kongeziwa thawabu zenu. 18 Nipokerera piya
vinu, nanawo vingi vyawenye! Viningipa vinu vyamuniperekere na Epáforaditu. Viwa
kamba swadaka yakunuwira sana, kafara yakusakikana na yakumwajibu Mwenyez-
imungu. 19 Na Nlungu wangu akupeni kila kinu camusaka conse, kwa utajiri wake
ntukufu julu ya Almasihi Insa. 20 Basi, Mwenyezimungu Baba wetu atukuziwe kwa
daima milele. Aamina.

Salamu za mwinsho

21 Salamu zawo piya watakatifu, walungane na Almasihi Insa. Wanduzangu wari
nomi, newo novyo wakuperekerani salamu. 22 Wakuperekerani salamu piya watakat-
ifu, kuzidi wanu wakola kazi kunyumba ya Nfalume nkulu Kaisari.
23 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe namwe.

* **4:3** Ero buku-ro randikiwa mazina a wanu wari nawo mainsha mapya julu ya Insa Almasihi.

Waraka ya Paulu ka waKolosayi

Mwanzo

Kolosayi íkiwa kaya maalumu ya Áziya, kúkiwa kitambo ca kilometuru miya na sitini upande wa malawira-juwa wa Efezu. Paulu ákiwa saanafika Kolosayi fala ákiwa radi kusikira kuwa wenye kwamini wa Kolosayi wankuntumaini Insa kanguvu. Ewo wâsikira Habari Ngema zikereziwa na mwenye mmoja wakwitiwa Epáfora akikalanga noko, fala kwa nowo wakati-wo, iye kâfungiwa nkalaboshu pamoja na Paulu.

Kolosayi, wenye kwamini wengi wákiwa wanu Sawari-Mayahudi, na kati yawo wamojawapo wazowereziwa inlimu sazifãi. Wakidaniza kuwa wájuzi kuwambudu malaika pamoja na viyumbe vyengine saviwoneka ikiwa wasakula kumwambudu Mwenyezimungu. Fala Paulu akisaka kuwa ewo wereriwe kuwa Almasihi kawa pamoja na Mwenyezimungu mbinguni, katawala julu ya piya viyumbe vya uwezo vyakuwoneka na saviwoneka. Ndi ntamana wanu wajuzi wamwabudu Almasihi. Iye ndi nkulu kwa piya wengine, na ndi kiswa ca jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kwa nafsi ya Mwenyezimungu, na mwenzangu
Timotiyu, tukwandikirani eyi waraka-yi 2 umwe, wenye kwamini wa Kolosayi, wan-
duzetu makamilifu mulungane na Almasihi. Mwenyezimungu Baba wetu akujanliyeni
rehema na salama.

Kushukuru ka Paulu

3 Patukulebelelani duwa ponse, daima tinshukuru Mwenyezimungu, Baba wa
Mwenye wetu Insa Almasihi, 4 konta tisikira kuwa muntumaini Almasihi Insa, na
watakatifu piya muwapenda. 5 Mutenda javyo kwa tamaa yamutuririwe mbinguni,
yamwanzire kusikira julu ya usemi wakweli wa Habari Ngema 6 yukufikireni umwe.
Eyo Habari-yo, kamba vyaikula na vyaipa visumo ulumwengu nzima, na kati yenu
novyo iwankukula na iwankupa, tangu suku yamusikire kuhusu rehema ya Mwenyez-
imungu, yamwereriwe ka ukweli. 7 Eyo murifunda na Epáfora, mwenzetu mpendani
wetu, ntumisi kamilifu wa Almasihi kwa ajili yenu. 8 Novyo iye katereza kuhusu pendo
renu rilawa nRoho Takatifu.

Duwa ka wenye kwamini

9 Kwa javyo, tangu suku yatanzire kusikira, ofwe atinamba kwasa kukulebele-
lani duwa. Tinlebela Mwenyezimungu akwijazeni wijiwifu piya na werevu ulawa
nRoho mwake, mwereriwe nfululu vyaasaka iye, 10 ipate muinshi kamba vinjuzi
kuinshi munu alungána na Mwenye, kwa namuna vyavimwajibu iye. Namuna-yo
ndi kupa visumo kwa piya vitendo vyenu vyema, na kukula kwenu mukimwijiwa
Mwenyezimungu nfululu. 11 Tukulebelelani murimbisiwe kwa nguvu piya za uwezo
wa utukufu ipate muhitamili daima na imani pamoja na radi, 12 kuno mukishukuru
ka Mwenyezimungu Baba. Iye akukidiriseni kupata fungu ra irati ya watakatifu wari
nkati ya nuru. 13 Iye ndi atilavire nkati ya uwezo wa kisi, akitisamisa akitingiza
muufalume wa Mwanawe waampenda iye. 14 Julu ya Mwana-yo, tikomboriwa, dambi
zetu ziswamiiwa.

Almasihi kawa julu ya viyumbe piya

15 Almasihi ndi nfano wakuwoneka wa Mwenyezimungu saawoneka,
iye ndi ntanzi*,

* **1:15** Kwa javyo, ndi nriti wa Baba.

kábula ya kumbiwa viyumbe piya.
16 Kamana julu ya Almasihi,
piya viripo mbinguni na duniya vyumbiwa,
vinu vyakuwoneka na saviwoneka,
vyakuwa na nguvu ya kiroho au nguvu ya kibinadamu,
vyakutawala au vya mamulaka pakulu.
Piya vyumbiwa julu yake, na kwa ajili yake.
17 Iye kawapo tangu savinombiwa viyumbe piya,
na iye ndi aténza kuwapo vinu piya.
18 Iye ndi kiswa ca jamati, mwiri wake.
Iye ndi mwanzo, na ntanzi kufufuriwa ka wafwi,
ipate kwa vinu piya, apate mahala patanzi.
19 Kamana vimwajibu Mwenyezimungu kuwa
namuna zake piya ziwe nkati ya Almasihi.
20 Na vimwajibu novyo viyumbe piya kupatanisa naye julu ya Almasihi,
julu ya damu yake itawanyike pansalaba.
Kwa javyo, viyumbe piya, mulumwengu-mu au mbinguni,
vikare kwa usalama na Mwenyezimungu.

21 Nomwe novyo mida múntula minyongo Mwenyezimungu, na mukiwa maaduwi
wake julu ya vitendo vibaya vyamukiwazanga na vyamukitendanga. 22 Fala sambi, julu
ya kifo ca mwiri wa Almasihi, Mwenyezimungu katula mupatane naye, ipate muwajise
mbere yake wari watakatifu na swafi, sawana lawama. 23 Fala ibidi muzidi kutumaini,
kwamini kwenu kuwe kamba aliserusu ya nyumba yakukomala, saisakikana kuku-
pani tamaa nyengine koliko yamupokerere pamusikire Habari Ngema. Eyi Habari-yi
wereziwa wanu piya mulumwengu-mu. Noyo yanitumikire omi Paulu.

Paulu atabika kwa sababu ya wenye kwamini

24 Sambi, niwa radi kutabika kwa ajili zenu. Nankutimiza na mwiri wangu tabu
zibakire zaakitabika Almasihi. Nisaka kutenda javyo kwa ajili ya jamati, mwiri wa
Almasihi. 25 Nilawirira kuwa ntumisi ka wenye kwamini, kwa kuwa Mwenyezimungu
kanigabizi kazi ya kukwerezani piya Habari za Mwenyezimungu. 26 Wakati upitire,
Mwenyezimungu kâwafisa wanu piya ngano yake fala epa sambi kankuwolotera wanu
wake watakatifu. 27 Ka watakatifu-wo, Mwenyezimungu asaka awafafanurire utajiri
wa utukufu wa ngano-yo mbere ya wanu Sawari-Mayahudi. Eyo ngano-yo ndi Almasihi
ari mmyoyo mwenu, ndimana muwa nawo tamaa yakuvuza vinu vya utukufu visáka
kuja.
28 Kwa javyo, tíwereza habari ya Almasihi. Títumira wijiwifu piya kunlanga na
kunfunda kila munu ipate tinjise munu-yo mbere ya Mwenyezimungu wakutimu,
kulungana na Almasihi. 29 Kwa noyo anzima-yo, nítenda juhudi yakukola kazi na uwezo
piya waanipa. Uwezo-wo útenda kazi kanguvu nkati yangu.

2

1 Kamana nísaka umwe mwijiwe kuwa nankukola kazi kanguvu zangu piya ipate
nukusaidiyeni umwe na wenye kwamini wekála Layodikeya, na wengine sawanamba
kuniwona uso ka wajii. 2 Nankukola kazi javi ipate myoyo yawo irimbisiwe, ilungane
julu ya kupendana. Kwa javyo, muwe nawo utajiri wa uhakika wakweli, ipate
mwereriwe nfululu ngano za Mwenyezimungu, ziri kolotiwa julu ya Almasihi. 3 Kati
yake, afisiwa mali piya a wijiwifu na werevu. 4 Evi nukwandikirani ipate musitesiwe
na munu mmojawapo na masemo a kukugilibuni. 5 Kamana ingawa mwiri wangu auri

pamoja nomwe, fala moyo wangu uwa noko. Na nukutenderani radi kwa kwijiwa kuwa
múpangana vyema, na moloka nkati ya kwamini kwenu mulungana na Almasihi.

Mana a kulungana na Almasihi

6 Ndimana, kwa kuwa munkubali Almasihi Insa awe Mwenye wenu, enendani kwa
kulungana naye. 7 Tulani mizipe yenu nkati yake, jengani mainsha enu julu yake,
kamilikani kwamini kwenu kamba vyamufundiwe, na shukuruni pakulu!
8 More-more, asukuteseni munu kukwiwirani uhuru wenu julu ya namuna zake za
mawazo, sazifãi kinu. Eyo mawazo-yo aaja na Almasihi, ila alawirira nkati ya tabiya
za wanu au mashetwani wataware mulumwengu-mu. 9 Musitesiwe konta Almasihi,
paakiwapo mulumwengu-mu, mwiri wake zimwikala ka kumwijala piya namuna
za kiMwenyezimungu. 10 Nomwe, kwa kuwa mulungana naye, akwijareni mainsha
kamili, konta iye ndi kiswa ca piya wari kutawala na wari na mamulaka.
11 Kwa kulungana naye mwingira itani, fala siyo itani yawengiziwe wanu mmwiri,
ila itani yakulawa ka Almasihi*. 12 Almasihi katenda javyo wakati umwe wamoziwe.
Iwa kamba muzikiwe pamoja naye na, julu ya kwamini uwezo wa Mwenyezimungu
anfufure Almasihi ka wafwi, mufufuke naye novyo. 13 Mida, umwe mûfwa nkati
ya tabiya zenu za dambi, na kwa kuwa ámuri Mayahudi amufulata Shariya†. Fala
sambi, kwa kulungana na Almasihi, Mwenyezimungu kakupani mainsha mapya. Iye
katiswamii piya madambi etu, 14 kafuta waraka yaândikiwe deni yetu ya madambi, ikiti-
laumu kwa sababu ya kutowa kufulata Taureti. Kweli, paagomezeriwe Insa, waraka-yo
Mwenyezimungu kagomezera nopo, ndimana aina nguvu tena. 15 Pansalaba nopo,
Almasihi kawashinda wari kutawala na wari na mamulaka, kawalavya nguvu zawo
piya. Kawafezeyi mbere ya viyumbe piya, kawalongoza washindiwe nkonjo nzima.
16 Kwa sababu ya piya-vyo, musimwase munu kukulaumuni kuhusu shuruti ya
kurya au kunywa, suku maalumu yakuntukuza Nlungu, sherehe yakuwoneka mwezi
mupya, au suku maalumu yakupumula. 17 Evyo vitendo-vyo piya víkiwa kinviri ca
ukweli mpaka paufikire ukweli, na ukweli wawenye ndi Almasihi. 18 Musimwase munu
mmojawapo kukulavyani thawabu zenu kwa kukukenekezerani kuwa murinyenyek-
eye savijuzi au muwambudu malaika. Munu kamba-yo aritula ubora koliko umwe
kwa sababu ya kumwisukira ruhuya maalumu, fala aridãi bila shariya, mawazo ake a
kibinadamu, 19 kasa kulungana na kiswa cake. Kiswa-co ndi Almasihi alongóza vifingo
vya mwiri wake piya, ipate vitayiwe nguvu, vilunganisiwe na malungo pamoja na
mizipe, mwiri ukurisiwe na Mwenyezimungu.

More-more na minabii walongo

20 Umwe, kwa kuwa mufwa pamoja na Almasihi, mwanawo uhuru kati ya
mashetwani wataware mulumwengu-mu. Sambi, mbana musikiriza shuruti za mu-
lumwengu-mu? Musisikirize shuruti zamba javi: 21 “Musikumbure” wala “Musirye”
wala “Musitumire”. 22 Shuruti kamba-zi, piya zihusu vinu vyakutumira vikipita. Ezo
ngano na inlimu za wanu. 23 Wanu walazímisha nozo shuruti-zo wáwalanda wejiwifu.
Ewo wákenekeza wanyewe vitendo vya dini fala dini-yo ndi ya binadamu. Wákolota
kunyenyekeya fala sakuri kakweli, na upande wa dini yawo, wáritabisha mwiri wawo
wanyewe. Fala evyo avifãi kinu, avinsaidiya munu kushinda wájibu wake wa kibi-
nadamu.

3

Namuna nyipya ya kuinshi kulungana na Almasihi

* **2:11** Itani yakulawa ka Almasihi ulaviwa upande wetu uri nawo wájibu wa vitendo vya madambi. † **2:13** Kigeregu: “kwa kuwa amwingire itani ya mwiri”.

1 Paafufuke Almasihi, nomwe novyo mufufuka. Ndipairi sakulani vinu vya mbin-
guni, kaari Almasihi upande wa nkono nriro* wa Mwenyezimungu. 2 Musishugulikire
vinu vya mulumwengu-mu, ila shugulikirani vinu vya mbinguni. 3 Kamana mufwa, na
mulungana na Mwenyezimungu, mainsha enu afisiwa pamoja na Almasihi. 4 Almasihi
ndi mainsha etu a kweli. Iye paasaka kulawirira tena mulumwengu-mu, nomwe novyo
mukuja kulawirira pamoja naye nkati ya utukufu wake.
5 Ndimana wájibu wenu wa kibinadamu, ulayani: lukware, ucafu, hamu mbaya,
wájibu mbaya, na coyo, konta coyo sawa-sawa na kuwambudu maswanamu. 6 Kwa
sababu ya novyo, ikuja nyongo yakofya ya Mwenyezimungu. 7 Mida noyo nyongo-yo
yanza kukwambatani, konta mukitenda novyo vitendo-vyo. 8 Fala sambi umwe, asani
evyo vitendo-vyo piya: kukimiwa, nyongo, ubaya, kukufuru, pamoja na kusowera
caputu. 9 Musitesane konta amuri camukiwa mida, amutenda tena tabiya zamuki-
tendanga. 10 Ila lawirirani kuwa wanu wapya, wakupinduriwa upya kila mara ipate
muwe nawo wijiwifu nfululu munlande iye akumbireni. 11 Wakati-wo, avimmweri
tena Yahudi wala Saari-Yahudi, ataiwe itani wala satayiwe, nshenzi wala asilimuke,
ntwana wala nlungwana. Ila Almasihi tu ndi vinu piya, na iye ainshi nkati ya wanu
wake piya.
12 Umwe ndi mutondoriwe na Mwenyezimungu, watakatifu, na wenye kupendiwa.
Ndimana ritayeni moyo wa huruma, wema, kurinyenyekeya, wororo, na wakuvu-
mirira. 13 Hitamiliyanani munu na mwenziwe. Ikiwa mmojawapo kakosiwa, swami-
iyanani. Kamba Mwenye vyakuswamiireni umwe, nnomwe novyo swamiini. 14 Kinu
bora koliko piya-vyo ndi kupendana, konta kupendana ndi lundo kamilifu ra kulun-
gana. 15 Asani salama yaakupani Almasihi ikulongozeni nkati ya roho zenu konta
kwa salama mwitiwa muwe mwiri mmoja. Na muwe wanu wakushukuru. 16 Habari
kuhusu Almasihi, ikwijareni pakulu ipate mufundane na mudumane kwa wijiwifu
piya. Mukinsifu Mwenyezimungu na shukurani mmyoyo mwenu, julu ya nyimbo
za zaburi, kaswaida, na nyimbo zakuja na Roho wa Mwenyezimungu. 17 Basi, piya
vyamutenda au vyamwamba, tendani kwa zina ra Mwenye Insa, kuno mukinshukuru
Mwenyezimungu Baba wetu kwa piya vyaatitendere Almasihi.

Namuna za kuinshi pakaya

18 Umwe waka mulombiwe, kila mmoja ansikirize nlumake konta evi ndi vyawajuzi
kutenda wafulati wa Mwenye. 19 Umwe walume mulombire, kila mmoja ampende
nkawake sana-sana, asiwepo wakuntabisha nkawake.
20 Umwe wana, wasikirizeni kwa kila namuna wawa zenu, konta javyo ndi vyav-
imwajibu Mwenye Insa. 21 Umwe wawawa, musiwandibu wanenu daima ipate wasi-
uzunike.
22 Umwe watwana, wasikirizeni kwa kila namuna mamwenye wa mulumwengu-mu.
Daima, kuwapo wanyewe au kutowa kuwapo, kolani kazi sana. Musitende kamba
wasakula kutenda vyakuwajibu wanadamu basi, ila na myoyo ya ukweli, ritureni kuwa
watumisi wakumwinshimu Mwenye Insa. 23 Kwa piya vyamutenda vyonse, musiture
kuwa mwankuntumika binadamu. Ila tendani kanguvu kamba múri kuntumika
Mwenye Insa. 24 Kumbukirani kuwa mukuja kupokerera tuzo ya irati ka Mwenye
wawenye. Kusema kweli, wamuri kuntumika ndi Mwenye Almasihi. 25 Kamana
ware waténda vibaya wakuja kuhukumiwa kwa vibaya vyawatendire. Aipo namuna
yakusiyana.

4

1 Umwe mamwenye, kwa kuwa mukwijiwa kuwa nomwe novyo mwanawo Mwenye
wenu mbinguni, watafitini sana watwana wenu kwa shariya na haki.

---

* **3:1** "Nkono nriro" ndi mahala pakusifiwa.

Paulu awalanga wenye kwamini

2 Zidini kulebela duwa, mukirinang'anizira na mushukuru. 3 Nofwe novyo tilebele-
leni duwa ipate Mwenyezimungu atifungurire nryango tipite tikereza Habari yake,
mpango kuhusu Almasihi sawejiwa wanu mpaka sambi-pa. Kwa sababu yakupita
nikereza, noko ndi canifungiriwe nkalaboshu-mu. 4 Basi, lebelani duwa ipate omi
nereze usemi-wo sana-sana kamba vyanijuzi kwereza.
5 Muwe wejiwifu mbere ya wanu sawamwamini Almasihi. Mukipata atuwa, tu-
mirani kwa namuna ngema. 6 Mukipakanira na wanu, mwaha wenu unowe kamba
cakurya cakulungiwa munyu. Mwijiwe vyakunjibu kila mmoja.

Salamu za mwinsho

7 Tikiku, nduyetu wakupendiwa, akwerezani hali yangu piya. Iye ntumisi
mwaminifu na pamoja nomi antumikanga Mwenye. 8 Basi ndi canukuperekereni
umwe Tikiku-yo ipate mwijiwe hali yetu, na iye akurimbiseni myoyo. 9 Onezimu,
nduyetu mwaminifu, wakupendiwa, ari munkonjo mwenu, iye pamoja na Tikiku vinu
piya vikuna kuno wákwijiwisani.
10 Arishitariku afungiwe pamoja nomi akuperekerani salamu, pamoja na Maruku
nduye Barinaba. Kuhusu Maruku, musikira sana-sana vyatukulaizireni kuwa paája
kukuwonani, mumpokerere vyema. 11 Insa (wakwitiwa zina rengine Zushutu), iye
novyo akuperekerani salamu. Nkati ya Mayahudi wenye kumwamini Almasihi, ewa
watatu-wa tu basi ndi wakola kazi nomi yakwereza ufalume wa Mwenyezimungu. Ewa
ndi wanirimbisa moyo.
12 Epáfora, antúmika Almasihi Insa, na iye novyo ari kati ya nkonjo wenu, akuperek-
erani salamu. Daima átenda jitiyadi yakukulebelelani duwa, ipate moloke, muwe
makamilifu, na muwe na hakika pakulu kuhusu piya nafsi ya Mwenyezimungu.
13 Nikwakikisha kuwa Epáfora akushugulikirani pakulu umwe pamoja na wanu wari
makaya makulu a Layodikeya na Hiyerapori.
14 Luka, dotoru wetu wakupendiwa, pamoja na Dema wakuperekerani salamu.
15 Tiwaperekera salamu wanduzetu wa Layodikeya, nlumbwetu Ninfa, pamoja na
jamati ya wenye kwamini ijumananga nnyumba mwake.
16 Eyi waraka-yi mukisa kufyoma, waperekereni wenye kwamini wa Layodikeya
ipate newo novyo wakafyome. Na waraka yaniwaperekere wanduzetu wa Layodikeya,
ikija kwenu, nomwe mufyome. 17 Na Arikipu mwambireni javi: "Tunza kazi yau-
gabiziwe na Mwenye Insa utimize."
18 Mwinsho, omi Paulu nankukusalimuni ka kukwandikirani na makono angu
mwanyewe.
Musiriware kuwa nifungiwa nkalaboshu.
Rehema iwe nomwe!

Waraka 1 ya Paulu ka waTesalonika

Mwanzo

Paulu paakikola kazi pakulu Tesalonika apate mainsha a kutwa, kâfungula noko jamati. Tesalonika íkiwa kaya maalumu ya Geresiya. Wafulati wa Insa wengi wa Tesalonika mida wâkiwabudu maswanamu, wákiwa sawanamba kwijiwa njira ya Insa. Fala wakimwamini Mwenye Insa, wákiwa makamilifu, ntamana habari zenera inti ire piya. Dalili eyi ndi waraka yakwanza yaandike nkati ya piya Injili. Eci kitabu-ci candikiwa mwaka 51 bandi ya Almasihi.

Wákiwapo wanu wamojawapo wanza kubishana na Paulu, ikibidi kuwatira akuka Atena. Fala kampereka rafiki yake nnemba wakwitiwa Timotiyu ipate akawone vyawari kuinshi wenye kwamini Tesalonika kure. Timotiyu paaludire, kampa Paulu habari ngema futi za pendo na kwamini ka wafulati wa Insa kaya ya Tesalonika.

Zíkiwapo tafauti mmojawapo njamati. Wakazi wengine wênuka konta wakidaniza kuwa Mwenye Insa kawa karibu ya kuludi. Wengine wafazaika konta jamaa zawo wâfwa Almasihi saanaludi. Basi Paulu akiwambira mambo ája kukuna wakati wasaka kuludi Mwenye Insa, na namuna vyawakijuzi kuinshi mpaka nowo wakati-wo.

Salamu

1 Omi Paulu na Sila[*] pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wanu
wa jamati ya Tesalonika, umwe muri upande wa Mwenyezimungu Baba na Mwenye
Insa Almasihi. Rehema na salama viwe namwe.

Mifano ya kwamini ka waTesalonika

2 Daima tinshukuru Mwenyezimungu ka umwe piya. Patitenda duwa, nomwe
tukulebelelani. 3 Patisowera na Mwenyezimungu Baba wetu, tiwaza kazi yamukorire
kwa kwamini kwenu, tabu yenu nkati ya kuwapenda wenzenu, na namuna zamuri
kuhitamili kwa sababu ya tamaa ya Mwenye wetu, Insa Almasihi. 4 Kamana umwe,
wanduzetu mupendiwe na Mwenyezimungu, tukwijiwa kuwa iye kakutondolani.
5 Tukwijiwa evi konta paifikire Habari Ngema kwenu umwe, aiwere julu ya usowezi
tu basi, ila novyo julu ya alama za uwezo waatendire Roho Takatifu pamoja na uhakika
piya. Mukwijiwa tabiya zetu patikiwa pamoja, kwa fadili yenu. 6 Basi, umwe mupoker-
era habari na radi yakuja na Roho Takatifu, ingawa ikujisirani tabu nyingi. Kwa javyo,
umwe mufulatiza nfano wetu na nfano wa Mwenye Insa. 7 Kwa namuna-yo, anta umwe
wanyewe mulawirira kuwa nfano mbere ya wenye kwamini piya wa Makedoniya na
wa Akaya. 8 Kamana usemi kuhusu Mwenye Insa wankuvuma ulawa kwenu mpaka
ka wanu wa kila upande wa Makedoniya na wa Akaya. Kila mahala vyankusikirikana
kuwa munwamini Mwenyezimungu, kwa javyo aisakikana ofwe kuwambira kinu.
9 Ewo wanyewe wankuzidi kusowera kuhusu namuna ngema pakulu zamutipokerere,
na namuna vyamuzungunukire ka Mwenyezimungu, mukitipuka milungu ya ulongo
ipate muntumike Nlungu hai na wa ukweli. 10 Na nowo wankusowera namuna
vyamurindira na radi pakulu kuja ka Mwana kulawa binguni[†]. Iye ndi Insa, afufuriwe
na Mwenyezimungu ka wafwi, mwenyé kutombola ofwe nkati ya hukumu yakofya
isaka kuja.

2

Paulu akumbukira wakati wekare Tesalonika

[*] **1:1** Sila zina rengine Silvanu. [†] **1:10** Kuja ka Mwana wa Mwenyezimungu mara yapiri.

[1] Wanduzetu, mukwijiwa kuwa kuja kwetu ofwe kukuwonani akuwere ka bure.
[2] Mukwijiwa kuwa titabika na atipata matukano kaya ya Filipi. Novyo-sivyo, Nlungu
wetu katisaidiya kukwerezani bila wofi Habari zake Ngema, ingawa wanu wengi
wakibishana nafwe. [3] Vyatukutafadalireni sivyo vya ukosa, wala vya ucafu, wala
atiyerere kukutenvyani. [4] Kwasa javyo, kwa kuwa titondoriwa na Mwenyezimungu,
tigabiziwe kwereza Habari Ngema, tísowera kamba mashikarakanzi wake. Anzima yetu
siyo yakuwajibu wanadamu ila yakumwajibu Mwenyezimungu, apíma myoyo yetu.
[5] Kamana mukwijiwa kuwa atinamba kuyerera kukutenvyani julu ya kukwambirani
vinu vyema-vyema kuhusu umwe. Na atukutafitireni kuwa marafiki zenu ipate mutipe
nzuruku. Mwenyezimungu neye shahidi wetu. [6] Wala atisakure kusifiwa na munu
mmojawapo, atisakure kwenu umwe wala ka munu mwengine, [7] ingawa tanawo haki
ya kukukenekezerani vinu konta tiwa mawalii wa Almasihi. Fala tíkiwa pamoja namwe
kwa namuna ngema, kamba ametoto vyawatafiti wanawe. [8] Tukupendani pakulu,
ntamana tiwa radi, siyo kwa kukwerezani Habari Ngema ya Mwenyezimungu tu basi,
ila kukupani novyo mainsha etu awenye, konta mulawirira kuwa wapendani wetu.
[9] Wanduzetu, amukumbukira vyatikorire kazi pakulu na tabu nyingi zawenye?
Tíkikola kazi usiku na nsana ipate, patukukwerezani Habari Ngema ya Mwenyez-
imungu, vyatikitumira isiwe garama yenu umwe. [10] Umwe wanyewe muwa mashahidi
wetu, na Mwenyezimungu neye novyo shahidi wetu, kuwa namuna yetu íkiwa takat-
ifu, kamilifu, na bila makosa kwenu umwe wenye kwamini. [11] Mukwijiwa kuwa
kila mmoja kati yenu tintafiti kamba wawa vyawatafiti wanawe wa kuwapongola.
[12] Tukurimbisani myoyo, tukunyamazani, na tukutafadalini, ipate muinshi kamba
vyawajuzi kuinshi wanu walungána na Mwenyezimungu, ire akwitireni muwe upande
wa utukufu muufalume wake.
[13] Ofwe tizidi kunshukuru Mwenyezimungu kwa kuwa, pamupokerera usemi wa
Mwenyezimungu wamusikire kwetu ofwe, mukubali na radi, mwakikisha kuwa
auwere usemi wa wanu tu basi ila uwa usemi wa Mwenyezimungu. Kweli-kwelini
ndi nowo, uri kukola kazi kwenu umwe wenye kwamini. [14] Kamana umwe, wan-
duzetu, muwalanda ware walungane na Insa Almasihi mmajamati a Mwenyezimungu
Yudeya. Konta wákitabika kulumbatiwa na Mayahudi wenziwawo, na umwe novyo
múkitabika, kulumbatiwa na wenzenu. [15] Mayahudi wamojawapo wamulaya Mwenye
Insa, wawólaya minabii, na ofwe watituwisa. Ewo awajibisa ka Mwenyezimungu
na wawalumbata wanu piya. [16] Wakenekeza kutiziwiya tisiwereze wanu Sawari-
Mayahudi wasivushiwe. Kwa javyo, wawankuzidi kongeza madambi awo. Fala
mwinsho, iwagwirira hukumu ya Mwenyezimungu.

Paulu kumwajibu kuludira Tesalonika

[17] Kuhusu ofwe, wanduzetu, patasane nomwe kwa suku aba (ingawa myoyo yetu
daima iwa pamoja namwe), tíkiwa nawo hamu pakulu namwe, vikitajibu pakulu tiwo-
nane uso ka wajii. [18] Vitajibu pakulu kuja kukuwonani. Nomimi Paulu nikenekeza kuja
eko zaida ya mara moja, fala Ibilisi katiziwiya. [19] Kusema kweli, kinani citipa tamaa na
radi? Lemba retu mbere ya Mwenye Insa paasaka kuludi ndi repi? Ndumwe-po! [20] Basi,
umwe ndi mutikurisa viswa na ndi mutitenza kuwa radi!

3

Kuzuru ka Timotiyu na vyema vyereze

[1] Ndimana, patikidirire kurinda tena kusikira habari zenu, tinuwiya vyema omi
na Sila tikare yeka yetu Atena kuno, [2] timpereke Timotiyu aje akuwoneni. Iye
ndi nduyetu ari kukola kazi ya Mwenyezimungu pamoja nofwe, ya kwereza Habari
Ngema ya Almasihi. Timpereka ipate akoloseni na akurimbiseni myoyo nkati ya
kwamini kwenu, [3] ipate asiwepo wakukafílika nezi tabu zamuri kukuna-zi. Kamana

mukwijiwa wanyewe kuwa ofwe wafulati wa Insa tijuzi tirindire kutabika. [4] Kamana,
anta patikiwa onse kwenu-ko, tukwambirani tangu mida kuwa tikuja kulumbatiwa,
sawa-sawa kamba vyamwijiwa vikunire. [5] Kwa javyo, panitowire kukidiri kurinda
habari zenu, nukuperekerani Timotiyu aje ejiwe kuhusu kwamini kwenu. Nukukop-
erezani kushetwaniwa na mwenyé kuwashetwani wanu*, na kazi zetu azingari kufãi
kinu.
[6] Fala epa sambi Timotiyu kaludi, kalawa kwenu-ko kaja kuno. Kaja nawo habari
ngema ya kwamini kwenu na pendo renu. Katambira kuwa mwankutikumbukira
daima na radi, na mwanawo hamu ya kutiwona, kamba ofwe novyo. [7] Basi wan-
duzetu, ingawa tanawo tafauti nyingi na titabika pakulu, habari za kuwa mwankuzidi
kumwamini Mwenyezimungu zankutirimbisa myoyo. [8] Epa sambi, kwa kuwa tikwi-
jiwa kuwa mungari moloke ka Mwenye, javyo tiinshi vyema. [9] Basi, tukushukuruni
pakulu ka Mwenyezimungu! Ofwe tiwa radi pakulu futi mbere ya Mwenyezimungu
kwa sababu zenu umwe! [10] Usiku na nsana, tinlebelela Mwenyezimungu kwa myoyo
yetu piya ipate tije tiwonane uso ka wajii, titimize cukubakireni muzidi kumwamini
Mwenyezimungu.
[11] Sambi, Mwenyezimungu mwanyewe, Baba wetu, pamoja na Mwenye wetu Insa,
watilongoze mpaka kwenu. [12] Na Mwenye akukuriseni na akongezeni pakulu kupen-
dana kwenu watupu na ka wanu piya, kamba ofwe vyatukupendani umwe. [13] Kwa
javyo, pakuludi Mwenye wetu Insa na watakatifu wake piya, iye akoloseni myoyo yenu
muwe takatifu, bila baka, mbere ya Mwenyezimungu Baba wetu.

4

Inshini namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

[1] Mwinsho, wanduzetu, tukulebelani na tukutafadalini kwa mamulaka ya Mwenye
Insa, inshini kamba vyamujuzi kuinshi kwa namuna vyatukufundireni, ipate vimwa-
jibu Mwenyezimungu. Nepa mwankuinshi futi, basi tukutafadilini kuwa muzidi
kuinshi javyo pakulu pawenye. [2] Mukwijiwa ngano zatukupereni julu ya mamulaka
a Mwenye Insa. [3] Kamana vimwajibu Mwenyezimungu ndi kuwa muwe takatifu
javyo: murisapuse lukware. [4] Kila mmoja atunze mwiri wake awe swafi na en-
shimiwe. [5] Musifulate wájibu mbaya kamba vyawatenda ware sawanshugulikira
Mwenyezimungu. [6] Musimwiwire nduyenu nfulati wa Insa julu ya kutenda lukware,
konta Mwenye ariripira ka wanu watenda javyo, kamba vyatukulaizireni kanguvu
tangu-mida. [7] Kamana Mwenyezimungu aatitire kutenda ucafu ila katita tiwe watakat-
ifu. [8] Basi, munu akatala kufulata shuruti-zi onse aari kunkatarira mwanadamu, ila
kawankunkatarira Mwenyezimungu, mwenyé kukwisusirani Roho wake Takatifu.
[9] Sambi kuhusu kupendana munu na mwenziwe, amusakula kuwa tukwandikireni
kinu, kamana Mwenyezimungu mwanyewe kakufundani kupendana. [10] Kweli-
kwelini, muwapenda wanduzetu piya wari kuinshi Makedoniya piya. Novyo-sivyo,
tukutafadalini wanduzetu muzidi kuwapenda pakulu wanduzenu-wo. [11] Tendani
juhudi muinshi salama, musitafiti mashuguli a wanu wengine, na tendani kazi mupate
luziki renu, kamba vyatukulaizireni. [12] Kwa javyo, muinshi vyakujuzi mbere ya wanu
sawanfulata Insa, na muinshi samusakula luziki ra munu.

Kuja ka Mwenye Insa

[13] Epa sambi wanduzetu, vitajibu musitikine kuhusu wenye kwamini wafwire, ipate
musiuzunike kamba wanu wengine sawana tamaa. [14] Kamana, kwa kuwa tikubali
kuwa Insa kafwa na kafufuka kankuinshi tena upya, tanawo uhakika kuwa piya
wafwire wakintumaini Insa, ewo novyo Mwenyezimungu awajisa wawe pamoja naye.

* **3:5** Mwenyé kuwashetwani wanu ndi Ibilisi.

15 Kwa usemi wa Mwenye, tukwambirani javi, kuwa ofwe tiri hai pakuludi Mwenye
atishubutu kuwonana naye kábula wafwi sawanawonana naye. 16 Kamana Mwenye
akwisuka kulawa binguni, akuja iye mwanyewe paaja kukuwa akilavya ámuri, nku-
lungwa wa malaika awatuma malaika wengine, na baramanda ya Mwenyezimungu
ikwibiiwa pom-pooom. Ikisa wafwire wakintumaini Almasihi, ewo wakuwa watanzi
kufufuriwa. 17 Ikisa, ofwe tíri hai mulumwengu-mu, tibakire-fwe, Mwenyezimungu
átitwala pamoja na wafwi wafufuriwe ware, ipate tikawonane na Mwenye mmawingu
julu. Basi, tikuwa pamoja na Mwenye kwa milele. 18 Ntamana, kwa ewu usemi-wu,
rimbisanani myoyo.

5

1 Kuhusu namuna na wakati wavisáka kukuna piya-vi, wanduzetu, amusakula kuwa
tukwandikireni. 2 Konta umwe mukwijiwa sana-sana kuwa suku ya kuludi Mwenye
ifíka wanu sawarindira, kamba mwivi vyaaja usiku saarindiriwa. 3 Wakati wanu
wawamba javi: "Tankuinshi salama na tanawo cakurikengera", basi kwa mpunde
nowo, cíwesukira kinu cakofya pakulu, kamba malwazo akupongola akutabika mwana-
muka wamimba. Newo awashubutu kutira tabu zisaka kuja-zo.
4 Fala umwe, wanduzetu, amwenenda pakisi ca utikinífu, ntamana noyo suku-yo aija
kukwisukirani kamba mwivi. 5 Kamana ofwe atiri upande wa usiku wala upande wa
kisi. Piya-mwe muwa wana wa nuru, muwa upande wa nsana. 6 Basi, tisiriziuke kulala
kamba vyawatenda wanu wengine, ila tirinang'anizire na tiropereze. 7 Wakati wa
kulala na wakati wanu wawapita wakirewa ndi usiku. 8 Fala kwa kuwa tiinshi nsana,
tiropereze. Tivarire kwamini na pendo kamba kinga retu, na nkiswa tivarire kilemba
ca tamaa yakuvushiwa kwetu. 9 Konta Mwenyezimungu aatitondore atikimwire, ila
katitondola tivushiwe julu ya Mwenye Insa Almasihi. 10 Iye kafwa kwa ajili yetu
ipate, tiri hai au tifwire paasaka kuludi Insa, tiinshi tilungane naye. 11 Kwa javyo,
tendereranani radi na murimbisanane myoyo, kamba kweli-kwelini vyamuri kutenda.

Mawaidhwa a mwinsho

12 Wanduzetu, tukulebelani muwainshimu wari kutenda kazi nyingi kati yenu, waku-
longózani upande wa Mwenye, na wakudúmani makosa. 13 Wainshimuni na wapendeni
kwa nguvu zenu piya, kwa sababu ya kazi yawo.
Sakulani kuinshi salama munu na mwenziwe. 14 Vinu vyengine, wanduzetu,
tukutafadalini muwadume wafuko, warimbiseni myoyo wanu wa kuwesa tamaa,
wasungeni sana-sana wanu wa myoyo myepepe, na muhitamili wanu piya.
15 Nang'anizani kuwa munu asáka kuwa onse asiriripire mabaya ka mabaya. Ila
daima fulatani meema munu na mwenziwe, na ka wanu piya. 16 Furahini daima,
17 musase kulebela duwa, 18 na cukusinganani conse, shukuruni ka Mwenyezimungu.
Konta eyi ndi nafsi ya Mwenyezimungu ka umwe mulungane na Almasihi Insa.
19 Musitende kinu kimojawapo kuziwiya kazi ya Roho Takatifu, 20 wala musikejeli
usemi wa minabii. 21 Camwambiriwa conse, tunzani sana-sana, cema conse muture
mmoyo. 22 Na namuna piya za ubaya zonse, asani.

Salamu

23 Sambi, Mwenyezimungu mwenyé kuwapa wanu usalama, akutureni kuwa
watakatifu nfululu. Na piya-mwe kila mmoja, roho yake, moyo wake, pamoja na mwiri
wake, azidi kutowa kuwa na kosa mpaka suku ya kuludi Mwenye wetu, Insa Almasihi.
24 Akwitani ndi kamilifu, iye átenda vyakupereni tamaa.
25 Wanduzetu, pamulebela duwa, tikumbukireni. 26 Komazanani sana-sana piya
wenye kwamini. 27 Nukwamuruni kwa zina ra Mwenye kuwa eyi waraka-yi wafy-
omereni piya wenye kwamini. 28 Rehema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi, iwe pamoja
namwe.

Waraka 2 ya Paulu ka waTesalonika

Mwanzo

Nkati ya eyi waraka yawaperekera Paulu waTesalonika-yi, iye akwanza kunshukuru Mwenyezimungu konta pendo rawo na kwamini kwawo kukizidi kuka mbere. Zikiwapata tafauti nyingi zawenye fala Paulu kawambira kuwa javyo siyo namuna ya kuwahukumu, ila ndi namuna Mwenyezimungu vyaawayerera wanu kwamini kwawo.

Tesalonika-ko akiwapo munu akipitanga akamba kuwa îja waraka ya Paulu ikwamba kuwa Mwenye kaludi futi. Paulu akiwambira kuwa wasiteseke. Paulu kasowera novyo kuhusu hali mbaya iwapata wanu julu ya ufuko, ntamana kawahimu wanu kuwa wawe na niya ya kukola kazi.

Salamu

1 Omi Paulu, Sila*, pamoja na Timotiyu tukwandikirani eyi waraka-yi umwe wanu
wa jamati ya Tesalonika, umwe mulungáne na Mwenyezimungu Baba wetu na Mwenye
Insa Almasihi.
2 Rehema na salama viwe namwe kulawa ka Mwenyezimungu Baba na Mwenye Insa
Almasihi.

Kurimba moyo wakati wa kulumbatiwa

3 Wanduzetu, tijuzi daima tinshukuru Mwenyezimungu kwa umwe piya. Kusema
kweli, tanawo shariya ya kutenda javyo, konta kwamini kwenu kila mara kwankukula,
na mwankuzidi kupendana pakulu. 4 Kwa javyo, patipita mmajamati mengine a
Mwenyezimungu, tiridãi kuhusu kuhitamili kwenu na kwamini kwenu, nkati ya piya
kulumbatiwa na tabu zamuvumirira.
5 Kutabika kwenu kukolota sana-sana kuwa tírindira kulamula ka shariya ya
Mwenyezimungu. Kwa sababu ya kutabika kwenu, mukuja kuwalangiwa kuwa
na haki ya kwingira muufalume wa Mwenyezimungu. Kweli, mwankutabika kwa
ajili ya nowo ufalume-wo. 6 Kwa kuwa Mwenyezimungu ndi mwenyé shariya, iye
awauzunisa wenye kukuuzunisani, 7 na umwe muri kuuzunisiwa, Mwenyezimungu
akupani pumuzi pamoja nofwe, paaja Mwenye Insa kulawa binguni na malaika wake
wanguvu. 8 Iye akuja nkati ya malulimi a moto, áriripira nfululu ware sawankubali
Mwenyezimungu na wanu sawafulata Habari Ngema ya Mwenye wetu, Insa Almasihi.
9 Ewo wakuja kutabika hukumu ya kwaribiwa milele, waturiwa baidi ya Mwenye
na baidi ya utukufu wa uwezo wake. 10 Evyo vikúja kukuna suku Mwenye yaája
kupokerera utukufu ka piya watakatifu wake. Piya wankubáli-wo wakúja kushanga
ubora nkulu wa Mwenye. Noyo suku-yo nomwe novyo mukuja kuwa nkonjo nowo,
konta mukubali ushahidi wetu.
11 Kwa anzima-yo, tankuzidi kukutenderani duwa, ipate Nlungu wetu akutenzeni
muinshi kamba wanu wawétire iye wajuzi kuinshi. Mana ake, mutimize julu ya uwezo
wake piya vyema vyamupangire kutenda, na piya vyema vyamutenda kwa kwamini
kwenu. 12 Tilebela duwa javyo ipate zina ra Mwenye wetu, Insa Almasihi, ritukuziwe
kwa sababu yenu umwe, na umwe musifiwa pamoja naye. Piya-vi víkidirika kwa
rehema ya Nlungu wetu na ya Mwenye Insa Almasihi.

2

Vija kukuna saunafika wakati wa kuludi Mwenye Insa

---

* **1:1** Sila zina rengine Silvanu.

1 Sambi wanduzetu, tisaka tukwerezeni kuhusu kuludi ka Mwenye wetu Insa Al-
masihi na kujumana kwetu mbere yake. 2 Tukulebelani musifazaike wala musikafilike
na ware wapíta wakisema kuwa suku ya Mwenye ifíka futi. Musiwakubali anta wambe
kuwa wapokerera kubushuru kwetu, kufunda kwetu, au waraka yetu yakwamba javyo.
3 Musirase kukutesani munu kwa namuna isaka kuwa yonse! Konta noyo suku-yo
aifika mpaka kulawirire kubishana kukulu na Mwenyezimungu. Na “munu mbishi”
akúja kufafanuriwa, ire alamuriwe kuperekiwa motoni. 4 Iye abishana na piya milungu
ya wanu na piya vyakutukuziwa, aritula kuwa bora pakulu koliko ewo, mpaka atwala
cewo ca Mwenyezimungu nNyumba Takatifu, asema kuwa iye ndi Mwenyezimungu.
5 Amukumbukira kuwa novi ndi vyanûkwambireni panikiwa nomwe? 6 Mukwijiwa
kinu cinkatáza kuja sambi-pa, konta mbishi ire akúja kufafanuriwa ukifika wakati
waaturire Mwenyezimungu. 7 Kamana ubishi uwankuwatenza wanu ubaya, newo
uwapo futi, fala uwapo kisiiri-siiri kwa namuna yakuwa uwoniwe basi na wanu wa
Mwenyezimungu. Newo úzidi mpaka aziwíya ubishi-yo alainike. 8 Ikisa “munu mbishi”
ndi paája kurolota. Iye ndi ire ája kushindiwa na Mwenye Insa kwa usemi wake tu basi,
na akwaribiwa kwa nlangaza úja na Mwenye Insa. 9 Kuja ka munu mbishi-yu áwoneka
julu ya kazi yaatenda Ibilisi, atumira uwezo nkulu atende alama na maajuza a ulongo.
10 Akúja kutumira namuna piya za ubaya awatese wanu wafulata njira ya motoni, konta
wakatala kukubali ukweli uri na nguvu yakuwavusha. 11 Ntamana, Mwenyezimungu
awasa wateseke, newo novyo wakúja kukubali ewu ulongo-wu. 12 Basi, wakúja kuhuku-
miwa konta awakubali ukweli, ila viwajibu vitendo savina shariya.

Wafulati wa Insa wajuzi woloke wantumaini Mwenyezimungu

13 Fala daima tíjuzi tinshukuru Mwenyezimungu kwa sababu zenu, wanduzetu, muri
kupendiwa na Mwenye, konta Mwenyezimungu kakutondolani kuwa nkati ya wanu
watanzi kuvushiwa. Mupokerera kuvushiwa-ku julu ya Roho Takatifu akutenzani
kuwa takatifu, na julu ya kwamini ukweli. 14 Mwenyezimungu kakwitani akuvusheni
julu ya Habari Ngema yatipita tikereza, ipate muvuze nkati ya utukufu wa Mwenye
wetu, Insa Almasihi. 15 Basi sambi wanduzetu, olokani na mukorere makono mawiri
vyatukufundireni ofwe wanyewe na nkati ya waraka zetu.
16 Mwenyezimungu Baba wetu katipenda, na kwa rehema zake, katinyamaza milele
na katipa tamaa kamili. Basi, tinlebela Mwenyezimungu pamoja na Mwenye Insa
Almasihi, 17 wakunyamazeni myoyo yenu, na wakupeni nguvu kwa piya vinu vyema-
vyema vyamutenda na vyamwamba.

3

Paulu awalebela wenye kwamini watende duwa

1 Mwinsho wanduzetu, tilebeleleni duwa ipate habari kuhusu Mwenye yangupe
kusikirikana na itukuziwe, kamba vyavikunire paifikire kwenu umwe. 2 Tilebeleleni
novyo ipate tivushiwe mmakono mwa wacaputu na wabaya, konta siwanu piya
wamwamini Mwenyezimungu. 3 Fala kamilifu ndi Mwenye, akupani nguvu na
akukengerani mbere ya Ibilisi. 4 Mwenye ndi atiténza kukwaminini kuwa, vyatuku-
laizireni, mwankutenda na novyo muzidi kutenda. 5 Mwenye akulongozeni roho zenu
mumpende Mwenyezimungu na muhitamili kamba vyahitamilire Almasihi.

Kukola kazi lazima

6 Sambi wanduzetu, tukulaizirani kwa mamulaka a Mwenye Insa Almasihi,
watanukeni wanduzetu wekare bure, sawafulata tabiya zatiwafundire ofwe. 7 Kamana
umwe mukwijiwa sana-sana kuwa mujuzi mutifulatize ofwe konta patikiwa onse,
atíkare bure. 8 Wala atirire cakurya ca munu mmojawapo satiripire. Ila titabika na
tishugulika usiku na nsana tikikola kazi, ipate musiremeriwe nofwe. 9 Siyo kuwa

atikiwa nawo haki yakupokerera luziki renu, fala tikisakula tukolotereni nfano muti-
fulatize. 10 Anta patikiwa nomwe, tukulaizirani javi: “Saasaka kukola kazi onse, aana
haki ya kurya.” 11 Kamana tankusikira kuwa kati yenu umwe, wawapo wamojawapo
wekare bure sawakola kazi, ila wápita wakizudari vinu vya wenziwawo. 12 Ewo
wanu-wo tiwalaizira na tiwarimbisa myoyo, julu ya mamulaka atípa Mwenye Insa
Almasihi, kuwa watengemane wakore kazi, wapate luziki rawo wanyewe.

13 Na umwe wanduzetu, musisokeziwe kutenda meema. 14 Ikiwa kawapo munu
akatála kufulata shuruti zetu za eyi waraka-yi, mmoloteni na muntanuke ipate awone
haya. 15 Fala musinture kuwa aduwi wenu, ila nsutumuni kamba nduyenu.

Salamu za mwinsho

16 Mwenye mwanyewe, vyaari nviriro wa salama, daima akupeni salama yake kwa
namuna piya. Mwenye awe pamoja namwe piya.

17 Sambi, omi Paulu nukuperekerani salamu, nandika na nkono wangu. Eyi ndi
alama nkati ya piya waraka zangu kuwa omi ndi nipereke. 18 Rehema ya Mwenye wetu,
Insa Almasihi, iwe nomwe piya.

Waraka 1 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Poluvare, Paulu kandika waraka natu ipate awavye ware wakijuzi kukisa mbere kazi yake nkati ya jamati. Timotiyu ákiwa mwana wa kiroho wa Paulu. Ákiwa nnemba fala wa juhudi pakulu, na kâtondoriwa ipate alongoze jamati ya Efezu.

Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca 62-64 bandi ya Almasihi ipate anlange Timotiyu kuhusu mwaha wa kulongoza jamati. Akisowera kuhusu namuna yakujuzi kunsifu Mwenyezimungu, visakikana kuwa nkulungwa wa jamati, ngano kuhusu mafunzo saana deretu, na namuna zakuwatafiti wanu njamati. Na kampa nguvu novyo Timotiyu ipate ainshi kwa namuna ya kuwa nfano ka wenye kwamini wengine.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa, kwa ámuri ya Mwenyezimungu Nvushi wetu na
ka Almasihi Insa, tamaa yetu. 2 Nankukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wa kweli
nkati ya kwamini. Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Almasihi Insa, Mwenye
wetu, wakujanliye rehema na salama, na wakutendere huruma.

Musifulate inlimu saziri za ukweli

3 Kamba vyanukutafadalire panikuka Makedoniya, wikare Efezu noko ipate uwa-
tume wanu wamojawapo wasifunde inlimu nyengine, 4 wala wasisikirize hadisi wala
kufulatana ka marikolo mengi a wámida, vinu vyakusalamula kukaidiyana sakuna
mana, kwasa Mwenyezimungu vyaapangire, vijiwikana ka kwamini. 5 Sambi, kuku-
tuma-ku kusudi yake ndi pendo rilawa mmoyo swafi na moyo saususuka na kwamini
ka ukweli. 6 Evi wanlimu walongo wamojawapo nakubonya wazungunukira masemo
saana mana. 7 Ewo viwajibu wawe wanlimu wa shariya bila kwereriwa vyawari
kwamba wala vinu vyawari kukenekezera.
8 Na tikwijiwa kuwa shariya ngema pakulu akitumira munu kwa shariya. 9 Tikwijiwa
javi, kuwa shariya awesusiriwe wari na shariya, ila wesusiriwa sawatenda shariya na
wabishi, makafiri na wamádambi, watafíti vitakatifu kwa namuna mbaya na sawain-
wishimu Mwenyezimungu, wenye kuwolaya wawa zawo au mama zawo au munu
asaka kuwa onse. 10 Wesusiriwa wanu wa lukware, walume na waka wakulólana
watupu, wawaténda utwana wenziwawo, walongo, walapíra vinu vya ulongo, na
wengine waténda vinu vyengine-po vyakusiyana na mafunzo meema 11 asemiwe nkati
ya Habari Ngema ya utukufu wa Mwenyezimungu, Mwenyé kutukuziwa, yanigabiziwe
omi.

Paulu ashukuru huruma za Mwenyezimungu

12 Nishukuru pakulu ka Almasihi Insa, Mwenye wetu, anipere nguvu kamana
kaniwona kuwa mwaminifu, akinitula muutumisi wake, 13 ingawa mida nikikufuru,
nikiwalumbata wenye kwamini, na níkiwa mmani. Fala niwoneriwa huruma kwa kuwa
níkitenda sanamini na nikitikina. 14 Neema ya Mwenye wetu inijala tele-tele, pamoja na
kwamini na pendo ka Almasihi Insa.
15 Mafunzo kamilifu na ajuzi akubaliwe nfululu kuwa Almasihi Insa kâja mu-
lumwengu-mu awavushe wamádambi, na nowa nizidire ndumi, 16 fala niwoneriwa
huruma ipate julu yangu omi Almasihi Insa olote imani pakulu, iwe nfano ka ware wája
kunkubali iye wapate mainsha a milele. 17 Basi, asifiwe nfalume wa enzi piya, Mwenye
saafwa na sawoneka, Nlungu mmoja tu basi! Iye ajuzi atukuziwe kwa milele! Aamina.

18 Uwe-po, mwanangu Timotiyu, eku kukutuma-ku nankukutumaini kamba vyav-
ibushuriwe mida kuhusu uwe, ipate kwa sababu ya javyo, utende vita ngema yakw-
ereza habari ya Insa, 19 na uzidi nkati ya kwamini pamoja na moyo saususuka. Wamo-
jawapo nowo moyo saususuka-wo wakatala, kwa javyo wafyajula kwamini kwawo
kamba ngalawa ya kufulwa. 20 Nkati ya nowo, wawapo Himenayo* na Alishandere†.
Ewo omi niwagabizi mmakono mwa Ibilisi‡, wafundiwe ipate wasikufuru§.

2

Duwa na wanawaka njamati

1 Sambi, cakwanza kábula ya vinu piya, nukutafadali kuwa wanu watende duwa
ka fadili ya wanu piya: walebele vyawasakula, wawalebelele wanu wengine, na
washukuru. 2 Walebeleleni mafalume na piya wenye mamulaka ipate tiwe nawo main-
sha a kutengemana na a usalama, kwa kutenda vyaasaka Mwenyezimungu na kwa kwi-
inshimiwa. 3 Duwa kamba eyi ndi kinu cema cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu
Nvushi wetu. 4 Iye asaka kuwa piya wanu wavushiwe na walawirire kuwa wejiwifu
wa ukweli. 5 Kawapo Nlungu mmoja tu basi, na kawapo mwenyé kupatanisa mmoja tu
basi ari na uwezo wa kuwalunganisa wanadamu na Mwenyezimungu, Almasihi Insa,
binadamu. 6 Iye karipereka mwanyewe awe maripo* kwa ajili ya piya wanu. Ewu ndi
ushahidi kwa wakati wake. 7 Kwa nowu ushahidi-wu, omi nitondoriwa niwe mwerezi
na walii (silongopa, nisema kweli), niwe mwanlimu wakufunda kwamini kakweli ka
wanu Sawari-Mayahudi.
8 Basi, vinajibu kuwa wanawalume walebele duwa, walamuse makono matakatifu†,
kila mahala mwawajumana kumwabudu Mwenyezimungu, watende javi bila
kukimiwa wala kukaidiyana. 9 Novyo-novyoni, vinajibu kuwa, pawajumana
wenye kwamini, wanawaka warisitawize na mavazi akwinshimika, akuwawaiza
bila kuwashonga wenziwawo. Wasirisitawize kupakasa nywiri vyakuzidisa‡,
wasirisitawize na oru wala bwara wala nguwo gali kuzidisa, 10 warisitawize kamba
wafulati wa Mwenyezimungu kwa vitendo vyema.
11 Mwanamuka paafundiwa, ajuzi anyamare na piya namuna zakurinyenyekeya.
12 Simwasa mwanamuka kufunda wala kuwa na mamulaka julu ya mwananlume, fala
ajuzi anyamare. 13 Ntanzi kumbiwa ndi Adamu, ikisa akumbiwa Hawa. 14 Âtesiwe na
Ibilisi siyo Adamu, ila mwanamuka, neye akikola dambi. 15 Novyo-sivyo, wanawaka
wavushiwa wakitenda viwalazimire, anta pawawapongola wana§, wakizidi kolota
kwamini, pendo, na utakatifu, kwa namuna vyavijuzi.

3

Wakulungwa wa njamati

1 Kamilifu ndi usowezí-wu: munu mmojawapo akisakula kuwa nkulungwa wa
jamati, imwájibu kazi ngema. 2 Basi, nkulungwa wa jamati ájuzi asiwonereriwe ukosa:
awe nlume wa muka mmoja tu basi, aritunze iye mwanyewe, ainshi kwa werevu
na kwa namuna yakwinshimiwa na wanu. Awe munu wakumwajibu kufikiriwa na
wayeni pakaya pake, na awe na wijiwifu wakufunda. 3 Asiwe nrevi, asiwe mmani,
wala asajibiwe caputu na nzuruku, fala awe na imani, na asowere na wanu sana.
4 Amiliki pakaya pake mwanyewe sana-sana, wanawe warinyenyekeye, na jamaa

* 1:20 Kuhusu “Himenayo”, ona 2 Timotiyu 2:17-18. † 1:20 Kuhusu “Alishandere”, ona 2 Timotiyu 4:14-15. ‡ 1:20 Ona 1 waKorintiyu 5:5. Kusudi yake ndi kuwa watubiye ipate wapokereriwe tena nkati ya jamati. § 1:20 Ona waraka-yi 1:13. * 2:6 Ona Maruku 10:45. † 2:8 Ona Zaburi 24:4. ‡ 2:9 Tabiya za nowo wakati-wo, kupakasa nywiri íkiwa alama ya ureba. § 2:15 Paulu akiwakaidi wanlimu walongo wakamba kuwa aipo nafasi ya kuvushiwa ikiwa wankulombiwa na wankuwapongola wana.

piya wainshimiyane.
5 Ikiwa munu aakidiri kutawala pakaya pake, futi njamati ya
Mwenyezimungu akidirija kusunga?
6 Aajuzi kuwa nfulati wa Insa mupya ipate
asiridãi, asigwirire kuhukumiwa kamba Ibilisi.
7 Basi, iye ájuzi alaviriwe ushahidi
mwema mbere ya wanu wa nkaya ipate asiwonereriwe ukosa, asikoreke nnambo ya
Ibilisi.

Maudumu wa jamati

8 Novyo-novyoni, isakikana kuwa maudumu wa jamati wawe wanu wakwinshimika:
wasiwe nawo malulimi mawiri, wala wasitubiye urevi, wala wakuwajibu kupata
nzuruku sauri wa halali.
9 Wajuzi washugulikire ukweli ufafanuriwe ka kwamini na
moyo swafi.
10 Basi, ewa novyo kwanza wájuzi wawoniwe. Ikisa waudumu, ikiwa
awawonereriwe kosa.
11 Novyo-novyoni, kuhusu wanawaka, isakikana wawe wanu wakwinshimika: wasi-
walongopere wenziwawo, wasipundise kiyasi vyawatenda, na wawe waminifu wa
vinu piya.
12 Maudumu wa jamati ájuzi awe nlume wa muka mmoja tu basi, na ájuzi awataware
sana-sana wanawe pamoja na pakaya pake.
13 Wakiudumu vyema, wapata cewo cak-
winshimika, na awaropereza kusowera kuhusu kwamini kwawo kuri kati ya Almasihi
Insa.

Vyatitumaini vyakweli

14 Ewu usemi-wu nukwandikira, ingawa nitumaini kuwa nawe kwa suku karibu.
15 Nukwandikira ipate nikikawa, wijiwe namuna vyawajuzi kwenenda jamaa wa
Mwenyezimungu. Jamaa-yo ndi jamati ya Nlungu hai. Kamba mwamba na maribwi
vyaarimbisa nyumba, novyo-novyoni jamati-yo irimbisa ukweli.
16 Ndi kinu kikulu, hapana dana, siiri ifafanuriwe ka wenye kwamini. Siiri-yo ndi
kuhusu Almasihi Insa, isemiwa javi:
“Karolota kwa mwiri
kakikishiwa na Roho,
kawoniwa na malaika,
katangaziwa mumataifa,
katumainiwa mulumwengu-mu,
katwariwa muutukufu.”

4

Kulaizira kuhusu wanlimu sawari wakweli

1 Sambi, Roho wa Mwenyezimungu atambira bila kutifisa kuwa ewu wakati wa
mwinsho-wu, wálawirira wamojawapo wakwasa kwamini. Ewo wafulata roho sazina
ukweli na inlimu yakushongezeriwa na mashetwani.
2 Watenda javyo julu ya unafiki
wa wanu walongo, myoyo yawo saiwasusuka yociwe na cuma ca moto.
3 Ewo wáwakataza wanu kulomba na wasirye vyakurya vimojawapo, ingawa
Mwenyezimungu ndi ombire vyakurya-vyo. Iye vimwajibu kuwa wenye kwamini,
wejiwifu wa ukweli, warye kwa shukurani.
4 Kweli, kila kiyumbe ca Mwenyezimungu
halali, acipo kinu cijuzi kukatariwa, ila cipokereriwa na shukurani,
5 konta cihalal-
ishiwa julu ya usemi wa Mwenyezimungu pamoja na duwa.

Namuna yaajuzi kuinshi nkulungwa wa jamati

6 Vyanukwambira-vi ukiwambira wenziwo wenye kwamini, ukuwa maudumu wa
Almasihi Insa mwema, urisiwa julu ya usemi wa kwamini na inlimu ngema yauri
kufulata uwe-yo.
7 Fala ezo hadisi za kunyata na sazina faida-zo, ukatare. Urizowereze
mwanyewe kutenda ibada.
8 Ingawa kurolola kwanawo faida aba, fala kutenda ibada
kwanawo faida pakulu konta kutipa tamaa ya mainsha a sambi-pa na mainsha a mbere.
9 Ewu usowezi-wu kamilifu na újuzi ukubaliwe nfululu.
10 Ndi ntamana tikola kazi

pakulu na titenda juhudi, konta tamaa yetu iwa ka Nlungu hai. Iye ndi Nvushi wa wanu
piya, pakulu-pakulu wenye kuntumaini iye.
11 Evi vinu-vi vyanukwambire-vi, amuru, na ufunde. 12 Usimwase awaonse kufezeyi
unemba wako. Ila ka wenye kwamini, uwé nfano mwema, kati ya namuna yako yaku-
sowera, yakuinshi, yakupenda, yakuntumaini Mwenyezimungu, na ya uswafi wako.
13 Mpaka omi nije, vinu-vi shugulikira: kufyoma baina Mandiko, kuwarimbisa myoyo
wenye kwamini, na kuwafunda. 14 Usase uwezo maalumu wawisusiriwe. Kumbukira
kuwa uwezo-wu kupewa julu ya kubushuriwa pawakuturire makono wakulungwa wa
jamati. 15 Vyanukwandikire-vi tunza sana-sana, vinu-vi ufulate. Kwa javyo, kukula
kwako kolotiwa baina ka wanu piya. 16 Risunge sana mwanyewe na usunge vyauri
kufunda. Zidi kushugulikira novyo. Ukitenda javyo, urivusha uwe pamoja na wanu
wari kukusikira-wo.

5

Namuna za kuinshi na wenziwo wenye kwamini

1 Nukutafadali nkulungwa usimwinyukire, ila unrimbise moyo kamba wawayo.
Wanemba uwarimbise myoyo kamba wanduzo, 2 wanawaka wakulungwa uwarimbise
myoyo kamba wamamazo, na wári uwarimbise myoyo kamba walumbuzo, kwa uswafi
piya.

Manankweli na jamati

3 Kuhusu manankweli, wenshimu ware sawana munu mwengine wakuwasaidiya.
4 Fala nankweli mojawapo akiwa nawo wana au ujukulu, ewo wajuzi wanze kutenda
ibada na jamaa pakaya pawo, maripo akuwaludisira makolo, kamana eci ndi kinu cema
cakusakikana mbere ya Mwenyezimungu.
5 Basi, nankweli wakweli, saana munu mwengine wakunsunga, iye tamaa yake
katula ka Mwenyezimungu. Iye ázidi kulebela na kutenda duwa usiku na nsana. 6 Fala
nankweli ainshi vimwajibu iye mwanyewe, ingawa kawa hai, nkati ya roho kafwa. 7 Na
kuhusu ezi shuruti-zi, wamuru, ipate manankweli na jamaa zawo wasisutumiwe na
wenziwawo.
8 Munu akitowa kuntafiti jamaa yake, kuzidi pakulu pakaya pake, iye kankukatala
kwamini kwetu, basi kawapunda wanu sawamini.
9 Nankweli andikiwe nkati ya kipinga cakusaidiiwa na jamati akiwa munu wa hirimu
ya myaka sitini au zaida, akiwa muka âlombiwe na nlume mmoja tu basi*, 10 akiwa munu
alavyanga ushahidi julu ya vitendo vyema-vyema, akiwa munu awarerire wanawe,
akiwa munu akolotanga wema ka wayeni, akiwa munu awatumikiranga wenziwe
wenye kwamini ka kurinyenyekeya, akiwa munu awasaidiyanga wenye uzuni, na
akiwa munu akishugulikiranga piya vitendo vyema.
11 Kuhusu manankweli wári, uwakatare nkundi-mo, kamana pawasaka kwasa njira
ya Almasihi, viwajibu kulombiwa tena upya. 12 Wakilombiwa tena upya, wakuja
kuhukumiwa kwa kuwa kwamini kakwanza wasa. 13 Kuno warifunda ufuko, wapita-
pita manyumba. Visitoshe wakuwa watesi na ware wazuda, wakisowera vinu savijuzi
kusoweriwa. 14 Basi, kuhusu manankweli wári-wa, vinajibu walombiwe tena upya,
wawapongore wana wawo, wamiliki sana pakaya pawo. Kweli, wasimpe mbishani
wetu wakutilaumu anta nafasi mmoja. 15 Wamojawapo wazungunuka futi, wankun-
fulata Ibilisi.
16 Akiwapo mwanamuka mmojawapo njamati ari na jamaa nankweli, ansunge,
awe amiri wa nankweli-yo. Iye aajuzi kuremeresa jamati ipate jamati-yi iwasunge
manankweli wakweli.

* **5:9** Au: “ákiwa mwaminifu ka nlumake”.

Inshima ka wakulungwa

17 Wakulungwa walongoza jamati sana wajuzi wasifiwe pakulu pawenye, kuzidi
watenda juhudi ya kwereza na kufunda. 18 Kwa faida yawo, Mandiko akwamba:

“Ng'ombe asáya mafuluwela,
kanywa yake usinfunge.”

Na Mandiko akwamba novyo tena:

“Nshahara waapokéra nkolakazi, únjuzi.”

19 Nkulungwa mmojawapo wa jamati, ukisikira kalongoperiwa kinu, usikubali, sazi-
lawirire kanywa za mashahidi wawiri au watatu. 20 Wakóla dambi, uwasutumu mbere
ya wenye kwamini piya ipate wope wengine-wo novyo.
21 Nankukulaizirani mbere ya Mwenyezimungu na Almasihi Insa pamoja na malaika
watondoriwe kuwa fulata vyanukutuma-vi, usinang'anize kumaso, usimpendeleye
munu. 22 Pausaka kuntula makono kuntawaza munu awe nlongozi, usitende upesi-
upesi. Ukitenda javyo, uringiza madambi ake. Madambi a wanu wengine usiringize,
rikengere uwé swafi.
23 Usinywe tena maji matupu, ila na vinyu neyo tumira aba, kwa sababu ya ntum-
bokulu rako na malwazo ako mara nyingi zawenye†.
24 Kuhusu wanu wamojawapo, madambi awo awoneka baina sawanalamuriwa suku
ya Kiyama. Ila kuhusu wengine, madambi awo awafulata, aawoneka mpaka suku ya
Kiyama. 25 Novyo-novyoni, kábula Kiyama víwoneka baina vitendo vyema-vyema. Anta
savyanzire kuwoneka, mwinsho avifisika tena.

6

1 Wari sini ya nzigo wa utwana, mamwenye wawo wawature kuwa ndi wenye kujuzi
kwinshimiwa nfululu ipate zina ra Mwenyezimungu na kufunda kwetu visikufuririwe.
2 Na ware wari na mamwenye wenye kwamini, wasiwafezeyi kwa kuwa nkati ya
kwamini munu na nduye. Wajuzi wawatumike pakulu sana kwa kuwa ndi wenye
kwamini wakuwapenda, ware wapokerera faida ya kazi yawo.

Inlimu za ulongo na mali a kweli

Vinu-vi wafunde na warimbise myoyo. 3 Wanu wamojawapo wafunda inlimu
nyengine yakusiyana, awakubali usemi mwema wa Mwenye wetu Insa Almasihi, na
awakubali kufunda vyaifulata ibada. 4 Nowa wanu-wa kuwéjala kuridãi, awereriwa
na kinu anta kimoja. Kweli, ewo walwere wa kukaidi, na kuhusu mana a masemo,
watendanga ushinda. Vinu-vyo visalamula wiyana, umani, kufuru, dana mbaya
sapana shariya, 5 pamoja na kukaidiyana sakuna mwinsho. Piya-vyo visalamuriwa na
wanu wakupombonyoriwa ankili, wakukosa ukweli, wadaniza kuwa ibada namuna ya
kupata faida ya mali.
6 Kweli-kwelini, iwapo faida ulu ka munu wa ibada akitenda na radi. 7 Atijire
mulumwengu-mu na kinu, na tikifwa, atisukula anta kinu. 8 Basi, tiwe radi, tikiwa
nawo cakurya na nguwo. 9 Fala wanu wa kuwajibu utajiri wagwirira kushetwaniwa,
kukoreka nnambo na wájibu mwingi sauna mana na waajali. Vitendo-vyo viwazamisa
wanu mpaka kuwa dhiki na kuwaribu. 10 Kweli, wájibu wa nzuruku ndi nzipe wa ubaya
piya. Nzuruku-wu, wamojawapo, kwa kuwajibu pakulu wapate mwingi, wasika, wasa
kwamini, warisoma na malwazo mengi awenye.

Kulaiza ka mwinsho

† **5:23** Dalili maji-yo aari swafi.

[11] Uwe, mwananlume wa Mwenyezimungu, evyo vinu-vyo, tira! Fulata shariya na
tenda ibada, fulata kwamini pamoja na pendo, fulata kuhitamili pamoja na wororo.
[12] Utende ushinda, ushinda mwema wa kwamini. Korera mainsha a milele kwa
kuwa ndi cawitiriwe. Kuhusu noya, kulavya ushahidi mwema mbere ya mashahidi
wengi. [13] Mbere ya Mwenyezimungu, Mwenyé mainsha ka viyumbe piya, na mbere
ya Almasihi Insa (noyo Insa-yo kâlavya ushahidi mwema mbere ya Pontiyu Pilatu),
[14] mbere yawo, nankukwamuru javi: fulata ezi shuruti-zi bila baka wala kulaumiwa,
mpaka kuludi ka Mwenye wetu, Insa Almasihi. [15] Mwenyezimungu anludisa wakati
wake watondore:

Iye ndi Mwenyezimungu ntukufu,
mmoja tu basi Mwenyé Uwezo,
Nfalume wa mafalume,
Mwenye wa mamwenye.
[16] Mmoja tu basi saafwa milele,
ainshi nnuru saiwandikika.
Aapo ammonire manziro, aapo akidiri kummona.
Mwenyé utukufu, Mwenyé mamulaka milele! Aamina.

[17] Matajiri wa sambi-wa, wamuru wasiridãi wala wasitumaini nzuruku saukawa
kulainika. Ila wawajuzi kuntumaini ndi Mwenyezimungu atipa piya vinu kwa wingi
tivuze. [18] Wamuru watende vyema, wawe matajiri wa vitendo vyema. Wasiwe wa coyo,
wawe tayari kuwamera wengine. [19] Wariturire aliserusu ngema mbere ipate wakapate
mainsha a kweli.

[20] He, Timotiyu, amana-yo riturire. Usowezi wa makafiri saufãi, risapuse. Usowezi
wakukaidiyana witiwa wawijiwifu sauri, risapuse. [21] Wamojawapo kwa kuwa wafu-
lata nowo usowezi-wo, kwamini wabonya.

Neema iwe pamoja namwe!

Waraka 2 ya Paulu ka Timotiyu

Mwanzo

Eyi ndi waraka ya mwinsho yaandike Paulu myaka 64-68 bandi ya Almasihi. Iye kandika ari nkalaboshu mojawapo ya Roma, akirindira kuulaiwa. Ingawa akiwona javi mwinsho wa uhai wake, mwinsho wa kazi yake, pamoja na kukosa ka wengi nkati ya marafiki zake (kwa sababu ya wofi wa kulumbatiwa), iye ákizidi kuntaya nguvu Timotiyu kuhusu kutejemera katiri nawo ka Almasihi. Akisowera kuhusu faida ya mafunzo swafi, atiri nawo mmandiko, na faida iripo ya kuwafunda wenye kwamini wapya.

Salamu

1 Omi Paulu, walii wa Almasihi Insa kamba vyaasaka Mwenyezimungu,
niperekiwe kwereza tamaa ya mainsha atiri nawo kwa kulungana na Almasihi Insa.
2 Nukwandikira uwe Timotiyu, mwanangu wanukupenda.

Mwenyezimungu Baba, pamoja na Mwenye wetu, Almasihi Insa, wakujanliye rehema na salama na wakutendere huruma.

Kukengera uswafi wa Habari Ngema

3 Mwenyezimungu wanintumikanga na moyo saunisusuka kamba vyawakintukuza
wababu zangu, noyo ndi waninshukuru. Ninshukuru panukukumbukira ponse pani-
tenda duwa usiku na nsana. 4 Panikumbukira masozi ako, nukuwa na hamu yakuku-
wona tena inijare radi.

5 Nikumbukira kwamini kwako ka ukweli, kanzire wiwiyo Loisi pamoja na mamayo
Unisi, na mpaka sambi-pa nanawo uhakika kuwa uwe novyo kwanawo. 6 Ntamana,
uwezo maalumu waakwisusire Mwenyezimungu panukuturire makono, nukukum-
busa urimbise nowo uwezo-wo. 7 Kamana roho yaatipere Mwenyezimungu aititaya
wofi, ila ititaya uwezo, pendo, pamoja na nguvu zakuritunza ofwe wanyewe.

8 Kwa javyo, usiwonere haya kulavya ushahidi wa Mwenye wetu, wala kuhusu omi
nfungwa wake, ila kutabika pamoja nami kwa Habari Ngema, na uwezo wa Mwenyez-
imungu. 9 Mwenyezimungu ndi ativushire na ndi atitondore tiwe umati wake-wakeni.
Eci siyo kwa sababu ya vitendo vyetu, ila kwa kupanga iye mwanyewe, na rehema yake
yaatipewe tangu milele julu ya Almasihi Insa. 10 Rehema-yo tifafanuririwa epa sambi
julu ya kulawirira Nvushi wetu, Almasihi Insa. Iye kafuja kifo, na visitoshe, julu ya
Habari Ngema, kafafanula baina mainsha a milele. 11 Kwa kwereza na kufunda noyi
Habari Ngema-yi, omi nitondoriwa niwe mwerezi na walii na mwanlimu, 12 ndimana
nankutabika novyo. Fala siwona haya, konta nimwijiwa ire waniri kuntumaini, na
nanawo hakika kuwa iye kanawo uwezo wakusunga sana vire vyaanigabizire omi,
mpaka suku ya Kiyama.

13 Vyaunisikire omi, tula kamba nfano wa inlimu yakweli, ka kuzidi kwamini na kwa
pendo ratiri nawo kwa kuwa tilungana na Almasihi Insa. 14 Na julu ya Roho Takatifu
ári nkati yetu ofwe, sunga ankiba ngema vyaugabiziwe.

15 Kamba vyawijiwa, piya wanu wa Aziya wanitipuka. Munkonjo mwawo, kawapo
Figelo na Heromogeni. 16 Ila Oneziforu anirimbisanga moyo mara nyingi, na aawona
haya ingawa omi niwa nfungwa. Mwenye Insa awolotere huruma iye na jamaa zake.
17 Iye paafikire Roma, katenda juhudi mpaka kaniwona. 18 Mwenye Insa amwase
Oneziforu-yo atenderiwe huruma na Mola suku ya Kiyama-yo. Ukwijiwa sana-sana
namuna vyaanitumike Efezu.

2

Surudadu kamilifu wa Insa Almasihi

1 Kwa javyo, uwe mwanangu, rimba moyo julu ya rehema ya Almasihi Insa. 2 Na vinu
vyausikire julu yangu omi mbere ya mashahidi wengi wawenye, novyo wagabizi wanu
wakamilifu wari nawo uwezo wakuwafunda wanu wengine.

3 Tabika pamoja nofwe kamba surudadu mwema wa Almasihi Insa. 4 Atumíka kuwa
surudadu aashugulikira na hali ya eya mainsha-ya, ipate vimwajibu ire antondore. 5 Na
novyo, ikiwa munu kankutenda mashindano na mwenziwe, aatuziwa saafulate shuruti
za mashindano. 6 Na mwenyé kukola kazi yakurima ájuzi awe ntanzi kupata faida ya
kazi yake. 7 Ereriwa canamba, kamana Mwenye Insa ákupa werevu wa vinu piya.

8 Kumbukira Insa Almasihi! Iye kafufuriwa ka wafwi, na akiwa ujukulu wa Daudi.
Javi ndi vyanereze Habari Ngema yangu omi. 9 Kwa noyo Habari-yo ndi iri kunitabisha,
nifungiwa na unyolo kamba kisomi. Fala usemi wa Mwenyezimungu aufungiwe.
10 Ndimana, kwa faida ya ware watondoriwe nihitamili vinu piya, ipate wapate
kuvushiwa nkati ya Almasihi Insa pamoja na utukufu wa milele.

11 Wakwaminika ndi usemi wamba:
“Tikifwa na Insa, tiinshi naye novyo.
12 Tikihitamili naye, titawala naye novyo,
tikinkana, naye novyo atikana.
13 Tikintula minyongo, iye azidi kuwa mwaminifu,
kamana aakidiri kurikana mwanyewe.”

Mukazi wakwajibisa ka Mwenyezimungu

14 Evi vinu-vi, wenye kwamini wari pamoja nawe, wakumbuse. Na mbere ya
Mwenyezimungu, wamuru kuwa wase kukaidiyana kuhusu masemo, konta akuna
faida, kuwaribu wenye kusikira. 15 Sakula kurolota mbere ya Mwenyezimungu kamba
munu wakwajibisa, ntumisi sariwonera haya na kazi yake, wakufunda sana-sana
habari za ukweli. 16 Fala rinyemese kukaidiyana sakuna mana, sakumwinshimu
Mwenyezimungu, konta ukuja kuwalongoza wanu kwasa kumwinshimu tena pakulu.
17 Visitoshe, kusowera kwawo kukwenera kamba vyawenera ulwere wa kuulaya.
Nfano wake ndi kamba vyawakunishe Himenayo na Fileto. 18 Ewo wasa kufulata
njira yakweli, wankupita wakereza kuwa wafwi wesa futi kufufuriwa, wakwangaisha
kwamini ka wanu wamojawapo. 19 Fala aliserusu ya ukweli wa Mwenyezimungu ibaki
yoloke. Neyo yandikiwa alama javi: “Mola awejiwa wake.” Na yandikiwa tena javi:
“Piya wenye kwamba kuwa wawa upande wa Mwenye watire nfululu ubaya.”

20 Nnyumba mwa tajiri, aviwapo vyombo vya oru na vya parata tu basi, fala
vikuwepo vyengine novyo vya mbawo au vya utope. Vyengine viinshimiwa, vyengine
aviinshimiwa. 21 Basi, munu akiriswafi vinu vya ubaya vyanisowere-vi, akuwa kamba
combo cakuinshimiwa, akiwa swafi, akuwa tayari kutumiriwa na Mwenye kwa piya
kazi zake ngema-ngema.

22 Ritanuse vinu vya unemba vyakuwa, aurikengera, vyakutenza wájibu mbaya. Ila
uwe, pamoja na piya wenye kunlebela Mwenye Insa na moyo swafi, sakula shariya,
kwamini, pendo, pamoja na salama. 23 Ritanuse mambo a kukaidiyana kijinga na saana
mana, ukijiwa kuwa mwinsho akumanisa. 24 Ntumisi wa Mwenye Insa aajuzi kupita
akitenda umani, ila ajuzi olote wema ka wanu piya, awe na uwezo wakufunda vyema,
na olote imani. 25 Ajuzi afunde kwa namuna yakurinyenyekeya ka ware wankatala.
Dalili Mwenyezimungu awapindula watubiye, na awapa wijiwifu wa ukweli, 26 waludi
wawaze sana, wapolonyoke nnambo ya Ibilisi iwafungire tangu mida ipate watende
caasaka iye.

3

Tafauti za suku za mwinsho
1 Epa sambi, ijiwa kuwa suku za mwinsho, zikuja kulawirira tafauti nyingi zawenye.
2 Kamana wanu wakuja kuripenda wanyewe, wapenda nzuruku, waridãi, wawakejeli
wenziwawo, wakufuru, awawasikiriza wawa zawo, awashukuru, na watafiti vitakatifu
kwa namuna mbaya. 3 Ezo suku za mwinsho-zo, wanu awapendana anta na jamaa
zawo newo, na awaswamiiyana. Wawalongopera wenziwawo vinu vya ulongo, awar-
itunza wanyewe, wakakatima, na wakimiyana na meema. 4 Ewo wawazungunuka
wenziwawo, watenda kinu sawawazire sana, waridãi pakulu, na viwajibu vinu vya
mulumwengu-mu pakulu koliko Mwenyezimungu. 5 Tena, wanu wa ezo suku za
mwinsho-zo, waritula kamba wanu wa dini, fala wakatala uwezo wa dini yakweli.
Wanu kamba ewo, wasapuke. 6 Kamana nkati ya ewo ndi ware waringiza mmanyumba,
wawatesa wanawaka wa myoyo myepepe. Wanawaka kamba ewo watabishiwa na
madambi, wamilikiwa na wájibu mbaya, 7 na daima wafundiwa fala anta suku moja
auwerera ukweli. 8 Wanlimu wawafunda nowo wanawaka-wo wabishane na ukweli,
kamba wanu wakwitiwa Yane na Yambere* vyawabishane na Musa. Ankili zawo
zaribika, na kwamini kwawo siko ka ukweli. 9 Fala nowo wanlimu-wo awendeleya
suku nyingi konta wanu piya wakuja kwijiwa uzozo wawo, kamba vyaviwakunire Yane
pamoja na Yambere.

Paulu vyaanlaizira Timotiyu awe kamilifu
10 Sambi, uwe kufulata sana-sana kufunda kwangu, vitendo vyangu, anzima
yangu, kwamini kwangu, kuvumirira kwangu, pendo rangu, kuhitamili kwangu,
11 kulumbatiwa kwangu, pamoja na kutabika kwangu kunipatire inti za Antiyokiya,
Ikoniyu, na Lishitera. Nilumbatiwa pakulu, fala Mwenye Insa kaninusuru mmakono
mwa piya-wo. 12 Ndi kweli kuwa piya wasaka kunfulata Almasihi Insa kamba vyaasaka
Mwenyezimungu, ewo wakuja kulumbatiwa. 13 Ila wabaya na walongo wakwendeleya
kutenda ubaya, wawatesa wenziwawo, newo wanyewe watesiwa novyo.
14 Fala uwe, zidi kutenda vyaufundiwe na vyawakikishiwe, ukiwejiwa ware waku-
fundire, 15 na ukijiwa kuwa, tangu uri ntoto, kurifunda Mandiko Matakatifu, akupa
uwezo wakupata fahamu mpaka uvushiwe, julu ya kuntumaini Almasihi Insa.
16 Mandiko piya alawa ka Mwenyezimungu. Piya afãi atifunda ukweli, atolotera
vitendo vya makosa nkati ya mainsha etu, atiduma, na atifunda njira ya ukamilifu.
17 Kwa javyo, nfulati wa Mwenyezimungu akamilike, awe na uwezo wakutenda piya
vitendo vyema.

4

Paulu vyaanlaizira Timotiyu atimize kazi yake
1 Sambi, nukutafadali pakulu, mbere ya Mwenyezimungu na mbere ya Almasihi
Insa ája kuwalamula wanu hai na wafwi, na kwa sababu ya kuludi kwake kuja
kutawala awe nfalume. 2 Nukutafadali wereze usemi wa Mwenyezimungu. Uwe tayari,
kuwapo nafasi au kutowa kuwapo. Wadume, wasutumu, na warimbise myoyo wanu
kwa kuwafunda sana-sana na imani. 3 Konta ukuja kufika wakati wanu wawatowa
kuhitamili kusikira inlimu yakweli. Ewo wakuja kufulata viwajibu ewo wanyewe, na
wakuja kuwasakula wanlimu wakuwafunda viwajibu kusikira ewo. 4 Wakuja kukatala
ukweli, wafulata masemo saana mana.
5 Fala uwe, kwa kila hali, tunza cema na kibaya, tabika vya ubaya, kola kazi uwereze
Habari Ngema, na timiza cewo cako.

* **3:8** Yane na Yambere wákiwa minabii walongo vibekibeki; ewo watenda maajuza a ulongo mbere ya Musa na Firyauna.

6 Kamana mainsha angu amiminika futi. Wakati wangu wakwasa duniya uwa karibu.
7 Nitenda ushinda mwema, nifika mwinsho wa mashindano a kutuwa, nibaki nikamini.
8 Epa sambi, nitengezeriwa lemba ra shariya, nituririwa na Mwenye Insa, mwenyé
kulamula shariya suku ulu ya Kiyama. Na aaniturire omi tu basi, fala áwaturira piya
wanu warindira na radi kuludi kwake.

Paulu alaizira vyakummusu Timotiyu

9 Tafadali ririmbise uje kwangu kuno upesi. 10 Kamana Dema, nakupenda vinu vya
mulumwengu-mu, kanitipuka, kalawa koka Tesalonika. Kresike koka Galata, Titu koka
Dalmatiya. 11 Ila kuno Luka tu basi ndi abakire nomi. Paulawa kuja kuno, uje na
Maruku, konta nkati ya kazi yangu, anisaidiya pakulu. 12 Tikiku nimpereka Efezu.
13 Pauja-po, nisukurire kapa rangu ranasire Karupu kaya ya Torowa. Usukure novyo
vitabu, kuzidi pakulu vyanandike mmasambala*.
14 Alishandere urivi kanitenda vibaya futi. Mwenye amhukumu kwa vitendo vyaatendire. 15 More-more naye, konta kabishana na vyatimwambire piya.
16 Mara yakwanza yakuwa nirikotola yeka, aawerepo anta munu mmoja wakunisaidiya, piya wanitipuka. Mwenyezimungu awaswamii! 17 Falakini Mwenye Insa ákiwa
upande wangu, kanipa nguvu ipate niwereze Habari Ngema wanu Sawari-Mayahudi,
piya wasikire. Níkiwa kamba niri nkanywa mwa simba, fala iye kanivusha. 18 Mwenye
akuja kunivusha kwa vitendo vibaya piya, na anisukula sana-sana muufalume wake
mbinguni. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Salamu

19 Pirisila na Akila pamoja na wari kuinshi nyumba ya Oneziforu, salamu zawo.
20 Erashitu kabaki Korintiyu, na Torofimu nimwasa Miletu nlwere. 21 Ririmbise uje
kuno upesi, sainamba kufika mirongo ya baridi. Eubulu, Pude, Linu, Kalaudiya, pamoja
na wafulati wa Insa piya, wakuperekera salamu.
22 Mwenye awe pamoja nowe. Rehema iwe pamoja namwe.

* **4:13** Paulu kandika mmasambala a manyama. Nozo “waraka-zo” zikirimba kupatikana, na zikikala myaka mingi konta zikirimba.

Waraka ya Paulu ka
Titu

Mwanzo

Paulu kamwandikira eyi waraka-yi Titu kwa ajili ya kumpa nguvu paákitabika na wabishani wake makafiri na wengine njamati wakifunda kuwa ikisakikana kutimiza shariya wapate kwakikishiwa. Na tena Paulu kampa Titu ngano kuhusu namuna ya wanu wakijuzi kutondoriwa kuwa wakulungwa wa jamati, na namuna wenye kwamini vyawakijuzi kuinshi munu na mwenziwe na wengine wari panja ya jamati.

Salamu

1 Omi Paulu, ntumisi wa Mwenyezimungu na walii wa Insa Almasihi ipate ni-
wasaidiye wanu watondoriwe na Mwenyezimungu wantumaini iye, wejiwe nfululu
ukweli vyaisaka ibada. 2 Ukweli-wu ukuja na kurindira mainsha a milele, alavire
tamaa Mwenyezimungu tangu mida, na Mwenyezimungu aalongopa. 3 Paufikire
wakati maalumu, usemi wake ufafanuriwa julu ya kwereza kwangu kanigabiziwe na
Mwenyezimungu Nvushi wetu paanitumire.
4 Nukwandikira eyi waraka-yi uwe Titu, mwanangu wakweli nkati ya kwamini kwetu
kumoja noko.

Mwenyezimungu Baba wetu na Insa Almasihi, Nvushi wetu, wakujanliye rehema na salama.

*Namuna yakuwatondola wakulungwa wa jamati**

5 Omi nûkwasa kisirwa ca Kereta ipate umarize kazi zibakire noko, na uwature
walongozi wa jamati kila kaya. Kumbukira vyanukutumire: 6 Nlongozi wa jamati ájuzi
ainshi saasutumiwa na shariya, awe nlume wa muka mmoja tu basi, na wanawe wawe
wenye kwamini, wasitowe inshima, na wasikire cawambiriwa. 7 Isakikana nkulungwa
wa walongozi wa jamati ainshi saasutumiwa na shariya, kwa kuwa alongoza kazi ya
Mwenyezimungu. Ntamana, asiwe munu wakuridãi, wala asiwe munu wakwangupa
kukimiwa, wala asiwe nrevi, wala asiwe mmani, wala asiwe munu wakumwajibu
kutumira nzuruku kwa caputu. 8 Ila noyo nkulungwa-yo ájuzi awapokerere wayeni
sana-sana, awe munu wakumwajibu piya vyema, aritunze, awe kamilifu, takatifu, na
aridume mwanyewe. 9 Ajuzi oloke na usemi kamilifu waafundiwe, ipate awarimbise
wanu julu ya inlimu yakweli, na ware wabísha ukweli, awasutumu.
10 Kusema kweli, wawapo wengi wabísha, kuzidi pakulu nkati ya “nkonjo wa kupen-
deleya itani”. Wakwereza vinu savina mana, na wawatenvya wenziwawo. 11 Ewo
wajuzi wanyamaziwe, kwa kuwa wawadanganya jamaa piya, wafunda vinu savijuzi
kufunda. Anzima yawo ndi kupata nzuruku, anta iwe kwa namuna za aibu! 12 Mpaka
mmoja wawo, nabii wa Kereta, kaamba javi:
“WaKereta daima walongo,
wawa kamba wanyamangalo wakofya.
Ewo wafuko, wawaza kurya tu basi.”
13 Ewu ushahidi-wu ndi wakweli. Kwa javyo, wasutumu kanguvu ipate wawe nkati
ya kwamini ka ukweli, 14 newo wase kusikiriza masemo akubuniwa na Mayahudi, na
wase novyo ámuri za ware waturire minyongo ukweli. 15 Piya vinu swafi ka wanu
wari swafi, fala ka wabaya na ware sawantumaini Mwenyezimungu, acipo swafi. Anta
mawazo awo na fahamu zawo haramu. 16 Nowo wanlimu walongo-wo wakwamba
kuwa wamwijiwa Mwenyezimungu, fala vitendo vyawo vikolota kuwa awamwijiwa.
Ewo wabaya nfululu, awasikiriza, na awakidiri kutenda kitendo cema anta kimoja.

* **1:4** Ona 1 Timotiyu 3:1-7.

2

Kufunda inlimu yakweli

1 Fala uwe Titu, wafunde namuna yakufulata inlimu yakweli. 2 Wafunde waku-
lungwa waridume wanyewe, wainshimike, waritunze wanyewe, wakomare kati ya
kwamini kwawo, na riwejare pendo na kuhitamili.
3 Wafunde novyo waka wakulungwa wanshugulikire Mwenyezimungu. Wasipite
wakiwasowerera wenziwawo caputu, wala wasiwe watwana wa kirevi. Ila, wafunde
namuna ngema, 4 wawafunde wanawaka wári kuwapenda walume wawo pamoja
na wana wawo, 5 waritunze wanyewe, wawe swafi, watafiti pakaya, wawe na moyo
mwema, na wawatwii walume wawo. Kwa javyo, awatenza aibu usemi wa Mwenyez-
imungu.
6 Namuna moja noyo, walange wanemba wainshi wakiritunza wanyewe.
7 Uwe mwanyewe, kwa piya-vyo, uwé nfano mbere yawo julu ya vitendo vyema.
Na paufunda, tenda bila kudanizira na vyakwinshimika, 8 nakutumira usemi wakweli
ipate asiwepo wakukusutumu. Basi, munu asaka kukukaidi onse awona haya, aawa
nawo kinu kibaya cakwamba kwetu ofwe.
9 Wambire watwana wenendere piya cawambiriwa na mamwenye wawo, na wawa-
tendere juhudi viwajibu. Usiwajibu usowezi wakunyata, 10 wala wasiwewire. Kwasa
javyo, warolote kuwa wanu wakwaminika ka ukweli kwa vinu piya, ipate inlimu ya
Mwenyezimungu, Nvushi wetu, inshimiwe pakulu.
11 Kamana rehema ya Mwenyezimungu iwesukira, ija kuwavusha wanu piya. 12 Julu
ya rehema-yo, tifundiwa tase kutowa kutenda ibada pamoja na wájibu wa kibinadamu,
ila tiinshi enzi ya rero-yi kwa shariya, tiritunze wanyewe, na tinshugulikire Mwenyez-
imungu. 13 Kwa javyo tirindira suku yakujanliiwa yatiri nawo tamaa, pausaka ku-
fafanuriwa utukufu wa Nlungu wetu nkulu na Nvushi wetu, Almasihi Insa. 14 Iye ndi
aripereke kwa ájili yetu ofwe, ipate atombore mabaya piya na atiswafi, atiture kuwa
wanu wake iye mwanyewe, wakushugulikira nfululu vitendo vyema-vyema.
15 Basi Titu, evi vinu-vi ufunde. Uwarimbise myoyo na uwasutumu, na mamulaka
piya. Usimwase anta munu kukukejeli.

3

Tayari kutenda meema piya

1 Sambi, wambire wanu wawenshimu mafalume pamoja na wenye mamulaka,
wasikirize, wawe tayari kutenda meema piya, 2 wasintukane munu asaka kuwa onse,
warisapuse nkati ya kukaidiyana, wawe na imani, na warinyenyekeye mbere ya wanu
piya.
3 Kamana mida ofwe novyo atíkiwa na deretu, atikisikiriza, tîteseka, tíkiwa watwana
wa wájibu wakunyata jisijisi na vitendo vibaya vikitajibu kutenda. Ûtijala ucaputu na
wiyana, na tîkinana. 4 Fala pavitisukire wema na pendo rakwaminika ra Mwenyez-
imungu Nvushi wetu, 5 iye kativusha, siyo kwa sababu ya vitendo vya shariya vyati-
tendire, ila kwa sababu ya huruma yake. Kativusha patoziwe na patipongoriwe upya
julu ya Roho Takatifu. 6 Noyo Roho Takatifu-yo, julu ya Insa Almasihi Nvushi wetu,
Mwenyezimungu katisusira kwa wingi. 7 Kwa kuwa tikwakikishiwa julu ya rehema
ya Mwenyezimungu, tiwe wariti wa tamaa ya mainsha a milele. 8 Ewu ndi usemi
wakwaminika! Ntamana, vinajibu kuwa evi vinu-vi uwe ukenekezere, ipate wanu wari
kuntumaini Mwenyezimungu washugulike wazidi kutenda wema. Evi ndi vyema, vya
faida ka wanu piya.
9 Fala pawakaidiyana wanu vinu savina deretu, au kuhusu waraka ya mazina a
wababu zawo, au kuhusu Taureti, au kwawanyana makundi, murisapuse. Vinu-vyo

avina faida wala avina mana. 10 Munu akukusalamurira umani, mwambire mara moja
au mara mbiri, na akizidi kutenda javyo, mwase. 11 Ijiwa kuwa munu kamba eyo
kataiwa shonge, ázidi kukola dambi. Kweli, karilamula hukumu mwanyewe.

Salamu za mwinsho

12 Sambi, panisaka kukuperekera Aritema au Tikiku, tenda fadili uje upesi Nikopoli
tiwonane, konta nilangela kwikala noko mirongo ya baridi. 13 Tenda juhudi uwasaidiye
nkati ya safari yawo Zena, mwerezi shariya, pamoja na Apolu, ipate wawe nawo piya
cawasakula conse. 14 Na wanu wetu warifunde kushugulikira vitendo vyema, wawavye
wenziwawo pawatowiwa na kinu, ipate mainsha awo awe na faida.
15 Wanu wari nomi kuno piya wakuperekera salamu. Tafadali, wape salamu zangu
wenye kwamini wakutipenda. Rehema iwe nomwe piya.

Waraka ya Paulu ka Filemoni

Mwanzo

Eyi waraka-yi ikwereza kuhusu kupembezana kati ya wenye kwamini. Onezimu akiwa ntwana wa mwenye kwamini wakwitiwa Filemoni kaya ya Kolosayi. Viwoneka kuwa Onezimu kamwiwira Filemoni, ndimana akitira. Wakati Paulu waákiwa Roma, Onezimu akiwonana na Paulu akilawirira kuwa mwenye kwamini. Paulu kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka wa 60 bandi ya Almasihi na akimpa Onezimu asukure ka Filemoni. Paulu kanlebela ampokerere Onezimu kamba nduye kati ya Almasihi, na kampa tamaa kuwa anripa kwa garama yasaka kutumira yonse Onezimu akijuzi awe pamoja na Filemoni.

1 Omi Paulu, nfungwa kwa kuwa nintumika Almasihi Insa. Eyi waraka-yi, omi
pamoja na nduyangu Timotiyu tukuperekera uwe Filemoni, mpendani wetu na
ntumisi mwenzetu, 2 na jamati ijumulananga kwako-ko, pamoja na nlumbwetu
Afiya, na nduyetu Arikipu aténda vita pamoja nafwe yakwereza Habari Ngema.
3 Mwenyezimungu Baba wetu, na Mwenye Insa Almasihi, wakujanliyeni rehema na
salama.
4 Panilebela duwa, daima nukukumbukira, ninshukuru Mwenyezimungu kwako
uwe, 5 kwa kuwa nisikira kuwa uwapenda watakatifu piya, na kwankuntumaini
Mwenye Insa. 6 Nilebela duwa kuwa uwe uzidi kuwa pamoja nofwe nkati ya kwamini
kwako ipate uje wereriwe sana-sana piya vinu vyema-vyema vyatiwa nawo* kwa kuwa
tilungana na Almasihi. 7 Nduyangu, nipata radi nyingi na moyo wangu urimba kwa
sababu ya pendo rako, konta uwarimbisa myoyo watakatifu.
8 Kwa javyo, ingawa nanawo haki julu ya Almasihi yakukwamuru cikulazimire ku-
tenda, 9 fala kwa sababu ya pendo retu, nihitari nukulebele. Sambi, omi Paulu, nuluvala
na niwa nkifungo novyo kwa sababu ya kuntumika Almasihi Insa, 10 nukutafadali
kuhusu mwanangu Onezimu, vyanilawirire kuwa babuye konta yakunlongoza ka
Almasihi nkalaboshu-mu. 11 Mida, iye aakifãi† kinu kwako uwe, fala sambi áfãi pakulu
kwako uwe mpaka kwangu omi novyo. 12 Onezimu nankunludisa aje kwako. Kusema
kweli, iye ndi moyo wangu. 13 Vinajibu nikare naye nokuno kanifungiwe kuno kwa
sababu ya Habari Ngema, anisaidiye ukosofu wa uwe. 14 Fala sisaka kutenda anta kinu
sairi kwa kusaka kwako uwe. Sisaka kuwa unisaidiye ka kukushurutisa, ila kwa radi
yako. 15 Dalili íwa anzima ya Mwenyezimungu yakuwa Onezimu akutire suku aba, ipate
umpokerere uwe naye milele, 16 siyo kamba ntwana basi, ila novyo kamba nduyetu
wakupendiwa. Iye omi nimpenda pakulu, iye kazidi kupendiwa pakulu futi nowe kwa
kuwa ntwana na nduyo kati ya Mwenye.
17 Basi, ukinitula kamba nduyo mwenye kwamini, mpokerere Onezimu kwa na-
muna mmoja kamba vyaukisaka kunipokerera omi. 18 Uture pambari, ikiwa kakudu-
lumu au ummwira kinu kimojawapo, deni-yo andika zina rangu omi. 19 Omi Paulu
nankwandika na nkono wangu mwanyewe: "Omi nukuripa." Wala sukwambira kuwa
mainsha ako a kiroho nukuwira! 20 Kweli nduyangu, kwa kuwa tilungana na Mwenye,
vikinajibu unifãi‡ javi: unirimbise moyo§ kwa kuwa tinfulata Almasihi! 21 Nitumaini
kuwa usikiriza, ndimana nukwandikira. Nukwijiwa kuwa utenda vyanukulebele, na
upundisa!

* **1:6** Au: "vyatikidiri kutenda". † **1:11** Zina ra Onezimu mana ake "aafãi kinu". ‡ **1:20** Paulu aseza na semo "kufãi" konta "Onezimu" mana ake "kufãi". § **1:20** Ona aya ya 7.

22 Nukulebela novyo kuwa unitengezere kisusi kimoja, konta, julu ya duwa zenu, nanawo tamaa kuwa iwapo nafasi nukuwa pamoja namwe.
23 Epáfora tiwa onse nkalaboshu-mu kwa sababu yakuntumika Almasihi Insa, neye
akuperekerani salamu. 24 Na wenzangu nkati ya kazi yetu, Maruku, Arishitariku, Dema, pamoja na Luka, ewo wakuperekerani salamu.
25 Rehema ya Mwenye Insa Almasihi iwe pamoja namwe.

Waraka ka Waebraniya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa ipate iwape nguvu wenye kwamini wakati wa tafauti. Ikolota kuwa Insa Almasihi ndi bora pakulu koliko piya wengine, na katenda piya vikisakikana ipate atipereke ka Mwenyezimungu.

Wandikiriwa Mayahudi wakinfulatanga Insa ipate warifunde vinu viripo nkati ya dini yawo (vinu kamba-vi: kutenda kafara, walongozi wa dini, na Nyumba Takatifu) na tabiya ya kuinshi mainsha mapya nkati ya kunfulata Insa. Eyi Waraka-yi itolotera kuwa Mwenye Insa Almasihi kweli-kwelini ndi nlongozi wa dini wa mana, na ndi awere kafara kamili ilaviwe mara moja basi, kwa daima milele, ipate itombore kifungo ca dambi zetu. Iye kamilifu na atenda vyaasaka Mwenyezimungu. Aasakurikana tena munu mwengine wakutivusha na átipa mainsha a milele.

Mwana wa Mwenyezimungu nkulu pakulu

1 Mida-na-midada, Mwenyezimungu kâsowera na wababu zetu mara nyingi zawenye,
kwa namuna nyingi zawenye, julu ya minabii. 2 Fala sambi, suku za mwinsho-zi,
kasowera nofwe julu ya Mwanawe, aturiwe na Mwenyezimungu kuwa mwenyé irati
wa vinu piya, na iye ndi ire julu yake Mwenyezimungu ombire vinu piya. 3 Mwana-yo
ndi nlangaza wa utukufu wa Mwenyezimungu, na atolotera kweli-kwelini vyaari
Mwenyezimungu. Vinu piya mulumwengu-mu viwankwikala kwa uwezo wa ámuri
zake. Bandi yakutimiza kazi yake yakuswafi madambi, kekala nkono-nriro wa Mwenye
Nkulu mbinguni, 4 kwa kuwa kantula kuwa bora pakulu sana zaida ya malaika, kamba
zina raritire rakuwa na mamulaka pakulu zaida ya mazina a malaika.
5 Ndi kweli konta Mwenyezimungu tangu aanamwambira laika wake mmojawapo
javi*:

“Uwe kuwa mwanangu,
omi rero nanza kuwa wawayo.”

Na tena, aanamwambira laika mmojawapo javi†:

“Omi nukuja kuwa Baba wako
na uwe ukuja kuwa mwanangu.”

6 Visitoshe Mwenyezimungu, paawere tayari kumpereka Mwanawe ntanzi‡ mu-
lumwengu-mu, kaamba§:

“Piya malaika wa Mwenyezimungu wamwabudu.”

7 Kuhusu malaika kaamba javi*:

“Mwenyezimungu awatenda malaika wawe kamba mepo,
watumisi wake wawe kamba malulimi a moto.”

8 Fala kuhusu Mwanawe, akwamba javi†:

---

* **1:5** Ona 2 Samuweli 7:14; Zaburi 2:7. † **1:5** Ona 2 Samuweli 7:14. ‡ **1:6** Ntanzi akiwa nriti wa vinu piya vya wawaye. § **1:6** Ona Kumbukumbu 32:43. * **1:7** Ona Zaburi 104:4. † **1:8** Ona Zaburi 45:6,7.

“Uwe Mwenyezimungu, útawala daima milele.
Úwatawala wanu muufalume wako kwa shariya.
9 Kwankupenda ukamilifu na wankukukima ubaya.
Kwa javyo, omi Mwenyezimungu, Nlungu wako,
nukumiminirani mafuta a radi
pakulu koliko wenziwo piya.”

10 Mwenyezimungu kamwambira Mwanawe tena‡:

“Mwenye, tangu mwanzo,
uwe ndi uturire aluserusu ya duniya,
na kwa makono ako kumba bingu piya.
11 Evyo piya-vyo vílainika, fala uwe kuwapo daima.
Avija kufãi kinu, kamba nguwo zakupapuka.
12 Kamba zubãu ya mida, ndi vyauja kukunja,
kamba munu vyaaluriza nguwo, uwapindula.
Fala uwe ndi nowe wa daima,
kuinshi kwako akuna mwinsho.”

13 Mwenyezimungu laikani wamwambire suku moja javi§:

“Ikala mahala bora-pa upande wangu wa nkono nriro-wu,
mpaka maaduwi wako niwature kumaulu kwako”?

Malaika-wo wa kinani? 14 Piya-wo siroho zintumika Mwenyezimungu na awaperekiwe
kuwasaidiya wanu waja kuvushiwa?

2

Nafasi ulu yakuvushiwa

1 Ndimana, tijuzi titengemane tifulate pakulu vyatisikira ipate tisipoteye. 2 Kamana
habari zereziwe na malaika zoloka, watúpa shariya onse na wabishi wapata hukumu
iwajúzire 3 Kwa javyo, futi ofwe ikiwa atiyeriwa tisaka kunusurikaja na kuvushiwa
kukulu-ko? Kuvushiwa-ko ndi kwanzire kwereziwa na Mwenye mwanyewe, ikisa
wasikire watakikisha kuwa kweli. 4 Mwenyezimungu neye novyo ázidi kwakikisha
kuwa habari-zo zakweli julu ya alama, matajabisa, maajuza a uwezo jisijisi, na julu
yakutisusira uwezo wa Roho Takatifu, sawa-sawa na vyaasaka mwanyewe.

Insa Almasihi áfungula njira tivushiwe

5 Mwenyezimungu aawapere malaika uwezo wakutawala ulumwengu mupya*
watamba-wu. 6 Fala mMandiko Matakatifu mamojawapo† kalavya ushahidi javi:

“Yarabi Mwenyezimungu,
binadamu nani wakummwaza?
Binadamu akuyeri kakinani?
7 Kuntula utoto aba kawa sini ya malaika,
kunkonga lemba ra utukufu na inshima,
8 kutula piya sini ya kumaulu kwake.”

Sambi, payambiwa kuwa “kutula piya sini yake”,
mana ake ndi kuwa acipo anta kimoja saciri sini yake.

‡ **1:10** Ona Zaburi 102:25-27. § **1:13** Ona Zaburi 110:1. * **2:5** Ulumwengu mupya ndi namuna nyengine zawaja kuinshi wenye kuvushiwa na Insa. † **2:6** Zaburi 8:4-6.

Fala sambi-pa wanu atiri kuwawona piya sini yake.
9 Ila tankummona iye kuwa, kwa wakati aba, kâturiwa utoto koliko malaika. Iye Insa
ndi ayerere kifo, julu ya rehema ya Mwenyezimungu, kwa ajili ya wanu piya. Ingawa
kâturiwa utoto, fala sambi-pa, kwa sababu ya kutabika ka kifo, iye kakongiwa lemba ra
utukufu na swifa!
10 Kamana iwapo shariya kuwa Mwenyezimungu, mwenyé vinu piya na mwenyé
kumba piya, aje nawo wafulati wengi wawe upande wa utukufu wake. Katenda javyo
julu ya kuntenza Insa, awalóngoza wanu kuwavusha, awe kamilifu julu ya kutabika.
11 Kamana ire atakátifu, na ware watakatífiwa, walawirira ka Baba mmoja. Ndimana
Insa aawona haya kuweta "wanduzangu", 12 kamba vyayambiwe mMandiko‡:

"Níwereza baina vyautendanga uwe wanduzangu.
Nukwimba nukukusifu mbere ya wanu wako."

13 Mmandiko mengine, iye kaamba javi§:

"Omi níntumaini Mwenyezimungu."

Ikisa kaamba tena:

"Niwa epa, na ware Mwenyezimungu waunaminire kuwasunga,
ewo wawa kamba wanangu."

14 Sambi, ware wetiwe wanawe na Insa, kwa kuwa ewo binadamu*, iye mwanyewe
kâlawirira kwa namuna moja ipate julu ya kifo cake, anshinde ire ári na uwezo wa
kifo, Ibilisi. 15 Kwa namuna-yo, piya wákiwa watwana kwa milele kwa sababu ya kopa
kufwa, Insa kawanusuru. 16 Kamana vikwijiwikana kuwa aajire kuwasaidiya malaika,
ila kâja kusaidiya ujukulu wa Iburahima. 17 Ndimana neye akijuzi awe sawa-sawa na
wanduze kwa kila namuna, ipate awe nlongozi nkulu wa dini wakuwa ndi mwenyé
huruma na mwaminifu. Kwa namuna-yo, antumike Mwenyezimungu, iye mwanyewe
awe kafara, ipate madambi a wanu aswamiiwe. 18 Kamana, kwa kuwa katabika julu ya
kushetwaniwa, iye kanawo uwezo wa kuwasaidiya ware wenye kushetwaniwa.

3

Insa ndi nkulu zaida ya Musa

1 Kwa javyo umwe, wanduzangu watakatifu, wenzangu titiwe mbinguni, akuyerini
Insa. Iye ndi walii na nlongozi wetu nkulu wa dini yatiri kwereza-yi. 2 Kamba
Musa vyaákiwa mwaminifu na kazi yake nnyumba ya Mwenyezimungu*, na Insa ákiwa
mwaminifu ka Mwenyezimungu mwenyé kuntondola. 3 Musa kasifiwa, fala Insa
kawoniwa kuwa ndi wakujúzi kusifiwa pakulu zaida ya iye, kamba njengi wa nyumba
vyaasifiwa pakulu koliko nyumba yawenye. 4 Kamana kila nyumba ítengeziwa na munu,
ila atengéza vinu piya Mwenyezimungu. 5 Musa ákiwa ntumisi mwaminifu nnyumba ya
Mwenyezimungu piya, kalavya ushahidi wa vire víkija kwereziwa mbere. 6 Fala Insa
Almasihi mwaminifu kamba mwana, amiri wa nyumba-yo. Na nyumba-yo ndufwe,
ikíwa tizídi koloka mpaka mwinsho, na hakika na kwamini nkati ya tamaa yatirindira.

Ukosofu wa kutowa kwamini

7 Kwa javyo, kamba vyaamba Roho Takatifu† javi:

‡ **2:12** Ona Zaburi 22:22. § **2:13** Ona Izaya 8:17. * **2:14** Kigeregu: "wanawo nyama na damu". * **3:2** "Nnyumba ya Mwenyezimungu" mana ake "nkati ya Mwenyezimungu". † **3:7** Ona Zaburi 95:7-11.

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
8 myoyo yenu musitaye ugumu,
kamba wababu zenu pawâbishane nami,
suku yawâniyerere nlanga.
9 Emo wababu zenu wâniyerera waniwone canikisaka kutenda,
ingawa wâwona vyaniwasaidiye muda wa myaka arubaini.
10 Ndimana níkimiwa na noco kizazi-co, nikisowera javi:
‘Daima wankukosa mmyoyo mwawo,
wakatala kufulata njira zangu.’
11 Kamba vyanílapire paníkimiwe, nikamba:
‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’ ”

12 Wanduzangu, more-more asilawirire munu nkati yenu wakuwa na moyo mbaya
wakutowa kwamini, wakulongoza kukatala kunfulata Nlungu hai. 13 Kwasa javyo,
zidini kurimbisana myoyo kila suku sambi nopa pamwitiwe-pa, ipate asilawirire nkati
yenu munu wakutaiwa moyo ngumu, wakuteseka na dambi. 14 Kamana kwamini
kwetu katiwere nawo tangu mwanzo, tikizidi koloka mpaka mwinsho, tilawirira kuwa
wenziwe Almasihi nkati ya kazi yake. 15 Ndi kamba vyayambiwe‡:

“Rero, mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu,
kamba wababu zenu pawâbishane nami.”

16 Epa wasikire shauti ya Mwenyezimungu wakibishana naye ndi wepi? Kusema
kweli, sipiya walongoziwe na Musa kulawa Miswiri? 17 Na ware Mwenyezimungu
waakimiyane nawo muda wa myaka arubaini ndi wepi? Siware wakorire dambi,
wakifwira nlanga nomo? 18 Na paalapire kuwa “awaja kwingira mahala pangu
papumuzi”, waakiwamba ndi wepi? Siware watupire kauli zake? 19 Basi, tereriwa
kuwa awakidirire kwingira kwa sababu ya kutowa kutumaini.

4

1 Kwa kuwa tanawo mpaka sambi-pa tamaa yakwingira mahala pake papumuzi,
tiritunze sana-sana ipate asilawirire mmoja wenu wakusokerera kwingira nopo
mahala-po. 2 Kamana teréziwa Habari Ngema kamba vyawereziwe ewo*, ila ewo
cawasikire aciwafaire kinu, kwa kuwatowa umoja wa kwamini cawasikire. 3 Basi, ofwe
wenye kwamini tingira nopo mahala papumuzi-po, kamba vyaâmbire Mwenyezimungu
javi†:

“Kamba vyanilapire nkati ya nyongo yangu:
‘Awaja kwingira mahala pangu papumuzi.’ ”

Kasowera javyo ingawa kazi yake kâtimiza tangu pawisire kumbiwa ulumwengu.
4 Kamanakuhusu suku yasaba, nsitari mmoja wa Mandiko‡ ukwamba javi:

“Suku yasaba Mwenyezimungu kapumula kwa kutimiza kazi zake piya.”

5 Usowezi mmoja nowo uwiriziwa tena:

“Awashubutu kwingira mahala pangu papumuzi.”

‡ **3:15** Ona Zaburi 95:7; Waebraniya 3:7. * **4:2** “Ewo” ndi ware wákiwa nlanga. † **4:3** Ona Zaburi 95:11. ‡ **4:4** Ona Mwanzo 2:2.

6 Kwa kuwa wanzire kwereziwa Habari Ngema awengire kwa kutowa kusikiriza,
wengine wapewa nafasi yakwingira nopo mahala papumuzi-po. 7 Tukwijiwa kinu
kamba-ci konta Mwenyezimungu katula suku nyengine, kaamba kuwa ndi suku ya
“rero” pairipo nafasi yakwingira mahala papumuzi-po. Kwa myaka mingi ipitire,
Mwenyezimungu kâsowera julu ya Daudi, kamba vyaamba futi:

“Rero mukisikira shauti ya Mwenyezimungu,
myoyo yenu musitaye ugumu.”

8 Kamana inawa Yoshwa wanu-wo kawalongoza mahala papumuzi, aikibidi Mwenyez-
imungu kusowera tena, kutula suku nyengine. 9 Kwa javyo, kamba Mwenyezimungu
vyaapumure suku yasaba pesire kumba ulumwengu, ingaripo nafasi ya wanu wa
Mwenyezimungu kupumula. 10 Kamana mwenyé kwingira mahala papumuzi pa
Mwenyezimungu ápumula kazi zake sawa-sawa vyaapumure Mwenyezimungu kazi
zake.
11 Basi, mahala papumuzi-po, titende juhudi tingire, ipate asiwepo wakunkuna
kamba vyaviwakunire mida, wakutowa kwingira kwa sababu ya ubishi.
12 Kamana usemi wa Mwenyezimungu uwa nawo uhai na nguvu, unoréka pakulu
kupunda jambiya yakusinja kuno na kuno. Úpitirira mpaka mmoyo, ukwawanya moyo
na roho kamba jambiya vyayawanya nyama na makongolo. Ndimana usemi wa
Mwenyezimungu úkidiri kwawanya mawazo meema na mabaya a mmoyo. 13 Aapo
kiyumbe akidiri kufisa siiri mbere ya Mwenyezimungu. Kwake iye, piya viwa paweru,
awona vinu piya na maso ake. Na vitendo vyatitenda tijuzi kunjibu.

Insa atipendeleya mbere ya Mwenyezimungu

14 Sambi, kwa kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini atangurire binguni, Insa,
Mwana wa Mwenyezimungu§, tukeni tikore makono mawiri kwamini kwetu katereze.
15 Kamana nlongozi wetu nkulu wa dini akidiri kutiwonera utungu ufuko wetu, kwa
kuwa kashetwaniwa kwa namuna-zi piya kamba vyatishetwaniwa ofwe, ila iye aako-
rire dambi. 16 Basi, tukeni na uhakika tiwe karibu na kiti ca Mwenyezimungu, tipate
huruma na rehema patisakula kusaidiiwa.

5

1 Kila nkulu wa wakulungwa wa dini ákitondoriwa nkati ya wanu, akitawaziwa ipate
antumike Mwenyezimungu kwa faida ya wanu. Kazi yake íkiwa yakupereka kafara
na swadaka ipate wanu wafutiwe madambi awo. 2 Watikínifu na sawári makamilifu,
iye ákidiri kuwawonera utungu, kwa kuwa iye mwanyewe kaveya. 3 Kwa javyo,
ájuzi apereke kafara kwa madambi ake iye mwanyewe kamba vyaalavya kafara kwa
madambi a wanu wengine. 4 Na hapana munu wakuritawaza mwanyewe cewo
cakusifiwa-ci, ila akolotiwa na Mwenyezimungu kamba vyavínkunire Aruna.
5 Kwa namuna moja noyo, Almasihi aaritawaze iye mwanyewe ubora wakuwa
nkulungwa wa dini. Ila Mwenyezimungu kantondola, akimwambira*:

“Uwe kuwa mwanangu,
rero omi nukupongola.”

6 Na mahala pengine†, akwamba tena javi:

§ **4:14** “Mwana wa Mwenyezimungu” ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. * **5:5** Ona Zaburi 2:7. † **5:6** Ona Zaburi 110:4.

"Ukuwa nlongozi wa dini wa milele,
kamba vyaawere Melkizideki."

[7] Insa, mainsha ake mulumwengu-mu, akilebelanga duwa ka Mwenyezimungu,
mwenyé uwezo wakunvusha nkati ya kifo. Akilebelanga kwa shauti ulu-ulu kuno
akinlawa masozi. Na akisikiriziwa kwa sababu ya kunyenyekeya kwake kutenda
vyaasaka Mwenyezimungu. [8] Ingawa ákiwa mwana, karifunda kutwii julu ya tabu
zimpatire. [9] Na paatimize vinlazimire kutenda, kalawirira kuwa Nvushi wa milele wa
piya wenye kunfulata. [10] Na Mwenyezimungu kantula kuwa nkulu wa wakulungwa wa
dini, kwa namuna moja noyo kamba vyaákiwa Melkizideki.

Usase kuntumaini Insa Almasihi

[11] Kuhusu ewu mwaha-wu‡, tanawo vinu vingi vyawenye vyakukwerezani. Fala
virigariga kukwerezani konta amusaka kwereriwa. [12] Kamana, ingawa upita wakati
mwingi, mujuzi muwe wanlimu, fala munsakula munu akufundeni vinu vyakwanza
vya habari za Mwenyezimungu. Muwa kamba watoto musakula kujiji maziwa, iri hali
mukijuzi murye cakurya cakukamatiwa. [13] Kamana ajúzi kunywa maziwa onse angari
toto, ndi sejiwa cema. [14] Fala cakurya cakukamatiwa ndi cankulungwa. Kwa njira ya
kufundiwa, ewo wanawo ankili yakutondola cema na kibaya.

6

[1] Kwa javyo, tase vyatanzire kurifunda kuhusu Almasihi, tukeni mbere mpaka
tifikirire vyakurifunda vyakukamilika. Tisijenge tena upya aliserusu zakufulata ngano
kamba ezi:
cakwanza, ibidi kutubiya vitendo vyakuja na kifo, na kurimbirira kuntumaini
Mwenyezimungu;
[2] capiri, kufunda kuhusu koza, alama ya kutubiya;
catatu, kuntula munu makono;
caane, kuwafufula wanu ka wafwi;
na catanu, kulamuriwa ka milele.
[3] Nevyo, Mwenyezimungu akisaka, títenda.
[4] Kamana ware wasire kunkubali Insa, aapo akidiri kuwaludisira kutubiya tena
upya. Ewo mara moja wâpokerera nuru ya Mwenyezimungu, wâyeza thawabu ya
binguni, wâpokerera Roho Takatifu pamoja na wenziwawo. [5] Wâyerera wema wa usemi
wa Mwenyezimungu, na wâyerera vitendo vya uwezo visaka kukuna paaja kutawala
Mwenyezimungu. [6] Fala novyo-sivyo, wantula minyongo iye! Aapo akidiri kuwalud-
isira kutubiya tena, konta wankejeli baina Mwana wa Mwenyezimungu, wangomezera
tena mpaka warihukumu.
[7] Kamana ewo wawa kamba ardhi inywa maji a nvula painya ponse. Ikiwa ardhi-yo
iruwerya miti ya kuwafãi warimi, ardhi-yo ijanliiwa na Mwenyezimungu. [8] Fala ikiwa
ardhi-yo iruwerya miti ya miwa na mbiriwiri, saifãi na karibu yakulaniwa. Ardhi-yo
mwinshoni ikociwa.
[9] Wapendani wangu, ingawa tisowera javi, titumaini kuwa umwe mwanawo vinu
vyema pakulu, vyakuja na kuvushiwa. [10] Kamana Mwenyezimungu ndi mwenyé
shariya, akwijiwa camutenda, na namuna vyamuwapenda wenzenu kwa zina rake,
pamuwasaidiya watakatifu, na mpaka sambi-pa mungari kutenda novyo. [11] Vitajibu
pakulu kuwa umwe-po kila mmoja olote juhudi moja mpaka mwinsho, ipate muwe na
uhakika wa tamaa yamurindira na imani. [12] Nkati ya kwamini kwenu, musiwe wafuko,
ila muwafulatize ware waríti tamaa julu ya kutumaini na imani.

Mwenyezimungu atimiza tamaa yake

‡ **5:11** "Mwaha-wu" ndi kuwa Almasihi vyaawere nkulungwa wa dini kamba vyaákiwa Melkizideki.

[13] Mwenyezimungu, paampere tamaa Iburahima, kârilapira mwanyewe kuwa atimiza
tamaa yake, konta aawerepo mwengine wakunzaidi iye. [14] Iye kaamba*:

"Nilapa ka ukweli kuwa uwe nukujanliya pakulu,
nukupa ujukulu mwingi wawenye."

[15] Ndimana Iburahima, kwa kuwa akirindira na imani, tamaa ire akipata. [16] Munu
paalapa, anlapira munu wakunzaidi álavya ushahidi, na kilapo ciwalavya wanu dana.
[17] Basi, Mwenyezimungu kâsaka kuwa ware waja kuriti tamaa yake wejiwe kuwa aapin-
dula vyaasemire, ndimana tamaa-yo iye kalapira. [18] Kwa javyo, julu ya vinu viwiri†
savipinduriwa, (na novyo avikidirika Mwenyezimungu kulongopa), ofwe tintuwirire
iye tirimbisiwa myoyo tikore makono mawiri tamaa ituriwe mbere yetu. [19] Eyo
tamaa-yo iwa kamba nanga ya ngalawa, ítirimbisa myoyo isiwe na dana isaka kuwa
yonse. Kamana tamaa-yo ípita papazira ya nyumba takatifu ya mbinguni, ikwingira
mahala patukufu paari Mwenyezimungu. [20] Kweli, epo ndi pengire Insa, kábula ya ofwe,
kwa ajili yetu. Kamba vyaawere Melkizideki, neye novyo kalawirira kuwa nkulungwa
wa dini wa daima milele.

7

Melkizideki nlongozi wa dini

[1] Noyu Melkizideki-yu ákiwa nfalume wa Salemu, na ákiwa nlongozi wa dini ak-
intumika Mwenyezimungu, Nlungu nkulu pakulu. Iye paakiludi Iburahima kuvita
yakuwashinda mafalume, kasimanana naye, akinjanliya.* [2] Iburahima, vinu piya
vyâapatire kuvita, kâlavya fungu rakumi, akimpa Melkizideki. Zina ra Melkizideki mana
ake "nfalume wa shariya". Kwa kuwa ákiwa nfalume wa Salemu, zina rake ríkiwa nawo
novyo mana ake "nfalume wa usalama". [3] Iye aawere nawo wawaye wala mamaye,
wala aipo waraka ya mazina a wakinya babuze. Ejiwikane mwaka waapongoriwe wala
waafwire. Ndimana akilandanisiwa Mwana wa Mwenyezimungu, kawa nlongozi wa
dini wa milele.

[4] Onani, Melkizideki vyawere munu bora pakulu! Anta Iburahima, noyo babu yetu
nkulu, kâmpa fungu rakumi kwa vinu vyaawapokere maaduwi wake kuvita. [5] Na
ujukulu wa Lawi, ware wâpewe cewo ca ulongozi wa dini, watumiwe nTaureti kupoker-
era fungu rakumi ra vinu vyawakipatanga wanu waIziraeli, wanduzawo, ingawa newo
novyo wákiwa ujukulu wa Iburahima. [6] Basi Melkizideki, ingawa aawere wa rikolo ra
Lawi, kâpokerera fungu rakumi ra Iburahima, na kânjanliya Iburahima, noyo âpokerere
tamaa za Mwenyezimungu-yo. [7] Hapana atikina kuwa ire ajanlíya ndi bora koliko
ajanlíiwa. [8] Kwa upande wa walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi, wâpokerere fungu
rakumi wákiwa wanadamu mwinsho wafwa. Fala upande wa Melkizideki, rîpokereriwa
na munu ari hai, kamba vyaulaviwe ushahidi kuhusu iye. [9] Tanawo shariya ya kwamba
anta Lawi, akipokereranga fungu rakumi noyo, neye novyo kalavya fungu rakumi julu
ya Iburahima, [10] kwa kuwa ákiwa mmwiri mwa Iburahima babuye, paasimanane na
Melkizideki.†

Nlongozi mwengine wa dini, kamba Melkizideki

[11] Sambi, îkisakikana kazi ya walongozi wa dini wa rikolo ra Lawi ipate wanu wa
Iziraeli wafulate shariya yawâpewe. Ináwa ulongozi-wo utimiza ukamilifu, singari
kasakikana nlongozi wa dini wa namuna nyengine kamba Melkizideki, sairi wa na-
muna ya Aruna wa rikolo ra Lawi. [12] Paatawaziwa nlongozi mwengine wa dini, ílazimu

* **6:14** Ona Mwanzo 22:17. † **6:18** "Vinu viwiri" ndi tamaa yaalavire Mwenyezimungu na kulapa kwake. * **7:1** Ona Mwanzo 14:17-19. † **7:10** Kusema kweli, nowo wakati-wo Lawi ákiwa saanapongoriwa.

shariya neyo novyo ipinduriwe.‡ 13 Kamana Mwenye wetu, ambíwa mMandiko-mu,
aawere wa rikolo ra Lawi, na nkati ya rikolo rake tangu aalawirire mmojawapo
wakutumika cewo ca nlongozi wa dini§. 14 Aapo atikina kuwa Mwenye wetu kâlawirira
kurikolo ra Yuda. Na kuhusu rikolo-ro, Musa aasowere kinu upande wa nlongozi wa
dini.
15 Sambi tikwereriwa sana: kâlawirira nlongozi wa dini namuna nyengine, wakulan-
dana na Melkizideki. 16 Iye aalawirire kuwa nlongozi wa dini kwa kufulata shariya na
shuruti za kufulatana ka rikolo, ila kwa sababu ya uwezo wa mainsha ake seesa tena.
17 Kweli, Mandiko Matakatifu* akwamba:

"Uwe kuwa nlongozi wa dini wa milele kwa namuna ya Melkizideki."

18 Basi shuruti ya mida yasiwa konta aina nguvu na aifãi kinu, 19 kamana Taureti
aíkikamilisha kinu. Fala sambi-pa Mwenyezimungu katisakurira tamaa ngema pakulu
ipate julu yake tiwe pamoja naye.
20 Na eyi tamaa-yi yakikishiwa kwa kilapo. Pawakitawaziwa walongozi wa dini
wengine, Mwenyezimungu aalapire, 21 fala paalawirire eyu kuwa nlongozi wa dini,
Mwenyezimungu kalapa, kamwambira javi†:

"Omi Mola nîlapa, sipindula kauli yangu.
Ukuwa nlongozi wa dini wa milele."

22 Kwa sababu ya kilapo-co, Insa atipa uhakika kuwa eyi miyadi-yi ndi bora pakulu
zaida ya mida.
23 Visitoshe, mida wákiwapo walongozi wa dini wengi wakorire kazi fala mwinsho
wafwa, awakidirire kuzidi kukola kazi. 24 Fala Insa kankuinshi kwa milele, na kazi yake
ya ulongozi wa dini saupitisaniwa tena. 25 Kwa javyo, iye kanawo uwezo, sambi-pa
mpaka milele, wakuwavusha wanu wóka ka Mwenyezimungu julu yake. Kweli, iye
kankuinshi daima-zi kuno akiwalebelela nowo wanu-wo.
26 Basi Insa ndi nkulu wa wakulungwa wa dini wakutitendera piya visakikana
vyonse. Iye takatifu, aana dambi anta mmoja wala kinu cakunyata, na katanusiwa
nkati ya madambi mulumwengu-mu akituriwa mbinguni. 27 Iye aari kamba walongozi
wa dini wa mida, wakiperekanga kafara daima-zi, cakwanza wakitenda wapate kufu-
tiwa madambi awo wanyewe, ikisa ka madambi a wenziwawo. Fala ka Insa sijavyo!
Iye, paaripereke mwanyewe, kalavya kafara mara moja noyo tu basi kwa daima.
28 Nkati ya Taureti, wanu sawakiwa makamilifu wakitawaziwanga kuwa walongozi wa
dini. Fala kauli ya kilapo, cilapiwe bandi ya Taureti, katawaziwa Mwanawe, mwenyé
kukamilika daima milele.

8

Insa ndi shikarakanzi wa miyadi yanguvu pakulu

1 Onani, kinu maalumu catiri kwamba ndi kuwa tanawo nkulungwa nkulu wa dini
wa namuna-yo, ekare nkono nriro wa kiti ca Mwenye Nkulu mbinguni. 2 Iye áhudumu
vitakatifu nkati ya ema takatifu yakweli, saitengiwe na wanadamu, ila Mola. 3 Kila
nkulungwa nkulu wa dini ákitondoriwa apereke swadaka na kafara. Ndimana ikilazimu
neye awe nawo kinu kimojawapo cakupereka. 4 Insa, anawepo mulumwengu-mu,
aangari kuwa nlongozi wa dini, konta kuno wawapo walongozi wa dini waperéka
kafara na swadaka, kamba vyaishurutisa Taureti. 5 Kazi zawatenda ewo nfano tu basi
au kinviri ca kazi zitendiwa mbinguni. Kwa sababu ya javyo, Musa paawere tayari

‡ **7:12** Shariya isema nani ári na haki yakuwa nlongozi wa dini. § **7:13** Kigeregu: "uralu". * **7:17** Ona Zaburi 110:4. † **7:21** Ona Zaburi 110:4.

kujenga ema ya miyadi ya kupatana, kâmbiriwa na Mwenyezimungu javi: “More-more, utende sawa-sawa kamba nfano vyawoloteriwe kumwango.”
6 Fala sambi-pa, Insa kagabiziwa kazi bora pakulu koliko wakulungwa wa dini wa mida, kwa kuwa iye ndi mwenyé kupatanisa kwa miyadi bora pakulu ya kupatana. Ndi javyo konta miyadi-yo yanawo tamaa bora pakulu.
7 Kamana miyadi ya kupatana yakwanza, ínawa íkamilika, aikisakikana kutula miyadi myengine ya kupatana kapiri.
8 Fala mMandiko Matakatifu*, Mwenyezimungu áwasutumu wanu wake javi:

“Wakati uwa karibu wanija kutula miyadi mipya ya kupatana,
na wanu wa Iziraeli pamoja na wanu wa rikolo ra Yuda.
9 Eyo miyadi mipya-yo aija kuwa kamba yaniturire mida na wababu zawo,
paníwalongoze sana-sana, nikiwalavya Miswiri.
Ewo awafulate kamba vyaikisaka miyadi-yo, ndimana awaniyerire,
amba ndi Mola.
10 Basi, eyo ndi miyadi yaníja kutula na wanu wa Iziraeli bandi ya nozo suku-zo,
amba ndi Mola.
Shariya zangu nitula nkati ya mawazo awo,
nikwandika mmyoyo mwawo.
Omi nukuwa Nlungu wawo,
newo wakuwa wanu wangu.
11 Aashubutu munu kufundana na mwenziwe wala kufundana na nduye,
kumwambira: ‘Mwijiwe Mola’,
konta piya-wo wakuja kunijiwa,
ntoto kamba nkulu.
12 Nukuja kuwatendera huruma, kuswamii makosa awo,
madambi awo sishubutu kukumbukira tena.”

13 Mwenyezimungu paambire miyadi mipya, miyadi yakwanza katula kuwa yuluvala. Na kinu culuvare na cisire ciwa karibu yakwasiwa kutumiriwa.

9

Miyadi mipya kwa damu ya Insa

1 Sambi, kwa kutimiza miyadi yakwanza, wanu wakijuzi wantukuze Mwenyezimungu kwa kufulata shariya zituriwe. Na wakiwa nawo novyo mahala patakatifu
mulumwengu-mu, 2 Ema Takatifu ítengiwa. Ikiwa na misana miwiri. Nsana wakwanza wakwingirira úkitiwa “Mahala Patakatifu”. Nkati-mo múkiwa kandiyeru, meza,
pamoja na mikate takatifu*. 3 Noyo ema-yo nkati-mo ilumuriwa na pazira. Nkati ya
pazira-yo, nsana mwengine ûkitiwa “Mahala Patakatifu Pakulu”. 4 Nopo ndi paukiwa
uralu wakupambiwa na oru, na “Kashoti ya Miyadi” upande piya wakupambiwa na oru. Nkashoti-mo cikiwapo kiyungu ca oru citaiwa manã, ngombo ya Aruna yaâsipuse Mwenyezimungu, pamoja na maluwawo mawiri a mawe ândikiwe ámuri za
Mwenyezimungu. 5 Julu ya kashoti-yo, víturiwa nfano viyumbe vya utukufu. Mbawa zawo zakukunjuka zîfinika mahala Mwenyezimungu pakiswamii madambi. Kuhusu novi vinu-vi, aipo nafasi sambi-pa yakwereza piya.
6 Piya-vi pavitengeziwe sana-sana, walongozi wa dini wakingiranga nsana wakwanza wa ema† wakitenda kazi zawo.
7 Fala nsana wapiri wa ema‡, nkulu wa wakulungwa wa dini iye tu basi ndi akingira. Visitoshe, akingira kila mwaka mara moja basi, akisukula damu ya kafara akapereke ka Mwenyezimungu, anlebele aswamii madambi

* 8:8 Ona Yeremiya 31:31-34. * 9:2 Mikate takatifu ikilaviwanga swadaka ka Mwenyezimungu. † 9:6 “Nsana wakwanza wa ema” ndi “Mahala Patakatifu”. ‡ 9:7 “Nsana wapiri wa ema” ndi “Mahala Patakatifu Pakulu”.

ake na madambi awakorire wanu kwa sababu ya kutikina. 8 Kwa piya-vi, Roho Takatifu
átolotera kuwa, íkiwa ema ya miyadi ya mida ingari kutumika, ilanda kuwa njira yúka
Mahala Patakatifu Pakulu ainafunguriwa. 9 Piya-vi kinyume, namuna yakutifunda
vinu vya faida rero-vi. Mana ake ndi kuwa swadaka na kafara za manyama zikilavi-
wanga ka Mwenyezimungu zire azikidirire kukamilisha myoyo ya wanu wakilavyanga
kafara wawenye-wo. 10 Ezi kafara na swadaka zitendiwa-zi zishugulikira vinu vya
mwiri basi, kwa nfano, namuna ya kurya, kunywa, na zakuriswafi. Zitumika mpaka
Mwenyezimungu paasaka kutula namuna nyipya za kuinshi.
11 Fala Almasihi, paalawirire kuwa nkulu wa wakulungwa wa dini kuwa atipe
vyema vyaajisire, iye kawa ema bora pakulu na yakukamilika kupunda ikiwepo mu-
lumwengu-mu. Ema-yo aitendiwe na wanadamu, mana ake siyo ya mulumwengu-mu.
12 Iye, pengire mara moja tu basi kwa milele Mahala Patakatifu Pakulu, aasukure damu
ya mbuzi wala ya ng'ombe ila kâsukula damu yake iye mwanyewe, apate kutombola
milele. 13 Mida wanu wacafu miri yawo ikiswafiwa julu ya kutawanyika damu ya mbuzi
au ya ng'ombe, na kúpakiwa rivu ra mwana wa ng'ombe wakociwa. 14 Kwa javyo, futi
damu ya Almasihi aizidi kutiswafi? Iye, julu ya Roho wa milele, karipereka mwanyewe
kawa kafara kamili saina baka ka Mwenyezimungu. Damu yake itiswafi myoyo yetu,
tase vitendo vitilongoza kukifo, ipate tintumike Nlungu hai.
15 Kwa javyo, Insa Almasihi ndi mwenyé kupatanisa kwa miyadi mipya, ipate irati
ya milele Mwenyezimungu yaawapere tamaa ware watondoriwe wapate. Iwapo
eyi nafasi-yi konta madambi awo awakorire wakati wa miyadi ya mida womboriwa
na kifo ca Almasihi. 16 Sambi, miyadi yakupatana yaaturire Mwenyezimungu iwa
kamba waraka yakuritisa. Upande wa noyi waraka-yi, ikibidi kwakikishiwa mwenyé
kwandika-yo kuwa kafwa. 17 Kweli, waraka yakuritisa aina faida ikiwa andike-yo
angari hai, fala bandi ya kufwa andike, waraka-yo yanawo faida. 18 Ndimana ikibidi
kuwa ciwepo kifo kimojawapo ipate miyadi iwe na faida. Anta miyadi yakwanza,
noyo aitumike bila kutawanyika damu. 19 Mmiyadi yakwanza, Musa pesire kuwambira
wanu piya ámuri ya nTaureti, kâtumira minyani ya husopo yakufungiwa na luzi reundu,
kâtwala damu ya ng'ombe na ya mbuzi. Ikisa akisulusa na maji, akisasanyira kitabu
ca Taureti pamoja na wanu piya, 20 akamba§: “Eyi ndi damu ya miyadi yaaturire
Mwenyezimungu kwenu umwe.” 21 Na ema ya miyadi-yo, pamoja na piya vinu viki-
tumiriwa nkati yakuntukuza Mwenyezimungu, Musa kâsasanyira novyo damu. 22 Basi,
Taureti ikilazimisha kiyasi ca vinu piya viswafiwe julu ya kutawanyika damu. Na ikiwa
damu aitawanyike, akupo kuswamiiwa dambi.
23 Sambi, ikibidi kuwa vyombo vikitumiriwa kuntukuza Mwenyezimungu viswafiwe
julu ya namuna-yi. Fala evyo mifano tu basi ya vinu vyakweli viri mbinguni. Ndimana
vinu vyakweli mbinguni vishurutisa kafara ya faida bora pakulu. 24 Kamana Almasihi
engire Mahala Patakatifu pakutendiwa na makono a wanadamu, engire pakulan-
danisiwa nfano tu basi wa mahala pakweli. Aiwere javyo! Kêngira mbinguni kawenye,
mbere ya Mwenyezimungu, kutitendera fadili ofwe. 25 Na engire kurilavya kafara mara
nyingi, kamba nkulungwa wa dini wa Mayahudi vyakingiranga Mahala Patakatifu
Pakulu kila mwaka, na damu sairi yake. 26 Inawa javyo, Almasihi akijuzi atabike mara
nyingi zawenye tangu kumbiwa ka ulumwengu. Kwasa javyo, epa utimiziwa wakati
wa mida, ufika wakati wa sambi-wu, iye kolotiwa kwa kuripereka kufwa mara moja
tu basi kwa milele, alavye mizigo ya dambi. 27 Piya wanu ituriwa wafwe mara moja
tu basi, ikisa waje walamuriwe na Mwenyezimungu. 28 Kwa javyo Almasihi, neye
novyo kâripereka mara moja kuwa kafara alavye dambi za wanu wengi. Ikisa, akúja
kwisuka mulumwengu mara yapiri, fala eyo mara-yo, anzima yake siyo kulavya dambi,
ila kuwavusha wanu wari kunrindira iye.

§ **9:20** Ona Kulawa 24:8.

10

1 Kwa kufulata Taureti, wanu wakisaka kuka karibu ya Mwenyezimungu kuntukuza
wakilavya kafara daima-zi kila mwaka. Fala Taureti tangu-tangu aiwere na uwezo
wa kuwaswafi wanu-wo. 2 Ináwa nowo wanu-wo kweli-kwelini waswafiwa nfululu,
awangari kurifahamu tena kuwa na madambi, ndimana singari isakikana kuludira
tena kutenda kafara, sinovyo? 3 Fala kusema kweli, nozo kafara-zo zankuwatenza
wanu kukumbukira dambi zawo kila mwaka. 4 Konta damu ya ng'ombe na ya mbuzi
aina uwezo wa kulavya dambi.
5 Kwa javyo, Almasihi, pengire mulumwengu-mu, kasema ka Mwenyezimungu*:

“Ausakire kafara wala swadaka,
ila kunitengeza mwiri.
6 Azukwajibu kafara za nyama wakociwa,
wala swadaka ipate uswamii madambi.”

7 Ikisa Almasihi kamwambira Mwenyezimungu:

“He Mwenyezimungu, niwa epa kutimiza nafsi yako,
kamba vyavyandikiwe kuhusu omi nkitabu ca Mandiko.”

8 Basi Almasihi, bandi yakusema:

“Ausakire na azukwajibu kafara za manyama wakociwa,
wala swadaka zakulaviwa kupata kuswamiiwa madambi”

(ingawa ezi kafara-zi zilazimishiwa nkati ya Taureti), 9 kamwambira Mwenyezimungu:
“Niwa epa kutimiza nafsi yako.” Basi, Almasihi kafuja miyadi ya mida† katula miyadi
yapiri‡. 10 Kwa noyo nafsi-yo, julu ya swadaka ya mwiri wa Insa Almasihi mara moja
kwa milele, ofwe titakatifiwa.
11 Kila nlongozi wa dini awahudumu Mayahudi kila suku ákikola kazi, ákipereka kafara
namuna moja noyo mara nyingi zawenye. 12 Falakini Almasihi kârilavya iye mwanyewe
akiripereka kuwa kafara kwa mara moja noyo tu basi, kafara-yo ífãi milele. Ikisa kekala
mahala bora pakulu, upande wa nkono nriro wa Mwenyezimungu.§ 13 Tangu nopo
kankurinda mpaka Mwenyezimungu awature maaduwi wake kumaulu kwake.* 14 Basi
iye, kwa kuripereka mara moja noyo tu basi, ware waawatenza utakatifu kawatula
ukamilifu kwa milele. 15 Na kinu-ci Roho Takatifu neye katakikisha, kanza kutereza
usemi wa Mola asema javi†:

16 “Bandi ya nozo suku-zo, eyi ndi miyadi yaníja kuwaturira ewo,
amba ndi Mola.
Shariya zangu nitula mmyoyo mwawo,
nikwandika nkati ya mawazo awo.”

17 Ikisa kaamba javi‡:

“Madambi awo na makosa awo sishubutu kukumbukira tena.”

18 Onani, madambi-yo paaswamiiwe, aisakikana tena swadaka nyengine yakufuta.

* **10:5** Ona Zaburi 40:6-8. † **10:9** Kafuja miyadi ya mida pamoja na tabiya yakulavya kafara-yo. ‡ **10:9** “Miyadi yapiri” ndi kafara nyipya ya Insa mwanyewe. § **10:12** Ona Zaburi 110:1. * **10:13** Ona Zaburi 110:1. † **10:15** Ona Yeremiya 31:33. ‡ **10:17** Ona Yeremiya 31:34.

Tukeni tiwe karibu ya Mwenyezimungu

19 Sambi, wanduzangu, tanawo uhakika wakwingira Mahala Patakatifu Pakulu
julu ya damu ya Insa, 20 njira nyipya ya uhai katifungurira julu ya kupapula pazira
paapereke mwiri wake. 21 Ndi kweli novyo kuwa tanawo nlongozi wa dini nkulu
pakulu, amiri wa nyumba ya Mwenyezimungu mbinguni. 22 Kwa javyo, tukeni tiwe
karibu ya Mwenyezimungu na myoyo ya ukweli na kwamini nfululu, tiwe na myoyo
yakosiwa fahamu mbaya na miri yetu yakoziwa na maji swafi. 23 Tamaa yatereziwe,
tukeni tizidi kutumaini bila dana, konta Mwenyezimungu alavire tamaa mwaminifu.
24 Tukeni tiwaze namuna zakushongana pendo na vitendo vyema. 25 Tisitowe, kamba
tabiya za wanu wamojawapo, kuka kujumana na wenzetu kujamati. Kwasa javyo,
tukeni tirimbisane myoyo kila mara, konta mukwijiwa kuwa suku ya Kiyama iwa
karibu.
26 Kamana bandi yakwerériwa ukweli sana-sana na kukubali, tikilangela kuzidi
kukola dambi, basi aipo kafara anta moja yakufãi kutiswamii madambi. 27 Ila ka
wabishi, ciwabakire kinu kimoja basi, kurindira na wofi nkulu hukumu ya Mwenyez-
imungu na kulungula moto mwingi wakofya. 28 Mida munu akikatala kufulata
Taureti yésusiriwe Musa, wakilawirira mashahidi wawiri wakwakikisha kuwa kakosa
akihukumiwa kifo, aakiwoneriwa utungu. 29 Fikirini ndi hukumuni ulu iwapata
wanu wakunkejeli Mwana wa Mwenyezimungu! Ware sawatula ubora damu ya Insa
yakwakikisha miyadi ya kupatana iswamii dambi yake! Novyo, wakejeli damu ya
miyadi itiswafire, na wafezeyi Roho Takatifu atolotera rehema! 30 Kamana tikwijiwa
kuwa Mwenyezimungu nkati ya Mandiko Matakatifu§ kaamba javi:

"Kuriripira kwangu; omi niriripirira."

Na mahala pengine mMandiko, yandikiwa javi:
"Mola awalamula wanu wake."

31 Kugwirira makono mwa Nlungu hai ndi kinu cakofya pakulu!
32 Wazani suku zipitire bandi yakupata nuru ya Mwenyezimungu, muhitamili
tabu nyingi zawenye. 33 Umwe kati yenu, wamojawapo watukaniwa pawanu
na watabishiwa, na wengine wakisanganyika na watabishiwe ware, newo novyo
watabika. 34 Mutabika pamoja na wafungwa, na pavitwariwe vinu vyenu piya,
muhitamili hasara na furaha, kwa kuwa mukijiwa kuwa mukuja kupata vyema pakulu
vyakuwepo daima. 35 Basi, musase kurimba moyo konta kukujisirani tuzo rikulu.
36 Kamana mujuzi muhitamili kwa imani mutimize nafsi ya Mwenyezimungu, ipate
mupokerere vire vyaakupereni tamaa. 37 Konta mMandiko*, Mwenyezimungu ak-
wamba:

"Ubaki wakati aba futi wakuja ire akirindíriwa, aakáwa.
38 Fala kamilifu wangu áinshi julu ya kwamini†.
Saanihitamili, siri radi naye."

39 Ofwe atiri kamba ware sawahitamili wakupoteya, ila tíntumaini Mwenyezimungu,
ndimana tívushiwa.

11

Namuna zakuntumaini Mwenyezimungu

§ **10:30** Ona Kumbukumbu 32:35-36. * **10:37** Ona Habakuki 2:3. † **10:38** Ona Habakuki 2:4; waRoma 1:17; waGalata 3:11.

1 Sambi, “kwamini” mana ake ndi kuwa nawo uhakika wakuwa na tamaa ya vinu
saviwoneka viri vyakweli. 2 Kamana julu ya kwamini, wababu zetu wa mida wajibisa
ka Mwenyezimungu.

3 Julu ya kwamini, tikwereriwa kuwa wasaa umbiwa julu ya usemi wa Mwenyez-
imungu, vinu vyakuwoneka vyumbiwa na kinu saciwoneka.

4 Julu ya kwamini, Abeli kalavya kafara ngema zaida ya Kaini, ndimana kajibisa
ka Mwenyezimungu kuwa kamilifu. Mwenyezimungu kolota kuwa kawa radi naye
julu yakupokerera kafara yake. Ingawa iye kâfwa, fala julu ya kwamini kwake, angari
akisowera.

5 Julu ya kwamini, Henoki katwariwa kaperekiwa mbinguni, iye aafwire. Ha-
pana munu ammonire tena konta Mwenyezimungu kantwala. Kábula yakutwariwa
mulumwengu-mu, kâjibisa ka Mwenyezimungu. 6 Aashubutu munu kwajibisa ka
Mwenyezimungu bila kuntumaini iye. Konta asakúla kuka upande wa Mwenyez-
imungu ájuzi atumaini kuwa iye kawapo na awatuza wenye kuka upande wake.

7 Julu ya kwamini, Nnu kâsikiriza sana-sana paambiriwe na Mwenyezimungu kuhusu
vinu savikiwoneka vîkija kukuna mbere. Kwa kumwinshimu Mwenyezimungu,
kalunda safina invushire iye pamoja na jamaa zake. Kwa namuna-yo, Nnu kâlamula
kuwapa hukumu wanu wa mulumwengu-mu. Novyo, kâriti ukamilifu wakulawirira
julu ya kwamini.

8 Julu ya kwamini, Iburahima kâsikiriza paamuriwe kusama, kuka inti nyengine
yaampere tamaa Mwenyezimungu kuwa akuja kuriti. Kôka ingawa aakijiwa mahala
kaakuka.

9 Julu ya kwamini, akiinshi kamba malamboni inti yaâmpere tamaa Mwenyezimungu.
Iye ákikalanga muema pamoja na Izaki na Yankubu, wenye kuriti sawa-sawa cire
caâwapere tamaa Mwenyezimungu. 10 Iburahima akirindira kwikala kaya ya aliserusu
yakukomala, yaapangire na yaajengire Mwenyezimungu mwanyewe.

11 Julu ya kwamini, Iburahima kâpata uwezo wa kumpongola mwana. Ingawa kôluvala
pakulu na nkawake Sara aakipongola, kâkidiri konta akitumaini kuwa Mwenyez-
imungu kamilifu, atimiza tamaa yake. 12 Kwa javyo, julu ya munu mmoja, noyo ári
karibu kufwa, ulawirira ujukulu mwingi wawenye, kafyala-kafyala kamba nondwa za
mbinguni au kamba misanga ya mwani.

13 Julu ya kwamini, ewa wanu-wa piya wafwa wakitumaini, bila kupata kinu
cawapewe tamaa, fala mmoyo wakiwona na wakisheherekera baidi, na wakikisha
kuwa inti ire aiwere yawo, ila ewo wanu wakupíta mulumwengu-mu. 14 Wakiséma
javyo kolota kuwa wankusakula inti yawo wanyewe. 15 Inawa wakiwaza kuhusu inti
yawâlawire, nanga wapata nafasi kuludira noko. 16 Fala kwasa javyo, ewo wakiwa nawo
hamu kufika inti ngema pakulu, inti ya mbinguni. Ndimana Mwenyezimungu aawona
haya kwitiwa Nlungu wawo ewo. Kusema kweli, iye kawatengezera kaya yawo.

17 Julu ya kwamini, Iburahima paayereriwe, ákiwa tayari kunlavya mwanawe Izaki
awe kafara. Ire waâpewe tamaa, kanleva kuwa kafara mwanawe mmoja noyo tu basi,
18 ingawa kâmbiriwa mida kuwa: “Julu ya Izaki ndi kauja kulawirira ujukulu wako.”
19 Iburahima kamini kuwa Mwenyezimungu ákiwa na uwezo wakunludisira uhai anta
afwe. Na ka ukweli, kinyume, ilanda kampokerera afwire futi.

20 Julu ya kwamini, Izaki kâwajanliya kuhusu mambo akija kuwakuna mbere wanawe
Yankubu na Ezau.

21 Julu ya kwamini, Yankubu, suku aba kábula yakufwa, kâwajanliya wana wa Yusufu
mmoja-mmoja. Neye akimwabudu Mwenyezimungu kuno enyamire nkongojo wake.

22 Julu ya kwamini, Yusufu paawere karibu kufwa, kâkumbukira tamaa yakuwa
ujukulu wake ukuja kulawa Miswiri uludira kwawo. Ndimana kâwalaizira wanawe
vyawakijuzi kutenda makongolo ake.*
23 Julu ya kwamini, wawaze Musa, bandi yakumpongola mwana wawo, wanfisa kwa
muda wa myezi mitatu. Wâmmona toto ire kuwa mwema pakulu na kwa sababu ya
kwamini kwawo, awopire shuruti ya nfalume.
24 Julu ya kwamini, Musa paakurire, kâkatala kutukuziwa kamba munu bora pakulu
kwa sababu ya kuwa njukuluwe Firyauna nfalume wa Miswiri. 25 Kwake iye kawona
kuwa vyema pakulu kutabika na wanu wa Mwenyezimungu koliko kufurahira mambo
a dambi kwa muda aba. 26 Iye akiwaza kuwa kutabika kwa kufezeyiwa kamba vyaaja
kutabika Almasihi, ndi bora pakulu koliko mali piya a Miswiri. Akiwaza javyo konta
akirindira kupata tuzo mbere.
27 Julu ya kwamini, Musa paalawire Miswiri opire kukimiwa ka nfalume. Kahitamili
kamba ari kummona Ire sawoneka†.
28 Julu ya kwamini, Musa kâwambira waIziraeli wasasanyire damu mmiryango
mwawo ipate Mwenyezimungu, paasaka kuntuma Nzulairi kuwolaya wana watanzi
wa WaMiswiri, asiwolaye wana watanzi wa waIziraeli.
29 Julu ya kwamini, waIziraeli wâloka Bahari Nyeundu, wapita kati-kati ya bahari
pakukama maji. Fala waMiswiri, pawakenekeze kutenda novire, wazama, wafwa piya.
30 Julu ya kwamini, ukuta wa Yeriko bandi ya kuzunguriziwa muda wa suku saba,
ûgwa.
31 Julu ya kwamini, reba wakwitiwa Rahabu kâwapa mamburo manasonde wa
Iziraeli, ndimana aafwire pamoja na ware sawakinsikiriza Mwenyezimungu.
32 Mwaja, musaka nukwambireni kinani tena? Wakati uniwera aba, nanga nuk-
wambirani kuhusu Gidiyoni, Baraki, Samsoni, Yefta, Daudi, Samuweli, pamoja na
minabii wengine. 33 Ewo, kwa kuwa wâmwamini Mwenyezimungu, wâwashinda
mafalume wengine, wâtimiza shariya ya Mwenyezimungu, na wâpata Mwenyez-
imungu vyaawapere tamaa. Awawasire masimba kuwaduru, 34 wâzimisa moto mwingi
wawenye, wakinusurika mmakono mwa ware wakisaka kuwolaya na mapanga. In-
gawa wâveya, wâlawirira kuwa na nguvu, wâlawirira kuwa masurudadu wakofya mpaka
wâwashinda masurudadu wa inti nyengine. 35 Wanawaka wakifwiriwa fala kwa
kumwamini Mwenyezimungu wâwapokerera wafwi wawo, wafwi-wo waludira uhai.
Wanu wengine, kwa kunfulata Mwenyezimungu, wâkatala kufunguriwa nkalaboshu,
ndimana wêbiwa mpaka kufwa. Watenda javyo ipate waludisiriwe uhai wapate main-
sha meema pakulu. 36 Wengine wâtabika na matusi na kukonyoriwa, wengine wâfungiwa
na alucema na wâtaiwa nkalaboshu. 37 Wengine wâkipanjiwa na mawe mpaka kufwa,
wengine wâkibaluriwa kati-kati, wengine wâkulaiwa na upanga. Wengine wâkenenda
wakisamasama, wakivalanga masambala a kondoo au a mbuzi, newo wákiwa wakosofu
pakulu, wakitabishiwa na wakopepesiwa. 38 Wanu-wo ulumwengu-wu auwajuzire.
Wákipayapaya nlanga na mmyango, wakiinshi mmajonga na mmapondo kamba wanu
wakutíra.
39 Wanu ware piya, ingawa wájibisa ka Mwenyezimungu kwa kwamini kwawo, fala
novyo-sivyo, awapokerere vyawapewe tamaa. 40 Evi vikuna konta Mwenyezimungu
katipangira kinu cema, kuwa bila ofwe, wasikamilike.

12

Mwenyezimungu ndi Baba wetu

* **11:22** Kâwambira kuwa suku moja waIziraeli wakúja kuludira kwawo, ndimana wajuzi wasamise makongolo ake.

† **11:27** “Ire sawoneka” ndi Mwenyezimungu.

1 Sambi, kwa kuwa tizunguriziwa na kundi ra mashahidi, tukeni tase piya vitendo
vitikataza vyatijuzi kutenda, tase dambi iri kutiziwiriza pakulu. Tukeni tituwirire
kwa kuhitamili njira ituriwe mbere yetu ofwe. 2 Tukeni tizidi kunnang'aniza Insa,
kulongoza kwamini kwetu, tangu mwanzo mpaka mwinsho. Iye kahitamili kutabika
pansalaba, aimmwerire aibu, kwa sababu ya radi ituriwe mbere yake. Epa sambi
kekala mahala bora upande wa nkono nriro wa kiti ca Mwenyezimungu.

3 Aye, tunzani sana-sana kuhusu iye, kawavumírira pakulu wamádambi wakintendera
husuma, ipate musisokere, wala isukulaweni niya. 4 Kamana vita yenu yakubishana na
dambi, amunamba kufika wakati wa kuvumirira mpaka wanu wakuulayeni. 5 Kwasa
javyo, amukumbukira usowezi urimbisa moyo? Muriwala caakwambireni Mwenyez-
imungu konta umwe muwa wanawe? Mandiko Matakatifu[*] akwamba:

“Mwanangu, fikiri sana-sana Mola paakolotera makosa ako.
Iye paakusutumu, usiuzunike.
6 Konta Mola awolotera makosa ware waawapenda.
Piya waawapokerera kuwa wanawe,
iye ndi wawasútumu[†].”

7 Ndimana Mwenyezimungu paakusutumuni, vumirirani. Mwenyezimungu akuwo-
nani kamba wanawe. Na kweli, mwanani sasutumiwa na wawaye? 8 Wasimana piya
wásutumiwa. Ndimana, ikiwa aakusutumireni, ilanda kamba mwana wakunsingana,
ailanda kamba muwa wanawe wakweli. 9 Visitoshe, wawa zetu mulumwengu-mu
watisutumu na atasa kuwasifu. Futi ofwe atinsikiriza Baba wetu wa mbinguni tipate
kuinshi vyema? 10 Wawa zetu mulumwengu-mu watisutumu kwa wakati aba, kwa
ngano zawo zawawona kuwa ngema. Fala Mwenyezimungu atisutumu kwa vyema
vyetu wanyewe, ipate tiwe watakatifu tinlande iye. 11 Basi, mulumwengu-mu kila
mara patisutumiwa ponse, tíwona kuwa kitendo cakutipa uzuni, acitifuraisha mmyoyo
mwetu. Fala wapatire kusilimuka kwa kusutumiwa na Mwenyezimungu, mwinsho
wápata thawabu ya kuinshi kwa ukamilifu na usalama.

12 Kwa javyo, lamukani muririmbise murolore muwe na nguvu. Rimbisani malundi
enu mepepe-wo, musiteteme! 13 Enendani njira yakoloka ipate musizidi kuremala, ila
mupone.

Musiture minyongo rehema ya Mwenyezimungu

14 Sakulani namuna za kuinshi kwa usalama na wanu piya na nshugulikireni Mola,
konta saanatenda javyo, aakidiri kummona. 15 Rikengereni musiture minyongo re-
hema ya Mwenyezimungu. Rikengereni, nkati yenu asilawirire munu wakuwa na
sumu kamba utupa, kuwatenza wenziwe wengi kwingira haramu. 16 Rikengereni
nkati yenu asilawirire munu sharati, au kamba vyawere Ezau, saana inshima na
vinu takatifu. Iye, kwa kupata finga moja tu basi ya cakurya, kâpereka haki yake ya
utanzi kupongoriwa. 17 Mukwijiwa kuwa mwinsho kadãi haki yajanliiwe na wawaye,
fala kâkatarìriwa. Aakidirire kupindula vyaâtendire, ingawa kasakula haki yake kuno
akinlawa masozi mengi.

18 Umwe ámuri kamba waIziraeli wâfikire karibu ya Mwango wa Sinayi uki-
lawa malulimi a moto. Newo ûfinikiwa kupi na giza, kuno mepo ikivunga thi-thi,
19 baramanda ikivuma, na shauti ya Mwenyezimungu îkisowera mpaka wakintafadali
wakamba: “He! Atikidiri kusikira tena usowezi wake!” 20 Ewo awâkidirire kuhitamili
ámuri ya Mwenyezimungu ikisema javi[‡]: “Munu au ndudu asaka kukumbula mwango

* 12:5 Ona Ayuba 5:17; Usowezi 3:11. † 12:6 Ona Usowezi 3:12. ‡ 12:20 Ona Kulawa 19:12-13.

ure onse apanjiwe na mawe mpaka afwe.” 21 Vîkunire kuMwango wa Sinayi, anta Musa
noyo vîmopepesa, akamba§: “Nankutetema, wofi!”
22 Fala umwe mufika karibu ya Mwango wa Ziyoni na Yerusalemu ya binguni, kaya
ulu yekala Mwenyezimungu hai, mahala kawari malaika laki-ka-malaki. 23 Mufika ku-
jamati ya wana wakwanza kupongoriwa*, mazina awo andikiwe mbuku paandikiwe
mazina a ware wóka mbinguni. Mufika karibu ya Mwenyezimungu, mwenyé kuwala-
mula wanu piya. Mufika novyo karibu ya roho za wanu wa shariya walawirire sambi
kuwa makamilifu. 24 Epa, mufika karibu ya Insa, mwenyé kupatanisa kwa miyadi
mipya. Mufika karibu ya damu yake itawanyike, iri na uwezo pakulu zaida ya damu
ya Abeli.
25 More-more, musikatare kunsikiriza ári kusowera! Kamana, ikiwa ware wakatare
kunsikiriza Musa apereke habari za Mwenyezimungu, awanusurike kuhukumiwa,
futi ofwe! Tikuja kuhukumiwa pakulu, tikintula minyongo Mwenyezimungu asowéra
nofwe binguni! 26 Wakati wa Musa, shauti ya Mwenyezimungu îtetemesa ardhi, fala
sambi Mwenyezimungu katipa tamaa nkati ya Mandiko javi:
“Nitetemesa inti tena, wala si inti basi, na bingu neyo novyo.”
27 Sambi, usemi wa “tena” utolotera kuwa vinu vyumbiwe vyonse vitetemisiwa
na vilainika, ila vibaki ndi vire savitishiwa. 28 Basi, kwa kuwa tipokerera ufalume
sautishiwa, tíshukuru. Kwa javyo, tintumike Mwenyezimungu kwa namuna zakumwa-
jibu iye, kwa kumwinshimu na kumopa. 29 Kamana Nlungu wetu kawa kamba moto
nkali vyaupoteza.

13

Namuna za kumwajibu Mwenyezimungu

1 Kamba munu na nduye, zidini kupendana. 2 Musase kuwakaribisha wayeni, konta
kwa kutenda javyo, wamojawapo wafikirira kuwapokerera malaika mmanyumba
mwawo bila kwijiwa. 3 Watendereni huruma wanu wafungiwe na muwasaidiye,
onani kamba mufungiwe nawo pamoja. Watendereni huruma wanu wari kutabika,
tulani kamba utabika mwiri wenu pamoja newo. 4 Wanu piya wajuzi wainshimu
ndowa. Kusema kweli, muka na nlume wenarirane, kamana Mwenyezimungu akúja
kuwahukumu wazinzi pamoja na masharati. 5 Vinu vyakuuziwa na nzuruku, zidini
kutowa kuperereza. Vikutosheni vinu vyamuri nawo, kamana Mwenyezimungu
kasema: “Sukwasa futi, wala sukutipuka.” 6 Ndimana na hakika tikwamba javi*:

“Mola ndi anisaídiya, omi sopa kinu.
Mwanadamu anitenda kinani cakunyata?”

7 Wakumbukireni wakulungwa wenu wâkwerezeni habari za Mwenyezimungu. Tun-
zani vyawainshire na vyawafwire. Wafulatizeni kwamini kwawo. 8 Insa Almasihi
ndi mmoja noyo, ijana na rero na milele-yi. 9 Musiwasikirize wanu wafúnda inlimu
nyengine jisijisi wakupotezani njira ya ukweli. Cisáka kukupani nguvu mmyoyo myenu
siyo shuruti kuhusu camujuzi kurya. Kwa kufulata nozo shuruti-zo, tangu hapana
munu apatire faida yake. Ila cisaka kukupani nguvu ndi rehema za Mwenyezimungu.
10 Walongozi wa dini wákitumikanga muEma Takatifu ya Mayahudi awana haki ya kurya
vilaviwa kafara yakutukuza† mahala petu pakwambudu. 11 Nkulungwa wa dini mara
moja kila mwaka‡ ákisukulanga damu ya manyama, akipereka ka Mwenyezimungu
Mahala Patakatifu Pakulu, iwe kafara ya kufuta madambi. Fala mwiri wa nozo

§ **12:21** Ona Kumbukumbu 9:19. * **12:23** “Wana wakwanza kupongoriwa” ndi wenye kwamini. * **13:6** Ona Zaburi 56:4, 11; Zaburi 118:6. † **13:10** Ona aya 15. ‡ **13:11** Usemi wa “mara moja kila mwaka” aupo nkigeregu ila ikweleweka javyo.

nyama-zo úkociwanga panja ya kaya ulu ire. 12 Ndimana Insa, kwa ajili ya kuwaswafi
wanu madambi julu ya damu yake, neye novyo kâfwa panja ya kaya ulu. 13 Basi, tukeni
tikawe pamoja naye panja ya kaya ulu-yi§, tiwe tayari kukejeliwa kamba vyaakejeliwe
iye. 14 Kamana mulumwengu-mu, atina kaya ya milele, fala tírindira kaya yatija kuwa
nawo mbere. 15 Basi, julu ya Insa, daima tilavye kafara ka Mwenyezimungu kwa
kuntukuza, kwa kwakikisha zina rake na kanywa zetu. 16 Fala musiriware kutenda
meema na kumera, kamana ezo ndi kafara zakumwajibu Mwenyezimungu.
17 Wasikirizeni wakulungwa wenu kwa kufulata ámuri zawo, kamana ewo washugulikira daima faida zenu, wakijiwa kuwa wajuzi kujibu ka Mwenyezimungu. Waseni watende kazi kwa radi. Musiwatenze kwisa moyo, konta javyo aiwepo faida kwenu umwe.
18 Musase kutilebelela duwa. Tanawo uhakika kuwa myoyo yetu iwa swafi, konta
tísakula kutenda meema kwa kila hali. 19 Visitoshe, nukulebelani ka moyo wangu piya, munilebelele duwa ipate Mwenyezimungu aniludise niwe pamoja namwe kwa suku karibu.

Duwa ya mwinsho

20 Sambi, Mwenyezimungu mwenyé usalama, anfufure ka wafwi Mwenye wetu Insa,
Nsunga nkulu wa makondoo, julu ya damu yakikisha miyadi ya milele, 21 nínlebela
akupeni piya vinu vyema-vyema mutimize nafsi yake, mukitenda vyavimwajibu iye, julu ya Insa Almasihi. Iye atukuziwe daima milele! Aamina.

Masemo a mwinsho

22 Wanduzangu, nukutafadalini mupokerere ewu usowezi-wu kwa radi kamana
nukwandikirani kwa usemi aba. 23 Mukwijiwa kuwa nduyetu Timotiyu kafunguriwa
nkalaboshu. Iye, akija saninamba kulawa kuja kukuwonani, tikuja onse. 24 Salamu
zawo wakulungwa wenu piya pamoja na watakatifu piya. Wanduzetu wa Italiya wakuperekerani salamu.
25 Rehema iwe pamoja namwe piya.

§ **13:13** Mana ake ndi kulawa mahala patikiwa bila tafauti.

Waraka ya Yakobu

Mwanzo

Eyi waraka-yi ífunda namuna vyawajuzi kuinshi wenye kwamini. Ikwereza novyo kuhitamili, kwamini ka ukweli, na faida ya kutunza lulimi na namuna ya kutumira imani kuripereka kutenda nafsi ya Mwenyezimungu.

Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwanzo wa mwaka 40-50 bandi ya Almasihi. Andíke ndi nduye Insa, wakwitiwa Yakobu.

Salamu

1 Omi Yakobu, ntumisi wa Mwenyezimungu na wa Mwenye Insa Almasihi. Nankukwandikirani piya wanu wa Mwenyezimungu ulumwengu nzima-wu. Salamu zenu!

Kwamini

2 Wanduzangu, pamugwa kwa kuyerereriwa namuna mojawapo, tulani kuwa kinu-co
furaha pakulu, 3 konta mukwijiwa kuwa kuyerereriwa kati ya kwamini kwenu kukupani
nguvu ipate mukidiri kuhitamili. 4 Basi, asani kuhitamili kwenu kutimize anzima yake,
ipate mulawirire kuwa wenye kwamini nfululu wakutimu, acukutowani kitendo cema.
5 Mmoja kati yenu, akisakula fahamu, anlebele Mwenyezimungu, awápa wanu piya
kwa radi bila kusimbula. Alebela onse, ápewa. 6 Alebele ka kwamini, saana dana anta
aba javi. Kamana ári na dana ndi kamba luwimbi ra mbahari, vyaritwariwa na mepo,
rikefiwa kuno na kuno, gubu-gubu-gubu. 7 Munu-yo asiwaze kuwa akuja kupokerera
kinu ka Mola, 8 konta iye kanawo myoyo miwiri, apita akipayapaya njira zake piya.

Mali akwisa

9 Sambi, mwenyé kwamini vyaári kurinyenyekeya, awe radi kwa kuwa Mwenyez-
imungu kankunsifu. 10 Mwenyé kwamini tajiri awe radi, kwa sababu Mwenyezimungu
kankuntaya kurinyenyekeya. Kusema kweli, utajiri wake ndi kamba wema wa luwa
ra nnyani vyarilainika. 11 Juwa ripanda riwala, nnyani unyala, luwa rake rikugwa na
wema wake ulainika. Sawa-sawa na tajiri. Nkati ya kucuruza kwake, kukuja kulainika.

Mwenyezimungu aashetwani, ila atipa vinu vyema

12 Heri mwenye kuhitamili paayereriwa. Kamana, bandi yakolotiwa uwaminifu,
iye akuja kupokerera lemba ra mainsha a milele, raawapere tamaa Mwenyezimungu
wanu wampenda iye. 13 Munu paashetwaniwa, asambe: “Mwenyezimungu kankun-
ishetwani.” Konta Mwenyezimungu aashetwaniwa ka ubaya uwa onse wala aanshet-
wani munu. 14 Fala kila munu ashetwaniwa na wájibu mbaya kati yake. Ewo wájibu
mbaya-wo unvuta undanganye. 15 Wájibu mbaya-wo ukimitiwa, upongola dambi. Na
dambi-yo paikula, ikwitisira infwa.
16 Kwa javyo, wanduzangu wapendani wangu, musiteseke! 17 Piya vyema na vya
kukamilika visuka ka Baba, ombire piya vimwarikiro víri mbinguni. Iye aabadilika
wala aana kinviri cakuzungunuka-zungunuka anta aba. 18 Mwenyezimungu kanuwiya
kutipa mainsha mapya julu ya habari zake za ukweli. Basi, kati ya vinu vyumbiwe piya,
iye katitondola tiwe kamba visumo vyakwanza.

Kusikira na kutenda

19 Wanduzangu wapendani wangu, ijiwani javi: kila munu awe mpesi kusikira,
asiwe mpesi kusowera, na asangupe kukimiwa, 20 konta kukimiwa akuntenza munu
kwakikishiwa na Mwenyezimungu. 21 Ndimana, lavyani piya vinu vya ucafu na
ubaya pakulu mmyoyo mwenu. Kwa namuna ya kunyenyekeya, pokererani mbeyu ya

habari ya Mwenyezimungu yakuvyarireni iye, konta eyi habari-yi iwa nawo uwezo wa kuvusha mainsha enu.
22 Musiwe wanu wakuritenvya, wakusikira habari ya Mwenyezimungu samufulata.
Ila tendani vyaasema Mwenyezimungu. 23 Munu wakusikiriza habari za Mwenyez-
imungu saafulata, ndi kamba munu wakuriwona nkirilolo. 24 Kamana áwona vyauri uso
wake, fala akasa kirilolo, kwa mpunde nowo ariwala uso wake vyauri. 25 Fala mwenyé
kutunza shariya kamili vyaimombola munu saariwala, saasikira tu basi fala afulata, munu-yo ajanliiwe nkati ya vitendo vyake.
26 Munu akiriwona kuwa ashika dini fala aakidiri kutunza lulimi rake, iye aritenvya
mwanyewe, dini yake aifãi kinu. 27 Dini ngema na swafi mbere ya Mwenyezimungu, Baba wetu, ndi javi: kuwasunga wana wa yatima pamoja na manankweli nkati ya tafauti zawo, na kuritanusa na vitendo vibaya vya mulumwengu.

2

Musiwapendeleye wanu

1 Wanduzangu, kwa kuwa mwankumwamini Insa Almasihi, Mwenyé utukufu, musi-
watafiti wanu kwa namuna ya kuwapendeleya. 2 Kwa nfano, wakuja wayeni wawiri
wakwingira nnyumba mwenu mwa duwa. Mmoja kavala mete za oru na kavala kitajiri,
mwengine masikini, kapapukiriwa. 3 Ire avarire kitajiri ire, umwe mumwambira
javi: "Karibuni, ikalani-pa!" Ikisa mumwambira masikini ire: "Imira-po!" au "Ikala
kumaulu-ko!" 4 Mukitenda javyo, mwankuwawanya wanu, sinovyo? Mwanku-
lawirira kuwa wenye kulamula shariya na mawazo mabaya, sikweli? 5 Wanduzangu
wapendani wangu, sikirizani sana-sana. Mwenyezimungu kawatondola masikini mulumwengu-mu walawirire kuwa matajiri nkati ya kwamini, sinovyo? Ewo wakuja kuriti ufalume wa Mwenyezimungu waawapere tamaa kuwapa wenye kumpenda,
sikweli? 6 Novyo-sivyo, umwe muwakejeli masikini! Fala, mwaja? Matajiri nowo,
siwari kukutabishani na kukuvutirani kuBaraza ya milandu? 7 Umwe mwitiwa na Mwenyezimungu julu ya zina rema ra Almasihi. Zina-ro wakufurira simatajiri nowo?
8 Basi sambi, vyema ikiwa mufulata kweli-kwelini vyaisema shariya* ya ufalume wa Mwenyezimungu, vyayamba javi:
"Mpende mwenziwo kamba vyauripenda uwe mwanyewe."
9 Fala mukiwapendeleya wanu, mwankukola dambi. Taureti ikusutumuni kuwa umwe
ndi wakosi. 10 Mwenyé kutimiza Taureti piya, fala akibonya shuruti mmoja, ikuwa
kakosa shuruti piya za Taureti. 11 Konta noyo ambire "Usizinge", kaamba novyo "Usiulaye". Ndimana, ukimulaya munu anta usizinge, kuwa nkosi wa Taureti piya.
12 Basi, sowerani na tendani kamba wanu wakuja kulamuriwa na shariya ya kombola.
13 Kamana pakulamuriwa suku ya Kiyama, munu saantendera huruma mwenziwe, aaja kutenderiwa huruma. Fala huruma ikuja kushinda hukumu.

Kwamini sakuna vitendo vyema akufãi kinu

14 Wanduzangu, munu kwamba akolota kwamini, fala olota kwa vitendo vyake,
faidani? Kwamini kwake tu basi kunvusha? 15 Ikiwa nduyetu kawa diki na daima
cintowa cakurya, 16 na ikiwa mmoja kati yenu akwamba: "Uka kwa salama! Uwe nawo cakuvala na cakurya" fala aampere kinu caasakula mmwiri mwake, faida ndi yepi?
17 Kwa namuna mmoja noyo, kwamini bila vitendo vyema, kwamini kawaka-ko akufãi kinu.
18 Munu mmojawapo akwamba: "Uwe ukolota kwamini, omi nikolota vitendo vyema." Nolotere vyawamini bila kolota vitendo vyema. Nomi nukolotera kwamini
kwangu julu ya vitendo vyema vyanitenda. 19 Uwe ukubali kuwa kawapo Nlungu

* **2:8** Ona Matwaya 19:19; waRoma 13:9.

mmoja basi? Vyema! Fala mashetwani novyo wakubali, na watetema. 20 Uwe
binadamu sauna mana! Usaka nukolotere kuwa kwamini bila vitendo vyema akufãi
kinu, sinovyo? 21 Baba wetu Iburahima kakikishiwa kwa sababu ya vitendo vyake,
sinovyo? Kakikishiwa paanlavire mwanawe Izaki kuwa kafara. 22 Mwankuwona-po
kuwa kwamini kuja na kitendo cake cema. Julu ya kitendo-co, kwamini kwake
kukamilika. 23 Javyo ndi vyaatimiziwe Mandiko amba javi:
“Iburahima kâmwamini Mwenyezimungu,
ndimana kâwalangiwa kuwa mwenyé ukamilifu.”
Na iye ketiwa novyo “rafiki wa Mwenyezimungu”. 24 Muwona kuwa, julu ya vitendo
vyake, munu mojawapo akwakikishiwa, siyo julu ya kwamini kwake tu basi. 25 Kwa
namuna moja, reba Rahabu kakikishiwa julu ya vitendo vyake, sinovyo? Kawapoker-
era manasonde wa Iziraeli, na kawolotera njira nyengine watira. 26 Basi, kamba mwiri
sauna roho vyaufwa, na kwamini sakuna vitendo vyema kufwa.

3

Lazima kumiliki lulimi

1 Wanduzangu, kati yenu umwe, siwengi waja kuwa wanlimu wa jamati, konta
ofwe tíri kufunda-fwe tikuja kulamuriwa ka Mwenyezimungu kwa namuna ngumu.
2 Ndi kweli kuwa piya-fwe tikosa pakulu pawenye. Kusema kweli, munu saakosa na
lulimi, iye ndi munu kamilifu, akidiri kuritunza mwiri piya. 3 Sambi, titaya vyuma
vitoto nkanywa mwa kavalu ipate atisikirize, timminike mwiri nzima. 4 Wazani novyo
paketi: ingawa rikulu, risukumiwa na mepo nyingi, fala nawoda kasáka kukisa konse,
azungunusa na shukani ritoto javi. 5 Na lulimi-ro ndi novyo kifingo ca mwiri kitoto javi,
fala riridãi vinu vikulu-vikulu.
Onani kamba moto ntoto javi vyawoca nundu ulu yawenye! 6 Na lulimi-ro riwa
kamba moto*: rituriwa nkati ya vifingo vyetu kamba ulumwengu wa ubaya. Rikidiri
kufuja mwiri wako piya. Rikoreza namuna zetu za mainsha, konta lulimi-ro rikoreziwa
na moto wa motoni†. 7 Kamana wanu wakidiri kufuwa kila kabila ya manyama,
wanyamangalo, nyuni, wadudu wakurikweta pansi pamoja na inswi, 8 fala aapo munu
akidiri kutunza lulimi rake. Ndi ubaya saukidirika kutunza, wijala sumu ya kuulaya.
9 Julu ya lulimi retu, tintukuza Mwenye wetu, Baba, na novyo julu ya noro, tiwalani
wanu wakumbiwa kwa nfano wa Mwenyezimungu‡. 10 Basi, kanywa moja noyo alawa
masemo akujanliya na akulani. Wanduzangu, kinu-ci acikijuzi kuwa javyo! 11 Nviriro
mmoja aulawa maji mazizi na maji akududurya, sikweli? 12 Wanduzangu, nnazi ukupa
mapapaya? Mmangera ukupa kazu? Sawa-sawa novyo, nviriro wa maji akududurya
aavirira maji mazizi.§

Fahamu za kweli

13 Kati yenu, mwenyé fahamu wakwereriwa ndi wepi? Iye olote vyaatenda meema,
julu ya vitendo vya kulawa nroho yakunyenyekeya. 14 Fala múkiwa na wivu mukil-
waziwa myoyo, au múkiwa na wájibu mbaya wakupata yeka, musiridãi kuwa muwa
wenye fahamu, wala musilongope mbere ya ukweli. 15 Fahamu kamba eyo siyo
ya Mwenyezimungu, ila ya kibinadamu, ailawa ka Roho ya Mwenyezimungu ila ya
ushetwani. 16 Kamana mahala pauri wivu na wájibu wakupata ka yeka, uwapo umani
na ubaya wa kila namuna. 17 Fala fahamu yakulawa ka Mwenyezimungu ndi yakwanza
swafi. Na noyi fahamu-yi novyo ndi iri na usalama, wororo, tayari kusikiriza mawoni
a munu mwenziwe, ndi ijare huruma na vitendo vyema, aipendeleya, wala siyo

* **3:6** Lulimi rilandanisiwa na moto konta ridangula, aapo munu akidiri kumiliki lulimi rake. † **3:6** Ibilisi. ‡ **3:9** Ona Mwanzo 1:27. Mwenyezimungu kawomba wanu wanlande iye mwanyewe, ndimana namuna vyatiwatafiti wanu wengine ndi namuna vyatintafiti Mwenyezimungu mwanyewe. § **3:12** Mana ake ndi kuwa usowezi mwema aulawa mmoyo wakunyata.

ya unafiki. 18 Wanu wawasaídiya wenziwawo wekare salama munu na mwenziwe,
wankuvyala mbeyu ya usalama, ndimana wavuna shariya.

4

Fikani karibu ya Mwenyezimungu

1 Kubishana na umani kati yenu umwe vilawirira ndepi? Cisalamula siwájibu mbaya
úri kumana mmyoyo mwenu? 2 Cukwajibuni kinu samuna, ndimana mukulaya*.
Muwa nawo wivu, fala amupata camusakula, ndimana mutenda umani na vita. Kweli-
kwelini, amuna kwa kuwa amulebela. 3 Na mukilebela, amupewa, konta mulebela na
niya mbaya. Musakula kupata vinu ipate mutimize wájibu wenu mbaya tu basi.
4 Umwe wazinzi! Amwijiwa kuwa mukiwa marafiki wa vinu vya mulumwengu-mu,
mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu? Basi, ikiwa niya yenu ndi ya urafiki wa
vinu vya mulumwengu, mukuwa maaduwi wa Mwenyezimungu. 5 Au muwaza kuwa
Mandiko asema bure paamba javi:
"Roho Takatifu ari mmyoyo mwetu atiririra wivu.†"
6 Novyo-sivyo, iye atipa rehema pakulu. Kamba vyaamba Mandiko:
"Wenye kuridãi Mwenyezimungu ashindana nawo,
fala wenye kurinyenyekeya awapa rehema."
7 Kwa javyo, tendani vyaasaka Mwenyezimungu. Nshindeni Ibilisi, na iye akutirani.
8 Ritengezeni muwe karibu ya Mwenyezimungu, na iye akuwa karibu namwe umwe
wamádambi, asani kutenda ubaya‡. Umwe wanu wa malulimi mawiri, swafini myoyo
yenu§. 9 Uzunikani, tubiyani na rirani. Kiseko cenu-co citaduke kiriro, radi yenu
itaduke uzuni. 10 Basi, rinyenyekeyeni mbere ya Mwenye, na iye akuja kukutulani
mahala paswifa.

Musiwalaumu wenzenu

11 Wanduzangu, musiwalaumu wenzenu. Munu ansowérera caputu au anlaúmu
nduye, asowerera caputu Taureti, kankulaumu noyo Taureti-yo. Ukilaumu Taureti,
auri nfulati wa Taureti ila kuwa mwenyé kulamula. 12 Kawapo mmoja tu basi esuse
Taureti, na ári na haki ya kulaumu. Iye ndi ári na uwezo wakuvusha na wakudangula.
Basi, uwe kuwa nani wakunlaumu mwenziwo?

Usiritumaini mwanyewe

13 Sikirizani, umwe mwâmba javi: "Rero au makeso, tikuka mahala kada, tikekare
mwaka mmoja noko, tikicuruza tipate nzuruku mwingi." 14 Cisaka kukukunani
umwe makeso, mukwijiwa? Mainsha enu akuwa mwaja? Kamana muwa kamba
nambwe, ikuwepo wakati aba, ikisa aiwepo. 15 Kwasa javyo, nanga mwangibiza javi:
"Mwenyezimungu akitijanliya, tukuwa hai, titenda kinu-kada au kinu-kada." 16 Fala
umwe muridãi na murisukula. Evyo vitendo-vyo piya vibaya. 17 Basi, munu wakwijiwa
cema caajuzi kutenda fala akitowa kutenda, ndi dambi kwake iye.

5

Vyakuwalaizira matajiri wakuwatabisha wanu wengine

1 Sikirizani umwe matajiri, rirani na rishukuni kwa sababu ya tabu zakofya zija kuku-
patani. 2 Mali enu avunda, na nguwo zenu zitafuniwa na mabarada. 3 Oru na parata
yenu viwota ange. Ange-yo ikuja kuwa ushahidi wakukukaidini, ikuja kukapira mwiri
wenu kamba moto vyawoca. Suku za mwinsho-zi, muriturira mali mengi awenye.

* 4:2 Ona Matwaya 5:21,22. † 4:5 Namuna nyengine yakwereriwa haya-yi ndi javi: (i) Mwenyezimungu aririra wivu roho zetu mmyoyo mwetu. (ii) Roho zetu na mmyoyo mwetu uwapo wájibu mbaya. ‡ 4:8 Kigeregu: "nawani mmakono". § 4:8 "Swafini myoyo yenu" mana ake mwase mawazo mabaya.

4 Fala sikirani! Sikirani kiriro ca wakazi wenu wakivunanga vyakurya vyenu, konta
nshahara wawo auwere wa shariya! Kiriro ca wavuni cinfika Mwenyé Uwezo. 5 Umwe
nkati ya mainsha enu mulumwengu-mu muvuza, mutimiza piya vyakukwajibuni.
Múkiwa kamba makondoo vyawarya vyawasaka, wakinenepa, sawejiwa kuwa ndi suku
ya kusinjiwa. 6 Muwahukumu na muwolaya wenye shariya sawabishane namwe.

Kuvumirira nkati ya tabu

7 Wanduzangu, vumirirani pamurindira kuja ka Mwenye. Nkumbukireni nrimi
vyaarindira visumo vya faida pakulu mmasamba, avumirira mpaka kunya nvula ya
kinja na nvula ya kusi. 8 Umwe novyo vumirirani, olosani myoyo yenu, konta kuja ka
Mwenye kuwa karibu. 9 Wanduzangu, musidugudane ipate musihukumiwe. Kusema
kweli, Mwenyé kulamula shariya kafika futi panryango. 10 Fulatani nfano wa minabii*
wakisoweranga kwa zina ra Mwenye. Ewo wavumirira nkati ya tabu zawo. 11 Onani,
tiwawalanga kuwa wari heri ndi wenye kuhitamili. Umwe musikira kuvumirira ka
Ayuba na mwereriwa anzima ya Mwenye upande wake iye, kuwa iye ndi mwenyé
huruma na utungu.

12 Visitoshe, wanduzangu, musilapire bingu wala ardhi wala kinu cisaka kuwa conse.
Ikiwa kweli, mwambe “aye”, na ikiwa siyo kweli, mwambe “siyo kweli”. Musilapire
ipate musihukumiwe.

Uwezo wa kulebela duwa ka kwamini

13 Kati yenu, kawapo munu ári kutabika? Akiwapo, alebele duwa. Kawapo munu
ári radi? Akiwapo, embe nyimbo za zaburi. 14 Kati yenu, kawapo nlwere? Akiwapo,
awete wakulungwa wa jamati, wanlebelele duwa kuno wakimpaka mafuta, kwa zina
ra Mwenye. 15 Kulebela duwa ka kwamini kumponesa nlwere-yo, Mwenye anlamusa.
Na nlwere-yo, akikola dambi mmojawapo, aswamiiwa. 16 Ndimana, erezanani dambi
zenu na lebelelanani duwa ipate muponesiwe. Duwa ya mwenyé shariya iwa nawo
nguvu pakulu, kweli-kwelini ifãi. 17 Kwa nfano, Aliyasi ákiwa mwanadamu kamba
nofwe, fala paalebele duwa isinye nvula, ainyere tena mulumwengu-mu kwa muda wa
myaka mitatu na myezi sita. 18 Ikisa, kalebela duwa tena, nvula yanza kunya, na ardhi
iruwerya visumo vyake.

Kuwasaidiya wanduzetu kuludira njira ya ukweli

19 Wanduzangu, ikiwa mmoja wenu kasa njira ya ukweli, akiwapo munu wakunlu-
disira tena upya, 20 kumbukirani javi: munu ansaidiya mmadambi kumwasisa njira
yake yakukosa, akuja kuvusha mainsha a mmadambi-yo nkifo, na noyo aswamiiwa
madambi mengi.

---

* **5:10** Kwa nfano, Yusufu, Yeremiya, Daudi.

Waraka 1 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kawandikira eyi waraka-yi wenye kwamini wakafílike kwa sababu ya kulumbatiwa kwa kwamini kwawo. Iye kawataya nguvu ipate woloke, kwa kuwakumbusira nfano wa Almasihi, mali atiri nawo nkati yake, na tamaa yawari nawo wenye kwamini kuwa aludi ipate awatware awapereke mbinguni.

Habari ya Peduru ndi javi: kuntumaini Mwenye Insa, muwe wenye kunsikiriza anta paiwa kwa kurigariga pakulu, na kuntejemera kwenu kuwe ka tamaa ya Mwenyezimungu ka kuwa mwinsho átombola. Kutabika kulungana upande wa mainsha etu mulumwengu, fala iye awajanliya mbere ware wantumaini iye.

Peduru kandika eyi waraka-yi kiyasi ca mwaka 65 bandi ya Almasihi.

Salamu

1 Omi Peduru. Niwa walii wa Insa Almasihi, niwandikira eyi waraka-yi wanu watondoriwe na Mwenyezimungu, watawanyike porovinsiya za Pontu, Galata, Kapadokiya,
Aziya pamoja na Bitaniya. 2 Tangu mida anzima ya Mwenyezimungu Baba wetu íkiwa
ya kukutondolani, na Roho Takatifu kâkutulani kuwa watakatifu, ipate muswafiwe na damu ya Insa Almasihi na munsikirize.

Umwe mongeziwe rehema na salama!

Kuinshi kwa kutumaini tamaa ya Mwenyezimungu

3 Asifiwe Mwenyezimungu, Baba wa Mwenye wetu Insa Almasihi! Kwa huruma
zake nyingi, iye katipa nroho zetu mainsha mapya ipate julu ya kufufuka ka Insa
Almasihi ka wafwi, tiwe nawo tamaa ya kuinshi milele, 4 na kuriti irati saifujika,
saina noda na saipoteya faida yake, ituriwe binguni iwe yenu. 5 Umwe, kwa kuwa
mumwamini Mwenyezimungu, mukengeriwa na uwezo wake mupate kuvushiwa, kuri
tayari kolotiwa suku za mwinsho. 6 Kwa javyo, ingawa dalili isakikana muuzunike
suku aba kwa kutabika jisijisi, fala tendani radi! 7 Eko kutabika-ko kukwakikisha
faida ya kwamini kwenu, vyakuri na faida pakulu koliko oru. Oru, ingawa ilainika, iswafiwa na moto. Kwa namuna mmoja noyo, kwamini kwenu kukwakikishiwa ipate kukujisireni swifa, utukufu, na inshima suku yaasaka koolotiwa Insa Almasihi
mulumwengu-mu. 8 Ingawa iye amummonire, fala mumpenda. Na ámuri kummona,
fala mwankumwamini, na mupata radi yakwijaziwa na utukufu, anta munu ejiwa
namuna yakwereza, 9 mufurahi konta múpata anzima ya kwamini kwenu, roho zenu zivushiwa.
10 Kuhusu kuvushiwa-ko, minabii weréze rehema yamuja kupokerera umwe,
wasakula na wadairi wereriwe namuna yake. 11 Wakisaka wawonerere mana a cire
cawakambiriwa na Roho ya Almasihi nkati yawo, pawakibushuru kuhusu kutabika kaakijuzi kuvumirira Almasihi, na utukufu ukija kunfulata. Wakisakula wejiwe wakatini na nani wavisaka kunkuna. 12 Wafafanuririwa kuwa mambo-yo aakuna ewo wari
hai, ila wakati watiri ofwe-wu! Na sambi-pa noyo habari-yo mwereziwa umwe, julu ya ware wakukwerezani Habari Ngema, kwa uwezo wa Roho Takatifu aperekiwe kulawa binguni. Vija kukuna-vyo, anta malaika newo viwajibu kutunza wejiwe.

Kuinshi na utakatifu

13 Ndimana, tengezani ankili yenu muwe tayari. Risungeni wanyewe, na muzidi kutumaini nfululu tamaa ya rehema zamusaka kupewa, suku yaasaka koolotiwa Insa
Almasihi mulumwengu-mu. 14 Muwe kamba wasimana wasikiriza, musifulate wájibu

wenu mbaya wa mida wa ujinga wenu. 15 Fala kamba Mwenyezimungu akutondoreni
vyaari takatifu, nomwe novyo muwe watakatifu kwa piya vinu vyamutenda. 16 Konta
vyandikiwa javi:
“Muwe takatifu konta omi niwa takatifu.”
17 Pamulebela duwa, mwankumwita “Baba” ire alamúla sannang'aniza munu caari, ila
alamula kwa vitendo vya kila munu. Kwa javyo, pamwikala mulumwengu-mu kamba
wayeni, inshini kwa namuna yakumwinshimu. 18 Mukwijiwa kuwa momboriwa nkati
ya mainsha safãi amuritire ka wababu zenu, aiwere julu ya kuripa vinu vyakulainika
kamba parata au oru, 19 ila julu ya beyi ya faida pakulu, damu ya Almasihi. Iye ákiwa
kamba kondoo saana baka wala saabadilike. 20 Iye katondoriwa atimize eyi anzima-yi
tangu ulumwengu saunombiwa, fala tarehe za mwinsho-zi kolotiwa kwa faida yenu.
21 Julu yake, umwe mumwamini Mwenyezimungu, anfufure iye nkifo na antukuze,
ipate kwamini kwenu na tamaa yenu iwe ka Mwenyezimungu.

22 Sambi, kwa kuwa umwe* muswafiwa julu ya kufulata ukweli, mwankupen-
dana kweli-kwelini. Kwa javyo, zidini kupendana kwa niya na ka myoyo swafi.
23 Mupendane javyo kwa kuwa mupongoriwa tena upya, siyo julu ya mbeyu yaku-
lainika ila kwa mbeyu sailainika, julu ya usemi wa Mwenyezimungu uínshi na uri na
ukweli daima. 24 Kamba vyavyandikiwe javi:
“Wanu piya wawa kamba minyani,
ubóra wa munu upunguka upesi kamba wema wa luwa rakuvalaluka.
Nnyani ukumiliya na luwa rikugwa,
25 fala usemi wa Mola ukwikala milele.”
Na nowo usemi-wo ndi Habari Ngema yamwereziwe umwe.

2

1 Ndimana, julu ya kwasa piya ubaya na piya ulongo, unafiki, wivu, na kufezeyi ka
kila namuna piya, 2 akwajibuni maziwa* kamili, kamba watoto wakupongoriwa sambi.
Kwa javyo múkula sana-sana, na múpata kuvushiwa. 3 Mwakikisha futi kuwa Mwenye
Insa ndi wema, sinovyo?

Almasihi ndi riwe maalumu

4 Almasihi ndi riwe hai, kâkatariwa na wanu, fala kanawo faida pakulu mbere ya
Mwenyezimungu antondore iye. Pamunfika karibu yake, 5 umwe wanyewe muwe
kamba mawe hai akujengeriwa nyumba takatifu ya Roho Takatifu ipate muwe walon-
gozi watakatifu wa dini, mupereke kafara za kiroho zakumwajibu Mwenyezimungu,
kwa cire caatendire Insa Almasihi. 6 Kamana Mandiko akwamba javi:
“Ona, omi nitula riwe rimoja Yerusalemu†,
bora sana rítondoriwe kuwa maalumu ra pamembe ya nyumba.
Na mwenyé kwamini noro riwe-ro aashubutu kuwona haya.”
7 Kwenu umwe wenye kwamini, ero riwe-ro‡ ra faida pakulu. Fala ka ware sawamini,
“Riwe rawakatare wajengi
ero rilawirira kuwa riwe maalumu ra pamembe ya nyumba.”
8 Na:
“Ero ndi riwe rakuwakwakurisa wanu wamojawapo,
riwe risáka kuwagwisa wanu.”
Ewo wákwakula konta awasikiriza usemi wa Mwenyezimungu, ewo watuririwa vi-
wakune javyo.

---

* 1:22 Kigeregu: “roho zenu”. * 2:2 “Maziwa” epa mana ake inlimu. † 2:6 Kigeregu: “Ziyoni”. ‡ 2:7 Riwe-ro
rikolota Insa.

[9] Fala umwe ndi kabila itondoriwe, ufalume wa walongozi wa dini, taifa takatifu,
wanu watondoriwe wawe wa Mwenyezimungu mwanyewe, ipate mwereze wema
nkulu wa ire akwitireni mulawe nkisi, mwingire nnuru yake ya matajabisa.
[10] “Mida umwe amuwere umati wa Mwenyezimungu,
fala epa sambi muwa umati wa Mwenyezimungu.
Mida amuwonire huruma ya Mwenyezimungu,
fala epa sambi muwona huruma yake.”
[11] Wapendani wangu, kwa kuwa muwa wayeni wakupita mulumwengu-mu,
tanukani wájibu mbaya wa kibinadamu, uténda vita na myoyo yenu-yo. [12] Inshini kwa
namuna ngema mbere ya wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu, ingawa wakulongop-
erani kuwa mwankutenda vibaya, wakúja kuwona meema amutenda, na Mwenyez-
imungu paaja kulamula mulumwengu-mu, iye wantukuza.

Kuwasikirizira wenye mamulaka

[13] Kwa ajili ya Mola, wasikirizeni piya wenye mamulaka wa mulumwengu-mu,
Nkulu wa wafalume [14] na wafalume watoto, kawapéreka iye kuwahukumu wabaya na
kuwasifu wenye kutenda meema. [15] Kamana javi ndi vyavimwajibu Mwenyezimungu,
kuwa vitendo vyenu vyema-vyema viwanyamaza wajinga sawejiwa cawamba.
[16] Inshini nkati ya uhuru wenu. Fala musitumire uhuru-wo kufisa ubaya, ila inshini
kamba watumisi wa Mwenyezimungu. [17] Wainshimuni wanu piya, wapendeni
wanduzenu wenye kwamini, mopeni Mwenyezimungu, na mwinshimuni nfalume
nkulu.

Nfano wa tabu za Almasihi

[18] Umwe watumisi, wasikirizeni mamwenye wenu kwa inshima pakulu, sairi ware
wenye imani waténda meema basi, fala na wagumu newo novyo. [19] Mwenyezimungu
akusifuni ikiwa muhitamili kutabishiwa sakujuzi, konta mutabika kwa sababu ya
kufulata njira ya Mwenyezimungu. [20] Mukihitamili pamuhukumiwa kwa sababu ya
kutenda dambi, faidani? Fala mukitabika kwa sababu ya kutenda meema na kuhi-
tamili, Mwenyezimungu akusifuni. [21] Kamana eco ndi camwitiriwe, konta Almasihi
katabika kwa kukupendeleyani umwe, kakupani nfano ipate mufulate njira zake.
[22] “Iye aakorire dambi anta mmoja,
wala nkanywa mwake aulawire ulongo.”
[23] Pawakintukana, aawajibire na matukano. Paakitabishiwa, aantishire munu, ila
akiripereka ka Mwenyezimungu, mwenyé kulamula shariya. [24] Insa iye mwanyewe
kahitamili dambi zetu mmwiri mwake pansalaba, ipate tifwire dambi, tiinshi tiwe
makamilifu. Julu ya vijaraa vyake, mupata kupona. [25] Mida mukenendanga kamba
makondoo wakwasika, fala sambi muludira ka Nsunga wenu, mwenyé kusunga roho
zenu.

3

Manunu na mamwenye

[1] Kwa namuna mmoja, umwe manunu, kila mmoja antwii nlumake, anta awe
saasikiriza Habari Ngema. Ndimana, aisakikana umwe kwamba kinu, ila kwa namuna
yenu ya kuinshi iwatenze kutumaini, [2] pawakuwonani mukitenda vitendo vya uswafi
na vya inshima. [3] Musishugulikire wema wa panja, kwa nfano: kusamula nywiri sana-
sana, au kuvala vifure vya oru au nguwo ngema-ngema. [4] Kwasa javyo, wema wenu
ulawe mmyoyo yenu, usiwoneke panja. Ewo wema-wo aulainika, ulawirira mmyoyo
ya kurinyenyekeya na kupumuzika, ewu ndi wema uri na faida pakulu mbere ya
Mwenyezimungu. [5] Kamana mida manunu watakatifu wakintumáini Mwenyezimungu
wema-wo wakiriwaiza, julu ya kukubali mamulaka a walume wawo. [6] Kamba kwa

nfano, Sara akintwii nlumake Iburahima, akimwita mwenye. Umwe muwa wanawe
wakati wamutenda meema, samopa kinu ciwa conse cakofya.
7 Na umwe mamwenye ndi novyo. Kila mmoja antafiti nkawake kwa namuna
ngema. Ingawa iye kaveya koliko uwe nlume-we, mwinshimu, konta iye kapewa novyo
mainsha mapya na Mwenyezimungu. Tendani javyo ipate duwa yenu musiziwiye.

Kuinshi nfano wa Almasihi

8 Mwinsho, piya-mwe muwaze kinu kimoja noco, muwonerane utungu, mupendane,
muwe na amo, na munyenyekeyane nkati ya mawazo enu. 9 Musiripirirane mabaya
ka mabaya, wala matukano ka matukano. Kwasa javyo, wabarikini, kamana eco ndi
camwitiriwe, ipate mubarikiwe. 10 Kamana:
“Asáka kuwa na mainsha meema
na kummwera suku ngema,
aziwiye lulimi rake risisowere caputu,
wala kanywa yake isisowere ulongo.
11 Basi, arisapuse mabaya, atende meema,
akenekeze kwa nguvu zake piya ainshi salama na wenziwe.
12 Kamana maso a Mola awasunga wanu makamilifu,
masikiro ake awa wanzu kusikiriza cawalebela.
Fala uso wa Mola ubishana na wenye kutenda ubaya.”
13 Sambi, mukisakula kwa juhudi kutenda meema, nani akukutendani ubaya? 14 Fala
anta paiwa mwankutabika kwa sababu ya kutenda meema, mujanliiwa. Basi, musi-
wope wala musikafilike. 15 Kwasa javyo, mmyoyo mwenu ntureni kuwa takatifu Al-
masihi, Mwenye wenu. Na akiwapo munu wakukudairini kuhusu sababu yamuri nawo
tamaa, daima muwe tayari kunjibu. 16 Fala njibuni kwa namuna ya kurinyenyekeya
na inshima, na myoyo yenu isikose mbere ya Mwenyezimungu. Basi, ikiwa wanu
wankukusowerani mabaya kuhusu vitendo vyema vyamutenda kwa sababu ya
umoja wenu na Almasihi, ewo wáwona haya. 17 Kamana vyema kutabika kwa sababu
ya kutenda meema (ikiwa nafsi ya Mwenyezimungu) koliko kutabika kwa sababu ya
kutenda mabaya.
18 Kamana Almasihi katabika novyo paafwire kwa sababu ya dambi zenu, mara moja
noyo tu basi kwa daima. Iye kamilifu, fala kafwa kwa ajili ya ware sawari makamilifu
ipate akulongozeni ka Mwenyezimungu. Iye kaulaiwa mwiri wake fala kafufuriwa julu
ya Roho Takatifu. 19 Basi, iye akilawa, akipita akereza roho zifungiwe, 20 ware wákiwa
wabishi mida, enzi za Nnu. Mwenyezimungu akiwarinda na imani iri Nnu kankulunda
safina. Nsafina-mo, wanu nane tu basi ndi wâvushiwe pesire kupita mwanalukaya
wakofya ire. 21 Ewo ndi nfano namuna vyaakuvushani Mwenyezimungu. Epa mu-
vushiwa julu ya kufufuriwa ka Insa Almasihi, na koza ndi alama ya kutubiya kwenu. Ire
ozíwe aalavire naka mmwiri mwake, ila katenda alama yakuwa na fahamu swafi mbere
ya Mwenyezimungu. 22 Epa sambi, Insa Almasihi kakwera binguni, kawa upande wa
nkono nriro wa Mwenyezimungu*. Noko malaika, wenye mamulaka, pamoja na wenye
nguvu iye wajuzi wantwii.

4

Kupinduriwa ka mainsha

1 Sambi, kwa kuwa Almasihi kâtabika mwiri wake, nomwe novyo ririmbiseni mawazo
mamoja nowo. Kamana atabíka mulumwengu-mu kwa sababu ya kunfulata Insa, ka-
mariza dambi zake. 2 Kwa javyo, wakati umbákire mulumwengu-mu, iye aainshi akifu-
lata vitendo vibaya vya kibinadamu, ila átenda vyavimwajibu Mwenyezimungu. 3 Mida

* **3:22** “Nkono nriro wa Mwenyezimungu” ndi mahala bora pakulu.

wakati mwingi mukipitanga mukitenda kamba vyawatendanga wanu sawamwijiwa
Mwenyezimungu: mutenda vitendo vya lukware, mufulata wájibu mbaya, murya
na munywa, pakulu mmajambo mabaya, na mutukuza milungu ya ulongo, kitendo
cakofya. 4 Ewo washanga pakulu futi konta sambi amufulata vitendo vibaya vyawa-
tenda ewo, na wakutukanani. 5 Fala ewo wájuzi wajibu ka Mwenyezimungu, ire óka
kuwalamula wanu piya, wafwire na wari hai. 6 Kwa sababu ya javyo, Habari Ngema
wereziwa anta na wafwi, ipate wainshi nroho zawo (kamba vyaari Mwenyezimungu),
ingawa mwiri wawo upokerera hukumu yakufwa yawatabika wanu piya.
7 Mwinsho wa vinu piya uwa karibu. Ndimana, mujuzi muridume wanyewe na
murinang'anizire, ipate mulebele duwa. 8 Visitoshe, zidini kupendana, konta pendo
rifuta dambi nyingi. 9 Mupane malazi bila kudugudana. 10 Kamba kila mmoja
vyaapokerere uwezo maalumu, atumire sana-sana kuwatumika wenziwe, awe ntumisi
mwema wa uwezo jisijisi wa Mwenyezimungu. 11 Asowéra, asowere usemi waapewa
kwereza na Mwenyezimungu. Javyo, kwa piya hali, Mwenyezimungu atukuziwe, julu
ya Insa Almasihi. Utukufu na uwezo ndi wake iye daima milele. Aamina.

Kutabika kwa sababu ya kunfulata Insa

12 Wapendani wangu, paakulawirirani mambo magumu a kuyereriwa, musikafilike
kamba cukukunireni kinu cakutajabisa. 13 Kwasa javyo, kwa kuwa mwankutabika
kuntabikira Almasihi, muwe radi, ipate novyo pausaka kufafanuriwa utukufu wake
mulumwengu-mu, umwe novyo mufurahi ka radi pakulu. 14 Ikiwa mutukaniwa kwa
sababu ya kunfulata Almasihi, mujanliiwe konta Roho wa utukufu na wa Mwenyez-
imungu apumula julu yenu. 15 Fala ikiwa mwankutabika, isiwe kwa sababu ya
kuulaya, kwiwa, kutenda ubaya, au kwa kushugulikira mainsha a wanu wengine,
16 ila ikiwa mwankutabika kwa sababu ya kunfulata Insa, aipo aibu. Kwasa javyo,
ntukuzeni Mwenyezimungu, kwa kuwa mukwijiwikana kwa zina rake. 17 Konta wakati
wakulamuriwa wanu uwa karibu, na waja kuwa watanzi kulamuriwa ndi wana* wa
Mwenyezimungu. Na ikiwa ofwe wafulati wa Insa tilamuriwa, sambi ware sawakubali
Habari Ngema ya Mwenyezimungu, mwinsho wawo ndi wepi? 18 Na,
"Ikiwa makamilifu virigariga kuvushiwa,
sambi wabaya na wamádambi, cíja kuwakuna kinani?"
19 Basi, ware wari kutabika kwa sababu ya kufulata vimwajibu Mwenyezimungu,
waripereke mmakono mwa Mwenyezimungu mwenye kauli awombire, kuno wakizidi
kutenda meema.

5

Ngano ka walongozi na wanemba njamati

1 Sambi, omi novyo niwa nlongozi wa jamati kamba umwe, niwa shahidi wakutabika
ka Almasihi, na nukuwa upande wa utukufu pausaka kufafanuriwa. Kwa javyo, nkati
yenu umwe walongozi nukutafadilini javi: 2 Sungani nfuwo wa Mwenyezimungu*
uri kati yenu, sairi kwa kuwalazimisha ila ka moyo radi kamba vyaasaka Mwenyez-
imungu, sairi kwa anzima yakupata faida ila kwa anzima yakweli yakuwasaidiya
wanu wengine 3 Musiwalongoze wanu wamugabiziwe kwa namuna ngumu, ila muwe
mifano myema kwa wanu wenu wakusungani. 4 Basi, akifika Nkulu wa wasunga, Insa
Almasihi, mupokerera lemba ra utukufu, sarisa tena kung'anira kwake. 5 Kwa namuna
mmoja noyo, umwe wanemba, kubalini mamulaka a walongozi wenu. Piya muvare
unyenyekevu, konta Mandiko akwamba javi:
"Mwenyezimungu abishana na wanu wakurídãi,
fala awarehemu wanu wakurinyenyekeya."

* **4:17** Kigeregu: "jamaa". * **5:2** Mana ake: wanu wa Mwenyezimungu.

6 Basi rinyenyekeyeni mbere ya uwezo nkulu wa Mwenyezimungu, ipate ka wakati
wake maalumu waaturire, aje akusifuni. 7 Ngabizini tafauti zenu, konta akusungani.
8 Muwe tayari na murinang'anizire konta aduwi wenu, Ibilisi, kawankukulumbatani
nanyenje kamba simba vyaturuma, akisakula kunkola munu ankapire. 9 Ririmbiseni
kubishana naye, moloke na kwamini kwenu, kwa kuwa mukwijiwa kuwa wafulati
wengine watawanyike mulumwengu-mu wawankutabika kamba vyamuri kutabika
umwe. 10 Na bandi ya kutabika wakati aba, Nlungu mwenyé rehema piya, waakwítani
muwe upande wake wa utukufu wa milele julu ya kulungana kwenu na Almasihi,
ákukamilíshani, ákwakikishani, ákupani nguvu na ákutengemanisani. 11 Iye ndi mwenyé
uwezo piya daima milele! Aamina.

Salamu za mwinsho

12 Sila†, nduyetu wanintula kuwa na kauli, kankunisaidiya kukwandikirani eyi
waraka noto javi-yi. Nisaka nukurimbiseni myoyo yenu na nukwakikisheni kuwa
eyi ndi rehema yakweli ya Mwenyezimungu. Noyi rehema-yi ikoloseni! 13 Wenye
kwamini Babiloniya‡, watondoriwe pamoja nomwe, wakuperekerani salamu. Maruku,
mwanangu julu ya kwamini, iye novyo akuperekerani salamu. 14 Mukomazane kwa
alama yakolota pendo§.

Salama iwe pamoja namwe piya mulungane na Almasihi.

---

† **5:12** Sila zina rengine Silvanu. ‡ **5:13** “Babiloniya” mana ake Roma, au kaya nyengine wenye kwamini wakiinshi kiyeni. § **5:14** Alama ya kolota pendo nkiyahudi ndi “beju”.

Waraka 2 ya Peduru

Mwanzo

Peduru kandika eyi waraka-yi nkalaboshu mmojawapo ya Roma, kiyasi ca myaka wa 67-68 bandi ya Almasihi, wakati aba kábula ya kuka kuulaiwa. Akikaidi kufunda sakuna deretu kawakifunda wanu wengine (sura ya 2). Akwamba kuwa Injili ndi kinu catikijuzi kwamini kwa kutumaini.

Sura ya 3, Peduru asowera kuhusu ukweli wa kuludi ka Insa na kulamuriwa ka mwinsho. Kwa sababu ya noci tikijuzi tiinshi wakati watirindira kuvushiwa kaawapere tamaa wenye kwamini.

Salamu

1 Omi Ansumani Peduru, ntumisi na walii wa Insa Almasihi, eyi waraka-yi ni-
waperekera piya wapatire kwamini ka faida pakulu kamba ofwe vyataminire.
Kwamini-ko tipata julu ya ukamilifu wa Nlungu wetu, Nvushi Insa Almasihi.
2 Rehema na salama mongeziwe, julu ya kumwijiwa Mwenyezimungu pamoja na
Insa, Mwenye wetu.

Kwitiwa ka wenye kwamini

3 Kwa uwezo waari nawo iye kwa kuwa ndi Nlungu, iye katipa piya vyatisakula
ipate tiinshi mainsha akumwajibu Mwenyezimungu. Tipata julu ya kumwijiwa ire
atítire kupokerera utukufu wake pamoja na wema wake mwanyewe. 4 Kwa namuna-yi,
Mwenyezimungu katipa tamaa ya faida pakulu na ya matajabisa, ipate julu yawo
mulawirire kuwa na namuna za Mwenyezimungu, kuwa mupolonyosiwa uwaribifu
wa mulumwengu-mu, ushongiwa julu ya wájibu wa dambi. 5 Ndimana, tumirani nguvu
zenu piya musanganye kwamini na wema, wema na wijiwifu, 6 wijiwifu na kurimiliki,
kurimiliki na kuhitamili; kuhitamili na namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu,
7 namuna ya kumwajibu Mwenyezimungu na kupendana, na kupendana musanganye
na kuwapenda wanu piya. 8 Kamana namuna-zi, mukiwa nawo nezo zikizidi kukula
kati ya mainsha enu, zukutenzani kuwa wijiwifu wenu wa kumwijiwa Mwenye Insa
Almasihi auwepo bila visumo ila kukuja na faida. 9 Kamana ware sawatenda vitendo
vya faida-vyo, ewo awawona, uwengira mwiza, wariwala kuwa Mwenyezimungu mida
kâwaswafi madambi awo.
10 Ndimana wanduzangu, tumirani nguvu zenu piya mwakikishe kuwa kweli-kwelini
mwitiwa na mutondoriwa na Mwenyezimungu. Mukitenda javyo, amushubutu kwasa
kwamini kwenu. 11 Kamana kwa namuna-yo, uwapo nryango nkulu wakufunguririwa
sana ipate mwingire muufalume wa milele wa Insa Almasihi, Mwenye wetu na Nvushi
wetu.

Kutunza Mandiko Matakatifu

12 Kwa javyo, niya yangu ndi kukukumbusani evi vinu-vi daima, ingawa mukwi-
jiwa futi na mukwakikishiwa nkati ya ukweli wamupokerere. 13 Níwaza kuwa níjuzi
nukukumbuseni, wakati waniripo mulumwengu-mu, 14 konta, kamba vyaanolotere
Mwenye wetu Insa Almasihi, nukwijiwa kuwa suku karibu eya mainsha-ya nukwasa.
15 Na nítenda juhudi piya ipate, bandi yakulawa omi mulumwengu-mu, daima evi
vinu-vi mukumbukire.

Ushahidi wakolota kuwa Habari Ngema yakweli

16 Kamana patikerezanga uwezo wa Mwenye wetu, Insa Almasihi, na kuludi kwake,
sikuwa tikifulata hadisi ya ujanja, ila tereza ubora wake nkulu kwa kuwa tîwona na
maso etu wanyewe. 17 Kamana iye paapokerere swifa na utukufu ka Mwenyezimungu

Baba wake, ofwe tikiwapo. Paasikire shauti ya utukufu pakulu ya Mwenyezimungu ikamba:
"Eyu ndi Mwanangu wanimpenda pakulu.
Niwa radi naye pakulu",
18 ofwe wanyewe tisikira eyo shauti-yo kulawa mbinguni. Tisikira kamana pamwango takatifu, tíkiwa onse na Insa.
19 Visitoshe, tanawo uhakika pakulu kwa sababu ya habari zereziwe na minabii.
Habari-zo vyema mutengemane konta ndi kamba nuru vyaimwarika pamahala pakwinukala. Ikusaidiyani mpaka suku yakuja Almasihi, na nuru yake ikuja kumwarika
ngwê mmyoyo mwenu kamba ng'andu. 20 Kinu bora pakulu, ijiwani kuwa piya
vibushuriwe mMandiko avilawire nkiswa mwa nabii mmojawapo. 21 Kamana avipo
vibushuriwe kwa nafsi ya binadamu, ila Roho Takatifu ndi awalongoze wanadamu kusowera usemi ulawire ka Mwenyezimungu.

2

Wanlimu walongo

1 Fala mida-po, wákiwapo minabii walongo nkati ya wanu, kamba vyawaja kulawirira wanlimu walongo kati yenu umwe. Ewo wakuja nawo kisiiri-siiri inlimu zakufuja, mpaka wankatala Mwenye kuwombola. Kwa javyo, waritisira upesi kwaribiwa.
2 Wanu wengi wakuja kufulata namuna zawo za lukware, na kwa sababu zawo, wanu
wakuja kusowerera caputu njira yakweli. 3 Ewo wanlimu walongo-wo, kwa kuwa wasaka wapate nzuruku mwingi, wakuja wapate faida kwa usowezi wa ulongo. Fala tangu mida hukumu yawo ilamuriwa, na Mwenyezimungu kawa tayari kuwapoteza.
4 Kamana malaika pawakorire dambi, Mwenyezimungu aawasire kupolonyoka, ila
kawapereka motoni, akiwasa wafungiwe ngiza mpaka suku ya Kiyama. 5 Novyo,
aawasire kupolonyoka wanu wa mida paawaperekere mwanalukaya sawamopa Mwenyezimungu mulumwengu-mu. (Ndi kweli kanvusha Nnu, mwenyé kuweréza wanu njira ya shariya, pamoja na wanu saba). 6 Na kahukumu novyo makaya makulu
a Sodoma na Gomora. Katadusa rivu na kalamula hukumu*. Kolota kaya-zo ziwe nfano wa namuna vyaaja kuwatenda piya wanu ware sawamopa. 7 Upande mwengine,
Mwenyezimungu kanvusha Loti, mwenyé shariya, katabíka kwa sababu ya vitendo vya
ucaputu vya wanu wabaya. 8 (Kamana Loti âkiwa munu wa shariya, fala kila suku kazunguriziwa na wabaya. Iye kâkafilika pakulu kwa sababu ya vitendo vibaya vyaakisikira na vyaakiwona.) 9 Basi, ndi kweli kuwa Mola akwijiwa namuna yakuwavusha
nkati ya kuyereriwa ware wamwinshimu, na yakuwaturira hukumu sawana shariya
suku ya Kiyama. 10 Kuzidi pakulu, akuja kuwahukumu ware wafulata wájibu wawo wa ubaya wa kibinadamu, na wakejeli mamulaka.

Nowo wanlimu wa ulongo-wo waridãi na waritenza. Awawenshimu viyumbe vya
utukufu mbinguni, ila wakufuru. 11 Anta malaika, nowo wari na nguvu pakulu na uwezo kuwapunda nowo, awasowera mbere ya Mwenye, usemi wacaputu wakubishana na novyo viyumbe-vyo. 12 Fala ewo wawa kamba wadudu sawawaza kinu, wafulata wájibu wawo wa kibinadamu. Wainshi ipate wakoriwe na waulaiwe. Wakufuru kuhusu mwaha wawatíkina. Basi, kwa namuna vyawaja kupoteziwa wadudu-wo,
newo novyo wakuja kupoteziwa kwa uwaribifu wawo wanyewe. 13 Ewo watabika na
ubaya ndi nshahara wa ubaya wawo. Viwajibu kufulata wájibu wawo mbaya nsana juwa rikiwala. Ewo noda na vilaso†, viwajibu kukutesani‡ kumbe wakuja mmajambo
enu a sherehe. 14 Mmaso mwawo uwejala uzinzi na awatosheka kukola dambi.
Viwajibu kuwatesa na kuwakoresa wanu sawakamilike, myoyo yawo izowerera wájibu

* 2:6 "Kalamula hukumu" kuwa isiludire kujengiwa tena upya. † 2:13 Ona 3:14. ‡ 2:13 Ona 12.

wa vinu. Ewo wanu-wo walaniwa! 15 Wasapuka njira ngema, wasika. Wafulata
njira ya mwananlume wakwitiwa Balamu§, mwana wa Bewori, kumwajibire kupata
nzuruku kwa vitendo vibaya. 16 Balamu kasutumiwa kwa dambi yake mwanyewe.
Buru saanasowera, kâsowera na shauti kamba munu, na uzozo wa nabii-yo uziwiiwa.
17 Wanlimu walongo-wo wawa kamba nrimbu sauna maji, au kamba mawingu
akiveverusiriwa baidi na mepo*. Ewo Mwenyezimungu kawaturira mamburo awo
pagiza, pakwinukala pí†. 18 Kamana warisifu wanyewe na masemo seleweka. Watu-
mira wájibu mbaya wa kibinadamu ipate wawatese wawakorese ware wakuwa kwa
suku aba wâwatira ware waínshi vibaya. 19 Wawapa tamaa ya uhuru, filihali ewo
wanyewe watwana wa tabiya zakudangula. Kamana kinu ciri kunkidiri munu, iye
ntwana wa noco kinu-co. 20 Kamana ndi javi: munu, julu ya kumwijiwa Insa Almasihi,
Mwenye wetu na Nvushi wetu, anusurika na vibaya mulumwengu-mu. Fala ikiwa
aringiza tena upya novyo vitendo vibaya-vyo, vikinkidiri, mainsha ake akuwa caputu
pakulu kupunda pakwanza. 21 Fadari munu-yo anatowa kwijiwa njira ya ukamilifu,
koliko kwijiwa ikisa kukatala ámuri takatifu yaapewe. 22 Munu kamba eyu atimiza
usowezi wakweli wamba javi: “Umbwa kaludira kurya matapisi ake mwanyewe.” Na
atimiza novyo usowezi mwengine wamba: “Nguluwe wakoziwa kaludira kurinyaula
ntopetope.”

3

Kuludi ka Mwenye Insa

1 Wapendani wangu, eyi ndi waraka yapiri yanukwandikirani. Wo-wawiri, nisakula
nukulamuseni ankili zenu ngema mukumbukire, 2 ipate mukumbukire vyawambire
mida minabii takatifu, na ámuri za Mwenye wetu, Nvushi, zaalazimishe julu ya mawalii
wenu.
3 Kinu bora pakulu, mwijiwe kuwa, suku za mwinsho, wakuja kulawirira wanu
wamojawapo wakufezeyi ukweli, wafulata piya wájibu wawo wa dambi. 4 Wakwamba
javi: “Insa kakupani tamaa kuwa aludi, nikamba? Sambi, kawa ndepi? Tangu wakati
wa babu zetu, mwanzo wa duniya, vinu vingari vikenenda namuna moja noyo!” 5 Ewo
wanuwiya kukatala kuwa tangu mida Mwenyezimungu komba bingu, na kwa ámuri
yake, iye kawanya duniya na maji, katula ardhi yakumiliya julu ya maji. 6 Ikisa maji-yo
iye katumira kudangula ulumwengu kwa kumpereka mwanalukaya nkulu. 7 Fala julu
ya ámuri moja noyo, bingu na ardhi viripo sambi-pa vituriwa, ipate viteketeziwe na
moto wa suku ya Kiyama. Wakati-wo wanu wabaya wakuka kwaribiwa nfululu.
8 Fala wapendani wangu, musiriware kuwa mbere ya Mwenye, suku moja ndi
kamba myaka alufu, na myaka alufu ndi kamba suku moja. 9 Kusema kweli, Mwenye
aakawa kutimiza tamaa zake kamba vyawawaza wanu wengine. Anta, iye akoloterani
imani yake, avimwajibu kuwa munu mmojawapo apoteye, ila asaka kuwa wanu piya
watubiye. 10 Fala suku yakuja Mwenye alawirira kamba mwivi. Suku-yo kukuja
kudidima pakulu futi, bingu ilainika, na mwezi* piya vikociwa, vilainika. Ardhi pamoja
na vitendo vikúna muardhi, piya viwoneka†.
11 Kwa kuwa vinu piya vikuja kupoteziwa javyo, ndi bora pakulu kuinshi namuna
takatifu vyaakumwajibu Mwenyezimungu, sinovyo? 12 Noyo suku ya Mwenyez-
imungu-yo, murindire na radi, tendani juhudi ifike upesi. Kwa sababu ya kuja ka noyo
suku-yo, bingu ikorera ifujika, na mwezi piya vikuja kociwa visuluka. 13 Fala kamba
Mwenyezimungu vyaatipere tamaa, tírindira bingu nyipya na ardhi nyipya, mahala
mwakutendiwa vinu piya kwa shariya.

§ **2:15** Ona Isabu 22:21-35. * **2:17** Awatenda kamba vyawajuzi kutenda. Ona Yuda 12. † **2:17** Ona Yuda 13.
* **3:10** Au: “vinu”. † **3:10** Au: “vikolotiwa ipate vilamuriwe”.

14 Basi wapendani wangu, kwa kuwa evi vinu-vi murindira, rimbani kwa nguvu zenu
piya ipate iye akusinganeni muwe na salama naye, bila noda wala kilaso. 15 Na imani
ya Mwenye wetu, tulani kamba nafasi yakupata kuvushiwa. Kinu-ci sawa-sawa na vire
nduyetu, mpendani wetu Paulu, kwa kufulata wijiwifu waapewe, vyaakwandikireni.
16 Piya waraka zaandike kuhusu ewu mwaha-wu, zisema kinu kimoja. Ndi kweli kuwa
muwaraka-zo, viwapo vinu vimojawapo vyakurigariga kwelewa. Watikínifu na wanu
sawakamilike, vinu-vyo wazungunusa wakwereriwa caputu ipate waripoteze, kamba
vyawatenda novyo aya nyengine mMandiko Matakatifu.
17 Ndimana, umwe wapendani wangu, kwa kuwa evyo vinu-vyo mwijiwa futi,
rinang'anizireni ipate musitesiwe kwa makosa a wanu sapana shariya, kwasa koloka
kwenu. 18 Fala zidini kukula nkati ya rehema na wijiwifu wa Insa Almasihi, Mwenye
wetu na Nvushi wetu.

Iye apewe utukufu, sambi-pa na kwa milele. Aamina.

Waraka 1 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi yandikiwa na Yahaya walii. Yahaya ákiwa mwenziwe pakulu Mwenye Insa wa pamoyo pake. Wandikiriwa wenye kunfulata Insa, na ikwereza sana-sana kuwa kweli-kwelini Mwenyezimungu karitenda kuwa mwanadamu julu ya Insa Almasihi. Eku kufunda-ku kukisakikana konta wengine wakifunda kuwa Insa siyo kweli-kwelini mwanadamu na siyo nlungu wa kweli.

Yahaya awona kuwa wenye kwamini wa kweli wafulata inlimu ya kweli, wafulata kufunda kajavi na kupendana munu na mwenziwe.

Yahaya kandika eyi waraka-yi kaya itíwa rero Turkiya, mwinsho wa sekulu ya kwanza bandi ya Almasihi.

Nsemi wa mainsha

1 Tukwerezani kuhusu Nsemi wa mainsha, ákiwapo tangu mwanzo. Tînsíkira, tîmmona
na maso etu, tînshuhudiya, na tînkola na makono etu. 2 Noyo mainsha-yo olótiwa.
Timmona, ntamana tilavya ushahidi, tukwerezani kuwa iye ndi Mwenyé mainsha wa
milele, ákiwa na Baba na toloteriwa ofwe. 3 Vyatîmmonire na vyatînsikire, tukukwerezani
umwe novyo ipate nomwe muwe na ujamaa nafwe. Ujamaa wetu uwa na Baba
pamoja na Insa Almasihi, Mwanawe. 4 Na ezi habari-zi tukwandikirani ipate radi yetu*
itimiziwe.

Enenda nnuru

5 Sambi, eyi ndi habari yatinsikire iye na tukwerezani umwe, kuwa Mwenyezimungu
ndi nuru. Nkati yake kisi anta aba acishubutu kuwepo. 6 Tikámba kuwa tanawo
umoja naye kuno tikenenda pakisi, tilongopa, atiténda ukweli. 7 Fala ikiwa tikwenenda
panuru, kamba iye vyaari panuru, tikuwa nawo umoja watupu, na damu ya Insa
Mwanawe ítiswafi madambi piya.

8 Tikámba kuwa atina dambi, tankuritesa, ukweli aupo nkati yetu. 9 Fala ikiwa
tikweréza dambi zetu, iye mwaminifu na mwenyé shariya, átiswamii madambi etu, na
átiswafi nkati ya vitendo vibaya piya. 10 Fala tikámba kuwa atinakola dambi, sawa-sawa
na kwamba iye nlongo, usemi wake aupo mmoyo mwetu.

2

1 Wasimana wangu, ezi habari-zi nukwandikirani ipate musikore dambi. Fala ikiwa
munu mmojawapo akola dambi, tanawo wakutimírira mbere ya Baba, Insa Almasihi,
Nkamilifu. 2 Iye ndi kafara iripa kwa madambi etu, na siyo kafara kwa madambi etu
basi, fala kwa madambi a wanu wa mulumwengu-mu piya.

3 Na alama itolótera kuwa timwijíwa iye ndi kuwa tifulata ámuri zake. 4 Munu akamba:
"Nímwijíwa" fala safulata ámuri zake, munu-yo nlongo, ukweli aupo mmoyo mwake.
5 Fala afuláta usemi wake, nkati yake pendo ra Mwenyezimungu riwankukamilika
kweli-kwelini. Kitendo colóta kuwa tilungana naye ndici: 6 mwenyé kwamba kuwa
alungana naye, inlazimu enende kamba vyenende Insa mulumwengu-mu.

Ámuri nyipya

---

* **1:4** Au: "yenu".

7 Wapendani wangu, ámuri yanukwandikirani-yi siyo nyipya, fala ámuri ya mida, ya
tangu mwanzo. Eyi ámuri ya mida ndi habari yamusikire. 8 Novyo-sivyo, vyanuk-
wandikirani-vi ámuri nyipya, vyauri ukweli kwake iye na kwenu umwe, konta kisi
caankwisa, nuru yakweli ilangaza futi.
9 Munu amba: "Nankwenenda na nuru", iri amwina nduye, narero kankwenenda
nkisi. 10 Ampénda nduye akuwa nnuru, na mmoyo mwake aciwepo cakunkwakurisa.
11 Fala ire amwína nduye abaki nkisi, kankwenenda nkisi, eejiwa kooka konta kisi
cimwinúkaza kumaso.

12 Umwe wasimana wangu, nukwandikirani
konta kwa zina rake muswamiiwa madambi enu.
13 Umwe wawáwa, nukwandikirani
konta mumwijiwa ire akiwapo tangu mwanzo.
Nukwandikirani umwe, wanemba,
konta munshinda Ibilisi*.
14 Umwe wasimana wangu,
nukwandikirani konta mumwijiwa Baba.
Umwe wawáwa, nukwandikirani,
konta mumwijiwa ire akiwepo tangu mwanzo.
Umwe wanemba, nukwandikirani konta mukomala,
usemi wa Mwenyezimungu ubaki mmyoyo mwenu,
na munshinda Mbaya†.

Usukwajibuni ulumwengu

15 Usukwajibuni ulumwengu wala virípo mulumwengu. Íkiwa munu mmojawapo
umwajibu ulumwengu, eyo munu-yo aampenda Baba. 16 Konta piya virípo mu-
lumwengu-mu, vinú-vi: wájibu wa kimwiri, wájibu wa maso mawoni, na maritenzi
a vinu vya mulumwengu-mu, avilawa ka Baba, vilawa mulumwengu nómu. 17 Ewu
ulumwengu-wu pamoja na vitendo vyake vibaya vyakwajibisa, piya vípita. Fala ire
aténda nafsi ya Mwenyezimungu áinshi milele.

Musitesiwe

18 Umwe wasimana, ezi suku za mwinsho. Kamba vyamusikire kuwa akúja aduwi
wa Almasihi, sambi wankulawirira maaduwi wa Almasihi wengi wawenye. Ndimana
tukwijiwa kuwa ndi suku za mwinsho. 19 Maaduwi-wo waláwa kati yetu, fala awawere
kweli-kwelini wa daraja yetu. Kamana kamba wákiwa wa daraja yetu, nanga wabaki
nofwe. Falakini ewo watasa ipate vijiwikane kuwa anta mmoja awere wa daraja
yetu. 20 Fala umwe, Ntakatifu kakumiminirani Roho Takatifu, na piya-mwe mukwijiwa
ukweli. 21 Sukwandikirani kwa kuwa mútikina ukweli, ila nukwandikirani kwa kuwa
mukwijiwa ukweli, na mukwijiwa kuwa nkati ya ukweli aupo ulongo. 22 Nlongo nani?
Nlongo ndi ire akaídi kuwa Insa ndi Almasihi. Ire ankána Baba pamoja na Mwanawe,
noyo ndi aduwi wa Almasihi. 23 Piya ankana Mwana onse ndi sawalungana novyo na
Baba. Fala mwenyé kumwakikisha Mwana kalungana na Baba novyo.
24 Habari zamusikíre tangu mwanzo, tulani mmoyo. Ikiwa umwe mutula mmoyo
habari zamusikíre tangu mwanzo, mukuwa pamoja na Mwana na Baba novyo. 25 Na
tamaa yaatipere Insa ndiyi: mainsha a milele! 26 Nukwandikirani ezi habari-zi kuhusu
ware wasakúla kukutesani. 27 Fala umwe-po, Roho Takatifu waakumiminíreni Insa-yo
mubaki naye daima, ndimana amusakula kufundiwa kinu kimojawapo na munu. Ila
Roho Takatifu wamumiminiriwe-yo akufundani vinu piya. Na kwa kuwa kufunda-ko
siko ka ulongo, ka kweli, bakini na Insa, kamba vyamufundiwe.

Wana wa Mwenyezimungu

* **2:13** Kigeregu: "Mbaya". † **2:14** "Mbaya" mana ake Ibilisi.

28 Sambi, umwe wasimana wangu, zidini kulungana naye, ipate paasaka kuja, isiti-
pate aibu mbere yake, ila tiwe nawo uhakika. 29 Kamba vyamwijiwa kuwa iye kamilifu,
mwijiwe kuwa kila mwenyé kutenda ukamilifu onse, mwana‡ wa Mwenyezimungu.

3

1 Ngatunzani pendo rikulu Baba raatipa ofwe, mpaka ofwe kupata kwitiwa wana
wa Mwenyezimungu! Na kweli-kwelini, ofwe tiwa wanawe! Ndimana wanu mu-
lumwengu-mu awatijiwa, konta iye awamwijiwa. 2 Wapendani wangu, sambi tiwa
wana wa Mwenyezimungu. Catisaka kuwa acinarolota, fala tukwijiwa kuwa Insa
paasaka kuja, tilandana naye, konta tímmona iye vyaari. 3 Na kila mwenyé kutumaini
onse tamaa-yi, áriswafi, kamba iye vyaari swafi.

4 Akolanga dambi onse kankutupa shariya ya Mwenyezimungu. Dambi ndi kutupa
shariya mojawapo. 5 Mukwijiwa kuwa iye kâja atilavye dambi. Neye aana dambi.
6 Kila mwenyé kulungana naye aazidi kukola dambi. Kila mwenyé kuzidi kukola dambi
aanamba kummona wala kumwijiwa.

7 Umwe wasimana wangu, asukuteseni munu. Aténda ukamilifu ndi kamilifu, kamba
iye vyaari kamilifu. 8 Aténda tabiya ya kukola dambi wa Ibilisi, konta Ibilisi kazi yake
tangu mwanzo ndi dambi. Kwa javyo, Mwana wa Mwenyezimungu* karolota ipate
afuje vitendo vya Ibilisi. 9 Kila mwenyé kupongoriwa upya na Mwenyezimungu onse
aatenda tabiya ya kukola dambi, konta mbeyu† yake iwa kati yake. Iye aazidi kukola
dambi, konta kapongoriwa upya na Mwenyezimungu. 10 Kwa namuna-yi ndi patijiwa
kusiyana kuripo nkati ya wana wa Mwenyezimungu na wana wa Ibilisi: saatenda
ukamilifu na saampenda nduye onse, neye novyo siyo wa Mwenyezimungu.

Uwé pamoja na Insa, mupendane

11 Habari yamusikire tangu mwanzo ndiyi: tijuzi tipendane. 12 Tisinlande Kaini
âpatiwe na Ibilisi, akimuulaya nduye. Kâmuulaya sababuni? Konta vitendo vyake víkiwa
vibaya fala vya nduye víkiwa vya ukamilifu.

13 Wanduzangu, wanu sawamwijiwa Mwenyezimungu wakukwinani, musishange.
14 Ofwe tukwijiwa kuwa tisa kulawa nkati ya kifo, tingíra nkati ya mainsha, konta
tiwapenda wanduzetu. Munu saampenda nduye angari nkifo. 15 Mwenyé kumwina
nduye ndi kisomi. Mukwijiwa kuwa aapo kisomi anta mmoja wakuwa nawo mainsha
a milele. 16 Javyo ndi patijiwa mana a pendo: Insa Almasihi kapereka mainsha ake kwa
ajili yetu. Ndimana nofwe novyo tíjuzi tipereke mainsha etu kwa ajili ya wanduzetu.
17 Fala ikiwa munu kanawo mali, na kankummona nduye cintowa kinu, fala anfungira
wajii, pendo ra Mwenyezimungu akuwa nawo mwaja? 18 Basi, wasimana wangu,
tisimpende munu na masemo a nkanywa tu basi, ila timpende kwa vitendo na ukweli.
19 Javyo ndi patijiwa kuwa tiwa wanu wa kweli, na mbere ya Mwenyezimungu myoyo
yetu itengemana. 20 Kamana myoyo paitilaumu ponse, tijiwe kuwa Mwenyezimungu
ndi nkulu zaida ya myoyo, iye akwijiwa vinu piya.

21 Wapendani wangu, íkiwa myoyo yetu aitilaumu, tanawo uhakika mbere ya
Mwenyezimungu. 22 Catinlébela conse típata kwake iye, konta tifulata ámuri zake na
títenda vimwajibu. 23 Ámuri yake yawenye ndiyi: kunkubali Mwanawe, Insa Almasihi,
na kupendana kamba vyaatamúrire. 24 Mwenye kufulata ámuri zake, kalungana na
Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu kalungana neye. Neci ndi citijiwisa kuwa iye
kalungana nofwe: julu ya Roho Takatifu waatipere.

‡ **2:29** Kigeregu: "kapongoriwa". * **3:8** "Mwana wa Mwenyezimungu" ndi zina rimojawapo retiwa Insa. Rikolota kupatana kwema ka Insa na Mwenyezimungu, kamba mwana na wawaye. Eri zina-ri aisema kuwa cipita kitendo ca muka na nlume, ila kupatana kukulu ka kiroho. † **3:9** Mbeyu ndi namuna ya mainsha mapya.

4

More-more na wanlimu walongo

1 Wapendani wangu, musiwakubali piya wamba wáfunda kwa Roho wa Mwenyez-
imungu, fala kwanza watunzeni nowo wanu-wo, mwijiwe kuwa wa Mwenyezimungu
au siwo. Konta mulumwengu-mu wankulawirira minabii wengi walongo. 2 Umwe
mumwijiwa Roho wa Mwenyezimungu kwa namuna-yi: piya roho zakwakikisha kuwa
Insa Almasihi kaja kibinadamu, wanu-wo wa Mwenyezimungu. 3 Fala piya roho za
wanu zinkána Insa, wanu-wo siwo wa Mwenyezimungu. Roho zawo za uaduwi ka
Almasihi. Kamba vyamusikire kuwa roho ya aduwi-yo ikúja kulawirira, nepa iwapo
futi mulumwengu nomu.
4 Wasimana wangu, umwe muwa wa Mwenyezimungu, mwisa kuwashinda
maaduwi-wo. Konta arípo nkati yenu* ndi ari na uwezo pakulu koliko ire arípo
mulumwengu-mu. 5 Ewo wanu wa mulumwengu-mu, ndimana wásowera mambo
a mulumwengu, na wanu mulumwengu-mu wásikiriza. 6 Ofwe tiwa wanu wa
Mwenyezimungu. Amwijíwa Mwenyezimungu onse atisikiriza, fala saari upande
wa Mwenyezimungu aatisikiriza. Javyo ndi patijiwa roho ya ukweli na ya ulongo.

Pendo ra Mwenyezimungu

7 Wapendani wangu, tipendane, konta kupendana kulawa ka Mwenyezimungu.
Apénda ndi mwana wa Mwenyezimungu na ndi amwijiwa Mwenyezimungu.
8 Saapenda aamwijiwa Mwenyezimungu konta Mwenyezimungu ndi pendo. 9 Javi
Mwenyezimungu ndi vyolote pendo rake kwetu ofwe: Mwenyezimungu kampereka
mulumwengu Mwanawe mmoja tu basi ipate tiinshi julu yake iye. 10 Pendo
riwoneka javi: siyo kwa kuwa ofwe timpenda Mwenyezimungu, fala kwa kuwa
iye ndi atipendire ofwe, kâmpereka Mwanawe awe kafara yakutipatanisa naye kwa
madambi etu. 11 Wapendani wangu, kamba Mwenyezimungu vyaatipenda, nofwe
novyo tíjuzi tipendane. 12 Manziro, aapo ammónire Mwenyezimungu. Tikipendana,
Mwenyezimungu alungana nofwe, na pendo rake ritimiziwa kati yetu.
13 Tukwijiwa kuwa tikilungana naye na iye alungana nofwe javi: kwa kuwa
katipa ofwe Roho wake. 14 Nofwe timmona na timwakikisha kuwa Baba kâmpereka
Mwanawe awe Nvushi wa mulumwengu-mu. 15 Mwenyé kwakikisha kuwa Insa
Mwana wa Mwenyezimungu, Mwenyezimungu kawa nkati yake, na iye kawa nkati
ya Mwenyezimungu. 16 Tukwijiwa na titumaini pendo raatipenda Mwenyezimungu.
Mwenyezimungu ndi pendo. Munu asaka kuwa onse ari nkati ya pendo kawa nkati
ya Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu kawa nkati yake. 17 Kwa javyo, pendo
ritimiziwa kati yetu, ipate tiwe nawo uhakika suku ya Kiyama. Ndi javyo konta kamba
vyaari Almasihi, nofwe tiwa novyo mulumwengu-mu. 18 Aupo wofi nkati ya pendo, fala
pendo kamilifu rikwefya wofi kunundu. Konta wofi úlungana na hukumu, na mofi onse,
pendo rake arinamba kukamilika. 19 Ofwe típenda konta Mwenyezimungu ndi ntanzi
kutipenda. 20 Ikiwa munu kaamba: "Nímpenda Mwenyezimungu", fala amwina nduye,
eyo munu-yo nlongo. Avi iye nduye waari kummona aampenda, futi Mwenyezimungu
saammona? 21 Na tanawo eyi ámuri-yi yaatipa ofwe javi: ampénda Mwenyezimungu,
ajuzi ampende nduye novyo.

5

Ushinda julu ya ulumwengu

1 Piya wenye kunkubali Insa kuwa Almasihi, wana wa Mwenyezimungu, na piya
wenye kumpenda Baba, wáwapenda novyo wanawe. 2 Tukwijiwa kuwa tiwapenda

* **4:4** "Arípo nkati yenu" ndi Roho wa Mwenyezimungu.

wana wa Mwenyezimungu javi: tikimpenda Mwenyezimungu na tikifulata ámuri zake.
3 Kamana eyi ndi namuna yolota kuwa timpenda Mwenyezimungu: tifulata ámuri zake.
Na ámuri zake sizo zakurigariga. 4 Kamana piya wapongoriwe upya na Mwenyez-
imungu washinda ulumwengu-wu. Newu ndi uwezo wakushinda ulumwengu-wu:
kwamini kwetu. 5 Ashínda ulumwengu-wu ndi wepi? Ashínda ndi akubáli kuwa Insa
Mwana wa Mwenyezimungu.

Ushahidi kuhusu Insa Almasihi

6 Insa Almasihi ndi olotiwe kuwa Mwana wa Mwenyezimungu julu ya kooziwa na
maji, na julu ya damu itawanyike pansalaba. Iye oolotiwe kwa maji tu basi, ila kolotiwa
kwa maji na damu. Roho wa Mwenyezimungu ndi amwakíkisha, konta Roho-yo ndi
ari na ukweli. 7 Viwapo vinu vitatu vilavya ushahidi: 8 roho, maji na damu*. Vyo
vitatu-vi piya vilavya ushahidi moja. 9 Kwa kuwa tikubali ushahidi wa wanadamu,
itibidi tikubali ushahidi wa Mwenyezimungu uri na faida pakulu. Kamana ewu ndi
ushahidi waalavire Mwenyezimungu kuhusu Mwanawe. 10 Mwenyé kunkubali Mwana
wa Mwenyezimungu kanawo ewo ushahidi-wo mmoyo mwake. Saankubali Mwenyez-
imungu onse ámmona ulongo, konta aakubali ushahidi waalavire Mwenyezimungu
kuhusu Mwanawe. 11 Ushahidi wawenye ndiwu: Mwenyezimungu katipa mainsha
a milele, na eyo mainsha-yo ndi kati ya Mwanawe. 12 Ári nkati ya Mwana kanawo
mainsha a milele. Saari nkati ya Mwana wa Mwenyezimungu aana mainsha a milele.

13 Evi vinu-vi nukwandikirani umwe munkubálire Mwana wa Mwenyezimungu-
mwe, ipate mwijiwe kuwa muwa nawo mainsha a milele. 14 Uhakika watiri nawo
mbere ya Mwenyezimungu ndiwu, kuwa tikinlebela kinu sawa-sawa vyavimwajibu,
iye atisikira. 15 Visitoshe, tangu patijiwe kuwa catinlébela conse atisikira, tukwijiwa
kuwa vyatinlebela, tipata.

16 Munu akimmona nduye akikola dambi saimwitisira kifo, iye anlebelele ka
Mwenyezimungu, na Mwenyezimungu akumpa mainsha. Nukwamba kuhusu ware
wakóla dambi saiwetisira kifo. Iwapo dambi yakwitisira kifo, siyo dambi-yo yanisema
kuwa walebeleleni ka Mwenyezimungu. 17 Piya vitendo vya ubaya vyonse vya
madambi. Ila novyo-sivyo, awapo madambi saamwitisira munu kifo.

18 Tukwijiwa kuwa kila munu apongoriwe upya na Mwenyezimungu onse aazidi
kukola dambi, ila asungiwa na ire apongóriwe na Mwenyezimungu†, Mbaya‡ aakidiri
kunkumbula. 19 Tukwijiwa kuwa tiwa wa Mwenyezimungu, na ulumwengu nzima-wu
umilikiwa na Ibilisi. 20 Tukwijiwa novyo kuwa Mwana wa Mwenyezimungu kâja,
katipa fahamu ipate timwijiwe mwenyé ukweli. Nofwe tilungana naye Mwenyé ukweli,
Mwana wa Mwenyezimungu, Insa Almasihi. Iye ndi Nlungu wakweli na nviriro wa
mainsha a milele. 21 Wasimana wangu, more-more milungu sairi yakweli!

* **5:8** Mandiko mengine asema: “Baba, Nsemi, na Roho Takatifu” fala mandiko meema asema “roho, maji, na damu”.
† **5:18** “Ire apongóriwe na Mwenyezimungu” ndi Insa. ‡ **5:18** “Mbaya” ndi Ibilisi.

Waraka 2 ya Yahaya

Mwanzo

Walii Yahaya kandika eyi waraka-yi mwinsho wa sekulu ya kwanza ipate awakumbuse wenye kwamini kuhusu inlimu saina deretu yereziwe nkitabu ca waraka yakwanza ya Yahaya. Nkati ya eyi waraka-yi iye akumbusa novyo kuwa wenye kwamini awajuzi kuwafungurira miryango wanlimu walongo wari kufuja kwamini kwawo. Iye akwamba kuwa wanu wakiwa na umoja kuhusu tabiya yakuja na ukomu wa jamati uwepo umója wa ukweli kati yawo.

1 Omi Yahaya, nlongozi wa jamati, eyi waraka-yi nankuwandikira wanu wa jamati
itondoriwe na Mwenyezimungu* waniwapenda kweli-kwelini. Sumi basi nukupen-
dani fala piya wenye kwijiwa ukweli, newo novyo wakupendani, 2 konta ukweli uwa
nkati yetu sambi-pa, na úzidi kuwa nafwe daima milele.
3 Mwenyezimungu Baba wetu, pamoja na Insa Almasihi Mwanawe, watijanliye
rehema na salama na watiwonere utungu, nkati ya ukweli pamoja na pendo.
4 Níwa radi pakulu kuwonana na wanu wamojawapo kati ya jamati† yenu wakufulata
ukweli, kamba vyaatamurire Mwenyezimungu Baba wetu. 5 Sambi nukulebela mama‡,
sikuwa eyi ámuri-yi nyipya, ila ndi ámuri yatipokerere tangu mwanzo, kuwa tipendane.
6 Na kupendana ndiku, kufulata ámuri za Mwenyezimungu. Kamba vyamusikire tangu
mwanzo, ámuri yake ndi-yi: mupendane.
7 Wawapo wanu wengi wawenye walongo wenera ulumwengu nzima-wu. Ewo
awakubali kuwa Insa Almasihi kêsuka mulumwengu-mu kamba mwanadamu. Munu
afúnda javyo kankuwatenvya wanu, ndi aduwi wa Almasihi. 8 Rinang'anizireni
cusukupoteyeni camukorere§ kazi pakulu, ila mupokerere thawabu yenu kamili.
9 Munu ongéza vyaafundire Almasihi, aafulata kufunda kwake, munu-yo aalungana na
Mwenyezimungu. Fala munu afuláta vyaafundire Almasihi, alungana na Baba pamoja
na Mwana*. 10 Akíja munu kwenu akitowa kukufundani inlimu-yi, mmanyumba
mwenu musimpokerere wala musiyeriwe naye. 11 Kamana munu ayeriwa na munu-yo
anlunga nkono vitendo vyake vibaya.
12 Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyanisaka kukwambirani, fala sisaka kuk-
wambirani nkati ya waraka. Kwasa javyo, nitumaini kuja kukuwonani, nisowere
namwe uso-ka-wajii, ipate radi yetu itimiziwe.
13 Wenye kwamini wa jamati ya kuno†, newo novyo watondoriwa na Mwenyez-
imungu, wakuperekerani salamu.

* 1:1 Kigeregu: “mwanamuka atondoriwe na Mwenyezimungu, pamoja na wanawe”. † 1:4 Kigeregu: “wana”. ‡ 1:5 Kigeregu: “mwanamuka apendiwa”. § 1:8 Au: “catikorere”. * 1:9 Mwenyezimungu pamoja na Insa. † 1:13 Kigeregu: “wana wa nlumbuwo”.

Waraka 3 ya Yahaya

Mwanzo

Eyi waraka-yi Yahaya kamwandikira Gayu, mmojawapo wa jamati zake. Kawa radi kwa sababu kawapokerera nnyumba mwake wanlimu wamojawapo wakerezanga Injili ya kweli. Fala Yahaya kakimiwa kuhusu mwananlume mojawapo saawapokerere wanlimu wakweli, kurisanganya neye Yahaya mwanyewe.

Eyi waraka-yi ikolota kuwa kufunda ka ulongo na kwawanyana vikyofya pakulu nkati ya jamati. Kwa kukengera novi, Yahaya awarimbisa myoyo wenye kwamini ipate wapendane munu na mwenziwe, na watunze vyema.

1 Omi, nkulungwa wa jamati, nankukwandikira eyi waraka-yi mpendani wangu
Gayu, wanukupenda kwa ukweli.
2 Mpendani wangu, ninlebela Mwenyezimungu kuwa piya vyukwenendere sana,
na uwe nkomu kamba vyauri nkomu nkati ya roho yako. 3 Niwa radi pakulu
panisikire ushahidi wa wanduzetu wajire kulawa kwako, kuwa ungari nkati ya ukweli,
kwankuzidi kufulata ukweli. 4 Cinitenzire radi pakulu ndi kusikira kuwa wanangu
wangari wakiinshi wakifulata ukweli.
5 Mpendani wangu, pauwasunga wanduzo wenye kwamini ingawa auwejiwa,
kwankutenda vyema. 6 Ewo walayva ushahidi mbere ya jamati kuhusu vitendo vyako
vya pendo vyauwolotere. Kwankutenda vyema kuwasaidiya nkati ya safari zawo
kwa namuna zakumwajibu Mwenyezimungu. 7 Kamana watenda safari kwa ajili ya
zina ra Almasihi, na awakubali kinu ca wanu sawari upande wa Mwenyezimungu.
8 Ndimana, ewa wanu-wa ofwe itibidi tiwasaidiye, ipate tiwe wenziwawo nkati ya kazi
zawo zakwereza ukweli.
9 Nukukwandikirani futi umwe wanu wa jamati kuhusu mwaha-wu, fala Diyoterefi,
kwa kuwa aritula kuwa mbere wa wanu piya, aakubali mamulaka angu. 10 Kwa javyo,
nikija, nukuja kumoloterani vitendo vyake vya ubaya vyaatisowerera ofwe. Iye aawa
radi kutenda javyo basi, ndimana akatala kuwapokerera wanduzetu. Visitoshe, ware
wasáka kuwasaidiya, iye awakataza na awatuwisa njamati.
11 Mpendani wangu, usifulatize nfano mbaya-wo, ila fulatiza meema. Aténda meema,
wa Mwenyezimungu. Aténda ubaya, aamwijiwa* Mwenyezimungu. 12 Kuhusu Deme-
tiriyu, wanu piya wansowerera meema, na ukweli ukolota kuwa iye kankutenda
vyema. Kuhusu iye, nofwe novyo timwakikisha, na uwe ukwijiwa kuwa ushahidi wetu
wakweli.
13 Ningari nawo vinu vingi vyawenye vyakukwambira, fala sisaka kukwambira nkati
ya waraka. 14 Ila nirindíra suku karibu kuwonana nawe, basi tisowera uso-ka-wajii.
15 Salama iwe nawe! Kuno marafiki wakuperekera salamu. Salamu marafiki zetu,
kila mmoja.

* 1:11 Kigeregu: “aammwene”.

Waraka ya Yuda

Mwanzo

Yuda akumbusa novyo kuhusu ware wengire wari njamati, fala wangari kupindula namuna ya kwereza Injili. Yuda atumira mifano mimojiwapo ya Miyadi ya Mida yakuwolota ware wakatala mamulaka wakenendera kutenda mambo mabaya.

Dalili Yuda akiwa nduye Yakobu, nduye Insa. Eyi waraka-yi yandikiwa kiyasi ca mwaka 69 bandi ya Almasihi.

1 Omi Yuda, ntumisi wa Insa Almasihi, nduye Yakobu. Eyi waraka-yi niwandikira
piya wetíwe, wapendíwe na Mwenyezimungu Baba, na wasungiwa na Insa Almasihi.
2 Huruma, salama, na pendo viwe namwe kwa wingi.

Hukumu za wanlimu walongo

3 Wapendani wangu, níkiwa nawo juhudi ya kukwandikirani kuhusu kuvuka katiri
nawo piya-fwe. Fala sambi niwona kuwa isakikana pakulu nukwandikireni murimbe
mukengere ukweli wa kwamini kawagabiziwe mara moja kwa daima watakatifu.
4 Kamana wanu wamojawapo sawakubali waringiza kati yenu. (Vyandikiwa tangu
mida kuwa wakuja kutenda javyo, ndimana wahukumiwa.) Ewo wakwamba kuwa re-
hema ya Mwenyezimungu itasa kuinshi na lukware. Visitoshe, ewo wantula minyongo
Mwenye wetu, Insa Almasihi, Mwanlimu mmoja tu basi.
5 Sambi, nisaka nukukumbusireni, ingawa mukwijiwa sana-sana, kuwa Mola akuja
kuwahukumu wanu sawantumaini iye. Kumbukirani kuwa mida iye kâwombola umati
inti ya Miswiri, fala ikisa kawapoteza sawakintumaini. 6 Na malaika watupire mi-
paka ya mamulaka wanyewe, watipuka mahala mwawo, Mwenyezimungu kawafunga
milele nkisi, warinde mpaka suku ya Kiyama. 7 Wakumbukireni novyo wanu wa
makaya a Sodoma na Gomora na makaya jirani. Kwa namuna mmoja, wâtendire kila
namuna ya lukware, wâfulata wájibu wawo mbaya. Kwa javyo, ewo wahukumiwa na
moto wa milele, kuwa nfano kwetu ofwe.
8 Kwa namuna mmoja, wanlimu walongo-wa wamba kuwa iwesukira ruhuya,
ndimana wankutenda lukware, wankuwakejeli wenye mamulaka, na wankuwaku-
furira viyumbe vya binguni. 9 Fala anta Mikayilu noyo, nkulungwa wa malaika,
paakikaidiyana na Ibilisi kuhusu mwiri wa Musa*, iye aanlongopere kwa kukufuru, ila
kaamba: “Mola akuhukumu!” 10 Fala ewa wanu-wa wákufurira vinu sawejiwa. Wawa
kamba manyama sawana ankili, mwinsho wápoteziwa konta wáfulata vyawawónanga.
11 Walaniwe ewo! Kamana wanfulatiza Kaini†, na washugulukira kukosa kamba
Balamu‡, watenda kinu cisaka kuwa conse wapate faida. Wapoteziwa kamba ware
wabishane na Kora§. 12 Ewa wanu-wa, pawajumana namwe kurya nkati ya pendo
ra Mwenye, awawa na inshima, warisunga wanyewe. Ewo maongwa akofya a mba-
hari.* Ewo mawingu saana nvula, akuveverusiwa na mepo.† Ewo miti saipa visumo
mirongo yawo, mizipe yawo ifufuriwa, ndimana wafwa mara mbiri. 13 Wawa kamba
maluwimbi makulu a mbahari, vyaalavira julu makovu ya aibu yawo. Wawa kamba
nondwa zenenda bila ámuri. Mwinsho wawo ndi kisi ca milele.
14 Kuhusu ewa wanu-wa, Henoki (ujukulu wa Adamu, zipita tarehe saba bandi ya
Adamu) kabushuru. Iye kaamba:

---

* **1:9** Mikayilu akisaka ejiwe kuwa nani asaka kubaki na mwiri wa Musa. † **1:11** Kaini amulaye nduye. Ona Mwanzo 4:5-8. ‡ **1:11** Ona Isabu 22:5,7; 2 Peduru 2:15. § **1:11** Ona Isabu 16:1-3, 31-35. * **1:12** Ngalawa ikwera ongwa, ipanjika, itota. Au mana ake nkiebraniya dalili “baka mmwiri”. † **1:12** Walavya tamaa yakuwapa wanu vinu vingi vyawenye, fala ewo awampa munu kinu.

“Sikirizani, Mola akuja na wanu wake takatifu, alufu ka maalufu.
15 Iye akuja kuwalamula wanu piya.
Akuja kuwahukumu wabaya kwa piya vitendo vyawo vibaya
vyawatendire kwa namuna mbaya,
na kwa piya usemi wakofya wakubishana na Mola
wawasowere wamádambi wabaya ware.”
16 Ewa wanlimu walongo-wa daima waduguda na warishuku. Wafulata wájibu mbaya,
usaka kuwa onse. Wasowera wakiridãi baina, wawapendeleya wenziwawo wapate
faida yawo tu basi.

Muwe waminifu

17 Fala umwe, wapendani wangu, kumbukirani vyawereze mawalii wa Mwenye Insa,
Almasihi. 18 Ewo waamba mida kuwa suku za mwinsho-zi, wawapo wanu wakukejeli,
wainshi watimize wájibu wawo mbaya bila ibada. 19 Ndi nowo wakushongezerani
mwawanyike kati yenu. Ewo awainshi na Roho Takatifu, wainshi kibinadamu tu basi.
20 Fala umwe wapendani wangu, zidini kujenga mainsha enu julu ya kwamini kwenu
takatifu kukulu, zidini kulebela duwa mulongoziwe na Roho Takatifu. 21 Ikalani nkati
ya pendo ra Mwenyezimungu, mukirindira huruma ya Mwenye wetu Insa Almasihi,
mupate mainsha a milele.
22 Wengine wari na dana ya kwamini, watendereni huruma. 23 Wengine wavusheni,
kwa kuwalavya pamoto. Wengine muwawonere huruma fala roperezeni asukupateni
madambi awo. Vikukimeni vitendo vyawo vyolotiwa kwa nguwo zawo za mabaka a
lukware.
24 Basi sambi, ka noyo ari na uwezo wa kukusungani kugwa, ka noyo oka kukolotani
na radi ulu samuna noda mbere ya utukufu wake, 25 ka Mwenyezimungu mmoja noyo
tu basi, Nvushi wetu julu ya Insa Almasihi Mwenye wetu, apewe utukufu, ubora,
uwezo, pamoja na mamulaka, mwanzo wa mida na midada, sambi-pa, na daima milele!
Aamina.

Ufunuri
ka Yahaya

Mwanzo

Eci kitabu-ci candikiwa na walii Yahaya paákiwa kisirwa ca Patimu, pepi ya mwani ya Turkiya. Waperekeriwa wenye kwamini wa jamati saba zikiwepo Aziya.

Mwanzo wa "Ufunuri" ziwapo waraka saba za Almasihi ka nozo jamati-zo. Nkati ya nozi waraka-zi kuwapo kulaizira, kukaidi, na kurimbisa moyo. Ikisa ziwapo ruhuya nyingi zawenye zitimiziwe kuhusu kulamuriwa ka wabaya. Usowezi-wu wanawo alama nyingi. Jamati yakutabika fala itumaini mwinsho kushinda ka Insa, Nfalume wa Mafalume. Ubishi wa wabaya ufika mwinsho, na ikuja kuwepo bingu nyipya na ulumwengu mupya, Mwenyezimungu paasaka kutawala nfululu mulumwengu-mu.

Yahaya kandika "Ufunuri" kiyasi ca mwaka 95 bandi ya Almasihi.

Mwanzo

1 Ewu ndi ufunuri wa Insa Almasihi wapewe na Mwenyezimungu kuwolotera watu-
misi wake vinu viri karibu kukuna. Insa kejiwisa ufunuri-wu julu ya kuntuma laika
wake kuka kumwambira Yahaya, ntumisi wake. 2 Yahaya kalavya ushahidi kwa piya
vyawonire: usemi wa Mwenyezimungu na usemi wa Insa Almasihi.
3 Heri afyoma pakulu-pakulu na heri wasikira, masemo a unabii-ya, na vyandikiwe-
vyo watula mmoyo, kamana wakati wavija kukuna piya-vi uwa karibu.

Salamu piya jamati

4 Omi Yahaya. Eyi waraka-yi nikwandikira jamati saba za Aziya*.
Mwenyezimungu, Roho Takatifu, na Insa Almasihi wakupeni rehema na salama!
Mwenyezimungu ndi Nlungu wa rero, na wa ijana, na wa makeshamungu.
Roho Takatifu ndi Roho kamili†, mbere ya kiti ca Mwenyezimungu.
5 Insa Almasihi ndi shahidi mwaminifu, ndi anzire kufufuka nkifo, na ndi nkulu wa
piya mafalume wa mulumwengu-mu.
Piya swifa apewe Almasihi atipenda na atombore nkati ya madambi etu julu ya
kutawanya damu yake. 6 Iye katitula ofwe tiwe umati wa walongozi wa dini wakun-
tumika Mwenyezimungu, Baba wake. Iye Almasihi apewe utukufu daima milele! Iye
atawala daima milele!
7 Sikirizani! Insa akuja na mawingu, na wanu piya wakuja kummona, anta na ware
wansomire. Na wanu wa marikolo piya mulumwengu-mu wakuja kunririra. Javyo ndi
vyavija kukuna. Aamina!
8 Mola Mwenyezimungu akwamba javi: "Omi ndi Alufa na Omega‡." Iye ndi Nlungu
wa rero, wa ijana, na wa makeshamungu, Mwenyé uwezo piya.

Ruhuya ya Almasihi

9 Omi Yahaya, nduyenu na mwenzenu nkati ya tabu, ufalume, pamoja na kuhitamili,
kwa sababu ya umoja wetu wakulungana na Insa. Kwa sababu ya kutangaza habari
za Mwenyezimungu na kwereza kuhusu Insa, niperekiwa kisirwa cakwitiwa Pátimo.
10 Suku moja, suku takatifu§, Roho wa Mwenyezimungu kanisukira, na nisikira nyuma
yangu shauti ulu ikivuma kamba baramanda, 11 ikamba javi: "Vyausaka kuwona-vyo,
andika kanshokoto, upereke ezi jamati saba-zi: Efezu, Samuruna, Perigamu, Tiyatira,
Saridi, Filadelifiya pamoja na Layodikeya."

---

* **1:4** Wakati-wo Aziya íkiwa zina ra porovinsiya mmoja nkati ya ufalume wa Roma. Rero inti-yo ndi upande wa Turukiya. † **1:4** Kigeregu yandikiwa "roho saba", fala isabu yasaba mMandiko mana ake "kamili". ‡ **1:8** "Alufu na Omega" mana ake "ntanzi na wamwinsho". § **1:10** "Suku takatifu" ndi Jumapiri.

12 Nizungunuka kunang'aniza shauti ikisowera nami ire. Nakuzungunuka, niwona
vinara saba vya kandiyeru za oru. 13 Na kati ya vinara-vyo, ákiwapo munu wa umbo
wa mwananlume, ákiwa Binadamu wa Binguni. Kavala anzu nrefu, na karifunga
ukanda wa oru pakifuwa. 14 Kiswa cake na nywiri zake zíkiwa nyelupa vu kamba
pamba au bafuta, na maso ake akikorera kamba malulimi a moto. 15 Maulu ake ak-
ing'anira kamba shaba yakwipikiwa pamoto, na shauti yake íkiwa ulu kamba vyavuna
maluwimbi makulu-makulu vyausa mwamba. 16 Nnkono nriro wake kasukula nondwa
saba. Nkanywa mwake mukilawa upanga wakunoriwa kuno-na-kuno, na uso wake
uking'anira kamba nsana kirungu-rungu ca juwa.
17 Panimmonire, ningwirira mmaulu mwake, nifwa nkukuzimu. Fala iye kanitula
nkono nriro, akinambira: "Usope kinu! Omi niwa ntanzi na wa mwinsho, 18 ndi ire ari
hai. Nifwa, fala sambi nankuinshi milele. Omi nanawo mamulaka* julu ya kifo na julu
ya Kuzimu. 19 Kwa javyo, andika vyauwonire, vyaviri sambi-pa, na vija kukuna bandi
ya evi. 20 Eya ndi mana a siiri ya nondwa saba zauwonire upande wangu wa nkono
nriro, na mana a siiri ya vinara saba vya oru: nondwa saba ndi malaika wa jamati saba,
na vinara saba ndi jamati saba-zo."

2

Waraka ziperekiwa jamati saba

Ka waEfezu, jamati saina pendo

1 Mwandikire laika wa jamati ya Efezu javi:

Eyi ndi habari ya ire asukure nondwa saba nkono nriro, ire enenda kati ya vinara
saba vya oru.
2 Nukwijiwa vitendo vyako, kazi yako ngumu na kuhitamili kwako. Nukwijiwa
kuwa auwavumirira wabaya, uwatunza wanu waritula kuwa mawalii fala sawari, na
uwawonerera kuwa walongo. 3 Unitabikira na imani, na aikwisire niya yako kwa
sababu ya zina rangu. Kweli, ausokerere, 4 fala ciwapo kinu kimoja julu yako: aupenda
kamba pakwanza. 5 Kumbukira vyaukenendanga sana na sambi-pa vyawisirize kugwa.
Tubiya uinshi kamba vyaukiinshi pakwanza. Ukitowa kutubiya, nukuja kwako uwe,
nilavya uralu wako mahala pauri-po. 6 Novyo-sivyo, kwanawo kinu kimoja cautenda
sana: vikukima pakulu vitendo vya Wanikolayi, nomi novyo vinikima.
7 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati. Wája
kushinda-wo, niwapa kurya visumo vya Muti wa Uhai, uri mpeponi ya Mwenyez-
imungu.

Ka waSamuruna, jamati yakulumbatiwa

8 Mwandikire laika wa jamati ya Samuruna javi:

Eyi ndi habari ya ire ntanzi na wa mwinsho, ire afwire fala kafufuka kawa hai tena
upya.
9 Nukwijiwa kuwa kulumbatiwa na kuwa masikini, fala kusema kweli, kuwa tajiri.
Nukwijiwa masemo a ulongo vyawamba ware waritula kuwa Mayahudi fala siwo,
ila ndi bunge ra Ibilisi. 10 Usope vinu vyawuja kutabika. Onani, kati yenu umwe,
wamojawapo Ibilisi akuja kuwataya nkalaboshu ipate awayerere. Mukuja kulumbat-
iwa muda wa suku kumi. Basi, zidini kuwa waminifu anta paisakikana kuwa mufwe.
Nukuja kukupani tuzo rikulu ra uhai wa milele.
11 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.
Wája kushinda-wo awaja kuhukumiwa na kifo ca milele*.

Ka waPergamu, jamati iwasa wanu kwambudu maswanamu

* **1:18** Kigeregu: "mifungulo". * **2:11** Kigeregu: "kifo capiri".

12 Mwandikire laika wa jamati ya Perigamu javi:
Eyi ndi habari ya ári na upanga wakunóreka kuno-na-kuno.
13 Nukwijiwa pawikala, mahala Ibilisi paari nawo kiti. Novyo-sivyo, anta suku za
Antipa, shahidi wangu kamilifu koolaiwa pakiwa kati yako, mahala peekala Ibilisi,
uwe kusukula zina rangu, aukatare kunitumaini. 14 Fala viwapo vinu vimojawapo
julu yako. Kati yako wawapo wanlandire Balamu akinfundanga Baraki ngano kuhusu
namuna zakuwatenza waIziraeli wakore dambi. Balamu ákiwafundanga waIziraeli
kurya nyama zakulaviriwa kafara maswanamu, na ákiwafundanga uzinzi. 15 Kwa
namuna mmoja noyo, kati yako wawapo novyo wamojawapo wari kufulata inlimu ya
Wanikolayi. 16 Basi sambi, tubiya! Ikiwa autubiye, nukulawirira gafula kati yako, na
nowo wamadambi-wo, niwahukumu na upanga. Upanga-wo ndi usowezi wakulawa
nkanywa mwangu.
17 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.
Wája kushinda-wo, nukuja kuwapa manã afisiwe. Visitoshe, nukuja kuwapa riwe
relupa, mwarandikiwe zina ripya, sejiwa munu sairi asaka kupokerera.

Ka waTiyatira, jamati ya kuwasa wanu kutenda ubaya

18 Mwandikire laika wa jamati ya Tiyatira javi:
Eyi ndi habari ya Mwana wa Mwenyezimungu, ire ári na maso akukorera, na maulu
akulanda shaba yakusuwiwa.
19 Nukwijiwa vitendo vyako: pendo rako, kwamini kwako, kazi yako, pamoja na
kuhitamili kwako. Nikiwjiwa kuwa vitendo vyako sambi-pa vyema koliko vyakwanza.
20 Fala ciwapo kinu kimoja julu yako: kumwasa mwanamuka mmoja kawasisa wa-
tumisi wangu njira ya ukweli. Iye ndi kamba Jezabeli, aritula kuwa nabii, kumbe
kawankuwatesa wafulati wangu, akiwafunda lukware na warye cakurya ca kafara ya
maswanamu. 21 Nimpa atuwa yakutubiya, fala aasaka kwasa lukware rake. 22 Ona,
nimwefya pakinanda alware, na ware waténda lukware naye niwatabisha pakulu,
ikiwa awatubiya vitendo vyake. 23 Na wafulati wake† nukuja kuwolaya, wafwe. Kwa
namuna-yi, piya jamati zikuja kwijiwa kuwa omi ndi nijiwa mawazo pamoja na moyo
wa kila munu. Na kila mmoja nukuja kunripa kwa kazi yake. 24 Ila ka wanu wengine
wekala Tiyatira, ware sawafulata inlimu ya ulongo-yo, ware sawejiwe "vitendo vi-
jiwikana na Ibilisi", ka wanu-wo niwa nawo habari nyengine: Sukusukuzani nzigo
tena, 25 ila ikalani na ukamilifu wakweli wamuri nawo, mpaka panisaka kuja. 26 Wája
kushinda-wo na wafulata nafsi yangu mpaka mwinsho, nukuja kuwapa mamulaka julu
ya mataifa, 27 ipate wawataware na ngombo ya cuma, nakuwavunja kipande-kipande
kamba viyungu vya utope. 28 Na niwesusira novyo ng'andu, alama yakushinda.
29 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.

3

Ka waSaridi, jamati ibakire aba javi kufwa

1 Mwandikire laika wa jamati ya Saridi javi:
Eyi ndi habari ya ire ári na roho saba za Mwenyezimungu pamoja na nondwa saba.
Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa ukwijiwikana kuwa jamati yanguvu iri hai, fala
kusema kweli kufwa. 2 Rinang'anizire! Rimbisa cibakire ciri karibu kufwa-co, kamana
sisingane kazi zenu kamili mbere ya Mwenyezimungu. 3 Kumbukira ukweli wausikire;
tubiya na fulata! Ikiwa aurinang'anizire, nukuja upesi kamba mwivi, sawijiwa anta
aba wakati wanija kwako.
4 Novyo-sivyo, kwanawo wamojawapo sawatayire noda nguwo zawo kwa vitendo
vibaya. Wákwenenda nomi wavarire nguwo nyelupa kwa kuwa wanawo haki yakutenda

† **2:23** Kigeregu: "wanawe".

javyo. 5 Wája kushinda javyo-wo wakuja kuvala nguwo nyelupa. Sishubutu kufuta
mazina awo nkitabu ca uhai, na nukuja kuwatangaza mbere ya Baba wangu pamoja
na malaika wake kuwa ewo wangu.

6 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawámbira wenye kwamini
njamati.

Ka Filadelifiya, jamati yakwaminika

7 Mwandikire laika wa jamati ya Filadelifiya javi:

Eyi ndi habari ya ire takatifu na nsema-kweli. Iye ndi ari nawo nfungulo wa nfalume
Daudi. Iye caafungula, aapo afunga. Iye caafunga, aapo afungula.

8 Nukwijiwa vitendo vyako. Ona, mbere yako nifungula nryango, aapo wakukidiri
kufunga. Kuwa mwepepe, fala ufulata usemi wangu, aukatare zina rangu. 9 Ona!
Nukuja kuwashurutisa wari upande wa Ibilisi, walongo, waritula kuwa Mayahudi
fala sawari, niwakokoresa mmaulu mwako. Wakuja kwijiwa kuwa uwe ndi wanuku-
pendire. 10 Kwa kuwa kwankufulata ámuri zangu za kuhitamili, nukuja kukukengera
nkati ya muda nkulu wakuyerериwa úri karibu kufika, pawaja kuyerериwa wanu piya
wa ulumwengu-wu. 11 Ona! Nukuja wala sikawa. Zidi koloka na kwamini kwako
ipate asilawirire wa kukuvula lemba rako ra ushindi. 12 Wája kushinda-wo nukuja
kuwawona kamba maribwi a nyumba takatifu ya Nlungu wangu, mahala pawatowa
kulawa tena. Myoyo yawo niwandika zina ra Nlungu wangu, na zina ra kaya ulu ya
Nlungu wangu, Yerusalemu nyipya yaaja kwisuka Nlungu wangu kulawa mbinguni. Na
ewo wakuja kwandikiwa zina rangu ripya.

13 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.

Ka waLaodikeya, jamati ya kuridãi

14 Mwandikire laika wa jamati ya Layodikeya javi:

“Eyi ndi habari ya ire etiwa ‘Aamina’, shahidi wakwaminika na nsema-kweli*. Julu
ya iye, Mwenyezimungu komba vinu piya.

15 Nukwijiwa vitendo vyako, kuwa auzizima wala aulunguza. Nanga viwa vyema un-
azizima au unalunguza! 16 Fala kuwa kamba maji antukuta, sazizima wala salunguza,
ndimana nukuja kukutapika nkanywa mwangu. 17 Kamana ukwamba: ‘Niwa tajiri,
niringaniriwa, sina shaka na kinu.’ Fala aurifahamu kuwa auna kinu, kuwa nkosofu na
masikini, kupanjika maso na kuwa diki. 18 Nukulanga uze oru musu kwangu omi, oru
yakuswafiwa pamoto, ipate uwé tajiri. Uze nguwo nyelupa ipate uvare, usiriwonere
haya diki yako. Na uze tiba uritaye mmaso ipate uwone sana. 19 Omi ndi mwenyé
kuwasutumu na kuwatubisa waniwapenda. Basi, tendani juhudi, na tubiyani!

20 Ona! Niwa panryango, nankulomba hodi. Munu akisikira shauti yangu, akifungula
nryango, nikwingira nnyumba mwake, na tikurya pamoja kamba munu na rafiki
yake. 21 Wája kushinda-wo, niwarifu wekare nomi pakiti cangu, kamba omi novyo
vyanishindire, nikikala na Baba pakiti cake.

22 Ári na masikiro, asikire Roho wa Mwenyezimungu vyawambira wenye jamati.”

4

Mwenyezimungu pakiti cake

1 Bandi ya kuwona evi vinu-vi, nikinang'aniza, we! Niwona nryango uri wanzu
mbinguni, na shauti mmoja noyo yanisikire pakwanza, nisikira ikisowera nomi kamba
kuvuma ka baramanda, ikamba: “Njo julu kuno! Nukolotera vijuzi kukuna bandi ya
evi vinu-vi.” 2 Kwa mpunde noure, Roho wa Mwenyezimungu kanilongoza, niwona

---

* **3:14** Ona 19:11.

kiti kimoja citurіwe mbinguni, ekare mmojawapo nopo. 3 Ekare pakiti-yo akimensa-
mensa na nuru ngema pakulu ya rangi nyeundu na ya niri*. Kiti-co cizunguriziwa
na kipiji cikimensa kamba riwe ra rangi ya masamba. 4 Kiti-co cizunguriziwa na viti
shirini na vine, novyo viti-vyo wekala wakulungwa shirini na wane, wavala nguwo
nyelupa na nkiswa warikonga malemba a oru. 5 Pakiti pare pakimensa na pakididima
gidi-gidi-gidi. Mbere ya kiti-co, zíkiwapo kandiyeru saba zikikorera, zikilawa malulimi
a moto wakulunguza: ezo ndi Roho saba za Mwenyezimungu. 6 Mbere ya kiti-co,
cikiwepo kinu cakulanda bahari ya viduru, yakulangala vú kamba diamante.

Na kati-kati ya kiti-co na nanyenje, vikiwapo viyumbe hai vine, vya maso mengi,
mbere na nyuma. 7 Kiyumbe hai wakwanza-yo kanlanda simba, wapiri kanlanda
ng'ombe ntoto, watatu uso wake úkiwa kamba wa binadamu, na wane kanlanda
namwewe akiruka. 8 Viyumbe hai wane ware, kila mmoja ákiwa nawo mbawa sita,
na mbawa-zo zíkiwa nawo maso kila upande, nkati na panja. Ewo wakimba nsana na
usiku, sawanyamala:

“Takatifu, takatifu, takatifu ndi Mola,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenye wa ijana, wa rero, na wa makeshamungu.”

9 Viyumbe hai vine vire vintukuza na vinsifu na vinshukuru ire ekare pakiti ire, ári
kuinshi daima milele. 10 Pavitendire javyo, wakulungwa shirini na wane ware wakirig-
wisira pansi, wakintukuza mwenyé ekare pakiti ire, ainshi daima milele. Malemba awo
wakikongola wakefya sini ya kiti, kuno wakamba:

11 “Bora wakupokerera utukufu, swifa, na uwezo
nduwe, Mwenye wetu, Nlungu wetu,
konta uwe ndi umbire vinu piya.
Piya vyumbiwa na viwapo, kwa kusaka kwako.”

5

Uwezo wa Kondoo wa Mwenyezimungu

1 Sambi, niwona munkono nriro wa ire ekare pakiti ire kitabu kimoja cakushokotiwa,
candikiwa nkati na kunja, cimamatiziwa selu saba. 2 Ikisa nimmona laika wanguvu,
akereza na shauti ulu: “Nani ari na haki ya kumamatula selu-zi afungure eci kitabu-ci?”
3 Fala simbinguni, wala mulumwengu-mu, wala sini ya ardhi, awerepo mwenyé haki
wakufungula kitabu cire, kuwona caandikiwe nkati.

4 Nikirira pakulu konta awerepo mwenyé haki wakufungula kitabu cire, kuwona
caandikiwe nkati. 5 Fala nkulungwa mmoja* kanambira javi: “Usirire! Ona, iye
akwitiwa ‘Simba wa Rikolo ra Yuda’, iye njukuluwe nfalume Daudi, iye kashinda,
kanawo haki yakumamatula selu saba kufungula kitabu-co.”

6 Ikisa ninang'aniza, nimmona mmoja kati-kati ya kiti, kazunguriziwa na viyumbe
hai wane ware pamoja na wakulungwa ware. Wanimmonire-yo ákiwa Kondoo kemira
wakulanda kuulaiwa. Kondoo-yo ákiwa nawo manyanga saba na maso saba, ndi roho
saba za Mwenyezimungu ziperekiwe mulumwengu-mu piya. 7 Kondoo-yo akinfika
karibu ekare pakiti ire, akitwala kitabu caásukure nkono nriro cire. 8 Patwarire kitabu
cire, viyumbe hai wane ware, pamoja na wakulungwa shirini na wane, wakikokora

* 4:3 Kigeregu: “kamba mawe a faida pakulu a jaspe na sardoniki”. * 5:5 Mmoja kati ya wakulungwa shirini na wane ware. Ona 4:10.

mbere ya Kondoo-yo. Kila mmoja ákiwa nawo kityatya na vibakuri vya oru vyakwijala
lubani, ndi duwa za wanu wa Mwenyezimungu.
9 Ewo wakimba nyimbo nyipya, wakamba:

“Uwe ndi mwenyé haki wakupokerera kitabu na kumamatula selu,
konta kuulaiwa, na damu yako iwauza wanu woke ka Mwenyezimungu,
wanu wa piya marikolo na piya luga-zi,
wanu wa kabila piya pamoja na mataifa piya.
10 Ewo kuwatenda wawe umati† wa walongozi wa dini wantumike Nlungu wetu,
na ewo wakuja kutawala mulumwengu-mu.”

11 Ninang'aniza, nisikira shauti za malaika wengi wazunguriza kiti cire, na viyumbe
hai ware pamoja na wakulungwa ware. Isabu ya malaika ware wákiwa laki ka malaki,
na alufu ka maalufu! 12 Ewo wakimba pakulu-pakulu, wakamba:

“Bora wakupewa uwezo, mali, fahamu, nguvu,
inshima, utukufu na swifa,
ndi Kondoo oláiwe!”

13 Na niwasikira piya viyumbe wari mbinguni, mulumwengu-mu, sini ya ardhi,
mbahari, na piya víkiwa nkati yawo, wakijibu na rimbo:

“Ka ire ekare pakiti pamoja na ire Kondoo,
apewe swifa, inshima, utukufu, na uwezo,
daima milele!”

14 Viyumbe hai wane ware wakitikiza: “Aamina!” Na wazee wakikokora wakitukuza.

6

Selu sita

1 Nikinang'aniza, nimmona Kondoo ire akimamatula selu mmoja kati ya selu saba
zire, na ninsikira kiyumbe mmoja kati ya viyumbe hai wane ware akisowera na shauti
ulu yakulanda kudidima, akamba: “Njo!” 2 Ninang'aniza, nimmona kavalu mwelupa.
Ampandire-yo ákiwa nawo upinde na kapewa lemba. Iye kalawa ashindire ipate
akashinde tena.
3 Kondoo-yo, pamamature selu yapiri, ninsikira kiyumbe hai wapiri ire akamba:
“Njo!” 4 Ikisa akilawirira kavalu mwengine, mweundu. Ampandire-yo kapewa up-
anga nkulu, na kapewa mamulaka a kupoteza salama ya wanu mulumwengu, ipate
wolayane.
5 Kondoo-yo, pamamature selu yatatu, ninsikira kiyumbe hai watatu akamba: “Njo!”
Ninang'aniza, nimmona kavalu mwerufi. Ampandire-yo mmakono kasukula balansa.
6 Nisikira kamba shauti mmoja ikilawa kati ya viyumbe hai wane ware, ikamba: “Kilu
mmoja ya tirigu au kilu natu za náni ndi nshahara wa suku moja. Na musaribu mafuta
wala vinyu.”
7 Kondoo-yo, pamamature selu yane, ninsikira kiyumbe hai waane akamba: “Njo!”
8 Ninang'aniza, nimmona kavalu wa rangi ya masamba saikaluke. Ampandire-yo
akitiwa “Kufwa” na kalongozana na ire wakwitiwa “Kuzimu”. Ewo wapewa mamulaka
a kumiliki upande waane wa ulumwengu-wu, ipate wawolaye wanu na upanga, njala,
ulwere, pamoja na manyamangalo.

---

† **5:10** Kigeregu: “ufalume”.

[9] Kondoo-yo, pamamature selu yatanu, niwawona sini ya uralu wa kafara wanu
wolaiwe kwa sababu yakutangaza habari za Mwenyezimungu, na kwa sababu ya
ushahidi wawalavire. [10] Ewo waweta na shauti ulu-ulu, wakamba:

“Nfalume wetu, uwe kuwa takatifu na nsema-kweli!
Ware wari mulumwengu-mu watawanya damu yetu,
uwalamula rini? Uwaripa rini?”

[11] Ikisa kila mmoja pare akipewa mavazi melupa. Na ewo wakambiriwa wapumure
wakati aba mpaka itimiziwe isabu ya wenziwawo waja kuulaiwa kwa sababu ya Insa.
Kamana wawapo wanduzawo, watumisi wa Insa, waja kuulaiwa kamba vyawolaiwe
ewo.
[12] Kondoo-yo, pamamature selu yasita, niwona, cilawirira kitikansi kikulu. Juwa
rinukala pi kamba nguwo nyerufi za matanga, na mwezi utaduka, úkiwa mweundu
pyũ kamba damu. [13] Nondwa za mbinguni zikipakatikira pansi kamba figu nete, kwa
kuvunga mepo pakulu. [14] Bingu ikikunjiwa-kunjiwanga kamba waraka ikilainika. Na
kila mwango na visirwa vilawa mahala mwavíkiwa. [15] Mafalume wa mulumwengu-mu
na wenye siyasa, wakulungwa wa masurudadu, matajiri, wenye uwezo, watwana
piya, pamoja na walungwana, warifisa mmajonga na mmapondo a mmyango. [16] Ewa
wakilebela myango na mapondo, wakamba javi: “Tigwirireni ofwe, mutifise baidi
asitiwone ire ekare pakiti ire, na tiwe baidi ya nyongo ya Kondoo. [17] Konta ire ekare
pakiti, pamoja na Kondoo ifika suku yawo ulu yakuwa na nyongo. Nani aja kukidiri
kwimira?”

7

Junudi ya wanu wa Mwenyezimungu
[1] Bandi ya evyo, niwawona malaika wane wemire mmoja-mmoja membe zonne
za duniya-yi. Waziwiya mepo zonne za duniya-yi, zisivunge nrima wala mbahari
wala mmuti mmojawapo. [2] Nimmona laika mwengine tena, akilawirira upande wa
malawira-juwa, ákiwa nawo selu ya Nlungu hai. Iye kawakuwira na shauti ulu pakulu
malaika wane ware wawagabizire uwezo wa kwaribu duniya-yi pamoja na bahari,
akiwambira javi: [3] “Musaribu nrima wala bahari wala miti, satinawataya selu pacenye
pawo watumisi wa Mwenyezimungu.”
[4] Nambiriwa isabu ya wanu wataiwe selu-wo, wákiwa alufu miya na arubaini na nne,
wa piya marikolo a waIziraeli:

[5] wataiwa selu wanu alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yuda,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Rubeni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Gadi,
[6] alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Aseri,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Naftali,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Manase,
[7] alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Simiyoni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Lawi,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Isakari,
[8] alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Zabuloni,
alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Yusufu,
na alufu kumi na mbiri wa rikolo ra Benjami.

[9] Bandi ya evyo, niwona junudi ya wanu iliki nzima, wanu wengi sawawalangika.
Wákiwa wa piya mataifa-ya, marikolo, kabila na luga, wemira mbere ya kiti na mbere
ya Kondoo. Wavala mavazi melupa vu, wasukula makuti mmakono, [10] wakinyangula
pakulu-pakulu, wakamba:

“Kuvushiwa kulawa ka Nlungu wetu,
ekare pakiti cake,
na kulawa ka Kondoo!”

11 Malaika piya wemira wazunguriza kiti cire, wazee, pamoja na viyumbe hai wane
ware. Wasujudi mbere ya kiti cire kuno wakintukuza Mwenyezimungu, 12 wakamba:

“Aamina! Swifa, utukufu, fahamu,
shukurani, inshima, uwezo, na nguvu,
mwanyewe ndi Nlungu wetu, daima milele. Aamina!”

13 Nzee mmoja akinidairi javi: “Wanu wavarire mavazi melupa-wa wanani? Wanku-
lawa ndepi?”
14 Nikinjibu: “Mwenye wangu, uwe ndi wijiwa!”
Basi iye akinambira: “Ndi ware iwapitire hali ya kulumbatiwa pakulu ware. Ewo
wafula nguwo zawo, walangaza, julu ya damu ya Kondoo. 15 Ndimana wawa mbere
ya kiti ca Mwenyezimungu, na wankuntumika mahala pake takatifu usiku na nsana.
Na ire ekare pakiti akuwa pamoja nawo awakengera*. 16 Aiwakola njala tena wala
aiwakola nyotwa tena. Ariwoca juwa anta suku mmoja, wala awavujuka, 17 konta
Kondoo ari mbere ya kiti-yo akuja kuwa Nsunga wawo. Iye awalongoza kumiviriro ya
maji a uhai. Na Mwenyezimungu awafuta mmaso mwawo masozi piya.”

8

Selu yasaba
1 Kondoo-yo, pamamature selu yasaba, binguni muda wa nusu ora kukinyamazikana
vi. 2 Ikisa niwawona malaika saba wemire mbere ya Mwenyezimungu, wakipewa
baramanda saba.
3 Laika mwengine akuka karibu, akimira mbere ya uralu wa kafara, ákiwa nawo
kibakuri ca oru cakufukizira lubani. Akipewa lubani ringi rawenye ipate afukize
pauralu wa oru mbere ya kiti, apereke pamoja na duwa za piya wenye kwamini.
4 Rosi ra lubani rire rikifuka mmakono mwa laika, rikikwera julu ka Mwenyezimungu
pamoja na duwa zawenye kwamini zire. 5 Ikisa laika ire akitwala kibakuri cire,
akijaza makala a pauralu are, akipakatisira pansi. Kwa javyo kukididima gidi-gidi-gidi,
kukimensa, na cikitenda kitikansi.

Baramanda nne za hukumu
6 Sambi, malaika saba wákiwa nawo baramanda saba ware, kila mmoja akiritengeza
ebiye.
7 Laika wakwanza ire kebiya baramanda yake, na nvula ya mawe na moto yakusan-
ganyika na damu ikipakatikira pansi. Upande watatu wa ardhi ukilungula, upande
watatu wa miti ukilungula, na piya minyani miwisi neyo novyo ikilungula.
8 Ikisa laika wapiri kebiya baramanda yake. Kinu kamba mwango nkulu wa moto
ukikorera ukefyeriwa mbahari. Upande watatu wa bahari ire ukitaduka damu pyũ.
9 Upande watatu wa viyumbe vya mbahari wakifwa, na upande watatu wa mapaketi
akaribiwa.
10 Ikisa, laika watatu kebiya baramanda yake. Nondwa ulu ikimwarika kamba
mwenge, ikisomoka binguni, ikigwa. Igwirira upande watatu wa myuto na julu ya
miviriro ya maji. 11 Eyi nondwa-yi zina rake “Kuwawa”. Upande watatu wa maji ndi
citenzire kuwawa, na wanu wengi wakifwa kwa kunywa maji akuwawa.

* **7:15** Kigeregu: “awatengera ema julu yawo”.

12 Ikisa laika wane kebiya baramanda yake. Ukibiiwa upande watatu wa juwa na wa
mwezi pamoja na wa nondwa, ipate winukare upande wawo watatu. Upande watatu
wa nsana na wa usiku winukaziwe.
13 Basi, nimmona na ninsikira namwewe mmoja akiruka julu kati ya bingu, akamba
na shauti ulu:

"Dambi! Dambi! Dambi wanu wainshi mulumwengu-mu,
kwa sababu ya kinu cija kukuna-co,
malaika wengine watatu pawaja kwibiya baramanda zawo!"

9

Baramanda yatanu isukula hukumu yakwanza

1 Ikisa laika watanu kebiya baramanda yake. Niwona nondwa mmoja ikisomoka
mbinguni ikigwira pansi, na noyo nondwa-yo ipewa nfungulo wa simbo sarina mwin-
sho. 2 Simbo sarina mwinsho-ro, nondwa ire ifungula, na rosi rifuka nsimbo mure
kamba ra nforunu ulu. Rosi rikifuka nsimbo-ro rinukaza pi juwa na wasaa. 3 Nkati ya
noro rosi-ro, walawa wanamasarire wenera ulumwengu-wu, na wapewa mamulaka a
wari nawo viluma-ombo mulumwengu-mu. 4 Ewo wamuriwa kuwa wasaribu minyani
ya duniya wala mafukutu piya wala miti piya, ila wawalumize wanu sawatayiwe selu
ya Mwenyezimungu pacenye. 5 Wambiriwa wasiwolaiye wanu ware, ila wawatabishe
muda wa myezi mitanu, na kuwatabisha kwawo ndi kuwaluma kamba kilumaombo
vyaanluma munu. 6 Nozo suku-zo, wanu wakuja kusakula infwa fala awashubutu
kukidiri kupata, wakuja kuhitari infwa fala kifo cikuja kuwatira.
7 Nowo wanamasarire-wo wawalanda makavalu wakutengeziwa kuka kuvita.
Nkiswa wavaziwa kamba malemba a oru, na uso wawo úkiwa kamba wa wanadamu.
8 Wákiwa nawo nywiri kamba za masinyara, na meno kamba a simba. 9 Vifuwa
vyawo vifumika kamba cuma. Pawakiruka, mbawa zawo zikivuma kamba shauti ya
maringisho mengi a kukwekwetiwa na makavalu pakituwisiwa kuka kuvita. 10 Mikira
yawo íkiwa kamba ya viluma-ombo, vikiluma. Na nkati ya mikira yawo íkiwa na nguvu
ya kuwaduru wanu muda wa myezi mitanu. 11 Nfalume wawo nowo wanamasarire-wo
ndi laika wa simbo sarina mwinsho. Nkiebraniya laika-yo ákitiwa Abadoni, na
nkigeregu akwitiwa Apoliyoni*.
12 Hukumu ya kwanza-yi ipita, fala bandi ya eya mambo-ya, zikuja tena hukumu
mbiri.

Baramanda yasita isukula hukumu yapiri

13 Ikisa laika wasita kebiya baramanda. Nisikira shauti ikilawa membe nne za uralu
wa kafara ra oru riri mbere ya Mwenyezimungu. 14 Shauti ire ikimwambira laika
wasita ákiwa na baramanda ire: "Wafungure malaika wane-wo wafungiwe karibu ya
muto nkulu wa Eufarati." 15 Malaika wane ware wakifunguriwa. Ewo wâtengeziwa kwa
wakati noure, suku na mwezi na nowo mwaka-wo, ipate wawolaye upande watatu wa
wanadamu. 16 Nisikira ikambiwa kuwa isabu ya masurudadu wake wacamakavalu
wákiwa laki miyateni.
17 Nkati ya ruhuya yangu, nikikidiri kuwawona wacamakavalu wawapandire
makavalu wawo. Wacamakavalu-wo wákiwa nawo vikopa vyeundu kamba moto, vya
niri, na vya safarãu. Viswa vya makavalu-wo víkiwa kamba vya masimba, na nkanywa
mwa nowo makavalu-wo mukilawa moto, rosi, pamoja na unga. 18 Kwa nozi balayi
natu-zi, ulaiwa upande watatu wa wanadamu, julu ya moto, rosi, na unga vyakulawa
nkanywa mwa nowo makavalu-wo. 19 Kamana uwezo wa nowo makavalu-wo úkiwa

* **9:11** "Apoliyoni" mana ake 'Nfuja'.

nkanywa na kunkira. Mikira yawo íkiwa nawo viswa kamba vya manyoka, na nguvu za
kuwaduru wanu.
20 Wanu wengine sawolaiwe kwa noyi balayi-yi, ewo awatubiya vitendo vyawo.
Wazidi kuwambudu mashetwani pamoja na maswanamu wa oru, wa parata, wa shaba,
wa mawe pamoja na wa miti, maswanamu sawakidiri kuwawona wala kuwasikira
wala sawenenda. 21 Awatubiye kuulaya kwawo, (wala) usawi wawo, (wala) lukware
rawo, wala wivi wawo.

10

Laika na kitabu kitoto

1 Nimmona laika mwengine wakufumika pakulu futi akisuka mbinguni, rinzun-
guriza wingu, na kiswa cake cizunguriziwa na kipiji. Uso wake ukikorera kamba
juwa, na maulu ake ákiwa kamba maribwi a moto. 2 Mmakono kasukula kitabu kitoto
cakufunuriwa. Mulu wa nkono nriro katula mbahari, na mulu wa nkono sonto katula
nrima. 3 Akikuwa na shauti ulu-ulu kamba vyaturuma simba, kuno kukijibu kudidima
mara saba.
4 Pakudidime mara saba, níkiwa tayari kwandika, falakini nisikira shauti mbinguni
ikamba: “Fisa siiri yausikire nkati ya kudidima ka mara saba-ko, usandike kinu!”
5 Ikisa laika wanimmonire emire julu ya bahari na nrima ire, akilamusa nkono nriro
wake akiloza binguni. 6 Na akilapira zina ra ire aínshi milele, ombire bingu, ardhi,
bahari, na piya viripo nkati yawo. Akamba: “Epa wakati auja kuwepo tena. 7 Falakini
laika wasaba, paasaka kwibiya baramanda yake, Mwenyezimungu atimiza siiri ya
mpango wake. Vikuja kukuna sawa-sawa kamba vyaâwambire minabii, watumisi
wake.”
8 Ikisa shauti ya mbinguni yanisikire, ikiludira kusowera nomi ikamba: “Uka,
ukatware kitabu cifunuriwe casukure laika emire julu ya bahari na nrima.”
9 Basi nikinfika laika ire, nikinlebela kuwa anipe kitabu kitoto cire. Na iye akinam-
bira: “Twala umize. Cikingira ntumbokulu cukuwawa, fala pakanywa pako cukunowa
na-na-na kamba ansali.” 10 Ndimana, nikitwala kitabu kitoto cire mmakono mwa laika,
nikimiza. Nkanywa-mu cikinowa kamba ansali, fala pacingire ntumbokulu ciniwawa.
11 Ikisa nambiriwa: “Ujuzi ubushuru tena upya kuhusu wanu wengi, kabila-zo, luga-zo,
pamoja na mafalume wengi.”

11

Mashahidi wawiri

1 Ikisa nipewa kipimo ca ndekete, nikambiriwa javi: “Lamuka, ukapime Nyumba
Takatifu ya Mwenyezimungu na uralu, na nomo uwawalange wanu wamwabudu.
2 Ila luwani ra panja ra Nyumba Takatifu-ro usipime, konta wagabiziwa wanu wa
kabila-zo. Ewo wakuja kuluwata kaya ulu takatifu kwa muda wa myezi arubaini na
miwiri. 3 Nukuja kuwapa mashahidi wangu wawiri mamulaka a kwereza habari ya
Mwenyezimungu muda wa suku alufu mmoja na miyateni na sitini. Ewo wavaziwa
nguwo za matanga.”
4 Mashahidi wawiri-wa ndi mizaituni miwiri na vinara viwiri vimire mbere ya
Mwenye, mwanyewe ardhi. 5 Akiwapo munu asaka kuwaduru, nkanywa mwawo
ulawa moto uwoca maaduwi wawo. Wasáka kuwaduru-wo, wajuzi wauliyiwe javyo.
6 Ewo wanawo mamulaka a kufunga bingu nvula isinye wakati wawereza habari
za Mwenyezimungu. Wanawo mamulaka a kutadusa maji kuwa damu, na wanawo
mamulaka a kuhukumu ardhi kwa piya namuna za balayi, mara nyingi pawasaka
ponse.

7 Pawusaka kumariza ushahidi wawo-wo, nyamangalo alawa Mpondo sarina mwin-
sho* atenda nawo vita, na akuja kuwashinda, awolaya. 8 Maiti awo akuja kubaki
mmabarabara kaya ulu ya Yerusalemu, mahala paâgomezeriwe Insa, Mwenye wawo.
Noyo kaya ulu-yo itiwa novyo Sodoma na Miswiri konta upande wa kiroho ilandana
nawo. 9 Kwa muda wa suku natu na nusu, wanu wamojawapo wa kabila-zi na
luga-zi pamoja na mataifa, wakuja kuwona maiti awo-yo, na awaja kuruhusu kuwa
ewo wazikiwe. 10 Wanu wa mulumwengu-mu wakuja kufurahi na kuwa radi, na
waperekerana vinu, konta nowa minabii wawiri-wa wawasalamurira tabu pakulu
pawenye wari kuinshi mulumwengu-mu.
11 Bandi ya suku natu na nusu, ija roho ya uhai kulawa ka Mwenyezimungu iwengira
ewa mashahidi wawiri-wa, ewo wakilamuka, wakimira. Wanu wakiwawona ware
wakitetema pakulu futi. 12 Ikisa, mashahidi ware wasikira shauti ulu kulawa binguni,
ikiwambira javi: "Kwerani muje julu kuno!" Newo wakikwera binguni na wingu, kuno
maaduwi wawo wakiwawona javi.
13 Kwa wakati noure, cikilawirira kitikansi kikulu, cikidangula upande wakumi wa
kaya ulu ire. Noco kitikansi-co wafwa wanu alufu saba. Na wanu sawafwire ware
ukiwengira wofi na wakintukuza Nlungu wa mbinguni.
14 Kwa javyo, ikipita hukumu yapiri-yi. Falakini yatatu ikuja bila kukawa.

Baramanda yasaba isukula hukumu yatatu

15 Laika wasaba akibiya baramanda yake. Zisikirikana shauti ulu-ulu mbinguni
zikamba:

"Ufalume wa duniya-yi, mwanyewe ndi Mola wetu na Almasihi wake.
Mola akuja kutawala daima milele!"

16 Wazee shirini na wane wekare nviti mwawo mbere ya Mwenyezimungu ware,
wasujudi, wamwabudu Mwenyezimungu, 17 wakamba:

"Tukushukuru uwe, Mwenye,
Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
Mwenyezimungu wa rero na wa ijana,
konta kutwala uwezo wako nkulu,
na kwanza kutawala!
18 Kabila-zo zikimiwa nawe na kuja kukimiwa kwako.
Ndi wakati wako wakuwalamula wafwi,
kuwaripa watumisi wako,
minabii, watakatifu, na wenye kukwinshimu,
watoto na wakulu.
Ndi wakati wako wakuwadangula
piya wadangúla ardhi-yi!"

19 Ikisa mbinguni, pafunguriwa mahala takatifu pa Mwenyezimungu, nkati iki-
woneka Kashoti ya Miyadi. Kwa javire, kukanza kumensa, kudidima giri-giri-giri,
kitikansi, pamoja na nvula ya kugwa mawe mengi.

12

Mwanamuka na anasi

1 Niwona mbinguni alama ulu: nimmona mwanamuka mmoja avarire juwa, na
mwezi kumaulu kwake, na nkiswa karikonga lemba ra nondwa kumi na mbiri. 2 Ákiwa

* **11:7** "Mpondo sarina mwinsho" ndi "Motoni".

na mimba ulu, karibu yakupongola, na ákikuwa kwa sababu yakutabika malwazo a
kupongola.
3 Ikisa niwona mbinguni alama nyengine. Nimmona anasi nkulu, mweundu, wa
viswa saba na manyanga kumi, na kila kiswa cikongiwa lemba. 4 Nkira wake ukikweta
nondwa za mbinguni upande watatu, akipakatisira pansi-pa. Anasi-yo kémira mbere ya
mwanamuka akuka kupongola ire, ipate nakumpongola mwana-yo, ammize.
5 Mwanamuka ire kampongola mwana nlume, ajire kutawala kabila-zi piya na
ngombo wa cuma. Mwanawe ire akitwariwa ka Mwenyezimungu, akikaziwa pakiti
cake. 6 Mwanamuka ire akituwa akuka kulanga, mahala Mwenyezimungu kântengezere
akarisiwe noko muda wa suku alufu na miyateni na sitini.
7 Mbinguni ikizuka vita. Mikayilu na malaika wake wakanza vita na anasi. Anasi-yo
novyo akitenda vita na malaika wake mashetwani, 8 fala wakishindiwa, awapatire
mahala tena mbinguni kure. 9 Sambi akituwisiwa anasi nkulu ire, nyoka wa mida,
wakwitiwa Shetwani na Ibilisi ire, mwenyé kuwatesa wanu mulumwengu-mu piya. Iye
akipakatikira pansi na mashetwani wake wakipakatikira pansi pamoja neye.
10 Ikisa nisikira shauti ulu mbinguni ikamba:

“Ufika wakati wakuvuka, na wa uwezo, na ufalume wa Nlungu wetu!
Ndi wakati wa mamulaka a Almasihi wake!
Konta katuwisiwa mwenyé kuwataja wanduzetu,
awataja wanduzetu mbere ya Nlungu wetu usiku na nsana.
11 Wanduzetu wanshinda julu ya damu ya Kondoo,
julu ya ushahidi wa usemi wawereze,
na kwa sababu yakuwa tayari kulavya mainsha awo awe kafara.
12 Basi, bingu zifurahi!
Na umwe mwikala binguni, furahini!
Fala umwe nrima na bahari, mulaniwe,
konta Ibilisi kakwisukirani na nyongo pakulu,
akwijiwa kuwa kabaki aba javi
(kushindiwa nfululu).”

13 Anasi ire, pawonire kuwa kapakatisiriwa pansi, akanza kuntuwirira mwanamuka
âmpongore mwana nlume ire. 14 Fala mwanamuka ire kapewa mbawa mbiri za
namwewe nkulu, ipate eruke oke kulanga, mahala pake pakusungiwa muda wa myaka
mitatu na nusu, asimpate Nyoka ire.
15 Ikisa nyuma ya mwanamuka ire, Nyoka ire akilavya maji nkanywa mwake kamba
muto ipate anzamise. 16 Fala ardhi insaidiya mwanamuka ire, ifungula kanywa, imiza
maji alawire nkanywa mwa anasi are. 17 Basi, anasi ire akikimiwa pakulu futi na
mwanamuka ire, ndimana akuka mbere kutenda vita na ujukulu wake mwengine,
ware wafuláta ámuri za Mwenyezimungu na wari waminifu ka ushahidi wa Insa.
18 Anasi ire akimira nanyenje ya mwani.

13

Nyama wakulawa mbahari

1 Ikisa nimmona nyama mmoja akilawa mbahari. Ákiwa nawo manyanga kumi na
viswa saba. Kila lunyanga karikonga lemba, na viswa vyake vyandikiwa mazina a
masemo a kukufuru. 2 Nyama wanimmonire-yo kanlanda suwi, maulu ake kanlanda
dubu, na kanywa yake kanlanda simba. Anasi ire akingabizi nyama ire uwezo na
mamulaka makulu a kutawala* kamba waziri wake.

* **13:2** Kigeregu: “kiti cake”.

3 Kiswa kimoja ca noyo nyama-yo cíkiwa kamba ciri na kijaraa kikulu futi cakuu-
laya, fala ciponesiwa! Wanu piya mulumwengu-mu watajabu pakulu, wakinfulata
nyama ire. 4 Wakimwabudu anasi ire kwa kuwa kangabizi mamulaka nyama ire, na
wamwambudu nyama ire, wakamba: "Nani aringana neyu nyama-yu? Nani akidiri
kutenda naye vita?"
5 Ikisa nyama ire akasiwa kusowera vinu vikulu-vikulu vya kukufuru, na kapewa
mamulaka a kutenda kazi yake muda wa myezi arubaini na miwiri. 6 Iye akambula
kanywa yake, akisowera masemo a kunkufurira Mwenyezimungu, akifezeyi zina ra
Mwenyezimungu na Nyumba yake Takatifu, pamoja na piya wari mbinguni. 7 Nyama
ire akasiwa kutenda vita na wanu watakatifu awashinde. Noyo kapewa mamulaka
ataware kabila-zi piya, wanu piya, luga piya, pamoja na mataifa piya. 8 Noyo nyama-yo
akuja kwambudiwa na wanu piya wa mulumwengu-mu, ware sawandikiwe mazina
awo nKitabu ca Uhai tangu mwanzo wa ulumwengu. Eco kitabu-co mwanyewe ndi
Kondoo aulaiwe. 9 Ári na masikiro, asikire.

10 Wapangiriwe kufungiwa, wafungiwa.
Wapangiriwe kuulaiwa na upanga, ibidi wolaiiwe na upanga.

Epa ndi pakuwabidi watakatifu kuhitamili na kutumaini†.

Nyama wakulawa bara

11 Ikisa nimmona nyama mwengine akilawa bara, akikwera. Ákiwa nawo manyanga
mawiri kamba a kondoo, fala akisowera kamba anasi. 12 Iye ákiwa nawo piya mamulaka
sawa-sawa a nyama wananzire kummona ire. Akilazimisha ulumwengu pamoja
na wanu wari kuinshi nomu wamwambudu nyama wakwanza ire, noire aponesiwe
kijaraa cakuulaya ire. 13 Nyama wapiri-yu katenda maajuza makulu futi mbere ya
wanu, anta na moto kesusa kulawa mbinguni ukisukira pansi-pa. 14 Kwa sababu ya
maajuza asiwe kutenda kwa zina ra nyama wakwanza ire, wanu wa mulumwengu-mu
iye kawatesa. Kawamuru wantende swanamu kamba nyama wakwanza ire, ákiwa
na kijaraa ca upanga akiinshi ire. 15 Nyama ire kasiwa ammwesezere swanamu
wawantendire wa nyama wakwanza ire ipate ampe mainsha asowere. Ikisa akamuru
kuwa munu samwabudu noyo swanamu-yo onse ajuzi aulaiwe.
16 Nyama wapiri ire akiwalazimisha wanu: wakulungwa na wasimana, matajiri na
wamasikini, walungwana na watwana, piya wataiwe alama nkono nriro au pacenye.
17 Na asiwepo munu wakukidiri kuuza wala wakuuzanya ikiwa aana noyo alama-yo.
Noyo alama-yo íkiwa zina ra nyama-yo au isabu ya kwitika zina rake. 18 Epa ndi paubidi
wijiwifu. Ereriwa onse esabu mana a isabu ya noyo nyama-yo, kamana isabu-yi mana
ake zina ra munu. Na isabu-yi ndi miya sita na sitini na sita (666).

14

Kondoo na wenye kutondoriwa na Mwenyezimungu

1 Ikisa nkati ya ruhuya-yi, nimmona Kondoo emire julu ya Mwango wa Ziyoni. Iye
ákiwa pamoja na wanu alufu miya na arubaini na wane, piya wandikiwa pacenye zina
ra Kondoo na ra Wawaye. 2 Na nisikira shauti yakulawa binguni, ikinyangula kamba
maji mengi akwisuka pariwe au kamba kudidima pakulu ka uwa. Shauti yanisikire-yo
íkiwa kamba webii vyawebiya vityatya vyawo.
3 Wanu ware wakimba nyimbo nyipya mbere ya kiti na ya viyumbe hai wane na
mbere ya wazee. Awerepo munu wakukidiri kurifunda noyo nyimbo-yo, ila warifunda
wanu alufu miya na arubaini na wane womboriwe mulumwengu-mu. 4 Nowo ndi

† **13:10** Ona 14:12.

wákiwa swafi kamba wári wabikira na awákiwa nawo noda mmoyo. Ewo wanfulata Kondoo kakuka konse. Ewo wauziwa kati ya wanadamu, wawe wanu wa Mwenyezimungu na wa Kondoo kamba visumo vyakwanza kuvuniwa.
5 Nkanywa mwawo aalawire masemo a ulongo, na awawere nawo anta kosa.

Habari za malaika watatu

6 Nimmona laika mwengine akiruka julu baidi, ákiwa nawo Habari Ngema ya faida milele, awereze wanu wekala mulumwengu-mu: wanu wa mataifa piya, kabila, luga, pamoja na jamaa piya.
7 Iye kereza na shauti ulu, akamba javi:
"Mwinshimuni Mwenyezimungu, ntukuzeni,
konta wakati wakulamula kwake ufika!
Mwambuduni ire ombire bingu, ardhi, bahari,
pamoja na miviriro ya maji!"
8 Ikisa laika mwengine wapiri, kanfulata laika wakwanza ire, akamba:
"Kaya ulu ya Babiloniya idanguriwa nfululu!
Iwashurutisa wanu wa kabila-zi piya
kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
kwa sababu ya lukware rake."
9 Na laika mwengine watatu, kawafulata malaika wenziwe, akikuwa akamba:
"Amwambudu onse nyama au swanamu wake,
na akitaiwa alama yake pacenye au mmakono,
10 noyo munu-yo akuja kunywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu,
yakutengeziwa saisanganyiwe na kinu, nkikombe ca nyongo yake.
Na akuja kopepesiwa na moto na unga,
mbere ya malaika matakatifu na mbere ya Kondoo.
11 Rosi ra moto rakuwopepesa rifuka milele ka milele.
Ware wamwambudu nyama na swanamu wake-wo
na wataiwa alama ya zina rake,
awaja kupumula usiku na nsana."
12 Epa ndi pakubidi kuhitamili ka matakatifu wa Mwenyezimungu, ware wafulata ámuri za Mwenyezimungu na wantumaini Insa.
13 Basi, nisikira shauti mmoja kulawa mbinguni ikamba: "Andika javi:
'Kulawa sambi-pa, heri ware wafwa walungane na Mwenye Insa.'
'Eyi ndi kweli' amba ndi Roho wa Mwenyezimungu.
'Ewo wapumuzika nkati ya kazi zawo,
konta vyawatendire viwafulata noko.' "

Kuvuniwa ka ardhi

14 Ikisa, niwona wingu relupa, na julu ya noro wingu-ro, kekala Munu wakulandana na binadamu*. Karikonga nkiswa lemba ra oru, na mmakono asukure mundu wakunoriwa.
15 Ikisa akilawa laika mwengine Nyumba Takatifu, akikuwa na shauti ulu akimwambira ekare pawingu ire: "Pereka mundu wako-wo, ukavune† konta wakati wakuvuniwa uwa tayari, vyakurya vitokota futi."
16 Basi, ire ekare pawingu ire akipereka mundu wake ure muardhi, kweli ardhi piya ikivuniwa.
17 Ikisa nNyumba Takatifu mbinguni akilawa laika mwengine, asukure novyo mundu wakunoriwa.
18 Ikisa akilawa laika mwengine pauralu wa kafara, iye ákiwa nawo uwezo julu ya moto. Akimwambira na shauti ulu laika asukure mundu wakunoriwa ire, akamba: "Pereka mundu wako wakunoriwa-wo, uvune ramu za uva

---

* **14:14** "Munu wakulandana na binadamu" ndi Binadamu wa Binguni, ndi Almasihi. Ona Daniyeli 7:13. † **14:15** "Ukavune" mana ake kuwalamula wanu.

za muardhi-zo, konta zitokota‡." [19] Basi, laika ire akefya mundu wake ure muardhi,
akivuna uva zire, akefyera munkindu nkulu wakukandiriwa uva. Nkindu-wo úkiwa
nfano wa nyongo ya Mwenyezimungu. [20] Uva-zo zikipondiwa munkindu úkiwa panja
ya kaya ulu ire. Na munkindu-mo ilawa damu nyingi, ikitenda muto kiyasi ca urefu wa
kilometuru miya natu na wica meturu mmoja na nusu§.

15

Nyimbo ya Musa na ya Kondoo

[1] Ikisa niwona mbinguni alama nyengine, ulu na ya matajabisa: malaika saba
wasukula balayi saba za mwinsho. Kwa nozo itimiziwa nyongo ya Mwenyezimungu.
[2] Niwona novyo kinu kamba bahari ya viduru yakusanganyiwa na moto. Karibu ya
bahari ya viduru ire wemira wanu wânshindire nyama ire, na wânshindire swanamu
wake, na wâshindire isabu ikitika zina rake. Piya wasukula vityatya vyawapewe na
Mwenyezimungu. [3] Ewo wakimba nyimbo ya Musa, ntumisi wa Mwenyezimungu, na
nyimbo ya Kondoo, wakamba javi:

"Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
kikulu na cakutajabisa ndi kazi yako!
Njira zako ndi za shariya na za kweli,
He, nfalume wa kabila-zi!
[4] Nani sakwinshimu, uwe Mola?
Nani saasifu zina rako?
Kamana uwe tu basi ndi takatifu!
Kabila-zi piya zikuja kukutukuza mbere yako,
konta vitendo vyako vya shariya vyolotiwa."

Balayi saba

[5] Bandi ya evyo, ninang'aniza mbinguni kati ya ema takatifu ya ushahidi, niwona
mahala takatifu pakulu pafunguriwe! [6] Na mahala takatifu pakulu pare wakilawa
malaika saba wasukure balayi saba. Ewo wavala nguwo za linyu yakung'anira, na
warifunga vikopa vya oru nvifuwa. [7] Kati ya viyumbe hai wane ware, mmoja akiwapa
malaika saba ware vikombe saba vya oru vyakwijala nyongo ya Mwenyezimungu, ire
ainshi daima milele. [8] Na mahala takatifu pakulu pare pakijala rosi ra utukufu wa
Mwenyezimungu pamoja na uwezo wake. Aapo munu akikidiri kwingira mure mpaka
malaika wo-saba ware pawesire kutawanya balayi saba zire.

16

Hukumu za Mwenyezimungu

[1] Sambi, nisikira shauti ulu ikilawa mahala takatifu pakulu pare, ikiwambira malaika saba ware javi: "Ukani na vikombe saba vya nyongo ya Mwenyezimungu-yi, mukamiminire mulumwengu."

[2] Laika wakwanza akilawa, akuka na kikombe cake akimiminira mulumwengu. Na vijaraa vibaya vya makutuba vikiwalawa piya wanu wákiwa na alama ya nyama na wakimwabudu swanamu wake ire.

[3] Laika wapiri, kikombe cake cire akimiminira mbahari. Maji akitenda damu kamba ya mufwi, na viyumbe hai mbahari piya vikifwa.

‡ **14:18** "Zitokota" epa mana ake zisakula kulamuriwa. § **14:20** Kulawa pansi kuka julu ukifikirira kanywa ya kavalu.

4 Laika watatu, kikombe cake cire akimiminira mmyuto pamoja na mmiviriro ya
maji, nemo mukitaduka damu. 5 Ninsikira laika wa uwezo julu ya maji akimwambira
Mwenyezimungu, akamba:

“Uwe ndi mwenyé shariya,
uri rero na úkiwa ijana, Mwenyé Takatifu,
kamana vinu-vi kuhukumu.
6 Damu ya watakatifu na ya minabii wâtawanya,
ntamana kuwanywesa damu.
Eyo ndi majuzi awo.”

7 Nisikira novyo shauti mmoja ikilawa pauralu wa kafara ikamba:

“Kweli-kwelini, Mola, Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya,
hukumu yako ndi ya kweli na ya shariya!”

8 Laika waane ire, kikombe cake akimiminira julu ya juwa. Nero rikipewa ku-
woca wanu na moto. 9 Wanu wakociwa na ntukuta mwingi, wakikufurira zina ra
Mwenyezimungu, ári na mamulaka julu ya eyi balayi-yi. Novyo-sivyo, awatubiye wala
awantukuze Mwenyezimungu. 10 Laika watanu, kikombe cake akimiminira pakiti ca
nyama ire, na ufalume wake ukigwirira kuwa pakisi. Na wanu wakitafuna meno awo
kwa kulwaziwa pakulu. 11 Wakikufuru ka Nlungu wa binguni kwa malwazo awo are,
na vijaraa pamu-pamu. Novyo-sivyo, awatubiye vitendo vyawo.
12 Laika wasita, kikombe cake akimiminira julu ya muto nkulu wa Eufarati. Muto
ure maji akikakama ipate itengeziwe njira ya mafalume wa malawira-juwa.* 13 Basi,
niwawona mashetwani watatu wakuwalanda marambi, mmoja kalawa nkanywa mwa
anasi, mwengine nkanywa mwa nyama, na mwengine nkanywa mwa nabii saari
wakweli. 14 Ewa mashetwani-wa wakitenda alama zikilawa mpaka ka mafalume wa
mulumwengu-mu piya, ipate wajumulane watende vita suku ulu ya Mwenyezimungu,
Mwenyé uwezo piya. 15 Insa akamba:

“Onani, nukuja kamba mwivi, paragidiga!
Heri ire mwenyé kurinang'anizira,
ariturire nguwo zake zakutengeziwa zawenye.
Aaja kuwa diki, wanu awawona aibu yake.”

16 Sambi, mashetwani watatu ware wawajumanisa mafalume mahala pakwitiwa
nkiebraniya “Harmagedoni”.
17 Ikisa laika wasaba, kikombe cake akimiminira julu. Na shauti ulu ikikuwa
pakiti mahala takatifu pakulu, ikamba: “Visa kukuna.” 18 Kukanza kumensa, ku-
didima gidi-gidi-gidi na randi, na cikitenda kitikansi kikulu pakulu sacinatenda tangu
akumbiwa binadamu mulumwengu-mu. 19 Kaya ulu ya Babiloniya ikawanyika ma-
fungu matatu, na makaya a mulumwengu-mu akidanguka. Basi, Mwenyezimungu
akikumbukira piya madambi a kaya ulu ya Babiloniya, na akilazimisha inywériwe
nkaneka mwake vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu. 20 Visirwa piya vikilainika, na
myango aikiwoneka. 21 Nvula ya mawe akuremera mpaka kilu arubaini akipakatika
kulawa mbinguni akiwagwirira wanu. Wanu newo wákikufuru ka Mwenyezimungu
kwa sababu ya balayi ya nvula ya mawe ire, konta íkiwa balayi ulu yakofya.

* **16:12** Mafalume wapate njira ngema ya kwenenda sana masurudadu wawo wakatende vita.

17

Reba nkulu na Nyama

1 Ikisa akinijira laika mmoja kati ya saba wâsukure vikombe saba ware, akisowera
nomi javi: “Njo kuno! Nisaka nukolotere hukumu ya Reba nkulu ári kwikala karibu
ya maji mengi*. 2 Mafalume wa mulumwengu wawazingire naye, na wanu wekala
mulumwengu-mu warewa vinyu ya uzinzi wake.”
3 Basi, laika ire akitwala roho yangu mpaka nlanga. Nimmona mwanamuka
ekare julu ya nyama wa rangi nyeundu. Nyama-yo amwijala mazina akukufuru ka
Mwenyezimungu, iye ákiwa na viswa saba na manyanga kumi. 4 Mwanamuka-yo kâvala
kibwebwe ca rangi ya njambalãu na nyeundu, kâvala vifure vya oru na mawe a faida
pakulu pamoja na nvaazi. Kâsukula mmakono kikombe ca oru, cakwijala usowezi wa
matukano na ucafu wa uzinzi wake. 5 Pacenye pake pândikiwa zina ra siiri:

“Babiloniya ulu, mama wa mareba na wa piya matukano a mulumwengu-mu.”

6 Na nimmona mwanamuka ire karewa insambala damu ya watakatifu na damu ya
mashahidi wa Insa. Panimmonire, nitajabu pakulu futi.
7 Laika ire akinidairi: “Mbana unitajabu? Nukwambira mana a siiri a mwana-
muka-yo, pamoja na ya nyama ansukure ári na viswa saba na manyanga kumi-yo.
8 Nyama waummonire-yo ákiwa hai, fala sambi kafwa. Kwa suku karibu, alawa
nsimbo sarina mwinsho, akuka kuhukumu ya milele. Na wanu wa mulumwengu-mu,
sawandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai tangu kumbiwa ka ulumwengu, wakuja
kushanga, kwa kuwona kuwa nyama akiwa hai, ajire akifwa, fala akuja kulawirira tena
upya.”
9 “Epa ndi paubidi wijiwifu. Viswa saba vikolota myango saba yekarire mwanamuka
ire. Vikolota novyo mafalume saba. 10 Kati ya ewo, wagwa watanu, mmoja angari
kutawala, na mwengine aanaja, fala paasaka kuja-po, akuja kwasiwa kutawala ka
wakati aba. 11 Nyama mweundu ákiwa hai afwire-yo ndi nfalume wanane. Iye aringana
na mafalume saba wengine-wo, na akwisiriza kwaribika nfululu. 12 Manyanga kumi
auwonire-yo ndi mafalume kumi saunamba kutawala ufalume wawo, fala wakuja
kugabiziwa mamulaka a kutawala ka wakati aba, pamoja na nyama ire. 13 Mafalume
kumi-wa wakuja kunuwiya kinu kimoja, uwezo wawo na mamulaka awo wakuja
kungabizi nyama-yo. 14 Ewo wakuja kutenda vita na Kondoo, fala Kondoo-yo akuja
kuwashinda, konta iye ndi Mwenye julu ya piya mamwenye, nfalume julu ya piya
mafalume, na wari pamoja neye ndi wetiwe na Mwenyezimungu, watondoriwe, na
waminifu.”
15 Ikisa laika kazidi kunereza: “Maji auwonire-yo ekarire reba-yo, mana ake ndi
wanu wengi na junudi ya wanu na kabila pamoja na luga nyingi. 16 Manyanga
kumi auwonire-yo† pamoja na nyama, ewo wakuja kumwina Reba-yo. Ewo wakuja
kwaribu vyaari nawo piya, wamwasa diki. Wantafuna mwiri wake, na makongolo-yo
wakwefya pamoto alungure. 17 Kamana Mwenyezimungu katula mpango wake nkati
ya mawazo awo atende anzima yake. Ewo wakuja na wazo rimoja, na ufalume wawo
wakumpa nyama-yo mpaka utimiziwe usemi wa Mwenyezimungu. 18 Na mwanamuka
waummonire-yo ndi kaya ulu‡ yawatawala mafalume wa mulumwengu-mu.”

18

Kugwa ka Babiloniya

* **17:1** “Reba nkulu ári kwikala karibu ya maji mengi” mana ake ndi kaya ulu ya Babiloniya. † **17:16** Manyanga kumi akolota mafalume wawo wawaja kutawala nawo. ‡ **17:18** Kaya-yo ndi Roma.

[1] Bandi ya evi, nimmona laika mwengine akisuka kulawa mbinguni na mamulaka
makulu futi. Nuru ya utukufu wake ikimwarika ardhi. [2] Akikuwa na shauti ulu,
akamba:

“Kaya ulu ya Babiloniya igwa!
Itaduka rumburo ra mashetwani,
mahala pakutuwirira roho piya saziri swafi,
kitundu ca kila nyamangalo saari swafi na wakukimisa.
[3] Evi vikuna konta kabila-zi piya azinywa vinyu ya nyongo ya Mwenyezimungu
kwa sababu ya lukware rake.
Mafalume wa mulumwengu-mu watenda naye lukware,
na wenye kucuruza wa mulumwengu-mu walawirira kuwa matajiri
kwa sababu ya mainsha ake a starehe pakulu.”

[4] Nisikira shauti nyengine ilawa mbinguni ikamba:

“Wanu wangu, lawani,
musisanganyike naye kukola madambi ake,
na balayi yake isije kukupatani.
[5] Kamana madambi ake akungiriwa mpaka binguni.
Mwenyezimungu kakumbukira vitendo vyake vya ubaya-vyo.
[6] Ntendeni kamba iye vyaatendire.
Riripirireni mara mbiri kwa ubaya watendire.
Noyo kaneka yawasanganyire wenziwe-yo,
nsanganyireni iye novyo mara mbiri.
[7] Kamba vyaaridãire iye mwanyewe akiinshi kwa kuvuza,
basi, sawa-sawa na kuvuza kwake,
ntabisheni na muntaye uzuni.
Kwa kuwa awaza javi: ‘Niwa rainya pakiti cangu.
Siri nankweli, sitabika tena!’
[8] Ndimana suku moja basi, ikuja balayi yake:
kifo, kutabika, na njala,
na akuja kociwa na moto,
konta Mola Mwenyezimungu anlamure iye,
ndi mwenyé uwezo nkulu.”

[9] Mafalume wa mulumwengu, ware watendire naye lukware na wakuwajibu kuvuza
kwake, wakuja kunririra na kunjutira pawaja kuwona rosi ra moto waaja kulungula
iye. [10] Wakuja kwimira baidi koopa kutabika kwake, nakwamba:

“Kaya ulu, ilaniwe! Babiloniya, kaya ya uwezo, ilaniwe!
Kamana kwa wakati mmoja tu basi ifika hukumu yake!”

[11] Wacuruzi wa mulumwengu wankurira na kurishuku kwa sababu zake, konta
awawepo tena wanu wakuuza vinu vyawo: [12] mizigo ya oru, parata, mawe a faida
pakulu, nvaazi, linyu, nguwo za rangi ya njambalãu, seda, nguwo nyeundu, piya
namuna za mbawo za kunuwira sana-sana, kila aina ya combo ca meno a nembo
na cakuwajiwa ca muti cakuuziwa gali, ca shaba, ca cuma, pamoja na ca mawe a
marimore. [13] Novyo kanela, vinu vyengine vyakunuwira, lubani, uvumba, sheru,
vinyu, mafuta, ufu mwema, tirigu, ng'ombe, makondoo, makavalu, maringisho, pamoja
na watwana.
[14] Wacuruzi wakwamba:

“Piya vinu vya mavuzo vyamukisakula pakulu vikwasani.
Na piya vinu vya kuvuza na utukufu wenu vikwasikani
na amuna namuna yakusinganira tena upya.”

15 Wacuruzi walawirire kuwa matajiri julu ya kuworiza evi vinu-vi, wakuja kwimira
baidi koopa kutabika kwake, na kurira na kurishuku, wakamba javi:

16 “Dambi kaya ulu-yi, yakuvala nguwo za linyu,
za rangi ya jambalãu na nyeundu,
yakusitawiziwa na vifure vya oru,
mawe ya faida pakulu, na mivaazi.
17 Alaniwe konta ka wakati mmoja tu basi,
mali mengi alainika!”

Na piya wenye kwenendesa mapaketi na mabahariya wawo, pamoja na wanu piya
watenda kazi mbahari, wekala baidi. 18 Pawawona rosi ra moto rikifuka, wákuwa
wakwamba:

“Mahalani kairipo kaya ulu nyengine kamba-yi?”

19 Wáritaya vunvu patumela, kuno wakirira na wakirishuku, wakamba:

“Ilaniwe, kaya ulu-yi!
Julu ya uwezo wa utajiri wake, piya wari na mapaketi mbahari watajirika.
Dambi, kamana kwa ora mmoja, vilainika vinu piya!
20 Furahini julu ya kudanguka noyo kaya-yo, piya mbinguni!
Nomwe, watakatifu na mawalii na minabii, furahini,
konta Mwenyezimungu kahukumu kaya-yo
kwa namuna vyaikutendireni umwe.”

21 Ikisa laika mmoja wa nguvu pakulu kanyanyula riwe rikulu kamba riwe rakusaya
mafuluwela, akefya mbahari, akamba:

“Kwa nguvu nyingi kamba javi,
Babiloniya, kaya ulu pakulu
ndi vyaija kwefiwa pansi.
Na aishubutu kuwoniwa tena!
22 He, Babiloniya! Aishubutu kusikirikana nkati yako tena
shauti ya vityatya wala ya wembi,
wala ya furumbãu wala ya mabaramanda!
Aashubutu kuwoniwa nkati yako tena
mukazi anta mmoja wa ufundi anta mmoja!
Akusikirikana nkati yako tena
kuvuma mákina a kusaya mafuluwela!
23 Aushubutu kuwoneka tena nkati yako
nlangaza wa luju!
Na azisikirikana tena nkati yako
shauti za mpofi wala apofiwe!
Piya-vi vikuja kukuna konta
wacuruzi wako ndi wâwere wacuruzi maalumu mulumwengu-mu,
na kwa usawi wako wanu wa mataifa piya watesiwa.

24 Na nkati yako* isinganiwa damu ya minabii na watakatifu,
na piya ware woláiwe mulumwengu-mu.”

19

Furaha mbinguni

1 Bandi ya evi, nisikira shauti ulu kamba ya wanu wengi mbinguni, ikamba:

“Mwenyezimungu asifiwe! Kuvuka na utukufu pamoja na uwezo, piya mwanyewe Nlungu wetu!
2 Kamana kulamula kwake ndi ka kweli na ka shariya:
kanhukumu Reba nkulu ire
akidanganya ulumwengu kwa vitendo vyake vya lukware.
Karirripira kwa damu ya watumisi wake.”

3 Mara yapiri wakamba:

“Mwenyezimungu asifiwe!
Rosi ra moto ritaiwe
rizidi kufuka daima milele!”

4 Ikisa, wazee shirini na wane pamoja na viyumbe wane hai ware wakikokora, wakimwabudu Mwenyezimungu ekare pakiti, wakamba:

“Aamina! Mwenyezimungu asifiwe!”

5 Na ilawa shauti pakiti pare, ikamba:

“Nsifuni Nlungu wetu,
watumisi wake piya
na wenye kumwishimu iye,
ntoto kamba nkulu!”

6 Ikisa nisikira shauti ikinyangula kamba wanu wengi, au kamba maji mengi akwisuka pariwe, au kamba kudidima kanguvu. Shauti-yo ikamba:

“Mwenyezimungu asifiwe!
Atawala ndi Mola, Nlungu wetu,
Mwenyé uwezo piya!
7 Tinfurahikire, tintendere radi!
Timwishimu,
konta rifika jambo ra harusi ya Kondoo,
na mwari wake wa harusi katengeziwa!
8 Kavaziwa anzu ya linyu maalumu,
nyepepe yakung'anira.”
(Linyu ikolota vitendo vyema vyawatenda watakatifu*.)

9 Basi, laika ire akinambira:

“Andika javi: ‘Heri warifiwe kujambo ra sherehe ya harusi ya Kondoo!’ ”

Ikisa kanambira tena:

---

* **18:24** Kigeregu: “yake”. * **19:8** Watakatifu ndi wanu wa Mwenyezimungu.

"Ewu ndi usemi wakweli wakulawa ka Mwenyezimungu."

10 Basi nikikokora mmaulu mwake nikimwambudu, falakini laika ire kanambira javi:

"Ona! Usinambudu! Niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe,
na vyawari wanduzo wafulata ukweli wereze Insa.
Waujuzi kumwambudu ndi Mwenyezimungu.†
Kamana ukweli wereze Insa ndi habari yawereze watumisi wake‡."

Cakavalu nkavalu mwelupa

11 Sambi, niwona bingu iri wanzu, akilawirira kavalu mwelupa. Ampandire
kavalu-yo akwitiwa "Mwaminifu na Nsema-kweli§". Paalamula na paatenda vita,
atenda kwa shariya. 12 Maso ake ákiwa kamba malulimi a moto, nkiswa mwake kavala
vilemba vingi. Kandikiwa zina, fala zina-ro iye tu basi ndi akijiwa. 13 Kavaziwa
nguwo zakucovekiwa mudamu, na zina rake akitiwa "Usemi wa Mwenyezimungu."
14 Masurudadu wa mbinguni wakinfulata, wawapandire makavalu welupa, ewo
wavala linyu nyepepe maalumu nyelupa. 15 Nkanywa mwake ukilawa upanga
wakunoriwa, ipate awaduru wanu wa mataifa piya. Neye akuja kuwatawala na
ngombo ya Cuma. Na kamba munu vyaanyanda uva na maulu munkindu, iye akuja
kuwanyanda na adhabu ya nyongo ya Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya. 16 Anzu
yake yaavarire yandikiwa, na mpaja wake wandikiwa usemi mmoja nowo javi:
"NFALUME WA MAFALUME, NA MWENYE WA MAMWENYE!"
17 Ikisa nimmona laika mmoja emire pajuwa, akiwakuwira pakulu wanyuni piya
wakiiruka julu kati-kati ya binguni, akiwambira:

"Njoni kuno! Jumulanani muje murye cakurya cingi ca Mwenyezimungu!
18 Njoni mutafune nyama ya mafalume, mafalume wa masurudadu, na wenye uwezo,
pamoja na nyama ya makavalu, wacamakavalu pamoja na nyama ya wanu piya,
watwana au walungwana, watoto au wakulu."

19 Ikisa nimmona nyama, na niwawona mafalume wa mulumwengu-mu pamoja na
masurudadu wawo, wajumulane wakitenda vita na cakavalu ampandire kavalu ire,
pamoja na masurudadu wake. 20 Na nyama ire akikoriwa, pamoja na nabii nlongo
âkitendanga maajuza makulu-makulu mbere ya nyama ire. Julu ya noyo maajuza-yo,
akiwatesanga wanu wákiwa na alama ya nyama ire wakimwabudu swanamu wake.
Nyama pamoja na nabii nlongo, wo-wawiri wefiwa wari hai ntanda ra moto, tanda-ro
rikikorera na unga. 21 Masurudadu wa nyama ire pamoja na wa nabii nlongo ware, piya
wólaiwa na upanga ulawire nkanywa mwa ire ampandire kavalu ire. Na wanyuni piya
wakikuta nyama zawo.

20

Myaka alufu

1 Ikisa nimmona laika mmoja akisuka kulawa mbinguni, mmakono mwake kasukula
nfungulo wa simbo sarina mwinsho pamoja na unyolo nkulu. 2 Laika ire kankola anasi
ákiwa nyoka wa mida, etika zina ra Shetwani na ra Ibilisi, akinfunga muda wa myaka
alufu mmoja, 3 akimwefya nsimbo sarina mwinsho, akifunga nryango akimamatiza
selu, ipate asiwatese tena wanu wa kabila piya mpaka itimu myaka alufu. Nakutimu
noyo myaka-yo, ibidi afunguriwe wakati aba.

† **19:10** Ona 22:9. ‡ **19:10** Kigeregu: "Ushahidi wa Insa ndi roho wa kwereza habari ya Mwenyezimungu."
§ **19:11** Ona 3:14.

4 Ikisa niwona viti, na wanu wekarire-wo wapewe mamulaka a kulamula. Niwona
novyo roho za wanu watupuriwe viswa kwa kuwa walavye ushahidi wa Insa, wereze
habari za Mwenyezimungu, sawamwambudire nyama ware wala swanamu wake, na
sawawere nawo alama yake pacenye wala mmakono. Ewo waludira kuinshi tena upya,
watawala pamoja na Insa myaka alufu. 5 Wafwi wengine ware awaludire kuinshi tena
mpaka ipite myaka alufu. Eku ndi kufufuka kakwanza. 6 Heri na watakatifu ka ware
wawere upande wa kufufuka kakwanza. Ka ewo, kifo capiri acina uwezo. Ila wakuja
kuwa walongozi wa dini kuntumika Mwenyezimungu pamoja na Almasihi, na wakuja
kutawala naye kwa muda wa myaka alufu mmoja.

Kushindiwa ka Ibilisi

7 Paija kutimiziwa myaka alufu-yo, Ibilisi akuja kufunguriwa kifungo cake. 8 Akuja
kupita akiwatesa wanu wa kabila piya nkati ya membe nne za duniya. Kabila-zo
zikwitiwa Gog na Magog. Iye awajumanisa wanu watende vita, nowo wanu-wo isabu
yawo ndi kamba nsanga wa mwani. 9 Wakwera inti-yi mahala papana, wazunguriza
kitongojo ca watakatifu wa Mwenyezimungu na kaya ulu yakupendiwa pakulu na
Mwenyezimungu. Fala mbinguni wisuka moto, uwoca masurudadu ware piya.
10 Ikisa Ibilisi akiwatesanga ire, akefiwa ntanda rakukorera moto na unga. Akisan-
ganyiwa nopare pawêfiwe nyama pamoja na nabii nlongo ire. Ewo wakuja koopepesiwa
usiku na nsana daima milele.

Kulamuriwa ka wafwi

11 Ikisa niwona kiti kikulu celupa, na nimmona ekarire-yo. Ardhi na bingu vitira
mbere yake, na mahala pawo apawoneke tena. 12 Mbere ya kiti cire, niwawona
wafwi wemire, wakulu na watoto. Vikifunguka vitabu, na cikifunguriwa cengine
novyo Kitabu ca Uhai. Na wafwi wakilamuriwa sawa-sawa kwa vitendo vyawo
vyavyandikiwe nkati ya vitabu-vyo. 13 Bahari ikiwapereka wafwi wake, Kifo ciki-
wapereka wafwi wake, na Kuzimu kukiwapereka wafwi wake. Na kila mmoja akila-
muriwa kwa vitendo vyake. 14 Kifo pamoja na Kuzimu vikwefiwa ntanda ra moto. Eci
ndi kifo capiri kwa milele, ntanda ra moto. 15 Basi, munu saandikiwe zina rake nKitabu
ca Uhai onse, kéfiwa ntanda ra moto.

21

Bingu nyipya na ardhi nyipya

1 Sambi, niwona bingu nyipya na ardhi nyipya, kamana bingu yakwanza na ardhi
yakwanza vilainika, na bahari aiwerepo tena. 2 Na niwona kaya takatifu ya Yerusalemu
nyipya ikisuka kulawa binguni ka Mwenyezimungu, yakusitawiziwa kamba mwari wa
harusi vyaatengeziwa kuka kuwonana na nlumake.
3 Na nisikira shauti ulu ikilawa pakiti, ikamba:

“Onani! Mekazi a Mwenyezimungu
awa kati ya wanadamu.
Iye akuja kuinshi nawo,
na ewo wakuja kuwa wanu wake.
Mwenyezimungu mwanyewe akuwa pamoja nawo.
4 Iye akuja kuwafuta masozi maso awo,
na acija kuwepo tena kifo,
wala uzuni, wala kiriro, wala kulwaziwa,
konta ulumwengu wakwanza upita.”

5 Na ekare pakiti ire akamba: “Onani, nitenda vinu piya kuwa vipya!” Ikisa kanam-
bira: “Andika, konta ewu ndi usemi kamili na wakweli.” 6 Kanambira javi: “Vitimiziwa!

Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa mwinsho. Omi ári na nyotwa nukumpa
kunywa bure maji a miviriro wa uhai. 7 Ashínda onse akuja kuriti evi vinu-vi, na kwake
iye nukuja kuwa Mwenyezimungu, na kwangu omi, iye akuja kuwa mwanangu. 8 Fala
piya wanu sawarimba myoyo, sawanikubali, wabaya, visomi, wanu wa lukware, wanu
waringiza vinu vya usawi, wanu wakwambudu maswanamu, pamoja na walongo piya,
ewo wakuja kupata mahala pawo ntanda rakukorera moto na unga. Eci ndi kifo capiri."

Yerusalemu nyipya

9 Ikisa kaja laika mmoja kati ya malaika saba, wákiwa nawo vikombe saba, wêjaze
hukumu za mwinsho saba ware, iye akisowera nnomi, akamba: "Njo kuno! Uwe
núkolotera mwari apofiwe na Kondoo."

10 Basi laika-yo akinilongoza kiroho mpaka julu ya mwango nkulu na nrefu, aki-
nolotera kaya takatifu Yerusalemu, ikisuka mbinguni kulawa ka Mwenyezimungu.
11 Ikiwa na utukufu wa Mwenyezimungu, kung'anira kwake kamba mawe a faida
pakulu, kwa nfano yasipi, ya kulangala kamba kirilolo. 12 Kaya-yo ízunguriziwa na ukuta
nkulu na nrefu, íkiwa nawo miryango kumi na miwiri. Kila nryango laika mmoja, na kila
nryango wandikiwa zina ra rikolo rimoja kati ya marikolo kumi na mawiri a ujukulu
waIziraeli. 13 Upande wa malawira-juwa úkiwa na miryango mitatu, upande wa kibula
miryango mitatu, upande wa suheli miryango mitatu, na upande wa maswera-juwa
úkiwa na miryango mitatu. 14 Ukuta-wo úkiwa na aliserusu kumi na mbiri. Na kila
aliserusu yandikiwa zina ra walii mmoja kati ya mawalii kumi na wawiri wa Kondoo.

15 Laika akisowera nami ire kâsukula kipimiro ca oru, ipate apime kaya ulu ire na
miryango yake pamoja na ukuta wake. 16 Kaya ire íkiwa na membe nne piya sawa-sawa,
upana ukiringana na urefu. Kapima kaya ire na kipimiro cire, na kaya ire ikifika
kilometuru alufu mbiri na miyateni. Urefu wake na upana wake pamoja na ujunda
wake, piya víkiwa sawa-sawa. 17 Na kapima ukuta wake, kawona upana wake ukifika
meturu sitini na ntanu. Laika ire ákipima kamba vyawapima wanadamu.

18 Vipama vya nowo ukuta-wo vijengiwa na mawe ya yasipi, na kaya-yo ijengiwa na
oru maalumu yakuwonekera kamba viduru maalumu. 19 Aliserusu ya ukuta wa noyo
kaya-yo isitawiziwa na kila namuna ya mawe a faida pakulu. Aliserusu yakwanza íkiwa
ya mawe a yasipi, yapiri íkiwa ya mawe a safira, yatatu a kalkedoni, yane a zumaridi,
20 yatanu a sardoniki, yasita a akiki, yasaba a kirisoritu, yanane a zabarajadi, yakenda
a topazi, yakumi a kirosaparazu, yakumi na mmoja a yasinto, na yakumi na mbiri íkiwa
ya mawe a ametisitu.

21 Na miryango kumi na miwiri ítendiwa ya mivaazi kumi na miwiri, kila nryango
útendiwa na nvaazi mmoja. Barabara maalumu ya noyo kaya-yo íkiwa ya oru maalumu,
yakuwonekera kamba viduru.

22 Nkaya-mo siwonire mahala takatifu anta pamoja, konta mahala takatifu pake
ndi Mola Mwenyezimungu, Mwenyé uwezo piya, pamoja na Kondoo. 23 Na kaya-yo
aisakula juwa wala mwezi kumwarikira, konta cimwarikira ndi utukufu wa Mwenyez-
imungu, na mwenge wake ndi Kondoo. 24 Mataifa akuja kwenendesiwa kwa
kumwarikiriwa na nuru ya noyo kaya-yo. Na mafalume wa mulumwengu-mu noyo
kaya-yo wajisa mali* yawo. 25 Miryango ya kaya-yo aishubutu kufungiwa nsana, na
auja kuwepo usiku. 26 Na nkati ya kaya-yo, wanu wa kabila piya wajisa mali† yawo na
inshima zawo. 27 Na nkaya-mo acishubutu kwingira kinu kicafu wala akunisha munu
kitendo ca haramu wala engira nlongo. Ila wandikiwe mazina awo nKitabu ca Uhai ca
Kondoo, nowo tu basi ndi wengira.

* **21:24** Kigeregu: "utukufu". † **21:26** Ona 21:24.

22

1 Laika ire kanolotera muto mmoja wa maji a uhai, maji-yo akiwonekera kamba
kirilolo, akilawa pakiti ca Mwenyezimungu na ca Kondoo. 2 Muto-wo upita kati-kati
ya barabara maalumu ya kaya-yo. Kila ng'ambu ya muto ikikula miti yakupa visumo
vyakuwapa wanu uhai. Ikipa visumo mara kumi na mbiri kila mwaka, mara mmoja
kila mwezi. Na masamba a muti-wo akitibu kabila piya.
3 Nkaya-mo acikiwepo kinu cakuulaniwa na Mwenyezimungu. Cikuja kuwepo kiti
ca Mwenyezimungu na ca Kondoo, na watumisi wake wakuja kumwambudu iye.
4 Wakuja kummona uso wake, na zina rake rikuja kupamikiwa pacenye pawo. 5 Usiku
awuja kuwapo. Awuja kusakikana nlangaza wa mwenge wala wa juwa, konta Mola
Mwenyezimungu amwarika julu yawo ewo. Na ewo wakuja kutawala daima milele.

Kuja ka Insa

6 Ikisa, laika ire kanambira javi: “Ewu ndi usemi kamili na wakweli. Mola, Mwenyez-
imungu awalongoza minabii kiroho, kampereka laika wake aje awereze watumisi
wake vija kukuna suku karibu.” 7 Insa akwamba: “Onani, nukuja bila kukawa! Heri
mwenyé kufulata usemi ubushuriwe nkitabu-mu.”
8 Omi Yahaya ndi niwonire na ndi nisikire evi vinu-vi. Panisikire na paniwonire,
nigwa ipate nimwambudu noire laika akinolotera evi vinu-vi ire. 9 Fala iye kanambira
tena: “Usinambudu, niwa ntumisi wa Mwenyezimungu kamba vyauri uwe-po pamoja
na wanduzo minabii, na kamba piya wafulata usemi wa eci kitabu-ci. Waujuzi
kumwambudu ndi Mwenyezimungu*.”
10 Ikisa tena laika ire kanituma javi: “Usemi ubushuriwe nkitabu-mu, usiture kuwa
kinu ca siiri, kamana wakati wakukuna piya-vyo uwa karibu. 11 Munu mbaya atende
ubaya, na mmadambi akore dambi. Mwenyé kutenda wema atende wema, na takatifu
onse awe takatifu.”
12 Insa akamba: “Onani! Nukuja bila kukawa. Zawadi yangu iwa nomi, nukuja
kumpa kila mmoja kwa kazi yake. 13 Omi ndi Alufa na Omega, wa mwanzo na wa
kwisiriza, wa kwanza na wa mwinsho.
14 Heri wenye kuswafi nguwo zawo, wapate haki ya kupita pamiryango kwingira
nkaya ulu, na kurya kisumo ca Muti wa Uhai. 15 Fala panja ya kaya ulu-yo, wakuja
kubaki piya wari kamba umbwa: wasawi, wenye lukware, visomi, wenye kwambudu
milungu sairi ya ukweli, na ware piya wakuwajibu ulongo na watenda vyakulongopa.
16 Omi Insa nimpereka laika wangu apite akilavya ushahidi evi vinu-vi kwenu umwe
mmajamati. Omi niwa nzipe wa rikolo ra Daudi, na novyo niwa ujukulu wake. Omi ndi
kamba ng'andu uwala vú.†”
17 Roho Takatifu pamoja na Mwari harusi wamwambira Insa javi: “Njo!” Munu
asikira evi, neye novyo ambe: “Njo!” Ari na nyotwa, afike karibu. Asakula maji a uhai,
apate bure.

Vyakulaizira

18 Omi Yahaya nankulavya ushahidi ka piya wenye kusikira usemi ubushuriwe
nkitabu-mu, nukwamba: “Ikiwa munu kongeza usemi mmojawapo nkitabu-mu,
Mwenyezimungu amongeza balayi zaandikiwe nkitabu-mu. 19 Na ikiwa munu kalavya
usemi mmojawapo ubushuriwe nkitabu-mu, Mwenyezimungu neye alavya upande
wake mMuti wa Uhai na alavya novyo upande wake nKaya Takatifu. Tamaa za nowo
upande-wo zandikiwa nkitabu-mu.” 20 Shahidi‡ wa piya eya mambo-ya akwamba:
“Aye! Nukuja bila kukawa!” Aamina§! Njo, Mwenye Insa!

* **22:9** Ona 19:10. † **22:16** Kamba ng'andu vyauri alama ya suku nyipya, kwa namuna mmoja Insa ndi alama yolota suku nyipya ya Mwenyezimungu. ‡ **22:20** “Shahidi wa piya eya mambo-ya” ndi Insa. § **22:20** “Aamina” mana ake “Viwe novyo!”.

21 Rehema ya Mwenye Insa iwe namwe piya.